

Oslo kommune

Byrådets forslag til **budsjett 2017** og økonomiplan 2017–2020

OSLO KOMMUNE

SAK 1

BYRÅDETS FORSLAG TIL BUDSJETT 2017 ØKONOMIPLAN 2017-2020

Byrådets forslag til budsjett 2017

1. Veien til en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle	3
En grønnere by	5
En varmere by	7
En skapende kunnskapsby	9
En by med plass til alle	11
2. KLIMABUDSJETT 2017	1
2.1 Innledning	1
2.2 Byrådets klimamål til 2020 og til 2030	2
2.3 Fordeling av klimagassutslippene i Oslo på ulike sektorer	2
2.4 Bakgrunnen for tiltakene byrådet foreslår i økonomiplanperioden	3
2.5 Klimabudsjett for 2017-2020	5
2.6. Bykassefinansiering av økt klimasatsing i 2017-2020	7
2.7. Gjennomføring og organisering av klimaarbeidet i kommunen	9
2.8. Rapportering på måloppnåelse og utvikling i klimaarbeidet	10
2.9. Involvering av innbyggerne og næringsliv	10
2.10. Klimasatsingen fram mot 2030	11
3. ØKONOMIPLAN 2017-2020	1
3.1 Innledning	1
3.2 Økonomiplan 2017-2020 - Drift	1
3.3 Økonomiplan 2017-2020 - Investeringer	13
3.4 Kommunens pensjonskostnader	23
3.5 Utviklingen i skatt og rammetilskudd	26
3.6 Forventet utvikling av økonomisk handlefrihet i kommende økonomiplan	27
3.7 Befolkningsutvikling	27
3.8 Digitalisering	30
3.9 Oslo kommune som arbeidsgiver	33
4. HOVEDOVERSIKTER Budsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020	1
4.1 Årsbudsjett 2017	1
4.2 Økonomiplan 2017-2020	4
Oversikt over bykasseinvesteringer med finansiering	11
5. BYDELENE Eldre-, helse- og sosiale tjenester	1
5.1 Hoved og nøkkelstørrelser for Bydelene	1
5.2 Utfordringer i bydelssektoren	2
5.3 Byrådets mål for bydelssektoren	5
5.4 Økonomiplanskjema med spesifisering av endringer	6
5.5 Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester	8

5.6 Funksjonsområde 2A Barnehager	8
5.6 Funksjonsområde 2B Oppvekst	9
5.6 A Barne- og ungdomsarbeid	9
5.6 B Helse- og omsorgstjenester til barn og unge	12
5.6 C Barnevern	14
5.7 Funksjonsområde 3 – Helse og omsorg	17
5.7 A Helsetjenester	17
5.7 B Omsorg	20
5.8 Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser	27
5.8 A Sosiale tjenester	27
5.8 B Mottak og integrering av flyktninger mv	31
5.8 C Kvalifiseringsprogrammet	32
5.8 D Økonomisk sosialhjelp	33
5.9 Kap. 304 Bydelene avsetninger eldre	34
5.10 Kap. 308 Bydelene avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester	35
5.11 ASSS indikatorer for tjenester under eldre, helse og sosiale tjenester	37
5.12 Bydelsfordeling av ordinær drift og økonomisk sosialhjelp	41
5.13 Spesifikasjon av budsjettrammer for bydelene 2017	42
6. ELDRE-, HELSE- OG SOSIALE TJENESTER BYOMFATTENDE TILTAK	1
6.1 Økonomiplanoversikt med spesifikasjoner av endringer	2
6.2 Kap. 176 Karea Oslo KF – overføring	5
6.3 Kap. 313 Sykehjemsetaten	5
6.4 Kap. 314 Helseetaten	12
6.5 Kap. 315 Velferdsetaten	16
6.6 Kap. 316 Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag	20
6.7 Kap. 317 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning	21
6.8 Kap. 318 Vederlagsutbetalinger	22
6.9 Kap. 328 Avsetninger husleier sykehjem	22
6.10 Kap. 333 Samhandlingsreformen medfinansiering	23
6.11 Kap. 350 Trygdeordninger	23
6.12 Kap. 360 Barne- og familieetaten	24
6.13 Kap. 362 Kriminalitetsforebygging blant ungdom	27
6.14 Kap. 384 Hjelpemiddelteknisk enhet	27
6.15 Kap. 372 Byomfattende tiltak – avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester	29
6.16 Kap. 373 Byomfattende tiltak – avsetninger helse og sosiale tjenester	30
6.17 Kap. 374 Prosjekteringsmidler	30
6.18 Kap. 427 Tap på utlån	31
6.19 Kap. 428 Bostøtte og boligtilskudd	32
6.20 Kap. 481 Handlingsprogram Oslo sør	33
6.21 Områdesatsing Tøyen	34
6.22 Karea Oslo KF	34
6.23 Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner på helse- og sosialområdet.	35

7. OPPVEKST OG KUNNSKAP	1
7.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for oppvekst- og kunnskap	1
7.2 Utfordringer i oppvekst- og kunnskapssektoren	3
7.3 Byrådets mål for oppvekst- og kunnskapssektoren	6
7.4 Økonomiplanskjema med spesifisering av endringer	7
7.5 Barnehager Funksjonsområde 2A	8
Kap. 305 Bydelene - Etablering av nye barnehager	14
Kap. 306 Bydelene – diverse barnehagetiltak	15
Kap. 271 Byomfattende barnehageoppgaver	17
7.6 Skole og utdanning	18
Kap. 200 Utdanningsetaten	29
Kap. 203 Pedagogisk psykologisk tjeneste	30
Kap. 208 Avsetning husleier skoler	30
Kap. 210 Grunnskolen	31
Kap. 211 Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen)	32
Kap. 230 Videregående skoler	33
Kap. 231 Fagopplæring	34
Kap. 250 Fagskolen	34
Kap. 260 Spesialundervisning i egne grunnskoler	35
Kap. 261 Spesialundervisning i egne videregående skoler	35
Kap. 294 Voksenopplæring	36
7.7 Sektorens samlede tilskuddsmidler	42
 8. BYUTVIKLING	 1
8.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for byutvikling	1
8.2 Utfordringer i byutvikling	2
8.3 Byrådets mål for byutvikling	3
8.4 Økonomiplanskjema med spesifisering av endringer	4
8.5 Kap. 400 Eiendoms- og byfornyelsesetaten	6
8.6 Kap. 416 Fornebu-utbyggingen	9
8.7 Kap. 425 Andre utbyggingsformål	10
8.8 Kap. 482 Groruddalssatsingen	11
8.9 Kap. 483 Områdeløft Tøyen	13
8.10 Kap. 520 Byantikvaren	15
8.11 Kap. 609 Plan- og bygningsetaten	19
8.12 Samlede tilskuddsmidler – Byutvikling	21
 9.0 MILJØ OG SAMFERDSEL	 1
9.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for miljø- og samferdselssektoren	1
9.0.2 Utfordringer i miljø- og samferdselssektoren	2
9.0.3 Byrådets mål for miljø- og samferdselssektoren	3
9.0.4 Økonomiplanskjema med spesifisering av endringer	4
9.0.5 Bilfritt byliv	6
9.0.6 Kap. 542 Bymiljøetaten	7
9.0.7 Kap. 643 Renovasjonsetaten næring	13

9.0.8 Kap. 645 Energigjenvinningsetaten	16
9.0.9 Kap. 650 Brann- og redningsetaten	19
9.0.10 Kap. 711 Kjøp av transporttjenester	22
9.0.11 Kap. 752 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel	24
9.0.12 Kap. 761 Sykkelprosjektet	25
9.0.13 Kap. 771 Klimaetaten	28
9.1 MILJØ- OG SAMFERDSEL - SELVFINANSIERENDE	1
9.1.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Miljø- og samferdsel - selvfinansierende	1
9.1.2 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer	2
9.1.3 Kap. 620 Vann- og avløpsetaten selvkost	4
9.1.4 Kap. 640 Renovasjonsetaten selvkost	9
9.1.5 Kap. 770 Tilskudd til klima- og energiltak	13
 10.0 NÆRING OG EIERSKAP	 1
10.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for næring og eierskap	1
10.0.2 Utfordringer Næring og eierskap	2
10.0.3 Byrådets mål for næring og eierskap	4
10.0.4 Økonomiplanskjema med spesifikasjoner av endringer	4
10.0.5 Kap. 354 Enhet for mangfold og integrering	6
10.0.6 Kap. 356 Inkluderingsiltak	8
10.0.7 Kap. 455 Næringsutvikling	10
10.0.8 Kap. 459 Næringsetaten	12
10.0.9 Næring og eierskap samlede tilskuddsmidler	15
10.0.10 Kap. 060 Oslo Havn KF	15
10.1 EIENDOMSFORETAKENE	1
10.1.1 Økonomiplanramme 2017-2020	1
10.1.2 Kap. 172 Boligbygg Oslo KF – overføring	2
10.1.3 Kap. 173 Undervisningsbygg Oslo KF - overføring	3
10.1.4 Kap. 175 Omsorgsbygg Oslo KF – overføring	3
10.1.5 Kap. 178 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF – overføring	4
10.1.6 Kap. 185 Forskjellige utbedringstiltak	4
10.1.7 Kap. 053 Undervisningsbygg Oslo KF	5
10.1.8 Kap. 055 Boligbygg Oslo KF	8
10.1.9 Kap. 059 Omsorgsbygg Oslo KF	12
10.1.10 Kap. 062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	16
 11. KULTUR, IDRETT OG FRIVILLIGHET	 1
11.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for kultur-, idretts- og frivillighetssektoren	1
11.2 Utfordringer i kultur-, idretts- og frivillighetssektoren	2
11.3 Byrådets mål for kultur-, idretts- og frivillighetssektoren	3
11.4 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer	4
11.5 Kap. 290 Oslo musikk- og kulturskole	6
11.6 Kap. 500 Kulturtilskudd m.m.	7
11.7 Kap. 501 Kultureiendommer	9
11.8 Kap. 502 Kulturetaten	13

11.9 Kap. 504 Munchmuseet	17
11.10 Kap. 508 Avsetning husleier kulturbygg	18
11.11 Kap. 545 Idrett (MOS)	19
11.12 Kap. 548 Avsetning husleie idrettsprosjekter	22
11.13 Kap. 581 Den norske kirke og andre trossamfunn	22
11.14 Kap. 590 Gravferdsetaten	24
12. BYRÅDSLEDERENS KONTOR	1
12.1 Hoved- og nøkkelstørrelser – Byrådslederens kontor sektor	1
12.2 Utfordringer i Byrådslederens kontor sektor	2
12.3 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer	4
12.4 Kap. 120 Byråd/byrådsavdelingene	5
12.5 Kap. 126 Diverse avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene	6
12.6 Kap. 140 Kommuneadvokaten	8
12.7 Kap. 150 Rådhusets forvaltningstjeneste	9
12.8 Kap. 184 Beredskapsetaten	11
12.9 Kap. 191 Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse	13
12.10 Tilskuddsmidler – Byrådslederens kontor sektor	13
13. FINANS	1
13.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for finans	1
13.2 Utfordringer Finans	2
13.3 Byrådets mål for Finans	6
13.4 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer	6
13.5 Kap. 122 Div. virksomheter og prosjekter under Byrådsavdeling for finans	8
13.6 Kap. 125 Utviklings- og kompetanseetaten	10
13.7 Kap. 130 Kemnerkontoret	14
13.8 Sektorens samlede tilskuddsmidler	16
14. BYSTYRETS ORGANER	1
14.1 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer	1
14.2 Kap. 100 Bystyret mv.	2
14.3 Kap. 101 Ordførerens kontor	3
14.4 Kap. 102 Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse	3
14.5 Kap. 109 Kontrollutvalget	4
14.6 Kap. 110 Kommunerevisjonen	4
14.7 Kap. 111 Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester	5
14. 8 Kap. 112 Stortingsvalg og kommunevalg	5
15. FELLES INNTEKTER OG UTGIFTER	1
15.1 Frie inntekter	1
15.2 Kap. 800 Skatt på inntekt og formue	3
15.3 Kap. 840 Rammetilskudd fra staten	4
15.4 Kap. 810 Eiendomsskatt	5
15.5 Kap. 845 Øvrige generelle statstilskudd	6

15.6 Kap. 850 Generelle statstilskudd vedr. flyktninger m.v.	7
15.7 Kap. 900 Renter	8
15.8 Kap. 910 Lån	10
15.9 Kap. 901 Utbytte fra aksjeselskaper	10
15.10 Kap. 927 Betjening av videreutlån	11
15.11 Kap. 124 Forsikringer	11
15.12 Kap. 192 Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter	13
15.13 Kap. 426 Tap på lånegarantier	14
15.14 Kap. 898 Overføringer fra KF m.v.	14
15.15 Kap. 930 Dekn. av/bruk av tidligere års merforbruk/mindreforbruk	16
15.16 Fond i driftsbudsjettet	17
15.17 Kap. 940 Disposisjonsfond	17
15.18 Kap. 950 Bundne driftsfond	18
15.19 Kap. 980 Overføring mellom drift og investering	19
15.20 Kap. 910 Lån	19
15.21 Kap. 920 Utlån egne midler	20
15.22 Kap. 926 Videreutlån	20
15.23 Kap. 927 Betjening av videreutlån	21
15.24 Kap. 929 Aksjer	22
15.25 Fond i investeringsbudsjettet	22
15.26 Kap. 940 Disposisjonsfond	22
15.27 Kap. 948 Ubundne investeringsfond	23
15.28 Kap. 950 Bundne driftsfond	23
15.29 Kap. 959 Bundne investeringsfond	24
15.30 Kap. 980 Overføring mellom drift og investering	24
15.31 Lånefondet	24
16. ØKONOMIREGLEMENTET	1
16.1 Budsjettfullmakter	1
16.2 Instruks for økonomiforvaltningen	7
17. BUDSJETTEKNISKE MERKNADER	1
17.1 Lønns- og priskompensasjon i 2017-budsjettet	1
17.2 Fordeling av pensjonsutgifter til Oslo Pensjonsforsikring (OPF)	2
17.3 Kompensasjon for befolkningsutvikling	2
17.4 Merverdiavgift og investeringer	2
17.5 Prisforutsetninger som skal legges til grunn for investeringsprosjekter for formålsbygg og lignende bygg	3
17.6 KOSTRA	3
17.7 Endringer i kapittelinnholdet	4

18. BEREGNINGSGRUNNLAG FOR GEBYRER	1
18.1 Gebyrer for vann og avløp, renovasjon og feiing – selvkostprisnippet	1
18.2 Nærmere om selvkostberegning vann og avløp, renovasjon og feiing	1
18.3 Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer	2
18.4 Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyrer	3
18.5 Beregningsgrunnlag for feiegebyr	4
 19. INNSTILLING TIL VEDTAK	 1
Skattevedtak	1
Låne- og garantivedtak	1
Tallbudsjett	2
Verbalvedtak	11
Takster, avgifter og ulike typer betalings- og utbetalingssatser	12
Økonomireglementet	15
Prosedyre for bemanningsreduksjon	15
Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)	15

Vedlegg:

Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt

Prosedyre for bemanningsreduksjoner

Forkortelser

Alfabetisk register

Vedlegg som ikke inngår i dokumentet:

Grønt hefte – dokumentasjon av budsjettgrunnlaget for bydelene

Behovsplan for fysisk aktivitet 2017 - 2027

Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner innen helse- og sosialsektoren 2017

Kulturtilskudd m.m. - spesifikasjon av byrådets forslag til avsetninger og tilskudd

Til Oslo bystyre

Byrådets forslag til budsjett 2017 og økonomiplan 2017–2020

Byrådet legger med dette frem sitt forslag til budsjett 2017 og økonomiplan 2017–2020.

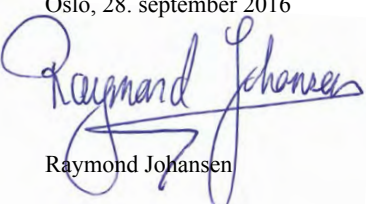
Budsjettforslaget består i år kun av ett dokument. I kapittel 1 presenteres hovedprioriteringer og profil i budsjettforslaget. Byrådet ønsker å gjøre kommunens klimamål mer forpliktende. Byrådet har derfor innarbeidet et eget klimabudsjett som presenteres i kapittel 2.

Detaljert informasjon om økonomiplanen og de enkelte sektorenes budsjettposter og tiltak fremgår i egne kapitler.

Oslo kommunes budsjettforslag er i år mer tilgjengelig og brukervennlig ved at det er gjort søkbart og delbart på oslo.kommune.no.

Byrådet legger samtidig med budsjettet frem Behovsplan for fysisk aktivitet 2017–2027.

Oslo, 28. september 2016

Raymond Johansen

Robert Steen

1. Veien til en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle

Oslo er en av Europas raskest voksende byer og kan få nesten 200 000 nye innbyggere de neste 20 årene. For å møte veksten kreves det en ny retning for Oslo. Byrådet fører en politikk for det grønne skiftet og en tryggere og varmere by, der barn får barnehageplass og unge får en utdanning som gjør dem i stand til å leve gode liv. Eldre skal kunne bo hjemme så lenge de ønsker det, og få pleie og omsorg når de trenger det.

Vår største byutviklingsoppgave er å legge til rette for nok boliger til en økende befolkning samtidig som vi reduserer de sosiale ulikhetene i byen. Kollektivtrafikken og sykkelveinettet bygges ut for å bedre transporttilbudet, redusere luftforurensingen og skape bedre bomiljø.

Mennesker med ulik bakgrunn skal ha like muligheter til å leve gode liv i Oslo. Vi legger derfor til rette for tidlig innsats. Vi utvider tilbudet med hjemmebesøk etter fødsel, bygger flere barnehageplasser og ansetter flere lærere i osloskolen. Vi legger også til rette for at det skapes flere arbeidsplasser og tryggere nærmiljø i byen vår.

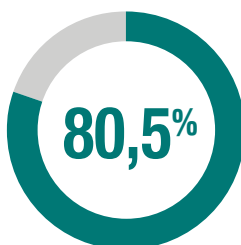
Dette budsjettet staker ut kursen for byrådets visjon om at Oslo skal bli en grønnere, varmere og skapende storby med plass til alle. For at enda flere barn skal få barnehageplass og at flere eldre skal få bo hjemme lengre med et godt tilbud, trenger kommunen økte inntekter. Derfor har Oslo kommune innført eiendomsskatt på bolig fra 2016.

Byrådets budsjettforslag for 2017 er på totalt 67,4 mrd. Driftsbudsjettet er på 54 mrd., mens 13,4 mrd. er foreslått satt av til investeringer.

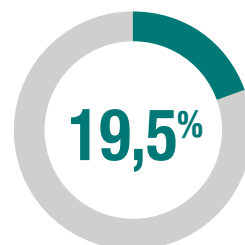
Budsjettforslag, totalt:

67,4 mrd.

Driftsbudsjettet:

54 mrd.

Investeringsbudsjettet:

13,4 mrd.

300 mill.

til å gjøre fjorden ren for miljøgifter

50 %

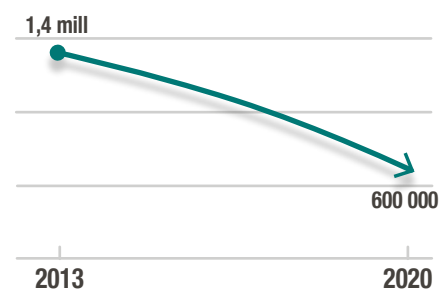
reduksjon av klimautslipp
i økonomiplanperioden

60 km

sykkelveier, sykkelfelt og bilfrie gater
i økonomiplanperioden

Nedgang i klimautslipp fra 1,4 mill. tonn i 2013,
til 600 000 tonn CO₂-ekvivalenter innen 2020:

En grønnere by

Byrådets mål er at Oslo skal bli Europas miljøhovedstad. Det innebærer at klimautslippene må halveres innen 2020 og NOx-utslippene skal reduseres med 60 prosent innen 2022. Gjennom dette budsjettet settes det inn klimatiltak i alle sektorer. Dette arbeidet skal ikke overlates til noen andre, et annet sted eller til en annen tid. Oslos innbyggere skal oppleve et levende bilfritt byliv, flere grøntområder, renere luft, flere sykkelveier og enda bedre kollektivtransport.

Innenfor satsingsområdet «Grønnere by» prioriterer byrådet følgende i økonomiplanperioden:

Bilfritt byliv

Byrådet vil ha en mer levende by. En by hvor menneskene, ikke bilen, står i sentrum – hvor det er mer plass til barn som leker, grønne pustehull, sykkelveier, utekonserter og skateramper. Byrådet har derfor opprettet prosjektet Bilfritt byliv. Målsettingen er å skape bedre bymiljø og økt byliv, og at sentrum gjøres bilfritt innenfor Ring 1 i løpet av bystyreperioden. For 2017 er det satt av 26,5 mill. på driftsbudsjettet til arbeid med prosjektet, og en investeringsramme på 20 mill.

42 klimatiltak

Byrådet legger i år for første gang frem et klimabudsjett for Oslo kommune (se kapittel 2). Klimabudsjettet har 42 tiltak som samlet vil bidra til å redusere Oslos klimautslipp fra 1,4 mill. tonn i 2013, til 600 000 tonn CO₂-ekvivalenter innen 2020. Tiltakene som gir størst utslippskutt er et forutsatt statlig forbud mot oljefyr fra 2020, karbonfangst- og lagring på Klemetsrudanlegget, samt tiltak for å redusere utslippene fra biltrafikk, bygg og anlegg og varetransport. Klima etaten ble opprettet i juli 2016 og er kommunens sentrale fagmiljø i klimapolitikken. Byrådet foreslår å sette av 55,3 mill. på etatens driftsbudsjett til gjennomføring av klimastrategien i 2017.

Byrådet vil gjøre det lettere for innbyggerne å ta klimavennlige valg. Derfor vil byrådet trappe opp støtten til utfasing av oljefyr, energisparetiltak, bytte til rentbrennende vedovner, og pilotordninger som støtte til utslippsfri anleggsdrift med mer. Byrådet har derfor foreslått 60 mill. i tilskudd som finansieres av klima- og energifondet.

Det største enkeltutslippet av CO₂ i Oslo kommune kommer fra forbrenningsanlegget på Klemetsrud. Byrådet vil jobbe aktivt for å sikre at staten velger renseanlegget på Klemetsrud som pilotprosjekt

for karbonfangst og -lagring. Det er avgjørende for å nå målet om 50 prosent reduksjon i Oslos klimautslipp innen 2020.

Satsing på kollektiv, sykkel og gange

Byrådet vil legge til rette for at innbyggerne kan velge klimavennlige transportmidler i hverdagen. Oslo skal bli en trygg sykkelby. Byrådets mål er at sykkelens andel av hverdagsreiser skal øke fra 8 prosent i dag til 16 prosent innen 2020. Det skal bygges 60 km sykkelveier, flere sykkelfelt og det skal etableres bilfrie gater i løpet av bystyreperioden. Kommunen er godt i gang med å rulle ut byrådets plan for åtte prioriterte sentrumsruter for sykkel. Byrådet foreslår i 2017 en videre opptrapping av driftsmidler for sykkelveinettet.

Byrådet vil redusere bilbruken i Oslo med 20 prosent i løpet av bystyreperioden. For å styrke kollektivtilbudet foreslår vi en realvekst i driftstilskuddet til kollektivtransporten med 72,5 mill. til 1,84 mrd. i 2017. Samtidig startes innføring av utslippsfri kollektivtransport med de første el-bussene på Oslos veier i 2017.

Gjennom reforhandlet avtale om Oslopakke 3 er det sikret en betydelig vekst i inntekter til å finansiere ny infrastruktur for kollektivtransporten. I 2017 starter arbeidet med nytt signal- og sikringsanlegg på t-banen. Opprusting av trikkenettet fortsetter. Forprosjekt for Fornebubanen er igangsatt, og planlegging av ny sentrumstunnel på t-banen er i gang. I økonomiplanperioden vil også 93 prosent av bompengene som skal brukes i Oslo, til sammen om lag 8 mrd., gå til satsing på kollektiv, sykkel og gange.

Renere Indre Oslofjord

Byrådet vil fortsette arbeidet med å rydde opp i Indre Oslofjord og å legge bedre til rette for friluftsliv på og rundt øyene. Byrådet foreslår at det til sammen settes av 300 mill. til å sikre det gamle avfallsdeponiet på Langøyene. Halvparten av dette finansieres over renovasjon - gebyrene, og arbeidet settes i gang i 2017. Byrådet vil samtidig knytte blant annet Langøyene og Hovedøya til vann- og avløpsnett.

100

nye årsverk i eldreomsorgen i 2017

100

nye omsorgsboliger for mennesker
med tidlig utviklet demens

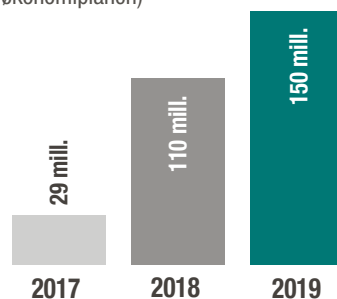

20 mill.

til skolehelsetjenesten
i økonomiplanperioden

Mer til bydelene:

(økning i forhold til den vedtatte
økonomiplanen)

En varmere by

Byrådets mål er at Oslo skal være en trygg by å bo i for alle. Enkeltmenneskers opplevelse av ensomhet og utenforskap skal reduseres og levekårsforskjeller skal utjevnes. Barn og familier som trenger støtte skal få det så tidlig som mulig i livet. Folk som trenger hjelp for å klare seg i hverdagen skal få tidlig og nødvendig bistand slik at de kan bo trygt hjemme. De som mottar hjelp skal ha god innflytelse på tjenestenes innhold ut fra hva som er viktig for dem i deres livssituasjon.

Innenfor satsingsområdet «Varmere by» prioriterer byrådet følgende i økonomiplanperioden:

Mer hjemmebasert omsorg

Om noen år vil befolkningen bestå av en stadig større andel eldre. Stadig flere ønsker å bo hjemme, så lenge de kan bo trygt og ha et meningsfylt liv. Etterspørselen etter langtidsplass på sykehjem er synkende. Derfor ønsker vi å styrke hjemmetjenesten med 500 årsverk i økonomiplanperioden. For å gjøre bydelene bedre i stand til å yte god eldreomsorg foreslår vi å styrke bydelsøkonomien med totalt 439 mill. i økonomiplanperioden, herav 29 mill. i 2017, 110 mill. i 2018 og 150 mill. i 2019 og 2020. Dette skjer ved at byrådet foreslår å tilbakeføre deler av de kuttene til bydelene som er innarbeidet i vedtatt økonomiplan. I tillegg styrkes bydelsrammen slik at bydelene kan øke bemanningen i hjemmetjenesten med 100 årsverk i 2017. Vi foreslår også å legge inn investeringsmidler til 100 nye leiligheter i små bogrupper for mennesker med tidlig utviklet demens. Byrådet setter i tillegg av 10 mill. i 2017 til tiltak innenfor prosjektet Aldersvennlig by. Tiltakene skal legge til rette for at det skal bli enklere for eldre å kunne bevege seg rundt i byen og bruke kommunens tjenester på en god måte. For at også de som bor på institusjon skal få det bedre, settes det av 10 mill. årlig i økonomiplanperioden for å styrke kvaliteten på sykehjemmene.

Trygg start på barndommen

Barn som utsettes for omsorgssvikt i tidlig alder får ofte problemer senere i livet. Det er derfor viktig å jobbe forebyggende. Vi vil bidra til å skape en trygg og god start på barndommen og å styrke

foreldrenes mestringsevne. Byrådet ønsker å trappe opp prosjektet Nye familier til fire nye bydeler i 2017. Prosjektet søger for at helsesøstre ved helsestasjonen i de utvalgte bydelene gjennomfører hjemmebesøk under svangerskapet og frem til barnet er to år. Den samme helsesøsteren vil også følge opp familien ved ordinære helsekontroller.

Styrking av skolehelsetjenesten

Skolehelsetjenesten er den viktigste forebyggende helsetjenesten for barn og unge. Byrådet mener det er behov for å styrke skolehelsetjenesten, og foreslår å øke bevilgningen med 5 mill. hvert år i økonomiplanperioden.

Tillitsbasert ledelse og åpenhetskultur

Byrådet ønsker å styrke samhandlingen mellom ledelse og ansatte og en bedre utnyttelse av medarbeideres kompetanse. Det vil gi en mer effektiv bruk av kommunens ressurser og bedre tjenester til innbyggerne. Byrådet vil arbeide for mer åpenhet, tilgjengelighet og styrket offentlighet, slik at innbyggerne får bedre forståelse for hvordan kommunen forvalter fellesskapets verdier.

784

nye barnehageplasser i 2017

35

ekstra lærere i 2017 for å øke
lærertettheten 1.-4. trinn

GRATIS

kjernetid i AKS i 5 bydeler fra 2017
for de yngste elevene

5800

nye skoleplasser i økonomiplanperioden

En skapende kunnskapsby

Byrådets mål er at barn og ungdom i Oslo skal få en utdanning som gjør dem i stand til å lykkes i sine egne liv. Barn over ett år skal få tilbud om en trygg barnehageplass som legger fundamentet for videre læring og mestring. Det skal bli mer læring i osloskolen og flere skal få lyst til å søke seg til yrkesfagene. Innsatsen for de som har utfordringer skal settes inn så tidlig som mulig i skoleløpet. Oslo skal spille på lag med byens kunnskapsmiljøer og være en motor for verdiskaping og teknologiutvikling.

Innenfor satsingsområdet «Skapende kunnskapsby» prioriterer byrådet følgende i økonomiplanperioden:

3000 nye barnehageplasser

Oslo er det fylket i Norge som har lavest dekningsgrad i barnehagen, og dekningsgraden er lavest i bydeler med høy andel innvandrerbarn. Byrådet har som mål at det skal være etablert 3000 nye barnehageplasser innen 2019, og har for 2017 satt av midler til 784 nye barnehageplasser.

Byrådet har lagt frem en strategi for kompetanse og rekruttering i barnehagen og en ny oslostandard for systematisk arbeid med språk. I budsjettet setter byrådet av 74,5 mill. i 2017 til oppfølging av strategien og oslostandarden. Dette inkluderer blant annet tiltak for kvalitet, språk og kompetanse i barnehagen. Byrådet utvider også tilbudet om gratis kjernetid i barnehagen i bydelene i Groruddalen.

Tidligere innsats i skolen

Byrådet fortsetter å styrke laget rundt de yngste elevene. Fra skolestart 2016 har seks osloskoler blitt styrket med fem lærerstillinger hver. I tillegg gis skolene ekstra støtte fra et tidlig innsats-team med fem erfarne lærere. I 2017 foreslår byrådet å utvide lærersatsningen, og setter av midler til ytterligere 35 nye lærere for å øke lærertettheten på de laveste trinnene.

Kompensasjonen for økning i elevtall til grunnskolene var frem til 2016 på kun 80 prosent, noe som har redusert handlingsrommet til skolene. Byrådet foreslår å øke kompensasjonen til 95 prosent i 2017, og 100 prosent fra 2018.

Kvalitetsløft i Aktivitetsskolen

Byrådet vil gi Aktivitetsskolen (AKS) i Oslo et kvalitetsløft, og la våren 2016 frem en egen strategi for utvikling i AKS. Økt kommunal finansiering gir økt deltakelse, som igjen kan gi et økonomisk handlingsrom for aktivitetsskolene til å utvikle seg i tråd med byrådets AKS-strategi. Byrådet fortsetter derfor opptrappingen av den kommunale finansieringen av AKS med 41 mill. på skoler med særlig lav deltakelse. Det innebærer at også skoler i bydel Bjerke kan gi tilbud om gratis kjernetid i AKS til elever på 1. trinn fra skolestart 2017. I tillegg utvides satsingen til å gjelde både 1. og 2. trinn i bydelene Alna, Stovner, Grorud og Søndre Nordstrand.

Yrkesfagreform

Bare én av fem elever søker yrkesfag i Oslo, og vi klarer ikke å utdanne nok fagarbeidere til å bygge byen videre. Byrådet legger derfor frem en yrkesfagreform, blant annet for å få flere til å velge yrkesfaglig utdanning. I budsjettet for 2017 er det foreslått satt av 5,6 mill. til å gjennomføre de første tiltakene i yrkesfagreformen.

By-økologisk innovasjonssenter

Byrådet setter av 4 mill. til å etablere et by-økologisk innovasjonssenter. Dette blir et kunnskaps- og innovasjonssenter og et møtested for bærekraftig byliv og arbeid med klimavennlig byutvikling.

Digitalisering og velferdsteknologi

Oslo kommune skal lede an i arbeidet med digitalisering og bruk av velferdsteknologi ved å tilby smartere, mer samordnende og universelt utformede tjenester. Vi skal bli enda bedre til å fange opp innbyggernes behov for digitale tjenester. Byrådet vil gjennomføre testing av velferdsteknologi i omsorgsboliger, med sikte på å bli ledende på bruk av dette. Byrådet vil høsten 2016 legge frem sak om hvordan bruk av lærings-teknologi kan gi mer og bedre læring for alle elever i osloskolen.

10 mill.

til satsing i området
Grønland/Vaterland i 2017

120 mill.

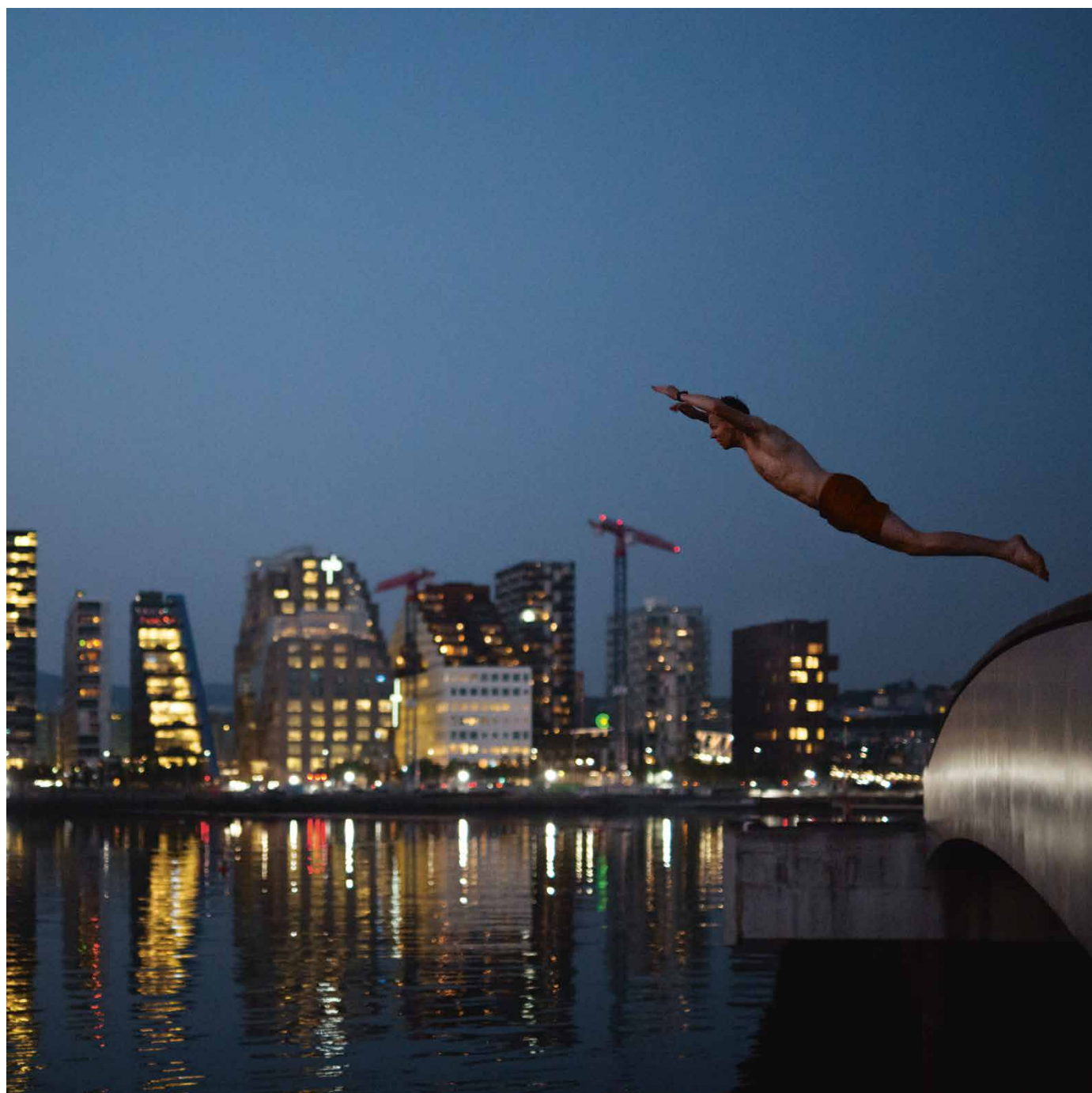
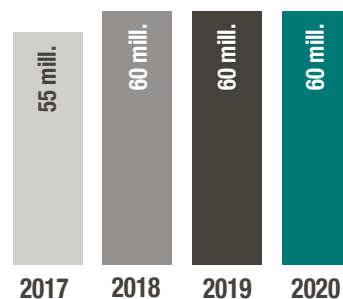
til økt satsing på friluftsliv
i økonomiplanperioden

4,1 mrd.

til investeringer i idrettsanlegg

Goruddalssatsingen:

En by med plass til alle

Byrådets mål er at det skal legges til rette for at ulike mennesker med ulik bakgrunn, økonomi og alder skal kunne bo og leve gode liv i Oslo. Flere og bedre boliger må bygges, nye områder skal oppgraderes og et variert arbeidsmarked må etableres i ulike deler av byen. Enda flere barn og unge skal ha mulighet til en aktiv fritid og arenaer å utfolde seg på gjennom kultur, frivillighet og idrett.

Innenfor satsingsområdet «Plass til alle» prioriterer byrådet følgende i økonomiplanperioden:

Økt tempo i boligbyggingen

Byrådet ønsker en klimavennlig byutvikling, og vil legge til rette for at flere boliger kan bygges høyere, tettere og langs kollekti knutepunkt. Lav boligproduksjon gjennom mange år, stor tilflytting og lavt rente nivå er noen av årsakene til det høye prisnivået på boliger. I gjennomsnitt reguleres det 2.600 boliger i året. Byrådet ønsker å øke dette tallet vesentlig fremover. En raskere boligproduksjon avhenger av tidlige kommunale rammeavklaringer og effektive saksbehandlingsprosesser. Byrådet foreslår å sette av 10 mill. i 2017 og 20 mill. årlig i resten av planperioden, for å øke takten på regulering av boliger. Forslaget åpner også for at kommunen kan drive mer aktiv kommunal boligplanlegging. Knapphet på arealer gjør det til en ekstra stor utfordring for kommunen å skaffe nok tomter til sosial og teknisk infrastruktur. Byrådet vil legge til rette for at barnehager, idrettsanlegg, byrom og annen infrastruktur er på plass når folk flytter inn i nye større boligområde. Strategisk tomte-kjøp er foreslått økt til 600 mill. årlig i kommende økonomiplanperiode.

Boliger for alle

Byrådet vil legge til rette for en balansert byutvikling med variasjon i boligtyper og -størrelser over hele byen. Også nyankomne asylsøkere og flyktninger skal få muligheten til å ha en trygg og god bosituasjon. Byrådet har innarbeidet midler til 200 nye boliger for flyktninger og vanskeligstilte i økonomiplanperioden.

Inkludering i arbeidslivet

Arbeidsdeltakelsen varierer mellom ulike grupper i byen og mellom bydeler. Arbeidsledigheten i enkelte grupper har stabilisert seg på et for høyt nivå. Byrådet vil få flere som står utenfor inn i arbeid, gjennom tiltak i samarbeid med blant annet næringsliv og kommunens arbeidsmarkedsbedrifter. Det foreslås avsatt 10 mill. årlig til dette. Tiltakene skal sørge for at arbeidsledige får arbeidserfaring og kompetanse som kan føre til varig arbeid.

Byrådet vil styrke arbeidet mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Overfor tjenesteleverandører og entreprenører vil vi stille krav om faste ansettelser, faglig kompetanse og språk. Dette underbygger et organisert arbeidsliv. Byrådet vil innføre en oslo-modell for et anstendig arbeidsliv, etablere en heltidskultur og øke antall lærlinger.

Forsterkning av områdesatsinger

Oslos innbyggere skal ha tillit og tilhørighet til det norske samfunnet, blant annet for å unngå fremvekst av parallellsamfunn. Groruddals-satsingen og Tøyenløftet skal ta utgangspunkt i lokalbefolkningens egne ønsker og behov. Byrådet ønsker å forsterke og etablere nye områdesatsinger i områder med særlige levekårsutfordringer. Det er foreslått satt av 235 mill. i økonomiplanperioden til en videreføring av Groruddalssatsingen, herav 55 mill. i 2017 og 60 mill. årlig i 2018-2020. Det foreslås også at det settes av 10 mill. i 2017 til en satsing i området Grønland/Vaterland.

Økt satsing på idrett og friluftsliv

Byrådet vil bygge og rehabilitere flere idrettsanlegg, slik at barn har gode muligheter til fysisk aktivitet. Sammen med budsjettet legger byrådet frem en behovsplan for idrett og friluftsliv. Det skal investeres 4,1 mrd. i idrettsanlegg i kommende økonomiplanperiode, og det settes av 120 mill. ekstra til en satsing på friluftsliv. Det settes blant annet av midler til bygging av Lillomarka Arena, Bestumkilen ro- og padlebane, Grorud flerbrukshall, fire nye kunstgressbaner og rehabilitering av fem kunstgressbaner. Byrådet øker også gjennomføringstakten og ferdigstiller landhockeybane/kunstisbane på Voldsløkka, Sagene klubbhus, Lambertseter flerbrukshall og Ekebe g servicebygg. I tillegg etableres det nye bad på Tøyen og Stovner, begge med planlagt byggestart i 2019. Åpningstidene ved Holmlia bad, Vestkanthadet og Tøyenbadet skal utvides. Øyene i Oslofjorden skal legges bedre til rette for publikum.

2. KLIMABUDSJETT 2017

2.1 Innledning

I desember 2015 ble 195 land enige om en ny global klimaavtale i Paris. Landene har forpliktet seg til å føre en klimapolitikk for å unngå at temperaturen på jorda stiger mer enn 2 grader over førindustriell tid, og til å gjøre alt man kan for å unngå mer enn 1,5 graders oppvarming. I Norge har Stortinget i 2015 vedtatt å redusere klimautslippene med 40 % innen 2030, sammenliknet med 1990-nivå.

Byene spiller en sentral rolle i å løse klimaproblemet. Stadig flere mennesker flytter til byer, og byer som Oslo må gå foran i utviklingen av et nullutslippssamfunn som sikrer livskvalitet, utjevning av økonomiske forskjeller og et økologisk fotavtrykk som er innenfor planetens tålegrenser.

Oslo skal ta sin del av ansvaret for å redusere de globale klimagassutslippene. Oslos innbyggere skal oppleve et levende, bilfritt byliv, flere grøntområder, renere luft, flere sykkelveier og en enda bedre kollektivtransport. Ved å gjennomføre tiltak for å redusere klimagassutslipp, går Oslo foran i det grønne skiftet og gjør samtidig byen en bedre by å leve i.

Oslo kommune har i lengre tid hatt mål om reduksjoner i klimagassutslipp. Med nytt byråd i 2015 ble klimamålene betydelig skjerpet. Kommunens målsetning er nå å redusere de direkte klimagassutslippene fra Oslo med 50 % i forhold til 1990-nivå innen 2020 og med 95 % innen 2030. Det innebærer at utslippene fra Oslos territorium skal reduseres til ca. 600 000 tonn CO₂-ekvivalenter innen 2020. I 2013 var utslippene på ca. 1,4 mill. tonn. En CO₂-ekvivalent er en omregning av flere typer drivhusgasser til CO₂.

Som et nytt styringssystem for å sikre måloppnåelse innfører byrådet klimabudsjetter fra 2017. Ambisjonen med klimabudsjetter er å være tydelige og mer konkrete enn i tidligere budsjettdokumenter på hva som er Oslos klimamål, hvor store utslippsreduksjoner som må oppnås, hvilke tiltak som skal iverksettes og når resultatene er forventet. Det knyttes delmål til tiltak som iverksettes, med oversikt over kommunens kostnader til de ulike tiltakene. Det vises til byrådserklæringen av 19.10.2015 om at byrådet vil *«utvikle mål for bærekraft i de årlige budsjettene for Oslo kommune og legge til grunn for*

politikkutforming, herunder klimabudsjetter med sektorvise utslippstak». Det vises også til bystyrets behandling av klima- og energistrategien i sak 194/16 og 195/16 den 22.06.2016.

Gjennom detaljerte analyser av hvilke tiltak eller prosjekter som vil gi størst reduksjon i utslipp, er det utviklet klimabudsjetter innenfor sektorene Energi/bygg, Mobilitet og Ressursutnyttelse. Disse tre sektorene representerer ca. 98 % av det samlede utslippet i Oslo.

Klimabudsjettene inneholder tiltak for å redusere de direkte klimagassutslippene i Oslo. Oslo kommune står selv for bare ca. 4 % av de totale utslippene. Kommunens virksomheter har derfor en viktig rolle i å tilrettelegge for endringer og samarbeide med byens innbyggere, næringsliv, organisasjoner og andre offentlige aktører for å lykkes. Byrådet understreker at for å oppnå ønskede reduksjoner i klimagassutslipp er det avgjørende med et godt samspill med andre aktører, spesielt statlige myndigheter.

Gjennomføring av klimatiltak vil også ha en rekke andre positive effekter. Tiltakene vil bidra til bedre folkehelse, gjennom redusert lokal luftforurensning og økt fysisk aktivitet. Gjennomføring av klimapolitikken krever innovasjon og teknologiutvikling. Økt etterspørsel etter klimavennlige løsninger vil bidra positivt til grønn næringsutvikling. Gjennom å gjøre vår del av jobben med å redusere globale klimautslipp vil fremtidige utgifter til klimatilpasning begrenses. Videre vil tiltakene bidra til å styrke Oslo kommunes omdømme, nasjonalt og internasjonalt, som fremtidsrettet og som tar globale klimautfordringer på alvor.

Tydelige forpliktelser på reduksjon av CO₂-utslipp skal følges opp i kommunens styringssystem. Ansvar for måloppnåelse på reduksjon av CO₂-utslipp innarbeides i budsjetter for 2017 og følges opp gjennom Oslo kommunes virksomhetsstyringssystem, bl.a. gjennom årlige tildelingsbrev.

2.2 Byrådets klimamål til 2020 og til 2030

I byrådets arbeid med klimabudsjetter i kommende økonomiplanperiode har klimamålene for 2020 hovedfokus. Samtidig er det viktig frem mot 2020 også å planlegge og igangsette tiltak og prosjekter som sikrer reduserte utslipp i hele perioden frem mot 2030.

Målsetninger 2020

Hovedmål:

- 50 % reduksjon i klimagassutslippene sammenlignet med 1990-nivå

Dette skal blant annet oppnås gjennom følgende målsetninger som er vedtatt av bystyret:

- 20 % reduksjon i all biltrafikk sammenliknet med trafikknivå i 2015 (inkludert gods- og varetransport)
- Andel hverdagsreiser med sykkel skal være 16 % i 2020 samt at det skal bygges 60 km ny sykkelvei, sykkelfelt og bilfrie gater
- Oslo kommune skal legge til rette for at alle nye person- og varebiler i Oslo skal gå på fornybart drivstoff eller være ladbare hybrider fra 2020

- Bruk av fossilt brensel til oppvarming skal fases ut i Oslo innen 2020, og erstattes av alternative energikilder til oppvarming
- Kollektivtrafikken skal gå på fornybart drivstoff innen 2020
- Fullskala CO₂-fangst på Klemetsrud i samarbeid med staten

Målsetninger 2030

Hovedmål:

- 95 % reduksjon i klimagassutslippene, sammenlignet med 1990-nivå

Dette skal blant annet oppnås gjennom målsetningene:

- 33 % reduksjon i biltrafikken
- All personbil- og varebiltrafikk er utslippsfri

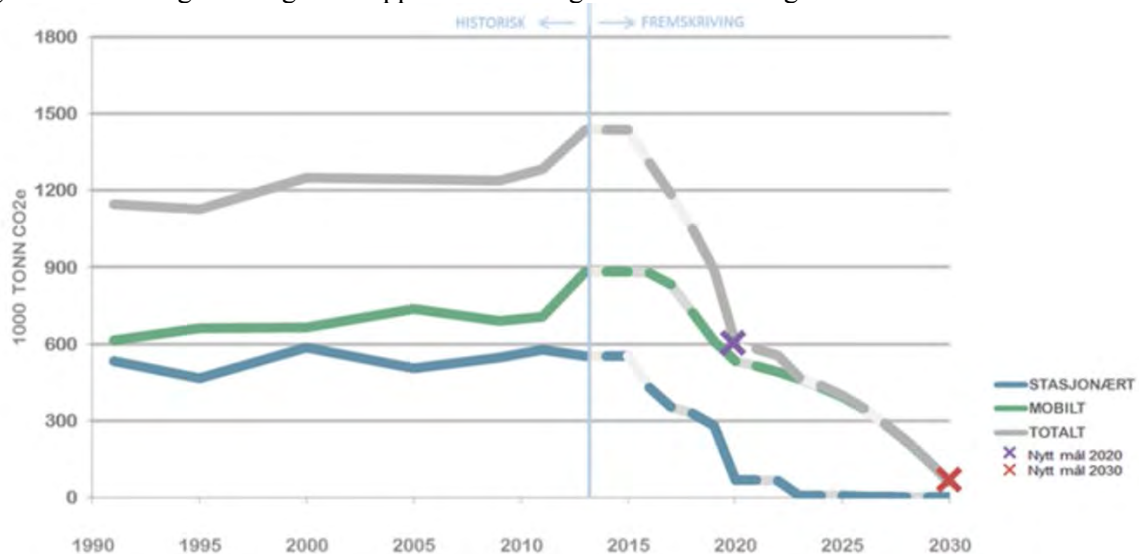
Videre detaljerte mål og handlingsplaner frem mot 2030 må defineres gjennom Oslos klimaarbeid frem mot 2020.

2.3 Fordeling av klimagassutslippene i Oslo på ulike sektorer

Utslippene i Oslo har økt med 15 % i perioden 1990-2013. Figur 2.1 viser utviklingen i utslipp frem til 2013, i henhold til SSB-statistikk, og estimert fremtidig utvikling ved gjennomføring av Oslos

klimasatsing fram mot 2030. Stasjonære utslipp inkluderer bygg, energi og ressursutnyttelse (avfall- og avløpsbehandling).

Figur 2.1 Utvikling i klimagassutslipp 1990-2013 og estimert utvikling fra 2013-2030.

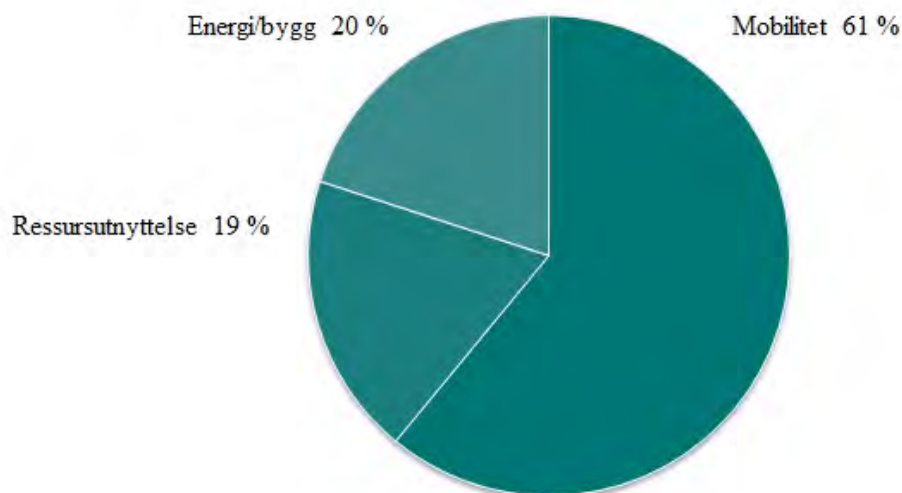

Referansenivå og utslippsfordeling

Byrådet har mål om å kutte klimagassutslippene med 50 % innen 2020 i forhold til 1990-nivå, dvs. til ca. 600 000 tonn CO₂. Utslippene har økt siden 1990, med totalutslipp i 2013 på 1,436 millioner tonn CO₂. Det betyr at utslipp i Oslo skal reduseres med

830 000 tonn CO₂. Figuren nedenfor viser fordeling av utslipp på ulike sektorer, der over 60 % av utslippene kommer fra mobilitetssektoren (eller transport). Videre er henholdsvis 20 % og 19 % fra energi/bygg-sektoren og ressursutnyttelse.

Figur 2.2 Fordeling av CO₂-utslipp per sektor

Kilde. SSB 2013

2.4. Bakgrunnen for tiltakene byrådet foreslår i økonomiplanperioden

I arbeidet med klimabudsjettet er de tiltak som vil ha størst CO₂-reduksjoner identifisert. Tiltak innenfor de tre sektorene Energi/bygg, Ressursutnyttelse og Mobilitet er vurdert gjennom kost-/virkningsanalyser som viser deres direkte CO₂-effekt innen 2020.

Tiltakene som er identifisert er av ulike typer, direkte CO₂-reducerende tiltak, forutsettende tiltak og tiltak som krever systemendringer. Et direkte CO₂-reducerende tiltak er eksempelvis utfasing av oljefyrer. Eksempel på forutsettende tiltak er økt kapasitet i kollektivtransporten. Eksempel på tiltak som krever systemmessige endringer er utvikling av nullutslippsområder, som planlegges som en del av FutureBuilt-prosjektet på Furuset. For å nå klimamålene frem mot 2020 og 2030 er det nødvendig å gjennomføre alle disse typene tiltak.

Til sammen er det identifisert 75 tiltak til oppfølging av klima- og energistrategien. Klimabudsjettene fokuserer på de 42 tiltakene som har størst potensial for reduksjon av CO₂-utslippene frem mot 2020. Tiltakene er nærmere beskrevet under innenfor sektorene Energi/bygg, Ressursutnyttelse og Mobilitet.

Energi/bygg

Innen sektoren «Energi/bygg» er 4 tiltaksområder prioritert.

1. «Utfasing av fossilt brensel til oppvarming av bygg» blir også omtalt som «Oljefrie bygg 2020»-prosjektet.
2. «Fossilfri fjernvarmesatsing» representerer en full utfasing av all fossil energi fra fjernvarmesystemet i Oslo.
3. «Energiomlegging» inneholder en rekke tiltak. Energiomlegging, der det etableres lokale energisystemer som kan utnytte overskuddsenergi til andre formål som for eksempel drift av elektriske busser og andre transport tiltak, går inn i denne kategorien. Fornybar elektrisitet vil dermed erstatte fossilt drivstoff til transport.
4. Iverksetting av energireducerende tiltak på egne bygg, og å øke kravene til energieffektivitet ved nye kommunale bygg.

Ressursutnyttelse

Ressursutnyttelse omfatter sektorene vann og avløp, avfall, skog og landskap og pukk- og grusmasser.

Dette er sektorer som har oppgaver som er viktige for at samfunnet skal kunne fungere. Hvordan ressursene håndteres og utnyttes vil ha stor innvirkning på både energibruk og klimagassutslipp.

Oslo kommune arbeider for best mulig utnyttelse av avfalls-, vann- og avløpsressurser sett i et miljø- og klimaperspektiv.

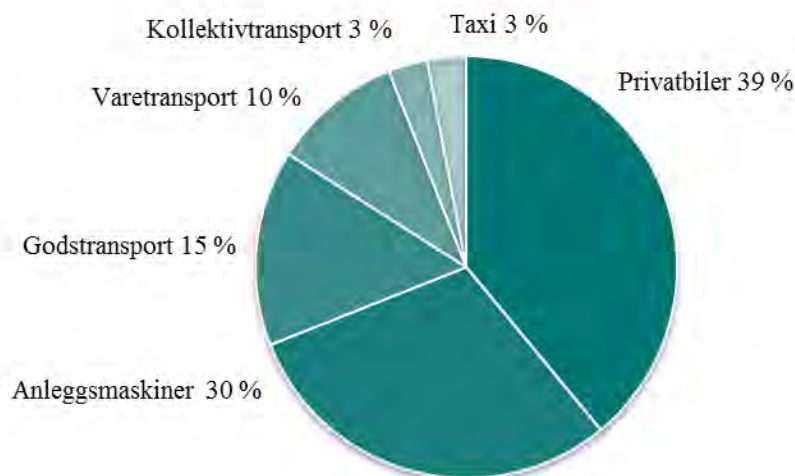
Det største enkeltutslippet av CO₂ i Oslo kommune kommer fra forbrenning av avfall på Klemetsrudanlegget. Innenfor sektoren «Ressursutnyttelse» er derfor CO₂-fangst og lagring en avgjørende aktivitet for måloppnåelse. Dette vil, forutsatt at Klemetsrudanlegget velges av staten for bygging av storskala CO₂-fangstanlegg, være et prosjekt der nasjonale myndigheter vil finansiere hoveddelen av investeringen. Oslo kommune må imidlertid finansiere en andel. Det er ventet en

beslutning på hvilke anlegg som er aktuelle for den videre prosessen knyttet til statlig finansiering i første kvartal 2017. Dersom Klemetsrud blir valgt, er kommunen klar til å igangsette forprosjekt i 2017 i regi av Klemetsrudanlegget AS.

Mobilitet

Mobilitetssektoren eller transportsektoren er den sektoren der Oslo må gjennomføre den mest dyptgripende omleggingen og atferdsendringen for å redusere klimagassutslipp. Det er innenfor transport folk flest og næringsliv vil oppleve de mest merkbare endringene i sine daglige aktiviteter. Utslippsfordeling i mobilitetssektoren er vist i figur 2.3.

Figur 2.3 Fordeling av klimagassutslipp fra mobilitetssektoren 2013

Kilde: SSB 2013.2 og egne tall

Innenfor mobilitetssektoren er det identifisert flere virkemidler, tiltak og prosjekter, der en del aktiviteter allerede er igangsatt. For å muliggjøre en reduksjon i biltrafikk på 20 % frem mot 2020 vil tiltak som parkeringsrestriksjoner, miljø- og tidsdifferensierte bomtakster og suppleringsnett i bomringen sammen med utbygging og bedring av kollektiv- og sykkelinfrastrukturen og kapasitetsøkning i kollektivtransporten, påvirke bilbruken. Flere av disse virkemidlene har kommet på plass gjennom revidert avtale om Oslopakke 3.

Videre vil tilrettelegging for ladeinfrastruktur og fornybart drivstoff gjennom etablering av energistasjoner, være nødvendig for å nå målene innen gods- og varetransporten og for omlegging av

privatbilparken. Innføring av lavutslippssoner er også viktig. I tillegg vil det bli utarbeidet en mobilitetsplan som blant annet inkluderer energistasjoner og el-ladeinfrastruktur. Etablere system for parkering og trafikkstyring (ITS) er også et viktig tiltak for å nå utslippsmålene.

Mobilitet er en sektor som krever tett samarbeid med staten rundt lovhemler, slik som for lavutslippssoner, miljødifferensierte bompenger og regulering av taxinæringen. Oslo er avhengig av at Stortinget og regjeringen bidrar med nødvendige lovendringer og forskrifter for å nå klimamålene. Et tett samarbeid med Akershus, og med de statlige transportetatene, er viktig for å planlegge og gjennomføre en samordnet areal- og transportpolitikk.

2.5 Klimabudsjett for 2017-2020

Kommunens virkemidler for å nå klimamål

Oslo kommune har ulike direkte og indirekte virkemidler som bidrar til å nå mål i klimaarbeidet.

Direkte virkemidler er virkemidler kommunen rår over og der man kan gjøre prioriteringer som sikrer en klimavennlig utvikling. Oslo kommunes budsjett er det viktigste styringsdokumentet der det gjøres tydelige prioriteringer.

Kommunens anskaffelser er et annet sentralt virkemiddel, der Oslo stiller krav om grønne innkjøp av varer og tjenester. Dette påvirker også markedet i mer klimavennlig retning. Det arbeides med en ny anskaffelsesstrategi for Oslo kommune som skal gjelde fra 2017, der klima- og miljøhensyn vil være viktig del av strategien. Gjennom standard kravspesifikasjoner stilles det krav til egen bygningsmasse, enten det skal bygges nytt eller totalrehabiliteres. Det er igangsatt et arbeid med å implementere bærekraftsmål i standard kravspesifikasjonene, blant annet plusshus-standard for bygg.

Verdiforvaltning gjennom eierstyring, eiendomsforvaltning, utstedelse av grønne obligasjoner og forvaltning av Oslo pensjonsfond er også områder for å gjennomføre klimapolitikk.

Videre er ulike *finansieringsordninger* en type direkte virkemidler som er svært sentrale. Revidert avtale for Oslopakke 3 vil være avgjørende for kollektivsatsingen fremover. Oslopakke 3 er en overordnet plan for finansiering av veier og kollektivtrafikk i Oslo og Akershus, der staten, Akershus fylkeskommune og Oslo kommune samarbeider. I revidert avtale er det lagt opp til en kraftig opptrapping av midler til kollektiv- og sykkeltiltak i regionen. I handlingsprogramperioden 2017-2020 er bompengene økt med ca. 5 mrd. sammenliknet med perioden 2016-2019. Kollektivandelen av pakken er for Oslo økt fra 81 % i perioden 2016-2019 til 88 % i 2017-2020. Kollektiv- og sykkelandelen er på til sammen 97 % i denne perioden. Nytt signal- og sikringsanlegg, Fornebubanen og oppgradering av trikkeinfrastrukturen er store enkelttiltak som er igangsatt eller forutsettes i igangsatt i handlingsprogramperioden. For Fornebubanen er det lagt til grunn 50 % statlig finansiering gjennom en bymiljøavtale med staten.

Oslopakke 3 er samtidig et viktig virkemiddel for å regulere trafikken og vri bilparken over til

utslippsfrie kjøretøy. Nye bomsnitt og miljødifferensiering av bompengetakstene i revidert avtale om Oslopakke 3 vil bidra til redusert trafikk over bomringen. Analyser viser en trafikkreduksjon på ca. 11 % over dette snittet i 2019, og partene til avtalen er enige om et mål på 15 % trafikkreduksjon gjennom bomringen.

Gjennom *myndighetsutøvelse* forvalter Oslo kommune ulike lover og regler der det kan stilles miljø- og klimakrav. Dette gjelder innen områder som arealregulering og planer, regelverk som for eksempel drosjeløyver og skiltmyndighet, samt mulig kommende hjemmel til innføring av lavutslippssoner.

Oslo kommune har også ulike *tilskuddsordninger* for innbyggere og bedrifter, mange av disse i regi av Klima- og energifondet. Fondsmidlene brukes til å stimulere til gjennomføring av tiltak som reduserer klimagassutslippene fra bygg og anlegg i Oslo, gi redusert og/eller mer effektiv energibruk samt øke andelen bruk av fornybar energi.

Indirekte virkemidler har ikke den samme direkte effekten på utvikling i klimagassutslipp som de direkte virkemidlene, men er viktige i samspillet mellom ulike typer tiltak og virkemidler. Eksempler på indirekte virkemidler er kommunikasjonstiltak og kompetanseutvikling som bidrar til å styrke klimaarbeidet. Dette er tiltak som involvering av innbyggerne, intern kompetanseutvikling, utvikling av undervisningsmateriell og samarbeid med næringsliv og akademisk.

Klimatiltak i økonomiplanperioden

Tabellen nedenfor viser hvilke 42 prioriterte tiltak frem mot 2020 i Oslos klimasatsing som vil bidra til å redusere utslippene ned til 600.000 tonn. For hvert av tiltakene er det beregnet hvor store årlige utslippsreduksjoner gjennomføring av tiltaket vil gi i 2020. For de tiltakene som virker sammen, er det oppgitt samlet reduksjon. I beregningene er det usikkerhet når tiltakene gir effekt og den eksakte reduksjonen i CO₂.

Videre er det identifisert hvem som er ansvarlig for gjennomføring av tiltaket og hvordan tiltakene finansieres i 2017. Flere av tiltakene har ulike finansieringskilder, som eksempelvis bykassemidler, kommunale fond og statlig finansiering. Der det er oppgitt «innenfor ramme» er dette finansiering som allerede er innarbeidet i vedtatt budsjett for økonomiplanperioden. For de tiltak der det er en økning i satsingen for 2017 er dette oppgitt spesifikt.

Tabell 2.1 Klimatiltak med finansiering og utslippsreduksjon

Tabell 2.1: Innmatrakk med innføring og utslippsreduksjon					SUM CO2-reduksjon 2020 (1000 tonn)		
Sektor	Tiltaksområde	Tiltak	Byrådsavd.	Ansvarlig	FINANSIERING 2017		
ENERGI /BYGG	Utfasing av fossil brensel-oppvarming i bygg	Utfasing av gjenstående oljefyrer i kommunale bygg	MOS/NOE	KLI/byggforetak	Innenfor ramme	238	
		Insentiver for utfasing av fossil energi til stasjonær energibruk inkl. forbud	MOS	KLI	25 mill. drift fra økt tilsagnsramme Klima- og energifondet		
	Fossilfri fjernvarme	Fase ut fossile energikilder til spisslast i fjernvarme	NOE	Hafslund	Hafslund Varmer AS	46	
	Energiomlegging	Energisystemplan	MOS	KLI	Innenfor ramme	0*	
		Skjerpet kravspesifikasjon formålsbygg	FIN	FIN	Myndighetsutøvelse økning 75 mill. (55 mill. + 20 mill.) invest.		
			Energieffektivisering- og klimatiltak i kommunale bygg	NOE/MOS	Byggforetak	Innenfor ramme	
RESSURS-UTNYTTELSE		Etablere mikroenergisystem (Furuset 1.pilot)	MOS	KLI	Innenfor ramme		
	CO2-fangst	CCS Klemetsrudanlegget	NOE	KEA AS	KEA AS	165	
	Økt sortering	Økt materialgjenvinning	MOS	REN	Innenfor ramme	0**	
	Økt deponigassutn.	Deponigass fra Grønmo	MOS	REN	Innenfor ramme	8	
	Avløpsvann	Utredning VAV for å verifisere utslipp fra avløp	MOS	VAV	Innenfor ramme	27	
MOBILITET	Fossilfri 2020	Fossilfri busspark		Ruter	økning 26 mill. drift	30	
		Fossilfrie lokale ferger		Ruter	mulighetsstudie pågår		
	Nullutslipp taxi	Innkjøpskrav - nullutslipps TT-tjenester og annen persontransp.	FIN/MOS	UKE/BYM	Innenfor ramme	22	
		Innføring av nytt løyvereglement for taxi til nullutslipp	MOS	BYM	Myndighetsutøvelse		
		Tilrettelegge for ladeinfrastruktur taxi på kommunal grunn	MOS	BYM	Innenfor ramme		
		Taxiprojekt – hydrogen og hurtigludere el.	MOS	KLI	økning 5 mill. drift		
	Vridning av personbiltrafikk	Etablere lavutslippsoner i Oslo (forutsettende)	MOS	BYM	Myndighetsutøvelse	152	
		Etablere energistasjoner - personbiler og varebiler	MOS	KLI	Innenfor ramme		
		Pådriver økt differensiering engangs- og drivstoffavgift	MOS	KLI	Innenfor ramme		
		Innkjøpskrav nullutslipps tjenestebiler	FIN	UKE	Innenfor ramme		
		Ladeinfrastruktur - personbiler	MOS	BYM	Innenfor ramme		
		Koordinering av ladeinfrastruktur for nullutslippskjøretøy (el/hydrogen)	MOS	KLI	Innenfor ramme		
		Etablere system for parkering- og trafikkstyring (ITS)	MOS	BYM/Bilfritt byliv	Innenfor ramme		
		Kraftfulle fremkommelighetstiltak	MOS	BYM	Oslopakke 3		
	Redusert personbiltrafikk	Sykelprosjektet	MOS	Sykel-prosjektet/BYM	Dels innenfor gitt ramme. Økt satsing finansiert av bykassen og bompenger.	50	
		Miljødifferensierte bompenger og rushtidsavgift	MOS	BYM/O3	Myndighetsutøvelse økning 68 mill. drift ***		
		Økt kapasitet kollektivtrafikk	MOS	Ruter	økning 26,5 mill. drift, 20 mill. inv.		
Prosjektet Bilfritt byliv (forutsettende)		MOS	Bilfritt byliv/BYM	67 mill. drift			
Innføre parkeringsrestriksjoner (forutsettende)		MOS	BYM	Innenfor ramme			
Knutepunktsutvikling		BYU/MOS	PBE, EBY, BYM...	Innenfor ramme			
Mobilitetssystemplan		MOS		Innenfor ramme			
Tilrettelegge for økt bildeling		MOS	BYM	Innenfor ramme			
Grønnere varetransport	Etablering av laste - losseplasser	MOS	Bilfritt byliv/BYM	Innenfor ramme	46		
	Grønn innkjøpsstrategi inkl. innkjøpskrav	FIN	UKE	Innenfor ramme			
Grønnere godstransport	Etablering av samlastingsentral	MOS	KLI	økning 2 mill. drift	50		
	Etablere energistasjon - gods (Alnabru)	BYU/MOS	EBY/BYM/KLI	økning 5 mill. drift			
	Økt biogassproduksjon fra vann/avløp (Bekkelaget)	MOS	VAV	Innenfor ramme			
	Økt biogassproduksjon fra vann/avløp (VEAS)	MOS	VAV	Innenfor ramme			
Grønnere anleggsmaskiner	Innkjøpskrav for grønne anleggsmaskiner	FIN	UKE	Innenfor ramme	52		
	Omlegging til grønn anleggsdrift	FIN/Alle	UKE/Alle	Innenfor ramme			
			KLI/Oslo	økning 5 mill. drift			
Infrastruktur for nullutslippsenergi i havneområdet					MOS/NOE	Havn/Hafslund	
SUM CO2 effekt innen 2020							836

Merknader til tabell 2.1:

* Tiltak innenfor *Energiomlegging* har ingen direkte effekt på CO₂-utslipp fra Oslos territorium, men er et forutsettende tiltak som bidrar til energieffektivitet, omlegging av og endringer i energisystemet som frigjør el til transport, og til reduserte utslipp fra energisektoren andre steder gjennom internasjonale kraftmarkeder.

** Økt materialgjenvinning har ikke direkte effekt på CO₂-utslipp fra Oslos territorium, men er viktig i utnyttelse av avfall som ressurs, noe som er sentralt i en sirkulær økonomi, og til å redusere materielt forbruk og transport i et bredere perspektiv.

*** Det er her inkludert 21,5 mill. som er forutsatt vil komme fra belønningsordningen.

Utslippsreduksjon per år

Tabellen nedenfor viser estimert utslippsreduksjoner per år frem mot 2020. Det understrekes at det er usikkerhet ved estimatene, herunder i hvilket år tiltakene gir effekt og beregnet CO₂-reduksjon.

Tabell 2.2 Årlig reduksjon i klimagassutslipp

	Utslipp i referanseår (tonn CO2e)	Utslippsreduksjon per år (tonn CO2e)			
Sektor	2013	2017	2018	2019	2020
Energi/bygg	287 200	165 000	189 000	236 000	284 000
Ressursutnyttelse	272 840	34 000	35 000	35 000	200 000
Mobilitet	875 960	42 000	154 000	272 000	352 000
Totalt	1 436 000	241 000	378 000	543 000	836 000

I beregningene av utslippsreduksjoner i tabellen over er det gjort følgende forutsetninger:

1. Karbonfangstanlegg på Klemetsrud i samarbeid med staten. Oslo kommune har i sine budsjetter forutsatt at Regjeringens ambisjon om fullskala-anlegg innen 2020 realiseres. Mulighetsstudien lagt fram av OED juli 2016 varsler en mulig endret fremdrift. Regjeringens videre planer presenteres i statsbudsjettet for 2017.
2. Økt tilskudd til Ruter for å tilrettelegge for økt kollektivtrafikkvekst som en konsekvens av målet om 20 % reduksjon i biltrafikken.
3. Resultatene av miljø- og tidsdifferensierte bompenger fremforhandlet gjennom Oslopakke 3 må være i tråd med forventningene.
4. Lavutslippssoner/nullutslippssoner blir et mulig kommunekontrollert virkemiddel. Samferdselsdepartementet har hatt forslag til forskrift om lavutslippssoner på høring sommeren 2016, som varsler om mulige endringer.
5. Utfasing av oljefyrer forutsetter at det kommer et statlig forbud innen 2020.
6. En lovproposisjon som tar for seg muligheten for å stille utslippskrav til taxier ligger til behandling i Stortinget. Lovendringene er en forutsetning for å kunne oppnå nullutslipp fra taxiflåten i Oslo innen 2020.
7. Utslippsreduksjoner forutsetter at tiltakene i den prioriterte porteføljen gjennomføres, og at disse vil få full virkning innen 2020.

2.6. Bykassefinansiering av økt klimasatsing i 2017-2020

Flere av tiltakene vil trolig kreve økt finansiering fra Oslo kommune i økonomiplanperioden utover det som er nevnt nedenfor, hvor de viktigste er økt tilbud i kollektivtrafikken og karbonfangst på Klemetsrud. Tiltakene finansieres i en kombinasjon av bykassemidler, og ulike statlige og øvrige finansieringskilder. Kostnadsanslagene er p.t. usikre

og avhenger av en rekke ulike faktorer. Byrådet vil komme tilbake til økt finansieringsbehov i budsjett for 2018.

Tabellen under viser økningen i klimasatsing utover det som allerede er innarbeidet i vedtatt budsjett

Tabell 2.3 Klimasatsing i driftsbudsjettet

Tall i mill.

Endring i driftsbudsjettet fra 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
<i>Bykasse</i>				
Prosjekt Bilfritt byliv	26,5	26,5	26,5	0,0
Bilfritt byliv - økte finanskostnader som følge av investering 2017-2019	0,0	4,0	8,0	12,0
Økt kapasitet kollektivtrafikk	72,5	72,5	72,5	72,5
Økt drift av sykkelveinett	3,0	6,0	9,0	9,0
Ladeinfrastruktur - personbiler	1,9	1,9	1,9	1,9
Klimatiltak (Smart mobilitet og smart byledelse)	25,0	20,0	20,0	15,0
Bortfall av parkeringsinntekter	67,0	46,0	45,0	59,0
<i>Fond</i>				
Klima- og energifondet - økt tilsagnsramme for tilskudd fra 30-60 mill.	30,0			
Totalt	225,9	176,9	182,9	169,4

Økt kapasitet kollektivtrafikk

I vedtatt økonomiplan ligger ytterligere 7 mill. til kollektivtrafikk i 2017, slik at faktisk økning i tilskudd til kollektivtrafikk fra 2016 til 2017 er 79,5 mill. I tabellen ovenfor beskrives hva som er ytterligere satsinger i kommende økonomiplan.

Bortfall av parkeringsinntekter

I nedjusteringen av parkeringsinntektene er det hensyntatt effekten av tilrettelegging for syklist, samt et bilfritt sentrum.

Klima- og energifondet

Den økte tilsagnsrammen for Tilskudd til klima- og energitiltak finansieres av Klima- og energifondet og belaster ikke bykassen i 2017.

Tabellen under viser hvilke investeringer som er innarbeidet i kommende økonomiplan.

Tabell 2.4 Klimasatsing i driftsbudsjettet

Tall i mill

Investering	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Prosjekt Bilfritt byliv	20	20	20	
Energieffektiviseringstiltak i kommunale bygg	55			
Klimatiltak i kommunale bygg	20	20	20	
Klemetsrudanlegget AS	10			
Sykkelveier	181	400	400	400
Totalt	286	440	440	400

Klemetsrudanlegget AS

Forprosjekteringsmidlene til karbonfangst på Klemetsrud er forutsatt finansiert av aksjeselskapet og fremkommer ikke i bykassens budsjett.

Sykkelveier

Investeringsmidlene til sykkelveier budsjetteres i budsjetteres som bykasseinvesteringer, men finansieringen kommer fra Oslopakke 3-midler.

2.7. Gjennomføring og organisering av klimaarbeidet i kommunen

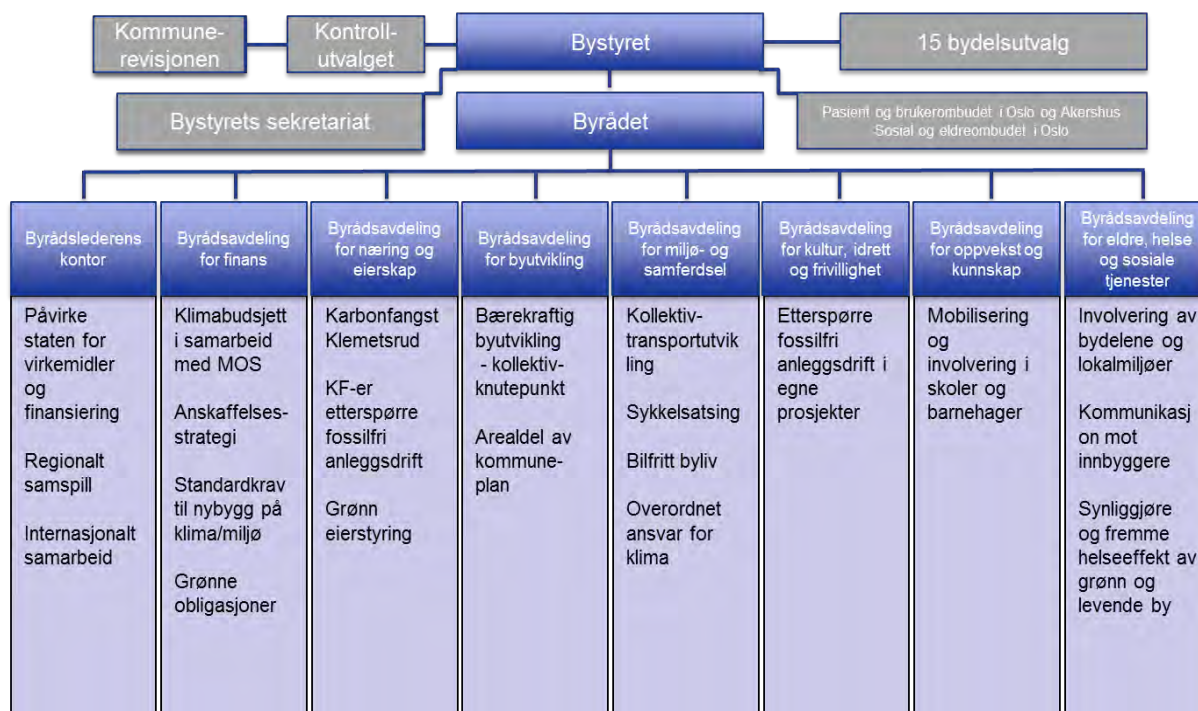
Organisering av klimaarbeidet internt i kommunen

Det grønne skiftet innebærer at alle kommunens virksomheter må bidra på sine ansvarsområder. Byrådsavdeling for miljø og samferdsel (MOS) har et overordnet ansvar for oppfølging av klimasatsningen i Oslo. Fra 01.07.2016 er Klimaetaten etablert som en underliggende etat i MOS for å være en pådriver og et sentralt fagmiljø for klimaarbeidet i kommunen. Etaten skal i samarbeid med etater, bydeler og kommunale foretak gjennomføre klimatiltak og utredninger.

Klimabudsjettene og rapportering av disse er et ansvar for byrådsavdeling for finans (FIN), i samarbeid med MOS og øvrige byrådsavdelinger.

De forskjellige byrådsavdelingene har ulike roller i Oslos klimasatsing innenfor sine ansvarsområder. Alle byrådsavdelinger og virksomheter har ansvar for tiltak innenfor Smart byledelse, for eksempel gjennom grønne anskaffelser og etterspørre klimavennlige løsninger. Oslo kommunes virksomheter har også en viktig rolle i å mobilisere byens innbyggere, næringsliv og andre i være med å utvikle Oslo til en ledende miljøby.

Figur 2.4 Eksempel på ulike roller i klimaarbeidet i Oslo kommune.

Dialog og samarbeid med andre aktører

Innføring av klimabudsjetter i 2017 er banebrytende arbeid. Arbeidet med klimabudsjetter, og klimaarbeidet generelt, vil være gjenstand for evaluering og videre utvikling. Oslo kommune vil invitere til dialog og samarbeid med innbyggere,

næringsliv, organisasjoner og andre offentlige aktører i det videre arbeidet. Kommunen vil blant annet arrangere en innspillskonferanse for å få konkrete innspill til arbeidet med klimabudsjett for 2018.

2.8. Rapportering på måloppnåelse og utvikling i klimaarbeidet

Rapportering gjennom styringsdialog med virksomhetene

Rapportering på klimaarbeidet vil innarbeides i ordinære rapporteringsrutiner i Oslo kommunes virksomhetsstyring. Følgelig vil alle virksomheter for 2017 få rapporteringspunkter på klimaarbeidet i sine tildelingsbrev i tråd med ansvar angitt i klimabudsjettet.

For hver virksomhet vil det angis mål kommende år. Tildelingsbrevene angir de viktigste kravene til virksomhetene for kommende år (herunder måltallene fra budsjettet), og rapporteres på tertialvis gjennom året. Alle virksomheter som er ansvarlig for gjennomføring av klimatiltak vil følgelig få et konkret mål for klimaarbeidet i sitt tildelingsbrev. Dette vil sikre rapportering på faste punkter i styringsdialogen gjennom året.

Jevnlig rapportering gjennom målinger og indikatorer

SSB publiserer i dag kommunefordelt klimagassutslippsstatistikk hvert annet år. Denne statistikken gir det overordnede bildet av utslippsutviklingen i Oslo, fordelt på sektorer. Oslo er, sammen med andre kommuner, i dialog med SSB slik at statistikken kan publiseres årlig. Dersom dette ikke lar seg gjøre, vil Klimaetaten trekke ut deltall som brukes i klimastatistikken. Dette vil gi årlige oversikter for utslippsutviklingen i byggsektoren, energiproduksjon/ avfallsforbrenning og utslipp fra

anleggsmaskiner. SSBs utslippsstatistikk legges ut på Oslo kommunes statistikkbank/miljøstatus, <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/statistikk/miljostatus/>, så snart den foreligger. Det vil være koblinger mellom klimabarometeret som er under utvikling og miljøstatus/statistikkbanken.

Kommunen jobber med å utvikle en digital løsning, Klimabarometeret, som vil gi fortløpende rapportering for utvalgte klimaindikatorer. Plattformen planlegges lansert i 2017 og vil gjøre det enkelt for innbyggere, næringsliv, organisasjoner og myndigheter å holde seg orientert om måloppnåelsen i Oslos klimapolitikk. Inntil Klimabarometeret er operativt, vil Klimaetaten ha ansvar for jevnlig rapportering på utvalgte indikatorer for de viktigste delmålene, presentert i kap. 3.2.

Rapportering til bystyret

Klimabudsjettene vil oppdateres årlig i forbindelse med den ordinære budsjettprosessen og legges frem for bystyret på vanlig måte. Klima- og miljørapporten, som Klimaetaten utarbeider på bakgrunn av innspill fra virksomhetene, vil fra 2017 utvides også å omfatte utslipp fra Oslo by og ikke kun Oslo kommunes virksomheter. En utvidet versjon av klima- og miljørapporten vil legges frem i 2017 og rapporten vil bli lagt frem for bystyret sammen med øvrig årsberetning i juni.

2.9. Involvering av innbyggerne og næringsliv

God forståelse av klimaarbeidet hos publikum og involvering av ulike samfunnsaktører er en viktig suksessfaktor. Kommunikasjon er en sentral del av klimastrategien, både for Klimaetaten og for de enkelte virksomhetene. For å sikre eierskap til klimapolitikken er det viktig at det er enkelt å følge med på resultatene som oppnås. Dette er målsetningen med Oslo kommunes klimabarometer. Det er viktig for kommunen å

fortløpende få innspill til tiltak fra innbyggere, næringsliv, organisasjoner og andre. Kommunen vil blant annet arrangeres en årlig innspillskonferanse i første kvartal. Mange av kommunens bedrifter er medlemmer i Næring for klima, som er en viktig kanal for utveksling av ideer og samarbeid med og mellom næringsliv og myndigheter.

2.10. Klimasatsingen fram mot 2030

Innen 2030 skal klimagassutslippene i Oslo reduseres med 95 % i forhold til 1990-nivået. Dette målet innebærer at Oslo skal bli karbonnøytralt, noe som vil kreve en videreføring av den omfattende omstillingsprosessen som er satt i gang nå.

Oslo er en by i rask vekst og et sentralt bidrag til klimasatsingen er en bærekraftig byutvikling med samordnet areal og transportplanlegging regionalt og lokalt, gjennom oppfølging av handlingsprogrammet i regional plan for Oslo og Akershus og oppfølging av kommuneplanen fra 2015. Kommuneplanens byutviklingsstrategi legger opp til at veksten i hovedsak skal skje gjennom fortetting ved kollektivknutepunkter, langs eksisterende banestruktur, og med byutvikling innenfra og ut som bidrar til å redusere bilbruk. Byrådet vil videreføre og videreutvikle en slik byutviklingsstrategi i årene som kommer. Realisering av store utviklingsområder som Hovinbyen, Skøyen og Bjørvika på en klimavennlig måte vil være viktige bidrag til å nå klimamålene. Kommunen vil fremover legge til grunn at alle større utbyggings- og arealplaner skal sikre og bygge opp om Oslos klima- og miljømål.

Innovasjon innenfor alle områder vil være nødvendig for å virkeliggjøre det grønne skiftet i Oslo og å nå klimamålene. I 2016 startet arbeidet med å planlegge et byøkologisk innovasjonssenter, som skal vise frem Oslo som klimavennlig miljøby, utgjøre et kunnskaps- og innovasjonssenter og fungere som et åpent møtested for arbeid med klimavennlig byutvikling og bærekraftig byliv.

Detaljplanleggingen av klimaarbeidet mot 2030 vil skje de nærmeste årene, men allerede nå er det klart at mye av arbeidet etter 2020 vil være knyttet til transportsektoren, med økt satsing på kollektivtrafikk, sykkel og gange, og omlegging fra fossilt drivstoff til fornybart drivstoff og nullutslippskjøretøy. I tillegg er det verdt å være oppmerksom på delings- og sirkulær økonomi, som bidrar til redusert forbruk og dermed reduksjon i klimagassutslipp. Delingsøkonomi innebærer at det opprettes lokale direktemarkeder ved bruk av digitale plattformer som kobler kunder og leverandører. Eksempler på dette er bildelingsordninger, som gjør at man har tilgang til bil når du trenger den, uten å eie en selv. Sirkulær økonomi er basert på å gjenvinne ressurser i et kretsløp så langt det er mulig. Kretsløpsbasert avfallshåndtering, med produksjon av biogjødsel som erstatter bruk av kunstgjødsel i landbruket, er et eksempel der Oslo har vært tidlig ute. Økt grad av materialgjenvinning er et annet eksempel på sirkulær økonomi.

Frem mot 2030 er målet å skape varige og gode løsninger som gjør det attraktivt for den enkelte

innbygger, næringsliv og andre aktører å gjøre klimavennlige valg. Dette vil blant annet innebære endringer i mobilitetsmønstre og mye av denne endringen vil tas innen kollektivtransport. Forutsetninger for et karbonnøytralt Oslo i 2030 er investeringer i infrastruktur til kollektivtransporten som både øker kapasiteten og sikrer driften.

Innbyggernes bruk av sykkel er også viktig for å nå utslippsmålene for transport. Det er et mål at andel hverdagsreiser på sykkel skal øke fra åtte % i 2016 til 25 % i 2025. En fortsatt satsing på sykkelinfrastruktur og utvikling av sykkelveinettet etter 2020 er en forutsetning for å lykkes.

Kommunen har fra begynnelsen av 2000-tallet hatt en betydelig kapasitetsvekst i kollektivtransporten, noe som har vært en vesentlig forutsetning for at veksten i biltrafikken har vært lavere enn befolkningsveksten. Her har oppgradering og utbygging av t-banen, nye t-banevogner, oppgradering av trikkeinfrastrukturen og økt bussfrekvens bidratt. Kapasiteten i den eksisterende infrastrukturen er på lang sikt i all hovedsak disponert og det vil frem mot 2030 være nødvendig med flere store infrastrukturinvesteringer som nytt signal- og sikringsanlegg på t-banen, Fornebubane, og ny sentrumstunnel.

Disse investeringene i infrastruktur er svært kostbare og selv om det forutsettes at staten dekker halvparten av kostnadene av store kollektivtiltak som Fornebubanen, vil det kreves store lokale bidrag fra Oslo og Akershus. Økte bompengesatser og økt kollektiv- og sykkelandel av bompengene i revidert avtale for Oslopakke 3, samt statens belønningsordning for bedre kollektivtransport og mindre bilbruk sikrer i betydelig større grad Oslos mulighet til å finansiere sin del av nødvendige infrastrukturinvesteringer frem mot 2030.

Det vil være mange privat-, laste- og servicebiler på veiene også i fremtiden. I klima- og energistrategien er det et mål at Oslos bilpark skal være utslippsfri i 2030. Omleggingen av privatbilismen og godstrafikk vil kreve en velfungerende infrastruktur og det må legges til rette for økt tilgang til utslippsfritt drivstoff. I Oslo samarbeider allerede kommunen og industrielle aktører om å etablere energistasjoner. Dette arbeidet må følges opp videre hvor målsetningen er kommersiell drift.

Kommunens målsetning om 95 % reduksjon i klimagassutslipp og utvikling av løsninger som sikrer omstilling krever også nye samarbeidsformer på tvers av sektorer som må inn i kommunens styringsstruktur.

3. ØKONOMIPLAN 2017-2020

3.1 Innledning

De 2 foregående kapitlene fokuserer på byrådets visjon om å gjøre Oslo til en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle (kapittel 1) samt en mer klimavennlig by (kapittel 2) og hvordan disse målsettingene skal nås.

I kapittel 3.2 er det fokus på hva som er de økonomiske driftsmessige rammebetingelsene og hva som foreslås innarbeidet i kommende økonomiplan av prioriterte satsinger og hvordan dette påvirker kommunens resultatgrad (resultatgraden viser hvor mye av driftsbudsjettet som blir frigjort til nødvendige avsetninger og investeringer.)

I denne delen er det også oversikter over hva som samlet foreslås innarbeidet på størrelser som gjelder flere avdelinger, eksempelvis pensjon, finans-kostnader, demografikompensasjon og rammekutt.

I kapittel 3.3 er det en oversikt over hva som foreslås innarbeidet av investeringer og hvordan endret låneopptak påvirker kommunens gjeldsgrad (gjeldsgraden viser det årlige prosentvise forholdet mellom kommunens lånegjeld og eksterne driftsinntekter)

Kapittel 3.4 tar for seg hvordan kommunens pensjonskostnader forventer å utvikle seg i kommende økonomiplanperiode. Under dette kapitlet omtales også skillet mellom pensjonskostnad og pensjonspremie.

Kapittel 3.5 er en kortversjon over forventet utvikling i skatt og rammetilskudd i kommende økonomiplanperiode. Det vises her til kap.15 for en grundigere gjennomgang av skatt og rammetilskudd.

I kapittel 3.6 er det omtalt hvordan finansutgiftene (ref kap.3.3) og pensjonskostnadene(ref.kap.3.4) forventes å utvikle seg i forhold til kommunens frie inntekter(ref.kap.3.5) i kommende økonomiplanperiode.

Under kapittel 3.7 omtales befolkningsutviklingen som er «motoren» for endringer i tjenestebehov.

Kapittel 3.8 Digitalisering viser hvordan byrådet ønsker å utvikle stadig bedre tjenester til byens befolkning.

I kapittel 3.9 omtales hovedstørrelsene vedrørende Oslo kommune som arbeidsgiver.

Felles for kapitlene 1-3 er at det fokuseres på endringene i forhold til det som er innarbeidet i vedtatt økonomiplan 2016-2019. Tabellarisk oversikt over hva som totalt er foreslått innarbeidet i drifts- og investeringsbudsjettet, foreligger i kapittel 4. For nærmere omtale av hva som forslås innarbeidet innenfor den enkelte sektor og virksomhet vises det til sektorkapitlene 5- 14.

3.2 Driftsbudsjett 2017-2020

3.2.1 Elementer som endrer kommunens økonomiske handlingsrom

De viktigste elementene som øker kommunens økonomiske handlingsrom er:

I arbeidet med 2017-budsjettet og økonomiplanen for 2017-2020, er den økonomiske handlefriheten til kommunen styrket. De viktigste elementene som bidrar til å øke den økonomiske handlefriheten sammenlignet med hva som er forutsatt i vedtatt økonomiplan er:

- Endring i frie inntekter med 353, mill. i 2017, 293 mill. i 2018, 293 mill. i 2019 og 563 mill. i 2020

- Økt inntektsanslag eiendomsskatt bolig med 225 mill. i 2017, 250 mill. i 2018, 275 mill. i 2019 og 300 mill. i 2020.
- 450 mill. årlig fra 2018 på grunn av innføring av eiendomsskatt for næring, verk og bruk
- Bruk av tidligere avsatt buffer i forhold til eiendomsskatt bolig med 150 mill. i 2017 og premieavviksfond i 2020 med 450 mill.
- Besparelser som følge av at lønnsveksten i 2016 ble lavere enn forutsatt. I vedtatt økonomiplan

var det forutsatt en lønnsvekst på 2,7 %, mens resultatet ble en lønnsvekst på 2,4 %. Denne reduserte lønnsveksten er hovedgrunnen til at kommunen får en samlet årlig besparelse på mellom 112-142 mill. i lønns- og prisomregningen fra 2016 til 2017. I tillegg gir lavere lønnsvekst også reduserte utgifter til pensjon og reduserte finanskostnader pga. bedret likviditet.

- Reduserte kostnader i 2020 med 59 mill. (fordi utgiftene sammenlignes med nivået i 2019 som er et valgår).
- Kommunen får redusert sine utgifter til Statens Pensjonskasse med 47 mill. årlig.
- Kommunen vil i 2016 få betydelig mer i frie inntekter enn budsjettet. Merinntekten er av engangskaraktér og byrådet foreslår å redusere kommunens lån. Parallelt med Sak 1 legger derfor byrådet frem en budsjettjusteringssak hvor det foreslås å benytte 400 mill. av merinntekten i 2016 til å nedbetale lån. Den økonomiske konsekvensen av denne nedbetalingen i kommende økonomiplanperiode er at kommunens finans-

kostnader reduseres med mellom 30 og 28 mill. årlig.

- Tidligere forutsatt fremdrift for flere av kommunens sykehjemsprosjekter har tidligere vært forutsatt med en fremdrift som er for optimistisk. Avsatte husleiemidler er korrigert i samsvar med en oppdatert fremdriftsplan.
- Lavere parkeringsinntekter gjør at byrådet foreslår å redusere avsetningen til parkeringsfondet
- Oppløst tidligere «bufferavsetning» relatert til kulturbyggene i Bjørvika som følge av at det fra 2020 er innarbeidet full husleie for disse byggene.
- Byrådet har foretatt en gjennomgang av kommunens konsulentbruk hvor det fremkommer at deler av denne konsulent bruken bør kunne erstattes med egne ansatte samtidig som kommunen totalt sett oppnår en besparelse. Besparelsen forutsettes innarbeidet gradvis med 12,5 mill. årlig i kommende økonomiplanperiode.

De viktigste elementene som har bidratt til å svekke den økonomiske handlefriheten oppsummeres slik:

- 360 mill. årlig i økte pensjonskostnader pga. utvidet rett til pensjon og nye regler fra KMD
- De økonomiske konsekvensene av hva som ble vedtatt i revidert budsjett for 2016 øker kommunens utgifter med 120mill. i 2017, 181 mill. i 2018, 195 mill. i 2019 og 232 mill. i 2020.
- Byrådet ønsker å øke avsetningen på premieavviksfondet til senere bruk i år med særlig høye pensjonskostnader.
- Økt husleieavsetning til nye skoler hovedsakelig pga. helårseffekt av skoler forutsatt ferdigstilt i 2019 og halvårseffekt av skoler forutsatt ferdigstilt i 2020
- Som utgangspunkt for siste året i en ny økonomiplanperiode(dvs. 2020) forutsettes det at de økonomiske rammene dette året er lik siste året i vedtatt økonomiplanperiode (dvs. 2019). Når denne metodikken benyttes vil man imidlertid måtte innarbeide konsekvensen av at det forventes en befolkningsvekst på nærmere 10 tusen innbyggere i 2020. Som følge av denne befolk-

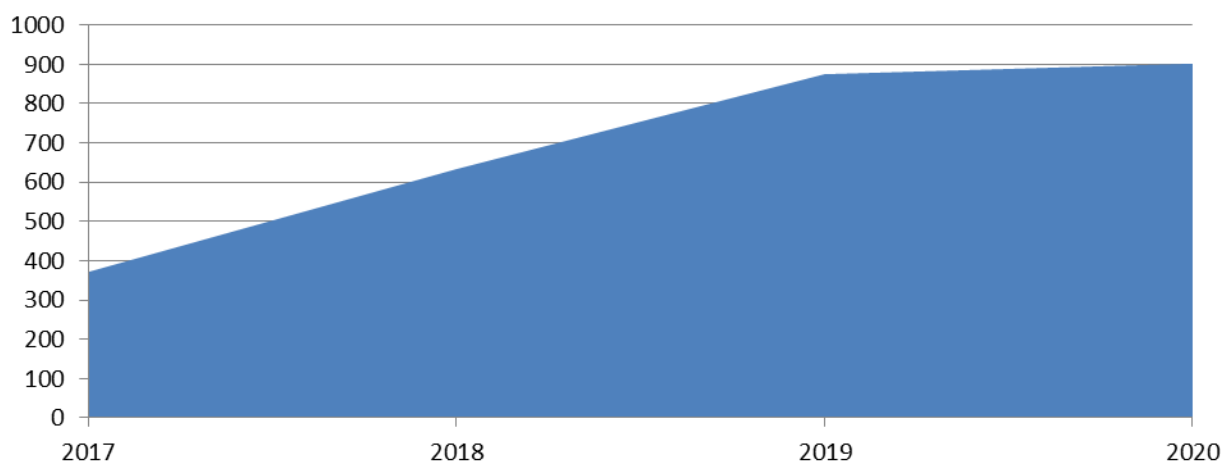
ningsveksten øker demografiskompensasjonen betydelig i 2020 sammenlignet med 2019 nivået. Samme metodikk benyttes i forhold til de frie inntektene, men her er forventningen at befolkningsvekst i 2020 også vil medføre økte inntekter.

- Nedjustering av årlig aksjeutbytte med 50 mill. i årene 2017-2019 pga. prognose om lave strømpriser de kommende årene
- Innarbeiding av ytterligere 283 mill. i 2020 i økte finans- og driftskostnader til nytt Munch museum og nytt hovedbibliotek, sammenlignet med hva som er i innarbeidet i 2019 i vedtatt økonomiplan. (2020 er første år med full husleieeffekt)
- Kommunen mottar rentekompensasjon til tidligere bygde skoler /omsorgsboliger mm. (ref kapittel 645). Kompensasjonen blir nedjustert fordi tidligere forutsatt rentenivå er nedjustert.
- Tidligere forutsatt refusjon for legevaktstjenester foreslås nedjustert.

Tabell 3.1 Overføring fra drift til investering 2017-2020

	<i>Beløp i mill.kr</i>			
	2017	2018	2019	2020
DOK 3/2016 overføringer fra drift til investeringer 2017-2020	168	195	65	65
<i>Viktigste elementer som bidrar til økt økonomisk handlefrihet:</i>				
Endring i frie inntekter	353	323	293	563
Økt eiendomsskatt bolig	225	250	275	300
Innføring av eiendomsskatt for næring, verk og bruk		450	450	450
Bruk av fond	150			450
Konsekvenser av lønnsoppgjøret 2016 / lønns- og prisomregning	112	122	132	142
Reduserte kostnader i mellomvalgår				59
Reduserte utgifter til SPK	47	47	47	47
Reduserte finanskostnader som følge av at 400 mill. i økte skatteinntekter benyttes til ekstra avdrag på lån i 2016	30	30	29	29
Reduserte husleieutgifter sykehjem pga. forsinket fremdrift		9	73	39
Redusert avsetning til parkeringsfond	25	25	25	45
Avsetninger kulturbygg trukket ut		25	75	75
Forutsatt besparelse pga. redusert konsulentbruk	13	25	38	50
Økt økonomisk handlefrihet	955	1 306	1 437	2 249
<i>Viktigste elementer som bidrar til redusert økonomisk handlefrihet:</i>				
Økt avsetning pensjon	-360	-360	-360	-360
Videreføring av konsekvensjusteringer og politiske prioriteringer innarbeidet i revidert budsjett	-120	-186	-205	-247
Økt avsetning til premieavviksfondet	0	-100	0	0
Økt husleieavsetning skoler	-14	0	-20	-180
Endret demografikompensasjon	12	12	12	-174
Nedjustering av årlig aksjeutbytte	-50	-50	-50	0
Merkostnader Munch og Diagonale	0	0	0	-283
Redusert statlig rentekompensasjon	-12	-13	-8	-12
Redusert refusjon HELFO	-10	-10	-10	-10
Redusert økonomisk handlefrihet	-554	-707	-641	-1 266
Endring finanskostnader (rente + avdrag)	12	-40	-85	-171
Diverse	-210	-125	91	11
Endret økonomisk handlefrihet pga. ovennevnte forhold	371	630	866	888

Figur 3.1 Endret økonomisk handlefrihet pga. ovennevnte forhold

Hvordan byrådet ønsker å benytte den økte økonomiske handlefriheten

I tabellen under vises hva som er innarbeidet av prioriterte tiltak i kommende økonomiplanperiode for at Oslo i samsvar med byrådets ambisjon skal bli en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle. Det vises i denne sammenhengen til kapittel 1 hvor byrådets målsettinger er omtalt nærmere. Det vises også til kapittel 2 om klimabudsjettet.

En grønnere by

De prioriterte tiltakene på dette området er også nærmere omtalt i kapittel 2 Klimabudsjettet. I klimabudsjettet er de prioriterte budsjetttiltakene koblet opp mot forventet klimaeffekt.

Økte tilskudd til kollektivtransport, satsing på bilfritt byliv i sentrum og merdrift av sykkelveier skal bidra til at Oslo blir en grønnere by.

Av investeringer i kommende økonomiplanperiode vil spesielt sikringen av avfallsdeponiet på Langøya bidra til å gjøre Oslo til en grønnere by. Oslo-pakke 3 muliggjør også store satsinger på kollektivtransport i Oslo-regionen fremover.

En varmere by

Mye av kommunens omsorgsarbeid leveres av bydelene. For at bydelene skal kunne levere bedre omsorgstjenester må deres rammevilkår styrkes. De prioriterte tiltakene på dette området er derfor styrket bydelsramme sammenlignet med vedtatt økonomiplan, ressurser til 100 nye årsverk i hjemmebaserte tjenester, styrket ramme til Sykehjemsetaten og midler til prosjekt for å gjøre byen mer aldersvennlig.

Byrådet foreslår også en styrking av skolehelsetjenesten og helsestasjoner med prosjektet Nye familier som bidrar til å gjøre byen til en varmere og mer omsorgsfull by.

Av nye investeringer er det særlig midler til 100 nye leiligheter i små bogrupper for mennesker med tidlig utviklet demens, som bidrar til å gjøre Oslo til en varmere og mer omsorgsfull by.

En skapende by

De prioriterte tiltakene på dette området er økt barnehagesatsing, at gratis kjernetid i AKS utvides til å gjelde 2 årskull i 4 bydeler og at ordningen fra 2017 også inkluderer Bjerke bydel. I tillegg foreslås økte ressurser til skolen ved at demografikompensasjonen for grunnskolen økes til 95 % i 2017 og til 100 % fra og med 2018.

Videre foreslås at Osloskolen får midler til å ansette ytterligere 35 nye lærere i trinn 1-4, utover det som finansieres gjennom demografikompensasjonen. I tillegg kommer midler foreslått til å gjennomføre de første tiltakene i yrkesfagreformen.

Av prioriterte investeringer er det særlig økte skole- og barnehageinvesteringer i tillegg til 50 mill. årlig i økte ressurser til IKT utvikling på skolene, som bidrar til å gjøre Oslo til en mer skapende by.

Ambisjonen om å gjøre Oslo til en mer skapende by er ikke bare et spørsmål om å få tilført flere midler, men i vel så stor grad hvordan man kan benytte de eksisterende ressursene på en klokere måte. Byrådet ønsker å oppnå mye av dette gjennom økt satsing på digitalisering.

Utviklingen innen digitalisering vil være enda mer markant i årene som kommer enn det har vært til nå. Mens bruk av digitale løsninger tidligere var for en liten gruppe spesialister, har den nå blitt allmenn teknologi og plattform for kommunikasjon som gjennomsyrer både samfunnet og økonomien. Å ta i bruk fremtidsrettede løsninger betyr at kommunen må

satse, heve blikket og være fremtidsrettet og forstå hvordan teknologien kan brukes til å skape bedre tjenester og endre sin måte å produsere tjenestene på.

En by med plass til alle

Byrådet prioriterer på dette området er å styrke kapasiteten for å få regulert flere boliger.

I gjennomsnitt ble det i perioden 2011-2015 regulert 2600 boliger i året. Byrådet ønsker å øke antall regulerte boliger vesentlig fremover. Byrådet foreslår derfor å sette av 10 mill. i 2017 og 20 mill. årlig i resten av planperioden for å øke takten på regulering av boliger.

Byrådet prioriterer også tiltak for å hjelpe grupper utenfor arbeidslivet, styrket innsats for å kunne tilby velfungerende idrettsanlegg spesielt til byens barn og

ungdom, videreført områdesatsing på Tøyen og styrket områdesatsing i Groruddalen og på Vaterland.

Av prioriterte investeringer er det særlig betydelig økte midler til strategisk eiendoms kjøp slik at det nå totalt foreslås 2,4 mrd. til dette formålet i kommende økonomiplanperiode og en betydelig økt avsetning til idrettsanlegg og friluftsliv i kommende økonomiplanperiode. Blant annet er det avsatt midler til å øke antall allment tilgjengelige flerbrukshaller fra dagens 53 haller til 63 haller, en økning på nesten 20 % i løpet av den kommende økonomiplanperioden. Plan for hvordan midlene til idrett og friluftsliv skal disponeres, er nærmere omtalt i «Behovsplan for fysisk aktivitet 2017-2027».

Tabell 3.2 Overføring fra bykassens driftsbudsjett til investering Sak 1

	Beløp i mill.kr.			
	2017	2018	2019	2020
Overføring fra bykassens driftsbudsjett til investering vedtatt øk.plan	168	195	65	65
Endret økonomisk handlefrihet pga. ovennevnte forhold, figur 3.1)	371	630	866	888
<i>Innarbeidede prioriteringer til Sak 1</i>				
<i>En grønnere by</i>				
Økt kollektivkapasitet	-73	-73	-73	-73
Anslag bortfall av parkeringsinntekter	-67	-46	-45	-59
Bilfritt byliv	-29	-29	-29	-2
Klimatiltak	-25	-20	-20	-15
Økt drift av sykkelveinett	-3	-6	-9	-9
<i>En varmere by</i>				
Økt antall ansatte i hjemmetjenesten med 100 årsverk	-38	-75	-75	-75
Tilbakeført rammekutt bydelene	-29	-110	-150	-150
Styrket budsjett SYE	-10	-10	-10	-10
Aldersvennlig by	-10	0	0	0
Styrking av helsestasjon / Nye familier	-8	-12	-12	-12
Styrking av skolehelsetjeneste	-5	-5	-5	-5
<i>En skapende kunnskapsby</i>				
Barnehagekapasitet - på vei mot 3 000 nye plasser 2016-2019	-22	-105	-132	-198
Gratis kjernetid i AKS	-21	-47	-47	-47
Styrke 1.-4.trinn med 35 lærere	-11	-28	-28	-28
Økning av demografikompensasjon til 100 % for grunnskolen	-11	-31	-41	-48
Gratis kjernetid i barnehage	-9	-5	0	0
Styrking av yrkesfagene	-6	-6	-6	-6
Grønn byutvikling - Byøkologisk innovasjonssenter	-4	-4	-4	-4
<i>En by med plass til alle</i>				
Tilskuddsmidler	-25	0	0	0
Styrket ivaretagelse av idrettshaller	-15	-20	-25	-30
Boligforsering med økt reguleringskapasitet	-10	-20	-20	-30
Stryket innsats ovenfor målgrupper utenfor arbeidslivet	-10	-10	-10	-10
Forsterke områdesatsing Vaterland	-10	0	0	0
Økt styrking Groruddalssatsingen fra 2017	-5	-10	-10	-10
Økt satsing idrettsanlegg / bad	-2	-10	-35	-60
Økte åpningstider ved badene	-1	-1	-1	-1
Overføring fra bykassens driftsbudsjett til investering Sak 1	82	144	144	82

Oversikt over hva som samlet er innarbeidet av rammekutt og demografikompensasjon i kommende økonomiplanperiode

Deler av kommunens økte handlefrihet foreslås i økonomiplanen 2017-2020 disponert til å redusere de

rammekuttene som tidligere har ligget inne i kommunens sektorer.

Tabell 3.3 Utviklingen i rammekutt fra vedtatt økonomiplan 2014-2017 til Sak 1 for 2017-2020

Beløp i mill.

Rammekutt	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Aggregert
Årlig endring							
Vedtatt øk.plan 2014-2017	-538	-268	-270				-1 076
Vedtatt øk.plan 2015-2018	-227	-261	-269	0			-757
Vedtatt øk.plan 2016-2019		-42	-72	-189	-224		-527
Forslag øk.plan 2017-2020			-37	-109	-184	0	-330

For 2017 foreslås det et samlet rammekutt for kommunens virksomheter på 37 mill. eller ca. 0,1 %.

For hele økonomiplanperioden 2017-2020 foreslås det et aggregert rammekutt på 330 mill., som er et

betydelig mindre rammekutt enn det som har vært innarbeidet i de foregående økonomiplanene.

Tabell 3.4. Foreslått rammekutt i 2017 sammenlignet med hva som er innarbeidet i vedtatt økonomiplan 2016-2019

Beløp i mill.

Rammekutt i 2017	Vedtatt økonomiplan	Sak 1	Endring
Bydelene (EHS og OVK)	-34	-11	23
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	-10	3	13
Oppvekst og kunnskap (OVK)	-14	-14	0
Byutvikling (BYU)	-2	-2	0
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	-5	-5	0
Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	0	0	0
Næring og eierskap (NOE)	0	0	0
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	-2	-2	0
Byrådslederens kontor (BLK)	-2	-2	0
Finans (FIN)	-2	-2	0
Bystyrets organer (BYS)	-1	-1	-1
Sum	-72	-36	36

Tabell 3.5 Økte budsjettmidler for å ivareta befolkningsutvikling (demografikompensasjon)

Beløp i mill.

	2017	2018	2019	2020
Bydelene etablering av nye barnehager	161	302	389	456
Bydelene (EHS og OVK)	63	130	210	318
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	6	6	6	6
Oppvekst og kunnskap (OVK)	138	258	354	439
Sum sektorene	368	696	958	1 219

Tabell 3.6 Netto rammeøkning

Beløp i mill.

	2017	2018	2019	2020
Rammereduksjon	-37	-145	-330	-330
Demografikompensasjon	368	696	958	1 219
Netto rammeøkning	331	551	629	889

3.2.3 Hovedstørrelser i Oslo kommunes driftsbudsjett – Bykassen + KF

Tabell 3.7 Disponering av netto driftsresultat

Tall i mill.					
	Dok. 3/2016	2017	2018	2019	2020
Sum frie disponible inntekter*	-39 353	-41 563	-42 438	-42 818	-43 058
Netto driftsutgifter virksomhetene	36 572	38 380	38 125	37 790	37 827
Netto eksterne finansutgifter	1 831	2 506	3 275	4 119	4 753
Netto driftsresultat	-950	-677	-1 038	-910	-478
Benyttet slik:					
Netto fondsavsetninger	736	426	723	594	226
Overføringer fra drift til investeringsbudsjettet	214	251	315	315	253
Sum disponering av netto driftsresultat	950	677	1 038	910	478

Dok 3/2016 er i 2016-kroner. Øk.plan. 2017-2020 er i 2017-kroner.

*Skatt på inntekt og formue (kap 800), eiendomskatt (kap 810), rammetilskudd (kap 840) og andre generelle statstilskudd (kap 845 og kap 850)

Netto driftsresultat (driftsinntektene fratrukket driftsutgifter og netto finansutgifter) reduseres med 273 mill. fra 2016 til 2017. Dette skyldes at veksten i virksomhetenes netto driftsutgifter og veksten i netto

finansutgifter er høyere enn veksten i driftsinntektene. Det relativt lave netto driftsresultatet i 2020 må bl.a. ses i sammenheng med driftsfølgevirkningene knyttet til de nye kulturbyggene i Bjørvika, planperioden. Dette skyldes at 450 mill. av premieavviksfondet foreslås benyttet i 2020.

I beregningen av netto driftsresultat tas det utgangspunkt i pensjonskostnaden, mens kommunens reelle utgifter til pensjon er pensjonspremien som betales.

Samlede overføringer fra drift til investeringsbudsjettet inklusive de kommunale foretakene ligger på mellom 251 mill. og 315 mill. årlig i forslaget til ny økonomiplan. Til sammen innebærer dette at ca. 2 % av investeringene i kommende økonomiplanperiode blir finansiert med driftsmidler. I vedtatt økonomiplan 2016-2019 utgjør driftsfinansieringen av investeringene 3 %.

Forskjellen mellom beregnet pensjonskostnad og den reelle utgiften i form av pensjonspremie er i praksis et lån. For at kommunen ikke skal finansiere sin løpende drift med lånefinansiering foreslår byrådet at deler av netto driftsresultat avsettes på fond for dekning av premieavvik. Netto fondsavsetninger i 2020 er betydelig lavere enn de øvrige årene i økonomi-

Tabell 3.8 Overføring fra drift til investering i ny økonomiplan

Tall i mill.					
Overføringer fra drift til investeringsbudsjettet	2016	2017	2018	2019	2020
Bykassen	77	168	195	65	
Kommunale foretak	137	138	138	138	
Sum overføring fra drift til investeringer vedtatt øk.plan	214	306	333	203	
Bykassen		82	144	144	82
Kommunale foretak		169	171	171	171
Sum overføring fra drift til investeringer ny øk.plan		251	315	315	253

Fra 2016 til 2020 vokser de frie disponible inntektene med 3,7 mrd., fra 39,3 mrd. til 43 mrd.

Tabell 3.9 Frie disponible inntekter

Tall i mill.					
	Dok 3/2016	2017	2018	2019	2020
Skatt på inntekt og formue (kap 800)	-27 850	-29 050	-29 350	-29 650	-29 950
Ordinært rammetilskudd (kap 840)	-10 623	-11 274	-11 414	-11 544	-11 524
Skatt på eiendom (kap 810)	-150	-450	-925	-950	-975
Andre generelle statstilskudd (sum kap 845 og 850)	-730	-790	-749	-675	-610
Sum frie disponible inntekter	-39 353	-41 563	-42 438	-42 818	-43 058

Økningen i skatt på inntekt og formue og rammetilskudd skyldes i første rekke at beløpene er prisjustert og at det er lagt inn inntektsvekst knyttet til ventet befolkningsvekst.

Det er budsjettet med eiendomsskatt fra boliger mm. i 2016 og 2017. Fra 2018 forutsettes eiendomsskatt også fra næring, verk og bruk.

Andre generelle statstilskudd gjelder integreringstilskudd flyktninger og midler fra rentekompensasjonsordningen knyttet til investeringer i skoler, omsorgsboliger, sykehjem og kirkebygg. Reduksjonen i tilskuddene utover i økonomiplanperioden skyldes dels lavere rentenivå og dels færre flyktninger som utløser integreringstilskudd.

Det vises til kapittel 15 i for nærmere omtale av frie disponible inntekter.

Netto finansutgifter er i byrådets budsjettforslag 675 mill. høyere i 2017 enn i vedtatt budsjett for 2016. Finansutgiftene er økt med 594 mill. mens finansinntektene er redusert med 81 mill.

Gjennom hele økonomiplanperioden er det en betydelig vekst i finansutgiftene, fra 4 mrd. i 2017 til ca. 6,3 mrd. i 2020. Finansinntektene varierer litt over og litt under 1,5 mrd. i perioden.

Økningen i finansutgiftene skyldes et høyt investeringsvolum med stor grad av lånefinansiering, noe som må ses i sammenheng med en sterk befolkningsvekst som krever store investeringer i sosial infrastruktur. I økonomiplanperioden foreslår byrådet at det gjøres investeringer for til sammen 45,9 mrd. hvorav ca. 33,4 mrd. eller 73 % finansiert med lån.

Tabell 3.10 Finansinntekter og finansutgifter i driftsbudsjettet

					Tall i mill.
	Dok. 3/2016	2017	2018	2019	2020
Utbytte fra aksjeselskaper	-1 000	-950	-900	-932	-982
Renteinntekter	-584	-553	-543	-540	-542
Sum finansinntekter	-1 584	-1 503	-1 443	-1 472	-1 524
Renteutgifter	1 595	1 924	2 231	2 709	3 121
Avdrag på lån	1 820	2 085	2 486	2 881	3 157
Sum finansutgifter	3 415	4 009	4 718	5 591	6 277
Sum netto eksterne finansutgifter	1 831	2 506	3 275	4 119	4 753

Utbytte fra aksjeselskaper er redusert med 50 mill. årlig sammenlignet med vedtatt økonomiplan. Dette skyldes at prisen på strøm forventes å være under det nivået man har hatt i de senere årene. Veksten i ut-AS.

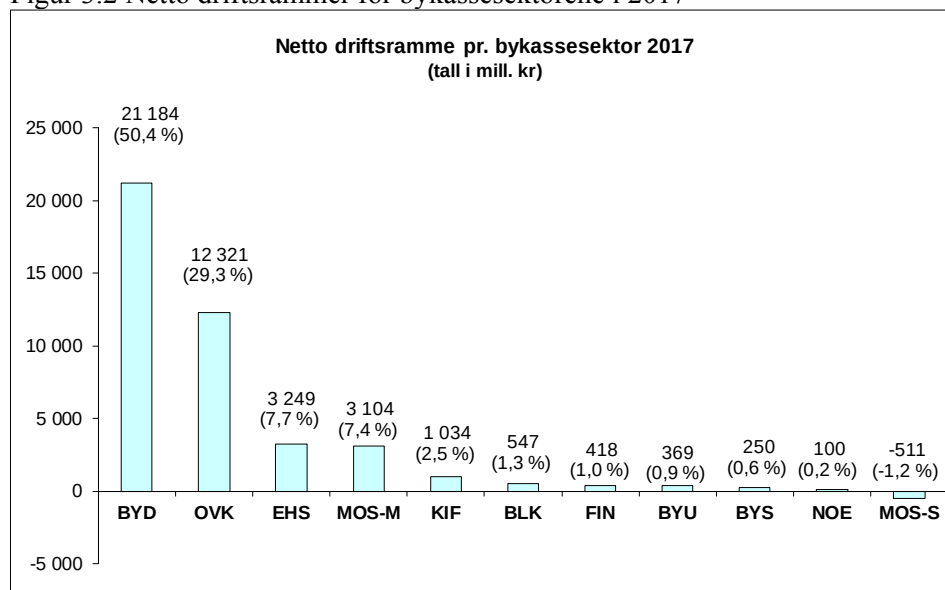
bytte fra aksjeselskaper fra 2019 til 2020 skyldes økt forventet utbytte fra det nyetablerte selskapet Kle-metsrudsanleggene.

3.2.4 Driftsrammer for bykassesektorene

Tabell 3.11 Netto driftsrammer for bykassesektorene

Sektorområder	Beløp i mill.				
	2016	2017	2018	2019	2020
Bydelene (EHS og OVK)	20 311	21 184	21 374	21 365	21 485
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	3 057	3 249	3 192	3 173	3 204
Oppvekst og kunnskap (OVK)	11 673	12 321	12 556	12 733	12 970
Byutvikling (BYU)	306	369	353	349	347
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	2 784	3 104	2 880	2 867	2 830
Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	-504	-511	-550	-663	-731
Næring og eierskap (NOE)	117	100	90	90	90
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	1 011	1 034	1 039	1 138	1 456
Byrådslederens kontor (BLK)	497	547	535	533	521
Finans (FIN)	397	418	412	389	389
Bystyrets organer (BYS)	195	250	193	258	198
Avsetningskapitler (FIN)	347	500	596	719	809
Finansposter (FIN)	-1 997	-2 024	-2 008	-1 997	-1 981
Sum sektorene	38 194	40 542	40 663	40 954	41 586

Figur 3.2 Netto driftsrammer for bykassesektorene i 2017

I beregningen av prosentvis andel er det sett bort fra avsetningskapitler (FIN) og finansposter (FIN), jf. de to siste linjene i tabell 3.13.

Figur 3.1 viser hvordan kommunens egne ressurser fordeles mellom de ulike sektorene. Sektorene har ulik finansiering. Enkelte sektorer er i stor grad forutsatt egenfinansiert av kommunen (eksempelvis kultur og utdanning). Andre sektorer har store inntekter, noe som blant annet medfører at miljø og samferdsel sine selvfinansierende miljøetater har en negativ netto

driftsramme (dvs. at inntektene er høyere enn utgiftene).

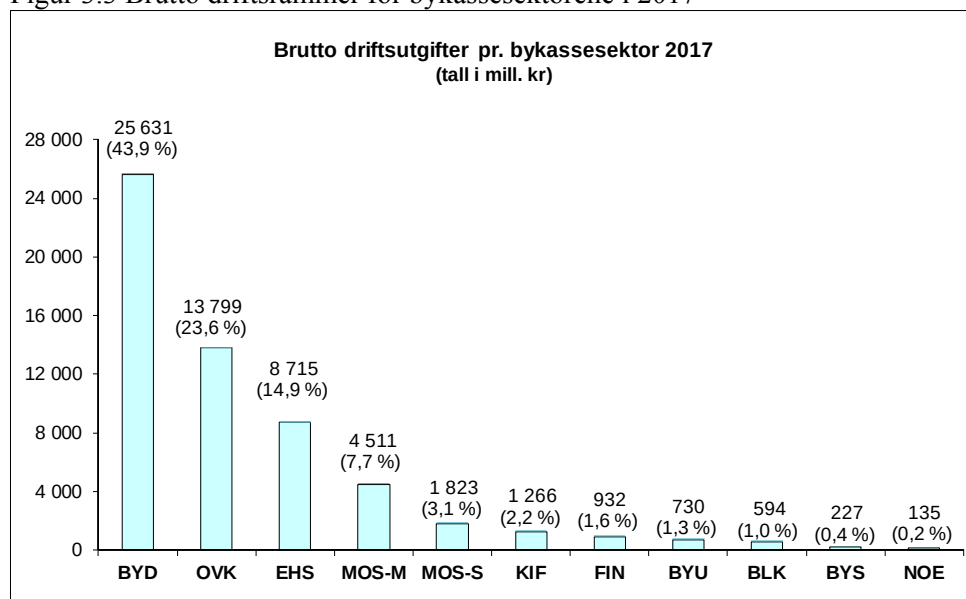
Ca. 80 % av bykassens samlede netto driftsramme vil i 2017 bli benyttet til de to største sektorene, bydelene og oppvekst og kunnskap. Det er derfor bare i begrenset grad mulig å øke tjenestetilbudet på disse områdene ved å omprioritere fra øvrige sektorer. I arbeidet med å utvikle tjenestetilbudet til befolkningen er det nødvendig å ha et hovedfokus på hvordan ressursene benyttes innenfor den enkelte sektor.

Tabell 3.12 Brutto driftsrammer for bykassesektorene

Beløp i mill.					
Sektorområder	2016	2017	2018	2019	2020
Bydelene (EHS og OVK)*)	24 654	25 631	25 820	25 812	25 931
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	8 979	8 715	8 658	8 640	8 670
Oppvekst og kunnskap (OVK)	13 189	13 799	14 007	14 185	14 422
Byutvikling (BYU)	665	730	714	709	708
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	4 209	4 511	4 505	4 517	4 499
Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	1 826	1 823	1 811	1 810	1 813
Næring og eierskap (NOE)	148	135	126	125	125
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	1 239	1 266	1 270	1 370	1 688
Byrådslederens kontor (BLK)	542	594	582	579	568
Finans (FIN)	893	932	926	903	903
Bystyrets organer (BYS)	227	287	224	295	230
Avsetningskapitler (FIN)	558	688	784	907	997
Finansposter (FIN)	2	2	5	9	11
Sum sektorene	57 130	59 113	59 434	59 860	60 565

*)2016 er korrigert for bydelsutvalgenes budsjettvedtak

Figur 3.3 Brutto driftsrammer for bykassesektorene i 2017

I beregningen av prosentvis andel er det sett bort fra avsetningskapitler (FIN) og finansposter (FIN), jf de to siste linjene i tabell 3.15.

Figur 3.2 og tabell 3.15 viser bykassens ressursbruk innenfor de ulike sektorene. Samlet er brutto driftsramme på ca. 59 mrd. i 2017, noe som er ca. 2 mrd. høyere enn i 2016. Ca. 1 mrd. av denne veksten gjelder lønns- og prisjustering.

Bruttobudsjettet i 2017 er ca.19 mrd. høyere enn tilsvarende netto driftsramme. Mesteparten av forskjellen skyldes ekstern finansiering i form av brukerbetaling, gebyrinntekter og statlige overføringer etc. Deler av forskjellen skyldes imidlertid også internsalg mellom ulike sektorer. Eldre, helse og sosiale tjenester (byomfattende oppgaver) har eksempelvis ca. 5,5 mrd. høyere bruttobudsjett enn tilsvarende nettobudsjett. Årsaken til dette er at bydelene betaler for sykehjemsplasser, barnevernsplasser og rusmiddeplasser som sektoren produserer.

3.2.5 Resultatgrad

Netto driftsresultat fremkommer som driftsinntektene fratrasket driftsutgifter og netto finansutgifter. Resultatgraden viser størrelsen på kommunens netto driftsresultat sett i forhold til driftsinntektene og viser hvor mye av driftsinntektene som blir frigjort til nødvendige avsetninger og investeringer. Det korrigeres for

Oslo Havn KF og de selvfinansierende selvkostetatenne innen vann, avløp og renovasjon.

Kommunens norm for resultatgrad er 1,5 %.

Tabell 3.13 Korrigert netto driftsresultat

	Tall i mill.			
	2017	2018	2019	2020
Korrigert netto driftsresultat bykassen	-565	-970	-771	-308
Korrigert netto driftsresultat KFene	-100	-100	-100	-100
Samlet korrigert netto driftsresultat Oslo kommune	-665	-1 070	-871	-408
Resultatgrad Sak 1	1,3 %	2,0 %	1,6 %	0,8 %

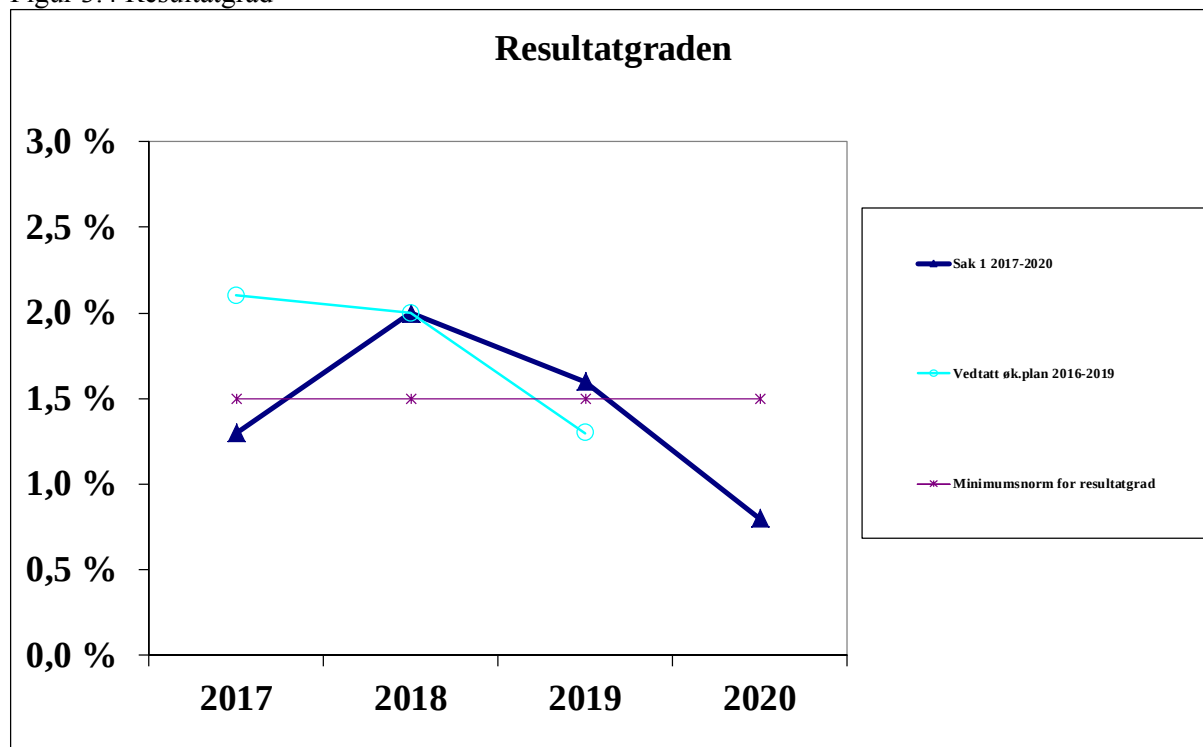
Tabell 3.14 Resultatgrad

	regn 2011	regn 2012	regn 2013	regn 2014	regn 2015	bud 2016	bud 2017	bud 2018	bud 2019	bud 2020
Resultatgrad	2,2 %	3,0 %	1,5 %	1,5 %	2,6 %	1,7 %	1,3 %	2,0 %	1,6 %	0,8 %

I forslag til økonomiplan 2017-2020 ligger resultatgraden i intervallet 0,8 – 2,0 %. Figur 3.3 viser at resultatgraden i forslag til økonomiplan 2017-2020 er lavere i 2017, lik i 2018 og noe høyere i 2019 sammenlignet med resultatgraden i vedtatt økonomiplan.

I forslag til økonomiplan er resultatgraden lavere enn normen på 1,5 % i 2017 og i 2020. Den relativt lave resultatgraden i 2020 må ses i sammenheng med driftsfølggevirkningene knyttet til de nye kulturbyggene i Bjørvika.

Figur 3.4 Resultatgrad

3.3 Investeringsbudsjett 2017-2020

3.3.1 Oversikt over byrådets prioriteringer for investeringer 2017-2020

Tabell 3.15 Oversikt over hva byrådet foreslår som endringer i investeringsbudsjettet

Tall i mill.

Nye satsinger i investeringsbudsjettet	2017	2018	2019	2020	Sum 2017-2020
Rehabilitering/nybygg skoler	845	667	1 101	1 931	4 544
Rehabilitering av kommunale boliger	100	100	100	210	510
Boliger til vanskeligstilte/flyktninger	200	-249	128	700	779
Omsorgsboliger	200	200			400
Rehabilitering/nybygg barnehager	552	71	54	206	883
Rehabilitering/energieffektivisering sykehjem	55			70	125
Rehabilitering Legevakten	33				33
Rehabilitering idrettsanlegg	26	26	26	55	133
Nye idrettsanlegg	49	320	325	555	1 249
Kunstgressbaner	76				76
Velferdsteknologi				85	85
IKT fagsystemportefølje/plattform				45	45
IKT-utvikling skoler	50	50	50	50	200
Program elektroniske tjenester			150	150	300
Sak/arkiv-incentivordning				50	50
Torg og møteplasser	10	10	10	20	50
Strategisk tomtekjøp	100	200	200	600	1 100
Opprydding Langøyene (inkl.mva)	25	125	154		304
Bilfritt byliv	20	20	20		60
Friluftsliv	30	30	30	30	120
Infrastruktur Tøyenparken	3				3
Sykkelprosjektet	-69			400	331
Vann, avløp og renovasjon	235	415	441	1 992	3 083
Sum	2 540	1 985	2 789	7 149	14 463

Endringene i tabellen over gjelder primært nye satsinger. For rehabilitering/nybygg skoler gjelder imidlertid deler av endringene endret periodisering av tidligere vedtatte prosjekter.

3.3.2 Hovedstørrelser i Oslo kommunes investeringsbudsjett – Bykassen + KF

Investeringer i anleggsmidler

Tabellen under viser Oslo kommunes samlede investeringer i anleggsmidler fordelt pr. bykassesektor og kommunale foretak.

Tabell 3.16 Investeringer i anleggsmidler Oslo kommune

						Beløp i mill.
Sektorområder	2016	2017	2018	2019	2020	Sum 2017- 2020
Eldre, helse og sosiale tj. - byomf. (EHS)	110	425	117	117	117	777
Oppvekst og kunnskap (OVK)	350	318	210	178	177	883
Byutvikling (BYU)	216	705	748	762	1 013	3 227
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	980	1 112	1 437	1 220	920	4 688
Miljø og samferdsel, selvfinans. (MOS)	1 333	1 842	1 937	1 864	1 992	7 635
Næring og eierskap (NOE)	510	516	273	249	65	1 104
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	133	101	81	67	67	315
Byrådslederens kontor (BLK)	4	4	4	4	4	14
Finans (FIN)	273	233	224	224	224	904
Avsetningskapitler (FIN)	25	20	20	20	0	60
Sum sektorene	3 988	5 330	5 115	4 770	4 623	19 838
herav tilskudd til kommunale foretak	-495	-501	-258	-234	-50	-1 044
Sum bykassens investeringer i an- leggsmidler	3 493	4 828	4 856	4 536	4 573	18 793
Kommunale foretak						
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	2 762	2 996	2 604	2 472	1 931	10 003
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	1 682	2 029	2 139	1 845	276	6 289
Boligbygg Oslo KF (NOE)	1 816	1 617	762	1 159	975	4 512
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	1 326	1 796	1 822	1 462	607	5 688
Sum eiendomsKF	7 585	8 438	7 327	6 937	3 790	26 491
Oslo Havn KF (NOE)	162	108	286	132	101	625
Sum investeringer i anleggsmidler i KF	7 747	8 545	7 612	7 069	3 890	27 116
Sum investeringer i Oslo kommune	11 240	13 374	12 469	11 604	8 463	45 910

Tabell 3.17 Investeringer i anleggsmidler Oslo kommune fordelt pr objekt/kategori

Sak 1/2017		Økonomiplan 2017-2020				sum 2017- 2020	% - andel 2017- 2020
Investeringer i anleggsmidler - mill.kr	Dok 3/2016	2017	2018	2019	2020		
Skolebygg*	2 806	3 377	2 805	2 797	2 460	11 439	25 %
Omsorgsboliger/sykehjem/institusjoner	1 636	2 013	1 871	1 621	70	5 575	12 %
Barnehager	396	872	341	224	206	1 643	4 %
Kommunale utleieboliger	1 466	1 046	689	1 159	975	3 868	8 %
Samferdsel/kommunaltekniske anlegg	2 216	2 754	3 312	2 900	2 970	11 936	26 %
Kirke, kultur, idrett og friluftsliv**	1 684	2 289	2 474	1 831	772	7 366	16 %
Byutvikling	224	249	345	455	437	1 486	3 %
Øvrig (inventar, IKT, maskiner, biler etc.)	813	774	633	618	573	2 597	6 %
Sum totalt Oslo kommune	11 240	13 374	12 469	11 604	8 463	45 910	100 %

*Inklusiv sentral avsetning til kjøp av tomter

**For idrett inngår bygging av 7 flerbrukshaller i regi av Undervisningsbygg Oslo KF

3.3.3 De viktigste investeringene

Investeringer i anleggsmidler i 2017 utgjør 13,4 mrd. For hele økonomiplanperioden 2017-2020 foreslås det investeringer i anleggsmidler for til sammen 45,9 mrd. 59 % av investeringene i kommende økonomiplanperiode er lagt til de kommunale foretakene.

Foretakene

Byrådet foreslår investeringer i anleggsmidler for de kommunale foretakene med ca. 8,4 mrd. i 2017, hvorav ca. 3 mrd. i Undervisningsbygg Oslo KF, 2 mrd. i Omsorgsbygg Oslo KF, 1,6 mrd. i Boligbygg Oslo KF, 1,8 mrd. i Kultur- og idrettsbygg Oslo KF og 0,1 mrd. i Oslo Havn KF. For hele økonomiplanperioden foreslås det investeringer i foretakene med 27,1 mrd. hvorav 26,5 mrd. i regi av de fire eidsforetakene og 0,6 mrd. for Oslo Havn KF.

Undervisningsbygg Oslo KF

Skolebehovsplan 2016-2026 ble lagt frem i 2016 som en del av byrådets budsjettforslag for 2016 og økonomiplan 2016-2019. Strategier i denne planen legger føringer for investeringene i Undervisningsbygg. Det forventes ca. 9 000 flere elever i grunnskolen og ca. 4 000 flere elever i den videregående skole frem mot 2026. Veksten er svært høy og det innebærer en stor utfordring for Oslo kommune. Det krever høy utnyttelse av eksisterende skolekapasitet. I tillegg kreves det en omfattende utbygging av nye skolebygg frem mot 2026.

I økonomiplanperioden foreslås det at det investeres for totalt 10 mrd. i skolebygg inkludert diverse flerbrukshaller i tilknytning til skoler.

For Undervisningsbygg foreslås det avsatt 1,4 mrd. til kapasitetsutvidelse, rehabilitering, nybygg m.v. i økonomiplanperioden, hvorav bl.a. 424 mill. til Ura-

nienborg 1-10 skole, 304 mill. Holmen 1-7 skole, 148 mill. til Vollebakk 1-10 skole, 102 mill. til Brynseng 1-7 skole og 100 mill. til Manglerud 1-10 skole.

Byrådet foreslår at det avsettes 2,4 mrd. i økonomiplanperioden til kapasitetsbevarende tiltak i eksisterende skoler. I tillegg er det foreslått avsatt til sammen 0,6 mrd. til generell rehabilitering av skolebygg.

Byrådet foreslår i tillegg at det i perioden avsettes 5,6 mrd. på foretakets investeringsbudsjett som ufordelt – disse midlene vil bli fordelt til spesifikke prosjekter senere når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Tiltakene i skolebehovsplanen vil påvirke kommunens budsjett vesentlig i mange år fremover. Det vises til nærmere omtale av skoleprosjektene under kapittel 7. Oppvekst og kunnskap.

Omsorgsbygg Oslo KF

For Omsorgsbygg Oslo KF foreslås det avsatt 3,8 mrd. til sykehjem i økonomiplanperioden. Ca. 3,48 mrd. gjelder nybygging/ombygging av sykehjemmene Hovseterhjemmet, Ryen, Lindeberg, Lille Tøyen, Furuset, Tåsen, Majorstua, Lambertseter og Oppsal med ca. 1220 plasser, og hvor Hovseterhjemmet forventes ferdigstilt i 2017. Det er videre avsatt 0,28 mrd. til generell rehabilitering av diverse sykehjem, samt 55 mill. til energieffektiviseringstiltak i sykehjem.

Til barnehager foreslås det avsatt ca. 1,64 mrd. på Omsorgsbyggs investeringsbudsjett i økonomiplanperioden. Ca. 0,18 mrd. gjelder Kilden barnehage samt kjøp av barnehage i Barcode, samt 0,68 mrd. til generell rehabilitering av ulike barnehager. Resten av

midlene er ufordelt til prosjekter hvor det ikke foreligger kvalitetssikrede kostnadsrammer.

Byrådet foreslår at det avsettes 200 mill. årlig i 2017 og 2019 til lokale omsorgsboliger.

Til boliger for vanskeligstilte/mennesker med nedsatt funksjonsevne foreslås det avsatt 0,37 mrd.

Til Omsorg+-prosjekter foreslås det avsatt 30 mill. i 2017.

Til rehabilitering av Legevakten foreslås det avsatt 33 mill. i 2017

Deler av avsetningene til sykehjem, Omsorg+-prosjekter, barnehager, boliger for vanskeligstilte/mennesker med nedsatt funksjonsevne samt hele avsetningen til lokale omsorgsboliger står foreløpig som ufordelt i foretakets investeringsbudsjett. Midlene vil bli fordelt til spesifikke prosjekter når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Boligbygg Oslo KF

Til boliger for vanskeligstilte/mennesker med nedsatt funksjonsevne foreslås det avsatt 2,74 mrd. i økonomiplanperioden, hvorav 0,2 mrd. gjelder blant annet prosjekter i Våkerøveien, Røahagen, Ljabruveien, Fredensborgveien, Haugerud senter og Dr. Dedichen-svei. Resterende midler står foreløpig som ufordelt i foretakets investeringsbudsjett. Midlene vil bli fordelt til spesifikke prosjekter/kjøp når det foreligger kvalitetssikrende anslag.

Til Omsorgs+-prosjekter foreslås det avsatt 0,64 mrd. i økonomiplanperioden, hvorav 0,38 mrd. gjelder 83 leiligheter i Utmarksveien og 91 leiligheter i Trondheimsveien. Prosjektene forventes ferdigstilt i 2017. Resterende midler står foreløpig som ufordelt i foretakets investeringsbudsjett. Midlene vil bli fordelt til spesifikke prosjekter når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

I tillegg foreslås det avsatt 210 mill. årlig i økonomiplanperioden til rehabilitering av boliger, 60 mill. årlig til eiendomskjøp og 5 mill. årlig til rehabilitering av presteboliger. Videre er det avsatt 10 mill. årlig i perioden 2017-2019 til brannsikring av kommunale boliger.

Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Kultur- og idrettsbygg Oslo KF kommer inn under den ordinære merverdiavgiftsordningen, ikke den kommunale mva-kompensasjonsloven, det gjelder for alle bygg/eiendommer i foretaket. Det medfører at investeringsrammen som omtales nedfor er uten merverdiavgift, noe som fraviker fra kommunens øvrige eiendomsforetak hvor investeringsrammene er inkludert merverdiavgift.

Til bygging av nytt hovedbibliotek og nytt Munch-museum er det avsatt henholdsvis 1,49 mrd. og 1,98 mrd. i økonomiplanperioden.

Det er avsatt totalt 613 mill. i økonomiplanperioden til idrettsprosjekter som har gjennomgått kvalitetssikring av kostnadsrammen. Dette gjelder prosjektene Nye Jordal Amfi og Lambertseter flerbrukshall.

Byrådet foreslår videre en avsetning på totalt 1,4 mrd. til diverse idrettsanlegg. Dette gjelder blant annet Frogner ishall, Tøyenbadet, Stovnerbadet, Lillomarka Arena, midlertidig bad Holmlia, samt flerbrukshaller på Grorud, Mortensrud, Korsvoll og Ullern. Midlene vil bli fordelt til de spesifikke prosjektene når det foreligger kvalitetssikrede kostnadsanslag.

Til rehabilitering av idrettsanlegg foreslås det avsatt 200 mill. i økonomiplanperioden, samt 9,6 mill. til biler og maskiner.

Bykasseinvesteringene

For bykassen foreslås det investeringer i anleggsmidler for ca. 4,8 mrd. i 2017 og for ca. 18,8 mrd. i hele økonomiplanperioden (beløpene er eksklusiv bykassens investeringstilskudd til de kommunale foretakene som til sammen utgjør ca 1 mrd. i økonomiplanperioden). I beløpet på 18,8 mrd. inngår ca. 0,3 mrd. knyttet til et OPS-prosjekt for sykehjem i 2017). OPS-prosjektet anses som en finansiell leasingavtale og skal i henhold til kommunale økonomibestemmelser budsjetteres som en investering i kommunens investeringsbudsjett det året byggeprosjektet tas i bruk.

De største investeringene til bykassen som er innarbeidet i Sak 1 er:

- Til vann, avløp og renovasjon (VAR-sektor) foreslås det i økonomiplanperioden avsatt til sammen ca. 7,6 mrd. til diverse prosjekter, hvorav 1,8 mrd. i 2017. De største bevilgningene i økonomiplanperioden er 1,85 mrd. til utvidelse av Bekkelaget renseanlegg og 1,3 mrd. til rehabiliteringsplan for vann- og avløp. I tillegg er det satt av ca. 2 mrd. til ufordelte prosjekter innen vann- og avløp (anslagsbevilgning for en rekke mindre prosjekter knyttet til bl.a. eksisterende ledningsnett og nybygg). Det foreslås en kostnadsramme på 1,35 mrd. for nye rentvannbassenger i Oset vannbehandlingsanlegg hvorav 0,94 mrd. i økonomiplanperioden. For å sikre vannforsyningen foreslås det en ny overføringsledning fra Skulderud vannbehandlingsanlegg til Enebakkveien. Prosjektet har en kostnadsramme på 500 mill. hvorav 455 mill. i økonomiplanperioden. Innen renovasjon foreslås det bl.a. avsatt midler til opprydding av det gamle avfallsdeponiet på Langøyene. Det forutsettes at 50 % av prosjektkostna-

den dekkes gjennom renovasjonsgebyret og 50 % av bykassen. Prosjektkostnaden for Langøyene er 304 mill. (inkl. mva.).

- Til diverse samferdselsprosjekter i regi av Bymiljøetaten og Sykkelprosjektet foreslås det avsatt ca. 3,7 mrd. i økonomiplanperioden, hvorav 0,8 mrd. i 2017. Til gang- og sykkelveier og sykkelparkering foreslås det avsatt til sammen ca. 1,4 mrd. Til kollektivprioriteringer foreslås det avsatt i underkant av 1 mrd. I tillegg settes det av 106 mill. for å slutføre prosjektet tilrettelegging for tovestrikk i Prinsens gate i 2017. Til nødvendige investeringer for innføring av beboerparkering er det satt av 128 mill. i perioden 2017-2018. Til bedre gate- og parkbelysning er det satt av til sammen 192 mill. i økonomiplanperioden. Til prosjektet Bilfritt byliv er det satt av 60 mill. fordelt med 20 mill. årlig i 2017-2019.
- Det er behov for tomter/eiendom for å kunne bygge nye skoler, barnehager og sykehjem etc. Det foreslås derfor avsatt 2,4 mrd. til strategisk eiendomskjøp i økonomiplanperioden fordelt med 600 mill. årlig. (mesteparten av midlene gjelder tomter for nye skoler). Dette er en økning på 1,3 mrd. sammenlignet med vedtatt økonomiplan 2016-2019.
- Til program for elektroniske tjenester foreslås det avsatt 600 mill. i perioden og 150 mill. i 2017.

Videre foreslås det på EHS-sektor avsatt 346 mill. til velferdsteknologi og 180 mill. til oppgradering av IKT-fagsystemer. Videre er det sentralt satt av 200 mill. til sak/arkiv-systemer. Avsetningen skal benyttes som en incentivordning overfor alle kommunens virksomheter.

- Til investeringer på idrettsområdet er det satt av 308 mill. i Bymiljøetatens budsjett i økonomiplanperioden hvorav bl.a. 76 mill. til kunstgressbaner, 20 mill. til rehabilitering av anlegg og 184 mill. bl.a. til nye anlegg.
- Til investeringer innen friluftsliv/nærmiljøanlegg i regi av Bymiljøetaten foreslås det avsatt til sammen 184 mill. i økonomiplanperioden hvorav 120 mill. til oppfølging av den nye behovsplanen for fysisk aktivitet.
- Til kunstnerisk utsmykking av kommunale bygg og anlegg foreslås det avsatt 137 mill. i økonomiplanperioden. Til rehabilitering av kirker settes det av totalt 80 mill. fordelt med 20 mill. årlig i perioden.

For detaljert oversikt over bykasseinvesteringene 2017-2020 vises det til kapittel 4 Hovedoversikter, og til egne investeringstabeller med prosjektoversikt pr. budsjettkapittel under sektoromtalene.

3.3.4 Samlet finansieringsbehov i Oslo kommunes investeringsbudsjett – Bykassen+KF

Tabell 3.18 Samlet finansieringsbehov i investeringsbudsjettet

Tall i mill.

	Dok. 3/2016	2017	2018	2019	2020	Sum 2017-2020
Investeringer i anleggsmidler	11 240	13 374	12 469	11 604	8 463	45 910
Utlån og forskuttering	1 118	1 492	1 297	1 296	1 521	5 606
Avdrag på lån	741	791	811	849	901	3 352
Avsetninger til fond	1	2	0	1	1	3
Sum finansieringsbehov	13 099	15 658	14 578	13 749	10 885	54 871

Samlet finansieringsbehov i Oslo kommunes investeringsbudsjett i 2017 utgjør ca. 15,7 mrd. Foruten investeringer i anleggsmidler med 13,4 mrd., foreslås det i investeringsbudsjettet i 2017 utlån med 1 492 mill., hvor 1 206 mill. gjelder videreutlånsordningen

av Husbankmidler og 286 mill. til Sporveien knyttet til anskaffelse av nye trikker. Til avdrag på lån foreslås det avsatt 791 mill. i 2017 som gjelder betjening av kommunens lån i Husbanken knyttet til videreutlånsordningen.

3.3.5 Finansiering av Oslo kommunes investeringsbudsjett – Bykassen + KF

Tabell 3.19 Finansiering av investeringsbudsjettet

Tall i mill.

	Dok. 3/2016	2017	2018	2019	2020	Sum 2017-2020	Sum 2017-2020 %-andel
Bruk av lån	-8 724	-11 657	-9 964	-9 579	-7 434	-38 634	70 %
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-361	-156	-156	-156	-166	-634	1 %
Tilskudd til investeringer	-255	-579	-905	-605	-580	-2 669	5 %
Kompensasjon for mva	-1 467	-1 465	-1 333	-1 237	-772	-4 807	9 %
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-973	-1 078	-1 040	-1 123	-994	-4 235	8 %
Utbytte	-125	-40	-215	-61	-30	-346	1 %
Bruk av fond	-979	-432	-650	-673	-657	-2 413	4 %
Overføringer fra drift	-214	-251	-315	-315	-253	-1 134	2 %
Sum finansiering	-13 099	-15 658	-14 578	-13 749	-10 886	-54 871	100 %
Andel lånefinansiering av sum finansieringsbehov	67 %	74 %	68 %	70 %	68 %		

Det foreslås et samlet låneopptak i 2017 med 11,7 mrd., hvilket finansierer 74 % av de totale utgifterne på ca. 15,7 mrd. (inkludert utgifter til utlån, avdrag på lån og avsetning til fond) i investeringsbudsjettet til

Oslo kommune. For hele økonomiplanperioden sett under ett er lånefinansieringsandelen 70 % av samlet finansieringsbehov.

Tabell 3.20 Finansiering av investeringer i anleggsmidler

OSLO KOMMUNE - tall i mill. kr	2017	Fin. i %	2018	Fin. i %	2019	Fin. i %	2020	Fin. i %	sum 2017-2020	Fin. i %
Investeringer i anleggsmidler	13 374		12 469		11 604		8 463		45 910	
<i>Finansiering:</i>										
Bruk av lån	-10 272	77 %	-8 764	70 %	-8 379	72 %	-6 005	71 %	-33 420	73 %
Tilskudd fra eksterne	-758	6 %	-1 032	8 %	-775	7 %	-580	7 %	-3 145	7 %
Mva-refusjon	-1 465	11 %	-1 333	11 %	-1 237	11 %	-772	9 %	-4 807	10 %
Overført fra drift	-251	2 %	-315	3 %	-315	3 %	-253	3 %	-1 134	2 %
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-156	1 %	-156	1 %	-156	1 %	-166	2 %	-634	1 %
Mottatte avdrag på utlån (kollektiv)	0	0 %	-5	0 %	-9	0 %	0	0 %	-13	0 %
Ekstraordinært utbytte	-39	0 %	-215	2 %	-61	1 %	-30	0 %	-344	1 %
Bruk av fond	-432	3 %	-650	5 %	-673	6 %	-657	8 %	-2 413	5 %
Sum finansiering	-13 374	100 %	-12 469	100 %	-11 604	100 %	-8 463	100 %	-45 910	100 %

Andelen lån som finansierer investeringer i anleggsmidler er 77 % i 2017 og utgjør ca. 10,3 mrd. For hele økonomiplanperioden sett under ett er låneandelen 73 %, tilsvarende 33,4 mrd.

Refusjon av investeringsmoms finansierer 10 % av investeringene i økonomiplanperioden.

Tilskuddsfinansiering av investeringer, som utgjør 7 % i økonomiplanperioden, gjelder i hovedsak midler fra staten knyttet til investeringer i bl.a. boliger for vanskeligstilte, omsorg+-prosjekter og sykehjem.

Bruk av fond finansierer 5 % av investeringene i økonomiplanperioden. I 2017 foreslås det brukt 432 mill.

fra fond, hvorav 205 mill. fra fondet for samferdselsformål, 174 mill. fra fond for Oslopakke 3, 30 mill. fra EGE-fond husholdninger og 23 mill. fra parkeringsfondet.

Overføringer fra driften finansierer 2 % av investeringene i økonomiplanperioden. I 2017 foreslås det overført 251 mill. fra driften fordelt med 82 mill. for bykassen og 169 mill. for kommunale foretak.

Salg av anleggsmidler finansierer 1 % av investeringene i økonomiplanperioden. Dette gjelder i hovedsak salg av eiendom.

Utbytte på 344 mill. fra aksjeselskap i investeringsbudsjettet i økonomiplanperioden 2017-2020 kommer fra Hav Eiendom AS og inngår i finansieringen av investeringene til eieren av selskapet, Oslo Havn KF. Utbytte er knyttet til salg av havnearealer.

3.3.6 Nærmere om låneopptak og utvikling av langsiktig rentebærende lånegjeld

Tabell 3.21 Samlet låneopptak for Oslo kommune

Tall i mill.

	Dok. 3/2016	2017	2018	2019	2020	Sum 2017-2020
Låneopptak bykassen	3 406	5 595	4 902	4 543	4 925	19 966
Låneopptak kommunale foretak	5 318	6 062	5 061	5 036	2 509	18 668
Samlet låneopptak Oslo kommune	8 724	11 657	9 964	9 579	7 434	38 634

Det foreslås et samlet låneopptak i 2017 på 11,7 mrd. fordelt med 5,6 mrd. på bykassen og 6,1 mrd. for kommunale foretak. For hele økonomiplanperioden foreslås det et samlet låneopptak på 38,6 mrd., hvor 4,8 mrd. gjelder lån i Husbanken til videreutlånsordningen (startlån), 33,6 mrd. til egne investeringer og 285 mill.

til et OPS-prosjekt for sykehjem. Årlig låneopptak synker utover i økonomiplanperioden, og må ses i sammenheng med at investeringsnivået også faller utover i perioden.

Tabell 3.22 Nærmere spesifisering av samlet låneopptak

Tall i mill.

	Dok. 3/2016	2017	2018	2019	2020	Sum 2017-2020
Bruk av lån Oslo kommune	8 724	11 657	9 964	9 579	7 434	38 634
Fordelt på:						
Lån i lånefondet til egne investeringer	7 724	10 172	8 764	8 379	6 234	33 549
Lån i husbanken til videreutlånsordningen	1 000	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Lån OPS-prosjekter sykehjem		285				285
Sum bruk av lån Oslo kommune	8 724	11 657	9 964	9 579	7 434	38 634

Tabell 3.23 Netto gjeldsøkning

Tall i mill.

	Dok. 3/2016	2017	2018	2019	2020	Sum 2017-2020
Avdrag på lån - driftsbudsjettet	1 820	2 085	2 486	2 881	3 157	10 610
Avdrag på lån - investeringsbudsjettet	741	791	811	849	901	3 352
Sum avdrag på lån	2 560	2 876	3 297	3 730	4 058	13 962
Sum bruk av lån	8 724	11 657	9 964	9 579	7 434	38 634
Netto gjeldsøkning	6 164	8 781	6 666	5 848	3 376	24 672

Samtidig som kommunens samlede låneopptak øker med 38,6 mrd. i økonomiplanperioden, så er samlet avdrag på lån i drifts- og investeringsbudsjettet på ca 14 mrd. Dette medfører at kommunens langsiktige lånegjeld i løpet av økonomiplanperioden vil øke med 24,6 mrd., hvorav ca. 5,7 mrd. gjelder VAR-sektor og ca. 1,4 mrd. videreutlånsordningen. Det vises til egen omtale av kommunens gjeldsgrad under kapittel 3.2.3.

Økte investeringer gir økte finanskostnader

Sterk befolkningsvekst innebærer at det må investeres betydelig for å sikre tilstrekkelig kapasitet i det kommunale tjenestetilbudet. For å kunne gjennomføre in-

vesteringene er det nødvendig for kommunen å gjøre store låneopptak. Dette medfører igjen økte finanskostnader som må dekkes over kommunens driftsbudsjett. Ca. 73 % eller 33,4 mrd. av kommunens planlagte investeringer på 45,9 mrd. vil i kommende økonomiplanperiode bli finansiert med lån. Årlige rente- og avdragsutgifter vil, sammenlignet med nivået i 2016, øke med ca. 2,9 mrd. til ca. 6,3 mrd. i 2020. I forslag til økonomiplan 2017-2020 er det lagt til grunn en langsiktig rente på 2,45 %.

Tabell 3.24 Forventet utvikling i rente- og avdragsutgifter i driftsbudsjettet 2017-2020 Oslo kommune

Tall i mill.

	Dok. 3/2016	2017	2018	2019	2020
Renteutgifter	1 595	1 924	2 231	2 709	3 121
Avdrag på lån	1 820	2 085	2 486	2 881	3 157
Sum finansutgifter	3 415	4 009	4 718	5 591	6 277
Økning fra året før		594	709	873	686
Økning fra året før i %		17 %	18 %	19 %	12 %
Økning fra 2016 akkumulert		594	1 303	2 176	2 862

Gjeldsgraden

Gjeldsgraden viser størrelsen på kommunens lånegjeld sammenlignet med driftsinntektene. Da det er driftsinntektene som skal betjene gjelden, er det nyttig å se hvordan lånegjelden utvikler seg i forhold til driftsinntektene. Oslo kommune har en selvpålagt finansiell norm om at gjeldsgraden ikke bør øke som andel av driftsinntektene.

Etter kommuneloven gis kommunene anledning til å lånefinansiere sine utgifter i investeringsbudsjettet. Rente- og avdragsutgiftene må imidlertid finansieres av inntektene i driftsbudsjettet. På grunn av sterk befolkningsvekst med påfølgende store investeringer og liten grad av egenfinansiering, har kommunens gjeld økt etter 2000 og vil øke relativt kraftig i årene som kommer. En slik økning medfører igjen at belastningen med renter og avdrag i driftsbudsjettet blir større.

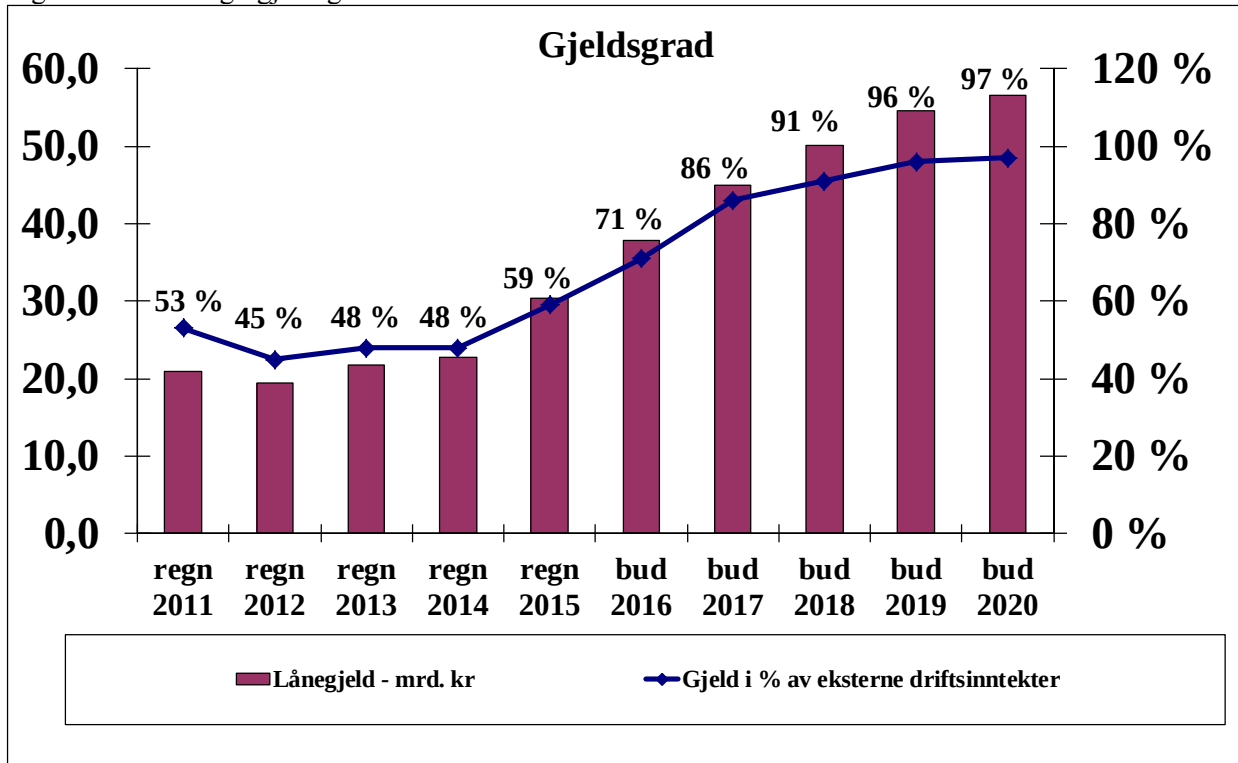
Ikke all lånegjeld tas med i beregningen av kommunens gjeldsgrad. Det ses bort fra pensjonsforpliktelsene som ikke er en rentebærende lånegjeld. Videre ses det bort fra lån for å finansiere investeringer til vann, avløp og renovasjon (finanskostnadene dekkes av VAR-gebyrer), lån til havneinvesteringer (finanskostnadene

dekkes av havneavgifter) og lån i Husbanken til videreutlånsordningen (en selvfinansierende ordning hvor kommunens låntagere betaler det samme til kommunen som det kommunen må betale til Husbanken). I tillegg ses det bort fra et amortiseringslån tatt opp i forbindelse med omdanningen av kommunens pensjonskasse til aksjeselskap.

I beregningen av gjeldsgrad tas det ikke utgangspunkt i Lånefondets eksterne lånegjeld men i bykassens og de kommunale foretakenes langsiktige bokførte gjeld, samt budsjetterte låneopptak og avdrag på lån for bykassen og KF'ene i økonomiplanperioden.

Oslo kommunes egne interne beregning av gjeldsgrad er noe annerledes enn den metoden som Statistisk sentralbyrå (SSB) benytter. SSB bruker netto lånegjeld hvor brutto lånegjeld (eksklusiv pensjonsforpliktelse) er redusert med utlån som kommunene har (videreutlånsordningen av husbankmidler og utlån av egne midler). Basert på regnskap 2015 opererer SSB med en gjeldsgrad for Oslo kommune på 51 %. Brutto lånegjeld er da redusert med 6,3 mrd. i videreutlån av husbankmidler og 10,1 mrd. for utlån til kommunens heleide aksjeselskaper.

Figur 3.5 Utvikling i gjeldsgrad 2011-2020

Figuren viser at kommunens gjeldsgrad vil øke 71 % i 2016 til 97 % i 2020. Veksten i gjeldsgrad er kraftigst i begynnelsen av perioden og flater ut mot slutten. Dette skyldes at investeringsnivået er lavere på slutten enn i begynnelsen av økonomiplanperioden.

I beregningen av gjeldsgrad er det forutsatt at de løpende driftsinntektene vil øke med 2,6 % årlig etter 2017 som følge av at kommunene årlig blir kompensert for forventet lønns- og prisvekst (i kommunens driftsbudsjett er alle driftsinntekter og driftsutgifter i faste 2017-kroner alle årene i økonomiplanperioden 2017-2020).

Det er videre lagt til grunn at alle budsjetterte investeringer, inklusiv forventet investeringsetterslep ved utgangen av 2016, blir gjennomført som planlagt i løpet av økonomiplanperioden. Erfaringsmessig vil det imidlertid være et vist omfang av investeringene som blir gjennomført noe senere enn budsjettert. Kommunens finansstrategi med ikke å ta opp lån før det likviditetsmessig er behov for det, gjør også at veksten i gjeldsgraden blir noe forskjøvet ut i tid.

En beregnet gjeldsgrad på 97 % ved utgangen av 2020 innebærer at lånegjelden vokser fra om lag 37,8 mrd. i 2016 til ca. 56,6 mrd. i 2020.

Tabell 3.25 Korrigert netto gjeldsøkning
Oslo kommune (bykassen + KF)

mill. kr

Dok 3/2016		Øk.plan 2017-2020				Sum 2017-2020
		2017	2018	2019	2020	
Avdrag på lån - driftsbudsjettet	1 820	2 085	2 486	2 881	3 157	10 610
Avdrag på lån - investeringsbudsjettet	741	791	811	849	901	3 352
Sum avdrag på lån	2 560	2 876	3 297	3 730	4 058	13 962
Sum bruk av lån	8 724	11 657	9 964	9 579	7 434	38 634
Netto gjeldsøkning	6 164	8 781	6 666	5 848	3 376	24 672
Tallene inkluderer VAR-sektor, videreutlån, Oslo Havn og amortiseringslån OPF som til sammen utgjør følgende netto gjeldsøkning:						
	847	1 544	1 577	1 369	1 384	5 874
Korrigerer man for dette får vi følgende netto gjeldsøkning:						
Korrigert netto gjeldsøkning	5 317	7 237	5 089	4 479	1 992	18 798

I forslag til økonomiplan 2017-2020 er det en netto gjeldsøkning i perioden på 24,7 mrd., hvorav 18,8 mrd. inngår i beregning av gjeldsgraden.

Tabell 3.26 Korrigert lånegjeld

mill. kr

	regn2015	2016	Øk.plan 2017-2020			
			2017	2018	2019	2020
Inngående balanse - korrigert lånegjeld		30 371	37 758	44 995	50 084	54 563
korr. netto gjeldsøkning bud (dok3/2016 og ny øk.plan 2017-2020)		5 317	7 237	5 089	4 479	1 992
Revidert bud 2016- inndek. udekket 2015		2 004				
Revidert bud 2016-lånefin. Inv. etterslep 2015		2 220				
Revidert bud 2016-lånefin. Inv. Endret period. Til etter 2016*		-1 660				
Revidert bud 2016-økt avdrag på lån		-94				
Økte skatteinntekter 2016 til ekstraordinært avdrag på lån**		-400				
Utgående balanse - korrigert lånegjeld		30 371	44 995	50 084	54 563	56 555

*Lagt tilbake i tallene for ny økplan 2017-2020

**Det fremmes budsjettjusteringssak for 2016 om disponering av merinntektene samtidig med Sak 1

Gjeldsøkningen vil vedvare også utover kommende økonomiplan da det forventes en årlig befolkningsvekst på om lag 10 000 innbyggere helt frem mot 2030. Dette gjør at Oslo kommune på kort sikt ikke kan forvente å nå målet om en stabil gjeldsgradsutvikling.

For å begrense store låneopptak og sterk gjeldsøkning fremover, er det på sikt ønskelig med en høyere resultatgrad slik at kommunen kan øke finansieringen av investeringene med frigjorte midler fra driften.

Det er også viktig med tiltak for å redusere investeringskostnadene ved standardisering og nøkternhet. Det er bl.a. utarbeidet standard kravspesifikasjoner for bygging av skoler, barnehager og sykehjem som skal tas i bruk. Det er også igangsatt et arbeid med å

lage standard kravspesifikasjoner på andre områder, bl.a. for samferdsel og idrettshaller. I tillegg blir det spesielt viktig å arbeide for at staten gjennom bymiljøavtalene tar et større finansielt ansvar for investeringsbehovet på kollektivområdet.

Økt gjeldsgrad i planperioden gjør kommunen mer sårbar for renteøkninger. Rentenivået i Norge er i dag lavt og forventes å holde seg lavt i kommende planperiode, men på lengre sikt er det grunn til å tro at rentenivået vil stige. I økonomiplanen er det budsjettet med en rente på 2,45 prosent. Da majoriteten av kommunens gjeld er i lån med fastrente er usikkerheten i planperioden relativt liten. På lenger sikt vil utviklingen i renten ha stor påvirkning på renteutgiftene. Dersom rentenivået stiger med for eksempel 1

prosentpoeng, vil merkostnaden for en gjeld på 2020-nivå være 566 mill. sammenlignet med et rentenivå på 2,45 prosent.

Den økende gjelden og lave graden av egenfinansiering gjør at en økende andel av fremtidige inntekter må brukes til å betale renter og avdrag. Kommunens årlige finanskostnader forventes å øke fra ca. 3,4 mrd. i 2016 til ca. 6,3 mrd. i 2020.

3.4 Kommunens pensjonskostnader

Ansatte i stat og kommune er medlemmer i en offentlig tjenstepensjonsordning (OfTP). OfTP er såkalte ytelsesordninger. Disse skiller seg fra innskuddsordningene i privat sektor gjennom en garanti for et gitt nivå på pensjonen ved pensjonsalder. I Oslo kommune er det garanterte ytelsesnivået 67,3 % av sluttlønn. For personer ansatt før 01.01.2012 er ytelsesnivået 70 % av sluttlønn.

Oslo kommune betaler pensjonspremie til Oslo Pensjonsforsikring AS (OPF) som er kommunens heleide livsforsikringsselskap, og til Statens Pensjonskasse (SPK) for undervisningspersonalet. Den betalte pensjonspremien er kommunens finansiering av de ansattes OfTP. Finansieringen av de to ordningene er grunnleggende forskjellig. I ordningen i OPF er det i henhold til forsikringsvirksomhetsloven et krav om at alle fremtidige pensjonsforpliktelser skal være fullfondert etter hvert som de oppstår. Dette innebærer at pensjonsmidlene som forvaltes av OPF til en hver tid skal tilsvare pensjonsforpliktelsene kommunen har påtatt seg overfor sine arbeidstakere. Det vil si at kommunen må innbetale pensjonspremie i dag for ytelser som skal utbetales i fremtiden (inntil 80 år for fremtidig etterlattepensjon). Ordningen i SPK er derimot en såkalt «pay-as-you-go-ordning». Med dette menes at de årlige innbetalinger skal dekke de årlige utbetalinger. Som følge av at OfTP finansieres ulikt i OPF og SPK innebærer dette at pensjonspremien til de to ordningene er ulik. Forenklet sagt har ordningen i OPF forskuddsvis innbetaling av fremtidige pensjonsutbetalinger (sparing), mens ordningen i SPK kun er refusjon av årlig utbetalt pensjon. Som følge av usikkerhet om størrelsen på de fremtidige pensjonsutbetalingene, varierer årlig premie til OPF vesentlig mer enn premie til SPK. Av denne grunn vil den etterfølgende delen av kapitlet i all hovedsak omhandle tjenstepensjonsordningen i OPF.

3.4.1 Skillet mellom pensjonskostnad og pensjonspremie

Oslo kommunes tjenstepensjonsordning skal til en hver tid være fondert. Dette innebærer at Oslo kommune må innbetale pensjonspremie til OPF slik at

pensjonsmidlene kommunen har innbetalt til selskapet tilsvarer pensjonsforpliktelsene kommunen har overfor sine arbeidstagere. I en fondert ordning er det arbeidsgiveren som har ansvaret for at avsetningene på pensjonsfondet øker i takt med forpliktelsene overfor nåværende ansatte, tidligere ansatte, og pensjonistene som er tilknyttet ordningen. Premiens størrelse vil avhenge av flere forutsetninger. Finanstilsynet fastsetter de lovpålagte beregningsparametrene som må hensyntas i premieberegningen. Dermed vil den realiserte lønnsveksten og avkastningen på pensjonsmidlene avgjøre hvor stor premieinnbetalingen må være for at fonderingen av pensjonsmidlene skal tilsvare pensjonsforpliktelsene. Pensjonspremien kan følgelig variere mye fra år til år.

Samtidig er kommunen, i henhold til forskrift, forpliktet til å utgiftsføre årlig pensjonskostnad. Pensjonskostnaden er kalkulatorisk, og skal gjenspeile et antatt stabilt kostnadsnivå på lang sikt. Det er Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) som fastsetter de lovpålagte beregningsparameterne som inngår i kostnadsberegningen. Årsaken til at man ikke kostnadsfører pensjonspremien direkte er for å oppnå mer stabilitet i kommunenes økonomiske handlefrihet. Det er således viktig å merke seg at det er pensjonspremien som skal innbetales til OPF, og ikke den kalkulatoriske kostnaden.

Det eksisterer dermed to motstridende hensyn. På den ene siden krever Finanstilsynet full fondering av forpliktelsene til enhver tid. På den andre siden har KMD anvist regler for utgiftsføring som sikter på stabil og forutsigbar kostnadsutvikling. Differansen mellom premie og kostnad leder til premieavvik som skal utgiftsføres i regnskapet over de etterfølgende 7 årene. Dette omtales som amortisering, tilsvarende avdrag på lån.

Forutsetningene for beregning av pensjonskostnad gjort av KMD har tidligere undervurdert utviklingen i faktisk pensjonspremie ved at man har underestimert forholdet mellom faktisk lønnsvekst og avkastning på

pensjonsmidlene. Dette har systematisk ledet til at norske kommuner har hatt en lavere regnskapsført pensjonskostnad i kommuneregnskapet enn den pensjonspremien som er innbetalt til forsikringsselskapene. Dette har medført et stadig økende premieavvik som må avdras etterfølgende år. I vedtatt budsjett 2015 ble det for første gang gjort systematiske avsetninger til et eget internt fond for dekking av premieavvik. Dette for å forhindre rentekostnader som resultat av et økende premieavvik. Avsetningene videreføres i ny økonomiplanperiode og anses tilstrekkelig for å dekke den forventede veksten i premieavvik 2017-2019.

I ordningen i SPK hvor innbetalingene tilsvarer de løpende utbetalingene vil man ikke ha tilsvarende premieavvik. KMD har de senere årene strammet noe inn på parameterne for beregning av pensjonskostnad. Dette har ledet til større samsvar mellom den regnskapsførte kostnaden og de betalte premier. Pensjonskostnaden forventes å overstige pensjonspremien fra og med 2018. Det akkumulerte premieavviket er forventet å avta mot slutten av ny økonomiplanperiode og byrådet foreslår å frigi 450 mill. av fond for dekking av premieavvik i 2020.

3.4.2 Variasjoner i pensjonsutgifter

Endringer i KMDs og Finanstilsynets beregningsparametere resulterer i varierende pensjonsutgifter. Disse endringene vil normalt bli varslet et år i forveien. Følgelig er det mulig å predikere premie- og kostnadseffekten av disse. Derimot vil forhold som realisert lønnsvekst og avkastning på pensjonsmidlene, samt usikkerhet knyttet til endringer i ansattebestanden lede til betydelig usikkerhet i beregningen av fremtidige pensjonsutgifter.

Usikkerhet knyttet til realisert lønnsvekst og avkastning

Når realisert lønnsvekst og avkastning avviker fra beregningsforutsetningene om de samme størrelser, påvirkes både pensjonspremie og fremtidig kostnad. Dersom lønnsveksten viser seg å bli sterkere enn forutsatt, må dette kompenseres gjennom økt premieinnbetaling. Tilsvarende vil premien måtte økes dersom finansavkastningen på pensjonsmidlene viser seg å være svakere enn forutsetningene som lå til grunn for beregningene. Ettersom økt premie leder til økt premieavvik, vil effekten slå direkte ut i neste års

kostnad gjennom amortisering av tidligere års premieavvik.

Usikkerhet knyttet til bestandsendringer

Det største interne usikkerhetsmomentet ved beregning av pensjonsutgifter er endringer i ansattebestanden. Et av hovedelementene i kostnadsberegningen er årets pensjonsopptjening for de yrkesaktive medlemmene. Årets pensjonsopptjening reflekterer kostnaden ved å ha et medlem ansatt i ett år til. Dette kostnadselementet vil avhenge av den ansattes alder, kjønn, forutgående tjenestetid og lønnsnivå. Forutsetningene for kostnadsberegningene vil dermed endres når ansatte slutter og erstattes av nytilsatte. Disse effektene vil det ikke være mulig hverken å kontrollere eller predikere for arbeidsgiver før de oppstår.

3.4.3 Endrede vilkår for innmelding i kommunens tjenstepensjonsordning

For å oppnå medlemskap i Oslo kommunes tjenstepensjonsordning er det krav om fast ukentlig arbeidstid, og at stillingsstørrelsen overstiger 14 timer pr. uke. Midlertidige ansettelser under 12 måneders varighet gir ikke pensjonsopptjening. Med dagens vilkår vil dermed en andel av kommunens arbeidstakere ikke få pensjonsopptjening.

Det skal gjennomføres drøftinger om mulige endringer i dagens vilkår i Oslo kommunes pensjonsvedtekter om fast ukentlig arbeidstid og krav om minimum 12 måneders varighet på midlertidig ansettelse. Bakgrunnen for dette er dels utvikling i lovverk og lovforståelse av relevant regelverk. Det er avtalt drøftingsmøte med hovedsammenslutningene i Oslo kommune. Byrådet foreslår å avsette 303 mill. inkludert arbeidsgiveravgift til å dekke kostnadsøkningen som vil kunne følge av endrede medlemsvilkår. Byrådet vil fremme egen sak for bystyret om endring av kommunens pensjonsvedtekter når drøftinger er gjennomført.

Nedenstående tabell viser byrådets forslag til budsjett for 2017 og økonomiplanperioden 2017-2020. Tallene inkluderer ikke kostnadsøkningen på 303 mill. som vil kunne følge av forbedrede medlemsvilkår i pensjonsordningen. Sistnevnte avsettes på kapittel 192 til senere budsjettjustering når kostnadsfordelingen blant kommunens virksomheter er klarlagt.

Tabell 3.27 Premie- og kostnadsutvikling for ordningen i OPF i planperioden 2017 – 2020

	2016*	2017	2018	2019	2020
Pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift	3 137	3 504	3 627	3 751	3 854
Pensjonspremie inkl. arbeidsgiveravgift	3 763	3 669	3 592	3 498	3 385

Dok 3/2016 i 2016-kroner, økonomiplanperioden er i 2017-kroner.

Kostnaden i 2017 er 367 mill. høyere enn i 2016 når man inkluderer budsjettet lønnsvekst. Kostnadsveksten begrunnes med følgende elementer:

- KMD har varslet en innstramming i beregningsparameterne fra og med 2017. Departementet går inn for å redusere årlig avkastning på pensjonsmidlene med 0,10 prosentpoeng.
- Lavt rentenivå øker usikkerheten for at kommunen oppnår den tilstrekkelige avkastningen som er nødvendig på pensjonsmidlene. Byrådet har hensyntatt denne usikkerheten i sitt budsjettfor-slag for økonomiplanperioden.

- Pensjonskostnaden stiger som følge av endringer i medlemsmassens kjønns-/ alders-fordeling, lønnsnivå, forutgående tjenestetid og antall.

Utvikling i pensjonskostnader for ordningene i OPF og SPK

Nedenstående tabell viser utviklingen i pensjonskostnadene for ordningene i OPF og SPK fra 2012 til 2020. Tallene for 2011 til 2015 er regnskapstall, tall for 2016 er vedtatt budsjett, mens tall for 2017 – 2020 er hva som er budsjettet for økonomiplanperioden.

Tabell 3.28 Utvikling i pensjonskostnader for endringene i OPF og SPK

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kostnad OPF inkl. arbeidsgiveravgift	2 866	3 403	3 408	3 076	3 137	3 504	3 627	3 751	3 854
Kostnad SPK inkl. arbeidsgiveravgift	606	627	642	544	595	558	568	578	588
Samlet kostnad inkl. arbeidsgiveravgift	3 472	4 030	4 050	3 620	3 732	4 062	4 195	4 329	4 442
Kostnadsprosent OPF	25,4 %	26,3 %	30,1 %	23,0 %	23,0 %	25,2 %	26,1 %	27,0 %	27,7 %
Kostnadsprosent SPK	16,7 %	16,2 %	17,2 %	16,2 %	14,7 %	13,8 %	13,8 %	13,8 %	13,8 %

Kostnadsprosenten er et uttrykk for pensjonskostnad som andel av pensjongivende lønn. Som tabellen viser har pensjonskostnadsprosenten for ordningen i OPF vært økende frem til 2014.

I 2015 inntraff et nivåskift der kostnaden ble betraktelig redusert. Hovedårsakene til reduksjonen var innføringen av Finanstilsynets nye dødelighetsgrunnlag (K2013FT) og implementering av Folketrygdreformen (ny uføreordning, levealdersjustering og lavere årlig G-regulering av løpende pensjonsutbetalinger). I 2017 vil kostnadsprosenten øke fra 23,0 % til 25,2 %

Kostnadsprosenten er fastsatt med utgangspunkt i den pensjongivende lønn for dagens medlemsmasse, uavhengig av den forestående utvidelsen av pensjonsordningen. Byrådet foreslår at avsetningen til å

dekke den økte pensjonskostnaden som følger av utvidelse fordeles virksomhetene først når ordningen er trådt i kraft. Bruken av midlertidige ansatte og timelønnede varierer mellom de ulike virksomheter. Byrådet vil først etter implementering ha tilstrekkelig kjennskap til den nødvendige kompensasjonen i lønnsramme de enkelte virksomhetene vil ha behov for. Dette vil avhenge av i hvor stor grad virksomhetens pensjonsgrunnlag blir utvidet når medlemsvilkårene innlemmer flere ansatte.

Figur 3.6 illustrerer kommunens pensjonskostnader, relativt til de frie inntekter. I 2017 er pensjonskostnadene forventet å utgjøre 9,8 % av de frie inntektene (skatt + rammetilskudd).

3.5 Utviklingen i skatt og rammetilskudd

Frie inntekter består av skatt og rammetilskudd, og utgjør i overkant av $\frac{2}{3}$ av kommunens driftsinntekter. Fra 2016 inkludert frie inntekter for Oslo også inntekter fra eiendomsskatt.

Anslaget for skatt på inntekt og formues for 2017 og resten av økonomiplanperioden bygger på en vurdering av skatteinngangen så langt i 2016 og andre forhold som kan påvirke skatteinngangen i Oslo i årene framover. I Kommuneproposisjonen for 2017 er det gitt signaler om veksten i kommunesektorens samlede og frie inntekter for 2017. Dette er innarbeidet i budsjettet. I tillegg er spesielle forhold for Oslo, særlig knyttet til befolkningsveksten og befolknings sammensetningen samt utviklingen i det regionale arbeidsmarkedet vurdert. I statsbudsjettet som legges fram 6. oktober vil det være saker både på inntekts- og på utgiftssiden som ikke er innarbeidet i budsjettet til Oslo. Dette vil bli innarbeidet i byrådets Tilleggsinnstilling.

For å øke kommunens inntekter og kunne gi et bedre tjenestetilbud til byens befolkning, har bystyret innført eiendomsskatt på boliger, fritidsboliger mm. i 2016. Det er igangsatt taksering av næringseiendom, verk og bruk med sikte på å innføre eiendomsskatt på all fast eiendom fra 2017.

Det er betydelig usikkerhet om hvorvidt kommunen vil rekke å takserer alle næringseiendommer, verk og bruk før fristen for utskriving av eiendomsskatten i 2017. Det er derfor av forsiktighetshensyn ikke budsjettert med inntekter fra eiendomsskatt på nærings eiendom, verk og bruk i 2017. Forslag til ny forskrift for eiendomsskatt sendes på høring med mulighet for å gi merknader før bystyrets behandling.

Skatteinngangen i 2016 er høyere enn budsjettert. Noe henger sammen med høyere inngang fra inntektsåret 2016, mens noe kommer fra inntektsåret 2015 og skyldes skattyternes tilpasning til endrede skatteregler for 2016. Byrådet legger derfor parallelt med budsjettet fram en sak om budsjettjustering for 2016 hvor skatt på inntekt og formue økes med 400 mill.kr.

Tabellen nedenfor viser de frie inntekter i økonomiplanperioden. Økningen fra det ene året til det neste skyldes flere forhold. Fra 2017 til 2018 er økningen på 915 mill., der opptrapping av eiendomsskatten står for 475 mill. Skatt på inntekt og formue og rammetilskudd øker med 440 mill. som skyldes demografiske forhold samt innføring av gevinst ved omlegging av det fylkeskommunale inntektssystemet.

Tabell 3.29 Skatt og rammetilskudd i økonomiplanperioden 2017-2020

	Beløp i mill.			
	2017	2018	2019	2020
800 Skatt på inntekt og formue	29 050,0	29 350,0	29 650,0	29 950,0
840 Rammetilskudd	11 273,5	11 413,5	11 543,5	11 523,5
810 Eiendomsskatt	450,0	925,0	950,0	975,0
Skatt og rammetilskudd	40 773,5	41 688,5	42 143,5	42 448,5

3.6 Forventet utvikling av økonomisk handlefrihet i kommende økonomiplanperiode

Tabell 3.30 Andelsmessig disponering av de frie inntektene

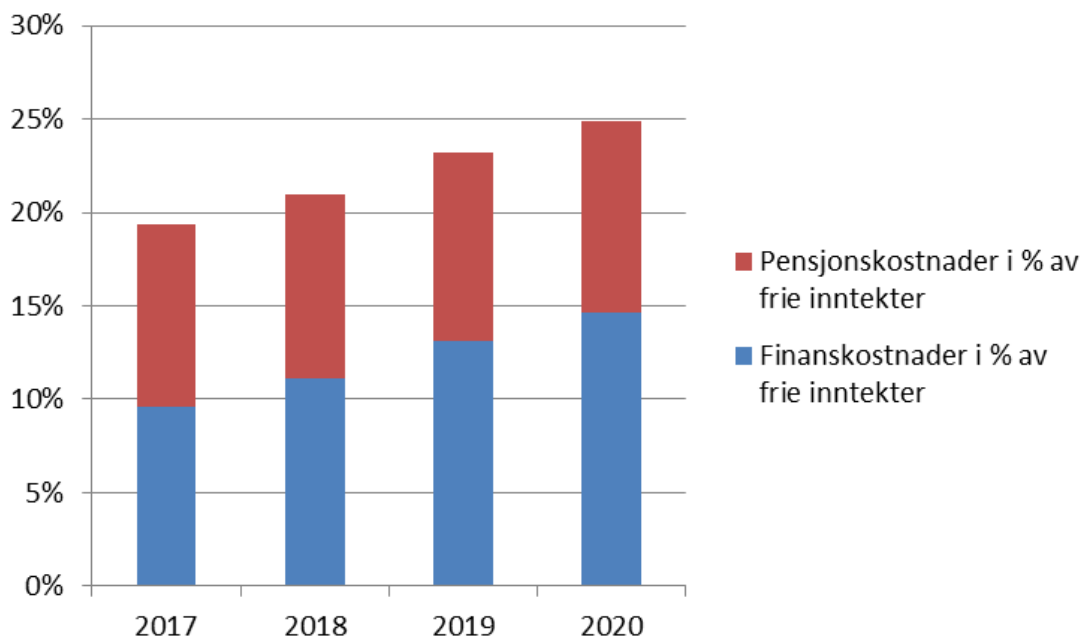
	Mill.kr			
	2017	2018	2019	2020
Sum frie inntekter*	41 563	42 438	42 818	43 058
Finansutgifter	4 009	4 718	5 591	6 277
Samlede pensjonskostnader inkl. AGA	4 062	4 195	4 329	4 442
Finansutgifter i % av frie inntekter	9,6 %	11,1 %	13,1 %	14,6 %
Pensjonskostnader i % av frie inntekter	9,8 %	9,9 %	10,1 %	10,3 %
Disponibelt til andre formål	80,6 %	79,0 %	76,8 %	75,1 %

*Skatt på inntekt og formue (kap. 800), eiendomsskatt (kap. 810), rammetilskudd (kap. 840) og andre generelle statstilskudd (kap. 845 og kap. 850).

Hovedutfordringen for den økonomiske handlefriheten i kommende økonomiplanperioden er at en økende gjeld vil medføre at en stadig større del av kommunens inntekter vil gå til å dekke økte finansutgifter. I kommende økonomiplanperiode øker finansutgiftene som andel av de frie inntektene fra 9,6

% i 2017 til 14,6 % i 2020. I beregningen er det forutsatt at alle de foreslåtte investeringene er gjennomført innen utgangen av 2020. Et eventuelt investeringssetterslep vil isolert sett medføre en noe senere vekst i finansutgiftene enn det som fremkommer i tabellen over og figuren under.

Fig 3.6 Andelen pensjonskostnader og finansutgifter utgjør av de frie inntektene i perioden 2017-2020

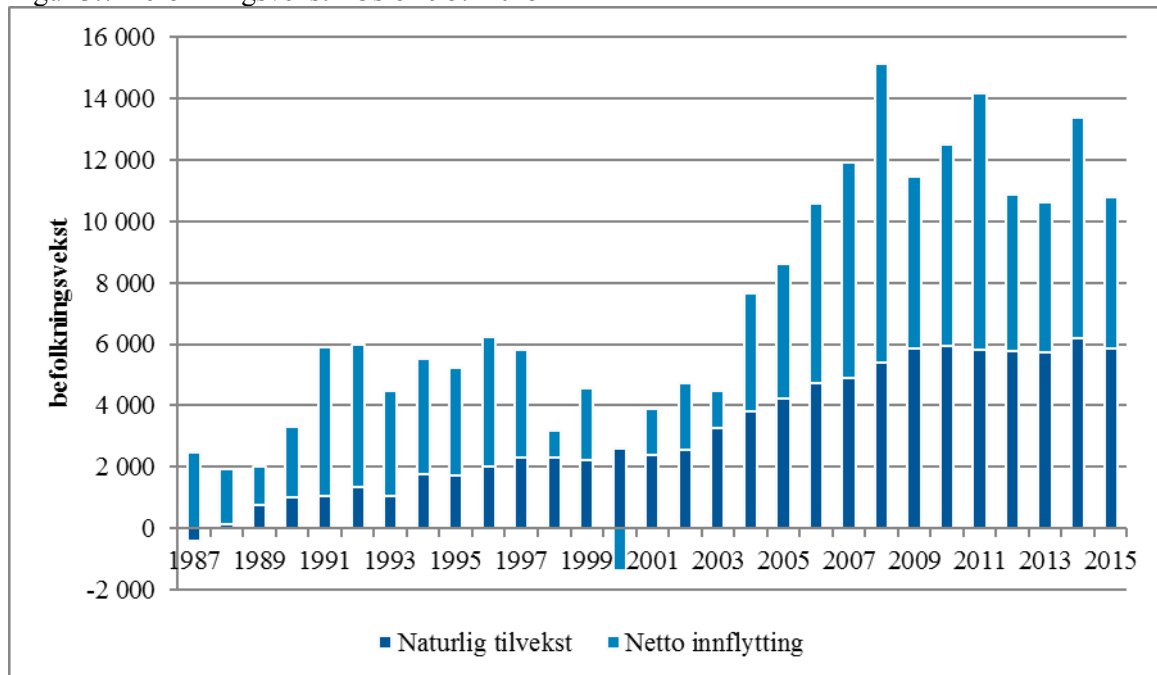

3.7 Befolkningsutvikling

Ved inngangen til 2016 bodde det 658 390 personer i Oslo. Det er en økning på 210 000 på 30 år. Befolkningsveksten har vært kraftigst mot slutten av perio-

den, og i løpet av de siste 10 årene har befolkningen vokst med nesten 120 000 personer.

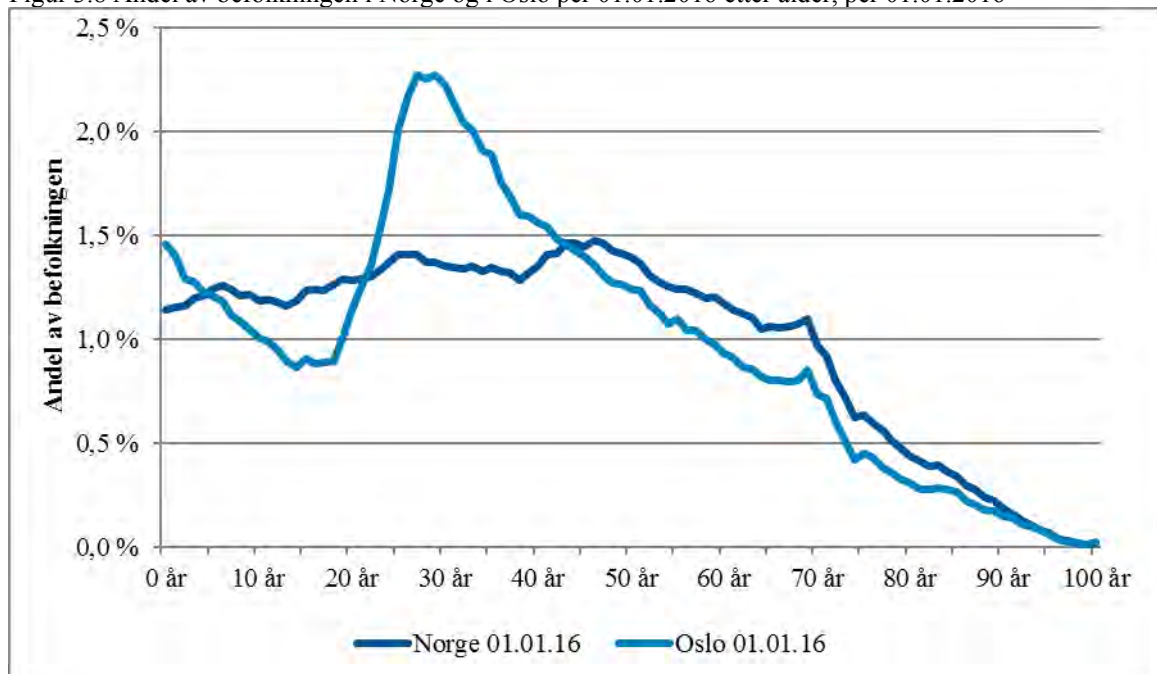
Figur 3.7 Befolkningsvekst i Oslo 1987-2015

Befolkningsveksten har kommet både som følge av naturlig tilvekst (fødte minus døde) og nettoinnflytting. Figuren viser at naturlig tilvekst har vært sti-

gende de siste årene, mens nettoinnflyttingen varierer mer fra år til år. De siste ti årene har det vært høy nettoinnflytting til Oslo

Figur 3.8 Andel av befolkningen i Norge og i Oslo per 01.01.2016 etter alder, per 01.01.2016

Figuren viser befolkningen i Norge og i Oslo fordelt på alder. Oslo har en større andel barnehagebarn enn landet, men ved skolestart er dette bildet snudd. Årsaken til dette er at mange av ulike grunner flytter ut av kommunen før skolestart, og beregninger viser at kun om lag 80 % av et fødselskull i Oslo fortsatt bor i

byen ved skolestart. Utflyttingen fortsetter utover i grunnskolealder. Oslo har en lavere andel barn enn landet, men har vesentlig flere unge voksne. Dette skyldes en kraftig tilflytting i forbindelse med studier jobb osv. i ungdomstiden før mange igjen flytter ut av byen i trettiårene. På landsbasis er den størst al-

dersgruppene rundt 45 år, og disse utgjør nesten 1,5 % av landets befolkning. I Oslo er de største aldersgruppene rundt 28 år, og disse utgjør 2,25 % av befolkningen. Aldersgruppene mellom 21 og 40 år utgjør en større andel av befolkningen i Oslo enn tilsvarende på landsbasis. Både for Oslo og Norge ser vi en topp rundt 70-år. Dette skyldes de store etterkrigskullene som ble født i 1946 og utover.

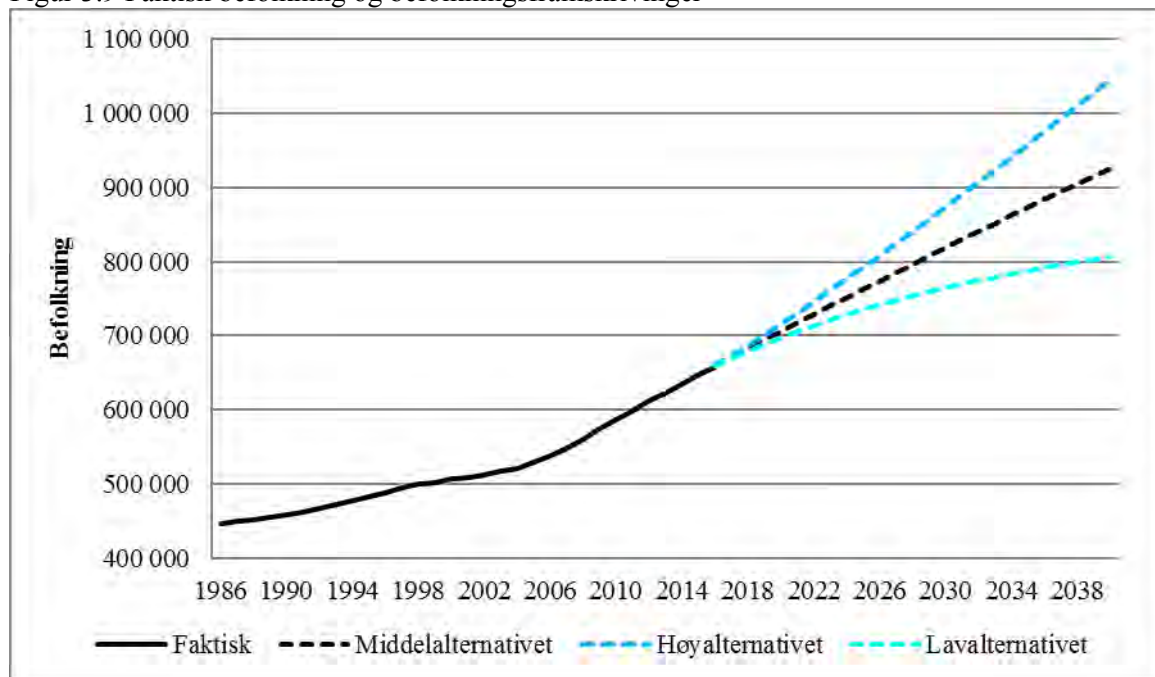
3.7.1 Befolkningsframskrivningene

Oslo kommune lager hvert år en framskrivning av befolkningen som benyttes til planlegging av kommunens investeringer, tjenestetilbud og planarbeid. Det er usikkerhet knyttet til alle faktorene som inngår i framskrivingene, og det blir derfor laget både et høyt og et lavt alternativ i tillegg til et middelalternativ. Det er middelalternativet som er lagt til grunn i budsjettssammenheng. Under er vist utviklingen i

befolkningen i den siste framskrivingen som er laget i Oslo. Den viser at middelalternativet gir en befolkning i 2040 på nærmere 926 000, mens høyt alternativ gir nærmere 1 050 000 innbyggere og lavt alternativ drøyt 800 000 innbyggere. Dette illustrerer det store spennet som er i mulig befolkningsutvikling.

Oslo kommune har tidligere presentert sine befolkningsframskrivninger i mai, men for å kunne benytte mer oppdatert informasjon vil de fremover presenteres i oktober. Siste offisielle befolkningsprognosene for Oslo er fra høsten 2015. Denne var en justering av framskrivningen fra mai 2015, som var omtalt i forrige års budsjettdokument. Nye befolkningsframskrivninger vil bli laget i oktober 2016, og byrådet vil komme tilbake med omtale av nye framskrivninger i Tilleggsinnstillingen.

Figur 3.9 Faktisk befolkning og befolkningsframskrivninger

Utviklingen i befolkningen er en avgjørende faktor å ta hensyn til for å planlegge kommunens tjensteproduksjon. Antall innbyggere og utviklingen av ulike aldersgrupper påvirker både investeringsbehovet i kommunen og den løpende tjenesteytingen. Befolkningsutviklingen vil påvirke utviklingen i det økonomiske handlingsrommet til kommunen både på utgifts og inntektssiden. Virkningen for kommunen av befolkningsvekst avhenger av hvilke aldersgrupper som vokser. Det er stor forskjell mellom behovet for kommunale tjenester for et barn og en ung voksen i yrkesaktiv alder. Stor vekst i den yrkesaktive delen av befolkningen kan også bety økte skatteinntekter til kommunen. I tillegg til antall og aldersfordeling på befolkningsveksten er det også av betydning hvor i

byen veksten kommer når det skal planlegges skoler og barnehager mm. Planene må derfor løpende tilpasses utviklingen i befolkningen. Oslo har i en rekke år hatt en svært høy befolkningsvekst som har krevd store investeringer. Det tar tid å øke kapasiteten f.eks. innenfor skolesektoren. Det er derfor viktig at det er tidsperspektiv ut over økonomiplanperioden i planleggingen. Oslo har derfor lagt stor vekt på lage oppdaterte framskrivninger hvert år for fange opp endringer. Små endringer i fødselsrater kan gi relativt store utslag i etterspørselen etter barnehager og på litt sikt også skoler. Her er det også en utfordring i framskrivingene at mange barn flytter ut av Oslo før de når skolealder. Den største usikkerheten for utviklingen er knyttet til inn- og utflytting fra Oslo og

særlig fra utlandet. Det er en kontinuerlig prosess å forbedre framskrivingene og velge riktige forutsetninger. Kommunen har kontakt med andre fagmiljøer, bl.a. SSB for å diskutere forutsetninger som bør legges til grunn. I arbeidet med budsjett og økonomi-

plan i Oslo kommune lages det på viktige sektorer som skole og eldreomsorg rullerende planer som skal fange opp framtidig behov og endringer som følge av befolkningsutviklingen. Dette er viktige verktøy i planleggingen av tjenestene i kommunen.

Tabell 3.31 Befolkningsframskrivninger for 2020, 2025 og 2030

Alder	Faktisk	Framskrivning			Endring		
	2016	2020	2025	2030	2016-20	2020-25	2025-30
0-5	51 761	55 232	60 829	64 511	7 %	10 %	6 %
6-15	66 046	70 049	73 307	78 683	6 %	5 %	7 %
16-18	17 565	18 770	21 309	22 033	7 %	14 %	3 %
19-66	453 181	485 210	520 088	554 496	7 %	7 %	7 %
67-79	48 611	55 520	62 185	66 468	14 %	12 %	7 %
80-89	16 214	16 842	20 585	27 609	4 %	22 %	34 %
90+	5 012	4 763	4 601	5 034	-5 %	-3 %	9 %
SUM	658 390	706 386	762 904	818 834	7 %	8 %	7 %

Tabellen viser faktisk folketall per 1. januar 2016, og befolkningsframskrivningene laget høsten 2015. Med unntak av de eldste eldre ventes det vekst i alle aldersgruppene. Aldersgruppen 80-89 år vil øke kraftig mot slutten av perioden. Frem mot tilleggs-

innstillingen vil det foreligge en oppdaterte befolkningsframskrivning. Innarbeidet demografi-kompensasjon for årene 2018-2020 vil bli justert i Tilleggsinnstillingen, i samsvar med oppdaterte prognoser

3.8 Digitalisering

3.8.1 Byrådets ambisjon

I byrådets tiltredelseserklæring er det uttalt at kommunen vil ta i bruk ny teknologi og smarte løsninger for å effektivisere arbeidsprosesser, bedre tjenestetilbudet og skape nye markeder for byens næringsliv. Videre vil byrådet:

- At alle innbyggerrettede tjenester som kan digitaliseres skal digitaliseres, hvor innbyggernes behov skal være førende i utviklingen
- At flere digitale tjenester skal tilbys som varslingstjenester gjennom SMS, e-post og applikasjoner til innbyggerne for å gi en bedre og mer effektiv brukeropplevelse

- At alle etater skal tilgjengeliggjøre verdifulle data for publikum på DIFIs åpne dataplattform, for å bidra til innovasjon
- Arbeide for flere åpne trådløse nettverk i samarbeid med reise- og næringslivet

Det er i perioden 2017 - 2020 avsatt ca. 1,57 mrd. til digitalisering av kommunens tjenester. Midlenes fordeling på ulike kapitler/tiltak fremgår av tabellen nedenfor. Tabellen omfatter ikke midler til løpende drift og vedlikehold av kommunens IKT-infrastruktur.

Tabell 3.32 Avsatte budsjettmidler til digitalisering i perioden 2017-2020

Tall i mill.

Kapittel	Tiltak	2017	2018	2019	2020	Sum 2017-2020
Kap. 122 Div. prosjekter under FIN (inv.)	Program for elektroniske tjenester	125	120	120	120	485
Kap. 122 Div. prosjekter under FIN (inv.)	Ekelektroniske tjenester - insentivordning	25	30	30	30	115
Kap. 122 Div. prosjekter under FIN (inv.)	Avsetning sak-/arkiv system (låneordning)	50	50	50	50	200
Kap. 200 Utdanningsetaten (inv.)	IKT-utvikling skoler	50	50	50	50	200
Kap. 308 Bydelene - avs. Helse- og sosiale tjenester (inv.)	IKT-fagsystemportefølje/plattform	45	45	45	45	180
Kap. 372 Byomfattende tiltak - avs. eldre (inv.)	Velferdsteknologi	10	10	10	10	40
Kap. 314 Helseetaten (inv.)	Velferdsteknologi	30	25	25	25	105
Kap. 314 Helseetaten (inv.)	Velferdsteknologi (låneordning)	50	50	50	50	200
Kap. 304 Bydelene avsetning til eldre (drift)	Velferdsteknologi	10	10	10	10	40
SUM		395	390	390	390	1 565

Midlene er fordelt på følgende tre hovedområder:

- Utvikle digitale selvbetjeningsløsninger for innbyggere og næringsliv.
- Digitalisere eldreomsorgen gjennom bruk av velferdsteknologi og fornying
- Digitalisering av læring- og pedagogiske verktøy

Tabellen ovenfor viser omfanget og tyngden i kommunens satsing på digitalisering som favner et bredt tjenestespekter rettet mot et stort antall brukere, i og utenfor kommunen.

3.8.2 Nåsituasjonen

Oslo kommunes organisasjonsstruktur er kompleks og fragmentert med 8 sektorområder og 48 virksomheter.

Nåsituasjonen innenfor digitaliseringsområdet er preget av en fragmentert organisasjonsstruktur. Strukturen skaper barrierer når det gjelder beslutningsprosesser, helhetlig styring, kompetanseutvikling, kunnskapsdeling og samlet gjennomføring. Utvikling av nye digitale tjenester går for sakte og det brukes uforholdsmessig mye midler på IKT-drift i forhold til utvikling av nye tjenester. Med dagens organisering og styring vil det være krevende for kommunen å nå sine ambisjoner innen digitalisering.

Byrådet mener at Oslo kommune skal være en innovativ pådriver for digitalisering i offentlig sektor. Digitaliseringen de siste 20 årene har forandret samfunnet og bidratt til omstilling både innen offentlig og privat sektor. Utviklingen på dette området vil være enda mer markant i årene som kommer. Mens bruk av digitale løsninger tidligere var for en liten

gruppe spesialister, har dette nå blitt en allmenn teknologi og plattform for kommunikasjon, som gjenomsyrer både samfunnet og økonomien

3.8.3 Fremtidig forbedringer

Oslo kommune skal sette innbyggernes behov i sentrum, vi skal ivareta helheten og skape trygghet gjennom tilnærmingen «En innbygger – en kommune». Vi skal være best på systematisk fangst av innbyggerbehov gjennom aktiv innbyggerinvolvering og samarbeid med brukerorganisasjoner.

Å ta i bruk fremtidsrettede løsninger betyr at kommunen må satse, heve blikket og være fremtidsrettet og forstå hvordan teknologien kan brukes til å skape bedre tjenester og endre sin måte å produsere tjenestene på. Ledelsen i kommunens virksomheter må forstå hva reell brukerinvolvering og -medvirkning i utforming av digitale tjenester betyr, og hvordan teknologi kan benyttes til å utvikle og levere gode tjenester til innbyggere og næringsliv.

Fleksibel, sikker og fremtidsrettet IKT plattform

Byrådets ambisjon krever at kommunen etablerer en fremtidsrettet, fleksibel og sikker IKT-plattform tilrettelagt for innovasjon og nye tjenestemodeller, bruk av velferdsteknologi og digital læringsteknologi. Kommunen skal være god på å balansere innovasjon og modernisering med behovet for stabil og forutsigbar drift. Det betyr at gamle datasystemer må saneres, resterende må driftes effektivt, og vedlikeholdes side om side med nye moderne digitale tjenester.

Digitaliseringen vil stille store og fornyede krav til Oslo kommunes håndtering av informasjonssikkerhet. Innbyggere, næringsliv og kommunens egne ansatte skal kunne ha tillit til at Oslo kommunes digitale tjenester er trygge å bruke. Alle ledere og ansatte i kommunen skal kjenne sitt ansvar og sine oppgaver på området informasjonssikkerhet.

3.8.4 Organisasjon og ledelse

Tempo og drivkraft i digitaliseringen skal sikres gjennom tydelig ledelse, helhetlig styring og tverrfaglig samhandling. Vi skal utvikle digitaliseringskompetanse blant ledere, ansatte og ansattes organisasjoner slik at kommunen som helhet skaper en åpen, transparent og klok endringsreise. Digitaliseringssatsingen skal gi kommunen rekrutteringskraft.

Digitaliseringssatsingen krever at kommunen som organisasjon er i stand til å ta raske, men kloke beslutninger samt mobilisere og styre kommunens kunnskap og kompetanse i de riktige prosjektene og prosessene - med tydelig retning og gode kriterier for prioritering. Organisasjonsstrukturene må reformeres for å skape større fleksibilitet og tempo i digitaliseringen.

3.8.5 Velferdsteknologisatsingen

Velferdsteknologi handler om løsninger som gir økt trygghet, mestring og aktivitet for at enkeltindividet skal kunne leve et mer selvstendig liv. Velferdsteknologi gir mulighet til å kontrollere egen sykdom, skape sosiale nettverk, føle trygghet i eget hjem og gjennom aktivisering. VIS-prosjektet i de fire sentrumsbydelene har vist gode resultater både for brukere, pårørende, frivillige, ansatte, sykehus og kommunen.

Utover selve teknologien er det to grunnleggende forutsetninger for å lykkes. Velferdsteknologi er 20 % teknologi og 80 % tjenesteutvikling. Tjenestene må leveres på nye måter og nye yrkesgrupper må ansettes. Byrådet har derfor startet et tjenesteinnovasjonsprogram, Oslo +. Gjennom Oslo + vil man endre hvordan tjenestene leveres, styrke de eldres egenmestring og etablere responssentre som registrerer unormale forhold hos brukerne samtidig som brukere kan ta kontakt for å få avklart utrygghet. I

tillegg må det etableres sammenhengende informasjonsskjeder og et informasjonsknutepunkt fra de velferdsteknologiske komponentene og digitale løsninger i hjemmene til kommunens fagsystemer. I en stor by som Oslo er viktig at det gis likeverdige og trygge helse- og omsorgstjenester, og riktig hjelp skal leveres til rett tid med korrekt dokumentasjon.

En digital løsning som ivaretar dette på en effektiv og trygg måte er ikke på plass i dag, hverken i Oslo eller i Norge for øvrig. Oslo kommune startet derfor høsten 2015 opp et forprosjekt for å finne en måte å løse denne utfordringen. Prosjektet er nå i gang med utarbeidelse av en anskaffelse med sikte på innkjøp av nødvendige teknologiske løsninger i markedet. Arbeidstittel er et «velferdsteknologisk informasjonsknutepunkt» eller eVik.

Direktoratet for E-Helse har det nasjonale ansvaret for å sørge for en sammenhengende helsetjeneste på informasjonssiden. Direktoratet for E-Helse har i september 2016 gitt uttrykk for en ambisjon om å etablere en nasjonal løsning basert på det pågående prosjektet i Oslo. Direktoratet inngår med juridiske og tekniske ressurser i en arbeidsgruppe ledet av Oslo kommune ved Helseetaten. Gruppen er bedt om å fullføre arbeidet og vurdere hvordan den nasjonale informasjonsløsningen kan gjennomføres slik at Oslos planlagte anskaffelse blir første skritt mot en nasjonal løsning.

3.8.6 Læringsteknologi

Oslo er en by med stor befolkningsvekst og fremtidens oppgaver må løses smartere og mer effektivt. Innbyggerne i Oslo skal få et heldigitalt møte med kommunen gjennom smartere og mer samordnede tjenester, og at innbyggernes behov skal være førende i utviklingen. Det er gjort betydelige investeringer i skolens IKT-løsninger de senere årene med etablering av ny teknisk plattform, Skoleplattform Oslo, i 2015. Byrådet vil videreføre arbeidet med å modernisere, forenkle og effektivisere skolens digitale løsninger. Arbeidet skal legge til rette for bruk av bedre digitale tjenester for elever, lærere og foresatte, samt administrative brukere.

3.9 Oslo kommune som arbeidsgiver

Befolkningens behov endrer seg i omfang og innhold. Kommunen må kontinuerlig sørge for å ha kompetanse og ressurser som er tilpasset behovene for å kunne utvikle og levere tjenester hvor innbyggernes behov skal være førende i utviklingen. Kommunen skal være en attraktiv, inkluderende og fremtidsrettet arbeidsgiver som stimulerer til innovasjon og nytenkning.

Oslo kommune er blant Norges største arbeidsgiver med svært varierte tjenester og arbeidsoppgaver. Kommunen har 50 100 ansettelsesforhold og 37 500 årsverk.

Byrådsplattformen, personalpolitisk strategi, kommunens verdigrunnlag, lederprinsipper, etiske regler og handlingsplaner/tiltaksplaner danner utgangspunktet for HR-arbeidet i alle kommunens virksomheter.

HR-arbeidet, både sentralt og lokalt, skal bidra til at kommunen leverer sine tjenester med god kvalitet ved systematisk å arbeide for å:

- være en langsiktig, motiverende og forutsigbar arbeidsgiver
- utvikle og mobilisere godt og tillitsbasert lederskap
- målrette strategisk kompetanseutvikling
- sikre effektive og profesjonelle arbeidsprosesser
- la innbyggernes behov være førende i utviklingen
- utvikle åpenhets-, inkluderings-, heltids- og tillitskultur

Tabell 3.33 Nøkkeltall – Oslo kommune som arbeidsgiver

Oslo kommune som arbeidsgiver	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Lønnsutgifter (inkl. sos. Utg.) i Oslo kommune	24,1 mrd.	25,6 mrd.	26,5 mrd.	26,7 mrd.
Antall ansettelsesforhold i Oslo kommune 1)	49 813	50 155	50 503	50 061
Antall årsverk i Oslo kommune	36 953	37 352	37 670	37 470
Andel kvinner ansatt i Oslo kommune	70,3 %	70,0 %	70,0 %	69,7 %
Andel kvinnelig ledere	66 %	66 %	66 %	66 %
Andel kvinnelig toppledere	48 %	48 %	49 %	55 %
Antall personer overtallig pr. 31.12.	170	116	160	165
Antall ansatte fra Asia, Afrika etc.	20,3 %	20,9 %	21,3 %	3)

1) Gjelder antall ansettelsesforhold, ikke antall personer ansatt (en person kan ha flere ansettelsesforhold)

2) Det må tas forbehold om tallmaterialet for 2012 da dette er hentet fra både nytt og gammelt HR-system

3) Resultatet for 2015 foreligger ikke ved tidspunkt for trykking av budsjettet

Tabell 3.34 Måltall – Oslo kommune som arbeidsgiver

Måltall for: Oslo kommune som arbeidsgiver	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Sykefravær i Oslo kommune	8,7 %	8,5 %	8,3 %	8,2 %	8,1 %
Svarprosent medarbeiderundersøkelse	77,0 %	79,0 %	81,0 %	80,0 %	80,0 %

4. HOVEDOVERSIKTER

Budsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020

4.1 Årsbudsjett 2017

Tabell 4.1 Årsbudsjett drift – bykassen

Beløp i 1000 kr

		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Budsjett 2017
Bydelene (EHS og OVK)	Utgift	24 319 546	24 654 051	25 630 892
	Inntekt	-5 172 040	-4 342 797	-4 446 492
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Utgift	8 994 273	8 978 975	8 715 055
	Inntekt	-5 715 611	-5 921 606	-5 466 279
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	13 313 359	13 188 775	13 798 627
	Inntekt	-2 258 897	-1 516 083	-1 477 475
Byutvikling (BYU)	Utgift	788 835	665 372	729 633
	Inntekt	-581 766	-359 162	-360 289
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	Utgift	4 937 576	4 209 008	4 511 057
	Inntekt	-2 077 300	-1 425 414	-1 406 842
Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	Utgift	2 016 376	1 825 992	1 822 790
	Inntekt	-2 560 439	-2 330 207	-2 333 730
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	381 572	147 571	135 451
	Inntekt	-280 889	-30 818	-35 501
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	1 365 219	1 239 431	1 266 199
	Inntekt	-470 128	-228 651	-232 389
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	561 320	542 417	593 818
	Inntekt	-97 108	-45 841	-46 684
Finans (FIN)	Utgift	1 373 870	892 716	932 173
	Inntekt	-986 576	-495 406	-513 828
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	277 810	226 670	287 442
	Inntekt	-42 508	-31 654	-37 269
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	267 870	557 985	687 854
	Inntekt	-281 408	-210 500	-188 158
Finansposter (FIN)	Utgift	61 080	1 530	1 984
	Inntekt	-2 070 265	-1 998 144	-2 026 198
Sum sektorene	Utgift	58 658 704	57 130 493	59 112 975
Sum sektorene	Inntekt	-22 594 935	-18 936 283	-18 571 134
Sum sektorene	Nettoutgift	36 063 769	38 194 210	40 541 841

Beløp i 1000 kr

	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Budsjett 2017
Skatt på inntekt og formue	-27 093 366	-27 850 000	-29 050 000
Ordinært rammetilskudd	-10 133 395	-10 622 900	-11 273 500
Skatt på eiendom	0	-150 000	-450 000
Andre direkte eller indirekte skatter	-85	0	0
Andre generelle statstilskudd	-635 222	-730 142	-789 542
Sum frie disponible inntekter	-37 862 068	-39 353 042	-41 563 042
Renteinntekter og utbytte	-1 666 953	-1 579 912	-1 486 885
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Kalkulatoriske avskrivninger og renter	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	719 302	669 900	664 785
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Avdrag på lån	1 260 107	1 256 000	1 335 321
Netto finansinntekter/-utgifter	312 456	345 988	513 221
Netto driftsresultat	-1 485 843	-812 844	-507 980
Til ubundne avsetninger	2 034 377	705 385	559 807
Til bundne avsetninger	891 033	138 767	160 927
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbr	-135 926	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-1 308 960	-54 461	-213 223
Bruk av bundne avsetninger	-419 874	-53 830	-81 796
Netto avsetninger	1 060 649	735 861	425 715
Sum overført til investeringsbudsjettet	56 500	76 983	82 265
Til fordeling drift	-36 432 463	-38 194 210	-40 541 841
Sum fordelt til drift	36 063 769	38 194 210	40 541 841
Merforbruk/mindreforbruk	-368 694	0	0

Tabell 4.2 Årsbudsjett investering – bykassen

Beløp i 1000 kr

		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Budsjett 2017
Bydelene (EHS og OVK)	Utgift	41 435	55 000	55 000
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Utgift	36 627	110 190	425 290
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	196 208	350 145	318 253
Byutvikling (BYU)	Utgift	526 545	216 000	704 500
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	Utgift	980 340	980 430	1 111 501
Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	Utgift	1 191 763	1 332 800	1 842 200
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	864 979	509 700	516 400
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	864 979	132 600	100 700
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	25 528	3 500	3 500
Finans (FIN)	Utgift	134 610	272 800	232 550
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	2 124	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	0	25 000	20 000
Investeringer i anleggsmidler - bykasse		4 865 137	3 988 165	5 329 894
Investeringer i anleggsmidler		4 456 411	3 988 165	5 329 894
Utlån og forskuttering		2 166 829	1 117 600	1 492 000
Kjøp av aksjer og andeler		854 261	0	0
Avdrag på lån		708 150	740 600	791 000
Avsetninger		3 525 327	380	380
Årets finansieringsbehov		11 710 978	5 846 745	7 613 274
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler		-4 881 317	-3 406 432	-5 595 245
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-2 999 781	-90 000	-90 000
Tilskudd til investeringer		-98 758	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift		0	-325 360	-340 894
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		-1 330 709	-968 650	-1 072 550
Andre inntekter		-1 674	0	0
Sum ekstern finansiering		-9 312 238	-4 790 442	-7 098 689
Overføring fra driftsbudsjettet		-56 500	-76 983	-82 265
Bruk av avsetninger		-1 336 953	-979 320	-432 320
Sum finansiering		-10 705 691	-5 846 745	-7 613 274
Udekket/udisponert		1 005 287	0	0

4.2 Økonomiplan 2017-2020

Tabell 4.3 Økonomiplan drift – bykassen

			<i>Beløp i 1000 kr</i>				
			Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
<i>Bykasse virksomheter:</i>							
Bydelene (EHS og OVK)	Nettoutgift	20 311 254	21 184 400	21 373 918	21 365 189	21 484 795	
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Nettoutgift	3 057 369	3 248 776	3 192 081	3 173 386	3 204 086	
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Nettoutgift	11 672 692	12 321 152	12 555 535	12 733 049	12 970 045	
Byutvikling (BYU)	Nettoutgift	306 210	369 344	353 491	349 138	347 478	
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	Nettoutgift	2 783 594	3 104 215	2 880 177	2 867 365	2 829 619	
Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	Nettoutgift	-504 215	-510 940	-549 587	-663 005	-731 431	
Næring og eierskap (NOE)	Nettoutgift	116 753	99 950	90 088	89 825	89 823	
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Nettoutgift	1 010 780	1 033 810	1 038 836	1 138 257	1 456 492	
Byrådslederens kontor (BLK)	Nettoutgift	496 576	547 134	534 976	532 718	520 689	
Finans (FIN)	Nettoutgift	397 310	418 345	412 120	388 895	388 776	
Bystyrets organer (BYS)	Nettoutgift	195 016	250 173	192 543	257 702	197 730	
Avsetningskapitler (FIN)	Nettoutgift	347 485	499 696	596 206	718 706	808 706	
Finansposter (FIN)	Nettoutgift	-1 996 614	-2 024 214	-2 007 764	-1 997 264	-1 981 264	
Sum sektorene - bykasse	Nettoutgift	38 194 210	40 541 841	40 662 620	40 953 961	41 585 544	
Skatt på inntekt og formue		-27 850 000	-29 050 000	-29 350 000	-29 650 000	-29 950 000	
Ordinært rammetilskudd		-10 622 900	-11 273 500	-11 413 500	-11 543 500	-11 523 500	
Skatt på eiendom		-150 000	-450 000	-925 000	-950 000	-975 000	
Andre direkte eller indirekte skatter		0	0	0	0	0	
Andre generelle statstilskudd		-730 142	-789 542	-749 242	-674 842	-609 942	
Sum frie disponible inntekter		-39 353 042	-41 563 042	-42 437 742	-42 818 342	-43 058 442	
Renteinntekter og utbytte		-1 579 912	-1 486 885	-1 426 975	-1 453 418	-1 512 418	
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)		0	0	0	0	0	
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter		669 900	664 785	759 343	843 912	897 802	
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)		0	0	0	0	0	
Avdrag på lån		1 256 000	1 335 321	1 575 630	1 735 070	1 780 051	
Netto finansinntekter/-utgifter		345 988	513 221	907 998	1 125 564	1 165 435	
Netto driftsresultat		-812 844	-507 980	-867 124	-738 817	-307 463	
Til ubundne avsetninger		705 385	559 807	505 086	295 238	284 111	
Til bundne avsetninger		138 767	160 927	332 549	424 458	490 270	
Bruk av ubundne avsetninger		-54 461	-213 223	-59 822	-70 470	-494 000	
Bruk av bundne avsetninger		-53 830	-81 796	-54 826	-54 826	-54 826	
Netto avsetninger		735 861	425 715	722 987	594 400	225 555	
Sum overført til investeringsbudsjettet		76 983	82 265	144 137	144 417	81 908	
Til fordeling drift		-38 194 210	-40 541 841	-40 662 620	-40 953 961	-41 585 544	
Sum fordelt til drift		38 194 210	40 541 841	40 662 620	40 953 961	41 585 544	
Merforbruk/mindreforbruk		0	0	0	0	0	

Tabell 4.4 Økonomiplan drift – kommunale foretak

Beløp i 1000 kr

		Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
<i>Kommunale foretak:</i>						
Oslo Havn KF (NOE)	Netto driftsresultat	-37 000	-68 800	-70 734	-70 734	-70 734
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Boligbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	0	0	0	0	0
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	0	0	0	0	0
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	Netto driftsresultat	0	0	0	0	0
Sum kommunale foretak - netto driftsresultat		-137 000	-168 800	-170 734	-170 734	-170 734
Til ubundne avsetninger		0	0	0	0	0
Til bundne avsetninger		0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger		0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger		0	0	0	0	0
Netto avsetninger		0	0	0	0	0
Sum overført til investeringsbudsjettet		137 000	168 800	170 734	170 734	170 734
Merforbruk/mindreforbruk		0	0	0	0	0

Tabell 4.5 Økonomiplan drift – samlet (bykasse og KF)

Beløp i 1000 kr

		Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
<i>Bykasse virksomheter:</i>						
Bydelene (EHS og OVK)	Nettoutgift	20 311 254	21 184 400	21 373 918	21 365 189	21 484 795
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Nettoutgift	3 057 369	3 248 776	3 192 081	3 173 386	3 204 086
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Nettoutgift	11 672 692	12 321 152	12 555 535	12 733 049	12 970 045
Byutvikling (BYU)	Nettoutgift	306 210	369 344	353 491	349 138	347 478
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	Nettoutgift	2 783 594	3 104 215	2 880 177	2 867 365	2 829 619
Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	Nettoutgift	-504 215	-510 940	-549 587	-663 005	-731 431
Næring og eierskap (NOE)	Nettoutgift	116 753	99 950	90 088	89 825	89 823
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Nettoutgift	1 010 780	1 033 810	1 038 836	1 138 257	1 456 492
Byrådslederens kontor (BLK)	Nettoutgift	496 576	547 134	534 976	532 718	520 689
Finans (FIN)	Nettoutgift	397 310	418 345	412 120	388 895	388 776
Bystyrets organer (BYS)	Nettoutgift	195 016	250 173	192 543	257 702	197 730
Avsetningskapitler (FIN)	Nettoutgift	347 485	499 696	596 206	718 706	808 706
Finansposter (FIN)	Nettoutgift	-1 996 614	-2 024 214	-2 007 764	-1 997 264	-1 981 264
Sum sektorene - bykasse	Nettoutgift	38 194 210	40 541 841	40 662 620	40 953 961	41 585 544
Sum kommunale foretak - netto utgift ekskl. finanstransaksjoner		-1 599 081	-2 154 323	-2 518 823	-2 893 994	-3 488 494
Sum konsern - bykasse og KF		36 595 129	38 387 518	38 143 797	38 059 967	38 097 050
Skatt på inntekt og formue		-27 850 000	-29 050 000	-29 350 000	-29 650 000	-29 950 000
Ordinært rammetilskudd		-10 622 900	-11 273 500	-11 413 500	-11 543 500	-11 523 500
Skatt på eiendom		-150 000	-450 000	-925 000	-950 000	-975 000
Andre direkte eller indirekte skatter		0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd		-730 142	-789 542	-749 242	-674 842	-609 942
Sum frie disponible inntekter		-39 353 042	-41 563 042	-42 437 742	-42 818 342	-43 058 442
Renteinntekter og utbytte		-1 587 199	-1 503 239	-1 442 929	-1 471 694	-1 524 225
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)		0	0	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter		1 641 436	1 924 267	2 231 420	2 709 141	3 120 822
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		1 764 273	2 085 216	2 486 346	2 881 377	3 156 598
Netto finansinntekter/-utgifter		1 818 510	2 506 244	3 274 837	4 118 824	4 753 195
Netto driftsresultat		-939 403	-669 280	-1 019 108	-639 551	-208 197
Til ubundne avsetninger		705 385	559 807	505 086	295 238	284 111
Til bundne avsetninger		138 767	160 927	332 549	424 458	490 270
Bruk av ubundne avsetninger		-54 461	-213 223	-59 822	-70 470	-494 000
Bruk av bundne avsetninger		-53 830	-81 796	-54 826	-54 826	-54 826
Netto avsetninger		735 861	425 715	722 987	594 400	225 555
Overføring til investeringsbudsjettet		76 983	82 265	144 137	144 417	81 908
Overføring til investeringsbudsjettet - KF m.v.		137 000	168 800	170 734	170 734	170 734
Sum overført til investeringsbudsjettet		213 983	251 065	314 871	315 151	252 642
Til fordeling drift		-36 584 688	-38 380 018	-38 125 047	-37 789 967	-37 827 050
Sum fordelt til drift		36 584 688	38 380 018	38 125 047	37 789 967	37 827 050
Merforbruk/mindreforbruk		0	0	0	0	0

Tabell 4.6 Økonomiplan investering – bykassen

		<i>Beløp i 1000 kr</i>				
		Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Bydelene (EHS og OVK)	Utgift	55 000	55 000	65 000	65 000	45 000
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Utgift	110 190	425 290	117 290	117 290	117 290
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	350 145	318 253	209 969	178 040	177 080
Byutvikling (BYU)	Utgift	216 000	704 500	747 500	762 000	1 013 000
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	Utgift	980 430	1 111 501	1 436 850	1 220 170	919 500
Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	Utgift	1 332 800	1 842 200	1 936 800	1 864 100	1 992 200
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	509 700	516 400	273 400	249 400	65 000
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	132 600	100 700	80 700	66 700	66 500
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Finans (FIN)	Utgift	272 800	232 550	223 800	223 800	223 800
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	0	0	0	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	25 000	20 000	20 000	20 000	0
Investeringer i anleggsmidler - bykasse		3 988 165	5 329 894	5 114 809	4 770 000	4 622 870
Investeringer i anleggsmidler		3 988 165	5 329 894	5 114 809	4 770 000	4 622 870
Utlån og forskuttering		1 117 600	1 492 000	1 297 400	1 295 500	1 521 100
Kjøp av aksjer og andeler		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		740 600	791 000	811 000	849 000	901 000
Avsetninger		380	380	380	380	380
Årets finansieringsbehov		5 846 745	7 613 274	7 223 589	6 914 880	7 045 350
<i>Finansiert slik:</i>						
Bruk av lånemidler		-3 406 432	-5 595 245	-4 902 274	-4 542 641	-4 925 408
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-90 000	-90 000	-90 000	-90 000	-100 000
Tilskudd til investeringer		0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift		-325 360	-340 894	-396 958	-359 102	-287 034
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		-968 650	-1 072 550	-1 039 900	-1 105 400	-994 000
Andre inntekter		0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering		-4 790 442	-7 098 689	-6 429 132	-6 097 143	-6 306 442
Overføring fra driftsbudsjettet		-76 983	-82 265	-144 137	-144 417	-81 908
Bruk av avsetninger		-979 320	-432 320	-650 320	-673 320	-657 000
Sum finansiering		-5 846 745	-7 613 274	-7 223 589	-6 914 880	-7 045 350
Udekket/udisponert		0	0	0	0	0

Tabell 4.7 Økonomiplan investering – Kommunale foretak

Beløp i 1000 kr

		Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
<i>Kommunale foretak:</i>						
Oslo Havn KF (NOE)	Utgift	161 700	107 500	285 700	131 500	100 500
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	Utgift	2 761 600	2 996 000	2 603 700	2 471 700	1 931 100
Boligbygg Oslo KF (NOE)	Utgift	1 816 000	1 616 600	761 900	1 158 500	975 000
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	Utgift	1 681 500	2 029 100	2 139 000	1 845 000	276 000
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	Utgift	1 326 108	1 795 906	1 822 173	1 462 033	607 400
Investeringer i anleggsmidler - KF		7 746 908	8 545 106	7 612 473	7 068 733	3 890 000
Tilskudd til Bykasse fra KF		0	0	0	0	0
Korrigert investeringer i anleggsmidler - KF		7 746 908	8 545 106	7 612 473	7 068 733	3 890 000
Utlån og forskuttering		0	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		0	0	0	0	0
Avsetninger		300	1 300	34	234	234
Årets finansieringsbehov		7 747 208	8 546 406	7 612 507	7 068 967	3 890 234
<i>Finansiert slik:</i>						
Bruk av lånemidler		-5 317 908	-6 061 906	-5 061 373	-5 036 233	-2 508 500
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-271 000	-66 000	-66 000	-66 000	-66 000
Tilskudd til investeringer (eksterne)		-259 600	-579 000	-905 000	-605 000	-580 000
Kompensasjon for merverdiavgift		-1 142 000	-1 124 000	-936 000	-878 000	-485 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		0	-5 300	0	-17 600	0
Andre inntekter		-125 000	-40 000	-215 000	-61 000	-30 000
Tilskudd fra Bykasse		-494 700	-501 400	-258 400	-234 400	-50 000
Sum ekstern finansiering		-7 610 208	-8 377 606	-7 441 773	-6 898 233	-3 719 500
Sum overført fra driftsbudsjettet		-137 000	-168 800	-170 734	-170 734	-170 734
Bruk av avsetninger		0	0	0	0	0
Sum finansiering		-7 747 208	-8 546 406	-7 612 507	-7 068 967	-3 890 234
Udekket/udisponert		0	0	0	0	0

Tabell 4.8 Økonomiplan investering – samlet (bykasse og KF)

Beløp i 1000 kr

		Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Bydelene (EHS og OVK)	Utgift	55 000	55 000	65 000	65 000	45 000
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	Utgift	110 190	425 290	117 290	117 290	117 290
Oppvekst og kunnskap (OVK)	Utgift	350 145	318 253	209 969	178 040	177 080
Byutvikling (BYU)	Utgift	216 000	704 500	747 500	762 000	1 013 000
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	Utgift	980 430	1 111 501	1 436 850	1 220 170	919 500
Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	Utgift	1 332 800	1 842 200	1 936 800	1 864 100	1 992 200
Næring og eierskap (NOE)	Utgift	509 700	516 400	273 400	249 400	65 000
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	Utgift	132 600	100 700	80 700	66 700	66 500
Byrådslederens kontor (BLK)	Utgift	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Finans (FIN)	Utgift	272 800	232 550	223 800	223 800	223 800
Bystyrets organer (BYS)	Utgift	0	0	0	0	0
Avsetningskapitler (FIN)	Utgift	25 000	20 000	20 000	20 000	0
Investeringer i anleggsmidler - bykasse		3 988 165	5 329 894	5 114 809	4 770 000	4 622 870
Tilskudd til KF fra bykasse		-494 700	-501 400	-258 400	-234 400	-50 000
Korrigert investeringer i anleggsmidler - bykassen		3 493 465	4 828 494	4 856 409	4 535 600	4 572 870
Oslo Havn KF (NOE)	Utgift	161 700	107 500	285 700	131 500	100 500
Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	Utgift	2 761 600	2 996 000	2 603 700	2 471 700	1 931 100
Boligbygg Oslo KF (NOE)	Utgift	1 816 000	1 616 600	761 900	1 158 500	975 000
Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	Utgift	1 681 500	2 029 100	2 139 000	1 845 000	276 000
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	Utgift	1 326 108	1 795 906	1 822 173	1 462 033	607 400
Investeringer i anleggsmidler - KF		7 746 908	8 545 106	7 612 473	7 068 733	3 890 000
Tilskudd til bykasse fra KF		0	0	0	0	0
Korrigert investeringer i anleggsmidler - KF		7 746 908	8 545 106	7 612 473	7 068 733	3 890 000
Investeringer i anleggsmidler - Oslo kommune		11 240 373	13 373 600	12 468 882	11 604 333	8 462 870
Investeringer i anleggsmidler		11 240 373	13 373 600	12 468 882	11 604 333	8 462 870
Utlån og forskuttering		1 117 600	1 492 000	1 297 400	1 295 500	1 521 100
Kjøp av aksjer og andeler		0	0	0	0	0
Avdrag på lån		740 600	791 000	811 000	849 000	901 000
Avsetninger		680	1 680	414	614	614
Årets finansieringsbehov		13 099 253	15 658 280	14 577 696	13 749 447	10 885 584
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler		-8 724 340	-11 657 151	-9 963 647	-9 578 874	-7 433 908
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-361 000	-156 000	-156 000	-156 000	-166 000
Tilskudd til investeringer		-259 600	-579 000	-905 000	-605 000	-580 000
Kompensasjon for merverdiavgift		-1 467 360	-1 464 894	-1 332 958	-1 237 102	-772 034
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		-968 650	-1 077 850	-1 039 900	-1 123 000	-994 000
Andre inntekter		-125 000	-40 000	-215 000	-61 000	-30 000
Sum eksternt finansiering		-11 905 950	-14 974 895	-13 612 505	-12 760 976	-9 975 942
Overføring fra driftsbudsjettet		-76 983	-82 265	-144 137	-144 417	-81 908
Overføring fra driftsbudsjettet - KF		-137 000	-168 800	-170 734	-170 734	-170 734
Sum overført fra driftsbudsjettet		-213 983	-251 065	-314 871	-315 151	-252 642
Bruk av avsetninger		-979 320	-432 320	-650 320	-673 320	-657 000
Sum finansiering		-13 099 253	-15 658 280	-14 577 696	-13 749 447	-10 885 584
Udekket/udisponert		0	0	0	0	0

Tabell 4.9 Fondsutvikling – bykassen

Beløp i 1000 kr

DRIFTSBUDSJETTET		Kap	Dok 3 2016	2017	2018	2019	2020
<i>Avsetning til fond</i>							
15407	Avsetning til Parkeringsfondet	940	48 700	23 700	23 700	23 700	3 700
15410	Avsetning til vintervedlikeholdsfond	940	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
15419	Avsetning til fond til samferdselsformål	940	200 000	205 000	205 000	205 000	205 000
15421	Avsetning til EGE-fond husholdninger	940	30 685	32 107	31 386	22 538	31 411
15424	Avsetning til fond for dekn av premieavvik	940	391 000	264 000	210 000	0	0
15425	Avsetning til fond for tap på lånegarantier	940	0	0	0	9 000	9 000
15426	Avsetning til bufferfond eiendomsskatt	940	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger			705 385	559 807	505 086	295 238	284 111
15507	Avsetning til Skogavgiftsfondet	950	300	300	300	300	300
15513	Avsetning til Feiervesenet	950	271	-919	-2 155	-3 438	-3 438
15514	Avsetning til tapsfond	950	33 000	33 000	33 000	33 000	33 000
15516	Avsetning til selvkostfondet VAV	950	8 740	-30 060	-68 392	-30 801	-6 188
15517	Avsetning til selvkostfondet REN	950	-16 544	-27 394	-34 204	-1 603	5 596
15519	Avsetning til fond for spillemidler	950	14 000	0	0	0	0
15520	Avsetning til fond Oslopakke 3-midler bompenger	950	82 000	186 000	404 000	427 000	461 000
15521	Avsetning til fond belønningsordn kollektivtrafikk	950	17 000	0	0	0	0
Til bundne avsetninger			138 767	160 927	332 549	424 458	490 270
Sum avsetning til driftsfond			844 152	720 734	837 635	719 696	774 381
<i>Bruk av fond</i>							
19410	Bruk av vintervedlikeholdsfond	940	-15 700	-35 000	-35 000	-35 000	-35 000
19415	Bruk av fond til finansiering av investering MOSS	940	-10 961	-423	-12 022	-22 670	0
19416	Bruk av fond til avvikling av midlertidige bhg	940	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800	0
19420	Bruk av fond norskopplæring for innvandrere	940	-15 000	-15 000	0	0	0
19424	Bruk av fond for dekn av premieavvik	940	0	0	0	0	-450 000
19425	Bruk av fond for tap på lånegarantier	940	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000
19426	Bruk av bufferfond eiendomsskatt	940	0	-150 000	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger			-54 461	-213 223	-59 822	-70 470	-494 000
19511	Bruk av Klima- og energifondet	950	-41 830	-69 796	-42 826	-42 826	-42 826
19520	Bruk av fond Oslopakke 3-midler bompenger	950	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Bruk av bundne avsetninger			-53 830	-81 796	-54 826	-54 826	-54 826
Sum bruk av driftsfond			-108 291	-295 019	-114 648	-125 296	-548 826
Netto avsetninger i driftsbudsjettet			735 861	425 715	722 987	594 400	225 555
INVESTERINGSBUDSJETTET							
<i>Avsetning til fond</i>							
05598	Avsetning til fond for off. tilfluktsrom	959	380	380	380	380	380
Sum avsetning til fond			380	380	380	380	380
<i>Bruk av fond</i>							
09407	Bruk av Parkeringsfondet	940	-48 000	-23 000	-23 000	-23 000	-3 000
09415	Bruk av fond til finansiering av inv. MOS	940	-100 000	0	0	0	0
09419	Bruk av fond til samferdselsformål	940	-200 000	-205 000	-205 000	-205 000	-205 000
09421	Bruk av EGE-fond husholdninger	940	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	0
09499	Bruk av ubundet investeringsfond	948	-500 000	0	0	0	0
09507	Bruk av Skogavgiftsfondet	950	-320	-320	-320	-320	0
09519	Bruk av fond for spillemidler	950	-14 000	0	0	0	0
09520	Bruk av fond Oslopakke 3-midler bompenger	950	-70 000	-174 000	-392 000	-415 000	-449 000
09521	Bruk av fond belønningsordning kollektivtrafikk	950	-17 000	0	0	0	0
Sum bruk av fond			-979 320	-432 320	-650 320	-673 320	-657 000
SUM DRIFT OG INVESTERING							
Sum avsetninger			844 532	721 114	838 015	720 076	774 761
Sum bruk av fond			-1 087 611	-727 339	-764 968	-798 616	-1 205 826
NETTO DRIFT OG INVESTERING			-243 079	-6 225	73 047	-78 540	-431 065

Tabell 4.10 Oversikt over bykasseinvesteringer med finansiering

Økonomiplan 2017-2020 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Prosjektnr.			Kostnads- ramme	Bevilgn. før 2016	Bevilget 2 016	Sum tidligere bevilget	2 017	2 018	2 019	2 020	Finan- siering
Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester (EHS) - byomfattende tiltak											
<i>Kap. 313 Sykehjemsetaten</i>											
1	07	006	Inventar og utstyr sykehjem				24 400	8 400	8 400	8 400	Generell
1	07	006	Inventar og utstyr sykehjem				5 600	1 600	1 600	1 600	Statstil.
1	15	025	1 nytt sykehjem Henrik Sørensensvei (OPS-prosjekt tas i bruk 2017)	285 000	(Ekskl. mva og statstilskudd)		285 000	0	0	0	Generell
Sum kap. 313 Sykehjemsetaten							315 000	10 000	10 000	10 000	
<i>Kap. 314 Helseetaten</i>											
1	12	018	Inventar og utstyr				7 000	7 000	7 000	7 000	Generell
1	12	018	Inventar og utstyr				500	500	500	500	Statstil.
1	15	059	Velferdsteknologi				24 240	20 240	20 240	20 240	Generell
1	15	059	Velferdsteknologi				6 060	5 060	5 060	5 060	Statstil.
1	16	018	Velferdsteknologi EHS-sektor (låneordning)				40 000	40 000	40 000	40 000	Generell
1	16	018	Velferdsteknologi EHS-sektor (låneordning)				10 000	10 000	10 000	10 000	Statstil.
Sum kap. 314 Helseetaten							87 800	82 800	82 800	82 800	
<i>Kap. 315 Velferdsetaten</i>											
1	12	019	Inventar og utstyr				152	152	152	152	Generell
1	12	019	Inventar og utstyr				38	38	38	38	Statstil.
Sum kap. 315 Velferdsetaten							190	190	190	190	
<i>Kap. 360 Barne- og familieetaten - barnevern</i>											
1	06	034	Inventar og utstyr				1 840	1 840	1 840	1 840	Generell
1	06	034	Inventar og utstyr				460	460	460	460	Statstil.
Sum kap. 360 Barne- og familieetaten - barnevern							2 300	2 300	2 300	2 300	
<i>Kap. 372 Byomfattende tiltak - avsetninger eldre</i>											
1	14	010	Omsorg+ inventar og utstyr				1 600	3 200	6 400	6 400	Generell
1	14	010	Omsorg+ inventar og utstyr				400	800	1 600	1 600	Statstil.
1	15	030	Velferdsteknologi				8 000	8 000	8 000	8 000	Generell
1	15	030	Velferdsteknologi				2 000	2 000	2 000	2 000	Statstil.
Sum kap. 372 Byomfattende tiltak - avsetninger eldre							12 000	14 000	18 000	18 000	
<i>Kap. 427 Tap på utlån</i>											
1	06	035	Tap på utlån til boligformål				4 000	4 000	4 000	4 000	Generell
Sum kap. 427 Tap på utlån							4 000	4 000	4 000	4 000	
<i>Kap. 481 Handlingsprogram Oslo sør</i>											
1	07	046	Tiltakspakke Oslo sør				3 360	3 360	0	0	Generell
1	07	046	Tiltakspakke Oslo sør				640	640	0	0	Statstil.
Sum kap. 481 Handlingsprogram Oslo sør							4 000	4 000	0	0	
Sum bykasseinvesteringer EHS - byomfattende tiltak							425 290	117 290	117 290	117 290	
Finansiering EHS- byomfattende tiltak											
1. Generell finansiering							399 592	96 192	96 032	96 032	
2. Særskilte fond							0	0	0	0	
3. Tilskudd fra staten							25 698	21 098	21 258	21 258	
4. Tilskudd fra andre							0	0	0	0	
Sum finansiering							425 290	117 290	117 290	117 290	

Økonomiplan 2017-2020 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Prosjektnr.				Kostnads- ramme	Bevilgn. før 2016	Bevilget 2 016	Sum tidligere bevilget	2 017	2 018	2 019	2 020	Finan- siering
Bydelene (EHS og OVK)												
<i>Kap. 308 Bydelene - avsetninger helse- og sosiale tjenester</i>												
1	13	041	Intern låneordning for kjøp av elbiler					10 000	20 000	20 000	0	Generell
1	16	019	IKT fagsystemportefølge/plattform					36 000	36 000	36 000	36 000	Generell
1	16	019	IKT fagsystemportefølge/plattform					9 000	9 000	9 000	9 000	Statstil.
Sum kap. 308 Bydelene - avsetninger helse- og sosiale tjenester								55 000	65 000	65 000	45 000	
Sum bykasseinvesteringer Bydelene (EHS og OVK)								55 000	65 000	65 000	45 000	
Finansiering EHS- byomfattende tiltak												
1. Generell finansiering								46 000	56 000	56 000	36 000	
2. Særskilte fond								0	0	0	0	
3. Tilskudd fra staten								9 000	9 000	9 000	9 000	
4. Tilskudd fra andre								0	0	0	0	
Sum finansiering								55 000	65 000	65 000	45 000	
Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap (OVK)												
<i>Kap. 200 Utdanningsetaten</i>												
1	06	040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr					202 691	120 935	96 000	96 000	Generell
1	06	040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr					50 673	30 234	24 000	24 000	Statstil.
1	15	023	IKT-utvikling skoler					40 000	40 000	40 000	40 000	Generell
1	15	023	IKT-utvikling skoler					10 000	10 000	10 000	10 000	Statstil.
Sum kap. 200 Utdanningsetaten								303 364	201 169	170 000	170 000	
<i>Kap. 271 Byomfattende barnehageoppgaver</i>												
1	06	039	Nye barnehageplasser - inventar og utstyr					11 912	7 040	6 432	5 664	Generell
1	06	039	Nye barnehageplasser - inventar og utstyr					2 977	1 760	1 608	1 416	Statstil.
Sum kap. 271 Byomfattende barnehageoppgaver								14 889	8 800	8 040	7 080	
Sum bykasseinvesteringer oppvekst og kunnskap								318 253	209 969	178 040	177 080	
Finansiering oppvekst og kunnskap												
1. Generell finansiering								254 603	167 975	142 432	141 664	
2. Særskilte fond								0	0	0	0	
3. Tilskudd fra staten								63 650	41 994	35 608	35 416	
4. Tilskudd fra andre								0	0	0	0	
Sum finansiering								318 253	209 969	178 040	177 080	
Byrådsavdeling for byutvikling (BYU)												
<i>Kap.416 Fornebu-utbyggingen</i>												
1	00	165	Fornebu	1 169 500	1 033 500	15 000	1 048 500	26 000	19 000	19 000	57 000	Generell
1	06	020	Fornebu-banebetjening	280 000	0	0	0	0	0	0	280 000	Generell
Sum kap. 416 Fornebu-utbyggingen								26 000	19 000	19 000	337 000	
<i>Kap. 425 Andre utbyggingsformål</i>												
1	06	017	Kontraktsforpliktet kjøp					20 000	20 000	20 000	20 000	Generell
1	07	009	Eiendomserverv/-kjøp, initiere transformasjon m.v.					30 000	30 000	30 000	30 000	Generell
1	09	004	Opprustning torg og møteplasser					8 000	8 000	8 000	16 000	Generell
1	09	004	Opprustning torg og møteplasser					2 000	2 000	2 000	4 000	Statstil.
1	16	001	Eiendomskjøp - sosial infrastruktur					600 000	600 000	600 000	600 000	Generell
1	17	012	Langøyene	152 000				10 000	50 000	61 600	0	Generell
1	17	012	Langøyene					2 500	12 500	15 400	0	Statstil.
Sum kap. 425 Andre utbyggingsformål								672 500	722 500	737 000	670 000	

Økonomiplan 2017-2020 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Prosjektnr.			Kostnads- ramme	Bevilgn. før 2016	Bevilget 2 016	Sum tidligere bevilget	2 017	2 018	2 019	2 020	Finan- siering
<i>Kap. 609 Plan- og bygningsetaten</i>											
1	06	019	IKT-utstyr				5 000	5 000	5 000	5 000	Generell
1	06	019	IKT-utstyr				1 000	1 000	1 000	1 000	Statstil.
Sum kap. 609 Plan- og bygningsetaten							6 000	6 000	6 000	6 000	
Sum bykasseinvesteringer Byrådsavdeling for byutvikling							704 500	747 500	762 000	1 013 000	
Finansiering Byrådsavdeling for byutvikling											
1. Generell finansiering							699 000	732 000	743 600	1 008 000	
2. Særskilte fond							0	0	0	0	
3. Tilskudd fra staten							5 500	15 500	18 400	5 000	
4. Tilskudd fra andre							0	0	0	0	
Sum finansiering							704 500	747 500	762 000	1 013 000	
Byrådsavdeling for miljø og samferdsel (MOS)											
MOS - miljø											
<i>Kap.542 Bymiljøetaten - friluftsliv og nærmiljøanlegg</i>											
1	08	015	Skogavgiftsfin. tiltak				320	320	320	0	Fond inv.bud.
1	09	011	Diverse mindre prosjekter				5 350	0	0	0	Statstil.
1	09	011	Diverse mindre prosjekter				1 000	0	0	0	Tilskudd andre
1	09	012	Utstyr, transportmidler, maskiner				1 600	1 600	0	0	Generell
1	09	012	Utstyr, transportmidler, maskiner				400	400	0	0	Statstil.
1	15	041	BYM Nærmiljø- og friluftsanlegg				13 011	6 400	0	0	Generell
1	15	041	BYM Nærmiljø- og friluftsanlegg				3 877	1 600	0	0	Statstil.
1	15	041	BYM Nærmiljø- og friluftsanlegg				2 500	0	0	0	Tilskudd andre
1	16	013	Utbedring gråvannsanlegg, rassikring				1 500	8 000	0	0	Generell
1	16	013	Utbedring gråvannsanlegg, rassikring				8 500	0	0	0	Tilskudd andre
1	16	013	Utbedring gråvannsanlegg, rassikring				2 500	2 000	0	0	Statstil.
1	17	003	Friluftsliv				24 000	24 000	24 000	24 000	Generell
1	17	003	Friluftsliv				6 000	6 000	6 000	6 000	Statstil.
1	17	005	Tilrettelegge for miljøvennlig arrangement				2 400	0	0	0	Generell
1	17	005	Tilrettelegge for miljøvennlig arrangement				600	0	0	0	Statstil.
Sum friluftsliv og nærmiljøanlegg							73 558	50 320	30 320	30 000	
<i>Kap. 542 Bymiljøetaten - idrett</i>											
1	06	025	Diverse mindre prosjekter				4 500	4 500	4 500	4 500	Generell
1	06	025	Diverse mindre prosjekter				0	0	500	500	Statstil.
1	06	025	Diverse mindre prosjekter				500	500	0	0	Tilskudd andre
1	07	041	Maskiner/biler/utstyr				1 600	1 600	1 600	1 600	Generell
1	07	041	Maskiner/biler/utstyr				400	400	400	400	Statstil.
1	15	014	Rehabilitering idrettsanlegg				4 000	4 000	4 000	4 000	Generell
1	15	014	Rehabilitering idrettsanlegg				1 000	1 000	1 000	1 000	Statstil.
Sum idrett							12 000	12 000	12 000	12 000	

Økonomiplan 2017-2020 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Prosjektnr.				Kostnads- ramme	Bevilgn. før 2016	Bevilget 2 016	Sum tidligere bevilget	2 017	2 018	2 019	2 020	Finan- siering
<i>Kap. 542 Bymiljøetaten - samferdsel</i>												
1	08	030	Utredning/prosjekter					6 000	6 000	6 000	4 800	Fond inv.bud.
1	08	030	Utredning/prosjekter					1 500	1 500	1 500	1 200	Statstil.
1	08	035	Utstyr, transportmidler, maskiner					1 600	3 000	3 000	3 000	Fond inv.bud.
1	08	035	Utstyr, transportmidler, maskiner					400	750	750	750	Statstil.
1	12	002	Kollektivprioriteringer					61 761	169 336	240 900	159 200	Fond inv.bud.
1	12	002	Kollektivprioriteringer					23 475	59 650	62 066	51 050	Statstil.
1	12	002	Kollektivprioriteringer					32 139	69 264	5 534	45 000	Generell
1	12	024	Bedre gate- og parkbelysning-krim.bekjempelse					20 000	12 000	24 000	44 000	Fond inv.bud.
1	12	024	Bedre gate- og parkbelysning-krim.bekjempelse					8 000	8 350	11 100	11 000	Statstil.
1	12	024	Bedre gate- og parkbelysning-krim.bekjempelse					12 000	21 400	20 400	0	Generell
1	13	005	Program gateopprusting					40 205	48 000	21 000	56 000	Fond inv.bud.
1	13	005	Program gateopprusting					10 965	12 000	5 250	14 000	Statstil.
1	13	005	Program gateopprusting					3 655	0	0	0	Generell
1	13	009	Universell utforming					9 400	11 064	6 600	20 000	Fond inv.bud.
1	13	009	Universell utforming					2 350	2 766	1 650	5 000	Statstil.
1	13	010	Mindre utbedringer					21 600	10 600	6 000	16 000	Fond inv.bud.
1	13	010	Mindre utbedringer					5 400	2 650	1 500	4 000	Statstil.
1	14	044	Toveistrikk Prinsens gate	495 900	68 000	76 000	144 000	44 480	0	0	0	Fond inv.bud.
1	14	044	Toveistrikk Prinsens gate		17 000	19 000	36 000	11 120	0	0	0	Statstil.
1	14	044	Toveistrikk Prinsens gate		129 000	81 000	210 000	50 300	0	0	0	Tilskudd andre
1	15	012	Aksjon skolevei/trafiksikkerhet/støy					40 000	35 000	10 000	30 000	Fond inv.bud.
1	15	012	Aksjon skolevei/trafiksikkerhet/støy					10 000	8 750	2 500	7 500	Statstil.
1	15	013	Opparbeidelse parkeringsplasser/parkeringsautomater/parkometre					12 000	5 000	4 000	4 000	Fond inv.bud.
1	15	013	Opparbeidelse parkeringsplasser/parkeringsautomater/parkometre					3 000	1 250	1 000	1 000	Statstil.
1	16	003	Beboerparkering	198 000	20 000	16 000	36 000	23 600	72 800	0	0	Generell
1	16	003	Beboerparkering			4 000	4 000	13 400	18 200	0	0	Statstil.
1	16	003	Beboerparkering					30 000	0	0	0	Tilskudd andre
1	17	002	Levende Oslo/Bilfritt byliv					16 000	16 000	16 000	0	Generell
1	17	002	Levende Oslo/Bilfritt byliv					4 000	4 000	4 000	0	Statstil.
1	17	004	Overvann					8 000	0	0	0	Generell
1	17	004	Overvann					2 000	0	0	0	Statstil.
1	17	006	Bytuviklingsprosjekter					0	0	1 500	0	Fond inv.bud.
1	17	006	Bytuviklingsprosjekter					76 000	126 000	152 000	0	Tilskudd andre
1	17	006	Bytuviklingsprosjekter					19 000	31 800	53 800	0	Statstil.
1	17	006	Bytuviklingsprosjekter					0	1 200	61 700	0	Generell
Sum samferdsel								623 350	758 330	723 750	477 500	
Sum kap. 542 Bymiljøetaten (friluftsliv+idrett+samferdsel)								708 908	820 650	766 070	519 500	
<i>Kap. 545 Idrett</i>												
1	17	010	Kunstgressbaner 2017	76 000				60 800	0	0	0	Generell
1	17	010	Kunstgressbaner 2017					15 200	0	0	0	Statstil.
1	17	011	Investering på idrettsområdet					39 200	108 000	0	0	Generell
1	17	011	Investering på idrettsområdet					9 800	27 000	0	0	Statstil.
Sum kap. 545 Idrett								125 000	135 000	0	0	
<i>Kap. 761 Sykkelprosjektet</i>												
1	11	013	Gang- og sykkelveier og sykkelparkering					144 954	320 000	320 000	320 000	Fond inv.bud.
1	11	013	Gang- og sykkelveier og sykkelparkering					36 239	80 000	80 000	80 000	Statstil.
Sum kap. 761 Sykkelprosjektet								181 193	400 000	400 000	400 000	

Økonomiplan 2017-2020 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Prosjektnr.			Kostnads- ramme	Bevilgn. før 2016	Bevilget 2 016	Sum tidligere bevilget	2 017	2 018	2 019	2 020	Finan- siering				
1	14	016	Kap. 643 Renovasjonsetaten-næring												
			Grønmo deponi - avvikling				162 800	37 300	51 500	88 800	34 300	39 700	0	0	Generell
			Sum kap. 643 Renovasjonsetaten-næring								34 300	39 700	0	0	
1	13	011	Kap. 645 Energigjenvinningsetaten-husholdninger												
			Energigjenvinningsetaten diverse								30 000	30 000	30 000	0	Fond inv.bud.
1	16	014	Tiltak ytre miljø				20 000		10 000	10 000	10 000	0	0	0	Generell
			Sum kap. 645 Energigjenvinningsetaten-husholdninger								40 000	30 000	30 000	0	
1	13	012	Kap. 650 Brann- og redningsetaten												
			Utstyr, transportmidler, maskiner								16 880	8 400	18 480	0	Generell
1	13	012	Utstyr, transportmidler, maskiner								4 220	2 100	4 620	0	Statstil.
1	15	016	Kjøp av elbiler til feietjenesten								800	800	800	0	Generell
1	15	016	Kjøp av elbiler til feietjenesten								200	200	200	0	Statstil.
			Sum kap. 650 Brann- og redningsetaten								22 100	11 500	24 100	0	
			Sum bykasseinvesteringer - MOS miljø								1 111 501	1 436 850	1 220 170	919 500	
			Finansiering MOS - miljø												
			1. Generell finansiering								309 985	387 664	157 014	79 100	
			2. Særskilte fond								432 320	650 320	673 320	657 000	
			3. Tilskudd fra staten								200 396	272 366	237 836	183 400	
			4. Tilskudd fra andre								168 800	126 500	152 000	0	
			Sum finansiering								1 111 501	1 436 850	1 220 170	919 500	
			MOS - selvfinansierende etater												
			Kap. 620 Vann- og avløpsetaten - forvaltning												
1	04	003	Bjørvika				150 000	96 695	9 000	105 695	7 000	7 000	7 000	7 000	Generell
1	09	008	Frognerelven				110 000	80 600	15 500	96 100	13 900	0	0	0	Generell
1	09	009	Hoffselven				108 000	63 700	4 100	67 800	13 200	12 000	15 000	0	Generell
1	10	010	Alna II				170 000	122 000	27 000	149 000	16 500	4 500	0	0	Generell
1	11	009	Majorstutunnelen				117 300	77 800	1 000	78 800	1 000	1 000	0	0	Generell
1	14	002	Akerselva øvre - del III				85 000	24 900	28 000	52 900	29 000	3 100	0	0	Generell
1	14	003	Ljanselva				100 000	10 100	1 000	11 100	34 000	14 000	10 000	16 100	Generell
1	14	018	Bekkelaget avløpsrenseanlegg - utvidelse				2 740 000	350 000	362 000	712 000	450 000	550 000	400 000	450 000	Generell
1	15	020	Risløkka-snaeringsplan vann				75 000	15 000	15 500	30 500	34 000	10 500	0	0	Generell
1	15	021	Akerselva nedre - del II				90 000	17 000	6 000	23 000	22 000	45 000	0	0	Generell
1	16	004	Ufordelt prosjekter								557 500	485 800	486 100	486 100	Generell
1	16	005	Rehabiliteringsplan vann								160 000	140 000	190 000	220 000	Generell
1	16	006	Rehabiliteringsplan avløp								67 000	111 000	190 000	221 000	Generell
1	16	007	Klosterenga				30 000		5 000	5 000	5 000	20 000	0	0	Generell
1	16	008	Objektsikring				197 000		25 000	25 000	147 000	17 000	5 000	3 000	Generell
1	16	009	Oset reservevann, ventilasjon og brannsikring				50 000		10 000	10 000	30 000	10 000	0	0	Generell
1	16	010	Oset elsikkerhet				70 000		25 000	25 000	25 000	20 000	0	0	Generell
1	17	013	Rentvannbasseng Oset				1 346 000				25 000	210 000	300 000	400 000	Generell
1	17	014	Skullerud-Enebakk ny overføringsledning				500 000				5 000	100 000	175 000	175 000	Generell
1	17	015	UV-anlegg Oset				85 000				35 000	40 000	10 000	0	Generell
			Sum kap. 620 Vann og avløpsetaten - forvaltning								1 677 100	1 800 900	1 788 100	1 978 200	

Økonomiplan 2017-2020 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Prosjektnr.			Kostnads- ramme	Bevilgn. før 2016	Bevilget 2 016	Sum tidligere bevilget	2 017	2 018	2 019	2 020	Finan- siering
<i>Kap. 640 Renovasjonsetaten - selvkost</i>											
1	13	016	Gjenbruk diverse				32 056	9 000	9 000	9 000	Generell
1	13	017	Diverse IT-prosjekter				12 270	2 000	2 000	2 000	Generell
1	13	018	Diverse prosjekter				4 074	3 000	3 000	3 000	Generell
1	13	025	Smestad gjenbruksstasjon	251 426	173 426	173 426	20 000	58 000	0	0	Generell
1	14	016	Grønmo deponi - avvikling	57 200	13 100	8 500	21 700	13 900	0	0	Generell
1	16	011	Vårveien minigjenbruksstasjon	78 000		13 000	65 000	0	0	0	Generell
1	17	016	Opprydding Langøyene	122 000			10 000	50 000	62 000	0	Generell
Sum kap. 640 Renovasjonsetaten - selvkost							165 100	135 900	76 000	14 000	
Sum bykasseinvesteringer MOS - selvfin. etater							1 842 200	1 936 800	1 864 100	1 992 200	
Finansiering MOS - selvfin. etater											
1. Generell finansiering							1 842 200	1 936 800	1 864 100	1 992 200	
2. Særskilte fond							0	0	0	0	
3. Tilskudd fra staten							0	0	0	0	
4. Tilskudd fra andre							0	0	0	0	
Sum finansiering							1 842 200	1 936 800	1 864 100	1 992 200	
Byrådsavdeling for næring og eierskap (NOE)											
<i>Kap. 172 Boligbygg Oslo KF - overføring</i>											
1	07	068	Investeringsstilskudd - Omsorg+				240 000	0	0	0	Generell
1	13	021	BBY - Boligtilskudd vanskeligstilte				144 000	197 000	223 000	50 000	Generell
Sum kap. 172 Boligbygg Oslo KF - overføring							384 000	197 000	223 000	50 000	
<i>Kap.175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring</i>											
1	13	027	OBY - Boligtilskudd vanskeligstilte				1 000	11 400	11 400	0	Generell
1	15	003	Tilskudd til energieffektiviseringstiltak				40 000	0	0	0	Generell
1	17	007	Tilskudd til lokale omsorgsboliger				50 000	50 000	0	0	Generell
1	17	008	Tilskudd rehab. Legevakten				26 400	0	0	0	Generell
Sum kap. 175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring							117 400	61 400	11 400	0	
<i>Kap. 185 Forskjellige utbedringstiltak</i>											
1	06	015	Tilrettelegging for funksjonshemmede				12 600	12 600	12 600	12 600	Generell
1	06	015	Tilrettelegging for funksjonshemmede				2 400	2 400	2 400	2 400	Statstil.
Sum kap. 185 Forskjellige utbedringstiltak							15 000	15 000	15 000	15 000	
Sum bykasseinvesteringer næring og eierskap							516 400	273 400	249 400	65 000	
Finansiering næring og eierskap											
1. Generell finansiering							514 000	271 000	247 000	62 600	
2. Særskilte fond							0	0	0	0	
3. Tilskudd fra staten							2 400	2 400	2 400	2 400	
4. Tilskudd fra andre							0	0	0	0	
Sum finansiering							516 400	273 400	249 400	65 000	

Økonomiplan 2017-2020 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Prosjektnr.		Kostnads- ramme	Bevilgn. før 2016	Bevilget 2 016	Sum tidligere bevilget	2 017	2 018	2 019	2 020	Finan- siering
Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet (KIF)										
<i>Kap. 501 Kultureiendommer</i>										
1 06 021	Hudøy, rehabilitering av bygninger					3 360	3 360	3 360	3 200	Generell
1 06 021	Hudøy, rehabilitering av bygninger					840	840	840	800	Statstil.
1 07 002	Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer					4 000	4 000	4 000	4 000	Generell
1 07 002	Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer					1 000	1 000	1 000	1 000	Statstil.
1 13 044	Middelalderbeltet - utviklingsplan					5 200	5 200	5 200	5 200	Generell
1 13 044	Middelalderbeltet - utviklingsplan					1 300	1 300	1 300	1 300	Statstil.
Sum kap. 501 Kultureiendommer						15 700	15 700	15 700	15 500	
<i>Kap. 502 Kulturetaten</i>										
1 13 001	Kunstnerisk utsmykking					45 000	40 000	26 000	26 000	Generell
1 15 004	Oppfølging av bibliotekmeldingen					1 200	1 200	1 200	1 200	Generell
1 15 004	Oppfølging av bibliotekmeldingen					300	300	300	300	Statstil.
Sum kap. 502 Kulturetaten						46 500	41 500	27 500	27 500	
<i>Kap. 581 Den norske kirke og andre trossamfunn</i>										
1 10 005	Rehabilitering kirker					20 000	20 000	20 000	20 000	Generell
Sum kap. 581 Den norske kirke og andre trossamfunn						20 000	20 000	20 000	20 000	
<i>Kap. 590 Gravferdsetaten</i>										
1 06 028	Nye graver på eksisterende gravlunder					2 800	2 800	2 800	2 800	Generell
1 06 028	Nye graver på eksisterende gravlunder					700	700	700	700	Statstil.
1 08 066	Kalking av plastgraver					4 000	0	0	0	Generell
1 08 066	Kalking av plastgraver					1 000	0	0	0	Statstil.
1 15 005	Utvidelse Alfaset gravlund					8 000	0	0	0	Generell
1 15 005	Utvidelse Alfaset gravlund					2 000	0	0	0	Statstil.
Sum kap. 590 Gravferdsetaten						18 500	3 500	3 500	3 500	
Sum bykasseinvesteringer kultur, idrett og frivillighet						100 700	80 700	66 700	66 500	
Finansiering kultur, idrett og frivillighet										
1. Generell finansiering						93 560	76 560	62 560	62 400	
2. Særskilte fond						0	0	0	0	
3. Tilskudd fra staten						7 140	4 140	4 140	4 100	
4. Tilskudd fra andre						0	0	0	0	
Sum finansiering						100 700	80 700	66 700	66 500	
Byrådslederens kontor (BLK)										
<i>Kap. 150 Rådhusets forvaltningstjeneste</i>										
1 13 024	Rådhuset - diverse rehabilitering					2 800	2 800	2 800	2 800	Generell
1 13 024	Rådhuset - diverse rehabilitering					700	700	700	700	Statstil.
Sum kap. 150 Rådhusets forvaltningstjeneste						3 500	3 500	3 500	3 500	
Sum bykasseinvesteringer Byrådslederens kontor						3 500	3 500	3 500	3 500	
Finansiering Byrådslederens kontor										
1. Generell finansiering						2 800	2 800	2 800	2 800	
2. Særskilte fond						0	0	0	0	
3. Tilskudd fra staten						700	700	700	700	
4. Tilskudd fra andre						0	0	0	0	
Sum finansiering						3 500	3 500	3 500	3 500	

Økonomiplan 2017-2020 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Prosjektnr.				Kostnads- ramme	Bevilgn. før 2016	Bevilget 2 016	Sum tidligere bevilget	2 017	2 018	2 019	2 020	Finan- siering	
Byrådsavdeling for finans (FIN)													
Kap. 122 Diverse virksomheter og prosjek. under FIN													
1	12	020	Program for elektroniske tjenester	852 000	208 000	103 000	311 000	112 500	108 000	108 000	108 000	Generell	
1	12	020	Program for elektroniske tjenester		34 000	22 000	56 000	12 500	12 000	12 000	12 000	Statstil.	
1	15	001	Elektroniske tjenester - incentivordningen					23 750	28 500	28 500	28 500	Generell	
1	15	001	Elektroniske tjenester - incentivordningen					1 250	1 500	1 500	1 500	Statstil.	
1	16	020	Investeringsavsetning Sak/arkiv					42 500	42 500	42 500	42 500	Generell	
1	16	020	Investeringsavsetning Sak/arkiv					7 500	7 500	7 500	7 500	Statstil.	
1	17	001	Oppgradering kommunens HR-system	8 750				7 000	0	0	0	Generell	
1	17	001	Oppgradering kommunens HR-system					1 750	0	0	0	Statstil.	
Sum kap. 122 Diverse virksomheter og prosjek. under FIN								208 750	200 000	200 000	200 000		
Kap. 125 Utviklings- og kompetanseetaten													
1	08	006	IKT-området (Konsern)					12 000	12 000	12 000	12 000	Generell	
1	08	006	IKT-området (Konsern)					3 000	3 000	3 000	3 000	Statstil.	
1	12	007	Utsifting/oppgradering sentral IKT-infrastruktur					7 040	7 040	7 040	7 040	Generell	
1	12	007	Utsifting/oppgradering sentral IKT-infrastruktur					1 760	1 760	1 760	1 760	Statstil.	
Sum kap. 125 Utviklings- og kompetanseetaten								23 800	23 800	23 800	23 800		
Sum bykasseinvesteringer Finans								232 550	223 800	223 800	223 800		
Finansiering Finans													
1. Generell finansiering								204 790	198 040	198 040	198 040		
2. Særskilte fond								0	0	0	0		
3. Tilskudd fra staten								27 760	25 760	25 760	25 760		
4. Tilskudd fra andre								0	0	0	0		
Sum finansiering								232 550	223 800	223 800	223 800		
Fellesutgifter og finansposter m.v.													
Kap. 192 Diverse inntekter og tilfældige utgifter													
Klimatiltak kommunale bygg								16 000	16 000	16 000	0	Generell	
Klimatiltak kommunale bygg								4 000	4 000	4 000	0	Statstil.	
Sum kap. 192								20 000	20 000	20 000	0		
Sum bykassens investeringer i anleggsmidler								TOTALSUM	5 329 894	5 114 809	4 770 000	4 622 870	
Finansiering av investeringer i anleggsmidler								2 017	2 018	2 019	2 020		
1. Generell finansiering								4 382 530	3 941 031	3 585 578	3 678 836		
2. Særskilte fond								432 320	650 320	673 320	657 000		
3. Tilskudd fra staten								346 244	396 958	359 102	287 034		
4. Tilskudd fra andre								168 800	126 500	152 000	0		
Sum finansiering								5 329 894	5 114 809	4 770 000	4 622 870		

Økonomiplan 2017-2020 Investeringsoversikt for bykassen (tall i 1 000 kroner)

Prosjektnr.			Kostnads- ramme	Bevilgn. før 2016	Bevilget 2 016	Sum tidligere bevilget	2 017	2 018	2 019	2 020	Finan- siering	
Utlån, forskuttering, avdrag på lån og avsetninger												
Kap. 920 Utlån egne midler												
1	03	057	Utlån Oslo Vognselskap kjøp av de 99 første nye T-banevognene		534 780	0	534 780	0	0	0	Generell	
1	06	005	Utlån Oslo Vognselskap kjøp av de siste 90 nye T-banevognene (opsjon 1)	1 100 000	1 100 000	0	1 100 000	0	0	0	Generell	
1	09	025	Utlån Oslo Vognselskap 45 nye t-banevogner + div. (opsjon 2)	1 137 000	1 137 000	0	1 137 000	0	0	0	Generell	
1	11	002	Utlån Oslo Vognselskap 96 nye t-banevogner (opsjon 3)	1 475 000	1 475 000	0	1 475 000	0	0	0	Generell	
1	13	029	Utlån KTP - base for t-banevogner på Avløs	950 000	950 000	0	950 000	0	0	0	Generell	
1	16	028	Utlån Sporveien - anskaffelse av 87 nye trikker	4 165 000		111 600	111 600	286 000	91 400	89 500	315 100	Generell
Sum kap. 920 Utlån egne midler							286 000	91 400	89 500	315 100		
Kap. 926 Videreutlån												
1	06	067	Videreutlån				1 206 000	1 206 000	1 206 000	1 206 000	Generell	
Sum kap. 926 Videreutlån							1 206 000	1 206 000	1 206 000	1 206 000		
Kap. 927 Betjening av videreutlån												
1	06	068	Betjeningsutgifter videreutlån				791 000	811 000	849 000	901 000	Generell	
Sum kap. 927 Betjening av videreutlån							791 000	811 000	849 000	901 000		
Kap. 959 Bundne investeringsfond												
Avsetning bundne investeringsfornd							380	380	380	380	Generell	
Sum kap. 959 Bundne investeringsfond							380	380	380	380		
Sum finansierungsbehov - totalt							7 613 274	7 223 589	6 914 880	7 045 350		
Finansiering av bykassens samlede investeringsbudsjett							2 017	2 018	2 019	2 020		
Lån							5 595 245	4 902 274	4 542 641	4 925 408		
Salgsinntekter							90 000	90 000	90 000	100 000		
Bruk av fond							432 320	650 320	673 320	657 000		
Overført fra driftsbudsjett							82 265	144 137	144 417	81 908		
Mottatte avdrag på utlån egne midler/videreutlån							898 400	913 400	953 400	994 000		
Tilskudd fra staten							346 244	396 958	359 102	287 034		
Tilskudd fra andre							168 800	126 500	152 000	0		
Sum finansiering							7 613 274	7 223 589	6 914 880	7 045 350		
							0	0	0	0		

5. BYDELENE

Eldre-, helse- og sosiale tjenester

Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester har ansvar for tjenestetilbudet i bydelene med unntak av barnehagene som ligger under Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap, se del 7.5. Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester har arbeidsgiveransvaret for bydelsdirektørene. Sekretariatet for Det sentrale elderrådet, Rådet for funksjonshemmede og Rådet for innvandrersamfunn i Oslo er administrativt lagt under Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester.

I tråd med bystyrets vedtak 12.06.2013 er det gjennomført en helhetlig evaluering av kriteriesystemet som benyttes for å fordele midler til bydelene. Forslag til revidert kriteriesystem for bydelene ble behandlet i bystyret 22.06.2016.

I revidert kriteriesystem er de tidligere funksjonsområdene FO1 Helse, sosial og nærmiljø, FO3 Pleie og omsorg og FO4 Økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsprogram omstrukturert. Endringene er beskrevet under hvert funksjonsområde.

Barnehager (Funksjonsområde 2A) omtales under kap.7 Oppvekst og kunnskap.

Kriteriesystemet omtales heretter som bydelenes fordelingssystem.

5.1 Hoved og nøkkelstørrelser for Bydelene

Figur 5.1 Hoved- og nøkkelstørrelse – Bydelene *

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett - økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Sum utgifter	24 654,1	25 630,9	25 820,4	25 811,7	25 931,3
Sum inntekter	-4 342,8	-4 446,5	-4 446,5	-4 446,5	-4 446,5
Netto utgifter	20 311,3	21 184,4	21 373,9	21 365,2	21 484,8

Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett

43,4 %

* Driftsbudsjettet for barnehager inngår i Hoved- og nøkkelstørrelser for bydelssektoren, kap. 5 Bydelene.

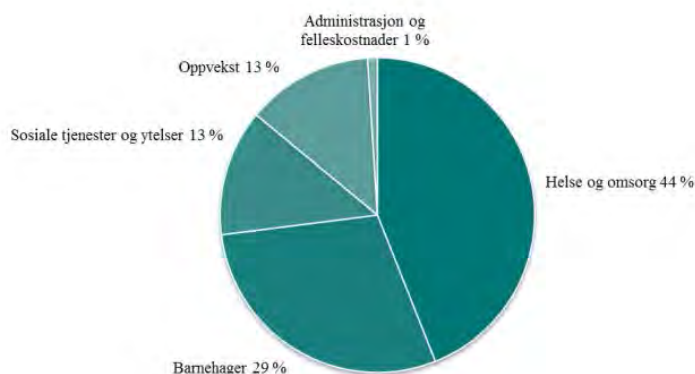
Netto driftsutgifter i bydelene for 2017 fordeler seg slik:

I bydelene budsjetteres det med:

- 0,2 mrd. til Administrasjon og fellestjenester
- 6,0 mrd. til Barnehager
- 2,7 mrd. til Oppvekst
- 9,1 mrd. til Helse og Omsorg
- 2,7 mrd. til Sosiale tjenester og ytelser

Investeringer i økonomiplanperioden:

- 3,1 mrd. boliger til vanskeligstilte / nedsatt funksjonsevne
- 3,8 mrd. til sykehjem
- 1,6 mrd. til barnehager
- 0,7 mrd. til Omsorg+
- 0,4 mrd. til omsorgsboliger

5.2 utfordringer i bydelssektoren

Med utgangspunkt i byrådets mål om en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle, er det satt fem mål for sektoren: *«Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap. Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle. Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning. Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon. Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne.»*

Bydelssektoren

Bydelene yter tjenester til alle byens innbyggere. Bydelenes rammebetingelser er vesentlige for at tjenestene skal ha god kvalitet. Bydelsøkonomien styrkes i planperioden. Tjenestene skal legge til rette for at innbyggerne skal kunne ha mest mulig kontroll over eget liv, mestre hverdagen og delta i et fellesskap.

Det er et mål at alle skal kunne bo trygt hjemme så lenge som mulig og ha en meningsfull hverdag. For å få gode og helhetlige tjenester må bydelene ha et mangfoldig tilbud og etablere nye tjenester som fanger opp ulike behov. Målsetningen om 500 nye årsverk i hjemmetjenestene i denne byrådsperioden, vil bidra til et slikt mangfold. Flere mennesker i bydelenes helse- og omsorgstjenester vil bidra til en varmere by og en by med plass til alle.

Demenssatsing

Et særlig viktig område å styrke i bydelene er tjenestene til mennesker med demens. Bydel Frogner har etablert demensarbeidslag for en gruppe hjemmeboende. Dette innebærer at den enkelte får en fast daglig hjelper og tett oppfølging fra det tverrfaglige arbeidslaget. Denne arbeidsformen gir stabilitet, kontinuitet og mulighet til å bli godt kjent. Teamene vil bli en viktig del av en helhetlig demensomsorg, hvor gode dagtilbud, avlastning og veiledning for pårørende og andre tiltak som skaper trygghet, også inngår. Byrådet vil at alle bydelene etablerer tilsvarende arbeidslag i 2017.

Botilbud for mennesker med heldøgns omsorgsbehov

Bydelene har etterspurt færre sykehjemsplasser de siste årene og denne utviklingen ser ut til å fortsette de neste årene. Dette skyldes både den demografiske utviklingen med færre eldre over 80 år, eldre med bedre helse, at antallet *Omsorg + boliger* øker og at bydelene har bygget opp tjenester som gjør at flere eldre kan bo trygt hjemme og få tjenester der. Tjenestene i bydelene og etterspørselen etter sykehjemsplasser henger nøye sammen.

Byrådet vil øke antallet Omsorg + boliger. Disse er et alternativ til sykehjem for mennesker som trenger trygghet og fellesskap. Omsorg + er små leiligheter med felles heldøgns vaktordning, servicefunksjoner, fellesarealer, muligheter for kjøp av måltider og tilrettelagt teknologi. Beboerne får helse- og omsorgstjenester fra bydelens hjemmetjenester. Mange eldre kan ha et godt og trygt liv i slike boliger og unngå å flytte til institusjon. I tillegg skal det etableres flere boliger for mennesker med kognitiv svikt. Byrådet vil prioritere utvikling av fleksible boliger hvor både Omsorg + og sykehjemsfunksjoner skal inngå. Oppsalhjemmet starter nå utarbeidelse av en slik modell. Byrådet vil fortsette arbeidet med nybygg og rehabilitering av gamle og uhensiktsmessige sykehjem.

Det er behov for å styrke kvaliteten i sykehjemmene, både i langtidshjem og i helsehusene. Mitt hjem og Bedre hverdagsliv er prosjekter som har vært prøvd ut i flere langtidshjem. I 2017 vil erfaringen fra disse prosjektene, sammen med erfaringene fra tillitsmodellen, danne grunnlag for «Konsept langtidshjem». Konseptet innebærer etablering av et hjemlig miljø, tilrettede og interessebaserte aktiviteter, personsentrert omsorg og samarbeid med pårørende, medarbeidere, frivillige og nærmiljø. «Konsept langtidshjem» skal starte i alle langtidshjemmene i løpet av 2017.

Aldersvennlig By

Oslo skal være en aldersvennlig by med et inkluderende og tilgjengelig urbant miljø som fremmer aktiv aldring, hvor det er godt å vokse opp og bli gammel. Byrådet vil jobbe for å utvikle en by med bedre transporttjenester, inkluderende byområder, boliger og tjenester tilrettelagt for alle aldre.

Bestiller/utførermodellen

Tildeling av helse- og omsorgstjenestene i bydelene er organisert etter en bestiller/utfører-modell. Flere bydeler benytter innsatsstyrt finansiering. Det prøves for tiden ut nye modeller for å organisere dette med sikte på å øke innbyggernes medvirkning i utforming av tjenestetilbudet. Utgangspunktet skal være å se på ressurser og muligheter ut fra hva som er viktig for de som søker tjenester. Et tett samarbeid mellom tjenestene og søknadskontoret vil også gi bedre helhet og større fleksibilitet. Dette skjer blant annet innenfor rammene av tillitsmodellprosjektet, som involverer bydelene Ullern, Grorud, Østensjø og Gamle Oslo. Erfaringene fra dette arbeidet vil bli evaluert, før det eventuelt utvides til andre bydeler og videreføres i ordinær drift.

Bydelsprosjektet

Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester har gjennomført et prosjekt for å finne utviklingsmuligheter og potensial for forbedring av tjenestene i sektoren. Resultatene fra prosjektet viser at effektivitet, videreutvikling og modernisering av tjenestene er viktig for å sikre at innbyggerne får tjenester av god kvalitet, innenfor bærekraftige økonomiske rammer. Samtidig viser utfordringsbildet at helse- og velferdssektoren i Oslo har behov for innovasjon og utvikling på en rekke områder.

Utredningsarbeidet innenfor denne sektoren viser at Oslo kommune har høyere kostnader enn ASSS-kommunene innen, sosial og helse/samhandling, men har lavere kostnader innen pleie og omsorg, barnevern. Samtidig viser analysene at det er stor variasjon mellom bydelenes prioriteringer og kostnader innen de ulike tjenesteområdene. Utredningene viser også at Oslo kommune har en høy dekningsgrad i sykehjem sammenlignet med flere andre sammenlignbare kommuner i Norge.

Tillitsbasert ledelse

I plattformen for byrådsamarbeidet er det nedfelt at tillit ligger til grunn for byrådets styring av Oslo kommune. For byrådet handler økt tillit til ledere og ansatte om overføring av faglig myndighet og ansvar, tilstrekkelig bemanning, åpenhet, dialog, kompetansehevingstiltak og forankring. Tillitsbasert ledelse innebærer økt tillit til kommunens eget apparat og bygging av struktur, kultur og holdninger som utløser kreativitet og motivasjon for å kunne gi et enda bedre tilbud til byens innbyggere. Trepertssamarbeidet er hjørnesteinen i dette arbeidet.

Byrådet vil sikre bedre samhandling mellom ledelse og ansatte, en bedre utnyttelse av de ansattes kompetanse, mer brukerdeltagelse, bedre tjenester og en mer effektiv bruk av kommunens ressurser. Arbeidet med tillitsbasert ledelse skal gi bedre og mer tilpassede tjenester gjennom myndiggjøring og utvikling av ledes og medarbeideres kompetanse, samt systematisk involvering av innbyggerne. Fokuseringen på tillit må imidlertid ikke etterlate et inntrykk av «mistillit» til det arbeidet som gjøres av ledere og ansatte i dag. Økt tillit vil også kunne innebære en reduksjon av rapporteringer og tidstyver samtidig som nødvendig kontroll blir opprettholdt. En overordnet målsetting med tillitsbasert ledelse er å sikre bedre tjenester til innbyggerne.

I en tillitsbasert kultur skal det være lov å feile, men feil må danne grunnlag for læring. Det er en lederoppgave å fremme lærende kulturer der medarbeiderne tør å være åpne om feil som gjøres. Det skal også legges til rette for at flest mulig jobber i hele, faste stillinger. En høyere andel heltidsansatte vil skape bedre forutsigbarhet og stabilitet i tjenestene i

tillegg til større økonomisk trygghet for medarbeiderne.

Innbyggerdialog, samskaping, innovasjon

Kommunen skal tilby tilgjengelige, moderne og effektive tjenester som møter innbyggernes individuelle behov. Et langsiktig innovasjonsarbeid skal støtte utvikling av nye tjenester og ny teknologi, samt sikre eierskap til endringer i hele organisasjonen. I sektoren utvikles nye program og satsninger i nært samarbeid med bydeler, etater og andre aktører. Oslo +, Boligsosialt utviklings- og innovasjonsprogram og Barnehjernernevet er eksempler på dette. Riktig kompetanse, god ledelse og kultur for innovasjon skal prioriteres. Innovasjon er en del av hverdagen og innovasjonsprosesser skal derfor kobles sammen med sektorens hovedprosesser og kjernevirksomhet. Innbyggerinvolvering og samskaping er sentralt i innovasjonsarbeidet.

Samskaping er en metode for å aktivere ressurser på tvers av samfunnet, og det bidrar til gjensidig utvikling av kunnskap, og læringsdeling. Dette krever interaksjon, deltakelse og felles problemløsning mellom innbyggere og tjenestene. Innbyggerinvolvering er en forutsetning for å få til samskaping. Samskaping er en kreativ og interaktiv prosess som utfordrer alle aktørenes oppfatninger og forsøker å kombinere ulike kompetanser på nye måter.

Mestring og selvstendighet

Alle mennesker har talent og ressurser. Råderett over eget liv forutsetter mulighet for reell innflytelse og medvirkning. Dette er viktige bunnplanker i tillitsmodellen og innen samskaping. Det er nødvendig å utvikle nye organisatoriske løsninger som oppmuntrer folk til å delta. Innbyggerdialog og samskaping skal benyttes ved utvikling av tjenestene i Oslo, som for eksempel i arbeidet med Oslo + prosjektene og forbedring av bruker- og pårørendeundersøkelser. Byrådets satsing på Barnehjernernevet er tuftet på erfaringskunnskap, barnesynet og verdigrunnlaget fra det landsomfattende utviklingsarbeidet *Mitt Liv*. Sammen med *Mitt Hjem* i sykehjemmene og *Hva er viktig for deg?* i pleie- og omsorgstjenestene, vil dette ha overføringsverdi til alle tjenestene i sektoren.

Systematisk innsats for mestring, selvstendighet og nye velferdsteknologiske løsninger vil bidra til økt selvhjelpenhet og selvstendighet. Byrådet har økt satsningen på velferdsteknologi, slik at flere kan ta i bruk ny teknologi som gir trygghet og frihet, og som forenkler hverdagen. Dette vil også kunne frigjøre ressurser og styrke tjenestene til de som trenger det mest.

Barnehjernernevet

Barnehjernernevet er en tverrgående satsing som utvikles gjennom tre pilotbydeler; Østensjø, Frogner

og Nordre Aker. Navnet Barnehjernernevet kommer av nyere hjerneforskning som viser at de aller første leveårene har avgjørende betydning for menneskers helse og utvikling seinere i livet. Satsingen retter seg primært mot de tjenestene som arbeider med de yngste barna og deres familier, fra svangerskap til 6 års alder.

Oslo kommune skal forebygge, oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. Tjenestene skal ha et felles kunnskapsgrunnlag om barn i alderen 0-6 år, komme tidlig inn og sette inn tilstrekkelig hjelp. Arbeidet skal være bygd på et kjærlig og positivt syn på barn. Erfaringer og verdier fra utviklingsarbeidet Mitt Liv i barnevernet skal legges til grunn. Kunnskap fra barna selv og medarbeideres erfaring skal, sammen med forskningskunnskap, brukes i utvikling av beste praksis og gode relasjoner rundt barna.

Barnehjernernevet skal også bygge på FNs konvensjon om barns rettigheter og har som ambisjon å fremme følgende områder:

- Alle barn skal ha minst en voksen som er glad i dem, og barna skal vite det.
- Barn skal vite hvilke rettigheter de har, hva som er normalt og ikke, hva barnevernet er, og at det er hjelp å få helt fra de går i barnehagen.
- Barn skal merke at de er folk, de er subjekter. De skal oppleve at de er naturlige deltakere i egen sak, at de lyttes til og tas på alvor, og at de får bidra med sine råd for et bedre vern av barn.
- Foreldre skal vite hvor viktige de er for barnets helse og utvikling, at de yngste barna er aller mest sårbare, og at det er hjelp å få.
- Alle som arbeider med barn, fra svangerskap til 6 år, skal ta ansvar for å sette kunnskapen om hvor viktig det er for barn å ha det trygt, ha noen som er glad i dem og bli sett og hørt, ut i livet.
- Alle som arbeider med barn og familier skal ta ansvar for å bryte med tabukulturen. Spørsmål om vold og seksuelle overgrep skal inngå som en naturlig del av fødsels- og svangerskapsomsorgen, og temaet skal være en integrert del av folkehelsearbeidet i bydelen.
- Færre henvisninger, mer hjelp. Taushetsplikten skal ikke brukes som et hinder for samarbeid.

- Flere skal melde fra om bekymring knyttet til seksuelle overgrep og vold.

Nye Familier

Byrådet vil styrke tidlig innsats på alle nivåer. Særlig viktig er svangerskaps- og fødselsomsorgen. Det er behov for tettere og mer koordinert oppfølging og hjelp til familier som har det vanskelig. Byrådet vil satse på hjemmebesøksprogrammer, som en del av Barnehjernernevet. Neste år vil fire nye bydeler tilbys hjemmebesøksprogrammet Nye Familier, i tillegg til de tre bydelene som i dag er med.

Nye Familier er en videreutvikling av pilotprosjektet Nye Mødre som Bydel Stovner i dag tilbyr første-gangsfødende i bydelen. Formålet med Nye Familier er å styrke barnefamiliene og fremme god helse hos mor og barn, skape en trygg og god start på barndommen, fremme barns skolemodenhet og styrke mor og fars mestringsevne og trygghet i foreldrerollen. Det skal arbeides tverrfaglig for å styrke mor og barns deltagelse i samfunnslivet, inkludert barnehage, arbeid og utdanning. Programmet skal bidra til å forebygge seksuelle overgrep, vold, rusmisbruk og andre traumatiserende livsbelastninger for barn. Det er et mål å redusere behovet for kostbare sekundær- og tertiærforebyggende tiltak, f.eks. barnevernstiltak og redusere utgifter til velferdsytelser i et livsløpsperspektiv.

Levekår

Byrådet har som ambisjon å redusere og utjamne forskjeller blant innbyggerne i Oslo, herunder bekjempe barnefattigdom. Det er behov for fornyet og mer helhetlig arbeid på tvers av sektorer og samfunnsområder. På denne bakgrunn tas initiativ til et arbeid knyttet til levekår som også skal ses i sammenheng med Barnehjernernevet, tillitsbasert ledelse og arbeid i andre byrådsavdelinger.

Kompetanse

Innføring av tillitsmodellen og etablering av nye tjenester stiller nye kompetansekrav til ledere og medarbeidere. Det vil også bli behov for mer spesialisert kompetanse på ulike områder når flere oppgaver skal løses i kommunen. Kompetanseheving kan tilføres gjennom ulike virkemidler som kollegaveiledning, hospitering, kurs og formell kompetanseheving.

5.3 Byrådets mål for bydelssektoren

Tabell 5.1 Byrådets mål for bydelssektoren

Mål	Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1. Selvtendighet, likestilling, inkludering og fellesskap	Bydelene, Sykehjemsetaten, helseetaten, Velferdsetaten, Barne- og familieetaten, Hjelpemiddelteknisk enhet
2. Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle	Bydelene, Helseetaten, Barne- og familieetaten
3. Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning	Bydelene, Helseetaten, Velferdsetaten
4. Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon	Bydelene, Sykehjemsetaten, Velferdsetaten, barne- og familieetaten
5. Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne	Bydelene, Sykehjemsetaten, Helseetaten, Velferdsetaten, Barne- og familieetaten, Hjelpemiddelteknisk enhet

Utdypning av sektormål

Mål 1: Selvtendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Byrådet vil legge til rette for at innbyggerne opplever likeverd, mestring og kontroll over eget liv. Byrådet vil jobbe for å motvirke ensomhet og diskriminering, samt fremme den enkeltes *naturlig plass i det sosiale liv*. Det er en målsetting at innbyggerne opplever at de har like muligheter for livsutfoldelse og en meningsfull hverdag.

Mål 2: Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle

Byrådet vil jobbe for at barn og unges oppvekstvillkår er preget av varme, tillitt, kjærlighet og glede. Barn og unges talent, ressurser og skaperevne skal verdsettes og stimuleres. I tillegg vil byrådet at barn og unges stemme skal bli hørt og få betydning for deres liv. Barn og unges familie skal være et gode for barnet, dersom den er en belastning skal barn og unge få hjelp og bistand som beskytter mot vold, overgrep og andre traumatiserende og negative livshendelser.

Mål 3: Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning

Byrådet vil at alle innbyggerne opplever mulighet for levekår og livskvalitet som fremmer psykisk og fysisk helse. Byrådet vil legge til rette for at innbyggere som lever i utsatte situasjoner, får bistand ut fra sine behov og jobbe for å redusere sosiale ulikheter i oppvekst og i helse.

Mål 4: Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og på institusjon

Byrådet vil jobbe for at innbyggerne får mulighet til å bo i boliger som fremmer psykisk og fysisk helse, utfoldelse og trygghet. Hjemmet er grunnmuren og rammen rundt våre hverdagsliv, og gode boliger og godt bomiljø er en forutsetning for et godt hjem.

Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne

Byrådet vil jobbe for at innbyggerne skal oppleve at deres erfaringer og meninger blir lagt til grunn i utforming og gjennomføring av tjenestene de mottar. Byrådet vil legges til rette for innbyggerinvolvering i utvikling, kvalitetssikring og kontroll av tjenestene. Det skal gjennomføres både kvalitative og kvantitative tilbakemeldinger.

5.4 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

Tabell 5.2 Økonomiplanoversikt – Bydelssektoren

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto *)	24 654,1	24 804,3	24 757,2	24 714,3	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	24 654,1	24 654,1	24 654,1	24 654,1	24 654,1
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer		1,3	1,3	1,3	1,3
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold		59,9	9,9	9,9	9,9
= Bruttoamme med aktivitet som i Dok 3	24 654,1	24 715,2	24 665,2	24 665,2	24 665,2
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte		-2,5	2,5	2,5	2,5
+/- Spesifiserte rammeendringer		280,1	547,4	647,4	767,0
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-10,8	-43,6	-152,3	-152,3
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		266,8	506,3	497,6	617,2
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		648,9	648,9	648,9	648,9
= ØKONOMIPLAN (brutto)	24 654,1	25 630,9	25 820,4	25 811,7	25 931,3
Salgs- og leieinntekter	-2 577,5	-2 638,7	-2 638,7	-2 638,7	-2 638,7
Refusjoner	-938,9	-961,5	-961,5	-961,5	-961,5
Overføringsinntekter	-826,3	-846,3	-846,3	-846,3	-846,3
= Sum driftsinntekter	-4 342,8	-4 446,5	-4 446,5	-4 446,5	-4 446,5
= ØKONOMIPLAN (netto)	20 311,3	21 184,4	21 373,9	21 365,2	21 484,8

*) 2016 prisnivå

**) I oversikten er budsjettmidler til FO2A Barnehager, kap. 305 Etablering av nye barnehager og 306 Diverse tiltak barnehager inkludert i tallene, mens omtalen av disse kapitlene er flyttet til Del 7 Oppvekst og kunnskap

Tabellen over viser forslag til økonomiplan 2017-2020 for hele bydelssektoren.

Den omfatter bydelenes budsjettammer og tre sentrale avsetningskapitler (305, 306 og 308). Fra 2016 til 2017 er kapittel 304 slått sammen med kapittel 308. Bruttoammen viser det samlede aktivitetsomfanget, etter at det er korrigert for rammereduksjoner i budsjettet. Det er en betydelig rammeøkning for å dekke økt utgiftsbehov på grunn av befolkningsvekst, statlige satsinger, økte rettigheter, samt for å finansiere kapasitetsutvidelse i barnehagesektoren. Denne økningen er høyere enn innsparingskravet i økonomiplanen. Derfor viser økonomiplanen en reell aktivitetsøkning på 1,1 % fra 2016 til 2017 og et noe høyere aktivitetsnivå de neste årene.

Oppgaveendringer mellom sektorene

Rammeendringen på 1,3 mill. skyldes at det er flyttet midler fra kapittel 373 til kapittel 308 til oppfølging og utvikling av sosiale tjenester.

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Økonomiplanen viser en økning på 59,9 mill. fra 2016 til 2017. Rammeøkningen nedjusteres til 9,9 mill. fra og med 2018. Dette handler primært om følgende justeringer som forutsettes å være aktivitetsnøytrale:

- Den årlige prisjusteringen av inntektssiden i bydelsbudsjettene blir lagt til som en økning i bruttorammen. Dette beløpet er 100,5 mill.
- Sosialhjelpsrammen er økt med 24 mill. som en engangsbevilgning fra 2016 til 2017.
- Bydelsrammen er økt med 3,2 mill. for å kompensere for helårseffekt fra og med 2017 av utgifter til nye øremerkede stillinger i barnevernet. Dette er dekket ved reduksjon på kapittel 308.
- Bydelsrammen er økt med 36 mill. som en følge av at avsetning til sosialhjelpsreduserende tiltak og yrkesrettet norskopplæring er overført fra kapittel 308.
- Bydelsrammen er økt med 14 mill. som en følge av at midler til kjøp av barnevernstiltak fra ideelle organisasjoner. Kapittel 308 er redusert tilsvarende.
- Det er lagt inn en reduksjon på 5,9 mill. på grunn av at Sykehjemetaten fikk et dobbelt effektiviseringsuttak i 2016. Dette ga en utilsiktet styrking av bydelsrammen i 2016, og som nå korrigeres. Isolert sett er dette et innsparingskrav for bydelene i forholdt til tildelt ramme for 2016
- Det er trukket ut 30 mill. fra bydelsrammen for å finansiere sentral avsetning som skal kompensere for høye døgnpriser i barnevernet. I praksis er dette et nullsumspill på sektornivå.
- Kapittel 308 er opprinnelig redusert med 64,2 mill. fra og med 2017 for å justere for sam-

let endring i første års bosettingstilskudd ved etablering av flyktninger. I økonomiplanen var det forutsatt en bosettingskvote på 520 personer i 2017 og årlig antall bosatte ved familiegjennføring/ selvbosetting på 160 personer.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Tabellen viser en rammereduksjon på 2,5 mill. i 2017, som justeres til en økning på 2,5 mill. fra og med 2018. Dette handler om følgende;

- Bydelsrammen er redusert med 0,5 mill. fra 2017. Dette gjelder drift av Sofienberg barnepark.
- Det er overført 5 mill. fra bydelsrammen til Velferdsetaten i tre år for å finansiere en utvidelse av enheten som bistår bydelene med å effektivisere anskaffelser av individuelle tjenester. Fra 2018 føres dette beløpet tilbake til bydelsrammen.
- På kapittel 308 er det ikke videreført engangsbevilgning på 2 mill. i 2016 til Handlingsplan for uønsket svangerskap

Spesifiserte rammendringer

Økonomiplanen viser en rammeøkning på 280,1 mill. i 2017, som stiger til 767 mill. i 2020. Dette handler om aktivitetssøkninger eller kvalitetsforbedringer som ikke er forutsatt å påvirke bydelenes økonomiske handlingsrom.

- Det er lagt inn demografikompensasjon i bydelenes rammer på til sammen 63 mill. i 2017, som øker til 318 mill. i 2020. (FO2B Oppvekst og FO3 Pleie og omsorg).
- Bydelsrammen er økt med 56,4 mill. i 2017 og nedjustert til en reduksjon på 14,1 mill. i 2020. Dette er en kompensasjon i økonomiplanen for at det er vedtatt å øke bosettingskvoten for flyktninger til 1000 personer i 2017. Utgifter til bosettingsårgang 2-5 dekkes ved å styrke FO2B og FO4.
- Bydelsrammen er økt med 76,2 mill. på FO2A Barnehager fra 2016 til 2017 for å dekke opp for økning i antall barn i barnehager fra 15.12.14 til 15.12.2015. Dette dekkes ved overføring fra kapittel 305. Dette gjelder både drift og lokaler.

- Kapittel 305 er nedjustert fra og med 2017 for å overføre midler til bydelene for drift av barnehager etablert til og med 2015. Utover dette inneholder kapitlet kompensasjon for endring i antall barn i barnehager fra og med 2016. For disse forholdene samlet er det rammereduksjon på 17,2 mill. i 2017, rammeøkning på henholdsvis 124,6 mill. i 2018, 211,1 mill. i 2019 og 278,0 mill. i 2020.
- Kapittel 306 er redusert med 5 mill. fra og med 2017 som en følge av avvikling av midlertidige plasser. Videre er rammen økt med 4,1 mill. fra og med 2017 til utdanning av assistenter til førskolelærere. Det er foretatt justeringer for gratis kjernetid i barnehage.
- Bydelsrammen er økt med 2 mill. fra og med 2017 på grunn av tildeling til flere kontroller i helsestasjonstjenesten er økt fra 10 mill. til 12 mill. Videre er det lag til en økning på 5 mill. i særskilt tildeling til Skolehelsetjenesten på barnetrinnet fra og med 2017.
- Bydelsrammen er økt med 37,5 mill. i 2017 og 75 mill. fra og med 2018 som en særskilt tildeling for å kunne øke med 100 årsverk i hjemmebaserte tjenester. Dette er knyttet til satsing på forebyggende tiltak, primært for eldre.
- Kapittel 308 er økt med 65 mill. i 2017 for å dekke første års bosettingstilskudd til flyktninger. Det er avsatt 10 mill. i 2017 til «Aldersvennlig by». Prosjektet Nye familier trappes opp med en økning på 8 mill. i 2017 og 12 mill. fra og med 2018.

Uspesifiserte rammeendringer

Disse beløpene kan defineres som innsparingskrav i bydelssektoren, og handler derfor om reell endring i det økonomiske handlingsrommet. Økonomiplanen viser en reduksjon på 10,8 mill. i 2017 som øker til 152,3 mill. i 2020. I 2017 utgjør rammereduksjonen for bydelene 8,9 mill. Dette er en forbedring på 28 mill. i forhold til rammereduksjonen for 2017 i vedtatt økonomiplan 2016-2019.

Sum driftsinntekter

Disse inntektene er justert for kommunal deflator, og det er foretatt enkelte tekniske justeringer.

5.5 Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester

Tabell 5.3 Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester

		Beløp i 1000 kr	
Funksjonsområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Forslag 2017
<i>Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester (bydelsfordelt)</i>			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		177 382	183 562
Sum utgifter		177 382	183 562
Netto utgifter	216 325	177 382	183 562

Det er lagt til grunn den nye sammensetningen av KOSTRA-funksjoner som følger av byrådsak 90/16.

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3.

Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett.

For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2016 vises til vedlegg 3 i Dok.3/16.

Funksjonsområde 1 Helse, sosial og nærmiljø er rendyrket til administrasjon, fellestjenester og enkelte nærmiljøoppgaver. Tidligere FO1A Helsetjenester er innordnet justert Funksjonsområde 3 Helse, rehabilitering og omsorg. FO1B. Sosialtjenester og C. Mottak og integrering av flyktninger er innordnet Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser.

Følgende nærmiljøoppgaver sorterer under nytt Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester; Plan- og byggesaksbehandling, eierseksjonering, boligbygging og fysiske bomiljøtiltak, kommunal næringsvirksomhet, naturforvaltning og friluftsliv, rekreasjon i tettsted, kulturminneforvaltning, kunstformidling, idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg, kulturaktiviteter og kulturbygg.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.4 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
IKT tiltak EHS sektor (kap.308)	14 000	11 000
Oppfølging av- og prosjekter i bydeler (kap.308)	7 000	8 000
Utviklingstiltak EHS sektor (kap.308)	3 000	5 435
Ufordelt reserve (kap.308)	180	338

Tabell 5.5 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2016	Sak 1 2017
Fordelt alle bydeler - lokale parker og nærmiljøanlegg*	10 150	10 394
Bydel Grorud - husleiekompensasjon besøksgårder	164	0
Bydel Vestre Aker - Nordmarka Vel	150	150

* inkl drift av Hasleparken

5.6 Funksjonsområde 2A Barnehager

Omtale av funksjonsområde 2A Barnehager og avsetningskapitlene 305 Bydelene etablering av nye barnehager (OVK), 306 Bydelene diverse barnehetiltak (OVK) og investeringskapittel 271 Byomfattende barnehager (OVK) er flyttet til Del 7 Oppvekst og kunnskap.

Driftsbudsjettet for barnehager inngår i samlet bydelsramme og inngår også i Hoved- og nøkkelstørrelser og i Økonomiplanskjema med spesifisering av endringer for bydelssektoren, i dette kapitlet: 5 Bydelene (EHS)

5.6 Funksjonsområde 2B Oppvekst

Tabell 5.6 Funksjonsområde 2B Oppvekst

		Beløp i 1000 kr		
Funksjonsområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Forslag 2017	
<i>Funksjonsområde 2B Oppvekst (bydelsfordelt)</i>				
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		2 540 102	2 655 068	
Sum utgifter		2 540 102	2 655 068	
Netto utgifter	2 152 239	2 540 102	2 655 068	

Det er lagt til grunn den nye sammensetningen av KOSTRA-funksjoner som følger av byrådsak 90/16.

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3.

Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett.

For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2016 vises til vedlegg 3 i Dok.3/16.

Funksjonsområdet omfatter tilbud og tjenester til barn og unge og er delt inn i tre ansvarsområder: Aktivitetstilbud til barn og unge, Helse- og omsorgstjenester til barn og unge og Barnevern.

Aldersgruppene som tilbudene er rettet inn mot varierer noe, men samlet handler det om barn og unge i alderen 0-22 år. De utgjør i overkant av ¼ av Oslos samlede befolkning og antallet i 2015 var nær 167 000 personer.

5.6 A Barne- og ungdomsarbeid

1 Ansvarsområde

Gjennom inkluderende og trygge fritidstilbud skal bydelene bidra til at barn og unge har en god oppvekst. Tilbudene omfatter i første rekke de mange fritidsklubbene, men også oppsøkende miljøarbeid og andre aktiviteter for barn og unge. Tilbudene utvikles på bakgrunn av kunnskap fra barn og unge selv, erfaringskunnskap fra medarbeidere og fra forskning. Verdien fra utviklingsarbeidet Mitt Liv inngår som grunnlag. Gjennom tverrfaglig samarbeid bidrar alle tjenester til å styrke barn, unge og familiers mulighet til å skape en god og positiv oppvekst.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det store flertallet av barn og unge i Oslo vokser opp i trygge omgivelser med gode skoler og et mangfold av fritidsaktiviteter. Tross en befolkningsøkning i aldersgruppa er den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten synkende.

På oppdrag fra Oslo kommune gjennomførte NOVA ungdomsundersøkelsen Ung i Oslo 2015. Formålet var å kartlegge ulike sider ved ungdoms hverdag og deres levekår, og å undersøke endringer over tid. Undersøkelsen viser at Oslo er en god og trygg by å vokse opp i for de fleste av byens tenåringer. Det store flertallet har et godt sosialt liv, en aktiv fritid, er fornøyd med seg selv og med egen helse. Bruken av rusmidler er i historisk sammenheng lav. Omfanget av psykiske helseplager blant unge er større i Oslo enn i resten av landet og er særlig høyt blant jenter.

Bydelene skal arbeide systematisk med medvirkning og deltakelse fra innbyggerne, og dette gjelder selv sagt også barn og unge. Kvalitetssikring, fornying og utvikling av kommunen er avhengig av at innbyggerne deltar som samarbeidspartnere. Barn og unges kompetanse og meninger er avgjørende for god kvalitet, effektive løsninger og et fungerende demokrati. Bydelene skal aktivt å legge til rette for at barn og unge involveres i saker som angår dem, sikre reell medvirkning og sørge for at barn og unge tas med i oppstart og evaluering av aktuelle prosesser.

Gjennom ungdomsrådene i bydelene, sentralt ungdomsråd, ungdomshøringer og Ungdommens Bystyremøte (UBM) gir barn og unge innspill til utvikling av kommunens tjenester. Opprettelsen av sentralt ungdomsråd, utbedring av nattbusstilbud i Oslo, bilfritt sentrum, felles skolebevis, styrking av skolehelsetjenesten er blant innspillene som har kommet fra UBM. Byrådet ønsker flere forslag om forbedringer av tilbudet til barn og unge gjennom denne typen medvirkning.

Hvert år arrangerer UngOrg en Ungdomshøring på oppdrag fra Oslo Kommune. For hver høring lages det en rapport. I 2015 var tema byplanlegging med følgende tre innfallsvinkler: Ungdomsbyen Oslo, Nærmiljøet og Fremtidens Oslo. Høringen i 2016 skal gi innspill til hvordan Oslo kommune driver integrering. Resultatene fra høringene og undersøkelsene skal benyttes av bydelene, etater og byrådsavde-

lingene i arbeidet med å kvalitetssikre, fornye og utvikle tjenestene.

For å samordne og utvikle Oslo kommunes arbeid med å gi barn og unge mulighet for medvirkning og medbestemmelse er det opprettet en samarbeidsgruppe hvor alle byrådsavdelingene deltar. Det er også etablert en samarbeidsgruppe for bydelene. UngOrg deltar i gruppene og gir innspill fra egen organisasjon, medlemsorganisasjoner, ungdomshøringer og sentralt ungdomsråd.

Bydelene gir barn og unge fritidstilbud gjennom kommunale fritidstiltak som ordinære klubber, musikkverksted, teater, dans, media, motor m.m. Tilbudene er gratis eller har en lav egenandel. I skoleferiene lages egne aktivitetstilbud. Bydelene oppfordres til å samarbeide om aktivitetstilbud samt å benytte byomfattende tiltak som FRIGO, motorsentrene og musikktilbud.

Flere bydeler driver Barnetråkk, et digitalt verktøy og undervisningsopplegg som lar barn fortelle planleggerne, kommunen og lokalpolitikere hvordan de bruker stedet der de bor og hva de vil ha annerledes. Flere bydeler har videreført metodikken fra Barnetråkk til Ungdomstråkk. Barnas representant i plansaker skal bidra til å sikre at barn og unge har gode oppvekstvilkår.

Oslo sentrum er attraktivt for unge, men samtidig finnes det også miljøer med rus og kriminalitet som unge ikke bør knytte seg til. Byrådet satser derfor på forebyggende tiltak i sentrum, som et supplement til bydelenes tiltak.

I SaLTo-modellen har Oslo kommune og Oslo politidistrikt koordinert det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet overfor unge. Det er SaLTo-koordinatorer i alle bydelene, i Utdanningsetaten og en koordinator for Oslo sentrum i Uteseksjonen. SaLTo-sekretariatet i Velferdsetaten koordinerer det byomfattende nettverket. Tross en økning i barne- og ungdomsbefolkningen, går den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten stadig nedover. Fra 2006 til 2015 har det vært en nedgang på 38 % i antall unge under 18 år registrert med straffbart forhold i Oslo politidistrikt.

Politirådet er styringsgruppe for arbeidet, og det er lokale styringsgrupper i hver bydel, for SaLTo sentrum og i Utdanningsetaten. Barne- og ungdomsarbeidet i Oslo er en forutsetning for SaLTo-modellen. Arbeidet mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme er lagt til SaLTo-modellen, og det er en egen handlingsplan for dette arbeidet. Målgruppen er barn, unge og voksne.

Det utlyses årlig «Midler til kriminalitetsforebyggende arbeid i regi av frivillige og ideelle organisasjoner». Videre mottar Oslo kommune tilskudd fra de statlige støtteordningene «Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn» og «Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom». Se for øvrig Eldre, helse og sosiale tjenester, byomfattende tiltak på kap. 362 Kriminalitetsforebygging blant ungdom.

Barn og unges kompetanse og meninger er avgjørende for god kvalitet, effektive løsninger og et fungerende demokrati. Bydelene skal derfor aktivt legge til rette for at barn og unge involveres i saker som angår dem, sikre reell medvirkning og sørge for at barn og unge tas med i oppstart og evaluering av aktuelle prosesser.

Byrådet forutsetter at de fire verdiene fra utviklingsarbeidet Mitt Liv – *Åpenhet, ydmykhet, kjærlighet og medbestemmelse* – legges til grunn for alt samarbeid med barn og unge. De skal være aktive samarbeidspartnere, tas med på avgjørelser og få tilbakemeldinger på en måte de forstår. Det skal utvikles flere gode modeller for barns påvirkningsmuligheter tilpasset barnas alder.

Samarbeid med barn og unges foresatte skal vektlegges og preges av verdiene i Mitt Liv. Det er et mål at barn og unge i størst mulig grad skal oppleve sammenheng mellom hjemme- og utearenaer.

Barn og unge skal ha tilgang på trygge voksne som kan bistå ved behov, herunder avdekke problemer, søke om hjelp og informasjon om aktuelle tiltak. Bydelene skal sørge for at medarbeiderne har tilstrekkelig kompetanse i arbeidet med å inkludere barn og unge i beslutningsprosesser og aktiviteter. Kunnskap må deles på tvers av faggrupper.

Fritidstilbudet skal helst være gratis. Selv små egenandeler kan stenge barn og unge ute fra viktige arenaer og tilbud. Bydelene må legge til rette for aktivitetstilbud i skoleferier. Bydelene oppfordres til å samarbeide om aktivitetstilbud, samt å benytte byomfattende tiltak som FRIGO, motorsentrene og musikktilbud. Barn og unge må selv tas med på råd når det skal avgjøres hva bydelene satser på. Mange bydeler har gode erfaringer som bør deles.

Samarbeidet mellom bydelenes tjenester, skolene, NAV og eksterne aktører er viktig for å oppdage og unngå uheldig utvikling for enkelte barn og unge og utsatte grupper. Barn og unge med svak eller ingen tilknytning til skole eller arbeidsliv skal prioriteres.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 5.7 Mål, tiltak og indikatorer FO2B A Aktivitetstilbud barn og unge

Mål, tiltak og resultatindikatorer
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>
Tiltak 1: Nav, bydel og skole skal samarbeide for å fremme barn og unges talent, potensiale og kapasitet
Tiltak 2: Bidrar til at unge fullfører utdanning blant annet i samarbeid med skolene
<i>Mål 2: Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle</i>
Tiltak 1: Tidlig innsats for å forebygge og redusere rekruttering til kriminelle nettverk og miljøer.
Tiltak 2: Et variert kommunalt aktivitetstilbud rettet mot barn og unge
Tiltak 3: Ansatte i barne- og ungdomstiltak skal bidra til å avdekke årsaker til at barn og unge har det vanskelig
<i>Mål 3: Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning</i>
Tiltak 1: Gratis aktivitetstilbud inkludert sommertilbud
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>
Tiltak 1: Gjennomføre årlige ungdomshøringer
Tiltak 2: Øke unges medvirkning i bydelenes beslutningsprosesser
Tiltak 3: Barn og unge som har behov for tjenester skal være med i utformingen av sitt eget tilbud

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.8 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Bystyremelding Ung i Oslo, ungdomstiltak (kap.308)	6 908	6 908
Forebyggende tiltak barn og unge* (kap.308)	1 550	0

*se i sammenheng med avsatt til utviklingsarbeid bydelsbarnevern

Tabell 5.9 Særskilte tildelinger fordelt til bydelene (i tusen kroner)

	Dok3 2016	Sak 1 2017
Fordelt alle bydeler - SaLTo	7 500	7 500
Bydel Gamle Oslo - Riverside	6 000	6 000
Bydel Søndre Nordstrand - Hvervenbukta motorsenter	3 500	3 500
Bydel Stovner - Stovner Rockefabrikk/ Groruddalen motorsenter	4 000	4 000
Bydel Sagene - Ung Metro	1 000	1 100
Bydel Gamle Oslo - Rødheteprosjektet	960	960
Bydel Grünerløkka - Sofienberg barnepark*	500	0
Bydel St.Hanshaugen - Marteprosjektet	285	285
Bydel Nordre Aker - Kløverveien*	150	0

* engangsbevilget i 2016

5.6 B Helse- og omsorgstjenester til barn og unge

1 Ansvarsområde

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er et lavterskeltilbud som finnes i alle bydeler. Tilbudet retter seg til alle barn og unge fra 0-19 år og deres foresatte. Det gis tilbud om svangerskaps- og barselomsorg og forebyggende helsetjenester. Helsestasjon for ungdom har tilbud for ungdom opp til 24 år.

Helsestasjon for lesbisk, homofil, bifil og transkjønnet ungdom er lokalisert i Bydel Grünerløkka, og Helsestasjon for hørselshemmede er knyttet til Rådgivningstjenesten for syns- og hørselshemmede på Økern.

2 Situasjonsbeskrivelse

Tidlig innsats for barn og unge er avgjørende for å sikre god utvikling og tilknytning, forebygge og oppdage vold, omsorgssvikt og overgrep som kan ha store konsekvenser for barnets utvikling og fungering i samfunnet. Vold, omsorgssvikt og seksuelle overgrep er et folkehelseproblem som fratar mange innbyggere i Oslo helse og livskvalitet, som tar liv, og som berører menneskers liv i generasjoner. Bydelene skal sikre at innsatsen mot vold og overgrep er godt koordinert, og at barn og unge som lever med vold og overgrep får hjelp. Helsepersonell og andre ansatte har lovmessig plikt til å gripe inn og må ha tilstrekkelig kompetanse og trygghet til å handle når de mistenker at barn eller voksne er utsatt for vold eller overgrep.

Byrådet har styrket helsestasjons- og skolehelsetjenestene og styrkingen videreføres også i 2017. Ved starten av 2016 var målene for bemanningsnivå i videregående- og ungdomstrinn nær oppnådd. Nye nasjonale faglige retningslinjer for helsestasjons- og skolehelsetjenesten forventes ferdigstilt i løpet av 2017. Helsetilsynet legger til grunn at programmet må oppfylles dersom tjenesten skal være forsvarlig, og regjeringen har varslet at deler av innholdet vil forskriftsfestes. Det er fortsatt for få bydeler som gjennomfører alle anbefalte kontroller i programmet.

Oslo kommune prøver ut to ordninger for styrking av nye familier. I Bydel Stovner gjennomføres prosjektet «Nye mødre». Helsesøstre ved helsestasjonen i Bydel Stovner gir tilbud til alle nye familier om hjemmebesøk fra svangerskapsuke 28 og deretter individuelt tilpasset frem til barnet er to år. Høsten 2016 innføres modellen også i bydelene Østensjø og Nordre Aker under navnet «Nye familier». Erfaringer fra lignende prosjekt viser at muligheten for å styrke foreldreskapet er stort i forbindelse med første svangerskap og fødsel, og vil prege foreldrerollen og barnets helse og utvikling positivt. Tilbudet er universelt for å unngå stigmatisering og sikre at familier med behov for støtte får tilbudet.

Bydelene Gamle Oslo og Søndre Nordstrand sammen med Sandnes, Stavanger og Time kommuner i Rogaland, er invitert til å være med i utprøving av programmet Nurse-Family Partnership (NFP). NFP er et program med tett oppfølging av førstegangsfamilier som trenger ekstra støtte. Oppfølging får de gjennom hjemmebesøk fra tidlig graviditet og frem til barnet fyller to år.

Bydel Grünerløkka har forsøk med gratis hormonell prevensjon til unge mellom 20 og 24 år. Fra høsten 2016 utvides tiltaket til bydelene Bjerke og St. Hanshaugen. Abortstatistikken viser at abortraten går ned både nasjonalt og i Oslo.

Kunnskap fra barn, voksne og medarbeidere med erfaring skal, sammen med forskningskunnskap, brukes i utvikling av beste praksis og gode relasjoner i arbeidet med barn og familier.

Byrådet vil satse på helsefremmende og forebyggende tiltak som styrker nye barnefamilier, fremmer god helse hos foreldre og barn og skaper en trygg og god start på barndommen.

For å få til dette vil byrådet innføre modellen «Nye mødre», heretter kalt «Nye Familier», i alle bydeler. I 2017 vil byrådet innføre ordningen i ytterligere 4 nye bydeler.

Tilbudet i skolehelsetjenesten skal videreutvikles til å være mer tilgjengelig for elevene. De som kontakter skolehelsetjenesten for individuell veiledning skal få kontakt med skolehelsetjenesten senest neste skoledag.

Byrådet vil at bydelene retter særskilt oppmerksomhet mot og tilbyr en familievikarordning til familier som kommer i en akutt krise der de ikke selv, eller ved hjelp av eget nettverk, er i stand til å ivareta barn. Det må utvikles fleksible og ubyråkratiske tilbud som kommer raskt i gang når det oppstår kriser eller uventede hendelser i familien, så som omsorgspersoners sykdom eller behov ut over det forventede f.eks ved flerfødsler. Gjennom ordningen kan det tilbys praktisk hjelp til stell av barn, følge til barnehage, matlaging og annet nødvendig husarbeid i en kortere periode. Det må vurderes om familien har behov for bistand utover den akutte fasen. Tilbudet skal utvikles og tilbys innenfor tildelt ramme for budsjett, og kan organiseres som en del av ordinær hjemmetjeneste, eller som en egen tjeneste, f.eks i samarbeid mellom bydeler.

Byrådet vil at LHBT+ personer i alle livsfaser skal møtes med kunnskap, respekt og omsorg. Byrådet vil styrke innsatsen for denne gruppen gjennom økt

satsing på den byomfattende LHBT-helsestasjonen som drives av Bydel Grünerløkka. Helsestasjonen har stor økning i antall brukere og i henvendelser fra foreldre og ansatte som arbeider med barn og unge. Helsestasjonen har en viktig oppgave i å bidra til økt kompetanse i det ordinære hjelpeapparatet.

I Oslo er det mange unge som oppgir at de har psykiske vansker, og andelen er høyere enn i resten av

landet. Byrådet vil prioritere innsats for å forebygge psykiske helseproblemer og gi bistand til de som trenger det gjennom lavterskeltilbud, aktivisering og oppfølging. Barn og unge skal prioriteres, og det skal synliggjøres hvordan bruker- og pårørendemedvirkning ivaretas. Bydelene må sørge for at de som trenger det får nødvendig støtte og tilbud om egen voksenkontakt, enten individuelt eller i grupper.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 5.10 Mål, tiltak og indikatorer FO2B B Helse- og omsorgstjenester til barn og unge

Mål, tiltak og resultatindikatorer
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>
Tiltak 1: Utvide tilbud om helsestasjon for LHBT ungdom
Tiltak 2: Tilbud om gratis hormonell prevensjon til kvinner 20-24 år i 3 bydeler
<i>Indikatorer for måloppnåelse</i>
Konsultasjoner på helsestasjonen for LHBT
Langsiktig reduksjon i aborttall
<i>Mål 2: Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle</i>
Tiltak 1: Utvide tilbudet "Nye familier" til i alt 7 bydeler
Tiltak 2: Tilbud om familievikar til familier med barn som kommer i akutte situasjoner hvor de selv ikke kan ivareta barna
Tiltak 3: Fortsette opptrapping av bemanningen på helsestasjon-/skolehelsetjeneste
<i>Indikatorer for måloppnåelse</i>
Antall familier i ordningen "Nye familier"
Tilbud om familievikarordninger i alle bydeler
Langsiktig reduksjon i psykiske helseplager hos unge (UNG I OSLO)
Langsiktig reduksjon i antall barnevernssaker i 0-6-årsgruppa
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>
Tiltak 1: Tilbudene i helsestasjon-/skolehelsetjenestene utvikles i samarbeid med barn og unge

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.11 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Helsestasjon- skolehelsetjeneste, H.plan psykisk helse (kap. 308)*	1 400	2 900
Nye familier - opptrapping*	1 600	9 600

* I sak om revidert budsjett 2016 - effekt av regnskap 2015 ble bevilget 1,250 mill. til innføring i 2 nye bydeler

Tabell 5.12 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Fordelt alle bydeler tilskudd psykisk helse etter FO2B kriterier*	77 000	0
Fordelt bydeler skolehelsetjeneste - helsesøstertj. vgd.skole (elevtall)	19 500	19 968
Fordelt bydeler skolehelsetjeneste - helsesøstertj. ungdomstrinnet (elevtall)	6 500	6 656
Fordelt bydeler skolehelsetjeneste - opptrapping barnetrinn (FO2B krit.)	0	5 000
3-års kontroll helsestasjon og i barnehage*	4 000	0
Helsestasjon Tøyenavtalen (Bydel Gamle Oslo)	1 600	1 600
Bydel Grünerløkka - Helsestasjon for lesbisk, homofil, bifil og transkjønnet ungdom (LHBT)	780	1 750

5.6 C Barnevern

1 Ansvarsområde

Barnevernets arbeid er hjemlet i lov om barneverntjenester. Oslo kommune har et helhetlig ansvar for barnevernet. Bydelenes barneverntjenester skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barneverntjenestens hovedmålgruppe er barn og unge i alderen 0-17 år, men tiltak og bistand kan fortsette som frivillig hjelpetiltak etter fylte 18 år og fram til fylte 23 år.

Barne- og familieetaten ivaretar ansvaret til det statlige, regionale barnevernet (Bufetat). Det vil blant annet si drift av egne institusjoner eller kjøp av institusjonsplasser. Bydelene dekker alle kostnader knyttet til opphold i institusjoner.

2 Situasjonsbeskrivelse

Antallet barn og unge i Oslo i alderen 0-17 år økte med 3,2 % fra 2013-2015, og alt tyder på at veksten vil fortsette. Dersom andelen barn og unge som får hjelp av barnevernet fortsetter på dagens nivå, betyr det at antallet barn og unge med melding og tiltak vil øke.

Ved utgangen av 2015 var det i alt 3 747 barn og unge med tiltak i barnevernet. Av disse hadde 2 399 tiltak i familien, mens 1 348 hadde tiltak som innbar at de hadde flyttet. I løpet av 2015 hadde 5 694 barn og unge tiltak i Oslo. Det var 1,5 % flere enn i

2014. Målt mot antall innbyggere 0-22 år var det 3,4 % som hadde tiltak i barnevernet. Det var den samme andelen som i 2014.

Vold og annen omsorgssvikt som rammer barn under skolealder er spesielt alvorlig. Hjernen utvikles i et samspill mellom gener og erfaringer, og når det er mangler i den tidlige omsorgen kan det få stor betydning senere i livet. Denne forskningskunnskapen, sammen med kunnskap om traumer, omsorgssvikt og tilknytning skal være et felles kunnskapsgrunnlag i en satsing der barn i alderen 0-6 år prioriteres – *Barnehjernevernet*. Dette arbeidet skal være preget av tillitsbasert ledelse, åpenhet og respekt.

Aktuelle strategier og tiltak i satsingen på barn fra 0-6 år er:

- Felles kunnskapsgrunnlag
- Felles språk
- Laget rundt barnet
- Hjemmebesøk
- Snakke med barn og familiene deres
- Ledelsesforankring

Tre bydeler, Østensjø, Frogner og Nordre Aker er valgt ut til å være «motorer» i Oslo. De skal utarbeide gode samarbeidsrutiner og modeller som har overføringsverdi. Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester har ansvaret for *Barnehjernevernet*.

vernet og arbeidet skjer i tett samarbeid med Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap.

Ansatte i barnevernet skal ut i barnehager, skoler og på fritidsarenaer. Ved jevnlig å snakke med barn og unge på deres arenaer kan barnevernet bidra til at barn tidlig kan få en forståelse av hva som er normalt og ikke, og at det er hjelp å få.

Alle bydeler skal jobbe systematisk for at det blir et reelt tverrfaglig samarbeid mellom de som kommer i kontakt med barn og familier som har det vanskelig.

Noen barn opplever mye flytting mellom institusjoner, fosterhjem og foreldrehjemmet. Hyppige flyttinger fører til økt belastning på de barn og unge som rammes av dette. Tenåringer er de som flytter mest, særlig 16-17-åringer.

Forskningen peker på noen faktorer som er viktige for å unngå flyttinger:

- Barn og unges innflytelse og samarbeid
- Tilgang på et tilstrekkelig antall fosterhjem og differensierte institusjonsplasser.

- God oppfølging av barn, unge og av fosterforeldre.
- Barnevernet bør komme så tidlig inn som mulig.

For å unngå unødvendige flyttinger skal bydelene vektlegge tidlig innsats, barn og unges innflytelse og god oppfølging av barn, unge og fosterforeldre. Byrådet satser på å øke den kommunale andelen av tiltak i barnevernet. Bydelene skal derfor i størst mulig grad velge kommunale tiltak når barn og unge skal bo utenfor hjemmet.

Byrådet forutsetter at barnesynet og de fire verdiene fra utviklingsarbeidet Mitt Liv – *åpenhet, ydmykhet, kjærlighet og medbestemmelse* – og anbefalingene for forsvarlig barnevernpraksis som er utviklet i dette arbeidet skal legges til grunn. Barnevernet har en sentral rolle i det lokale samarbeidet om barn og unges oppvekstvillkår. Bydelenes barneverntjenester skal bidra til at kunnskap fra forskning, ansattes erfaringer og barn, unge og voksnes kunnskap skal tillegges lik vekt i utvikling av tjenestene. Barn og unge skal alltid være reelle samarbeidspartnere.

Tabell 5.13 Nøkkeltall - Funksjonsområde 2B Oppvekst C Barnevern

Funksjonsområde 2B Oppvekst C Barnevern (EHS)	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Barn med tiltak i løpet av året	5 613	5 460	5 833	5 607	5 694
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	4,6	4,4	4,7	4,4	4,4
Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år - barneverntjenesten	10 416	10 679	11 528	11 887	12 172
Netto driftsutgifter (f. 244, 251 og 252) pr barn i barnevernet	151 650	158 514	162 281	166 691	160 327
Brutto driftsutgifter pr barn (f. 244)	40 554	45 651	48 451	52 454	48 248
Brutto driftsutgifter pr barn i opprinnelig familie (f. 251)	34 759	30 547	35 424	35 670	34 263
Brutto driftsutgifter pr barn utenfor opprinnelig familie (f. 252)	521 340	549 835	533 456	544 129	593 207

Kilde: SSB/Kostra - barnevern, kommune nivå 2 og bydel - nivå 3, bydelene summert.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 5.14 Mål, tiltak og indikatorer funksjonsområde 2B Oppvekst C Barnevern

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>				
Tiltak 1: Bruke kunnskapsgrunnlaget i Barnehjernet og verdiene og barnesynet i Mitt Liv i utøvelsen av tjenester				
<i>Mål 2: Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle</i>				
Tiltak 1: Etablere et felles kunnskapsgrunnlag om hjernens utvikling, traumer, omsorgssvikt og tilknytning - barn 0-6 år				
Tiltak 2: Rask og riktig hjelp til barn som trenger bistand				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andel avsluttede undersøkelser innen 3 mnd.	95,8 %	91,8 %	100 %	100 %
<i>Mål 3: Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning</i>				
Tiltak 1: Styrke samarbeidet mellom NAV og barnevernet				
Tiltak 2: Styrke barnevernets kompetanse om levekår				
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>				
Tiltak 1: Benytte erfaringene fra utviklingsarbeidet Mitt Liv slik at barn og unge blir reelle samarbeidspartnere i utvikling av tjenestene				
Tiltak 2: Gjennomføre tilbakemeldingssamtaler med barnet i undersøkelsessaker				

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.15 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Kjøp av plasser fra ideelle for barn* (kap. 308)	14 000	0
Utviklingsarbeid i bydelsbarnevern (kap. 308)	5 400	6 950

* Midlene er fordelt i bydelsrammen i 2017

Tabell 5.16 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2016	Sak 1 2017
Statlig finansierte barnevernstillinger	75 412	78 540
Bydel Gamle Oslo barnevernskonsulenter på politistasjoner	3 660	3748
Bydel Gamle Oslo - PU enhet	680	700
Bydel St.Hanshaugen statlig styrking barnevern, sentrumsansvar	2 040	2 100

5.7 Funksjonsområde 3 – Helse og omsorg

Tabell 5.17 Funksjonsområde 3 – Helse og omsorg

Funksjonsområde	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Forslag 2017
<i>Funksjonsområde 3 Helse og omsorg (bydelsfordelt)</i>			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		8 732 366	9 082 837
Sum utgifter		8 732 366	9 082 837
Netto utgifter	8 409 402	8 732 366	9 082 837

Det er lagt til grunn den nye sammensetningen av KOSTRA-funksjoner som følger av byrådssak 90/16.

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3.

Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett.

For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2016 vises til vedlegg 3 i Dok.3/16.

Som følge revidert kriteriesystem bydelene, bydelenes fordelingssystem er tidligere FO1 A Helsetjenester innordnet justert FO3 Helse og omsorg.

5.7 A Helsetjenester

1 Ansvarsområde

Funksjonsområde 3 A Helsetjenester omfatter fastlegeordningen, fysioterapitjenesten, tjenester til personer med psykiske lidelser, folkehelsearbeid, miljørettet helsevern og smittevern.

Folkehelsearbeidet skal bidra til å motvirke sosiale helseforskjeller, forebygge helsesvikt og fremme helse. Folkehelseperspektivet skal ivaretas i alle kommunens sektorer. Miljørettet helsevern og smittevern er lovfestede ansvarsområder innen det forebyggende helsearbeidet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det er fortsatt store ulikheter i forventet levealder i Oslos bydeler, selv om forskjellene er redusert. Folkehelseplan for Oslo 2013-2016 ble vedtatt av bystyret i januar 2013. Byrådet arbeider med rulling av planen som vil bli avgitt høsten 2016, og byrådet vil videreføre barn og unge som hovedsatsing. Helseetaten avga i 2016 oversiktsdokumentet Oslohelse som er et faktadokument som legges til grunn for Oslos folkehelseplan.

Bydelene satser i økende grad på ulike folkehelse tiltak blant annet gjennom å legge til rette for aktivitet og sunt kosthold. Samtidig er det viktig å sikre økt bevissthet om sammenhengen mellom sosial ulikhet og helseproblemer, og sammenhengen mellom trygghet i oppveksten og god helse. Kunnskapsgrunnlaget fra barnehjernevernet må integreres i kunnskapsgrunnlaget for folkehelsearbeidet. Frisklivssentralene gir tilbud til personer som

trenger støtte til å legge om levevaner, forebygge sykdom og til å leve med sykdom.

Det er god kapasitet hos fastlegene (523 totalt) i Oslo. Fastlegene dekker det meste av legetjenestene ved helsestasjonen og skolehelsetjenesten i bydelene. Bydelene må fortløpende vurdere behovet for nye hjemler slik at befolkningens rett til fastlege ivaretas. Det tas sikte på å etablere et forum for fastleger med representanter for fastleger, alle sykehusene, Helseetaten og bydelene med spesielt fokus på god samhandling innen diagnostikk og behandling.

Bydelene skal ha en bydelsoverlege som har oppgaver som kommunelege etter loven. For å sikre tilstrekkelig samfunnsmedisinsk kompetanse og bedre oppfølgingen av fastlegene har en del bydeler gjort avtale med Helseetaten om at bydelsoverlegefunksjonen ivaretas der. Prøveordningen skal pågå fra 2015-2018 og evalueres underveis. Byrådet understreker at bydelene selv har ansvar for dimensjonering av tilstrekkelig kapasitet i funksjonen.

Som i alle moderne storbyer oppstår det stadig nye utfordringer innen miljørettet helsevern og smittevern i Oslo. Migrasjon og utstrakt reisevirksomhet medfører behov for økt oppmerksomhet om smittsomme sykdommer, som f.eks MRSA, tuberkulose, og senest i 2014 oppblomstring av polio. Arbeid rettet mot faktorer i miljøet som kan være til skade for helse er viktig. Bydelsoverlegefunksjonen står sentralt i det lokale arbeidet.

Vold og overgrep har ofte store helsemessige og sosiale konsekvenser for den som rammes.

Bydelene har utarbeidet lokale planer mot vold i nære relasjoner og skal sørge for god og koordinert innsats for å forebygge, avdekke og følge opp personer som er utsatt for vold. Bydelene må samarbeide nært med andre instanser som Overgrepsmottaket og krisesenteret for å sikre god oppfølging. Ansatte i kommunen skal ha kompetanse som tilsier at de vet hva som skal gjøres ved mistanke om at en person er utsatt for vold.

Regjeringen melder i revidert statsbudsjett at akutt kommunalt døgnopphold skal utvides til å omfatte psykisk syke og rus fra 2017. Rammene for innføring av ordningen vil bli nærmere omtalt i statsbudsjettet for 2017. Det er varslet at betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling (TSB), tidligst innføres i 2018. Byrådet vil sørge for at tilbudet i Oslo bygges opp i tilknytning til allerede eksisterende tilbud om kommunalt akutt døgnopphold ved Aker Helsearena, og i regi av Helseetaten.

Byrådet vil utvikle gode og tilgjengelige tjenester som er bærekraftige for fremtiden. Velferdsteknologi og digitale selvbetjeningsløsninger må inngå i tjenesteutviklingen i helsetjenestene. Velferdsteknologi handler om løsninger som gir økt trygghet, mestring og aktivitet for at enkeltindividet skal kunne leve et mer selvstendig liv. Velferdsteknologi gir mulighet til å kontrollere egen sykdom, skape sosiale nettverk, føle trygghet i eget hjem og gjennom aktivisering.

Helsedirektoratet anbefaler at alle nyankomne asylsøkere får tilbud om en helseundersøkelse innen 3 måneder. Denne har hovedsakelig tidligere blitt utført av Oslo kommunes migrasjonshelsesenter. For å styrke relasjonen til fastlegene og bydelen

samt sikre fleksibel kapasitetstilpasning, skal ansvaret overføres til bydelene i løpet av 2017.

Byrådet avgir høsten 2016 en revidert Handlingsplan for psykisk helsearbeid, hvor særskilte tiltak knyttet til eldres psykiske helse er innarbeidet.

Rask Psykisk helsehjelp

Rask psykisk helsehjelp er lavterskel tilbud til innbyggere med lettere former for angst eller depresjon, samt eventuelle søvnproblemer i tillegg. Tilbudet er gratis og innebærer at man skal få rask hjelp, uten henvisning og lang ventetid, slik at problemene ikke utvikler seg. Målet med behandlingen å oppleve økt mestring i hverdagen, få bedre livskvalitet og mindre symptomer. Tilbudet gis i dag i fire bydeler: Gamle Oslo, Frogner, Stovner og Søndre Nordstrand. Rask psykisk helsehjelp drives med prosjektmidler fra Helsedirektoratet. Tilskuddsordningen opphører i 2017. *Rask psykisk helsehjelp* vurderes som et viktig tilbud sett i et samfunnsøkonomisk perspektiv, fordi man ved å sette inn hjelp så tidlig som mulig lettere vil kunne unngå at plager ikke utvikler seg til å bli kroniske. Byrådet vil oppfordre bydelene til å sørge for slike tilbud selv om tilskuddsordningen opphører.

FACT

Byrådet ønsker at bydelene viderefører og styrker utviklingen av ambulante tjenester i samarbeid mellom kommunen og sykehusene. FACT er fleksibel, aktiv oppsøkende behandling. Flere bydeler har utviklet slike tilbud, og vist at FACT gir mange flere mulighet til å mestre sitt liv i egen bolig, og samtidig medfører færre akuttinnleggelser i psykisk helsevern. Tilbudet gir også økonomiske innsparinger i bydel ved redusert behov for kjøp av omfattende institusjonslignende tilbud fra kommersielle aktører. Byrådet ønsker at samtlige bydeler går i dialog med egne sektorsykehus for utvikling av FACT eller lignende tiltak.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 5.18 Mål Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap FO3 A Helse

Mål, tiltak og resultatindikatorer
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>
Tiltak 1: Etablere nye tjenestetilbud til personer med psykiske problemer
Tiltak 2: Følge opp hjemmetjenesters og seniorveilederes arbeid med fallforebygging
<i>Indikatorer for måloppnåelse</i>
Flere mottakere av tjenester fra FACT.team
Flere mottakere Rask psykisk helsehjelp
Færre lårhalsbrudd
<i>Mål 3: Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning</i>
Tiltak 1. Planlegge folkehelseiltak med utgangspunkt i et mål om å redusere sosialt bestemte helseulikheter
<i>Indikatorer for måloppnåelse</i>
Helsestatistikk/UNG i Oslo
Forskjell i levealder mellom bydeler
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>
Tiltak 1: Utvikle system for sterk grad av medvirkning ved tildeling av tjenester til personer med psykiske lidelser
Tiltak 2: Planlegge og gjennomføre lokale folkehelseiltak i samarbeid med innbyggere og organisasjoner

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.19 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Storbytiltak psykisk helse (kap. 308)	27 685	27 685
Folkehelse (kap.308)	11 781	10 900
Turnusleger (kap.308)	6 883	6 883
Kjøp av helsetjenester i EØS-området (kap.308)	3 396	3 400

Tabell 5.20 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2016	Sak 1 2017
Fordelt alle bydeler - psykisk helsearbeid (FO1 krit)*	272 000	0
Fordelt alle bydeler - avtalefysioterapeuter*	26 923	26 923
Bydel Grünerløkka - Aksept kontaktsenter	12 000	12 000
Bydel Gamle Oslo Grønlandsleiret 31 B	4 000	4 000
Bydel Frogner - kompensasjon overdekning fysioterapeuter	3 548	2 578
Bydel St.Hanshaugen - kompensasjon overdekning fysioterapeuter	3 378	2 648
Bydel Alna - fysioterapitjenester Haukåsen skoler	1 200	1 200
Bydel St.Hanshaugen - fysioterapitjenester Blindernveien skoler	420	420

* lagt inn i bydelenes fordelingsystem

5.7 B Omsorg

1 Ansvarsområde

Omsorg omfatter aktivisering og servicetilbud til eldre og funksjonshemmede, habilitering, rehabilitering og hverdagsrehabilitering, pleie og omsorgstjenester som praktisk bistand og hjemmesykepleie, annen hjelp til hjemmeboende, heldøgns pleie- og omsorgstjenester herunder bo- og institusjonstilbud, samt transport for mennesker med funksjonsnedsettelser.

2 Situasjonsbeskrivelse

Endring i eldrebefolkningen

Antall eldre i befolkningen vil øke fremover. I 2013 var det 66 059 personer over 67 år i Oslo. Disse utgjorde 10,4 % av befolkningen. I 2035 forventes denne aldersgruppen å være på 106 619 personer og utgjør da 12,5 %.

Aldring og helse:

Byrådet vil at Oslo skal være en varm og inkluderende by for alle. Byens innbyggere – stor og små – gamle og unge – ønsker å leve gode liv og bo trygt i eget hjem. Folk flest vil være hovedperson i og ta ansvar for eget liv, og ha reell medbestemmelse når man trenger tjenester fra kommunen. Tjenester med god kvalitet og som setter innbyggerne i sentrum kan bidra til dette.

Både for den enkelte og for samfunnet er det viktig å holde seg frisk og være selvhjelpen så lenge som mulig. Aldersvennlige samfunn er god seniorpolitikk. I den langsiktige planleggingen av tjenester kreves et betydelig fokus på endringer i infrastruktur både i byutvikling og bygningsmasse. Byrådet vil iverksette tiltak som fremmer fysisk og psykisk helse hos eldre og slik utsette behovet for omsorgstjenester.

Alle som har behov for trygghet, forutsigbarhet, sosial kontakt eller helse- og omsorgstjenesten skal få de tjenestene de trenger når det trenger de – enten i eget hjem eller i institusjon for heldøgns tjenester.

Utvikling av en alders- og demensvennlig by

Byrådet vil at Oslo skal være en aldersvennlig by. En aldersvennlig by er et inkluderende og tilgjengelig urbant miljø som fremmer aktiv aldring. Gjennom medlemskapet i WHO's nettverk for aldersvennlige byer har Oslo kommune tilgang til et globalt nettverk av fagfolk innen områdene sunn aldring og samfunnsutvikling. Innovasjonsprosjektet under program for Oslo+, forankret i Nordre Aker bydel, fokuserer på fire innsatsområder: Fleksible transportløsninger, utvikling av aldersvennlige nærområder, mobilisering av lokalbefolkning, digitale plattformer for koordinering av frivillighet samt veiledning og opplæring av lokalt næringsliv i alders- og demensvennlighet.

Utvikling av en aldersvennlig by sees i sammenheng med bilfritt byliv.

Oslo+ program for tjenesteinnovasjon har flere innsatsområder som skal føre til at Oslo er et aldersvennlig samfunn. Programmet skal utvikle nye, nyttige og nyttiggjorte løsninger for kommunens fremtidige seniorinnbyggere. Løsningene som skapes i programmet skal ha betydelig fokus på nytenking, samskaping og innovasjon, og har dokumenterte resultater i form av økt kvalitet.

Helsefremmende møteplasser

Helsefremmende møteplasser er en viktig del av å utvikle Oslo til en aldersvennlig by. Byrådet gjennomførte våren 2016 en medvirkningskonferanse hvor over 100 av byens seniorer deltok. Innspillene fra konferansen er viktige i det videre arbeid med et aldersvennlig og varmere samfunn. Fremtidens helsefremmende møteplasser skal i større grad møte et mangfold av innbyggerbehov og ha fokus på mestring og bruk av egne ressurser slik at hjemmeboende eldre skal kunne ivareta egen helse og livskvalitet. Dette inkluderer at fremtidens seniorer selv vil tilpasse egen livssituasjon gjennom økt kunnskap og veiledning om tilgjengelige løsninger, inkludert boligtilpasninger og velferdsteknologi, som kan bidra til at de vil kunne leve lengst mulig i eget hjem og klare seg mest mulig selv.

Tillitsbasert ledelse

Byrådet vil innføre tillitsbasert ledelse i bydelenes hjemmetjenester for å sikre bedre tjenester til byens innbyggere. Tjenestene skal ta utgangspunkt i det som er viktig for den enkelte. De som trenger tjenester og deres pårørende skal medvirke i beslutningsprosessen for tildeling og gjennomføring av tiltakene. Byrådet vil videreføre arbeidet med å etablere en heltidskultur i pleie- og omsorgstjenestene. Heltidskultur er vesentlig for å ha god kvalitet i tjenestene, fornøyde medarbeidere, stabile og effektive tjenester. Det vil også redusere behovet for bruk av bemanningsbyråer.

Byrådet vil i byrådsperioden styrke tjenestene som er viktige for at innbyggere kan bo trygt hjemme. Byrådet vil styrke kvaliteten i tjenestene, og bidra til tidlig innsats og økt mestring og trygghet for de som mottar tjenestene, uavhengig av alder og diagnose. For at flere skal få mulighet til å bo i eget hjem er det behov for å styrke innsatsen på ulike områder til de som har det største hjelpebehovet. Byrådsavdelingen vil i løpet av høsten utarbeide en plan for hvordan tjenestene skal utvikles for å bidra til målet om at flere skal kunne bo trygt hjemme lengst mulig. For 2017 er innarbeidet særskilte midler til finansiering av 100 nye årsverk i hjemme tjenestene.

Flere bydeler og virksomheter har igangsatt utviklingsarbeid i egne tjenester basert på tillitsmodellen. Viktige mål i dette arbeidet er å utforske hvordan tjenestene kan organiseres, slik at beslutninger tas nærmere søkerne. Det forutsettes at dette vil gi innbyggere og er det er aktuelt pårørende større innflytelse på tilbudet. I dette arbeidet undersøkes også alternativer til bestiller/utfører modellen. I løpet av høsten starter en strukturert utprøving av nye måter å organisere hjemmetjenesten på i 3 bydeler, med tillitsbasert ledelse, medarbeider- og brukermedvirkning. Tillitsvalgte er sentrale bidragsytere i utviklingsarbeidet. Utprøvingen vil fortsette i 4 bydeler i 2017 og tiltakene blir evaluert før det eventuelt utvides til andre bydeler og videreføres i ordinær drift.

Demensomsorg

Demensplanen «LEV VEL – med demens i Oslo» er delt i fire målområder med tilhørende tiltak: Leve godt i hverdagen med demens, utvikle Oslo til en alders- og demensvennlig by, utvikle demensvennlige og personsentrerte helse- og omsorgstjenester og støtte pårørende. I en bærekraftig demensomsorg vektlegges forebyggende tiltak, tidlig diagnostisering og oppfølging, samt å utvikle og organisere tjenesten på nye måter. Senter for fagutvikling og forskning i Sykehjemsetaten og Helsetaten følger de overordnede områdene i planen.

Byrådet vil at hjemmeboende med demenssykdom i alle bydeler skal tilbys varierte dagaktivitetstilbud som inkluderer sosial kontakt, fysisk aktivitet og ernæring, og som kan avlaste pårørende. Bydelenes demensteam skal drive oppsøkende arbeid der hvor eldre er. Det forutsettes at arbeidet er forankret i kommunens veileder for etablering og drift av demensteam.

Bydel Frogner etablerte i 2016 Arbeidslag demens. Dette er en egen gruppe i hjemmetjenesten som arbeider selvstendig og har ansvar for kartlegging av behov, utforming og utførelse av tjenestene til hjemmeboende med kognitiv svik eller demenssykdom. Arbeidet kjennetegnes ved kontinuitet og forutsigbarhet ved at det er få medarbeidere som gir tjenester til den enkelte, samt trygghet og tillit i hverdagen ut fra personsentrert omsorg. Byrådet vil at alle bydeler etablerer tilsvarende tjenester til personer med demenssykdom, og vil følge opp og bistå bydelene med etableringen. Arbeidet med dette må sees i sammenheng med byrådets mål om 500 nye stillinger i de tjenestene som er viktigst for at innbyggerne skal kunne bo trygt hjemme.

Velferdsteknologi

Velferdsteknologi handler om løsninger som gir økt trygghet, mestring og aktivitet for at enkeltindividene skal kunne leve et mer selvstendig liv. Velferdsteknologi gir mulighet til å kontrollere egen sykdom, skape sosiale nettverk, føle trygghet i eget

hjem og gjennom aktivisering. VIS-prosjektet i de fire sentrumsbydelene har vist gode resultater både for brukere, pårørende, frivillige, ansatte, sykehus og kommunen.

Utover selve teknologien er det to grunnleggende forutsetninger for å lykkes. Velferdsteknologi er 20 % teknologi og 80 % tjenesteutvikling. Tjenestene må leveres på nye måter og nye yrkesgrupper må ansettes. Byrådet har derfor startet et tjenesteinnovasjonsprogram, Oslo +. Gjennom Oslo + vil man endre hvordan tjenestene leveres, styrke de eldres egenmestring og etablere responssentere som registrerer unormale forhold hos brukerne samtidig som brukere kan ta kontakt for å få avklart trygghet. I tillegg må det etableres sammenhengende informasjonsskjeder og et informasjonsknutepunkt fra de velferdsteknologiske komponentene og digitale løsninger i hjemmene til kommunens fagsystemer. I en stor by som Oslo er viktig at det gis likeverdige og trygge helse- og omsorgstjenester, og riktig hjelp skal leveres til rett tid med korrekt dokumentasjon.

En digital løsning som ivaretar dette på en effektiv og trygg måte er ikke på plass i dag, hverken i Oslo eller i Norge for øvrig. Oslo kommune startet derfor høsten 2015 opp et forprosjekt for å finne en måte å løse denne utfordringen. Prosjektet er nå i gang med utarbeidelse av en anskaffelse med sikte på innkjøp av nødvendige teknologiske løsninger i markedet. Arbeidstitel er et «velferdsteknologisk informasjonsknutepunkt» eller eVik.

Direktoratet for E-Helse har det nasjonale ansvaret for å sørge for en sammenhengende helsetjeneste på informasjonssiden. Direktoratet for E-Helse har i september 2016 gitt uttrykk for en ambisjon om å etablere en nasjonal løsning basert på det pågående prosjektet i Oslo. Direktoratet inngår med juridiske og tekniske ressurser i en arbeidsgruppe ledet av Oslo kommune ved Helsetaten. Gruppen er bedt om å fullføre arbeidet og vurdere hvordan den nasjonale informasjonsløsningen kan gjennomføres slik at Oslos planlagte anskaffelse blir første skritt mot en nasjonal løsning.

Rehabilitering

Byrådet vil videreutvikle kommunens rehabiliteringstilbud. Samhandling mellom de som får tjenesten og medarbeiderne er viktig for å lykkes i rehabilitering. Høsten 2016 etableres et prosjekt i samarbeid med KS, som skal utvikle rehabiliteringsforløp og slik bidra til at innbyggerne får bedre, mer forutsigbare og sammenhengende forløp basert på forskning og kunnskapsbasert praksis. Modellen er basert på verktøyene i «Hva er viktig for deg?», utviklet av Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten. Modellen har i seg alle elementer i tillitsmodellen.

I denne forbindelsen skal kommunens rehabiliteringsavdeling på Aker Helsearena fullfinansieres og vedtak om rehabiliteringsopphold fattes i samarbeid mellom sykehus og bydel.

Hverdagsrehabilitering kjennetegnes ved målrettet tidlig, intensiv og tidsavgrenset innsats med fokus på egenmestring ut fra innbyggernes egne ressurser. Målet er at de som mottar tjenestene med utgangspunkt i «Hva er viktig for deg?», skal gjenvinne sin selvstendighet og mestre egen hverdag. Helseetaten har, i samarbeid med bydelene, utviklet en Oslo-modell for hverdagsrehabilitering. Modellen er implementert i bydelene og arbeidet med forankring av modellen videreføres.

Psykisk helse og eldre

Byrådet har oppdatert Handlingsplan for psykisk helse 2015 – 2018, og de spesielle utfordringene som aldring kan føre med seg og tiltak rettet mot dette, er tydeliggjort. Planen ivaretar også de som bor i hel-døgns pleie- og omsorgstilbud. Helsefremmende, forebyggende tiltak og samordning av behandlings- og rehabiliteringstiltak, er vesentlige. Bydelene må sørge for at tiltakene blir inkludert i sine handlingsplaner.

Palliative/lindrende pleie- og omsorgstjenester

Byrådet vil tilrettelegge for at personer med alvorlig sykdom eller som er i livet siste fase skal kunne bo og motta tjenester i eget hjem. Velferdsetaten har inngått avtale med Fransiskushjelpen om å utføre palliative/lindrende pleie- og omsorgstjenester til hjemmeboende alvorlige syke kreftpasienter i tillegg til og i samarbeid med bydelenes egne hjemmetjenester og kreftkoordinator. Tjenesten kan også gis ved andre alvorlige sykdommer.

Alle langtidsinstitusjoner har kompetanse på lindring i livets siste fase. For hjemmeboende med behov for palliativ omsorg har Sykehjemsetaten tilbud om dette. Byrådet har for 2017 endret prismodellen for disse plassene, til å være lik ordinær korttidsplass.

Tekniske hjelpemidler

En vellykket gjennomføring av både samhandlingsreformen og hverdagsrehabilitering er avhengig av en rask og effektiv distribusjon av tekniske hjelpemidler som kan sikre overføringen av utskrivningsklare pasienter til institusjon, rehabilitering eller eget hjem. Byrådet har nedsatt en gruppe bestående av representanter for Helseetaten, Sykehjemsetaten, Bydel Grünerløkka og Bydel Bjerke for å utarbeide en mer effektiv og samordnet distribusjon av midlertidige og varige hjelpemidler.

Tilrettelagt transporttilbud

Byrådet vil fortsette å arbeide med universell utforming i det ordinære kollektivtilbudet slik at flest mulig kan benytte seg av dette. Byrådserklæringen understreker at TT-ordningen skal være en del av

Oslos kollektivtransporttilbud. I tråd med erklæringen vil byrådet arbeide for at administrasjonen av TT-ordningen overføres til Ruter. Byrådet er opptatt av at TT-ordningen skal tilpasses transportbehov og funksjonsnivå, og at behovet for individuelle spesialløsninger for brukere med spesielle behov skal ivaretas.

Fleksible boformer

Byrådet tilrettelegger for at eldre skal kunne bo trygt hjemme lengst mulig og leve meningsfulle og gode liv. I *Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov. Utbygging av Omsorg+ og sykehjem – rullering 2016-2026* som ble lagt frem samtidig med byrådets budsjettforslag 2016, tar utgangspunkt i at tjenester i større grad gis i den enkeltes hjem eller i boliger med bemanning.

Byrådet styrket satsningen på Omsorg+ boliger ved å øke måltallet med 500 fra 1 500 til 2 000 Omsorg+ leiligheter innen 2026.

Byrådet vil at fremtidige boliger og bygg i større grad utformes fleksibelt slik at de enkelt kan omgjøres for å tilfredsstille endrede behov i befolkningen.

Byrådet har innarbeidet 400 mill. for å fremskynde etableringen av 100 leiligheter i små bogrupper for mennesker med tidlig utviklet demens.

Det er etablert et pilotprosjekt for tomten hvor Oppsal sykehjem står i dag. Byrådet vil se på mulighetene for å bygge et fleksibelt bygg hvor både sykehjemsfunksjoner og bolig for eldre kan integreres. Prosjektet skal også se på generasjonsovergripende tiltak.

I tillegg til Strategisk boligplan, har Oslo+ Program for tjenesteinnovasjon i pleie- og omsorgssektoren, en egen forstudie for «Nye boformer for eldre». Prosjektet har oppstart tidlig i 2017 og vil være et samarbeidsprosjekt mellom 2-3 bydeler. Prosjektet skal fokusere på mulige boformer utover de som er skissert i den strategiske boligplanen.

Totalrehabilitering av sykehjem fortsetter Det er innarbeidet 70 mill. årlig til generell rehabilitering av de kommunale sykehjemmene. Det vises til nærmere omtale i kap.313 Sykehjemsetaten og under kap. 10.1. Næring og eierskap – eiendomsforetakene under Omsorgsbygg

Mennesker med funksjonsnedsettelse

Mennesker med funksjonsnedsettelse utgjør mellom 17 og 20 % av befolkningen.

Norge ratifiserte i 2013 FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, og Oslo kommune legger den til grunn for sitt arbeid med mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Tjenestemottakere og deres pårørende skal medvirke i utforming av tjenestetilbudene.

Oslo kommune er en av landets største arbeidsgivere og skal gå foran i arbeidet for økt sysselsetting av mennesker med funksjonsnedsettelser i tråd med delmål 2 i IA-avtalen. Byrådet vil tilrettelegge for at flere mennesker med funksjonsnedsettelser kan arbeide i Oslo kommune. Byrådet vil også legge vekt på økt sysselsetting og dagaktiviteter for mennesker med utviklingshemming.

Kompetanse

Byens innbyggere som trenger kommunale helse- og omsorgstjenester enten i eget hjem, Helsehus eller i sykehjem har større sykdomskompleksitet enn tidligere. Økt levealder, flere diagnoser og en økt sykkelighet gir faglige utfordringer for medarbeiderne i tjenestene. Riktig kompetanse er avgjørende både for å gi tjenester av god kvalitet og ivareta innbyggernes rett til medvirkning.

For å møte fremtidig økning i antallet eldre og de sammensatte sykdomsbildene som mange eldre har, vil byrådet at flere medarbeidere tilegner seg avansert klinisk kompetanse på masternivå innen profesjoner som sykepleie, fysioterapi og ergoterapi. Spisskompetanse og utvikling av spesialiserte team, som Arbeidslag demens, kan støtte spesielt utsatte grupper av befolkningen. Det er også behov for flere medarbeidere med grunnkompetanse innen fagene som helsefagarbeider.

Senter for fagutvikling og forskning i Sykehjemsetaten, som er lokalisert på Aker Helsearena, skal bidra

til å styrke kompetanse, forskning og utvikling i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Senteret består av Geriatrisk ressurscenter, Utviklingssentre for hjemmetjenester og sykehjem og Ressurscenter for rehabilitering og har bredt tilbud av kompetansehevende tiltak.

Kompetanseplan

Arbeid med revidering av overordnet kompeplan for Oslo kommunes helse/pleie- og omsorgstjeneste er påbegynt høsten 2016

Byrådet vil fremheve følgende satsningsområder innen rehabilitering og omsorg:

- Aldersvennlig og varmere samfunn
- Etablere 500 nye årsverk i de tjenestene som er viktigst for å kunne bo trygt hjemme,
- Nye modeller for tildeling av hjemmetjenester basert på tillitsbasert ledelse og medarbeider- og brukermedvirkning
- Økt bruk av kommunenes rehabiliteringsplasser og hverdagsrehabilitering/hverdagsmestring – «hva er viktig for deg?» - i møte med byens innbyggere som trenger tjenester
- Tjenester til personer med demenssykdom etter modell av Arbeidslag demens i alle bydeler
- Velferdsteknologi som en integrert del av tjenestene
- Kompetanseheving for å styrke kvaliteten i tjenesten, innføre nye arbeidsformer basert på tillitsbasert ledelse og samskaping
- Heltidskultur

Tabell 5.21 Nøkkeltall - Funksjonsområde 3 Helse og omsorg. B Omsorg

Funksjonsområde 3 Helse og omsorg - B Omsorg (EHS)	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Andel personer 80+ pr 31.12	3,7	3,6	3,5	3,3	3,2
Netto driftsutgifter pleie og omsorg pr innbygger 1)	12 487	12 279	13 349	13 670	14 026
Netto driftsutgifter pr. mottaker av pleie- og omsorgstjenester 1)	353 941	354 218	396 902	417 905	444 957
Netto driftsutgifter pr. hjemmetjenestemottaker 1)	192 660	189 230	218 307	239 183	253 737
Andel egne innbyggere 80 år og over som mottar hjemmetjenester 2)	34,7	33,8	33,2	32,5	31,3
Andel egne innbyggere 66 år og under som mottar hjemmetjenester 2)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Andel egne innbyggere 67 - 79 år som mottar hjemmetjenester 2)	7,8	7,5	7,1	6,8	6,7
Andel egne innbyggere 80-89 år som mottar hjemmetjenester 2)	31,5	30,4	29,8	28,8	27,1
Andel egne innbyggere 80-84 år som mottar hjemmetjenester 2)	5)	5)	5)	22,7	20,9
Andel egne innbyggere 85-89 år som mottar hjemmetjenester 2)	5)	5)	5)	37,4	35,4
Andel egne innbyggere 90 år og over som mottar hjemmetjenester 2)	46,4	46,3	45,3	44,5	45,0
Andel egne innbyggere 90 - 94 år og over som mottar hjemmetjenester 2)	5)	5)	5)	5)	47,6
Andel egne innbyggere 95 år og over som mottar hjemmetjenester 2)	5)	5)	5)	5)	37,2
Andel egne innbyggere 80 år og over som bor i institusjon 3)	16,0	16,3	16,3	16,3	16,2
Andel egne innbyggere 67 - 79 år som bor i institusjon 3)	2,0	2,0	1,9	1,8	1,7
Andel egne innbyggere 67 - 74 år som bor i institusjon 3)	5)	5)	5)	2,2	1,3
Andel egne innbyggere 75 - 79 år som bor i institusjon 3)	5)	5)	5)	3,4	3,0
Andel egne innbyggere 80 - 89 år som bor i institusjon 3)	11,1	11,3	11,2	10,9	11,0
Andel egne innbyggere 80 - 84 år og over som bor i institusjon 3)	5)	5)	5)	7,8	7,4
Andel egne innbyggere 85 - 89 år og over som bor i institusjon 3)	5)	5)	5)	15,2	16,0
Andel egne innbyggere 90 år og over som bor i institusjon 3)	34,2	34,5	34,0	34,1	33,0
Andel egne innbyggere 90 - 94 år og over som bor i institusjon 3)	5)	5)	5)	5)	28,7
Andel egne innbyggere 95 år og over som bor i institusjon 3)	5)	5)	5)	5)	46,6
Andel sykehjemsbeboere på tidsbegrenset opphold 4)	12,7	13,9	12,1	12,2	12,2

1) Netto driftsutgifter, kommuneregnskapet. Rapporteres kun ved årsslutt pr 31.12

2) Praktisk bistand og hjemmesykepleie jfr. lov om kommunale helse- og omsorgstjenester §3-2 første ledd nr. 6)

Hjemmesykepleie skal også omfatte tjenester innenfor kategorien psykisk helsearbeid. Ihht. til loven omfatter praktiske bistand: Hjemmehjelp, husmorvikar og annen hjelpevirksomhet i hjemmet, herunder miljøarbeid, opplæring i dagliglivets gjøremål, boveiledning og brukerstyrt personlig assistent.

3) Sykehjem, aldershjem og andre boformer med heldøgns omsorg og pleie som er hjemlet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester § 3-2 nr. 6)

dvs. boformer der det kan kreves vederlag for opphold i institusjon

4) Sykehjem, hjemlet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester

5) Nøkkeltall for befolkning og /eller tjenesteproduksjon er beregnet første gang i 2015

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 5.22 Mål Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>				
Tiltak 1: Oslo +, velferdsteknologi som bidrar til trygghet, mestring og aktivitet				
Tiltak 2: «Hva er viktig for deg? i hverdagsrehabilitering»				
Tiltak 3: Etablere 500 årsverk før 2020 for at eldre skal kunne bo trygt hjemme				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Mottagere av hverdagsrehabilitering	xxxx	2 101	2 000	3 000
Andel av bydelens årsverk i pleie og omsorg med relevant fagutdanning 1), 2)	71 %	68 %	80 %	80 %
<i>Mål 3: Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning</i>				
Tiltak 1: Implementere handlingsplan for mennesker med nedsatt funksjonsevne				
Tiltak 2: Videreutvikle samarbeid mellom kommunen og frivillige for å motvirke ensomhet og sosial eksklusjon				
Tiltak 3: Utvikle helsefremmende møteplasser for eldre				
<i>Mål 4: Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon</i>				
Tiltak 1: Tilby flere Omsorg + boliger				
Tiltak 2: Tilby lokale omsorgsboliger for mennesker med kognitiv svikt				
Tiltak 3: Tilby egnede boliger til vanskeligstilte				
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>				
Tiltak 1: Oslo+ og Aldersvennlig by: Involvere innbyggere og medarbeidere i utvikling og utprøving, inkludert tillitsmodell i hjemmetjenesten i fire bydeler				
Tiltak 2: Hva er viktig for deg? i utvikling av pasientforløp				
Tiltak 3: Valide bruker- og pårørendeundersøkelser				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Brukertilfredshet i hjemmetjenesten - andel fornøyde brukere hjemmesykepleie	85 %	86 %	>80 %	>80 %
Brukertilfredshet i hjemmetjenesten - andel fornøyde brukere praktisk bistand	83 %	86 %	>80 %	>80 %

1) Kilde Kostra kvalitetsindikator pleie og omsorg

Måltall og resultat omfatter fast ansatte og fastlønnede vikarer (ikke timelønnede vikarer)

2) Nytt kildegrunnlag fra 2014. Kildegrunnlag endret i KOSTRA. Måltall omfatter Oslo kommune totalt

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.23 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Eldresentre - driftstilskudd og treningstilbud (kap.308)	23 000	23 000
Velferdsteknologi (kap.308)	20 000	20 000
Utviklingstiltak aldring og helse (kap.308)	0	17 250
Kompetansehevende tiltak (kap.308)	11 900	11 900
Aldersvennlig by (kap.308)	0	10 000
Kvalitetsutvikling i pleie- og omsorgstjenesten (kap.308)	8 000	0
Forebygging og rehabilitering i pleie og omsorgstjenesten (kap.308)	7 250	0
Demensplan - dagaktivitetstilbud (kap.308)	8 000	8 000
Omstillings- og utviklingstiltak (kap.308)	5 000	0

* Bystyret har vedtatt å avvike tilskuddet

Tabell 5.24 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2016	Sak 1 2017
Kompensasjonstilskudd bydeler som leier omsorgsboliger av private	11 221	10 766
Fordelt alle bydeler - Demensplan 2015, dagak.tilbud etter FO3 kriterier	11 000	11 000
Bydel Alna - komp. Kapitalutgifter i kommunale omsorgsinst.*	6 908	0
Bydel Grünerløkka – Hjelpemiddellageret**	5 000	6 700
Bydel St.Hanshaugen - Sentrumsansvar	2 500	2 000
Bydel Sagene - komp. Kapitalutgifter i kommunale omsorgsinst.*	1 741	0
Bydel Nordre Aker - Marka eldrester	1 600	1 600

* Bystyret har vedtatt å avvike tilskuddet

** 1,7 mill. er en engangsbevilgning til utskifting av hjelpemidler og rehabilitering av vaskerom

5 Investeringsbudsjettet

Investeringer innenfor helse og omsorg, sykehjem, Omsorg+ og boliger til mennesker med nedsatt

funksjonsevne er omtalt i kapittel 6 Byomfattende tiltak under Sykehjemsetaten og i kapittel 10.1 Næring og eierskap – Eiendomsforetakene.

5.8 Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser

Som følge revidert kriteriesystem bydelene, bydelenes fordelingssystem er tidligere Funksjonsområdet 4 kvalifiseringsprogram og økonomisk sosialhjelp utvidet til i alt fire tjenesteområder. Tidligere FO1 A Sosiale tjenester og C mottak og integrering av flykt-

ninger er innordnet et justert FO4 Sosiale tjenester og ytelser i tillegg til tjenestene kvalifiseringsprogram og økonomisk sosialhjelp.

Tabell 5.25 Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser

		Beløp i 1000 kr	
Funksjonsområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Forslag 2017
<i>FO4 Sosiale tjenester og ytelser (bydelsfordelt)</i>			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		1 361 895	1 490 154
14 Overføringsutgifter		1 147 484	1 198 399
Sum utgifter		2 509 379	2 688 553
Netto utgifter	2 602 507	2 509 379	2 688 553

Det er lagt til grunn den nye sammensetningen av KOSTRA-funksjoner som følger av byrådssak 90/16. Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3.

Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett.

For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2016 vises til vedlegg 3 i Dok.3/16.

Budsjettvedtak for Økonomisk sosialhjelp (KOSTRA-funksjon 281 Ytelse til livsopphold) fremgår av vedtak på artgruppe 14.

5.8 A Sosiale tjenester

Tabell 5.26 Funksjonsområde 4A Sosiale tjenester

		Beløp i 1000 kr	
Funksjonsområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Forslag 2017
<i>FO4 Sosiale tjenester</i>			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		940 260	1 055 945
Sum utgifter		940 260	1 055 945
Netto utgifter	1 112 038	940 260	1 055 945

Det er lagt til grunn den nye sammensetningen av KOSTRA-funksjoner som følger av byrådssak 90/16.

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3.

Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett.

For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2016 vises til vedlegg 3 i Dok.3/16.

1 Ansvarsområde

Sosiale tjenester ytes hovedsakelig av og gjennom NAV-kontorene. Folk som trenger hjelp og bistand skal møte et helhetlig og integrert tjenestetilbud. Det likeverdige partnerskapet mellom kommunen og staten skal sikre felles måloppnåelse gjennom riktige tiltak og stønader for den enkelte.

Formålet med sosiale tjenester er å fremme økonomisk og sosial trygghet, bedre levekårene for vanske-

ligstilte og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet.

Bydelenes sosiale tjenester skal bistå den enkelte med rådgivning og veiledning, praktisk bistand, boligtiltak og økonomisk sosialhjelp. Hjelpen skal medvirke til at den enkelte i størst mulig grad blir selvhjulp.

2 Situasjonsbeskrivelse

Sosiale tjenester, aktive tiltak og kvalifisering

Byrådet vil bidra til å videreutvikle en effektiv arbeids- og velferdsforvaltning. Tjenesten skal tilpasses innbyggernes behov gjennom samarbeid med den enkelte og pårørende.

Ved utgangen av august 2016 er arbeidsledigheten i Oslo på 3,2 %, noe som er en liten nedgang fra samme tid i fjor. Befolkningens sammensetning og sosioøkonomiske kjennetegn er svært ulike mellom bydelene. Det medfører variasjon i ledigheten mellom bydelene, og generelle trekk i konjunkturutviklingen får ulikt utslag.

Byrådet vil satse på aktive tiltak, yrkesrettet språkoppklæring, kvalifisering til arbeidslivet og andre sysselsettingstiltak. Mottakere av sosialhjelp skal tilbys avklaring, kvalifisering og oppfølging. Regjeringen vil innføre aktivitetsplikt for de under 30 år fra 1.1.2017. Bydelene må arbeide med å utvikle gode tiltak som er til hjelp for de som trenger kvalifisering. Deltagelse i arbeidslivet er viktig for å bedre leve- og oppvekstvilkår og motvirke vedvarende fattigdom og sosial eksklusjon. Det at foreldregenerasjonen er i arbeid har stor betydning for den oppvoksende generasjon og er av avgjørende betydning for bekjempelse av barnefattigdom.

Sosialt arbeid med barn og unge

Byrådet er særlig opptatt av barn og barns oppvekstvilkår, generasjonsoverførte problemer og levekårsutsatte familier. Familie- og barneperspektivet skal løftes fram i det sosiale arbeidet. NAV må medvirke til tverrfaglig og tverretattlig samarbeid og være en del av laget rundt barnet. Ved vurdering av stønad og hjelpebehov, må NAV kartlegge og legge vekt på barnas situasjon og behov. Utadrettet og oppsøkende arbeid, familieplaner, samarbeid på tvers og hjemmebesøk skal være en del av dette arbeidet. Søknader om økonomisk støtte skal vurderes individuelt, og det skal framkomme av vedtaket at barnas situasjon er vurdert og ivarettatt. Barn og unge, herunder barn som pårørende, må også få mulighet til å si noe om sin situasjon, spesielt når det er behov for langvarig og koordinert hjelp.

Byrådet er opptatt av å gi tidlig hjelp. Unge er en prioritert gruppe og skal hjelpes til arbeid, utdanning og kvalifisering. Stabile relasjoner og tillit er viktig for å få dette til, ikke minst når tabubelagte temaer og familiære problemer er blant årsakene til at den unge har behov for hjelp. Tiltak må bygge på grundige kartlegginger og samskapes i nær relasjon med den unge. NAV-kontorene må fortløpende iverksette aktiviteter, tiltak og prosjekter som fanger opp unge i en tidlig fase, slik at de raskes mulig får mulighet til å klare seg selv og leve selvstendige liv.

Unge som står utenfor skole, opplæring eller arbeid har ofte sammensatte problemer. NAV har en viktig rolle i koordinering og samordning av virkemidler og samarbeid med andre tjenester som er rettet mot unge voksne. Ungdommer som har mottatt tjenester etter barnevernsloven, og som har behov for råd, veiledning og sosiale tjenester ved overgangen til voksenlivet må få tett og individuell oppfølging.

Arbeid med søknader om økonomisk bistand

Økonomisk sosialhjelp skal sikre nødvendig livsopphold til dem som ikke har andre muligheter. Når hjelpebehovet vurderes, må NAV-kontoret se hele familiens behov. Det er særlig viktig å sikre at barnas behov blir sett, hørt og kartlagt. Barn som lever i lavinntektsfamilier må få trygge rammer og mulighet til å delta på fritidstilbud og sosiale aktiviteter. Sosialhjelpsmottakere med forsørgeransvar må prioriteres for aktive tiltak, kvalifisering for arbeidslivet og bistand til å bli økonomisk selvhjulpne. Det må gjøres en særlig innsats for dem som står utenfor arbeidslivet.

Alle som oppsøker NAV skal få opplysninger, råd og veiledning som er relevant for dem, og som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale problemer. Råd og veiledning er en lovpålagt tjeneste, og kvalifisert økonomisk rådgivning, råd om privat økonomi og gjeldsrådgivning er ofte viktige momenter. Økte boliggifter som følge av høyere boligpriser kan medføre økt behov for råd, veiledning og økonomisk bistand fra NAV.

Boligtiltak og boligsosialt arbeid

Boligsosialt arbeid og ulike boligsosiale tiltak omfatter alt fra framskaffelse og tildeling av bolig, til individuell oppfølging og tiltak som hjelper den enkelte til å mestre sin bo- og livssituasjon. Det finnes ulike sosiale boligvirkemidler til hjelp på boligmarkedet for vanskeligstilte og for mennesker med funksjonsnedsettelser. Boligvirkemidlene omfatter både statlige og kommunale låne- og støtteordninger og ulike boliger til vanskeligstilte.

Byrådet legger vekt på at boligsosialt arbeid i Oslo kommune skal medvirke til gode boliger og bomiljø. Barn skal ha en trygg oppvekst og et bomiljø som oppleves trygt, og som ivaretar barnas behov.

Byrådet satser på booppfølging og boligtiltak som kan bidra til gode og stabile boligforhold, og hindre utkastelse og bostedsløshet. Byrådet viderefører styrkingen av booppfølgingsarbeidet i bydelene. Når det er behov for døgnovernatting, skal bydelene bruke døgnovernattingssteder med kvalitetsavtale, med mindre noe annet er tvingende nødvendig. Booppfølgingsarbeidet rettet mot rusavhengige og personer med psykiske lidelser skal styrkes.

Arbeid med rusavhengige

Bydelenes sosiale tjenester skal gjennom råd, veiledning og ulike tiltak, både forebygge rusavhengighet og hjelpe folk som lider under den. Mennesker med rusavhengighet er ofte blant de som har størst problemer med å opprettholde og ivareta selvstendige boforhold. Det knytter seg særlig store utfordringer til overganger, for eksempel fra behandlings- eller fengselsopphold, tilbake til kommunen. Bydelene må følge opp med egnede botiltak, tilpasset oppfølging og hjelp. For å lykkes med god rehabilitering og

forebygging, er det nødvendig med helhetlig arbeid og samarbeid på en rekke områder, som bolig, økonomi, helse, nettverk, familie, arbeid, utdanning og fritid. Også på dette området er det avgjørende å bygge oppunder stabilitet, relasjoner og tillit. Mange rusavhengige har opplevd brutte relasjoner fra de var barn, og gjentatte svik fra omgivelsene. Individuelle planer og familieplaner er viktige verktøy som må brukes aktivt, og den rusavhengige må selv ha en sentral rolle.

Tabell 5.27 Nøkkeltall - Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser

Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser (EHS)	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	17 948	17 317	17 750	18 620	19 168
Antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet 1)	2 671	2 698	2 677	2 656	2 602
Antall deltakere i introduksjonsordningen 1)	963	1 004	1 055	1 167	1 238
Andel sosialhjelpsmottakere 25-66 år i forhold til innbyggere 25-66 år	4,1	3,9	3,9	4,0	4,1
Andel sosialhjelpsmottakere 18-24 år i forhold til innbyggere 18-24 år	3,9	3,8	4,0	4,1	4,0
Gjennomsnittlig brutto utbetalt stønad til sosialhjelp pr mottaker (bidrag + lån)	51 888	52 741	56 975	60 203	64 157
Gjennomsnittlig stønadslengde økonomisk sosialhjelp (måneder)	5,8	5,7	5,9	6,0	6,0
Gjennomsnittlig stønadslengde økonomisk sosialhjelp - mottakere 18-24 år	4,8	4,8	5,0	5,0	5,1
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	53,4	53,2	53,0	54,6	54,8
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	46,2	45,6	46,8	47,9	48,5

Kilde: SSB/Kostra

1) Tall fra Årsstatistikken for bydelene

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 5.28 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Funksjonsområde 4

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>				
Tiltak 1: Gi råd, veiledning og tilbud om tiltak som bidrar til økonomisk selvhjulpenhet				
Tiltak 2: Styrke samarbeidet mellom NAV, de kommunale bedriftene og arbeidslivet for øvrig				
Tiltak 3: Styrke NAVs arbeid med sosialt entre- og intraprenørskap				
<i>Mål 3: Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning</i>				
Tiltak 1: Sørge for at NAV deltar aktivt i Barnehjernerne				
Tiltak 2: Tilby aktiviserings- og opplæringstiltak som fremmer overgang til arbeid				
Tiltak 3: Jobbe fram nye metoder og tilby tiltak som kvalifiserer for arbeid og inntekt for voksne i lavinntektsfamilier, tverrfaglig samarbeid og tett oppfølging i overgang mellom tjenester				
<i>Mål 4: Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon Mål 4</i>				
Tiltak 1: Tilpasset booppfølging som bidrar til at beboeren ivaretar og beholder botilbudet				
Tiltak 2: Oppfølging av boligkontorenes arbeid og sikre utnyttelse av tilskuddsmidler fra Husbanken				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Finansiering til kjøp av bolig - andel søknader behandlet innen 1 mnd.	82 %	71 %	90 %	90 %
Søknad om kommunal bolig - andel søknader behandlet innen 3 mnd.	94 %	93 %	95 %	95 %
Andel positive vedtak for kommunal bolig effektivert innen 6 mnd.	77 %	85 %	85 %	85 %
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>				
Tiltak 1: Implementere verdigrunnlaget i Tillitsmodellen på system- og individnivå i NAV og øvrige sosiale tjenester				

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.29 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Sentrumsarbeidet (kap. 308)	12 000	12 000
Sosialhjelpsreducerende tiltak (kap. 308)*	10 000	0
Utviklingstiltak bolig og sosiale tjenester (kap. 308)	4 000	5 800
Risikoavsetning (OsloPilot) (kap.308)	0	2 000

* Midlene er fordelt i bydelsrammen i 2017

Tabell 5.30 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2016	Sak 1 2017
Fordelt alle bydeler - booppfølgingstiltak FO4 kriterier	24 000	24 000
Fordelt alle bydeler - aktive tiltak/sos.hjelpsreducerende tiltak etter FO4 krit.*	20 000	30 000
Fordelt alle bydeler - booppfølging rus og psykiatri, FO4 kriterier	20 000	20 000
Særskilt botilbud	0	500

* I 2016 var 10 mill. avsatt på kap 308 Bydelene avsetninger helse og sosiale tjenester

5.8 B Mottak og integrering av flyktninger mv

1 Ansvarsområde

Bydelene i Oslo har ansvar for å bosette flyktninger. Viktige virkemidler for å sikre god integrering og deltakelse i samfunnet for nyankomne flyktninger er en stabil bosituasjon og gode kvalifiseringstiltak. Bydelene har ansvar for å tilby introduksjonsprogram bestående av norskopplæring, samfunnskunnskap og arbeidsrettede tiltak for flyktninger som har rett og plikt til introduksjonsprogram. I tillegg er det viktig å legge til rette for at flyktninger blir inkludert i samfunnet, slik at de får mulighet til å delta sosialt, kulturelt og politisk på lik linje med resten av befolkningen. Dette skal gjøres i samarbeid med individet, frivillige organisasjoner, utdanningsinstitusjoner og arbeidslivet i kommunen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Bydelenes mottak av flyktninger

På grunn av at det kom flere flyktninger enn vanlig til landet høsten 2015 blir det behov for å bosette flere flyktninger. Kommunens bosettingskvoter forventes å være på samme nivå i 2017 som i 2016.

Oslo mottak

Oslo kommune vant i 2016 anbud om opprettelse og drift av flyktningmottak. Oslo mottak åpnet den 01.09.2016 og vil ha plass til 150 flyktninger og med mulighet til å øke med ytterligere 30 flyktninger. Ved å ta hånd om mottaksdriften selv, har kommunen anledning til å legge til rette for norskopplæring, kvalifisering, arbeid og integreringstiltak på et tidlig tidspunkt etter ankomst.

Bydelene kan kartlegge flyktningene i mottaksfasen, og tilby aktuelle tilbud allerede mens folk bor på mottaket. Det vil også være enklere å få i gang et samarbeid mellom mottak og bydel rundt planlegging og tilrettelegging for bosetting når mottaket er lokalisert i Oslo og driftes av kommunen. Barna i de familiene som skal bosettes kan begynne i skole eller barnehage i den bydelen de skal bosettes mens de bor i mottaket. Det kan etableres samarbeid med frivillige slik at folk blir kjent med lokalmiljøet og den

bydelen som skal ta i mot dem, og hva som finnes av aktiviteter og andre tilbud der.

Tilskudd til bosetting av flyktninger

Kommunene mottar et statlig integreringstilskudd de fem første årene etter bosetting som er ment å dekke kommunens utgifter til bosetting av flyktninger.

Bydelene mottar et bosettingstilskudd for flyktninger det året de bosettes.

Tilskuddet for førsteårsbosatte flyktninger er prisjustert og utgjør i 2017 kr 137 000.

Bydelenes arbeid etter introduksjonsloven

Bydelene har ansvar for å tilby introduksjonsprogram. Bydelene skal så snart som mulig og innen tre måneder etter bosetting i bydelen, eller etter at krav om deltakelse blir framsatt, tilrettelegge introduksjonsprogram i henhold til introduksjonsloven. Per 31.06.2016 var det 1086 deltakere i introduksjonsprogrammet.

Introduksjonsordningen kan vare i inntil to år med mulighet for ett års forlengelse. Programmet omfatter norskopplæring, innføring i norsk samfunnsliv og forberedelse for deltagelse i arbeidslivet. Integreringsmeldingen (Meld. St. 30 Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk) som ble lagt frem våren 2016, gir sterke føringer om at introduksjonsprogrammet skal arbeidsrettes mer enn tidligere og at arbeidsrettede tiltak skal inngå i programmet på et tidligere tidspunkt.

Det er etablert et samarbeidsprosjekt mellom utvalgte bydeler og næringslivet gjennom YS og Virke, for å tilrettelegge for arbeidspraksis tidlig i introduksjonsprogrammet. Et tilsvarende samarbeidsprosjekt er etablert mellom enkelte bydeler og Universitetet i Oslo og Høyskolen i Oslo og Akershus, og skal legge til rette for akademisk praksis for deltakere i introduksjonsprogrammet som har akademisk bakgrunn.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 5.31 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Mottak og integrering av flyktninger mv

Mål, tiltak og resultatindikatorer
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>
Tiltak 1: Bosette flyktninger i egnet bolig innen 3 mnd.
Tiltak 2: Tilpasset introduksjonsprogram og tilbud om yrkesrettet norskopplæring til de som trenger det etter fullført program

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.32 Avsetninger (i tusen kroner)

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Bosettingstilskudd flyktninger (kap. 308)	156 600	158 920

Bosettingstilskuddet gjelder bosetting av 1 000 flyktninger og inntil 160 selvbosettere/ familieegjen-forente. Tilskuddet er prisjustert og utgjør kr 137 000 pr bosatt, fordelt med kr 102 000 til sosiale tjenester og kr 35 000 til økonomisk sosialhjelp.

Tabell 5.33 Særskilte tildelinger (i tusen kroner)

	Dok3 2016	Sak 1 2017
Bydel Grünerløkka - Quo Vadis	3 600	3 600

5.8 C Kvalifiseringsprogrammet

Tabell 5.34 Driftsbudsjett – Kvalifiseringsprogrammet

		Beløp i 1000 kr		
Funksjonsområde		Regnskap 2015	Budsjett 2016	Forslag 2017
<i>FO4 Kvalifiseringsprogrammet</i>				
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		421 635	434 210
	Sum utgifter		421 635	434 210
	Netto utgifter	371 572	421 635	434 210

Det er lagt til grunn den nye sammensetningen av KOSTRA-funksjoner som følger av byrådsak 90/16.

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3.

Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett.

For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2016 vises til vedlegg 3 i Dok.3/16.

1 Ansvarsområde

Kvalifiseringsprogram med tilhørende kvalifiseringsstønad er et helårig og heltids program for personer med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne som er uten eller har svært begrensede ytelser fra folketrygden. Programmet har vanligvis en varighet på ett år, og er en engangsrettighet. Programmet skal inneholde arbeidsrettede tiltak og arbeidssøking, og kan inneholde andre tiltak som kan støtte opp under overgangen til arbeid. Programmet skal utformes i tett samarbeid med deltakeren. Kvalifiseringsprogrammet er en lovpålagt oppgave for kommunene og er hjemlet i lov om sosiale tjenester i NAV.

2 Situasjonsbeskrivelse

Lønnet arbeid er den viktigste nøkkelen til å komme seg ut av fattigdom. Kvalifiseringsprogrammet skal

bidra til å bedre arbeidslivstilknytning og levekår for folk som står i fare for å komme i en situasjon med lite aktivitet og vedvarende fattigdom. Deltakerne skal settes i stand til å møte arbeidslivets krav og forventninger. Det gis tett oppfølging gjennom et fulltidsprogram som stiller krav til oppmøte. Oslo ligger på landsbasis og sammenlignet med andre storbyer, relativt høyt på antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet. Byrådet ønsker at bydelene tilbyr tiltak som støtter opp om overgangen til arbeid. Kvalifiseringsprogrammet er en viktig satsing for å motvirke fattigdom.

Avsetning til lokal yrkesrettet norskopplæring (YNO) videreføres og fordeles direkte til bydelene etter kriteriene i FO4 Sosialtjenester.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 5.35 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål, tiltak og resultatindikatorer
Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap
Tiltak 1: Tilby kvalifiseringsprogram med tett individuell oppfølging

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.36 Avsetninger

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Kvalifiseringsprogram/aktive tiltak (kap. 308)*	26 000	0

*Midlene er fordelt i bydelsrammen i 2017

Tabell 5.37 Særskilte tildelinger

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Kvalifiseringsprogram/aktive tiltak	0	26 000

*Midlene er avsatt på kap 308 Bydelene - avsetninger helse og sosiale tjenester i 2016

5.8 D Økonomisk sosialhjelp

Tabell 5.38 Driftsbudsjett – Økonomisk sosialhjelp

Funksjonsområde	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Forslag 2017
FO4 Økonomisk sosialhjelp (Ytelse til livsopphold)			
14 Overføringsutgifter		1 147 484	1 198 399
Sum utgifter		1 147 484	1 198 399
Netto utgifter	1 118 897	1 147 484	1 198 399

1 Ansvarsområde

Bydelenes sosiale tjenester skal arbeide for å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet og forebygge sosiale problemer. Økonomisk sosialhjelp er en subsidiær ytelse som gis når alle andre muligheter er prøvd. Ytelsen skal sees i sammenheng med andre tiltak som kan fremme overgang til arbeid og aktiv deltagelse.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det har de siste årene vært en økning i sosialhjelpsutgiftene på landsbasis. Dette gjelder også for Oslo. Det er ikke så stor vekst i antall sosialhjelpsmottakere, men flere får noe mer sosialhjelp pr måned og er avhengig av hjelp i en lengre periode. Mottakere over 25 år står for den største veksten. Utviklingen er ikke lik for alle bydelene, og årsakene er ikke åpenbare. Oslo har en relativt lav andel unge blant sine stønadsmottakere.

Byrådet vil arbeide for at sosialhjelpsmottakere i størst mulig grad skal få tilbud om aktive tiltak og kvalifisering som bidrar til at de blir selvhjulpne. Dette skal oppnås ved å kartlegge den helhetlige situasjonen til hver enkelt person, og gjennom relasjons- og tillitsarbeid. Det skal benyttes anerkjente verktøy og metoder til å gi karriereferdigheter og skape positive fremtidsbilder hos folk som trenger hjelp til å se seg selv som en ressurs i arbeidslivet.

Personer med omfattende rus-, psykiske - eller sosiale problemer skal motiveres til aktivitet. Det skal foretas en konkret og individuell vurdering av den enkeltes situasjon, herunder også vektlegge individets ressurser og interesser. Dersom de deltar i selvssettings- eller arbeidstreningstiltak, kan inntil kr. 1 500 pr. mnd. holdes utenfor utmåling av supplerende sosialhjelp.

Bydelene har ansvar for behandling av bostøtteordninger, slik at ordningene kommer innbyggerne til

gode og bidrar til å gjøre brukerne selvhjulpne. De kommunale bostøtteordningene er et supplement til

statens bostøtteordninger, og skal bidra til at økonomisk vanskeligstilte kan klare sine boligutgifter.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 5.39 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Økonomisk sosialhjelp

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 3: Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning</i>				
Tiltak 1: Gi rask hjelp og aktive tiltak				
Tiltak 2: Styrke oppmerksomheten på og legge vekt på barn og barnefamiliers behov ved utmåling av økonomisk sosialhjelp				
Tiltak 3: Utrede tildelingspraksis for økonomisk sosialhjelp				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Andel søknader om økonomisk sosialhjelp - behandlet innen to uker	82 %	85 %	95 %	95 %
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>				
Tiltak 1: Tilby barn og unge levekårssamtaler når sosialhjelp utmåles				

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 5.40 Særskilte tildelinger

	Dok 3 2016	Sak 1 2017
Bydel Grünerløkka - OsloPilot inkl. TOT.koordinator	7 000	9 000

5.9 Bydelene avsetninger eldre

Tabell 5.41 Driftsbudsjett - Bydelene avsetninger eldre

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
304	Bydelene - avsetninger eldre (EHS)			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	7 883	82 228	0
14	Overføringsutgifter	361	0	0
Sum utgifter		8 244	82 228	0
16	Salgsinntekter	-68	0	0
17	Refusjoner	-331	0	0
18	Overføringsinntekter	-10 483	-8 000	0
Sum inntekter		-10 882	-8 000	0
Netto utgifter		-2 638	74 228	0

Avsetninger for bydelene innenfor byrådsområdet eldre, helse og sosiale tjenester er fra 2017 innordnet på ett kapittel, kapittel 308, Bydelene - avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester.

5.10 Bydelene avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester

Tabell 5.42 Driftsbudsjett – Bydelene avsetning eldre, helse og sosiale tjenester

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap /		Regnskap	Dok 3	Forslag
Artsgr.		2015	2016	2017
308	Bydelene avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	1 166	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	42 424	273 183	356 669
14	Overføringsutgifter	10 601	40 600	40 600
Sum utgifter		54 191	313 783	397 269
16	Salgsinntekter	-44	0	0
17	Refusjoner	2 178	0	0
18	Overføringsinntekter	-180 250	-118 835	-130 043
Sum inntekter		-178 116	-118 835	-130 043
Netto utgifter		-123 925	194 948	267 226

Det er avsatt midler til følgende tiltak:

Tabell 5.43 Bydelene avsetninger

			<i>Tall i tusen</i>
<i>Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester</i>			
23082000	IKT tiltak EHS sektor (FO1)		11 000
23080053	Oppfølging- prosjekter i bydeler (FO1)		8 000
23080101	Utviklingstiltak EHS sektor (FO1)		5 435
<i>Funksjonsområde 2B Oppvekst</i>			
23083031	Komp.ordning uforutsette utg. i omfattende barnevernsaker (FO2B)		30 000
23080030	Bystyremelding Ung i Oslo, ungdomstiltak (FO2B)		6 908
23080202	Utviklingsarbeid i bydelsbarnevernet (FO2B)		6 950
23080109	Helsestasjon- skolehelsetjeneste, H.plan psykisk helse (FO2B)		2 900
23083060	Nye familier (FO2B)		9 600
<i>Funksjonsområde 3 Helse og omsorg</i>			
33080033	Storbytiltak psykisk helse (FO3)		27 685
23083010	Eldresentre - driftstilskudd og treningstilbud (FO3)		23 000
23083021	Velferdsteknologi (FO3)		20 000
23083030	Utviklingstiltak aldring og helse (FO3)		17 250
33083010	Kompetansehevende tiltak (FO3)		11 900
23080106	Folkehelse (FO3)		9 300
23083022	Aldersvennlig by (FO 3)		10 000
23083040	Demensplan - dagaktivitetstilbud (FO 3)		8 000
23080036	Kjøp av helsetjenester i EØS-området (FO3)		3 400
<i>Funksjonsområde 4 Sosiale tjenester og ytelser (FO4)</i>			
23080098	Bosettingstilskudd flyktninger (art 11) (FO4)		118 320
23080098	Bosettingstilskudd flyktninger (art 14) (FO4)		40 600
23080110	Sentrumsarbeidet (FO4)		12 000
23083050	Utviklingstiltak bolig og sosiale tjenester (FO4)		5 800

Det er innarbeidet en forventet pris- og lønnsutvikling på 3,571 mill. netto, jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Det er avsatt 6,9 mill. til utgift turnuslegeordning i bydelene og det er foretatt en risikoavsetning på 2 mill. til OsloPiloten. Ufordelt reserven utgjør 0,338 mill.

Bosettingstilskuddet gjelder mottak av i alt 1 000 flyktninger og inntil 160 selvboettere/ familiejenforente. Tilskuddet er prisjustert og utgjør 0,137 mill. pr bosatt flyktning.

Det forventes 84,4 mill. i tilskudd til kommunalt barnevern. Det forutsettes at det mottas storbymidler, psykisk helse med 27,7 mill. Det forventes 8 mill. i kompetanse- og innovasjonstilskudd. Det er budsjett-

tert et statlig tilskudd på 10 mill. knyttet til helsestasjons- skolehelsetjenesten.

Kompensasjonsordning for uforutsette utgifter i omfattende barnevernssaker

Ved behandling av forslag til revidert kriteriesystem for bydelene, vedtok bystyret at det skal avsettes en sentral pott på 30 mill. til bydeler som brått får store utgifter til nye og omfattende barnevernssaker. Byrådet foreslår å følge opp dette ved å kompensere bydelene for de høyeste døgnprisene ved institusjonsplassering. De største utgiftene bydelene har innen barnevernet gjelder utgifter til plassering. Fordelingen foreslås fordelt med reduserte døgnpriser så langt ned som avsetningen tillater, i henhold til faktisk bruk til og med 30.11.2017 innrapportert av bydelene og Barne- og familieetaten.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 5.44 Investeringer – Bydelene eldre, helse og sosiale tjenester

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
308	Bydelene avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	55 000	55 000
Sum utgifter		0	55 000	55 000
07	Refusjoner	0	-9 000	-9 000
Sum inntekter		0	-9 000	-9 000
Netto utgifter		0	46 000	46 000

5.45 Investeringsoversikt– Bydelene eldre, helse og sosiale tjenester

308	Bydelene avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)	Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:									
113 041	El-bil ordning bydelene			10 000	20 000	20 000	0		
116 019	IKT fagsystemportefølje/plattform			45 000	45 000	45 000	45 000		
	Sum investeringsutgifter			55 000	65 000	65 000	45 000		
116 019	IKT fagsystemportefølje/plattform	Investeringsmoms		-9 000	-9 000	-9 000	-9 000		
	Sum kapittel finansiering			-9 000	-9 000	-9 000	-9 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			46 000	56 000	56 000	36 000		

Ved utskifting av kommunens bilpark skal det som hovedregel anskaffes tjenestebiler med nullutslipps-teknologi eller klimanøytrale drivstofftyper.

For å få effekt av ny velferdsteknologi er videreført 45 mill. årlig til oppgradering av sektorens fagsystemer

Det er avsatt 60 mill. i økonomiplanperioden til en intern låneordning for bydelene for kjøp av elektriske biler. Lånet skal tilbakebetales bykassen.

5.11 ASSS indikatorer for tjenester under eldre, helse og sosiale tjenester

ASSS (Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner) er et nettverk for de 10 største kommunene i landet. Hovedfokus er utvikling og analyse av styringsdata på overordnet nivå. ASSS har utviklet indikatorer på flere tjenesteområder for

å kunne sammenligne ressursbruk, tjenesteproduksjon, dekningsgrader, enhetskostnader og kvalitet. Her følger et utvalg av indikatorer hvor Oslo kommune sammenlignes med gjennomsnittet av ASSS.

Tabell 5.46 ASSS indikatorer for Pleie og omsorg

Indikatorer for pleie og omsorg	Oslo 2014	Oslo 2015	ASSS 2014	ASSS 2015
Netto driftsutgifter hjemmetjenester 67 år og eldre pr innbygger 67 år og eldre	17 741	16 386	18 073	17 491
Andel av innbyggere 80 år og eldre som mottar hjemmetjenester	30,6	29,5	30,8	30,1
Andel av innbyggere 80 år og eldre som bor i institusjon eller bolig med heldøgns omsorg	17,5	17,9	16,9	16,6
Netto driftsutgifter hjemmetjenester 0-66 år pr bruker 0-66 år	453 783	483 492	411 646	405 379
Netto driftsutgifter hjemmetjenester 67 år og eldre pr bruker 67 år og eldre	125 609	122 715	133 761	134 573
Andel årsverk i pleie og omsorg med fagutdanning	70 %	68 %	74 %	72 %

ASSS 21.08

I Oslo kommune bruker hjemmetjenesten mindre ressurser til brukere over 67 år sett i forhold til antall innbyggere i denne målgruppen. En viktig årsak til dette er at bistandsbehovet hos mottakere i Oslo er lavere enn for snittet i ASSS. Det gis derfor færre vedtakstimer per bruker.

For innbyggere over 80 år er det en noe lavere andel som får hjemmetjenester i Oslo kommune enn i ASSS. For denne aldersgruppen er det imidlertid i Oslo en høyere andel som er i institusjon eller bolig med heldøgns omsorg enn for snittet i ASSS.

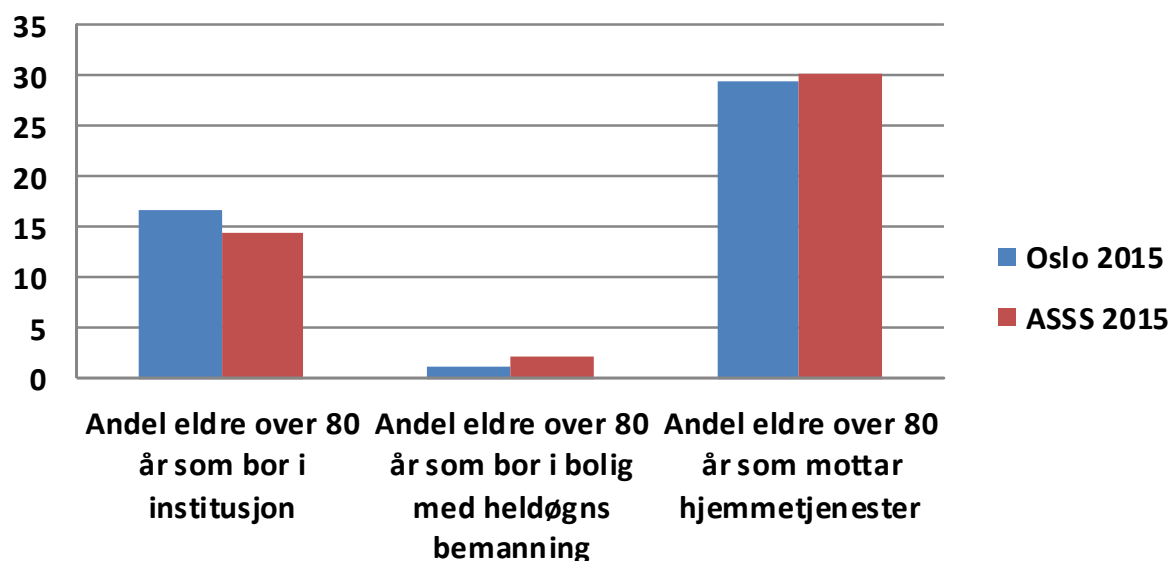
For netto driftsutgifter pr hjemmetjenestemottaker 0-66 år ligger kommunen 19 % høyere enn gjennomsnittet for ASSS, mens utgift pr bruker 67 år og over er 91% av ASSS snittet. Kommunen har mange tjenestemottakere med lavt/moderat behov for hjelp, og

de mest pleietrengende får oftere plass i institusjon. Oslo har omtrent som snittet av innbyggere som har behov for tjenester, men har likevel en samlet ressursbruk til hjemmetjenester som er noe lavere enn gjennomsnitt ASSS.

Oslo kommune har en lavere andel årsverk i pleie og omsorg med fagutdanning enn ASSS snittet. SSB har endret sin metode for innhenting av årsverkstall. 2015 tall er derfor ikke sammenlignbart med tidligere år.

Oslo er blant de ASSS-kommunene som har best kapasitet av institusjonsplasser, men færre boliger med heldøgns bemanning. For andelen innbyggere 80 år over som mottar hjemmetjenester ligger Oslo noe lavere enn ASSS snitt.

Figur 5.2 Tjenestetilbud til innbyggere over 80 år

Beboere i bolig med heldøgns bemanning mottar ofte også hjemmetjenester. Disse vil også være inkludert som mottagere av hjemmetjenester.

Kommunehelsetjenesten

Tabell 5.47 ASSS indikatorer for kommunehelsetjenesten

Indikatorer for kommunehelsetjenesten	Oslo 2014	Oslo 2015	ASSS 2014	ASSS 2015
Netto driftsutgifter pr innbygger til kommunehelsetjenesten	2 047	2 100	1 972	2 063
Årsverk helsestasjon- og skolehelsetjeneste pr 10 000 innbyggere 0-20 år	31,2	33,3	28,8	28,8
Reservekapasitet fastleger	106	105	104	103

Oslo kommune har fortsatt noe høyere netto driftsutgifter pr innbygger til kommunehelsetjenesten enn gjennomsnittet i ASSS. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten til innbyggere 0-20 år er styrket mer enn gjennomsnittet i ASSS.

Reservekapasitet for fastleger er en sier noe om legetilbudet, ettersom høyt tilbud av leger gjør at innbyggerne har flere fastleger å velge mellom og at det er ledig legekapasitet i kommunen. I Oslo kommune er reservekapasiteten noe høyere enn for snittet i ASSS.

Barnevernet

Tabell 5.48 ASSS indikatorer for barnevernet

Indikatorer for barnevernet	Oslo 2014	Oslo 2015	ASSS 2014	ASSS 2015
Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år til barnevernet	8 295	8 674	8 062	8 359
Andel barn med barneverntiltak i forhold til innbyggere 0-17 år	4,4	4,4	4,2	4,2
Andel barn med tiltak som ikke er plasseringstiltak	68,0	69,6	64,5	65,7
Netto driftsutgifter pr barn med plasseringstiltak (f 252)	269 695	315 868	272 776	306 597
Andel barn med tiltak per 31.12 med utarbeidet tiltaksplan/omsorgsplan	91	91	86	90
Andel undersøkelser gjennomført i løpet av 3 måneder	92	90	85	88

Oslos netto driftsutgifter til barnevern per innbygger 0-17 år ligger over gjennomsnittet i nettverket i 2015. Veksten i netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år fra 2014 til 2015 noe høyere i Oslo enn gjennomsnittet av nettverket. Oslo lå dermed 4 % over gjennomsnittet for nettverket i 2015 mot 3 % og 8 % i hhv. 2013 og 2014.

Det er en sammenheng mellom netto driftsutgifter til barnevern per innbygger 0-17 år og antall barn med barnevernstiltak per innbygger i sammen aldersgruppe. Oslo ligger litt over snittet på begge størrelsene og det handler først og fremst om at behovet for barneverntjenester i Oslo er litt over gjennomsnittet for nettverket.

Andel barn med tiltak som ikke er plasseringstiltak av alle barn med barnevernstiltak er ment å skulle gi et uttrykk for evne til å komme tidlig inn med tiltak og evne til å avhjelpe problematikken i samarbeid med barnets foreldre. Det er en prioritert oppgave i

barnevernet. Oslos resultat er høyere enn gjennomsnittet i nettverket, noe som indikerer at vi prioriterer og er gode på å komme inn tidlig og å gi bistand der hvor barnet bor.

Utgiftene til plasseringstiltak per barn med plasseringstiltak var i 2015 litt høyere i Oslo enn gjennomsnittet i nettverket, mens nivået i Oslo lå like under gjennomsnittet i 2014. Veksten i Oslo var 18 %, mens den i nettverket samlet var på 12 %. Fra 2013 til 2015 var imidlertid veksten i Oslo lavere enn veksten i nettverket samlet.

Andel undersøkelser som gjennomføres innen 3 mnd. og andel barn med utarbeidet plan er to uttrykk for barneverntjenestene er i stand til å oppfylle lovkrav, og er da også indikasjon på kvalitet i tjenesten. Oslos resultater på disse to indikatorene har vært over gjennomsnittet i nettverket i mange år

Sosialtjenesten

Tabell 5.49 ASSS indikatorer for sosialtjenesten

Indikatorer for sosialtjenesten	Oslo 2014	Oslo 2015	ASSS 2014	ASSS 2015
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten* pr innbygger 18-66 år	6 760	6 852	4 343	4 419
Andel sosialhjelpsmottakere 18-24 år i forhold til alle mottakere	12,9	12,3	21,9	21,5
Brutto driftsutgifter økonomisk sosialhjelp pr mottaker	58 949	61 697	47 671	49 431
Andel deltakere som gikk til arbeid/utdanning etter fullført KVP	55,6	63,3	45,8	54,5

* Sosialtjenesten omfatter i denne sammenheng Kostra-kategoriene F242, 243, 273, 276 og 281

Oslo kommune har høyere netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr innbygger 18-66 år enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. I tillegg til råd, veiledning, oppfølging og forebygging, og utgifter til økonomisk sosialhjelp, omfatter sosialtjenesten i denne sammenhengen også utgifter til rusomsorg, kvalifiseringsprogrammet og andre arbeidsrettede tiltak i kommunal regi. Oslos relativt høye utgiftsnivå må sees i sammenheng med at byen også har det høyest beregnede utgiftsbehovet for sosialtjenesten pr innbygger i statens inntektssystem for kommunene. Til tross for økningen i det relativt høye utgiftsnivået for Oslo, så viser utregninger fra KS at netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr innbygger i Oslo ligger lavere enn det beregnede utgiftsbehovet for byen.

Oslo kommune sammenlignes med ASSS-kommunene med ulike ressursbruksindikatorer, og her blir det korrigert for forskjeller i utgiftsbehov, arbeidsgiveravgift og pensjonsutgifter. I forhold til ASSS-snittet ligger Oslo 55 % høyere for netto driftsutgifter pr innbygger 18-66 år på sosiale tjenester og 38 % høyere for økonomisk sosialhjelp pr innbygger, i 2014 var tilsvarende tall 56 % og 33 %.

Oslo har en langt lavere andel av sosialhjelpsmottakerne som er i aldersgruppen 18-24 år, enn det som er gjennomsnittet i ASSS-kommunene. Dette er som tidligere år, og reflekterer et fokus på å unngå at ungdom innleder et klientforhold til sosialtjenesten, og at de i stedet får hjelp til å skaffe arbeid eller fortsette skolegang.

Andelen unge gikk også noe ned i 2015, og det var i tillegg en liten nedgang i det samlede antallet unge som mottok sosialhjelp en eller flere ganger i løpet av året.

Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr mottaker er for Oslo klart høyere enn gjennomsnittet for ASSS-kommunene. Dette utgiftsnivået avhenger av flere forhold. Det handler blant annet om stønadslengde i løpet av året, husstandsstørrelse, mottakernes øvrige inntektsgrunnlag, boligmarked og boutgifter, kostnadsnivået lokalt, utmålingspraksisen i kommunen og eksistensen av andre kommunale ordninger (for eksempel kommunale bostøtteordninger). I tillegg kan regnskapspraksis variere noe mellom kommunene. I Oslo var det utgiftsøkning nominelt på i overkant av 6 % fra 2014 til 2015. Gjennomsnittlig økning for ASSS-kommunene var imidlertid lavere med ca. 3 %. Variasjonen i utviklingen mellom kommunene er imidlertid stor. For Oslo viser annen statistikk at i 2015 var den gjennomsnittlige stønadslengden pr mottaker var tilnærmet uforandret fra året før, gjennomsnittlig utbetalt beløp pr måned økte med 5,6 % - det siste blant annet som følge av en liten økning i andelen mottakere med økonomisk sosialhjelp som viktigste inntektskilde.

Andelen deltakere som går til arbeid eller utdanning etter fullført KVP er en viktig resultatindikator for sosialtjenesten. Som i de foregående år, kommer Oslo bedre ut enn gjennomsnittet for ASSS. Et bedre resultat i Oslo kan skyldes godt arbeid, men vil også være påvirket av rekrutteringen til KVP. For Oslo bedret dette resultatet seg ytterligere i 2015, noe som også gjelder ASSS-kommunene i gjennomsnitt.

5.12 Bydelsfordeling av ordinær drift og økonomisk sosialhjelp

Tabell 5.50 Fordeling av driftsramme og sosialhjelp per bydel

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Driftsramme	Økonomisk sosial- hjelp	Sum
001 Bydel Gamle Oslo (1) (B)	1 514 598	171 938	1 686 536
002 Bydel Grünerløkka (2) (B)	1 397 685	149 602	1 547 287
003 Bydel Sagene (3) (B)	1 171 357	92 430	1 263 787
004 Bydel St. Hanshaugen (4) (B)	861 450	72 016	933 466
005 Bydel Frogner (5) (B)	1 292 749	76 078	1 368 827
006 Bydel Ullern (6) (B)	959 793	16 910	976 703
007 Bydel Vestre Aker (7) (B)	1 289 134	29 242	1 318 376
008 Bydel Nordre Aker (8) (B)	1 501 103	35 490	1 536 593
009 Bydel Bjerke (9) (B)	1 043 315	75 977	1 119 292
010 Bydel Grorud (10) (B)	1 017 564	71 978	1 089 542
011 Bydel Stovner (11) (B)	1 111 334	87 140	1 198 474
012 Bydel Alna (12) (B)	1 758 683	112 046	1 870 729
013 Bydel Østensjø (13) (B)	1 703 392	61 715	1 765 107
014 Bydel Nordstrand (14) (B)	1 514 344	38 315	1 552 659
015 Bydel Søndre Nordstrand (15) (B)	1 248 919	107 522	1 356 441
Sum Bydelsfordelt ramme	19 385 420	1 198 399	20 583 819

Tabell 5.51 Fordeling av driftsrammen i bydelene

Beløp i 1000 kr

Kapittel	Bydel	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Forslag 2017
001	Bydel Gamle Oslo	1 601 745	1 594 547	1 686 536
002	Bydel Grünerløkka	1 465 167	1 494 989	1 547 287
003	Bydel Sagene	1 201 570	1 215 782	1 263 787
004	Bydel St. Hanshaugen	878 037	904 811	933 466
005	Bydel Frogner	1 271 830	1 317 610	1 368 827
006	Bydel Ullern	898 933	922 932	976 703
007	Bydel Vestre Aker	1 298 633	1 281 448	1 318 376
008	Bydel Nordre Aker	1 466 729	1 467 423	1 536 593
009	Bydel Bjerke	1 082 361	1 101 555	1 119 292
010	Bydel Grorud	1 029 270	1 050 945	1 089 542
011	Bydel Stovner	1 087 096	1 132 157	1 198 474
012	Bydel Alna	1 739 169	1 781 591	1 870 729
013	Bydel Østensjø	1 620 777	1 692 391	1 765 107
014	Bydel Nordstrand	1 469 573	1 504 659	1 552 659
015	Bydel Søndre Nordstrand	1 277 144	1 235 553	1 356 441
Sum bydelsfordelt ramme		19 388 034	19 698 393	20 583 819

5.13 Spesifikasjon av budsjettrammer for bydelene 2017

1. Bydelssektorens budsjettramme

I Økonomiplanen for perioden 2017-2020, som er vist innledningsvis i kapittel 5, fremgår at samlet netto ramme for bydelssektoren utgjør 21 184,4 mill. i 2017. Denne rammen omfatter både midlene som er fordelt til bydelene og det som er avsatt på kap. 305, 306 og 308,

men omfatter ikke inntekter på avsetningskapitlene. Oversikt over fordeling mellom bydelsfordelt ramme og sentrale avsetningskapitler er fremstilt i tabell 5.53. I tabell 5.52 vises hva som er innarbeidet av budsjettendringer på grunn av befolkningsutviklingen.

Tabell 5.52 Budsjettendring fra 2017 som følger befolkningsfremskrivningen

<i>Beløp i 1000 kr</i>				
Funksjonsområder	2017	2018	2019	2020
FO2B Oppvekst	31 000	56 000	85 000	113 000
FO 3 Pleie og omsorg	32 000	74 000	125 000	205 000
Sum kriteriefordelt demografijustering	63 000	130 000	210 000	318 000

Tabell 5.52 viser at det fordeles 63 mill. i 2017 til bydelene som kompensasjon for befolkningsutviklingen sammenlignet med 2016. Det er avsatt midler i sin helhet på kap. 305 til etablering av barnehager.

Rammekutt i kommende økonomiplanperiode

Uspesifisert rammeendring utgjør en reduksjon på 10,8 mill. på bydelssektoren. Av dette er 8,9 mill. innarbeidet på bydelsfordelte midler (kap. 001–015).

Styrking av barneverntjenesten

Som en del av Regjeringens satsing på barnevern gjeldende fra budsjett 2011, videreføres satsingen i 2017 innenfor rammen av midler tildelt som rammetilskudd til kommunen. Det er fordelt 78,5 mill. generelt til bydelene og 2,8 mill. som gjelder sentrumsansvar fordelt på to bydeler.

Tabell 5.53 Bydelenes budsjettrammer og avsetningskapitler i bydelsrammen

<i>Beløp i mill. kroner</i>	
Rammer	Forslag budsjett 2017
Netto ramme bydelssektoren (Jf. økonomiplanskjema)	21 184,4
Inntekter på kap. 306 Bydelene - diverse barnehagetiltak, betaling for utenbys barn	29,0
Statstilskudd på kap. 308 Bydelene - avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester	130,0
Bydelssektorens samlede budsjettramme	21 343,4
<i>Disponering av samlet ramme:</i>	
Bydelsfordelt ramme	20 583,8
Sentrale avsetninger, kap. 305, 306 og 308	759,6
Bydelssektorens samlede budsjettramme	21 343,4

Tabell 5.53 viser sammenhengen mellom bydelssektorens netto ramme, bydelssektorens samlede ramme og hva som fordeles direkte til bydelene. I tillegg til bydelssektorens netto budsjettramme på 20 184,4 mill. i 2017 kommer statstilskudd på kap. 304 og kap. 308, samt inntekter på kap. 306. Dette gir en samlet ramme for bydelssektoren på 21 343,4 mill. Den samlede rammen fordeles i hovedsak til bydelene i Sak 1, mens noe midler avsettes på de sentrale kapitlene 305, 306 og 308 til senere fordeling, slik tabellen viser.

Som vist i tabell 5.54 har bydelene egne inntekter, som for eksempel brukerbetalinger, salgsinntekter, refusjoner og statstilskudd. Disse er anslått til 4 287,4 mill. for 2017. Med dette beløpet i tillegg til den samlede rammen for bydelssektoren på 21 343,4 mill. gir det en samlet brutto ramme for bydelssektoren på 25 630,8 mill. Midlene som fordeles til bydelene er 20 583,8 mill. og omfatter ordinær drift med 19 385,4 mill. og økonomisk sosialhjelp med 1 198,4 mill.

Tabell 5.54 Samlet brutto budsjettramme for bydelssektoren

Beløp i mill. kroner

Rammer	Forslag til budsjett 2017
Samlet brutto budsjettramme	25 630,8
- Bydelenes egne inntekter (brukerbetaling, salgsinntekter, statstilskudd mv.)	4 287,4
Bydelssektorens samlede budsjettramme	21 343,4
Sentrale avsetninger, kap. 305, 306 og 308	759,6
Bydelsfordelt ramme	20 583,8
- Økonomisk sosialhjelp (art 14 i budsjettvedtaket)	1 198,4
Ordinær drift (art 11 i budsjettvedtaket)	19 385,4

Tabell 5.55 Forslag til budsjett fordelt på ordinær drift og økonomisk sosialhjelp – med spesifikasjon av lønns- og prisjustering.(Beløp i 1000 kroner)

Bydel	Budsjett 2017 (før lønns- og prisjustering)			Lønns- og prisjustering			Budsjettforslag 2017		
	Driftsutgifter (art 11)	Økonomisk sosialhjelp (art 14)	Sum	Driftsutgifter (art 11)	Økonomisk sosialhjelp (art 14)	Sum	Driftsutgifter (art 11)	Økonomisk sosialhjelp (art 14)	Sum
1 Gamle Oslo	1 468 157	168 047	1 636 204	46 441	3 891	50 332	1 514 598	171 938	1 686 536
2 Grønnerløkka	1 355 160	146 420	1 501 580	42 525	3 182	45 706	1 397 685	149 602	1 547 287
3 Sagene	1 135 216	90 339	1 225 555	36 140	2 092	38 232	1 171 357	92 430	1 263 787
4 St.Hanshaugen	834 635	70 386	905 021	26 815	1 630	28 445	861 450	72 016	933 466
5 Frogner	1 251 711	74 356	1 326 067	41 039	1 722	42 760	1 292 749	76 078	1 368 827
6 Ullern	929 455	16 528	945 983	30 338	383	30 721	959 793	16 910	976 703
7 Vestre Aker	1 247 739	28 580	1 276 319	41 395	662	42 056	1 289 134	29 242	1 318 376
8 Nordre Aker	1 454 748	34 687	1 489 435	46 355	803	47 158	1 501 103	35 490	1 536 593
9 Bjerke	1 010 490	74 258	1 084 748	32 825	1 719	34 544	1 043 315	75 977	1 119 292
10 Grorud	985 526	70 349	1 055 875	32 038	1 629	33 667	1 017 564	71 978	1 089 542
11 Stovner	1 076 546	85 168	1 161 714	34 788	1 972	36 760	1 111 334	87 140	1 198 474
12 Alna	1 703 267	109 511	1 812 778	55 416	2 536	57 952	1 758 683	112 046	1 870 729
13 Østensjø	1 649 725	60 318	1 710 043	53 668	1 397	55 064	1 703 392	61 715	1 765 107
14 Nordstrand	1 466 424	37 448	1 503 872	47 920	867	48 787	1 514 344	38 315	1 552 659
15 Søndre Nordstrand	1 209 076	105 089	1 314 165	39 843	2 433	42 276	1 248 919	107 522	1 356 441
Sum	18 777 875	1 171 484	19 949 359	607 545	26 915	634 460	19 385 420	1 198 399	20 583 819

Lønns- og prisjustering

I budsjettet for 2016 var det forutsatt en lønnsvekst på 2,7 %. Resultatet fra lønnsoppgjøret gir en lønnsvekst på 2,4 % i 2016. Denne lavere lønnsveksten er hensyntatt ved beregning for 2017. I lønns- og prisomregningen for 2017 er derfor prosenten på lønnsomregningen redusert fra 2,7 % til 2,4 %.

For bydelene og Sykehjemsetaten benyttes det 85% lønnsandel i deflator og 15% forventet utvikling i øvrige kommunale driftsutgifter. Deflatoren som er innarbeidet i Sak 1: $2,4 \% * 0,85 + 2,1 \% * 0,15 = 2,36 \%$. Sosialhjelpen er justert med ordinær kommunal deflator som er 2,4 %.

Netto pensjonskostnader til Oslo pensjonsforsikring AS (OPF) i 2017 utgjør 25,2 % av pensjonsgivende lønn og belastes virksomheten ved lønnsutbetaling.

Kompensasjon for antatt lønns- og prisvekst i 2017 utgjør 461,8 mill. Av dette utgjør 434,9 mill. ordinær drift og 26,9 mill. økonomisk sosialhjelp. Lønns- og prisjustering for ordinær drift er først fordelt forholdsmessig iht. funksjonsområdenes andel av tildelt ramme og deretter kriteriefordelt mellom bydelene. Av tillegg for høyere pensjonsutgifter på 172,6 mill. er 148,6 mill. fordelt forholdsmessig etter funksjonsområdenes andel, mens 24,0 mill. er fordelt etter FO3-nøkkel. Justering for økonomisk sosialhjelp er kriteriefordelt etter FO4-nøkkel. Det vises for øvrig til omtale i kap.17 Budsjett-tekniske merknader.

2. Demografiske og sosiale forhold i bydelene

Ulikheter i befolkningssammensetning og levekår mellom bydelene er bestemmende for behovet for helse-, sosial- og omsorgstjenester. Kriteriesystemet er utviklet for å sikre en fordeling av budsjetttrammene som gjenspeiler disse ulikhetene. Nedenfor beskrives kort demografiske og sosiale trekk ved bydelene. Hensikten er å vise hvilke fordelingsmønstre som danner utgangspunktet for kommunens levekårspolitikk, og dermed for budsjettfordelingen.

Befolkning pr. bydel

Nedenstående tabell viser befolkningen pr. 01.01.2016 fordelt på bydeler og aldersgrupper. I tråd med det kriteriebaserte budsjettssystemet er befolkningen i Sentrum og Marka fordelt på de bydelene som har ansvar for tjenester til disse. Befolkningen er også justert for sykehjemsbeboere utenbys (76 beboere) og sykehjemsbeboere i andre bydeler. For mer utdyping vises til *Vedlegg til byrådets budsjettforslag for 2017 – dokumentasjon av budsjettgrunnlaget for bydelene, Grønt hefte.*

1.

Tabell 5.56 Befolkning fordelt på bydel og aldersgrupper i 2016 justert etter kriteriesystemet

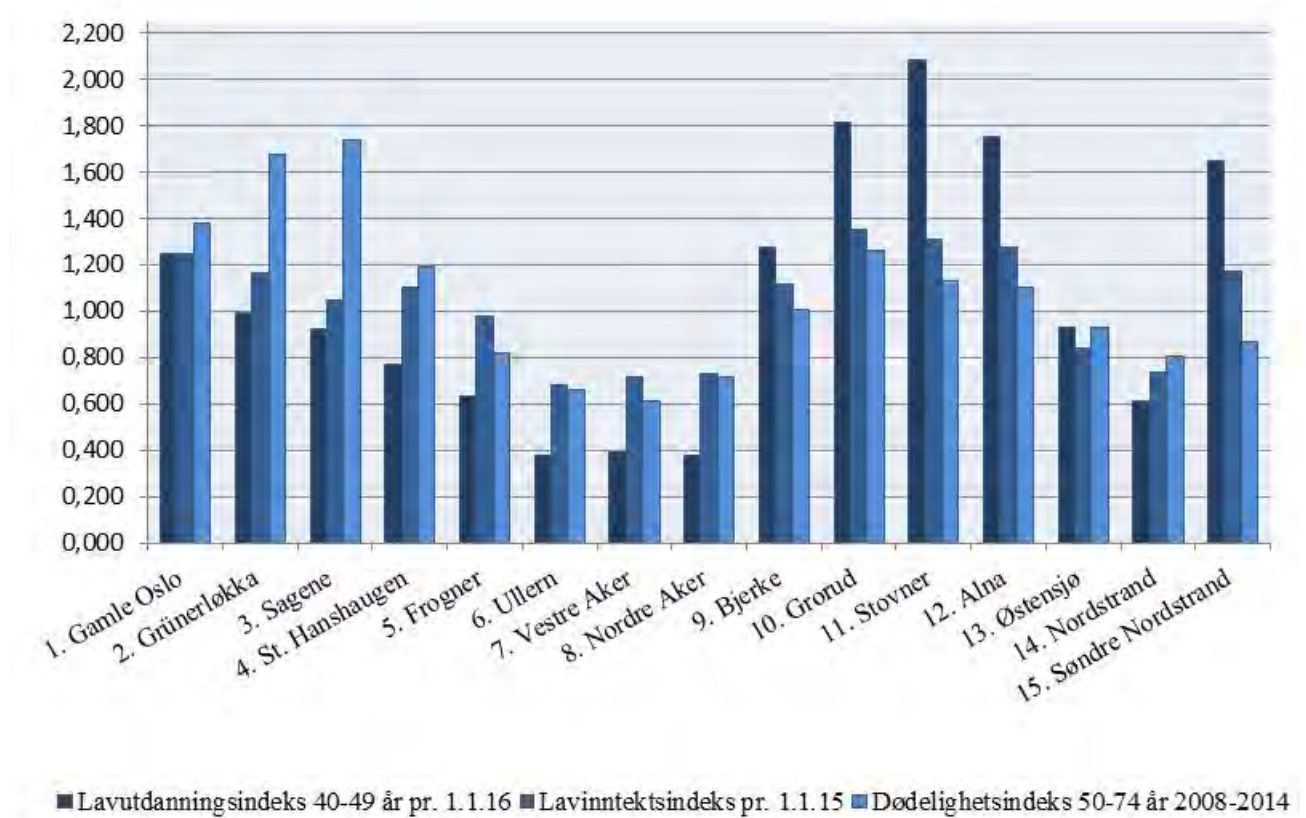
Bydel	0-5 år	6-19 år	20-66 år	67-79 år	80 år+	herav 90 år+	Totalt antall innb. 1.1.2016
Gamle Oslo	4 530 8,8 %	5 027 9,8 %	39 046 75,9 %	2 144 4,2 %	685 1,3 %	164 0,3 %	51 432 100,0 %
Grünerløkka	4 231 7,5 %	4 376 7,8 %	44 801 79,8 %	1 998 3,6 %	731 1,3 %	216 0,4 %	56 137 100,0 %
Sagene	3 464 8,3 %	2 766 6,7 %	32 688 78,7 %	1 909 4,6 %	711 1,7 %	230 0,6 %	41 538 100,0 %
St. Hanshaugen	2 254 5,9 %	2 660 6,9 %	30 822 80,5 %	1 876 4,9 %	695 1,8 %	199 0,5 %	38 307 100,0 %
Frogner	3 026 5,3 %	4 328 7,6 %	42 659 74,8 %	5 060 8,9 %	1 965 3,4 %	497 0,9 %	57 038 100,0 %
Ullern	2 581 7,9 %	5 029 15,4 %	19 683 60,2 %	3 825 11,7 %	1 564 4,8 %	388 1,2 %	32 682 100,0 %
Vestre Aker	4 095 8,4 %	8 524 17,4 %	29 213 59,8 %	4 976 10,2 %	2 056 4,2 %	524 1,1 %	48 864 100,0 %
Nordre Aker	4 050 8,0 %	8 560 16,9 %	32 035 63,3 %	4 051 8,0 %	1 907 3,8 %	452 0,9 %	50 603 100,0 %
Bjerke	2 913 9,4 %	5 058 16,4 %	19 767 63,9 %	2 012 6,5 %	1 181 3,8 %	300 1,0 %	30 931 100,0 %
Grorud	2 155 7,9 %	4 547 16,6 %	17 365 63,5 %	2 220 8,1 %	1 052 3,8 %	203 0,7 %	27 339 100,0 %
Stovner	2 469 7,7 %	6 243 19,4 %	19 205 59,7 %	3 271 10,2 %	989 3,1 %	159 0,5 %	32 177 100,0 %
Alna	4 194 8,5 %	8 079 16,4 %	31 169 63,3 %	4 191 8,5 %	1 616 3,3 %	344 0,7 %	49 249 100,0 %
Østensjø	4 218 8,5 %	8 227 16,5 %	30 558 61,2 %	4 020 8,1 %	2 888 5,8 %	546 1,1 %	49 911 100,0 %
Nordstrand	3 977 7,9 %	8 562 17,0 %	30 484 60,7 %	4 650 9,3 %	2 546 5,1 %	662 1,3 %	50 219 100,0 %
Søndre Nordstrand	3 446 9,0 %	7 940 20,7 %	24 066 62,6 %	2 359 6,1 %	634 1,6 %	131 0,3 %	38 445 100,0 %
I alt	51 603 7,9 %	89 926 13,7 %	443 561 67,7 %	48 562 7,4 %	21 220 3,2 %	5 015 0,8 %	654 872 100,0 %

Levekårsvariasjoner

Variasjon i levekår mellom bydelene gjenspeiles i variasjon i tildeling gjennom kriteriesystemet. I diagrammet nedenfor gjengis noen av levekårsindeksene som brukes i kriteriesystemet. Det gjennomsnittlige

nivået i byen på alle indeksene er satt lik 1. Bydeler med verdier over 1 har dårligere levekår, f.eks. et lavere inntektsnivå, enn gjennomsnittet. Bydeler med verdier under 1 har bedre levekår enn gjennomsnittet.

Figur 5.3 Levekårsindekser for bydelene

3. Fordeling av budsjettrammen

Bydelene tildeles midler gjennom et rammebudsjetteringssystem. Hver bydel tildeles en ramme for ordinær drift og en ramme for økonomisk sosialhjelp. De danner grunnlag for bydelsutvalgenes budsjettfordeling. Midlene er fordelt på fem funksjonsområder, som etter

revisjon av fordelingssystemet i 2016 inndeles slik: FO1 Administrasjon og fellestjenester, FO2A Barnehager, FO2B Oppvekst, FO3 Helse og omsorg og FO4 Sosiale tjenester og ytelser. FO1-FO3 samt sosiale tjenester og kvalifiseringsprogram fra FO4 danner rammen for ordinær drift.

Tabell 5.57 Bydelssektorens budsjettrammer fordelt på funksjonsområder (inkl. avsetningskapitler)

Beløp i 1000 kr

Funksjonsområder	Budsjettrammer inkl. statstilskudd kap. 305-308	Herav statstilskudd kap. 305-308 *
Funksjonsområde 1 Administrasjon og fellestjenester	208 335	0
Funksjonsområde 2A Barnehager	6 381 553	29 000
Funksjonsområde 2B Oppvekst	2 709 826	93 358
Funksjonsområde 3 Helse og omsorg	9 221 855	36 685
Funksjonsområde 4:	2 867 273	0
- Sosiale tjenester	1 194 065	
- Kvalifiseringsprogram	434 210	0
- Økonomisk sosialhjelp (ytelse til livsopphold)	1 238 999	
<i>Ikke fordelt på funksjonsområder:</i>		
Utsatt dekning av merforbruk	-45 400	0
Bydelssektorens samlede budsjettramme	21 343 443	159 043

* Inntekter på FO2A gjelder betaling for utenbys barn i Oslobarnehager.

Byrådet har som hovedmål at mest mulig av bydelsrammen skal fordeles gjennom kriteriesystemet. Andelen kriteriefordelte midler, medregnet enkelte særskilte tildelinger og lønns- og priskompensasjon, utgjør 19 496 mill. eller 91 % i budsjettforslaget for 2017. Den resterende del av bydelssektorens samlede ramme fordeles som særskilte tildelinger eller kompensasjonsordninger til bydelene, eller avsettes sentralt på kapitlene 305, 306 og 308.

I likhet med tidligere år foreslår byrådet at deler av bydelssektorens samlede ramme tildeles bydelene særskilt for å kompensere for ufrivillige kostnadsvariasjoner og for å dekke utgifter til særskilte tiltak som ikke kompenseres gjennom kriterietildelingen. Særskilte tildelinger, kompensasjonsordninger og sentrale avsetninger trekkes fra bydelssektorens samlede ramme før den resterende del av rammen fordeles etter kriteriesystemet.

Tabell 5.58 Bydelssektorens budsjettramme fordelt etter tildelingsform

Tildelingsform	Beløp i 1000 kr I alt
Kriteriefordeling inkl. lønns- og prisjustering	19 347 189
Kompensasjonsordninger	24 851
Særskilte tildelinger	1 211 779
Sentrale avsetninger, kap. 305	160 571
Sentrale avsetninger, kap. 306	201 784
Sentrale avsetninger, kap. 308	397 269
Bydelssektorens samlede ramme	21 343 443

4. Kriteriefordeling og kostnadsnøkler

Under følger oppdaterte kostnadsnøkler som følge av oppdaterte kriterieverdier. Gjeldende kriteriesett ble vedtatt i bystyresak 191/2016 og er lagt til grunn for budsjettforslaget for 2017.

Tabell 5.59 Kostnadsnøkler pr. funksjonsområde 2017

Bydel	FO1 Administra- sjon og fel- les-tjenester	FO2B: Barnevern	FO2B: Aktivitets- tilbud og skole- helsetjeneste	FO3 Helse og omsorg	FO4: Sosiale tjenester	FO4: Økonomisk sosialhjelp og kvalifiserings- program
1 Gamle Oslo	7,260	11,228	7,683	5,726	12,360	14,233
2 Grünerløkka	7,619	7,933	7,158	5,605	10,227	11,707
3 Sagene	6,505	6,618	5,339	5,219	6,396	7,777
4 St. Hanshaugen	6,258	3,182	3,959	3,620	5,205	6,340
5 Frogner	7,688	3,813	5,461	7,414	5,727	6,414
6 Ullern	5,829	2,189	4,714	5,568	1,583	1,400
7 Vestre Aker	7,064	3,504	7,605	7,606	2,463	2,410
8 Nordre Aker	7,197	3,772	7,662	7,403	2,882	2,804
9 Bjerke	5,695	6,416	5,715	5,261	6,274	6,176
10 Grorud	5,421	7,171	5,069	5,786	7,221	5,928
11 Stovner	5,790	9,122	6,428	6,189	9,019	7,342
12 Alna	7,094	12,493	9,101	9,531	12,506	10,271
13 Østensjø	7,144	7,178	8,193	10,348	5,344	5,154
14 Nordstrand	7,168	4,535	7,736	9,078	3,239	3,154
15 Søndre Nordstrand	6,269	10,847	8,178	5,645	9,554	8,890
Sum	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000

Kostnadsnøklerne i tabell 5.59 viser hvilken prosentvis andel den enkelte bydel får av kriteriefordelt ramme på det enkelte funksjonsområde. For barnevern under FO2B og økonomisk sosialhjelp under FO4 beregnes budsjettandel ut fra regnskapsandel 2015 med 20 % og andel kostnadsnøkkel med 80 %.

For nærmere informasjon om oppbygging av kriteriesettene på funksjonsområder, herunder kriteriedata, kriterievekter og beregning av kostnadsnøkler, vises til: «Vedlegg til byrådets budsjettforslag for 2017 - dokumentasjon av budsjettgrunnlaget for bydelene (Grønt hefte)».

6. ELDRE-, HELSE- OG SOSIALE TJENESTER BYOMFATTENDE TILTAK

Sektorområdet omfatter blant annet sykehjemmene (helsehus og langtidshjem), akuttmedisinsk beredskap/legevakt, offentlig tannhelsetjeneste, arbeid knyttet til folkehelse, smittevern og omsorgsrelaterte tjenester, sosiale boligvirkemidler, tiltak for rusavhengige, barneverntiltak utenfor hjemmet og bolig- og avlastningstiltak for barn. Sektoren omfatter også kompetanseutvikling, støtte- og rådgivingsfunksjoner på helse og velferdsområdet, tilskudd til frivillighet og ideelle organisasjoner på helse- og sosialsektoren, samt ulike avsetninger.

Det er bydelene som har ansvaret for å gi Oslos innbyggere nødvendige tjenester på velferdsområdet. Bydelenes tjenesteapparat skal vurdere behov for bistand og koordinere tiltak for enkeltpersoner der de har behov for bistand fra flere instanser. Etatene, som er byomfattende, er etablert for å drive og/eller formidle spesialiserte tilbud som ikke kan etableres like effektivt i bydelene. Bydelene bestiller tilbud i tråd med innbyggernes behov.

Tjenestene under sektorområdet eldre, helse og sosiale tjenester berører hverandre. Oppgavene som beskrives i denne delen må ses i sammenheng med de oppgavene som beskrives i kap. 5 Bydelene – EHS.

6.1 Økonomiplanoversikt med spesifikasjoner av endringer

Tabell 6.1 Økonomiplanoversikt – Byomfattende tiltak EHS

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto *)	8 979,0	8 984,9	8 988,1	9 035,3	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	8 979,0	8 979,0	8 979,0	8 979,0	8 979,0
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer		-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold		-499,1	-489,6	-489,6	-455,6
= Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	8 979,0	8 478,6	8 488,1	8 488,1	8 522,1
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte		11,8	-42,2	-42,2	-42,2
+/- Spesifiserte rammeendringer		-3,2	-6,6	-16,5	-19,8
+/- Uspesifiserte rammeendringer		3,1	-5,7	-14,5	-14,5
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		11,7	-54,5	-73,2	-76,5
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		224,8	224,8	224,8	224,8
= ØKONOMIPLAN (brutto)	8 979,0	8 715,1	8 658,4	8 639,7	8 670,4
Salgs- og leieinntekter	-292,8	-4 320,1	-4 320,1	-4 320,1	-4 320,1
Refusjoner	-5 338,6	-855,8	-855,8	-855,8	-855,8
Overføringsinntekter	-290,1	-290,3	-290,3	-290,3	-290,3
= Sum driftsinntekter	-5 921,6	-5 466,3	-5 466,3	-5 466,3	-5 466,3
= ØKONOMIPLAN (netto)	3 057,4	3 248,8	3 192,1	3 173,4	3 204,1

*) 2016 prisnivå

Oppgaveendringer mellom sektorer

Det er overført 1,3 mill. til oppfølging og utvikling av sosialtjenesten fra avsetninger byomfattende tiltak til avsetningskapittelet under bydelene. Det er flyttet 1,347 mill. fra Helseetaten til Sykehjemsetaten knyttet til husleie på Helsearena Aker.

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Kap. 313 Sykehjemsetaten: Effektiviseringskrav SYE/Bydelene er korrigert med 5,9 mill. Det er trukket ut 1 mill. for anslått lavere energikostnader som følge av rehabiliterte sykehjem. Det er kompensert for husleie for Ullerntunet med helårsvirkning og Hovseterhjemmet med halvt årsvirkning, i alt 41,9 mill.

Kap.314 Helseetaten: Det er konsekvensjustert for økte utgifter til nasjonalt nødnett med 2,5 mill. og at Oslo er utmeldt av Tannhelsetjenestens kompetansesenter (TKØ) med et uttrekk på 0,77 mill.

Kap.317 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning: Det er konsekvensjustert for økt utgift basistilskudd for fastleger med 5,8 mill., for reduserte utgifter til norsk pasientskadeerstatning med 5,5 mill. Kap. 328 Avsetninger husleier sykehjem: det er avsatt 14,6 mill. til husleie for totalrehabiliterte sykehjem som antas ferdigstillet i 2017.

Kap 428 Bostøtte og boligtilskudd: Forventede forhøyde utgifter er konsekvensjustert med 10 mill.

Øvrig skyldes justeringer mellom artsgrupper på utgifts- og inntektssiden i etatenes budsjettforslag.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Kap.313 Sykehjemsetaten: Engangsbevilget i 2016 er videreført i rammen med 5,5 mill. og gjelder trivselsmidler i langtidshjem.

Kap.314 Helseetaten: Engangsbevilget for reduserte refusjoner fra Helfo er trukket ut med 15 mill. Inntektsrammen er fra 2017 er imidlertid kompensert med 10 mill. knyttet til samme forhold. Engangsbevilget til forprosjekt elektronisk pasientjournal med 2 mill. er trukket ut, tilsvarende gjelder midler til prøveprosjekt Veteraner etter internasjonale operasjoner i 2015/2016 med 2 mill.

Kap.315 Velferdsetaten: Påplussinger i tilskudd til større organisasjoner, tiltak og frivillighet under bystyrets behandling av budsjettet, 4,6 mill. er ikke videreført. Tilskuddsrammen er imidlertid styrket med 1,4 mill. sammenlignet med byrådets forslag i 2016.

Kap.318 Vederlagsutbetalinger: Det er innarbeidet 40 mill. til vederlagsutbetalinger i 2017.

Spesifiserte rammeendringer

Kap.313 Sykehjemsetaten: Det er gjort en tilpassing ifht antall plasser og aktivitet med et uttrekk på

29,6 mill. Midler til prioriterte tiltak er videreført med 5,5 mill. fra 2017 og gjelder trivselstiltak. Kapi-
talhuseleie er korrigert ifht faktisk krav på 13,0 mill.
og det er innarbeidet midler til økte utgifter Gerica
med 8,7 mill.

Kap.314: Helseetaten: Kariesprosjektet avsluttes i
2017 og midler trekkes ut med 1,5 mill. fra 2018.

Kap.315: Velferdsetaten: Det er innarbeidet 1 mill. til
styrking av arbeidet med analyse og bistand i NAV
bydelene.

Kap.372: Byomfattende tiltak avsetninger eldre,
helse og sosiale tjenester: det er innarbeidet 4,7 mill.
til samtaler om åndelige og eksistensielle spørsmål
for beboere i langtidshjem.

Kap. 374: Prosjekteringsmidler: Det er innarbeidet en
reduksjon på 1,9 mill. økende til 3,8 mill. i 2018.

Uspesifiserte rammeendringer

Sykehjemsetaten har ingen reduksjon i rammen i
2017. Etatens ramme er styrket med 10 mill. for å

håndtere omstillingskostnader knyttet til nedtrapping
av institusjonsplasser som følge av redusert etter-
spørsel. For Helseetaten, Velferdsetaten, Barne- og
familieetaten og Hjelpemiddelteknisk enhet er det
innarbeidet en rammereduksjon på i alt 6,9 mill. i
2017.

De byomfattende tiltakene har en samlet rammere-
duksjon på 14,5 mill. i perioden 2017- 2019.

Den uspesifiserte rammeendringen fremkommer
under det enkelte budsjettkapittel.

Lønns- og prisutvikling

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns-
og prisutvikling med netto 96,7 mill. jf. Kapittel 17
Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar
vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i
2016 til 25,2 % 2017. Veksten i pensjonskostnader er
på 35,8 mill.

Tabell 6.2 Netto driftsbudsjett – Byomfattende tiltak EHS

Beløp i mill.

Netto driftsbudsjett pr kapittel		Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
313	Sykehjemsetaten (EHS)	870,3	950,6	954,0	950,5	950,5
314	Helseetaten (EHS)	617,6	634,9	631,7	630,0	630,0
315	Velferdsetaten (EHS)	764,9	785,1	768,8	766,4	766,4
316	Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (EHS)	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
317	Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning (EHS)	313,5	321,2	321,2	321,2	321,2
318	Vederlagsutbetalinger (EHS)	10,0	40,0	0,0	0,0	0,0
328	Avsetning husleier sykehjem m.v. (EHS)	0,0	14,6	16,8	16,8	50,8
350	Trygdeordninger (EHS)	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6
360	Barne- og familieetaten - barnevern (EHS)	174,5	182,6	181,4	180,2	180,2
362	Kriminalitetsforebygging blant ungdom (EHS)	6,2	6,3	6,3	6,3	6,3
372	Byomf. tiltak – avsetn. eldre (EHS)	17,4	32,5	32,5	30,6	27,3
373	Byomf. tiltak - avsetn. helse og sosiale tj. (EHS)	17,5	0,0	0,0	0,0	0,0
374	Prosjekteringsmidler (EHS)	5,3	3,6	1,7	1,7	1,7
384	Bydelenes hjelpemiddeltjeneste (EHS)	26,7	28,5	28,5	28,5	28,5
427	Tap på utlån (EHS)	3,5	3,5	4,0	4,0	4,0
428	Bostøtte og boligtilskudd (EHS)	210,4	225,7	225,7	225,7	225,7
481	Handlingsprogram Oslo sør (EHS)	8,0	8,0	8,0	0,0	0,0
Sum	Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	3 057,4	3 248,8	3 192,1	3 173,4	3 204,1

Tabell 6.3 Brutto investeringsbudsjett – Byomfattende tiltak EHS

Beløp i mill.

Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
313	Sykehjemsetaten (EHS)	315,0	10,0	10,0	10,0
314	Helseetaten (EHS)	87,8	82,8	82,8	82,8
315	Velferdsetaten (EHS)	0,2	0,2	0,2	0,2
360	Barne- og familieetaten - barnevern (EHS)	2,3	2,3	2,3	2,3
372	Byomfattende tiltak - avsetninger eldre (EHS)	12,0	14,0	18,0	18,0
427	Tap på utlån (EHS)	4,0	4,0	4,0	4,0
481	Handlingsprogram Oslo sør (EHS)	4,0	4,0	0,0	0,0
ØKONOMIPLAN (brutto)		425,3	117,3	117,3	117,3

6.2 Karea Oslo KF – overføring

Tabell 6.4 Driftsbudsjett – Karea – overføring

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
176	Karea - overføring (EHS)			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	18	0	0
14	Overføringsutgifter	14 000	0	0
	Sum utgifter	14 018	0	0
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	14 018	0	0

Karea Oslo KF ble avviklet 31.12.2014, og virksomhetsoverdratt til AS KAREA - Varbas fra 01.01.2015.

Bevilgningen er overført det nye selskapet. Det vises til omtale under kap. 372 Byomfattende tiltak - avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester.

6.3 Sykehjemsetaten

Tabell 6.5 Driftsbudsjett – Sykehjemsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
313	Sykehjemsetaten (EHS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	2 072 069	2 748 104	1 904 256
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	471 710	384 759	480 943
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	2 302 842	1 859 507	2 153 072
14	Overføringsutgifter	68 448	25 554	67 548
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	19 419	0	0
	Sum utgifter	4 934 488	5 017 924	4 605 819
16	Salgsinntekter	-15 650	-94 181	-3 660 670
17	Refusjoner	-3 757 781	-4 050 302	0
18	Overføringsinntekter	-23 576	-3 169	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-19 361	0	0
	Sum inntekter	-3 816 368	-4 147 652	-3 660 670
	Netto utgifter	1 118 120	870 272	945 149

1 Ansvarsområde

Etaten har ansvar for at Oslos innbyggere får tilbud om plass i institusjon for heldøgn pleie og omsorg, når de har vedtak fra bydelen om dette. Etaten har et fortløpende ansvar, gitt av bystyret, for å tilpasse totalvolumet av plasser, sikre valgfrihet og likebehandling og utvikle differensierte tilbud i tråd med bystyrets vedtak og bydelenes bestillinger.

Alle som har behov for trygghet, forutsigbarhet, sosial kontakt eller helse- og omsorgstjenesten skal få

de tjenestene de trenger når de trenger det – enten i eget hjem, i langtidshjem eller i Helsehus.

2 Situasjonsbeskrivelse

Eldrebefolkningen

Antall eldre over 67 år i befolkningen vil øke i økonomiplanperioden. Aldersgruppen 67-79 år vil øke med ca. 6 700 personer fra 2016 – 2020. Aldersgruppen 80 år og over vil reduseres i 2017 og 2018, men igjen øke i 2019 og 2020. Totalt vil denne aldersgruppen øke med ca. 260 personer i perioden.

Byrådet vil legge til rette for at mennesker i alle aldre skal kunne leve frie, selvstendige liv. Tjenestene skal utvikles og innrettes slik at flere kan bo hjemme så lenge som mulig, og få pleie og bistand som bidrar til det.

Oslo kommune har færre mottagere av hjemmetjenester og flere eldre på institusjon enn snittet av de øvrige byene i ASSS samarbeidet. I de store byene har det vært en utvikling mot at flere eldre bor hjemme og får mer tjenester i hjemmet.

Tabell 6.6 Andel innb. 80 år og over som mottar hj.tjenester, institusjonstjenester og bolig med heldøgns bemanning

Tjeneste/kommuner	Landet uten Oslo	ASSS snitt	Oslo
År	2015	2015	2015
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over	32,8	30,1	29,5
Andel innbyggere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning	3,9	2,2	1,1
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	13,2	14,5	16,8

Kilde: Kostra

Utvikling og tilpasning av tjenestetilbudene

Byrådet er opptatt av at eldre skal kunne bo trygt hjemme. Utvikling av tjenestene med fokus på egenmestring, kontinuitet i omsorgen, tilpassede botilbud og velferdsteknologi skal bidra til dette. Tidlig kartlegging og innsats for innbyggere som er i en risikosituasjon kan utsette etterspørselen etter sykehjemsplasser. Tilbudene i heldøgns pleie- og omsorgstjenester skal videreutvikles, spesialiseres og tilpasses behovene til dagens og fremtidens eldre.

Bydelene melder om redusert etterspørsel for både langtidsplasser og plasser i helsehus. Staten tilpasser sin kapasitet etter bydelenes bestillinger, og framskynder derfor bygge – og rehabiliteringsprosjekter, som for eksempel demenslandsbyen på Lille Tøyen. Et redusert behov korresponderer både med at antall eldre over 80 år i Oslo er fallende, det er flere boliger med livsløpsstandard, tilbudet ved helsehusene og bydelenes satsing på hverdagsrehabilitering og -mestring. I tillegg får også eldrebefolkningen generelt bedre helse også på slutten av livet.

Fritt sykehjemvalg vil fra 2017 gjelde alle innenbys sykehjem. De 110 utenbys plassene som Oslo kommune har avtale om, vil fra 2017 ikke lenger inngå i fritt brukervalg. Dette vil gjelde nytildeling og vil ikke berøre dem som allerede har plass utenbys.

En reduksjon av kapasitet av langtidshjem og helsehus vil kunne føre til overtallighetsproblematikk, og byrådet har derfor etablert et prosjekt for å identifisere muligheter for å unngå overtallighet, samt tiltak som kan sikre at en eventuell overtallighet i etaten kan ses i sammenheng med målsetningen om styrking av hjemmetjenesten med 500 årsverk. Prosjektet er i tett samarbeid med ansattes organisasjoner.

Helsehus - korttidssykehjem

Byrådet har etablert fire helsehus, som er tilbud til utskrivningsklare pasienter fra sykehus og hjemme-

boende som trenger korttidsopphold og rehabilitering. Helsehusenes oppgave er å bidra til at beboerne kan mestre egne liv blant annet ved opptrening og bruk av tilgjengelig velferdsteknologi, samt tilrettelegging i egen bolig. Tilbudet sees i sammenheng med kommunens rehabiliteringstilbud på Aker helsearena og bydelenes egne tjenester.

Palliative plasser

Alle langtidsinstitusjoner har kompetanse på lindring i livets siste fase. For hjemmeboende med behov for palliativ omsorg har Sykehjemsetaten tilbud om dette. Byrådet har for 2017 endret prismodellen for disse plassene, til å være lik ordinær korttidsplass.

Langtidshjem

De som trenger langtidsopphold i sykehjem skal møtes av en hjemlig atmosfære, varierte aktiviteter og riktig kompetanse hos medarbeiderne. Relevant velferdsteknologi skal være tilgjengelig. Langtidshjemmene skal ha et godt palliativt tilbud. Det må skilles mellom beboernes private areal, felles areal og tjenesteareal. Byrådet vil at langtidshjemmene skal samhandle med beboernes nettverk og tilrettelegge for frivillighet og samskaping fra lokalsamfunnet. Sykehjemmene må legge til rette for egne avdelinger for beboere som ikke har kognitiv svikt.

Byrådet vil innføre tillitsbasert ledelse i byens sykehjem og i Sykehjemsetaten, for å sikre bedre tjenester til byens innbyggere og mest mulig attraktive arbeidsplasser.

«Konsept Langtidshjem», hvor både prosjektet «Bedre hverdagsliv», Tillitsmodellen og «Mitt hjem» inngår, skal sette fart i i 2017. Målet er implementering i alle sykehjem i Oslo, og det vil utarbeides en plan for dette. Byrådet er opptatt av å tilrettelegge for et hjemlig miljø, trivselstiltak, opplevelser, tilrettelegte og interessebaserte aktiviteter, personsentrert omsorg og samskaping. «Konsept Langtidshjem»

inkluderer både beboere, pårørende, medarbeidere, tillitsvalgte, frivillige og nærmiljø.

Åpenhetskultur

Det er gjennom åpenhet, ærlighet og samarbeid vi får de beste tjenestene til befolkningen. Byrådet vil fremme åpenhet og styrke folkevalgtes innsyn og kontroll. Byrådet vil fortsette arbeidet med å sikre at medarbeidere melder avvik, og at de opplever det som ønskelig og viktig å si fra når noe ikke er som det burde for å bedre kvaliteten på tjenestene.

Handlingsplan for psykisk helse og eldre

Byrådet har oppdatert Handlingsplan for psykisk helse 2015 – 2018, og de spesielle utfordringene som aldring kan føre med seg. Tiltak rettet mot dette er tydeliggjort. Planen ivaretar også de som bor i hel-døgns pleie- og omsorgstilbud. Helsefremmende, forebyggende tiltak og samordning av behandlings- og rehabiliteringstiltak, er vesentlige. Sykehjemsetaten må sørge for at tiltakene blir ivaretatt i sine handlingsplaner.

Tilbakeføring av drift

Sykehjemsetaten overtar driften av Madserud Sykehjem fra 01.01.2017. Når kommunen går inn som driver, er det avgjørende at de gode sidene ved driften videreføres og forsterkes, og at mangler rettes opp.

Heltidskultur

Byrådet vil videreføre arbeidet med å etablere heltidskultur i alle langtidshjem og Helsehus. Heltidskultur er vesentlig for å ha god kvalitet i tjenesten, fornøyde medarbeidere og effektive tjenester. Det vil også redusere behovet for bruk av bemanningsbyråer.

Kompetanse

Byens innbyggere som trenger kommunale helse- og omsorgstjenester i eget hjem, Helsehus eller i sykehjem har større sykdomskompleksitet enn tidligere. Økt levealder, flere diagnoser og en økt sykkelighet gir faglige utfordringer for medarbeiderne i tjenestene. Riktig kompetanse er avgjørende både for å gi tjenester av god kvalitet og ivareta innbyggernes rett til medvirkning.

For å møte fremtidig økning i antallet eldre og de sammensatte sykdomsbildene som mange eldre har, vil byrådet at flere medarbeidere tilegner seg avansert klinisk kompetanse på masternivå innen profesjoner som sykepleie, fysioterapi og ergoterapi. Spisskompetanse og utvikling av spesialiserte team som kan støtte spesielt utsatte grupper. Det er også behov for flere medarbeidere med grunnkompetanse innen fagene som helsefagarbeider.

Senter for fagutvikling og forskning i Sykehjemsetaten, som er lokalisert på Aker Helsearena, skal bidra til å styrke kompetanse, forskning og utvikling i de

kommunale helse- og omsorgstjenestene. Senteret består av Geriatrik ressurscenter, Utviklingssentre for hjemmetjenester og sykehjem og Ressurscenter for rehabilitering og har bredt tilbud av kompetansehevende tiltak.

Det pågår et arbeid i Helseetaten med videreutvikling av beboer- og pårørendeundersøkelser i sykehjem for å gjøre disse bedre, spesielt for personer med demenssykdom. Byrådet vil involvere beboerne og deres pårørende i arbeidet, og sikre at erfaringer utveksles på tvers av sektorer i kommunen.

Kompetanseplan

Arbeid med revidering av overordnet kompetanseplan for Oslo kommunes helse/pleie- og omsorgstjeneste er påbegynt høsten 2016. Sykehjemsetatens kompetanseplan må oppdateres slik at den samsvarer med den overordnede planen.

Senter for fagutvikling og forskning

Senter for fagutvikling og forskning (Geriatrik ressurscenter, Utviklingssentrene for hjemmetjenester og sykehjem og Ressurscenter for rehabilitering) skal bidra med kvalitet- og fagutvikling, forskning og innovasjon i alle deler av tjenestene. De skal være knutepunktet for kontakt mellom forskningsmiljøene og Oslo kommune innen helse og velferd.

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester inngår i en nasjonal satsning som er tilskuddsfinansiert av Helsedirektoratet. Det er fra 2017 krav om at det skal være et Utviklingssenter i hvert fylke knyttet til et fag- og utviklingsmiljø. Senter for fagutvikling og forskning ivaretar allerede dette, men det må søke på nytt grunnet krav til kompetanse ved senteret og kommunens medfinansiering. Oslo kommune har derfor høsten 2016 søkt Helsedirektoratet om fortsatt å være vertskommune for Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjeneste fra 2017.

Oslo kommunens andel av finansiering av Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester ble innarbeidet i budsjettammen fra og budsjettåret 2016.

I samarbeid med Utdanningsetaten skal Sykehjemsetaten videreutvikle samarbeidet med Universitetet i Oslo og Høgskolen i Oslo og Akershus, med hensikt å styrke praksissamarbeidet for studenter på alle nivåer. Oslo kommune har inngått en samarbeidsavtale med Høgskolen i Oslo og Akershus, for å sikre tettere samarbeid om helse- og sosialutdanningenes innhold, praksiskvalitet, studentenes forberedthet og forskning.

Senteret har fått i oppdrag å utvikle en strategi for forskning og utvikling for hele sektoren.

Utbedring og tilpasning av bygningsmassen

Byrådet vil fortsette arbeidet med å erstatte eller rehabilitere uegnede bygninger i tråd med strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov. Regjeringen har foreslått endringer i ordningen for tilskudd til nybygg og rehabilitering av sykehjem og omsorgsboliger. Regjeringen foreslår at det kun er prosjekter med vekst i kapasitet som gir rett til tilskudd. Vedtatt forslaget risikerer Oslo kommune et årlig inntektstap på 0,5 mrd. fra 2019. Det vil vanskeliggjøre finansiering av sykehjem og omsorgsboliger som kommer til erstatning for uegnede bygninger.

Det er etablert et pilotprosjekt for tomten hvor Oppsal sykehjem står i dag. Byrådet vil se på mulighete-

ne-for å bygge et fleksibelt bygg hvor både sykehjemsfunksjoner og bolig for eldre kan integreres. Prosjektet skal også se på generasjonsovergripende tiltak.

Byrådet vil fremheve følgende satsningsområder innen sykehjem og helsehus:

- Implementering av «Konsept Langtidshjem», herunder tillitsmodellen
- Tilbakeføring til kommunal drift av Madserud sykehjem
- Etablere en heltidskultur i hele sektoren.

Tabell 6.7 Nøkkeltall – Sykehjemsetaten

Kap. 313 Sykehjemsetaten (EHS)	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Antall liggedøgn på langtidsopphold i institusjon	1 426 812	1 417 147	1 451 732	1 448 187	1 427 985
Antall liggedøgn på tidsbegrenset opphold i institusjon	191 813	218 946	195 632	198 699	193 885
Beleggsprosent, langtidsplasser i institusjon	97,7 %	98,2 %	98 %	98,2 %	96,8 %
Beleggsprosent, korttidsplasser i institusjon	92,3 %	90,2 %	88,5 %	86,6 %	84,2 %
Antall innleggelser på trygghetsplass	1 101	871	872	933	710
Andel som får oppfylt sitt førstevalg for langtidsopphold	78,0 %	81,0 %	80,7 %	73,9 %	78,7 %
Andel korttidsplasser i sykehjem	12,8 %	11,4 %	8,9 %	12,9 %	11,7 %
Andel rehabiliteringsplasser	2,7 %	3,0 %	2,9 %	2,8 %	3,2 %
Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens	19,9 %	18,9 %	18,5 %	17,7 %	17,7 %
Andel ansatte med 80 % stilling eller mer fordelt på:	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx
- fast ansatte	55,3 %	57,4 %	56,4 %	58,4 %	60,5 %
- fast lønnede (fast ansatte og vikarer)	54,7 %	54,9 %	54,7 %	56,4 %	60,8 %
Gjennomsnittlig antall ledige sykehjemsplasser pr. tertial	75,3	31,2	42,0	33,3	30,4
Sykefravær	11,1 %	10,7 %	11,7 %	11,3 %	10,3 %

Tabell 6.8 Enhetspris og prisberegning vektet plass 2017 – Sykehjemsetaten

Pris pr vektet plass i 2017 foreslås slik:	
Pris per vektet plass 2016	810 488
Effektiviseringsuttak	0
Reduksjon/økning av prissubsidier	0
Sum før lønns- og prisjustering	810 488
Lønns- og prisjustering 2,36 %	19 128
Økning pensjonsutgifter	5 478
Pris pr vektet plass 2017	835 093

Tabell 6.9 Priser institusjonsplasser – Sykehjemsetaten

	Pris Sak 1/2017	Driftskostnad 2017	Prissubsidie 2017
Langtidsplasser			
Ordinær langtidsplass	835 093	835 093	0
Plass i skjermet avdeling for demens	835 093	935 305	100 211
Forsterket plass - psykiatri	835 093	1 269 342	434 249
Forsterket plass - annet	835 093	1 670 187	835 093
Forsterket plass - MRSA	835 093	1 670 187	835 093
Forsterket plass - rusavhengighet	835 093	1 110 674	275 581
Andre typer plasser			
Korttidsplass forhåndsbestilt "en bloc" 1)	751 584	943 656	192 071
Korttidsplass ved kjøp utover "en bloc" 1)	826 742	943 656	116 913
Rehabiliteringsplass	793 339	1 202 534	409 196
Rehabiliteringsplass samhandlingsarena Aker	793 339	1 762 047	968 708
Forsterket plass - lindrende behandling	751 584	1 453 063	701 478
Aldershjemsplass	567 864	567 864	0
Dagsenterplass - ordinær	116 913	183 721	66 807
Dagsenterplass - rehabilitering	116 913	258 879	141 966
Dagsenterplass - demens	116 913	250 528	133 615

1) Bydelene forhåndsbestiller et bestemt antall korttidsplasser "en bloc" med mulighet for å justere antallet plasser hvert tertial. Kjøp av korttidsplasser utover dette gis et prispåslag på 10 %.

Kapitaldelen av sykehjemmenes husleiekostnad er ikke inkludert i pris og driftskostnad pr plass.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 6.10 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Sykehjemsetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>				
Tiltak 1: Rehabilitering for å kunne mestre livet hjemme				
Tiltak 2: Interessebaserte aktivitetstilbud i langtidshjem				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Antall utskrevet fra helsehus til eget hjem	xxx	7 250	xxx	8 500
<i>Mål 4: Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon</i>				
Tiltak 1: Tilrettelegge for hjemlig miljø i langtidshjem				
Tiltak 2: Utvikle heltidskultur				
Tiltak 3: "Konsept langtidshjem" implementeres i alle langtidshjem				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andel årsverk med relevant fagutdanning	90 %	91 %	90 %	95 %
Andel fast ansatte i > 80 % stilling	58,4 %	60,5 %	xxx	70 %
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>				
Tiltak1: Utvikling av helhetlige pasientforløp "Hva er viktig for deg?"				
Tiltak 2: Inkludere tillitsmodell i "Konsept langtidshjem"				

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er ikke lagt inn generelt rammekutt for etaten i 2017, mens det for resten av planperioden ligger inne et rammekutt på totalt 6,9 mill. Husleie er totalt kompensert med 55 mill. inkludert husleie for Ullern-tunet med helårseffekt og for Hovseterhjemmet fra 1. mai 2017. Utgifter til drift av fagsystemet Gerica er kompensert med 8,7 mill. og etatens ramme er styrket med en avsetning på 10 mill. for å håndtere omstillingskostnader ved nedtrapping av institusjons-plasser.

Sykehjemsplasser i 2017 er basert på plasser i drift ved utgangen av 2016 samt planlagte endringer i 2017. Dette innebærer færre sykehjemsplasser i 2017 enn det som ligger inne som forutsetning i budsjettet for 2016, og medfører en netto reduksjon av rammen i 2017 med 29,6 mill.

Midler til økt bemanning i sykehjemmene, 6 mill. bevilget i 2015, er videreført i planperioden. Det samme er videreføring av avsatte midler sentralt til drift av etablerte helsehus med 10 mill. bevilget i

2016. Prioriterte tiltak bevilget i 2016 med 15,5 mill. er også videreført, og for 2017 er det midler til videreføring av følgende tiltak: Trivselstiltak og videreutvikling og implementering av «Konsept langtids-hjem», hvor både prosjektet «Bedre hverdags-liv», tillitsmodell og konseptet «Mitt hjem» inngår. Videre er det innarbeidet midler til lederopplæring/kompetanseutvikling og til en pott for sykehjem som ønsker å tilrettelegge for tiltak som inviterer nærmiljøet inn i sykehjemmet. Det er også innarbeidet midler til stillinger for kliniske ernæringsfysiologer.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 25,071 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyn-tar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 11,419 mill. Dette inkluderer en kompensasjon for merutgifter til pensjon på 8,4 mill. som følge av tilbakeføring av sykehjem til kommunen

5 Investeringsbudsjett

Tabell 6.11 Investeringsbudsjett – Sykehjemsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
313	Sykehjemsetaten (EHS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	13 348	10 000	315 000
03	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	5 454	0	0
04	Overføringsutgifter	2 863	0	0
	Sum utgifter	21 666	10 000	315 000
07	Refusjoner	-2 863	-1 600	-1 600
	Sum inntekter	-2 863	-1 600	-1 600
	Netto utgifter	18 802	8 400	313 400

6.12. Investeringsoversikt – Sykehjemsetaten

313 Sykehjemsetaten (EHS)	Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge-start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
107 006 Inventar og utstyr sykehjem			30 000	10 000	10 000	10 000		Løpende
115 025 OPS-prosjekter - Henrik Sørensenvei sykehjem	285 000		285 000	0	0	0	0	1/15 - 4/17
	Sum investeringsutgifter		315 000	10 000	10 000	10 000		
107 006 Inventar og utstyr sykehjem	Investeringsmoms		-5 600	-1 600	-1 600	-1 600		
	Sum kapittel finansiering		-5 600	-1 600	-1 600	-1 600		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)		309 400	8 400	8 400	8 400		

Investeringsmidler til fornying av sykehjem og til generell rehabilitering sykehjem i planperioden

I tillegg til investeringsmidlene innarbeidet i etatens ramme som vist i oversikten over, vil det fortsatt være fokus på at sykehjem som ikke tilfredsstillers dagens og fremtidens krav vil erstattes eller rehabiliteres. Tidsplan og rekkefølge vurderes i forhold til bydelenes behov og sykehjemmenes standard.

Det er innarbeidet 70 mill. årlig til rehabilitering av sykehjem, dvs. totalt 280 mill. i økonomiplanperioden.

Det lagt inn midler til nybygging/ombygging av sykehjemmene Ryen, Lindeberg. Lille Tøyen, Furu-set. Tåsen, Majorstua. Lambertseter og Oppsal. I tillegg er det i innarbeidet en avsetning til rehabilitering av Kantarellen, Abildsø sykehjem.

Det vises til nærmere omtale under kap. 10.1 Næring og eierskap– Eiendomsforetakene under Omsorgsbygg.

6.4 Helseetaten

Tabell 6.13 Driftsbudsjett – Helseetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
314	Helseetaten (EHS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	604 828	680 132	705 734
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	258 110	206 167	197 322
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	370 323	79 063	79 288
14	Overføringsutgifter	122 382	22 163	21 864
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	6 846	0	0
	Sum utgifter	1 362 489	987 525	1 004 208
16	Salgsinntekter	-65 850	-66 517	-132 978
17	Refusjoner	-377 385	-303 387	-236 284
18	Overføringsinntekter	-145	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-6 846	0	0
	Sum inntekter	-450 227	-369 904	-369 262
	Netto utgifter	912 262	617 621	634 946

1 Ansvarsområde

Helseetaten har ansvar for primærhelsetjenestens akutt-tilbud, herunder legevakt og kommunal akutt døgnenhet på Aker. Allmennlegevakten i Storgt. 40 omfatter overgrepsmottak og psykososial oppfølging av personer som er utsatt for vold og overgrep. Tannhelsetjenesten har ansvar for forebygging, oppsøkende tilbud og behandling av prioriterte grupper.

Helseetaten ivaretar lovpålagte oppgaver i smittevernloven og i helse- og omsorgstjenesteloven, herunder kommunelegefunksjonen i byomfattende saker. Etaten er delegert myndighet om miljørettet helsevern i saker som gjelder to eller flere bydeler. Etaten har en viktig rolle i kommunens helseberedskapsarbeid.

Helseetaten skal bidra til utvikling av en god kommunehelsetjeneste i Oslo. Etaten skal ivareta en støtte- og rådgivningsfunksjon overfor bydelene, samt drive utviklingsarbeid innen områdene helse, pleie og omsorg.

Helseetaten ivaretar det operative ansvaret for forvaltning av felles fagsystemer. Byrådsavdelingen for eldre, helse og sosiale tjenester er systemeier og bydeler og etater i sektoren er brukere. Etaten har også det operative ansvaret for kommunens arbeid med velferdsteknologi.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kommunal akutt døgnenhet er i full drift med 73 senger på Aker Fra 2017 har regjeringen varslet at kommunens plikt til akutt døgntilbud også skal om-

fatte personer med psykiske lidelser og rusproblematikk. Det forventes at finansieringen av dette avklares i statsbudsjettet. Referansegruppen for KAD har igangsatt forberedende arbeid med å utvide inklusjons- og eksklusjonskriterier til KAD for de nye målgruppene.

Helseundersøkelsen for nyankomne flyktninger og asylsøkere skal gradvis overføres til bydelene i løpet av 2016 og 2017. Senter for migrasjonshelse har igangsatt arbeidet sammen med tre bydeler, hvor de veileder og bistår bydelene i overtakelse av oppgavene. Helseetaten vil fortsatt ha beredskap for å ivareta behovet for akutte helsetjenester dersom det igjen blir stor tilstrømming av flyktninger.

Tannhelsetjenesten har 18 klinikker og 7 små klinikker/enkeltstående behandlingsrom. Det arbeides med en plan for å redusere antallet og dermed få klinikker som er mer robuste og med et styrket fagmiljø.

Moderne og oppdaterte fagsystemer er en forutsetning for å sikre trygg dokumentasjon i saksbehandling og tjenesteproduksjon, nødvendig styringsinformasjon, og for å kunne utnytte velferdsteknologiske løsninger og utvikle digitale selvbetjeningsløsninger. Det er stort behov for utskifting, oppgradering og utvikling av eksisterende fagsystemer i sektoren. Etatens kapasitet til å videreutvikle og fornye sektorens fagsystemer, er styrket gjennom økt bemanning, prosjektkompetanse og organisatoriske endringer i fagsystemavdelingen. Dette arbeidet forutsetter økt samhandling og samskaping med intern og ekstern fagkompetanse/tjenester. Fagsystemene skal legges

til rette slik at de kan brukes i tråd med målene i tillitsreformen.

Legevaktens lokaler i Storgata 40 er svært utilfredsstillende. På bakgrunn av kvalitetssikret konseptvalgutredning for storbylegevakten har byrådet godkjent at man går videre til forprosjekt. Ny storbylegevakt skal lokaliseres på Aker sykehusområde. Forprosjektet gjennomføres i samarbeid med HSØ og Oslo universitetssykehus.

Etatens arbeider med å utvikle og tilpasse kvalitetsmålingssystem for pleie- og omsorgstjenestene. Arbeidet skal baseres på en sterk grad av innbygger- og beboer involvering fra de som mottar og utøver tjenestene.

Helseetaten har, i samarbeid med bydelene, utviklet en Oslo-modell for hverdagsrehabilitering. Modellen er implementert i bydelene og arbeidet med forankring av modellen videreføres.

«Utviklingsfremmende samtaler» med ungdom er et psykososialt lavterskeltilbud i skolehelsetjenesten i videregående skole. Tilbudet drives i et tett samarbeid mellom skolehelsetjeneste og Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP). Tilbudet er etablert på de fleste offentlige videregående skolene i Oslo med svært vellykket resultat.

Byrådet vil at tiltak som forebygger og forhindrer utvikling av vold i nære relasjoner og som gir effektiv bistand til ofre for vold i nære relasjoner, prioriteres. I samarbeid med bydelene, spesialisthelsetjenesten og den som har vært utsatt for overgrep, må det sikres at tilbud om psykososial støtte videreføres for legevaktens oppfølging avsluttes.

Byrådet vil at alle som arbeider med barn skal ha et felles kunnskapsgrunnlag om barn 0-6 år og hva som påvirker barnas utvikling. Helseetaten har en viktig oppgave i å bidra til dette felles kunnskapsgrunnlaget. Staten skal utvikle og tilby opplæring som styrker ansattes kompetanse i å forebygge, avdekke og følge opp vold og overgrep. Innsatsen for de minste barna må prioriteres og kompetansetilbud samordnes med RVTS og andre aktører.

Helseetaten gjennomfører et «turnusprosjekt» med bred deltakelse av ansatte. Et av målene er å øke andelen heltidsansatte. I 2017 iverksettes tiltak som utvikles i prosjektarbeidet og som kan redusere omfanget av deltid.

Helseetaten har det operative ansvaret for å nå målet om at velferdsteknologi er en integrert del av pleie- og omsorgstilbudet innen 2019. Teknologien som anskaffes skal bygge på hovedområdene trygghet, mestring og aktivitet, og svare på innbyggernes og kommunens behov. Utskiftning av analoge trygghetsalarmer til digitale er kommet godt i gang og vil fortsette i 2017. Arbeidet med utprøving av GPS lokaliseringsteknologi fortsetter i alle bydeler på sykehjem. Staten skal også starte utskifting av tjenestetemottakeres dørlås til nøkkelfri lås, slik at man unngår oppbevaring av nøkler i hjemmetjenestens lokaler.

Velferdsteknologi handler om løsninger som gir økt trygghet, mestring og aktivitet for at enkeltindividet skal kunne leve et mer selvstendig liv. Velferdsteknologi gir mulighet til å kontrollere egen sykdom, skape sosiale nettverk, føle trygghet i eget hjem og gjennom aktivisering. VIS-prosjektet i de fire sentrumsbydelene har vist gode resultater både for brukere, pårørende, frivillige, ansatte, sykehus og kommunen.

En digital løsning som ivaretar dette på en effektiv og trygg måte er ikke på plass i dag, hverken i Oslo eller i Norge for øvrig. Oslo kommune startet derfor høsten 2015 opp et forprosjekt for å finne en måte å løse denne utfordringen. Prosjektet er nå i gang med utarbeidelse av en anskaffelse med sikte på innkjøp av nødvendige teknologiske løsninger i markedet. Arbeidstittel er et «velferdsteknologisk informasjonsknutepunkt» eller eVik.

Direktoratet for E-Helse har det nasjonale ansvaret for å sørge for en sammenhengende helsetjeneste på informasjonssiden. Direktoratet for E-Helse har i september 2016 gitt uttrykk for en ambisjon om å etablere en nasjonal løsning basert på det pågående prosjektet i Oslo. Direktoratet inngår med juridiske og tekniske ressurser i en arbeidsgruppe ledet av Oslo kommune ved Helseetaten. Gruppen er bedt om å fullføre arbeidet og vurdere hvordan den nasjonale informasjonsløsningen kan gjennomføres slik at Oslos planlagte anskaffelse blir første skritt mot en nasjonal løsning.

Etaten vil ha ansvar for å samordne oppfølging av folkehelseplanen som rulleres 2016 og der alle sektorer i kommunen er involvert.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 6.14 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Helseetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>
Tiltak 1: Bistå bydelene med anskaffelse og implementering av velferdsteknologi
<i>Mål 2: Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle</i>
Tiltak 1: Systematisk arbeid i tannhelsetjenesten for å avdekke og melde mistanke om overgrep
Tiltak 2: Tilby kompetansehevende kurs om vold i nære relasjoner til kommunens ansatte
Tiltak 3: Utviklingsfremmende samtaler utvides til alle videregående skoler og plan for innføring av slike samtaler på ungdomstrinnet
<i>Indikatorer for måloppnåelse</i>
Meldinger fra THT til barnevernet
<i>Mål 3: Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning</i>
Overvåke og følge opp helsetilstand og påvirkningsfaktorer for helse
<i>Indikatorer for måloppnåelse</i>
Årlig oppdatering av Oslohelsetilstand
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>
Benytte tjenstedesign i utvikling av legevaktstjenester og bygging av ny storbylegevakt
Utvikle digitale innbyggertjenester innenfor pleie og omsorgsområdet og for sosiale tjenester
Videreutvikle bruker- og pårørendeundersøkelser i dialog med de som mottar tjenester og deres pårørende
<i>Indikatorer for måloppnåelse</i>
Dokumentert innbyggerdialog
Nettbaserte søknader
SMS varsling innenfor flere tjenesteområder

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 22,346 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 9,279 mill. Den generelle rammereduksjonen er videreført og utgjør 2,4 mill. i 2017 økende til 5,8 mill. i 2019. Demografikostnader er kompensert med 6 mill. fra 2017. Det er konsekvensjustert for merutgifter knyttet til innføring av nasjonalt nødnett med

2,5 mill. og for reduserte refusjoner fra Helfo med 10 mill. Forprosjekt for elektronisk pasientjournalssystem er finansiert i 2016. Prøveprosjektet gjeldende veteraner etter internasjonale operasjoner i 2015/2016, avrundes i 2017. Innsatsen rettet mot å redusere karies blant 5-åringer er videreført med 1,5 mill. ut prosjektperioden, det vil si til og med 2017. Det er overført 1,347 mill. til Sykehjemsetaten for husleieutgifter ved rehabiliteringsavdelingen på Aker. Det er gjort en teknisk justering mellom artgruppe 16 og 17 på inntektssiden i tråd med etatens budsjettforslag.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.15 Investeringsbudsjett – Helseetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
314	Helseetaten (EHS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	10 048	77 700	87 800
04	Overføringsutgifter	2 118	0	0
	Sum utgifter	12 166	77 700	87 800
07	Refusjoner	-2 314	-14 540	-16 560
	Sum inntekter	-2 314	-14 540	-16 560
	Netto utgifter	9 853	63 160	71 240

6.16 Investeringsoversikt - Helseetaten

314	Helseetaten (EHS)	Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge-start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:									
112 018	Helseetaten - inventar og utstyr			7 500	7 500	7 500	7 500		Løpende
115 059	HEL - Velferdsteknologi			30 300	25 300	25 300	25 300		
116 018	Velferdsteknologi EHS sektor			50 000	50 000	50 000	50 000		
	Sum investeringsutgifter			87 800	82 800	82 800	82 800		
112 018	Helseetaten - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-500	-500	-500	-500		
115 059	HEL - Velferdsteknologi	Investeringsmoms		-6 060	-5 060	-5 060	-5 060		
116 018	Velferdsteknologi EHS sektor	Investeringsmoms		-10 000	-10 000	-10 000	-10 000		
	Sum kapittel finansiering			-16 560	-15 560	-15 560	-15 560		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			71 240	67 240	67 240	67 240		

Velferdsteknologi

Midler til implementering av velferdsteknologi i helse- og sosialektoren og innenfor pleie- rehabilitering og omsorg er innarbeidet med 106,2 mill.

Velferdsteknologi – låneordning bydelene

Låneordning til bydelene for investeringer i velferdsteknologiske løsninger er videreført med 50 mill. årlig, i alt 200 mill. i økonomiplanperioden.

6.5 Velferdsetaten

Tabell 6.17 Driftsbudsjett – Velferdsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
315	Velferdsetaten (EHS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	660 241	651 905	680 043
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	162 628	124 994	98 979
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	436 124	485 072	515 621
14	Overføringsutgifter	211 887	199 071	200 309
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	2 058	0	0
	Sum utgifter	1 472 938	1 461 042	1 494 952
16	Salgsinntekter	-128 154	-131 550	-524 087
17	Refusjoner	-562 414	-533 696	-157 685
18	Overføringsinntekter	-30 798	-30 886	-28 073
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 227	0	0
	Sum inntekter	-722 594	-696 132	-709 845
	Netto utgifter	750 344	764 910	785 107

1 Ansvarsområde

Velferdsetaten er en sentral aktør i kommunens arbeid for at Oslo skal være en grønn og varm by med plass til alle, og der alle får brukt sine skapende ressurser. Etaten har ansvar for å gi vanskeligstilte innbyggere sosiale tjenester og tiltak i samarbeid med og som supplement til bydelenes arbeid.

Sosiale tjenester er innbyggernes siste sikkerhetsnett. Etaten driver ulike tiltak innen rusområdet og kompenserende tilbud innen boligsosialt arbeid. Som fagetat skal etaten bidra i innovasjons- og utviklingsarbeid, gjennomføre analyser, organisere kompetansenettverk og andre kompetansehevende tiltak på tvers av sektorer og bydeler.

2 Situasjonsbeskrivelse

Arbeid med rusfeltet

Etaten har ansvar for byomfattende institusjonstilbud til rusavhengige, som spenner fra rusfri rehabilitering til akutt- og omsorgstjenester til mennesker i aktiv rus.

Etaten har egne kommunale institusjoner og avtaler med private om drift av rustiltak, ca. 690 institusjonsplasser fordelt på om lag tretti institusjoner. Kjøp av plasser skjer fra ideelle organisasjoner, med unntak av 6 plasser som kjøpes ved én kommersiell institusjon. Helsetjenester spenner fra alminnelig helsearbeid ved omsorgssentrene til skadereduserende tilbud. Etaten har også dagtilbud som retter seg spesielt mot pasienter i legemiddelassistert rehabilitering (LAR).

Etaten har et fortløpende ansvar for å tilpasse antall og type institusjonsplasser for rusavhengige til behovet, samt å sikre valgfrihet, likebehandling og differensierte tilbud i tråd med politiske føringer og bydelenes bestillinger.

Byrådet ønsker å foreta en tilpassing av etatens institusjonsapparat til de behovene bydelene har. De senere årene har bydelene etablert ulike tilbud og boligløsninger med oppfølging for rusavhengige i egen regi, og det er etablert nye behandlingstilbud i spesialisthelsetjenesten. Bydelene etterspør derfor i mindre grad byomfattende institusjonsplasser. Plasser ved Karlsborgveien rehabiliteringssenter avd. Mosseveien er derfor tatt ut av bruk.

Bydelene har gradvis bygd opp et bedre tilbud innen både rus og psykiatri, men etterspør langtidsplasser for rusavhengige med samtidig rus, psykiske lidelser og atferdsproblematikk. Byrådet planlegger derfor et slikt institusjonslignende boligtilbud med 6 - 10 plasser «Prosjekt samhandlingshus», som etter planen ferdigstilles høsten 2017. Driften forutsetter et svært tett samarbeid med spesialisthelsetjenesten.

Flere rusavhengige har omfattende somatiske og psykiske lidelser, og etaten må derfor i større grad dreie sin virksomhet mot rusavhengige med store oppfølgingsbehov. En andel av disse er eldre mennesker, med komplekse sykdomsbilder. Byrådet forventer at etatens omsorgssentre kan tilby tjenester også til denne brukergruppen. Dagens institusjonsapparat må i større grad rekruttere kompetanse innen helse, medisin og psykiatri.

Forebyggende arbeid

Det er bydelene som har hovedansvaret for det forebyggende arbeidet rettet mot sine innbyggere. De kommende årene forventer byrådet at etaten styrker sin bistand til bydelene i det forebyggende arbeidet overfor utsatte grupper. På den måten skal innbyggerne gis bistand på tidligst mulig tidspunkt, og slik motvirke uheldig rusbruk, utvikling av psykisk uhelse og bidra til å skape et trygt Oslo.

En økonomisk eller sosialt vanskelig situasjon kan over tid føre til at folk utvikler omfattende behov for ulik og langvarig hjelp. For å unngå dette, må innsatsen settes inn tidlig, på stadig nye måter og av flere aktører med ulik kompetanse. Her er det korrelasjon med byrådets satsing på barnehjernet og laget rundt barnet..

Oslos befolkning øker og dette stiller krav til økt forebyggende innsats for å motvirke at unge trekkes til og etablerer seg i miljøer preget av liten aktivitet, rusbruk og kriminalitet. Undersøkelser tyder på at unges rusbruk går ned. Samtidig som det er færre unge i dag enn tidligere som bruker rusmidler, er det flere med større og mer sammensatte problemer enn tidligere.

Byrådet forventer at etaten skal bidra til at særlig unge som er sårbare og utsatte får den hjelpen de trenger til å snu eller stanse den uheldige utviklingen. Uteseksjonen arbeider forebyggende for å fange opp barn og unge som beveger seg i rusmiljøene i sentrum. Uteseksjonen har løpende samarbeid med barnevernsvakten, politiet og bydelene, og deltar aktivt i SaLTo-samarbeidet.

Gjennom forebyggende innsats skal etaten bidra til å redusere både rekruttering til rusavhengighet og til reduksjon av sosiale og økonomiske forskjeller i Oslo. Etatens satsing på forebygging skal være i tråd med uttalte prioriteringer på nasjonalt og lokalt nivå.

Sentrumsarbeidet er forankret i tverrpolitisk enighet og handlingsplaner og skal bidra til et trygt og inkluderende sentrum for alle. Sentrumsarbeidet har som overordnet mål å stimulere folk med rusavhengighet til å forlate de åpne rusmiljøene i Oslo sentrum og å arbeide for å desentralisere tiltak til der de innbyggere med rusavhengighet bor og lever livene sine.

Kommunen skal gjennomgå hele den kommunale rusomsorgen, og legge frem en ny rusmelding mot slutten av 2017. Ansatte i etaten får mye ansvar for dette arbeidet, i nært samarbeid med innbyggere, mennesker med ruserfaring, pårørende, organisasjoner innen rusfeltet, andre fagfolk og forskere.

Andre tiltak

Etaten har ansvar for anskaffelser og kontraktstyring på eget område, TT-tjenesten inkludert, og gjennomfører anskaffelser på vegne av bydelene innenfor

helse- og sosialtjenester. Etaten bistår også bydelene i kontraktsoppfølgingen.

Etaten driver Pro Senteret, som er kommunens hjelpetilbud for kvinner og menn med prostitusjonserfaring. Pro Senteret er i tillegg nasjonalt kompetansesenter på området.

Videre driver etaten byomfattende boliger for mennesker med funksjonsnedsettelse og et botrenings-senter for flyktninger.

Etaten skal bidra til at frivillig og ideell sektor er et godt supplement til den kommunale virksomheten på helse- og sosialområdet og en viktig samarbeidspartner for kommunen innenfor etatens ansvarsområde. Blant annet forvalter etaten rundt 100 millioner kroner i tilskuddsmidler til ideelle og frivillige organisasjoner. Etaten samarbeider med Frivillighet Norge om drift og utvikling av frivillighetsportalen. Gjennom egne tiltak og nært samarbeid med de store ideelle organisasjonene, danner etaten et godt grunnlag for å sikre hjelpetrengende innbyggerne i Oslo helhetlige og gode tilbud.

Boligsosialt arbeid

Velferdsetaten er en faglig støttespiller for bydelene i det boligsosiale arbeidet. I tillegg forvalter den kommunens låneportefølje til boligformål, nærmere 6,5 mrd., og har byomfattende oppgaver med administrasjon og forvaltning av økonomiske boligvirkemidler som startlån, tilskudd og bostøtteordninger.

Et presset boligmarked medfører økte utfordringer og flere trenger hjelp til å etablere seg i egen eid eller leid bolig. Boligkartleggingen fra 2016 viser at bydelene har behov for 1729 flere kommunalt disponerte boliger. Oslo kommune investerer i nye kommunale boliger, men for å dekke fremtidig boligbehov må det brukes flere virkemidler. Etaten bistår derfor bydelene ved anskaffelser, kontraktsforhandlinger og kontraktsinngåelse med private aktører på boligmarkedet. Byrådet forventer at etaten også skal bistå bydelene som ønsker det med å etablere tilvisningsavtaler med private aktører som får grunnlån fra Husbanken etter anbefaling fra kommunen.

Det statlige regelverket for startlån er endret slik at startlån kun kan gis til varig økonomisk vanskeligstilte. Bydelene har i stor grad tilpasset seg nytt regelverk, men etaten må fremdeles gi bydelene faglig støtte for å arbeide målrettet for å få lik praksis og likeverdig tilbud. En aktiv oppfølging av lånekunder med betalingsproblemer er viktig for å sikre at kommunale låntakere kan beholde sin bolig og for å motvirke tap for kommunen. Den delen av låneforvaltningen som omhandler låneadministrasjon og inkasotjenester er for tiden konkurranseutsatt og ivaretas av Lindorff AS. Etaten følger opp lån som er risiko-

utsatt. Se for øvrig kap. 927 når det gjelder lån og mislighold.

Gjennom et eget boligsosialt utviklings- og innovasjonsprogram skal etaten stimulere til innovasjon på det boligsosiale området i bydelene, og i etatens eget boligsosiale arbeid. Det gjør etaten gjennom innovative prosess- og arbeidsmetoder som brukes aktivt i gjennomføring av etatens boligsosiale oppgaver. Byrådet forventer at etaten bidrar i digitaliseringsprosessene innen bostøtte og startlån i Oslo

Noen kommunale eiendommer har en utfordring med dårlig bomiljø. Etaten skal bidra til å utarbeide og gjennomføre en handlingsplan for bedre bomiljø i kommunale boliger, med særlig vekt på barns oppvekstvilkår.

NAV og sosialfaglig arbeid

Etaten skal være en faglig støttespiller til det sosialfaglige arbeidet som skjer gjennom NAV-kontorene, og den har byomfattende oppgaver innen kompetanseheving og analyser av sosialhjelpsutviklingen.

Arbeid med asylsøkere og flyktninger

Etaten har en rekke oppgaver knyttet til arbeidet med flyktninger, som for eksempel oppfølging av statstilskudd, drift av kompetansenettverk, bistand til bydelene i fremskaffing av boliger, og drift av botrenings-tilbud.

Fra 01.09.2016 har etaten ansvar for drift av Oslo mottak for asylsøkere, som vil få stor innvirkning på organiseringen av bydelenes bosettings- og integre-

ringsarbeid. Etaten får en sentral rolle i utviklingen av tjenestene til flyktningene i tråd med endrede behov, økt volum og nye føringer som vil få stor innvirkning på organiseringen av bydelenes tjenester.

Etaten vil måtte bidra til å løse kommunens økende behov for å koordinere arbeidet med å bosette og integrere flyktninger på tvers av sektorene i kommunen. Etaten skal være et sentralt kontaktpunkt i kommunen på dette området. Etaten har allerede ansvar for oppfølging av de statstilskudd som gis kommunen til arbeidet med flyktninger. Byrådet forventer at etaten dedikerer ressurser til å gi bistand til bydelene og Utdanningsetaten når det gjelder å søke om ekstratilskudd til flyktninger med funksjonsnedsettelse. En ekstra innsats på dette vil kunne gi kommunen betydelige merinntekter, men forutsetter bydelsovergripende arbeid.

Pedagogisk tilbud/aktivitetstilbud for voldsutsatte barn under skolealder ved Oslo Krisesenter.

Byrådet mener det er behov for å styrke tilbudet til barn på krisesenteret. Det etableres derfor et pedagogisk tilbud til barn under skolealder. Formålet er å gi barna under skolealder et aktivitetstilbud hvor de kan være barn sammen med andre barn og hvor språk og sosial utvikling stimuleres gjennom lek og pedagogiske metoder. Dette kan også bidra til å støtte opp om mor-barn-relasjonen og stimulere til at barn begynner i barnehage etter oppholdet på krisesenteret. Gjennom tiltaket vil en også stimulere til en god språkutvikling.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 6.18 Mål Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap Mål 1

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>				
Tiltak 1: Drifte Oslo mottak og samarbeide med bydelene om å fremskynde oppstart av opplæring, aktivisering og integrering				
Tiltak 2: Øke antall desentraliserte tiltak for rusavhengige som sikrer helse, mestring og aktivisering i eget lokalmiljø				
<i>Indikatorer for måloppnåelse</i>				
IMDis bosettingsstatistikk				
Lavere antall personer som oppholder seg i åpne russcener i Oslo sentrum				
<i>Mål 3: Bedre levekår, rettferdig fordeling og utjevning</i>				
Tiltak 1: Tilby tilpassede, sektorovergrepene kurs og kompetansetiltak innen sosialfag, rusomsorg og bolig sosialt arbeid				
Tiltak 2: Bistå bydelene med å fremskaffe flere varierte leieboliger spredt utover byen				
Tiltak 3: Gi varierte aktivitets- og rehabiliteringstilbud til de som trenger det, som bidrar til økt mestring, rusreduksjon og økt livskvalitet				
<i>Indikatorer for måloppnåelse</i>				
Flere tilvisningsboliger				
<i>Mål 4: Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon</i>				
Tiltak 1: Tilby institusjonsplasser med høy kvalitet etter brukernes behov, til rett tid og med individuelt tilpasset oppfølging				
Tiltak 2: Utvikle samhandlingshus og andre institusjonsplasser for personer med dobbeltdiagnoser				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andel gjennomførte institusjonsopphold etter plan	59 %	58 %	60 %	60 %
Ventetid på innflytting etter vedtak	xxx	xxx	xxx	< 1 mnd
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>				
Tiltak 1: Samarbeide med frivillige og ideelle organisasjoner om tjenestetilbudet til Oslo mottak				
Tiltak 2: Utvikle metoder der samskaping bidrar i tjenesteutvikling				

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 25,671 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 9,518 mill. Den generelle rammereduksjonen er videreført og utgjør 3,3 mill. i 2017 økende til 7,9 mill. i 2019. Det er innarbeidet 1,0 mill. til styrking av arbeidet med analyse og bistand i NAV i bydele-

ne. Generell lønns- og prisjusteringen av rammen kompenserer for økte husleier med 2 mill. Det er gjort tekniske justeringer mellom artsgruppene både på utgifts- og inntektssiden i tråd med etatens budsjettforslag.

Rammen for tilskudd til større organisasjoner og frivillighet utgjør 102 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.19 Investeringsbudsjett – Velferdsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
315	Velferdsetaten (EHS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	1 004	190	190
04	Overføringsutgifter	247	0	0
	Sum utgifter	1 251	190	190
07	Refusjoner	-247	-38	-38
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-831	0	0
	Sum inntekter	-1 078	-38	-38
	Netto utgifter	173	152	152

6.20 Investeringsoversikt – Velferdsetaten

315 Velferdsetaten (EHS)	Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge-start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
112 019 Velferdsetaten - inventar og utstyr			190	190	190	190		Løpende
Sum investeringsutgifter			190	190	190	190		
112 019 Velferdsetaten - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-38	-38	-38	-38		
Sum kapittel finansiering			-38	-38	-38	-38		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			152	152	152	152		

6.6 Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag

Tabell 6.21 Driftsbudsjett – Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
316	Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (EHS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	3 836	6 134	6 281
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	24 703	0	0
14	Overføringsutgifter	1 557	14 294	14 608
	Sum utgifter	30 097	20 428	20 889
17	Refusjoner	-29 306	-18 486	-18 967
	Sum inntekter	-29 306	-18 486	-18 967
	Netto utgifter	791	1 942	1 922

1 Ansvarsområde

Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (OHO) har hovedansvar for å formidle lærlinger innen helsearbeider- og barne- og ungdomsarbeiderfaget til medlemsbedriftene, dvs. barnehager, skoler, hjemmesykepleie, sykehjem m.m. Medlemsbedrifter er både kommunal og privat virksomhet.

OHO skal bistå bydeler, etater og virksomheter som tar inn lærlinger i helsearbeider- og barne- og ungdomsarbeiderfaget. OHO skal arbeide med å heve kvaliteten på opplæringen og kommunens status som lærested.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo kommune har som mål å ha 355 nye lærlingeplasser årlig, av disse er 200 innen helse- og omsorgssektoren.

Tjenestene skal til enhver tid skal ha 550 lærlinger. Ved inngangen til 2016 hadde OHO ansvar for å følge opp 342 lærekontrakter. I mars 2016 var det 268 registrerte søkere til læreplass til helsearbeider og barne- og ungdomsarbeiderfagene. Det er en økning på 51 fra 2015.

OHO er etablert på Aker helsearena og samlokalisert med Utviklingsenhet for helse- og omsorgstjenester.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 6.22 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>				
Tilby læreplasser til alle kvalifiserte søkere				
Læreplasser i tråd med vedtatte måltall				
Økt kvalitet i opplæringen				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Kvalifiserte lærlinger som får lærekontrakt	xxx	189	274	274
Andel avsluttede kontrakter som endte med fagbrev	xxx	75 %	xxx	80 %
Andel fagbrev med karakteren "Bestått meget godt"	xxx	26 %	xxx	30 %

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med 0,461 mill. brutto, inntektssiden er prisjustert med

0,481 mill., jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

6.7 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning

Tabell 6.23 Driftsbudsjett Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
317	Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning (EHS)			
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	300 955	314 117
14	Overføringsutgifter	0	25 525	20 466
	Sum utgifter	0	326 480	334 583
18	Overføringsinntekter	0	-13 000	-13 338
	Sum inntekter	0	-13 000	-13 338
	Netto utgifter	0	313 480	321 245

Helseetaten overfører basistilskudd til fastlegene. Utbetalingen gjøres i henhold til antall pasienter legen har på sin liste og etter sats per er fremforhandlet mellom staten og legeföreningen.

Norsk pasientskadeerstatning (NPE) fakturerer kommunene for erstatningsutbetalinger etter behandling i primærhelsetjenesten. Utgiftene fordeles per capita.

Det er budsjettet med 314,1 mill. i basistilskudd til fastleger og 20,5 mill. i overføringsutgifter til Norsk pasientskadeerstatning (NPE)

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 7,465 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

6.8 Vederlagsutbetalinger

Tabell 6.24 Driftsbudsjett vederlagsutbetalinger

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
318	Vederlagsutbetalinger (EHS)			
14	Overføringsutgifter	40 700	10 000	40 000
	Sum utgifter	40 700	10 000	40 000
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	40 700	10 000	40 000

Oslo kommunes gjenåpnede vederlagsordning gjelder for tidligere barnevernsbarn som har vært utsatt for overgrep eller omsorgssvikt i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon under plassering av Oslo kommunes barnevern.

Det har vært anledning til å søke om vederlag fram til 31.03.2016. Det har til sammen innkommet i under-

kant av 370 søknader. Vederlagsutvalget og vederlagsutvalgets sekretariat vil fortsette sitt arbeid inntil alle søknader mottatt innen søknadsfristen er ferdig behandlet.

Det er budsjettet med 40 mill. i vederlagsutbetalinger i 2017.

6.9 Avsetninger husleier sykehjem

Tabell 6.25. Driftsbudsjett – Avsetning husleier sykehjem

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
328	Avsetning husleier sykehjem m.v. (EHS)			
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	14 600
	Sum utgifter	0	0	14 600
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	0	0	14 600

Det er avsatt 14,6 mill. i husleieutgifter knyttet til ombygging av 3 sykehjem, Kantarellen, Abildsø sykehjem samt husleie for sykehjemmet i Henrik Sørensensvei. Sykehjemsetatens ramme kompenseres når bygningene er ferdigstillet.

6.10 Samhandlingsreformen medfinansiering

Tabell 6.26 Driftsbudsjett – Samhandlingsreform medfinansiering

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
333	<i>Samhandlingsreformen - medfinansiering (EHS)</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
18	Overføringsinntekter	-8 560	0	0
	Sum inntekter	-8 560	0	0
	Netto inntekter	-8 560	0	0

Ordningen er avviklet fra 2015.

6.11 Trygdeordninger

Tabell 6.27 Driftsbudsjett trygdeordninger

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
350	<i>Trygdeordninger (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	517	200	200
14	Overføringsutgifter	6 514	9 425	9 425
	Sum utgifter	7 030	9 625	9 625
17	Refusjoner	-3	0	0
	Sum inntekter	-3	0	0
	Netto utgifter	7 028	9 625	9 625

Ordningene gjelder frikort.

Utgiftene reguleres i forskrift om tildeling av kommunalt frikort fastsatt av bystyret 13.06.2012.

Frikortordningen sikrer at personer med varig lav inntekt kan benytte seg av helsetjenester. Gjennom

frikortet dekkes egenandel på medisiner, ved legebesøk mv. for alders-, uføre-, etterlattepensjonister og personer med offentlig tjenstepensjon regulert i særlov, samt deres barn i alder 12-15 år.

6.12 Barne- og familieetaten

Tabell 6.28 Driftsbudsjett – Barne- og familieetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
360	<i>Barne- og familieetaten - barnevern (EHS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	445 354	512 178	530 011
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	88 436	45 273	45 070
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	14 307	43 484	43 998
14	Overføringsutgifter	12 695	6 917	7 069
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	987	0	0
	Sum utgifter	561 778	607 852	626 148
16	Salgsinntekter	-4 405	-581	-596
17	Refusjoner	-375 865	-432 777	-442 904
18	Overføringsinntekter	-591	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-965	0	0
	Sum inntekter	-381 827	-433 358	-443 500
	Netto utgifter	179 952	174 494	182 648

1 Ansvarsområde

Oslo kommune har et helhetlig ansvar for barnevernet. Bydelene har ansvaret for å gi barn, unge og familier hjelp og støtte i vanskelige situasjoner. Barne- og familieetatens oppgave er å skaffe bydelene barneverntiltak til barn og unge som skal bo utenfor hjemmet.

Gjennom Barnevernvakten skal Barne- og familieetaten ivareta bydelsbarnevernets oppgaver utenom ordinær åpningstid. For å utvikle det helhetlige barnevernet i Oslo skal etaten bidra til bydelenes kompetanse- og metodeutvikling. Etaten har ansvaret for kvalitetskontroll og godkjenning av kommunale og private barneverninstitusjoner i Oslo.

På vegne av bydelene fører etaten saker for Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker.

Barne- og familieetaten har også ansvar for barneboliger og bolig- og avlastningstiltak for barn med funksjonsnedsettelse.

2 Situasjonsbeskrivelse

Etaten har i dag 84 egne institusjonsplasser i barnevernet, og har i tillegg rammeavtaler med private leverandører, ideelle og kommersielle, med til sammen 65 plasser for barn og ungdom med omfattende hjelpebehov, samt 18 plasser i sentre for foreldre og barn. I tillegg er det inngått rammeavtale med seks ideelle leverandører av familiehjem. Videre har etaten plasser i beredskapshjem og familiehjem, samt ettervernplasser. De siste årenes dimensjonering har

gitt en bedret kapasitetsutnyttelse av de kommunale institusjonene.

Over tid har det vært størst behov for familiebaserte tiltak som fosterhjem, beredskapshjem og familiehjem. Når det gjelder institusjoner, er det i størst grad langtidsinstitusjoner og i noen grad plasser ved familieavdelinger som etterspørres. Hasteflyttinger til institusjon holder seg stabilt og blir ivarettatt av kommunale institusjoner. Det vises også til situasjonsbeskrivelse under kap. 5.6 C Barnevern.

Byrådet satser på å øke den kommunale andelen av tiltak i barnevernet. Barne- og familieetaten har rammeavtaler med private leverandører av plasser i langtidsinstitusjoner. Det er i første rekke innenfor området langtidsinstitusjoner etaten kan øke sitt tilbud ved å etablere nye kommunale institusjoner. I arbeidet med den kommunale satsningen vil det inngå analyse av bydelenes behov for tiltak, vurdering av alternative arbeidstidsordninger, fremskaffing av egnede lokaler mv.

Barne- og familieetaten skal samarbeide med bydelene, og med barn og unge selv, om utvikling av nye metoder for rekruttering av fosterhjem. I dette inngår etablering og videreutvikling av samarbeidet med minoritetsmiljøer.

Barne- og familieetaten skal ha en tett dialog med bydelene. Dette er en viktig forutsetning for å kunne tilby fleksible og differensierte tiltak i tråd med barn og unges behov. Etaten skal bidra til at barnevernet i Oslo utvikles i et samspill mellom forskning, praksiserfaringer og barn og unges egen kunnskap. Utvik-

lingsarbeidet Mitt Liv skal prioriteres og barnesynet, verdiene og anbefalingene for forsvarlig barnevern-praksis som er utviklet i dette arbeidet skal legges til grunn.

Barne- og familieetaten skal bistå bydelene i arbeidet med å bosette enslige mindreårige flyktninger. I den forbindelse skal etaten foreta en kartlegging av bydelenes behov for bistand. Kartleggingen gjøres i samarbeid med utvalgte bydeler for å avdekke barnas behov, aldersgruppe, søskengrupper, juridiske avklaringer, og vurdere om det bør etableres institusjons-tiltak til denne gruppen.

Barne- og familieetaten arbeider for å styrke heltids-kulturen og samtidig redusere antall voksne som barn og unge må forholde seg til. Ved inngåelse eller revidering av turnuser vil etaten redusere antallet små og mellomstore stillinger.

Anbefalingene fra det nasjonale utviklingsarbeidet Mitt Liv retter seg mot kjerneprosesser i barnevernets arbeid, og hvordan barnevernet i de ulike prosessene kan samarbeide med barn og unge. Det sentrale budskapet i anbefalingene er at barnevernet må samarbeide med barn og unge ut fra barnesyn og verdier som bidrar til å gi barn innflytelse i eget liv. Barn i barnevernet bør møte voksne som er glad i barn, som

inkluderer og respekterer barn og vet at barn har mye kunnskap om egne liv. Barne- og familieetaten bidrar til at barn og unges medvirkning tydelig kommer frem i alle deler av prosessen med å finne riktig tiltak. Fire ganger årlig gjennomfører Barne- og familieetaten undersøkelser blant barn og unge i sine institusjoner der tema er barnas opplevelse av trygghet, ivaretagelse og medvirkning. Fra 2015 ble det etablert et barne- og ungdomspanel i Barnevernavdelingen. I bolig- og avlastningstiltak for barn med funksjonsnedsettelse skal barna og foreldrene gis reell mulighet til å uttrykke sine ønsker og behov og ha tett kommunikasjon med tjenestestedene.

Etaten skal være pådriver i utviklingen av barnevernfaglig kunnskap og praksis. Gjennom faglige partnerskap med kunnskaps- og forskningsmiljøer skal etaten utvikle nye tiltak og arbeidsmetoder, samt bidra med statistikk, analyse og dokumentasjon. Tiltak og arbeidsmetoder skal bygge på oppdatert og tilgjengelig kunnskap fra forskning, barn og unge selv, samarbeidspartnere og kommunens egne tjenester og fagmiljøer. Barne- og familieetatens faglige ressurser er tilgjengelige for bydelene og bidrar på denne måten til kompetanseheving og samskaping for et helhetlig barnevern.

Tabell 6.29 Nøkkeltall – Barne- og familieetaten

Kap. 360 Barne- og familieetaten (EHS)	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
<i>Oppholdsdager/døgn:</i>					
Barneverninstitusjoner (BFE)	19 405	22 008	22 554	22 078	23 411
Beredskapshjem og familiehjem (BFE)*	19 405	17 783	17 039	-	-
Beredskapshjem (BFE)	-	-	-	12 486	12 873
Familiehjem (BFE)	-	-	-	5 818	5 743
Hjemmebaserte barneverntiltak (BFE)	11 339	9 255	5 052	4 225	3 197
Private barneverninstitusjoner (barn og ungdom)	30 547	30 660	33 305	30 722	27 872
Private familiehjem	30 506	30 728	32 589	28 943	33 259
Avlastnings- og barnebolig (BFE)	10 069	9 882	9 534	9 604	8 800
Gruppeavlastning (BFE)	2 334	2 135	2 050	2 033	1 964
Total produksjon (dag/døgn)	123 605	122 451	122 123	115 909	117 122
<i>Annet:</i>					
Antall barn med barneverntiltak i løpet av året	712	684	689	671	675

* fra og med 2014 spesifisert.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 6.30 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Barne- og familieetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>				
Tiltak 1: Bidra til å styrke bydelsbarnevernets flerkulturelle kompetanse				
<i>Mål 2: Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle</i>				
Tiltak 1: Barn og unge i institusjon skal oppleve trygghet ivaretagelse og medvirkning				
Tiltak 2: Barn skal få rask og riktig hjelp når de trenger det				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Hastetilbud fremskaffet innen 2 timer	99,1 %	99,1 %	100 %	100 %
<i>Mål 4: Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon</i>				
Tiltak 1: Rekruttere, lære opp og veilede et tilstrekkelig antall fosterhjem				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Antall nye klargjorte fosterhjem	53	76	85	85
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>				
Tiltak 1: Involvere barn som bor på institusjon i utvikling av tilbudet				
Tiltak 2: Arbeide systematisk og benytte erfaringene fra utviklingsarbeidet Mitt Liv slik at barn og unge blir reelle samarbeidspartnere i utvikling av tilbudene				

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 9,284 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar Vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader

er 5,541 mill. Den generelle rammereduksjonen er videreført og utgjør 1,1 mill. i 2017 økende til 3,6 mill. i 2019.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.31 Investeringsbudsjett – Barne- og familieetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
360	Barne- og familieetaten - barnevern (EHS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	2 300	2 300
	Sum utgifter	0	2 300	2 300
07	Refusjoner	0	-460	-460
	Sum inntekter	0	-460	-460
	Netto utgifter	0	1 840	1 840

6.32 Investeringsoversikt – Barne- og familieetaten

360 Barne- og familieetaten - barnevern (EHS)	Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge- start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
106 034 BFE - inventar og utstyr			2 300	2 300	2 300	2 300		Løpende
Sum investeringsutgifter			2 300	2 300	2 300	2 300		
106 034 BFE - inventar og utstyr	Investeringsr	-460	-460	-460	-460	-460		
Sum kapittel finansiering			-460	-460	-460	-460		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			1 840	1 840	1 840	1 840		

6.13 Kriminalitetsforebygging blant ungdom

Tabell 6.33 Driftsbudsjett – Kriminalitetsforebygging blant ungdom

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
362	Kriminalitetsforebygging blant ungdom (EHS)			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	299	6 165	6 294
14	Overføringsutgifter	13 057	0	0
	Sum utgifter	13 356	6 165	6 294
18	Overføringsinntekter	-14 082	0	0
	Sum inntekter	-14 082	0	0
	Netto inntekter	-726	6 165	6 294

Kapitlet omfatter midler til kommunalt kriminalitetsforebyggende arbeid innen SaLTo-modellen, tilskuddsordningen «Midler til kriminalitetsforebyggende tiltak i Oslo i regi av frivillige og ideelle organisasjoner og statlige tilskuddsordninger Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn og Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom».

Se for øvrig bydelene (EHS og OVK) funksjonsområde 2B Oppvekst A Forebyggende barne- og ungdomsarbeid for nærmere beskrivelse.

Rammen er prisomregnet med 0,129 mill.

6.14 Hjelpemiddelteknisk enhet

Tabell 6.34 Driftsbudsjett – Hjelpemiddelteknisk enhet

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
384	Hjelpemiddel teknisk enhet (EHS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	22 640	18 362	23 149
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	5 286	8 351	7 179
14	Overføringsutgifter	932	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	617	0	0
	Sum utgifter	29 475	26 713	30 328
16	Salgsinntekter	-202	0	-1 789
17	Refusjoner	-6 182	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-317	0	0
	Sum inntekter	-6 701	0	-1 789
	Netto utgifter	22 773	26 713	28 539

1 Ansvarsområde

Hjelpemiddeltekniske tjenester i Oslo kommune er organisert i en byomfattende enhet, administrert av Bydel Bjerke.

Hjelpemiddelteknisk enhet bidrar til at personer med behov for hjelpemidler, får dette på en enkel og rask måte. Organiseringen skal sørge for en effektiv utkjøring, retur, montering og demonstrering av hjelpemidler.

2 Situasjonsbeskrivelse

En rask og effektiv hjelpemiddeldistribusjon er et betydelig element i forbindelse med gjennomføringen

av samhandlingsreformen. Gode og tidsmessige hjelpemidler på rett plass til rett tid gir bedre forutsetninger for rehabilitering og mulighet til å leve godt i eget hjem. Byrådet vil utarbeide et program for en effektiv og samordnet distribusjon av midlertidige og varige hjelpemidler

Enheten vil i 2017 videreføre sitt samarbeid med bydelene, Sykehjemsetaten og Utdanningsetaten.

Arbeidet med å tilrettelegge for at brukere/pårørende kan hente og returnere hjelpemidler vil bli intensivert.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 6.35 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Hjelpemiddelteknisk enhet

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Selvstendighet, likestilling, inkludering og fellesskap</i>				
Tiltak 1: Tilgjengelig og enkel informasjon til innbyggerne og hjelpemidler				
Tiltak 2: Innbyggerne skal selv kunne hente hjelpemidler de har vedtak om				
Tiltak 3: Gjennomføring av prosjekt "Bedre samordning av distribusjon av hjelpemidler i Oslo"				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Akutt levering av nødvendige hjelpemidler innen 48 timer	xxx	100 %	100 %	100 %
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>				
Implementere verdigrunnlaget i Tillitsreformen				
* egenrapportering fra enheten				

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,646 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Den generelle rammere-

duksjonen er videreført og utgjør 0,07 mill. i 2017 økende til 0,1 mill. i 2019.

6.15 Byomfattende tiltak – avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester

Tabell 6.36 Driftsbudsjett – Byomfattende tiltak avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
372	<i>Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	0	93	95
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	8 358	12 465	12 595
14	Overføringsutgifter	4 987	4 812	19 769
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	2 130	0	0
	Sum utgifter	15 475	17 370	32 459
17	Refusjoner	-264	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-2 130	0	0
	Sum inntekter	-2 394	0	0
	Netto utgifter	13 081	17 370	32 459

Avsetninger for byomfattende tiltak innenfor byrådsområdet eldre, helse og sosiale tjenester er fra 2017 innordnet på ett kapittel, kapittel 372.

Det er avsatt midler til:

23723030	Utviklingstiltak aldring og helse	6 300
23720019	Helsefremmende møteplasser for eldre	4 000
23720011	Traineeordning prosjektledelse	1 500
23723010	Utviklingstiltak EHS sektor	1 459

Det er avsatt 4,7 mill. til åndelige og eksistensielle samtaler for mennesker som bor på langtidshjem.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet pris- og lønnsutvikling med netto 0,703 mill., jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

I alt 14,5 mill. er avsatt til kjøp av spesialkompetanse og kommunale tiltak for ansatte i Oslo kommune og innbyggere med sysselsettingsutfordringer.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.37 Investeringsbudsjett – Byomfattende tiltak eldre, helse og sosiale tjenester

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
372	<i>Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)</i>			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	12 000	12 000
	Sum utgifter	0	12 000	12 000
07	Refusjoner	0	-2 400	-2 400
	Sum inntekter	0	-2 400	-2 400
	Netto utgifter	0	9 600	9 600

Tabell 6.38 Investeringsoversikt – Byomfattende tiltak eldre, helse og sosiale tjenester

372 Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)	Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge- start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
114 010 Inventar og utstyr Omsorg +			2 000	4 000	8 000	8 000		Løpende
115 030 EHS - Velferdsteknologi			10 000	10 000	10 000	10 000		Løpende
Sum investeringsutgifter			12 000	14 000	18 000	18 000		
114 010 Inventar og utstyr Omsorg +	Investeringsmoms		-400	-800	-1 600	-1 600		
115 030 EHS - Velferdsteknologi	Investeringsmoms		-2 000	-2 000	-2 000	-2 000		
Sum kapittel finansiering			-2 400	-2 800	-3 600	-3 600		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			9 600	11 200	14 400	14 400		

6.16 Byomfattende tiltak – avsetninger helse og sosiale tjenester

Tabell 6.39 Driftsbudsjett – Byomfattende tiltak avsetninger helse og sosiale tjenester

Beløp i 1000 kr			
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
373 Byomf. tiltak - avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	5 138	1 358	0
14 Overføringsutgifter	1 126	16 178	0
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	383	0	0
Sum utgifter	6 648	17 536	0
17 Refusjoner	-1 095	0	0
18 Overføringsinntekter	-130	0	0
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-383	0	0
Sum inntekter	-1 608	0	0
Netto utgifter	5 040	17 536	0

Avsetninger for byomfattende tiltak innenfor byrådsområdet eldre, helse og sosiale tjenester er fra 2017 innordnet på ett kapittel, kapittel 372.

6.17 Prosjekteringsmidler

Tabell 6.40 Driftsbudsjett prosjekteringsmidler

Beløp i 1000 kr			
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
374 Prosjekteringsmidler (EHS)			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	8 256	5 348	3 560
Sum utgifter	8 256	5 348	3 560
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	8 256	5 348	3 560

Det er avsatt 3,560 mill. til utredningskostnader hos bestiller frem til investeringsrammer for konkrete prosjekter er vedtatt. Priskompensasjon utgjør 0,112 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

6.18 Tap på utlån

Tabell 6.41 Driftsbudsjett – Tap på utlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
427	<i>Tap på utlån (EHS)</i>			
14	Overføringsutgifter	918	3 500	3 500
	Sum utgifter	918	3 500	3 500
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	918	3 500	3 500

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.42 Investeringsbudsjett – Tap på utlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
427	<i>Tap på utlån (EHS)</i>			
04	Overføringsutgifter	166	4 000	4 000
	Sum utgifter	166	4 000	4 000
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	-2 000	-2 000
	Sum inntekter	0	-2 000	-2 000
	Netto utgifter	166	2 000	2 000

På dette kapitlet regnskapsføres netto avsetninger i forhold til rente- og gebyrfordringer eldre enn 90 dager for videreutlånsmidler fra Husbanken og egne utlån.

Kapitlet viser utviklingen i mislighold på Oslo kommunes portefølje for videreutlån. Det budsjetteres ikke med reelle tap som må avskrives, men dersom det likevel konstateres tap for ordningen med hus-

bankmidler, vil dette bli finansiert av tapsfondet. Det vises til omtale av videreutlån under kapitlene 926 Videreutlån og 927 Betjening av videreutlån. Utlånsporteføljen er budsjettert på kapittel 926 Videreutlån og kapittel 927 Betjening av videreutlån.

Den totale låneporteføljen pr 01.09.2016 utgjør 6,2 mrd. og fordeler seg på 6 222 videreutlån.

6.19 Bostøtte og boligtilskudd

Tabell 6.43 Driftsbudsjett bostøtte og boligtilskudd

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
428	<i>Bostøtte og boligtilskudd (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	187	0	0
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	373	0	0
14	Overføringsutgifter	493 604	453 467	474 590
	Sum utgifter	494 164	453 467	474 590
17	Refusjoner	-47	0	0
18	Overføringsinntekter	-278 241	-243 074	-248 908
	Sum inntekter	-278 288	-243 074	-248 908
	Netto utgifter	215 876	210 393	225 682

Bostøtte og boligtilskudd er personrettede boligvirkemidler som hjelper vanskeligstilte på boligmarkedet og som bidrar til sosial utjevning.

Midlene til støtteordningene knyttet til boligtiltak føres på dette kapitlet, mens administrasjon av disse er ført dels under kapittel 315 Velferdsetaten, dels under bydelene. Avsetningen omfatter midler til støtte til kjøp og tilpasning av bolig, kommunale bostøtteordninger og tilgjengelighetstiltak i tilknytning til bolig.

Støtte til finansiering av kjøp og tilpasning av bolig inkluderer videreutlån fra Husbanken og boligtilskudd.

I 2016 bevilget Husbanken 85, 86 mill. i tilskudd til etablering og 7,4 mill. i tilskudd til tilpasning. Videreutlån budsjetteres på kapittel 926 Videreutlån og kapittel 927 Betjening av videreutlån. Bostøtte og tilskudd omfatter også flere kommunale bostøtteordninger.

Ved rentefastsettelse på videreutlån benyttes adgangen til å øke husbankrenten med 0,25 prosentpoeng til dekning av administrative kostnader i bydelene, se kapittel 927 Betjening av videreutlån

Rammen er prisomregnet med 5,3 mill. netto.

6.20 Handlingsprogram Oslo sør

Tabell 6.44 Driftsbudsjett – Handlingsprogram Oslo sør

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
481	<i>Handlingsprogram Oslo sør (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	8 000	8 000
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	299	0	0
	Sum utgifter	299	8 000	8 000
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-299	0	0
	Sum inntekter	-299	0	0
	Netto utgifter	0	8 000	8 000

1 Ansvarsområde

Handlingsprogram Oslo sør er en 10-årig satsing i samarbeid mellom Oslo kommune og staten, om å styrke oppvekst- og levekår i Bydel Søndre Nordstrand.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo kommune har ansvar for den helhetlige satsingen i Bydel Søndre Nordstrand. Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester koordinerer arbeidet. Justis- og beredskapsdepartementet har ansvar for å koordinere statens innsats, mens Integrerings- og mangfoldsdirektoratet har ansvar for praktisk oppfølging overfor Oslo kommune.

Intensjonsavtalen om et tiårig samarbeid mellom stat og kommune om Handlingsprogram Oslo sør ble undertegnet i 2008 med en handlingsprogramperiode 2008-2017. Kommunen har for egen del videreført

innsatsen i 2018. De økonomiske rammene avklares i de årlige budsjettprosessene. Bydelen arbeider med nedtrapping av handlingsprogrammet mot 2018.

Det kommunale driftstilskuddet forvaltes av Bydel Søndre Nordstrand, hvor konkrete programtiltak prioriteres av bydelsutvalget og Utdanningsetaten innenfor de rammer som er gitt under hovedmålene.

Bydelsutvalget har forslagsrett til byrådet om bruk av avsatte investeringsmidler. Investeringsforslag fra skolene/Utdanningsetaten formidles gjennom bydelen. Bydelen koordinerer tiltak som gjennomføres i regi av Utdanningsetaten, andre etater, frivillige organisasjoner eller private aktører, samt sørger for årlig rapportering fra tiltakene. Tiltak i regi av bydelen og Utdanningsetaten skal styrke hverandre og gi synergieffekt.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 6.45 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Handlingsprogram Oslo Sør

Mål, tiltak og resultatindikatorer
<i>Mål 2: Trygg, meningsfull og utviklende oppvekst for alle</i>
Tiltak 1: Barn og unge skal medvirke i utviklingen av og kunne delta i trygge, attraktive og inkluderende kultur- og fritidsaktiviteter
<i>Mål 4: Gode boliger og gode bomiljøer i egne hjem og institusjon</i>
Tiltak 2: Utforming av møteplasser skal bidra til at innbyggerne opplever nærmiljøet som trygt, attraktivt og inkluderende
<i>Mål 5: Tjenestene utvikles og ytes i samarbeid med innbyggerne</i>
Tiltak 3: Beboerne skal gis mulighet til å utforme tiltak i Oslo sør-satsingen i et nært samarbeid med bydelen

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er avsatt 8 mill. til drift og 4 mill. til investeringer. Driftsmidlene fordeles med 3 mill. til Utdanningsetaten og 5 mill. til Bydel Søndre Nordstrand, hvorav hver av partene skal bidra med 0,5 mill. til evaluering og administrasjon av programmet. Begge parter skal sikre administrasjon og dokumentasjon av

handlingsprogrammet, og bydelsadministrasjon har et overordnet ansvar. Bydelsadministrasjonen avsetter nødvendig andel av de kommunale driftsmidlene til dette. Investeringsmidlene fordeles av byrådet etter innstilling fra bydelsutvalget.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 6.46 Investeringer Handlingsprogram Oslo sør

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
481	Handlingsprogram Oslo sør (EHS)			
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	385	4 000	4 000
04	Overføringsutgifter	96	0	0
	Sum utgifter	481	4 000	4 000
07	Refusjoner	-96	-640	-640
	Sum inntekter	-96	-640	-640
	Netto utgifter	385	3 360	3 360

6.47 Investeringsoversikt – Handlingsprogram Oslo Sør

481 Handlingsprogram Oslo sør (EHS)	Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
107 046 Tiltakspakke Oslo sør			4 000	4 000	0	0		
Sum investeringsutgifter			4 000	4 000	0	0		
107 046 Tiltakspakke Oslo sør	Investeringsmoms		-640	-640	0	0		
Sum kapittel finansiering			-640	-640	0	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			3 360	3 360	0	0		

6.21 Områdesatsing Tøyen

Oppfølging og forvaltning av midler til områdeprogrammet Tøyen er overført til Byutvikling, kapittel.8.

6.22 Karea Oslo KF

Karea Oslo KF ble avviklet 31.12.2014, og virksomhetsoverdratt til AS KAREA - Varbas fra 01.01.2015.

6.23 Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner på helse- og sosialområdet.

Byrådet fordeler 102 mill. i tilskudd til større organisasjoner og frivillighet på helse- og sosialområdet i 2017.

For oversikt over tilskudd til de enkelte organisasjoner vises det til vedlegg til Byrådets budsjettforslag på Oslo kommunes nettside, samt til Velferdsetatens nettside, «*Tilskudd innen helse- og sosialsektoren*».

7. OPPVEKST OG KUNNSKAP

Sektoransvaret for oppvekst og kunnskap omfatter barnehagene, grunnskoleopplæring, videregående opplæring, voksenopplæring inkludert norskopplæring og fengselsundervisning, Fagskolen Oslo Akershus, Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og Aktivitetsskolen (AKS).

I kapittel 1 er oppvekst- og kunnskapssektoren i hovedsak omtalt under *skapende kunnskapsby*.

7.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for oppvekst- og kunnskap

Figur 7.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for sektoren*

Beløp i 1000 kr

Driftsbudsjettet	Budsjett - økonomiplan				
	Dok 3 2016	2017	2018	2019	2020
Sum utgifter	13 188 775	13 798 627	14 007 410	14 184 924	14 421 920
Sum inntekter	-1 516 083	-1 477 475	-1 451 875	-1 451 875	-1 451 875
Netto utgifter	11 672 692	12 321 152	12 555 535	12 733 049	12 970 045
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		23,4 %			

* Driftsbudsjettet for barnehager inngår i Hoved- og nøkkelstørrelser for bydelssektoren, kap. 5 Bydelene.

Utvalgte satsinger i økonomiplanperioden:

På vei mot full demografikompensasjon. 10,6 mill. til økt demografikompensasjon i grunnskolen i 2017. 100 % demografikompensasjon fra 2018.

På vei mot 200 flere lærere i 1.-4. trinn. Midler til 35 nye lærere fra skolestart 2017.

På vei mot økt kvalitet i Aktivitetsskolen. 21,3 mill. til utvidelse av gratis halvdagsplass i Aktivitetsskolen.

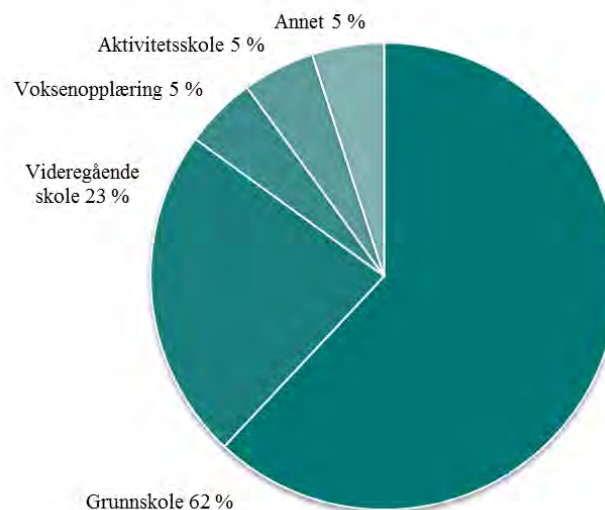
På vei mot 3 000 barnehageplasser i perioden 2016-2019. I 2017 etableres 784 nye plasser.

50 mill. årlig til investeringer i IKT-systemer, IKT-infrastruktur og lærings-teknologi

Totalt er budsjettet styrket med 348,5 mill. til utgifter som følger av økt elevtall.

I perioden 2017-2020 skal det åpnes nærmere 5 800 nye skoleplasser, og 6000 eksisterende skoleplasser skal rehabiliteres.

Brutto driftsutgifter for 2017 fordeler seg slik:

Byrådet fører en felles oppvekst- og kunnskapspolitikk uten tradisjonelle sektorskiller, der barnehage og skole er del av det samme utdanningsløpet. Det innebærer at kontinuitet, samarbeid og samhandling mellom de ulike delene av oppvekst- og kunnskapssektoren i Oslo må videreutvikles. Mange barn, unge, læringer og voksne deltakere er i tillegg avhengig av tjenester fra andre statlige og kommunale etater. Byrådet er derfor opptatt av at de ulike tjenestene for barn og unge må bli mer koordinert og i større grad ses i sammenheng.

Byrådets visjon er en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle. Basert på dette har byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap utarbeidet en visjon og 8 mål for oppvekst- og kunnskapssektoren:

«I Oslo skal alle barn og unge ha like muligheter. Oslobarnehagen og Osloskolen skal ha høye ambisjoner og forventninger til den enkeltes faglige og sosiale utvikling, og motivere til lek, læring, nysgjerrighet, engasjement og kreativitet. Barn og unge skal oppmuntres til å delta i utvikling av et demokratisk og bærekraftig samfunn.»

Byrådet har følgende mål for oppvekst- og kunnskapssektoren:

1. Barnehagebarn og elever skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø, fritt for mobbing
2. Barnehagebarn og elever skal møte ansatte med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte
3. Barnehagebarn skal få et pedagogisk tilbud som støtter det enkelte barns lek, utvikling og læring
4. Barnehagebarn skal utvikle gode språklige og sosiale ferdigheter og være godt forberedt til skolestart
5. Alle elever skal ha grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter tidlig i skoleløpet
6. Elevenes grunnleggende ferdigheter, dybdekompetanse i fag og evne til å skape, tenke kritisk, forstå, lære og utforske på tvers av fag skal utvikles gjennom hele skoleløpet
7. Flere elever og læringer skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv
8. Barnehage- og opplæringskapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn, elever og læringer

Visjonen og målene bygger på «Plattform for byrådssamarbeid mellom Arbeiderpartiet, Miljøpartiet

De Grønne og Sosialistisk Venstreparti i Oslo 2015–2019», og vil bli fulgt opp gjennom byrådets prioriteringer og tiltak. Byrådet legger tre styringsprinsipper til grunn for styringen av oppvekst- og kunnskapssektoren i Oslo.

1. *Tidligere innsats:* Byrådets utgangspunkt er at mennesker formes og utvikles mest når de er yngst, og at første del av utdanningssystemet derfor har stor betydning for barn og unges videre utvikling. Det er i barnehagene og de første skoleårene barn utvikler språk og sosiale ferdigheter som igjen legger grunnlaget for videre læring og utvikling i skolen og i livet for øvrig. I det norske utdanningssystemet har både kommune og stat likevel tradisjonelt sett brukt mest ressurser og satt inn den høyeste kompetanse i siste del av utdanningssystemet. Byrådet mener styring av mer ressurser og bedre kompetanse til tidlig i utdanningsløpet vil øke sjansen for at barn lærer mer på skolen, fullfører utdanningen og arbeider i stedet for å stå utenfor arbeidslivet som voksen.
2. *Positiv forskjellsbehandling:* I det norske utdanningssystemet har ressurser tradisjonelt sett blitt fordelt relativt flatt. I Oslo fordeles deler av budsjetttrammene til skoler og barnehager etter kriterier som skal gjenspeile ulike behov. Byrådet er positiv til denne type forskjellsbehandling. Med en mer strategisk og målrettet ressursbruk, vil barn og unge få mer likeverdige muligheter i utdanningssystemet. Generelle tiltak får ofte begrenset effekt for barn og elever med størst behov. Ved å bruke mer ressurser der behovene er størst, vil tiltakene som byrådet setter inn få størst betydning.
3. *Tillit og handlingsrom:* Byrådets ledelsesfilosofi innebærer en større tillit til Oslo kommunes medarbeidere som fagpersoner. Byrådet vil gi barnehager og skoler større ansvar for selv å vurdere hvilke metoder og verktøy som er best egnet i det pedagogiske arbeidet. Dette er et profesjonelt ansvar for ledere i barnehage og skole. Samtidig skal barnehagene og skolene få veiledning, kompetanseheving og støtte til å bygge sterkere profesjonsfelleskap lokalt og arbeide mer systematisk og kunnskapsbasert. Det skal stimuleres til økt erfaringsdeling skolene og barnehagene imellom.

7.2 Utfordringer i oppvekst- og kunnskapssektoren

Barnehagene og skolene i Oslo legger et viktig grunnlag for den enkeltes liv og for byens utvikling. For den enkelte er barnehagen og skolen nøkkelen til aktiv samfunnsdeltakelse, til deltakelse i arbeidslivet og til å kunne leve meningsfulle liv. For byen er barnehage og skole viktige premissgivere for hvordan fremtidens samfunns- og arbeidsliv vil se ut. Fordi barnehage og skole både er en investering i den enkeltes livsprosjekt og i vår felles fremtid, er det viktig at barnehagen og skolen i størst mulig grad gjenspeiler det samfunnet vi ønsker oss.

For byrådet er den mest grunnleggende utfordringen i oppvekst- og kunnskapssektoren å sikre at opplæringstilbudet som kommunen gir er bærekraftige, og relevant i et fremtidig arbeids- og samfunnsliv. Oslo har et kunnskapsintensivt arbeidsmarked som stiller stadig større krav til kompetanse, og kravene endres raskere enn tidligere. Barnehagen og skolen har også et viktig oppdrag knyttet til barn og unges sosiale utvikling, som må fornyes og oppdateres i tråd med utviklingen i samfunnet ellers. Barnehagen og skolen skal bidra til at barn og unge finner sin plass i en mangfoldig storby, at de blir selvstendige og trygge på seg selv. I spennet mellom tradisjon og fremtid skal barn og unge få forståelse for ulike verdisett og tradisjoner, utvikle respekt og toleranse for forskjellighet og evne til å se muligheter i mangfold. Det å ivareta dette store samfunnsmandatet er en grunnleggende utfordring for barnehagen og skolen i Oslo.

En gjennomgående utfordring i oppvekst- og kunnskapssektoren i dag, er at kommunen bruker store ressurser på å reparere sent i grunnskolen og videregående opplæring, fremfor å forebygge i barnehagen og de første skoleårene. Dette er en utfordring som Oslo deler med resten av landet. Det er også en gjennomgående utfordring at kompetanse og ressurser ikke i stor nok grad styres mot barnehagene og skolene med størst behov. Konsekvensen er at mange barn språklig og sosialt sett er for dårlig forberedt til skolestart, at en stor andel av elevene ikke får med seg det kunnskaps- og læringsgrunnlaget de trenger fra grunnskolen og at mange til slutt ikke fullfører og består videregående opplæring.

Byrådet vil gjennom sin oppvekst- og kunnskapspolitikk forsterke de beste sidene ved barnehagen og skolen i Oslo, og svare på de viktigste utfordringene. I det videre vil byrådet konkretisere noen av utfordringene innenfor barnehage og grunnopplæring som danner grunnlaget for tiltak i Sak 1.

Deltagelse og kvalitet i barnehagen

Barnehagen har på få år utviklet seg fra å være et familiepolitisk tiltak for de få til å bli en integrert del av det norske utdanningssystemet. Det har vært vik-

tig både for å sikre høy deltakelse i arbeidslivet, og for å legge til rette for lek, sosialisering og læring i barndommen og på den måten også legge et godt grunnlag for videre skolegang.

Byrådet er bekymret for at det fortsatt er mange barn i Oslo som ikke går i barnehage. I følge tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) er dekningsgraden for barn fra ett til fem år 86,5 % i Oslo, mens landsgjennomsnittet er 90,4 %. Dette gjør Oslo til fylket i Norge med lavest dekningsgrad i barnehagen.

Byrådet vil også vise til at deltakelsen i barnehagen er ujevnt fordelt i byen. Bydelene i Groruddalen, Søndre Nordstrand og Gamle Oslo har lavest barnehagedekning, og i disse bydelene er det også en høy andel av barn med språklige utfordringer, og barn som begynner sent i barnehage. Byrådet er derfor spesielt opptatt av å legge til rette for økt barnehagedeltakelse i de områdene der barnas behov for tilbudet er størst. Det krever både flere barnehageplasser, og et intensivt arbeid med å følge opp foreldre og rekruttere barna som i dag ikke benytter barnehageplass.

Selv om foreldre generelt sett er tilfreds med barnehagetilbudet i Oslo, mener byrådet at det er et stort potensial for å forbedre kvaliteten i barnehagen i Oslo og for å sikre et mer likeverdig tilbud i hele byen. For å få til det, trenger vi mer kunnskap om kvaliteten i Oslos barnehager, og hvordan barnehagene best kan tilrettelegge for barns lek, utvikling og læring. Etter at rett til barnehageplass ble innført i 2009 har antall barnehagebarn i alderen 1-2 år økt, og vi trenger særlig kunnskap om barnehagetilbudet til de yngste barna.

Bedre kompetanse i barnehagen er den viktigste forutsetning for å forbedre kvaliteten i barnehagen, og for å kunne ivareta føringer gitt i barnehageloven med forskrift, Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, og de ulike Oslostandardene for barnehagene. Byrådet er bekymret for at en stor andel av medarbeiderne i barnehagen mangler barnehage- eller barnefaglig kompetanse. Andelen pedagogiske ledere med godkjent utdanning har økt de siste årene, men er fortsatt under landsgjennomsnittet. Oslo trenger flere barnehagelærere fremover når antall plasser skal øke. I tillegg står personalet i barnehagene i en storby som Oslo overfor utfordringer som krever særlig innsats. Det er mange barn med særskilte behov som trenger ekstra oppfølging og støtte i barnehagene, og det er store forskjeller på hvilke tilbud de enkelte barna får. Et likeverdig barnehagetilbud fordrer at det er kompetanse og bemanning til å dekke barnas behov, slik at alle barn får det tilbudet

de trenger. Det er også mange barn som trenger ekstra språklig oppfølging.

Språk danner utgangspunkt for læring og utvikling senere i livet. Grunnlaget for et godt språk blir lagt i barnehagealder. Deltagelse i barnehage er viktig for utviklingen av barns språk og sosiale ferdigheter, og gir gode muligheter for å oppdage barn som har behov for særskilt oppfølging. Likevel har mange barn som har gått i barnehagen ikke godt nok språk når de begynner på skolen. Det er også en utfordring at en del medarbeidere i Oslos barnehager ikke selv har tilfredsstillende norskerferdigheter.

Likeverdige muligheter for læring og gjennomføring i Osloskolen

Byrådet er fornøyd med at Osloskolen over tid har oppnådd gode resultater på bl.a. nasjonale prøver, men det er viktig å understreke at prøveresultatene i seg selv ikke gir et tilstrekkelig bilde av situasjonen i skolen. Selv om nasjonale prøver, Elevundersøkelsen og annen offentlig statistikk gir oss viktig kunnskap, kan ikke alle sider ved kvaliteten i skolen måles.

Det viktigste sluttmålet for opplæringen, at elevene fullfører og består videregående opplæring, lar seg imidlertid måle. Tall fra Skoleporten viser at andelen elever som har fullført og bestått videregående opplæring ligger på 74,6 % i Oslo mot et nasjonalt gjennomsnitt på 72,1 %.

Byrådet er fornøyd med at Oslo er blant fylkene i landet med høyest gjennomføring i videregående opplæring. Byrådet er samtidig bekymret for at andelen som fullfører og består i betydelig grad varierer mellom hvilke bydeler elevene kommer fra. Det er for eksempel nesten 30 prosentpoeng forskjell mellom bydelen der færrest fullfører og består, og bydelen der størst andel fullfører og består videregående opplæring. Bydelene med størst levekårsutfordringer har lavest gjennomføring. Dette bygger opp under forskning som dokumenterer at elevenes sosiale bakgrunn påvirker elevenes sjanse til å gjennomføre videregående opplæring. Byrådet anerkjenner at sosial bakgrunn har betydning, men sosial bakgrunn må ikke fungere som en endelig forklaring på ulikhet i skolen og hvorfor en del elever ikke fullfører og består opplæringen. Det er godt dokumentert at Osloskolen kan løfte elever ut av en situasjon der sosial bakgrunn får avgjørende betydning for deres læring og utvikling. Utfordringen ligger dermed ikke bare i elevenes sosiale bakgrunn, men i hvordan vi innretter og organiserer utdanningssystemet vårt.

Byrådet mener det viktigste grepet for at flere skal fullføre og bestå videregående opplæring er å gjøre elevene bedre forberedt til videregående opplæring. Byrådet mener innsatsen mot frafall i videregående opplæring også må handle om det som skjer i barne-

hagen og grunnskolen. Da er det en stor utfordring at mange barn ikke går i barnehage eller begynner sent i barnehage, og at mange barn som har gått i barnehage begynner på skolen med et for dårlig språklig utgangspunkt. Det er en utfordring at mange barn og elever blir fanget opp og fulgt opp for sent. Overgang mellom de ulike nivåene i skoleløpet er også kritiske hvis elevene har spesielle utfordringer og manglende kompetanse. Det er f.eks. tre ganger mer spesialundervisning på 10. trinn enn på 1. trinn i Osloskolen. Det er et tegn på at elever har gått videre til nye nivåer i opplæringen uten å ha med seg den kompetansen de trenger fra tidligere nivåer. Over tid har dette skapt lærevansker, svak følelse av mestring, lav motivasjon og behov for spesialundervisning.

Byrådet vil vise til at forhold som ikke direkte har med selve opplæringen å gjøre, f.eks. psykiske utfordringer, kan medvirke til at elever ikke fullfører og består skoleløpet. Byrådet mener at laget rundt barn og unge i Oslo må bli sterkere. Utfordringen går dels på manglende ressurser til viktige tjenester, f.eks. skolehelsetjenesten. Skolehelsetjenesten har ulik tilgjengelighetsgrad fra skole til skole, og det er behov for å se nærmere på tiltak for å bedre helsetilbudet til elevene. Utfordringen går dels også på manglende samarbeid og samhandling mellom tjenester og etater. Et godt koordinert samarbeid mellom ulike instanser er viktig for å sikre en helhetlig oppfølging.

Byrådet vil også vise til at det er store forskjeller i gjennomføring mellom utdanningsprogrammene. Tall fra Skoleporten viser at studieforberedende utdanningsprogrammene i Oslo har en gjennomføring på 83,7 % i snitt, mot 56 % for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Enkelte yrkesfaglige utdanningsprogrammer i Oslo har betydelig svakere gjennomføring enn landsgjennomsnittet. På enkelte utdanningsprogrammer er det 60-70 % som ikke fullfører og består i løpet av fem år. Dette skaper store utfordringer for den enkelte elev, men også for Oslo som over tid får et underskudd på fagarbeidere.

Godt rustet for veien videre

Byrådet mener det er en grunnleggende utfordring å sikre at barnehagen og grunnsopplæringen har et innhold som gjør barn, elever, lærlinger og voksne deltakere godt rustet for fremtidens samfunns- og arbeidsliv. Digitalisering og teknologiutvikling, revitalisering av de praktiske-estetiske fagene og økt bruk av nye læringsarenaer er eksempler på tiltak som kan bidra til å ruste barnehagen og skolen for fremtidens samfunns- og arbeidsliv. Byrådet mener samtidig at det er en særskilt utfordring at den videregående opplæringen ikke i stor nok grad rekrutterer til og utdanner i tråd med behovene i fremtidens samfunns- og arbeidsliv.

Til skoleåret 2016–17 var det kun 1 av 5 elever som søkte et yrkesfaglig utdanningsprogram. Samtidig er det godt dokumentert at Oslo og landet for øvrig har behov for flere fagarbeidere innenfor mange fagområder. Svak søking til yrkesfag er derfor en betydelig utfordring for Oslo. Det er også dokumentert at struktur og innhold i dagens yrkesfaglige utdanningsprogrammer ikke er godt nok tilpasset arbeidslivets kompetansebehov, altså at en del av yrkesfagene ikke utdanner den kompetansen som arbeidslivet har behov for. Dette var bakgrunnen for at det i Meld. St. 20 (2012–2013) *På rett vei*, tas initiativ til en fornyelse av hele tilbudsstrukturen i fag- og yrkesopplæringen. Byrådet mener samtidig at utfordringene i fag- og yrkesopplæringen i Oslo er særskilte, og vil høsten 2016 legge frem en egen sak om yrkesfagene i Osloskolen.

Byrådet vil vise til at det innenfor de studieforberevende utdanningsprogrammene i videregående opplæring også er et stort potensial for forbedring. Selv om gjennomføringstallene i studieforberevende utdanningsprogrammer i Oslo er svært gode, er likevel frafall, omvalg og svak progresjon en stor utfordring i høyere utdanning. Det kan tyde på at enkelte elever som velger studieforberevende utdanningsprogram ikke er godt nok forberedt eller motivert for videre studier. Byrådet mener det er potensial for å gi elevene større utfordringer i videregående opplæring, for å forbedre kvalitet, innhold og relevans i de studieforberevende utdanningsprogrammene og for gjøre elevene bedre studieforberevendt. Byrådet vil vise til at Oslo er i en unik posisjon, med mulighet til å skape en bedre sammenheng mellom videregående skole og høyere utdanning ved at videregående skoler og forsknings- og utdanningsmiljøer samarbeider. Hersleb videregående skole og Ullern OCCI er eksempler på videregående skoler i Oslo som har kommet i gang med å skape sammenheng mellom videregående skole og høyere utdanning. Byrådet vil i løpet av 2017 legge frem en egen sak om de studieforberevende utdanningsprogrammene.

Nulltoleranse mot mobbing

Barn og unge i Oslo skal utfolde seg i trygge miljøer og omgivelser, enten dette er i barnehage, skole eller i aktiviteter i fritiden. Ifølge Elevundersøkelsen opplever de fleste elever fra 5. trinn og oppover et trygt og inkluderende miljø på skolen. Omtrent 5 prosent av elevene oppgir imidlertid at de blir mobbet 2–3 ganger i måneden eller oftere, og i overkant av 9 % av elevene oppgir at de opplever krenkelser like ofte.

Byrådet mener det er en utfordring at vi har lite kunnskap om mobbing og uønsket atferd i barnehagen og de første skoleårene, spesielt fordi omfanget av mobbing er størst disse årene.

Byrådet mener Osloskolen har arbeidet systematisk med å skape et godt læringsmiljø og for å redusere

mobbingen. Det er likevel en utfordring at arbeidet mot mobbing i Oslo i all hovedsak har vært konsentrert rundt aktiviteter i skolen og i skoletiden, og ikke i barnehagen og i fritiden. Det er også en utfordring at prosedyrene i arbeidet mot mobbing ikke har vært klare nok, og at kunnskapen om å forebygge, oppdage og reagere på mobbing ikke har vært god nok. På denne bakgrunn har byrådet lagt frem en egen tiltaksplan for et godt psykososialt miljø for barn og unge i Oslo.

Økt deltakelse og bedre kvalitet i Aktivitetsskolen (AKS)

I 2015 ble det gjennomført en evaluering av AKS, hvor 74 % av de foresatte ga uttrykk for at de i stor eller meget stor grad var tilfredse med tilbudet. Det ble imidlertid også dokumentert betydelige utfordringer med stor variasjon i deltakelse, kvaliteten på tilbudet og kompetanse blant medarbeidere.

Byrådet har lagt frem en egen strategi for Aktivitetsskolen i Oslo som legger opp til et kvalitetsløft av AKS i Oslo, blant annet gjennom bedre sammenheng med innholdet skolen og et tettere samarbeid med idrett og frivillige aktører. En forutsetning for å nå ambisjonene i strategien, er mer forutsigbare rammebetingelser for aktivitetsskolene. Økt kommunal finansiering gir økt deltakelse, som igjen kan gi et økonomisk handlingsrom for aktivitetsskolene til å utvikle seg i tråd med byrådets forventninger.

Bygge nok skoler

Oslo kommune har hatt en vekst i elevtallet på 21 % de siste ti årene. Dette er unikt i norsk sammenheng, og mer enn dobbelt så mye som fylket med nest høyest vekst (Akershus). Den vedvarende høye befolkningsveksten er en stor utfordring. I tillegg til at nye skoler må etableres, har mange eksisterende skoleanlegg behov for oppgradering og rehabilitering.

I Skolebehovsplanen for 2016–2026 legger byrådet til grunn at elevtallsveksten i perioden er anslått til om lag 9 000 elever i grunnskolen og vel 4 000 elever i den videregående skolen. Særlig for videregående skoler er det et behov for å etablere flere skoleplasser, tilpasset både samfunnets behov og elevenes ønsker. Byrådet vil komme tilbake til planer for utvidelse av kapasiteten i videregående opplæring.

Totalt etableres det til skolestart 2017 om lag 2 850 nye skoleplasser hvorav fire er grunnskoleprosjekter (Brynseng, Vollebekk, Manglerud trinn 2 og Haugen trinn 2) og ett videregående (Valle Hovin). I tillegg ferdigstilles Berg 1–7-skole, samt en rekke større og mindre rehabiliteringsprosjekter og mindre ombygginger av eksisterende anlegg.

Til tross for at det etableres betydelig antall nye skoleplasser vil oppfyllingsgraden, som angir andelen av

skoleplassene ved skolene som er besatt, fortsatt være høy. Utover i økonomiplanperioden vil oppfyl-
lingsgraden ligge på vel 80 % for Oslo sett under ett.
Det kan ikke planlegges med en oppfyltingsgrad på
100 %, da alle klassene ikke kan være fulle til enhver
tid. Årsaken til dette er hovedsakelig elevenes alder,

flytting og geografi. Tilstrekkelig skolekapasitet er
også nødvendig for å unngå hyppige endringer i
skolens inntaksområder, med de belastninger det har
for elever og foresatte.

7.3 Byrådets mål for oppvekst- og kunnskapssektoren

Tabell 7.1 Byrådets mål for oppvekst- og kunnskapssektoren

Mål	Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1 Barnehagebarn og elever skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø, fritt for mobbing	Utdanningsetaten Bydelene
2 Barnehagebarn og elever skal møte ansatte med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte	Utdanningsetaten Bydelene
3 Barnehagebarn skal få et pedagogisk tilbud som støtter det enkelte barns lek, utvikling og læring	Bydelene
4 Barnehagebarn skal utvikle gode språklige og sosiale ferdigheter og være godt forberedt til skolestart	Bydelene
5 Alle elever skal ha grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter tidlig i skoleløpet	Utdanningsetaten Bydelene
6 Elevenes grunnleggende ferdigheter, dybdekompetanse i fag og evne til å skape, tenke kritisk, forstå, lære og utforske på tvers av fag skal utvikles gjennom hele skoleløpet	Utdanningsetaten
7 Flere elever og lærlinger skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv	Utdanningsetaten
8 Barnehage- og opplæringskapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn, elever og lærlinger	Utdanningsetaten Undervisningsbygg Oslo KF Omsorgsbygg Oslo KF

7.4 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

Tabell 7.2 Økonomiplanoversikt skole*

Beløp i mill.

	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto **	13 188,8	13 545,3	13 746,8	13 897,3	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	13 188,8	13 188,8	13 188,8	13 188,8	13 188,8
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer					
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold		-66,3	-76,3	-76,3	-76,3
= Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	13 188,8	13 122,5	13 112,5	13 112,5	13 112,5
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte		-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
+/- Spesifiserte rammeendringer		433,1	697,2	920,1	1 157,1
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-14,2	-59,6	-104,9	-104,9
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		415,9	634,7	812,2	1 049,2
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		260,3	260,3	260,3	260,3
= ØKONOMIPLAN (brutto)	13 188,8	13 798,6	14 007,4	14 184,9	14 421,9
Salgs- og leieinntekter	-506,8	-537,5	-511,9	-511,9	-511,9
Refusjoner	-1 005,0	-935,5	-935,5	-935,5	-935,5
Overføringsinntekter	-4,3	-4,4	-4,4	-4,4	-4,4
= Sum driftsinntekter	-1 516,1	-1 477,5	-1 451,9	-1 451,9	-1 451,9
= ØKONOMIPLAN (netto)	11 672,7	12 321,2	12 555,5	12 733,0	12 970,0

Reelle endringer i aktivitet i forhold til Dok 3 2016 3,2 % 4,8 % 6,2 % 8,0 %

* Det vises til kap. 5 Bydelene EHS for økonomiplanskjema for driftsmidler til barnehager (FO2A), kap. 305 Etablering av barnehager, og kap. 306 Bydelene – Diverse barnehagetiltak.

** 2016 prisnivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Kap. 200 Utdanningsetaten er redusert med 10 mill. som følge av redusert behov for driftsfinansiering av IKT-investeringer.

Kap. 210 Grunnskolen er redusert med 1 mill. som følge av energigevinst av tiltak i UBF.

Justering for demografiske forhold

Kap. 203 PPT er styrket med 2,3 mill. i 2017. Fra 2020 er økningen 6,9 mill.

Kap. 210 Grunnskolen er styrket med 100,6 mill. i 2017. Fra 2020 er økningen 317,2 mill.

Kap. 230 Videregående skoler er styrket med 35,6 mill. i 2017. Fra 2020 er økningen 114,8 mill.

Tidsbegrensede tiltak

Kap. 200 er redusert med 3 mill. som følge av at konseptvalgutredning av vitensenter er gjennomført.

Spesifiserte rammeendringer

Kap. 200 er redusert med 3 mill. i rammekutt knyttet til arbeid med konseptvalgutredninger for nye skolebygg.

Kap. 200 er redusert med 2,5 mill. i rammekutt knyttet til konsulentkjøp.

Kap. 200 er økt med 12 mill. til bosettingstilskudd i 2017.

Kap. 200 er redusert med 0,75 mill. til finansiering av Mobbeombud.

Kap. 200 er økt med 5,6 mill. til oppfølging av byrådets sak om yrkesfag

Kap. 208 er økt med 27,6 mill. til økte husleieutgifter.

Kap. 210 er redusert med 1 mill. til bosettingstilskudd i 2017.

Kap. 210 er økt med 11,1 mill. til økt timetall naturfag.

Kap. 210 er redusert med 5,5 mill. som følge av utfasing av én kommunal styrkingstime 5.-7. trinn.

Kap. 210 er økt med 26,75 mill. til økt lærertetthet 1.-4. trinn.

Kap. 210 er økt med 210 mill. til økte husleieutgifter.

Kap. 211 er økt med 41 mill. til gratis kjernetid i Aktivitetsskolen.

Kap. 231 er økt med 22 mill. til statlig lærlingstilskudd.

Kap. 250 er økt med 0,2 mill. til tilskudd Fagskolen.

Uspesifiserte rammeendringer

Det er lagt inn et rammekutt på 14,3 mill. i 2017, som øker til 105,5 mill. fra 2019.

Tabell 7.3 Netto driftsbudsjett - Oppvekst- og kunnskap

Beløp i mill.

Netto driftsbudsjett pr kapittel	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
200 Utdanningsetaten (OVK)	270,0	330,9	311,0	299,8	291,4
203 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (OVK)	161,5	170,2	171,3	172,1	173,4
208 Avsetning husleier skoler (OVK)	37,1	76,8	165,4	303,0	463,5
210 Grunnskolen (OVK)	7 788,9	8 171,7	8 300,6	8 341,7	8 382,6
211 Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) (OVK)	199,5	243,9	268,1	266,6	266,6
230 Videregående skoler (OVK)	2 697,2	2 781,5	2 799,6	2 812,7	2 855,4
231 Fagopplæring (OVK)	114,3	139,2	134,8	134,5	134,5
250 Fagskolen (OVK)	33,1	33,7	33,6	33,4	33,4
294 Voksenopplæring (OVK)	371,1	373,3	371,3	369,2	369,2
Sum Oppvekst og kunnskap (OVK)	11 672,7	12 321,2	12 555,5	12 733,0	12 970,0

Tabell 7.4 Brutto investeringsbudsjett - Oppvekst- og kunnskaps

Beløp i mill.

Brutto investeringsbudsjett	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
200 Utdanningsetaten (OVK)	303,4	201,2	170,0	170,0
271 Byomfattende barnehageoppgaver (OVK)	14,9	8,8	8,0	7,1
ØKONOMIPLAN (brutto)	318,3	210,0	178,0	177,1

Det vises til kap 10.1 Næring og eierskap - eiendomsforetakene (Undervisningsbygg Oslo KF) for investeringer i kommunens bygningsmasse.

7.5 Barnehager (Funksjonsområde 2A)

Tabell 7.5 Driftsbudsjett - Barnehager FO2A

Beløp i 1000 kr

Funksjonsområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Forslag 2017
<i>Funksjonsområde 2A Barnehager (bydelsfordelt)</i>			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod		5 760 415	6 019 198
Sum utgifter		5 760 415	6 019 198
Netto utgifter	6 007 561	5 760 415	6 019 198

Det er lagt til grunn den nye sammensetningen av KOSTRA-funksjoner som følger av byrådssak 90/16.

Budsjettvedtak for den enkelte bydels ordinære drift skjer samlet og fremgår som ett beløp under artsgruppe 11 i Dok.3.

Beløp gjengitt her er funksjonsområdets andel som er lagt til grunn ved beregning av samlet driftsbudsjett.

For informasjon om bydelenes disponering av opprinnelig budsjett 2016 vises til vedlegg 3 i Dok.3/16.

1 Ansvarsområde

Barnehage er et pedagogisk tilbud som reguleres i lov om barnehager med forskrifter. Tilbudet omfatter både kommunale og private barnehager.

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap har det overordnede ansvaret for barnehager, herunder å

etablere tilstrekkelig antall plasser i barnehage for barn i kommunen.

Bydelene har ansvaret for drift av de kommunale barnehagene, og tilsynsansvar for både de kommunale og de private barnehagene.

Omsorgsbygg Oslo KF er byggherre og eier av de kommunale barnehagene.

2 Situasjonsbeskrivelse

Utviklingstrekk i deltagelse

Per 15.12.2015 hadde 36 700 barn plass i barnehage i Oslo, hvorav 21 900 barn i kommunale og 14 800 barn i private barnehager. Dekningsgraden for barn i alderen 1-5 år var 86,5 %. Oslos barnebefolkning 0-5 år sank med 493 barn i løpet av 2015. Den lovfestede retten til barnehageplass ble utvidet fra høsten 2016 til også å omfatte barn som er født i september og oktober. Oslo kommune innfrir den utvidede retten til barnehageplass.

Andelen minoritetsspråklige barn mellom 1 og 5 år som har barnehageplass har økt fra 67 % i 2009 til 74 % i 2015. Hovedårsaken til denne økningen ligger i den statlige finansierte ordningen med gratis kjernetid for alle 4- og 5-åringer i Groruddalen og Søndre Nordstrand. Denne ordningen ble avviklet i Groruddalen 01.08.2016, og vil bli avviklet 01.08.2017 i Søndre Nordstrand. Fra 01.08.2016 ble det iverksatt en nasjonal ordning hvor alle 3-, 4- og 5-åringer fra familier med inntekt under 417 000 kroner får gratis kjernetid. Dette utgjør imidlertid kun 5 prosent av de som tidligere fikk gratis kjernetid i Groruddalen i Oslo. I revidert budsjett for 2016 ble det vedtatt at Oslo kommune skulle heve inntektsgrensen og finansiere gratis kjernetid for familier med inntekt under 603 000 i Groruddalen for å kompensere for de nega-

tive effektene en avvikling av den statlige ordningen i Groruddalen vil få.

Utviklingstrekk i kvalitet, innhold og kompetanse

Personalets kompetanse er den viktigste faktoren for god kvalitet på barnehage tilbudet, og det er avgjørende med gode kompetansetiltak og riktig rekruttering. Byrådet la i 2016 frem *Strategi for kompetanse og rekruttering for barnehagene i Oslo* for perioden 2016-2020. Strategien legger føringer for og styrker arbeidet med rekruttering og kompetanseutvikling i Oslos barnehager. Med utgangspunkt i byrådets strategi arbeides det kontinuerlig med å utvikle barnehagepersonalets kompetanse i bydeler og i barnehagene.

Den positive utviklingen i andelen ansatte med barnehagelærerutdanning fortsetter. Fra 2014 til 2015 økte andelen pedagogiske ledere med godkjent utdanning med drøye 3 prosentpoeng, til 85,5 %. Andel styrere med godkjent utdanning er på 98,3 %. Det er totalt 3 278 pedagogiske ledere og 770 styrere i Oslos barnehager.

Fjorårets foreldreundersøkelse for barnehagene i Oslo viser økt tilfredshet på de fleste områder, og svarprosenten var høy. Nesten halvparten av foreldrene ga barnehagen sin toppscore på spørsmålet «Alt-i-alt, hvor fornøyd er du med din barnehage». Til tross for positiv utvikling er det fortsatt til dels store forskjeller mellom bydeler og barnehager når det gjelder foreldres tilfredshet. Under følger tabell med oversikt over resultatene fra undersøkelsen de siste årene.

Tabell 7.6 Foreldreundersøkelse - Barnehagene

Brukerundersøkelsen (skala 1-6)	2012	2013	2014	2015
Trivsel og trygghet	5,3	5,3	5,3	5,3
Samarbeid og medvirkning	4,6	4,7	4,7	4,8
Utvikling og læring	4,9	5,0	5,0	5,1
Personalet	5,2	5,2	5,2	5,3
Ute- og innemiljø	4,8	4,9	4,9	5,0
Foreldres generelle tilfredshet	5,1	5,2	5,2	5,2

Språk er utgangspunktet for læring. 44 % av barna som begynte på skoler i Groruddalen høsten 2015 hadde behov for ekstra norskspråklig støtte for å kunne følge ordinær undervisning. Noen av disse barna har gått i barnehagen en kort periode, men mange har gått i barnehage i flere år. Byrådet er opptatt av at barnehagen og resten av kommunens tjenesteapparat må styrke innsatsen for å identifisere og følge opp disse barna. Byrådet la i 2016 frem en ny *Oslostandard for systematisk oppfølging av barns språkutvikling*. Standarden innebærer blant annet at Oslo kommune gikk bort fra kartlegging av alle barn, og at medarbeidere i barnehagen var pålagt ett bestemt kartleggingsverktøy. I stedet innføres et mer

helhetlig system for oppfølging av hvert enkelt barn. Alle barnehager skal nå ha en plan for observasjon, vurdering og støtte til det enkelte barns språkutvikling, og de barna som pedagogen vurderer har behov for ekstra språkstøtte skal kartlegges. Et språkprogram for systematisk norskopplæring av førskolebarn (SPROFF) har vært prøvd ut i tre bydeler og skal implementeres i flere barnehager i Oslo. Oslo deltar også i den nasjonale satsingen på språk i barnehage og skole (*Språkkommune*). Personalet i barnehagen er viktige språkmodeller for barna, og derfor stilles det krav om gode norskkunnskaper ved ansettelse i barnehagen. I tillegg legges det til rette for norskopplæ-

ring for medarbeidere som ikke har gode nok norskerdigheter.

Byrådet vil gi barnehagene og foreldre tilgang til et digitalt verktøy for kommunikasjon mellom barnehage og hjem, og legge bedre til rette for bruk av digitale pedagogiske verktøy. Byrådet har avsluttet et pilotprosjekt i 2016 og bygger nå ut fiber og trådløse

nettverk i alle barnehagene. Arbeidet fortsetter i 2017.

Byrådet er opptatt av å redusere omfanget av rapportering og dokumentasjon i oppvekst- og kunnskapssektoren. Byrådet har i 2016 gjennomgått rapporteringen for barnehagene i Oslo og redusert omfanget betraktelig.

Tabell 7.7 Nøkkeltall - Barnehagene

Barnehage	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
<i>Innhold</i>					
Andel barn 1-5 år fra språklige/kulturelle minoriteter med barnehageplass.	69,1 %	71,2 %	73,0 %	74,8 %	74,0 %
Andel barn 1-5 år fra språklige/kulturelle minoriteter med barnehageplass, ekskl. utvalgte land *	72,0 %	75,0 %	77,0 %	79,4 %	78,3 %
Andel 1. trinns elever som får Særskilt språkopplæring (§2-8 Opplæringsloven)	26,9 %	26,5 %	24,7 %	23,7 %	25,0 %
Andel ansatte i alt i barnehagene med barnehagelærerutdanning	28,7 %	30,4 %	30,5 %	31,8 %	33,4 %
Andel ansatte i alt i barnehagene med annen pedagogisk utdanning	8,5 %	8,2 %	7,9 %	7,8 %	12,5 %
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning	73,4 %	76,1 %	79,0 %	83,6 %	86,1 %
Foreldres tilfredshet med utvikling og læring i barnehagen		4,9	5,0	5,0	5,1
Foreldres tilfredshet med barnets trivsel og trygghet i barnehagen		5,3	5,3	5,3	5,3
Foreldres tilfredshet med samhandling og samarbeid mellom barnehage og skole		4,8	4,9	4,9	4,9
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	161 621	156 967	172 087	179 475	183 501
<i>Utbygging</i>					
Andel barn 1-2 år med barnehageplass (dekningsgrad) **	74,1 %	74,4 %	74,1 %	74,9 %	76,1 %
Andel barn 3-5 år med barnehageplass (dekningsgrad) **	93,1 %	93,4 %	93,1 %	93,6 %	94,0 %
Antall barn 1-2 år med barnehageplass **	13 527	13 414	13 358	13 359	13 512
Antall barn 3-5 år med barnehageplass **	21 697	22 305	22 647	22 986	22 970

* Ekskl. barn med landbakgrunn fra Danmark, Sverige, Irland, Storbritannia, USA, Australia og New Zealand

** Tallene avviker noe fra KOSTRA-tallene for 2014, grunnet feilregistrering av en barnehage i KOSTRA

Utviklingstrekk i kapasitet

Dekningsgraden for 1-5-åringer var 86,5 % ved årsskiftet 2015/2016. Gitt dagens befolkningsframskrivninger og byrådets forslag til etablering av barnehager, vil dekningsgraden blant 1-5-åringer i Oslo øke til 89,9 % i 2017 og 90,7 % i 2018.

Nye befolkningsprognoser legges frem i løpet av høsten 2016. Det vises til generell omtale av usikkerhet i framskrivningen av befolkningstall under omtale

av skolebehovsplan. Dersom det er store endringer i de nye prognosene, vil konsekvensene bli omtalt i Tilleggsinnstillingen.

Oslo har de senere år klart å tilby plass til flere barn enn de med lovfestet rett til barnehageplass, men det er for mange barn som må vente for lenge på en barnehageplass og for mange som står utenfor barnehagefellesskapet. Barnehagekapasiteten i Oslo kommune er i dag ujevnt fordelt mellom områder og bydeler.

Noen bydeler har svært høy barnehagedekningsgrad, mens andre bydeler har lav dekningsgrad og et stort rekrutteringspotensial.

Det er ferdigstilt åtte nye barnehager i løpet av 2016, hvorav to er kommunale og seks private. Det er planlagt ferdigstillelse av ytterligere en kommunal barnehage i løpet av høsten 2016. Samlet er det planlagt en kapasitetsøkning på 648 nye barnehageplasser i 2016.

Byrådet har i løpet av 2016 bestilt ny kapasitet tilsvarende 93 nye barnehageavdelinger, fordelt på 11 nye barnehager og 7 eksisterende barnehager som rives og reetableres med ny kapasitet. Barnehagene som ble bestilt i 2016 ferdigstilles i årene 2017-2019. I bestillingene av ny kapasitet har byrådet vektlagt å begynne utjevningen av forskjellene i barnehagekapasitet i byen.

Som et ledd i å nå byrådets mål om å etablere 3 000 nye barnehageplasser i løpet av 2019 trappes avviklingstakten for de midlertidige barnehagene ned i påvente av ferdigstillelse av permanente plasser. Det planlegges i dag å utvikle midlertidige paviljonger der disse står i veien for å sikre permanente kommunale barnehageplasser eller dersom andre eksterne forhold krever avvikling.

Midler til drift av nye barnehageplasser er avsatt sentralt på kap. 305 *Bydelene – etablering av nye barnehager*. Midler til drift av barnehager etablert før 2016 er tildelt bydelene gjennom den kriteriefordelte bydelsrammen. Midler som skal dekke bydelenes husleieutgifter for barnehager etablert før 2016 er

fordelt til bydelene som en særskilt tildeling, se Grønt Hefte for detaljert informasjon.

Finansiering av private barnehager

Det nasjonale regelverket for tilskudd til private barnehager ble lagt om fra 01.01.2016. Hovedendringene var at det ble innført et differensiert kapitaltilskudd, minimumstilskuddet økte fra 98 % til 100 %, og at pensjonskostnader behandles særskilt i utarbeidelsen av tilskuddet til de private barnehagene. Tilskuddet til private barnehager er basert på gjennomsnittskostnaden for en tilsvarende kommunal barnehageplass. Tidligere inngikk også de kommunale pensjonskostnadene i gjennomsnittsberegningen, men forskjellene i pensjonskostnadene mellom kommunale og private barnehager er betydelige. Fra 01.01.2016 er pensjonselementet som inngår i beregningsgrunnlaget for tilskuddet til de private barnehagene basert på et statlig fastsatt sjablongpåslag i stedet for kommunens pensjonskostnad. Dette gir isolert sett barnehagene lavere tilskudd, men må sees i sammenheng med det endrede kapitaltilskuddet og opptrappingen til 100 % tilskudd.

Sammenlikningsdata for barnehage (ASSS)

ASSS (Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner) er et nettverk der de 10 største kommunene i landet samarbeider om utvikling og analyse av styringsdata på overordnet nivå. ASSS har utviklet indikatorer på flere tjenestekområder for å kunne sammenligne ressursbruk, tjenesteproduksjon, dekningsgrader, enhetskostnader og kvalitet. Her følger et utvalg av indikatorer hvor Oslo kommune sammenlignes med gjennomsnittet av ASSS.

Tabell 7.8 ASSS-indikatorer - Barnehage

Indikator	Oslo 2014	Oslo 2015	ASSS-snitt 2014	ASSS-snitt 2015
Netto driftsutgifter til barnehage, per innbygger 1-5 år, i kroner	134 661	139 822	130 091	133 926
Ressursbruk, korrigert for forskjeller i utgiftsbehov, arbeidsgiveravgift og pensjonsutgifter	0,999	0,983	1,000	1,000
Dekningsgrad 1-2-åringer, i prosent	74,7	76,1	80,0	81,7
Dekningsgrad 3-5-åringer, i prosent	93,5	94,0	96,8	96,7
Andel ansatte med barnehagelærerutdanning eller annen fagutdanning, i prosent	39,6	45,9	41,0	46,3
Andel ansatte menn, i prosent	15,8	16,2	10,9	11,5

Netto driftsutgifter til barnehage per innbygger 1-5 år har økt fra 2014, og ligger godt over ASSS-gjennomsnittet. Korrigert for forskjeller i utgiftsbehov, arbeidsgiveravgift og pensjonsutgifter ligger Oslos ressursbruk på barnehage godt under gjennomsnittet for landets 10 største kommuner, og det er en

betydelig reduksjon fra 2014. Grunnet ulike rutiner for fordeling av utgifter mellom administrasjon og tjenesteproduksjon i de ulike ASSS-kommunen, må tallene for utgifter i tjenesteproduksjonen brukes med forsiktighet.

Dekningsgraden i Oslo er lavere enn gjennomsnittet, noe som blant annet skyldes en lavere etterspørsel etter barnehageplasser i enkelte områder i Oslo. Andelen ansatte med barnehagelærerutdanning eller annen fagutdanning er noe lavere enn gjennomsnittet, men det er en sterk vekst fra 2014. Andelen ansatte menn i Oslos barnehager er noe økt fra 2014, og langt over gjennomsnittet i ASSS-kommunene.

3 Mål, tiltak og indikatorer

Byrådet har ambisiøse mål for barnehagene i Oslo, noe som kommer til uttrykk i målformuleringene under. Til hvert mål er det angitt utvalgte tiltak og indikatorer for måloppnåelse (resultatindikatorer). Oversikten over tiltak og indikatorer er ikke uttømmende. Byrådet har fastsatt måltall for utvalgte indi-

katorer, men vil følge utviklingen også for andre indikatorer og iverksatte tiltak for å sikre måloppnåelse.

Mål, tiltak og indikatorer vil bli operasjonalisert i oppdragsbrev til bydelene for 2017.

Byrådet prioriterer følgende satsinger som skal bidra til å nå målene for barnehagene:

- Etablering av 3 000 barnehageplasser i løpet av 2019.
- Utvidet gratis kjernetid i barnehage for 4- og 5-åringer i Groruddalen.

Tabell 7.9 Barnehage mål 1

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1 Barnehagebarn skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø, fritt for mobbing</i>				
Tiltak 1: Gjennomføre byrådets sak «Tiltaksplan for arbeidet mot mobbing og for et godt psykososialt miljø i Oslos barnehager og skoler», herunder				
- Alle barnehager skal ha en egen handlingsplan mot mobbing				
- Etablere mobbeombud				
- Inkludere barnehagene i nytt <i>Partnerskap mot mobbing</i>				
Tiltak 2: Følge opp Oslostandard for tilvenning i barnehagen som inneholder rutiner som skal sørge for at alle barn får en god og trygg start i barnehagen implementeres i barnehagene				
Tiltak 3: Innføre trivselsundersøkelser for de eldste barna i barnehagene				
Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Foreldreundersøkelse: Barns trivsel*	*	*	-	4,5

*Frem til 2015 gjennomførte Oslo kommune egen foreldreundersøkelse hvor skalaen gikk fra 1-6.

Fra 2016 blir det innført nasjonal foreldreundersøkelse med skala fra 1-5, der 5 er best. Måltall er beregnet ut fra ny skala.

Tabell 7.10 Barnehage mål 2

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 2 Barnehagebarn skal møte ansatte med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte</i>				
Tiltak 1: Styrke medarbeidernes kompetanse og profesjonsfellesskapet i barnehagene og følge opp tiltak knyttet til «Strategi for kompetanse og rekruttering i Oslobarnehagen 2016-2020», blant annet				
- Utvikle e-læringsprogram for barnehagemedarbeidere				
- Videreføre Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU) til barnehagemedarbeidere og barne- og ungdomsarbeidere				
- Innføre Lederutdanning for pedagogiske ledere				
Tiltak 2: Øke andelen barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere i barnehagene				
Tiltak 3: Økt digitalisering av administrative oppgaver og utbedret IKT-infrastruktur for å frigjøre medarbeidernes tid til pedagogisk arbeid i barnehagen				
Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andelen pedagogiske ledere med godkjent utdanning i kommunale og private barnehager	82,3 %	85,5 %	89,0 %	92,0 %
Andelen barne- og ungdomsarbeidere i kommunale og private barnehager	5,8 %	6,6 %	-	8,0 %

Tabell 7.11 Barnehage mål 3

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 3 Barnehagebarn skal få et pedagogisk tilbud som støtter det enkelte barns lek, utvikling og læring</i>				
Tiltak 1: Alle kommunale og alle nye private barnehager må følge oslostandardene for barnehage, og alle Oslos kommunale barnehager skal bruke kommunes mal for årsplan og progresjonsplan for fagområdene				
Tiltak 2: Gi barnehageansatte tilgang til og opplæring i digitale pedagogiske verktøy for barnehagebarn				
Tiltak 3: Undersøke og vurdere omfanget og organiseringen av tilbudet til barn som har behov for ekstra hjelp og støtte i Oslos barnehager				
Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Foreldreundersøkelse: Barnets utvikling*			-	4,3

*Frem til 2015 gjennomførte Oslo kommune egen foreldreundersøkelse hvor skalaen gikk fra 1-6.

Fra 2016 blir det innført nasjonal foreldreundersøkelse med skala fra 1-5, der 5 er best. Måltall er beregnet ut fra ny skala

Tabell 7.12 Mål, tiltak og indikatorer – Barnehage mål 4

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 4 Barnehagebarn skal utvikle gode språklige og sosiale ferdigheter og være godt forberedt til skolestart</i>				
Tiltak 1: Alle kommunale og alle nye private barnehager må følge <i>Oslostandard for godt språkmiljø i barnehager, Oslostandard for systematisk oppfølging av barns språkutvikling og Oslostandard for samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole</i>				
Tiltak 2: Implementere veilederen <i>Realfag for de eldste barna i barnehagen</i> og følge opp arbeidet som realfagskommune				
Tiltak 3: Øke rekrutteringen av barn til barnehagen				
Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Foreldreundersøkelse: Forberedelse til skolestart*			-	4,3
Foreldreundersøkelse: Språklig og sosial utvikling*			-	4,4
Dekningsgrad 1-5 åringer	85,70 %	86,5 %	87,5 %	89,9 %

*Frem til 2015 gjennomførte Oslo kommune egen foreldreundersøkelse hvor skalaen gikk fra 1-6.

Fra 2016 blir det innført nasjonal foreldreundersøkelse med skala fra 1-5, der 5 er best. Måltall er beregnet ut fra ny skala

Tabell 7.13 Mål, tiltak og indikatorer – Barnehage mål 8

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 8 Barnehagekapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn</i>				
Etablere nye barnehager				
Bevare eksisterende barnehagekapasitet				
Sikre tilstrekkelig areal til barnehageplasser i fremtidig byutvikling				
Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Dekningsgrad 1-5-åringer	85,7 %	86,5 %	87,5 %	89,9 %
Netto vekst i antall barnehageplasser	404	214	648	784

4 Merknader til driftsbudsjettet

Etablering av barnehager

Tabell 7.14 Driftsbudsjett - Etablering av nye barnehager

Beløp i 1000 kr			
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>305 Bydelene - etablering av nye barnehager (OVK)</i>			
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	282	177 729	160 571
Sum utgifter	282	177 729	160 571
17 Refusjoner	-900	0	0
Sum inntekter	-900	0	0
Netto utgifter	-618	177 729	160 571

Bevilgningsforslaget på kapitlet er justert for lønns- og prisutvikling.

På kapitlet er det avsatt midler til drift av nye barnehageplasser etablert i 2016 eller senere. Midler knyttet til drift av barnehageplasser etablert før 2016 blir tildelt bydelene gjennom kriteriefordelt ramme på funksjonsområde 2A. Midler som skal dekke bydelenes husleieutgifter for barnehager etablert før 2016 blir fordelt til bydelene som en særskilt tildeling.

Det er i 2017 planlagt å etablere 784 nye barnehageplasser. Dette er en opptrapping fra 2016 og ett ledd i planen om å oppnå 3 000 nye barnehageplasser i løpet av 2019.

Følgende bevilgninger er budsjettet på kapitlet:

Nye kommunale barnehageplasser etablert i 2016
Bydelsrammen økes med 14,5 mill. til finansiering av kommunale barnehageplasser etablert i 2016. Tildelingen til bydelene vil være basert på nettoveksten i

antall kommunale barnehageplasser i 2016 og vil bli fordelt i løpet av 2017.

Nye private barnehageplasser etablert i 2016
Bydelenes utgifter til likeverdig behandling for private plasser etablert i 2016 vil bli dekket av denne avsetningen. Det er avsatt 92 mill. til formålet i 2017. Tildelingen til bydelen vil være basert på etablering av private plasser i løpet av året og vil bli fordelt i løpet av 2017.

Nye kommunale barnehageplasser etablert i 2017
Bydelsrammen økes med 29,4 mill. til finansiering av nye kommunale barnehageplasser. Det er lagt til grunn 5/12 budsjettvirkning i etableringsåret.

Nye private barnehageplasser etablert i 2017
Bydelenes utgifter til likeverdig behandling for private plasser etablert i 2017 vil bli dekket sentralt. I 2017 er det avsatt 24,7 mill. Det er lagt til grunn 5/12 budsjettvirkning i etableringsåret.

Diverse barnehagetiltak

Tabell 7.15 Driftsbudsjett - Bydelene - Diverse barnehagetiltak

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap /		Regnskap	Dok 3	Forslag
Artsgr.		2015	2016	2017
306	<i>Bydelene - diverse barnehagetiltak (OVK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	-1	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	32 516	194 956	201 784
14	Overføringsutgifter	31 231	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	3 508	0	0
Sum utgifter		67 254	194 956	201 784
16	Salgsinntekter	0	-29 000	-29 000
17	Refusjoner	-14 114	0	0
18	Overføringsinntekter	-153 661	0	0
Sum inntekter		-167 775	-29 000	-29 000
Netto utgifter		-100 522	165 956	172 784

Etablering av barnehager – diverse prosjekter og beredskapsplasser

Byrådet foreslår 5,5 mill. til prosjekter for etablering av nye barnehageplasser. Avsetningen skal blant annet dekke utgifter til utrednings- og utviklingsprosjekter.

Avvikling av midlertidige barnehagelokaler

I 2017 foreslår byrådet 2,5 mill. til å dekke utgifter knyttet til avvikling og forlengelse av midlertidige lokaler.

Eventuell kompensasjon for økte utgifter til økonomisk likebehandling/tilskudd til private

Denne avsetningen skal dekke opp for usikkerhet rundt tilskudd til private barnehager som skyldes uforutsett kapasitetsvekst og kostnadsvekst utover ordinær prisvekst. I 2017 foreslår byrådet 15 mill. til formålet. Usikkerheten rundt tilskuddet til de private barnehagene ligger i hvordan søknadsordningen for særskilt høye pensjonskostnader slår ut. Det er ingen usikkerhet rundt tilskuddssatsene i seg selv og disse blir fastsatt høsten 2017.

Kommunalt lærlingtilskudd

Byrådet foreslår å sette av 23,6 mill. i 2017 til kommunens særskilte lærlingtilskudd. Avsetningen vil anvendes til å videreføre kommunens tilskuddsordning for kommunale og private virksomheter som tar inn Oslo-elever med ungdomsrett som lærlinger i aktivitet-, helsearbeider- og barne- og ungdomsarbeiderfagene. Det kommunale tilskuddet kommer i tillegg til det statlige lærlingtilskuddet.

Utdanning av assistenter til barnehagelærere

Byrådet foreslår 19 mill. i 2017 til videreføring av eksisterende plasser og oppretting av ett nytt kull

høsten 2017 ved arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning, i samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus. Det foreslås bevilget midler til ett nytt kull årlig i økonomiplanperioden.

Språkstimulering for førskolebarn

Byrådet foreslår 30,5 mill. til språkstimuleringstiltak for førskolebarn i 2017. Midlene vil bli benyttet til å styrke språkarbeidet i bydelene både for barn i og utenfor barnehagen. Midlene vil også bli benyttet til språktiltak for barn som trenger ekstra oppfølging, styrking av barnehageansattes kompetanse og utredningsarbeid i byrådsavdelingen.

Norskopplæring for barnehageansatte

Byrådet foreslår 2 mill. til styrking av barnehageansattes norskerferdigheter i 2017.

Tiltakspakke for sosial mobilitet

Byrådet foreslår 6,5 mill. til videreføring av tiltakspakke for sosial mobilitet. Midlene benyttes å kompensere bydelene Grorud, Stovner, Alna, Bjerke og Søndre Nordstrand for tapte inntekter som følge av gratis kjernetid i barnehage for barn i husholdninger med årlig inntekt under 603 000 kroner i utvalgte bydeler. Midlene vil også bli benyttet til tiltak knyttet til å øke rekruttering av barn til barnehage, tiltak for å rekruttere og beholde barnehagelærere og fagutdannede, og målrettede kvalitetstiltak for utsatte grupper.

Kvalitet og kompetanse i barnehage

Byrådet foreslår 17,4 mill. til tiltak for økt kvalitet og kompetanse i barnehagene. Midlene vil bli benyttet til kompetansetiltak knyttet til *Strategi for kompetanse og rekruttering i Oslobarnehagen*. Midlene skal også benyttes til tiltak for å øke kvaliteten i barnehagene, blant annet utvikling av digitale verktøy for

kommunikasjon barnehage-hjem, videreutvikling av digital årsplan, økt bruk av digitale pedagogiske verktøy i barnehagen og trivselsundersøkelse for de eldste barna i barnehagen.

Barn i utenbys barnehager

Byrådet foreslår å budsjettere med 10 mill. i utgifter til refusjon for Oslobarn i utenbys private barnehager, samt 29 mill. i inntekter fra refusjoner for utenbys barn i Oslos private barnehager. Refusjonsordningen gjelder barn med plass i private barnehager utenfor den folkeregisterregistrerte hjemkommunen.

Oppholdsbetaling i barnehage

Det er avsatt 45,9 mill. til dekning for tapt oppholds- betaling som følge av nasjonalt minstekrav til inn-

tektsgradert oppholdsbetaling og 23,8 mill. til nasjonal ordning med gratis kjernetid i barnehage for 3-, 4- og 5-åringer i familier med lav inntekt. Midlene vil bli fordelt til bydelene.

Øremerkede midler

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjekt/prosjektene. Midlene forutsettes brukt i 2017 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke anvendes fullt ut, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

Tabell 7.16 Øremerkede midler – Diverse barnehagetiltak

Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp (i 1000 kr)
2 306 0002	OVK – Kommunalt lærlingtilskudd	23 596
2 306 0003	OVK – Utdanning av assistenter til barnehagelærere	19 021
2 306 0004	OVK – Språkstimulering førskolebarn	30 500
2 306 0005	OVK – Etablering av nye barnehageplasser	5 553
2 006 0006	OVK – Avvikling av midlertidige barnehagelokaler	2 500
2 306 0007	OVK – Økonom. likebehandling priv. barnehager	15 000
2 306 0009	OVK – Norskopplæring for barnehageansatte	2 000
2 306 0010	OVK – Tiltakspakke sosial mobilitet	6 500
2 306 0011	OVK – kvalitet og kompetanse i barnehagene	17 400

Kostpenger i barnehagene

I henhold til forskrift om foreldrebetaling i barnehage kan betaling for kost komme i tillegg til den statlig fastsatte maksimalprisen. I Oslo er det 115 kroner i kostpenger i 2016, som kommer i tillegg til maksimalprisen. Dette er ikke tilstrekkelig for å tilby et

varierte, sunt og bærekraftig kosthold i barnehagen. Byrådet foreslår derfor å øke kostpengene med 50 kroner til 165 kroner i måneden. De økte kostpengene skal i sin helhet benyttes til et godt mattilbud i barnehagene.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 7.17 Investeringsbudsjett - Byomfattende barnehageoppgaver – Investeringer

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
271 Byomfattende barnehageoppgaver (OVK)			
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	11 523	34 200	14 889
03 Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	377	0	0
04 Overføringsutgifter	2 481	0	0
Sum utgifter	14 382	34 200	14 889
07 Refusjoner	-2 481	-6 840	-2 977
Sum inntekter	-2 481	-6 840	-2 977
Netto utgifter	11 901	27 360	11 912

Tabell 7.18 Investeringsoversikt – Byomfattende barnehageoppgaver

271 Byomfattende barnehageoppgaver (OVK)	Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge-start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
106 039 Nye barnehageplasser - inventar og utstyr			14 889	8 800	8 040	7 080		Løpende
Sum investeringsutgifter			14 889	8 800	8 040	7 080		
106 039 Nye barnehageplasser - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-2 977	-1 760	-1 608	-1 416		
Sum kapittel finansiering			-2 977	-1 760	-1 608	-1 416		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			11 912	7 040	6 432	5 664		

Inventar og utstyr – nye og rehabiliterte/reetablerte barnehager

Det er i økonomiplanperioden avsatt investeringsmidler som skal benyttes til inventar og utstyr i nye og rehabiliterte/reetablerte barnehager.

7.6 Skole og utdanning

1 Ansvarsområde

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap har det overordnede ansvaret for Osloskolen, som omfatter grunnskoleopplæring, videregående opplæring, voksenopplæring inkludert norskopplæring og fengselsundervisning, spesialundervisning, fagopplæring, Fagskolen Oslo Akershus, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), Aktivitetsskolen (AKS) og Sommerskolen Oslo. Det faglige, økonomiske og administrative ansvaret er lagt til Utdanningsetaten.

Utdanningsetaten har ansvar for drift, utvikling, oppfølging og veiledning av utdanningsvirksomheten hjemlet i opplæringsloven, lov om fagskoleutdanning, voksenopplæringsloven og introduksjonsloven, samt retningslinjer som Oslo kommune fastsetter.

Utdanningsetatens virksomhet omfatter følgende budsjettkapitler:

- Kapittel 200 Utdanningsetaten
- Kapittel 203 PPT
- Kapittel 210 Grunnskolen
- Kapittel 211 Aktivitetsskolen
- Kapittel 230 Videregående opplæring
- Kapittel 231 Fagopplæring
- Kapittel 250 Fagskolen
- Kapittel 294 Voksenopplæring

Byrådet foreslår at ansvaret for Oslo musikk- og kulturskole overføres fra Utdanningsetaten til Kultursetaten med virkning fra 01.01.2017.

2 Situasjonsbeskrivelse

Utviklingstrekk

Oslo har over 85 000 elever, over 3 000 aktive lærekontrakter og nesten 15 000 ansatte fordelt på 178 undervisningssteder. Det har vært stor vekst i elevkullene på 2000-tallet og dette har medført økt behov for å etablere mange nye skoler og rekruttere nye lærere. Basert på forventet elevtallsvekst og forventet antall lærere som slutter eller går av med alderspensjon, vil det være behov ca. 13 000 nye skoleplasser de neste ti årene og 600-700 nye lærere per år i økonomiplanperioden. Det er behov for å rekruttere ca. 15-20 nye rektorer årlig.

Deltagelsen i Aktivitetsskolen er økt fra 74 % i 2012 til 76 % i 2015 for hele Oslo. Deltagelsen har økt markant på aktivitetsskoler som har gratis kjernetid; Mortensrud, Vahl og Tøyen skoler. Fra og med skolestart 2016 innførte byrådet gratis halvdagsplass i AKS for elever på 1. trinn ved 34 skoler beliggende i bydelene Alna, Stovner, Grorud og Søndre Nordstrand. Foreløpige tall tyder på en sterk økning i deltagelsen også her. Gratis kjernetid skal bidra til økt språktrening for elevene. Oslo deltar fra høsten 2016 i et statlig prosjekt med gratis kjernetid i skolefritidsordningen. Møllergata og Linderud skoler deltar i denne satsingen.

Høsten 2015 gikk 3 089 elever på et yrkesfaglig utdanningsprogram i videregående opplæring. 12 105 elever gikk på et studieforberedende utdanningsprogram, hvorav 9 860 på utdanningsprogram for studie-spesialisering. Den langsiktige trenden er at en stadig lavere andel elever søker seg til yrkesfagene i Oslo. Samtidig forlater mange av elevene yrkesfagene underveis, enten ved omvalg eller manglende gjennomføring. Flere fagarbeidere er en forutsetning for å møte befolkningsveksten i Oslo, arbeidslivets behov og for at kommunen skal få den kompetente arbeidskraften den trenger for å ha kommunale tjenester av høy kvalitet.

Per 01.10.2015 var det til sammen 7 191 aktive deltakere i voksenopplæringen i Oslo. Det er en nedgang på 5,4 % fra foregående år. Av de 7 191 deltakerne var:

- 1 676 voksne deltakere i opplæring med grunnskolevedtak (3,9 % økning)
- 657 deltakere med rett til spesialundervisning etter § 4A-2 (1,5 % økning)
- 1 350 deltakere i videregående opplæring (2,1 % økning)
- 3 508 Aktive deltakere med opplæring i norsk og samfunnskunnskap for innvandrere (12,4 % reduksjon)

Sommerskolen Oslo ble arrangert ellefte året på rad i 2016 med ca. 19 000 påmeldte elever.

Tabell 7.19 Nøkkeltall - Skole

Skole	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
<i>Grunnskoleopplæring</i>					
Antall elever totalt	55 418	56 476	57 801	59 311	61 168
herav spesialundervisning, private og kommunale	4 735	4 606	4 428	4 436	4 896
herav elever med særskilt norskopplæring	14 306	14 209	14 204	13 612	13 879
Korrigert brutto driftsutgifter til grunnskoleundervisning pr elev*	75 592	75 958	81 686	86 781	87 878
<i>PP - tjenesten</i>					
Elever til vurdering	5 800	5 569	5 877	6 536	6 723
Gjennomsnittlig behandlingstid for PPT-utredning per elev (dager)	78	70	62	57	59
Vurderte enkeltbarn/elever per årsverk	32	31	33	36	37,5
<i>Aktivitetsskolen</i>					
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO (%)	69,40 %	71 %	73 %	74 %	73 %
Korrigerte brutto driftsutgifter til SFO, pr komm. bruker	32 033	30 068	32 028	32 974	32 509
<i>Fagopplæring i arbeidslivet</i>					
Antall lærlinger, bostedsfylke Oslo	1 634	1 760	1 831	1 989	2 051
herav lærlinger med rett, bostedsfylke Oslo	1 087	1 141	1 192	1 335	1 350
Antall lærlinger, læreplassfylke	2 618	2 759	2 844	3 053	3 196
Antall bestått fag- og svenneprøver	1 033	995	1018	1045	1115
Antall nye lærekontrakter i kommunens virksomheter	120	124	146	225	206
<i>Videregående opplæring</i>					
Antall elever ved fylkeskommunale videregående skoler	16 041	16 272	16 293	16 650	17 158
Antall elever pr. lærerårsverk (fylkeskommunale skoler)**	11	11,8	11,1	11,8	-
Korrigert brutto driftsutgifter i vgo i skole, per elev (ikke konsern)	117 395	106 967	117 397	126 751	127 373
<i>Voksenopplæring</i>					
Antall deltakere i grunnskoleopplæring for voksne	1 475	1 434	1 433	1 613	1 676
Antall deltakere i spesialundervisning for voksne	665	626	324	647	657
Antall deltakere i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	4 322	4 596	4 382	4 003	3 508
Antall elever i videregåendeopplæring for voksne	1 195	1 138	1 153	1 322	1 350

Kilder: KOSTRA, Dagny (PPT), VIGO (Fagopplæring), GSI (OMK), UDE (VO)

* Deler av økningen fra 2012 skyldes ny rutine for føring av administrasjonsutgifter

** 2015-tall ikke klare

Utviklingstrekk i resultater

Ikke alle sider av skolens virksomhet lar seg måle, og det er derfor ikke mulig å gi et dekkende bilde av Oslo skolens resultater. Resultater fra nasjonale prøver, eksamen på 10. trinn og gjennomføringstall i videregående opplæring gir imidlertid en indikasjon på situasjonen.

Sammenliknet med andre store kommuner (ASSS-kommunene) har Oslo gode resultater fra nasjonale prøver på 5. og 8. trinn. Kun Bærum har bedre resultater. Når det gjelder resultatene fra 9. trinn er Oslo på nivå med gjennomsnittet av de andre storkommunene.

Fylkesvise resultater fra nasjonale prøver viser at Oslo har beste resultater på 5. og 8. trinn, og skårer over nasjonalt gjennomsnitt på prøvene i lesing, regning og engelsk. Oslo har samme gjennomsnittlig resultat som i 2014 på alle de tre prøvene. Fra 2014 til 2015 har Oslo en nedgang i elever på nivå 1 og 2 for engelsk og regning. For lesing har det vært en liten økning i andel elever på nivå 1.

Oslo-elevene har gode eksamensresultater fra 10. trinn. Sammenliknet med andre fylker har Oslo de beste resultatene, og i gjennomsnitt er Oslo omtrent på linje med de andre største byene. I engelsk, matematikk og norsk hovedmål skriftlig er resultatene bedre enn landsgjennomsnittet. Også for gjennomsnittlig grunnskolepoeng skårer Oslo over landsgjennomsnittet. Fra skoleåret 2014/2015 til 2015/2016 er det en forbedring i gjennomsnittlige grunnskolepoeng på 0,4 poeng. Eksamensresultatene fra Vg3 viser fremgang fra 2014 i matematikk og engelsk skriftlig. I norsk hovedmål er resultatet uendret fra 2014.

Gjennomføring av videregående opplæring måles ved andelen av elevene som har fullført og bestått opplæringen fem år etter at de begynte. Samlet sett gjennomfører en større andel elever videregående opplæring i Oslo enn landsgjennomsnittet, henholdsvis 74,6 % mot 72,1 %. Fra 2014 til 2015 er det en fremgang på 1,9 prosentpoeng i Oslo. Gjennomføringen på studieforberedende utdanningsprogram er langt høyere enn gjennomføringen på yrkesfaglige utdanningsprogram. På alle yrkesfaglige utdanningsprogram er imidlertid gjennomføringen i Oslo lavere enn landsgjennomsnittet, med unntak av elektrofag.

Gjennomføringen av videregående opplæring kan også måles som andelen av elevene, på alle tre trinn, som fullførte det undervisningsåret de begynte på. Indikatoren som viser andel elever som har bestått opplæringsåret (Vg1, Vg2, Vg3) de er inne i har en positiv utvikling, og har økt fra 74 % i 2012 til 78,9 % i 2015. Dette forventes etter hvert å gi seg utslag i en økt andel elever som fullfører i løpet av fem år.

Resultatene fra Elevundersøkelsen 2015 viser at Oslo-elevene trives og opplever større grad av mestring og motivasjon enn landsgjennomsnittet. Elevene på ungdomstrinnet har noe lavere motivasjon enn elevene på barnetrinnet. Læringleundersøkelsen 2015 viser at læringene trives på arbeidsplassen. Et flertall av elevene i Oslo oppgir at de ofte eller alltid er involvert i sin egen læring. Dette handler om hvordan elevene involveres i arbeidet med fagene, om lærerne og skolen legger til rette for elevrådsarbeid og om elevenes forslag blir hørt. Elevundersøkelsen viser også at kvaliteten på tilbakemeldinger fra lærer og vurderingspraksis hos lærerne kan bli bedre både i Oslo og i resten av landet. Også her er elevene på barneskolen mer

fornøyd enn elevene på ungdomstrinnet og i videregående skole.

Det har de siste tre årene vært en svak positiv utvikling, ved at andelen elever i Osloskolen som gir uttrykk for å ha blitt mobbet er redusert. Likevel er det fortsatt omtrent 5 % av elevene i Osloskolen som gir uttrykk for at de blir mobbet 2-3 ganger i måneden eller oftere. Dette er noe høyere enn landsgjennomsnittet.

Mobbing har svært alvorlige konsekvenser. Å bli utsatt for mobbing medfører betydelig økt risiko for å utvikle psykiske plager og lidelser, og kan ødelegge elevens skolegang. Byrådet la våren 2016 frem en plan for et trygt psykososialt miljø for barn og unge i Oslo. Planen inneholder en rekke tiltak for å bekjempe mobbing og bedre skolemiljøet. Byrådet vil erstatte lokalt manifest mot mobbing med et bredere forankret og mer forpliktende partnerskap mot mobbing som også inkluderer frivilligheten og barnehagene. Byrådet foreslår også at det skal opprettes et eget mobbombud for Oslo underlagt Oslo bystyre.

Utviklingstrekk i kvalitet, innhold og kompetanse

Skoleledere og lærere er skolens viktigste ressurs, og byrådet er derfor opptatt av at alle skoler skal ha god søking på ledige stillinger. Våren 2016 la byrådet frem byråds sak 144/16 *Byrådets strategi for å rekruttere og beholde lærere i Osloskolen*. Som det redegjøres for i saken er søkingen til lærerstiller generelt god, men det er stor variasjon i søkingen mellom skolene. Kjennetegn ved skoler som opplever utfordringer med rekruttering er at de har mange elever og foresatte med svake norskferdigheter, elevmobiliteten er stor, og andelen elever med spesialundervisning og behov for særskilt oppfølging og tilrettelegging er høy. Noen av disse skolene har også en geografisk beliggenhet som ytterligere vanskeliggjør rekruttering av kvalifiserte medarbeidere.

Byrådets mål er å styrke Osloskolen med 200 nye lærere på 1.-4. trinn utover det som følger av elevtallsvekst. Oslo kommune mottar et statlig tilskudd på 60 mill. årlig til økt lærertetthet på 1.-4. trinn. Dette tilsvarer midler til om lag 85 lærerårsverk. Byrådet har i tillegg en egen målrettet satsing på økt lærertetthet. Ved skolestart 2016 ble det tilsatt 30 nye lærere fordelt på seks skoler. Byrådet oppretter fra skoleåret 2016/17 også et eget *tidlig innsats-team* med fem erfarne lærere. Teamet skal bidra til at elever som trenger ekstra oppfølging får et sterkere støttesystem rundt seg, og at lærerne får tilgang til støtte fra erfarne lærere med spesialisert kompetanse. Stillingene er målrettet til skoler der behovet for faglig styrking og tettere oppfølging av elevene er størst. Byrådet vil vurdere innretning på satsingen etter hvert som man vinner erfaringer.

Byrådet mener at en ekstra støtte til lærerne i form av et *tidlig innsats-team*, vil gjøre det mer attraktivt å være lærer på disse skolene. I tillegg vil en stilling i teamet gi en karrieremulighet for høyt kompetente lærere, som ønsker seg nye utfordringer og en annen innretning på arbeidshverdagen.

Stortinget vedtok i 2015 nye kompetansekrav for lærere. Kravet gjelder også for allerede tilsatte lærere. Det er gitt dispensasjon fra kravene frem til 2025. I Osloskolen var det per 01.10.2015 ca. 2 500 lærere som ikke oppfyller de endrede kravene. Byrådet er opptatt av at Osloskolen skal ivareta de nye kompetansekravene, og vil som varslet i byrådssak 144/16 *Byrådets strategi for å rekruttere og beholde lærere* utvikle en egen etter- og videreutdanningsstrategi.

Oslo er en by med stor befolkningsvekst og fremtidens oppgaver må løses smartere og mer effektivt. Innbyggerne i Oslo skal få et heldigitalt møte med kommunen gjennom smartere og mer samordnede tjenester, og at innbyggernes behov skal være førende i utviklingen. Det er gjort betydelige investeringer i skolens IKT-løsninger de senere årene med etablering av ny teknisk plattform, Skoleplattform Oslo, i 2015. Byrådet vil videreføre arbeidet med å modernisere, forenkle og effektivisere skolens digitale løsninger. Arbeidet skal legge til rette for bruk av bedre digitale tjenester for elever, lærere og foresatte, samt administrative brukere. Byrådet vil høsten 2016 legge

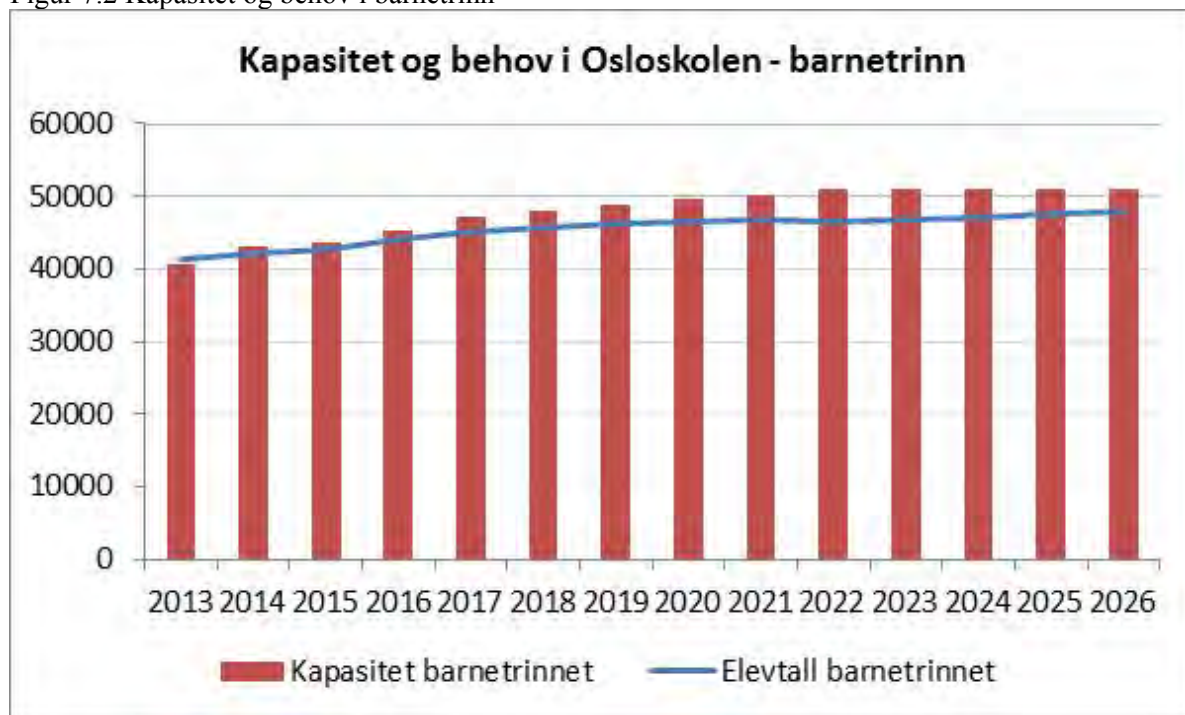
frem sak om hvordan bruk av læringsteknologi kan gi mer og bedre læring for alle elever i Osloskolen.

Utviklingstrekk i kapasitet

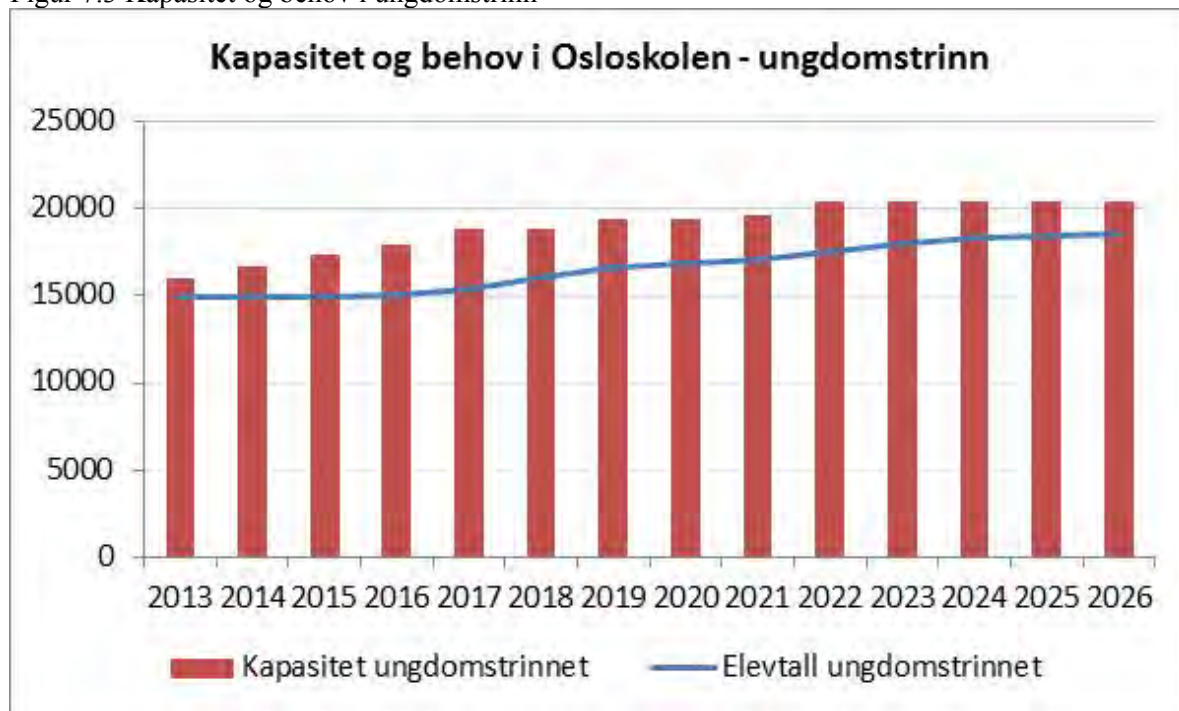
Den vedvarende høye befolkningsveksten er en stor utfordring. I tillegg til at nye skoler må etableres, har mange eksisterende skoleanlegg behov for oppgradering og rehabilitering. I skolebehovsplanen for 2016-2026 er elevtallsveksten i perioden anslått til om lag 9 000 elever i grunnskolen og vel 4 000 elever i den videregående skolen. Særlig for videregående skoler er det behov for å etablere flere skoleplasser. Byrådet vil komme tilbake til planer for utvidelse av kapasiteten i videregående opplæring. Til skolestart 2017 etableres om lag 2 850 nye skoleplasser i fem ulike skoleanlegg.

Figur 7.1 viser kapasitetssituasjonen for grunnskolen. Når det etableres ny skolekapasitet vil det nødvendigvis ta noe tid før all kapasiteten kan utnyttes fullt ut. Blant annet gjør flytting i løpet av skoleløpet, trafikale barrierer og hensynet til trygge skoleveier at eventuell ledig kapasitet ikke nødvendigvis kan benyttes til å avlaste omkringliggende skoler. På denne måten vil det til enhver tid være noe ledig kapasitet for Oslo totalt sett, særlig i en oppbyggingsfase av skoler. Denne kapasiteten utnyttes bl.a. når eksisterende skoler rehabiliteres.

Figur 7.2 Kapasitet og behov i barnetrinn

Figur 7.3 Kapasitet og behov i ungdomstrinn

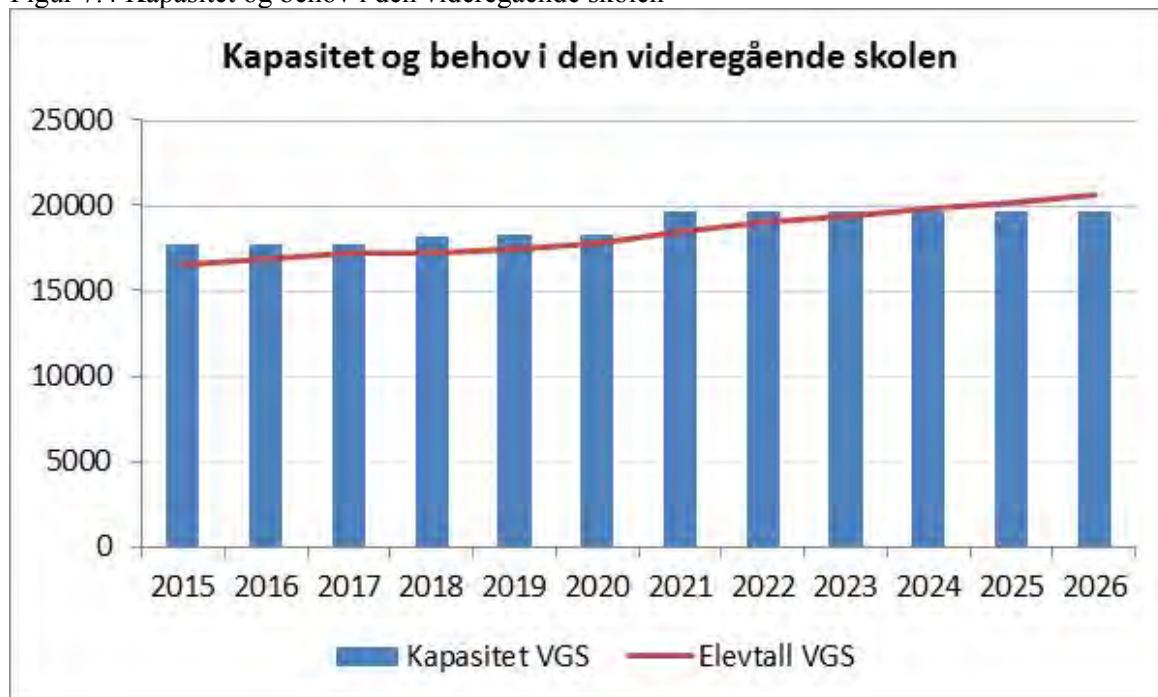

Figurene er hentet fra Skolebehovsplan 2016-2026

Det planlegges i utgangspunktet med en oppfyllelsesgrad på hhv. 80 og 85 % i barnetrinnet (indre og ytre by), og 85 og 90 % i ungdomstrinnet (indre og ytre by).

I den videregående skolen planlegges det med en oppfyllelsesgrad på 94,5 %. Av figur 7.2 fremgår det at det mot slutten av perioden for Skolebehovsplan 2016-2026 vil bli underkapasitet.

Figur 7.4 Kapasitet og behov i den videregående skolen

Figuren er hentet fra Skolebehovsplan 2016-2026

Nye prosjekter til skolestart 2016

Til skolestart 2016 ble det ferdigstilt flere prosjekter. Dette var Munkerud skole – nybygg (1-7-skole), Fernanda Nissen skole – ny skole (1-7-skole), Haugenstua skole – nybygg (1-10-skole), Ris – utvidelse (8-10-skole), Tokerud – nybygg (8-10-skole), Elverhøy skole – relokalisering av Blindernveien skole ved Kringsjø skole, Berg - fase 2 utvidelse (1-7-skole), Manglerud – trinn 1, Haugen – fase 1.

Sammenlikningsdata for skole (ASSS-indikatorer)

ASSS (Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner) er et nettverk der de 10 største kommunene i landet samarbeider om utvikling og analyse av styringsdata på overordnet nivå. ASSS har utviklet indikatorer på flere tjenestoområder for å kunne sammenligne ressursbruk, tjenesteproduksjon, deknings-grader, enhetskostnader og kvalitet. Her følger et utvalg av indikatorer for grunnskolesektor, hvor Oslo kommune sammenlignes med gjennomsnittet av ASSS.

Netto driftsutgifter i Osloskolen må ses i sammenheng med at Oslo har en høy andel barn som bor i husholdninger med lav inntekt, og at en høy andel av elevene har vedtak om særskilt norskopplæring etter opplæringsloven § 2-8 (22,8 %). En analyse av driftsutgifter til administrasjon i ASSS-rapporten for 2015, viser at det i Oslo kommune føres svært lave utgifter på administrativ KOSTRA-funksjon sam-

menliknet med de andre ASSS-kommunene. Grunnet ulike rutiner for fordeling av utgifter mellom administrasjon og tjenesteproduksjon i de ulike ASSS-kommunen, må tallene for utgifter i tjenesteproduksjonen brukes med forsiktighet.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse i 1.-10. trinn er uendret fra 2014. Gruppestørrelsen er 5 prosent høyere enn gjennomsnittet i ASSS-nettverket. Den er høyere enn gjennomsnittet på alle trinn, og spesielt høy på 1.-4. trinn. Oslo har også de største skolene i nettverket.

Andelen elever med spesialundervisning i Oslo er redusert de siste årene, men øker noe fra 2014 til 2015. Samtidig går antall timer per elev med spesialundervisning noe ned. Oslo har en høyere andel med spesialundervisning på 8.-10. trinn, enn på de lavere årstrinnene.

Osloskolens resultater fra nasjonale prøver er godt over gjennomsnittet for ASSS-kommunene på 5. og 8. trinn. På 9. trinn er Oslo på nivå med gjennomsnittet. Eksamensresultatene er på samme nivå som i 2014, og på nivå med gjennomsnittet. Indikatoren vurdering for læring gir uttrykk for elevenes tilfredshet med lærerens oppfølging, og er også uendret fra i fjor.

Tabell 7.20 Sammenlikningsdata skole

Indikator	Oslo 2014	Oslo 2015	ASSS 2014	ASSS 2015
Netto driftsutgifter til grunnskoleundervisning (202), konsern per elev	85 440	86 202	79 378	81 098
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10.årstrinn	15,8	15,8	15,2	15
Andel elever som får spesialundervisning	7,1	7,6	7,5	7,4
Årstimer spesialundervisning pr elev med spesialundervisning	124	117	128	129
Nasjonale prøver 5.trinn, snitt andel nivå 2-3	84,4	83,5	78,9	79
Nasjonale prøver 8.trinn, snitt andel nivå 3-5	77,8	77,8	74,5	73,8
Nasjonale prøver 9.trinn, snitt andel nivå 3-5	83,9	83	83,4	83
Eksamen snitt engelsk, matematikk og norsk	3,5	3,5	3,5	3,5
Elevundersøkelsen, Vurdering for læring	3,6	3,6	3,6	3,6

3 Mål, tiltak og indikatorer

Byrådet har ambisiøse mål for Osloskolen, og vil sette inn tiltak tidligere slik at alle barn og unge har like muligheter for å fullføre og bestå utdanningsløpet. Byrådet vil fastsette utvalgte måltall som er avgjørende for å lykkes med dette. Byrådet vil følge utviklingen også for andre indikatorer og iverksette tiltak for å sikre måloppnåelse.

Oversikten over tiltak og indikatorer er ikke uttømmende. Byrådet vil operasjonalisere måltall, tiltak og indikatorer i tildelingsbrev til Utdanningsetaten for 2017.

I budsjettet for 2017 prioriterer byrådet følgende satsinger som skal bidra til at Osloskolen når målene:

Tidlig innsats

Byrådet foreslår å øke demografikompensasjonen på 1.-10. trinn til 95 % i 2017 og 100 % fra 2018. I tillegg foreslår byrådet midler til 35 ekstra lærerårsverk i 1.-4. trinn fra skolestart 2017.

Satsing på yrkesfagene

Byrådet foreslår 5,6 mill. til å følge opp byrådets kommende sak om yrkesfagene.

Gratis kjernetid i Aktivitetsskolen

Byrådet foreslår å utvide tilbudet med gratis kjernetid for å øke deltagelsen og kvaliteten i Aktivitetsskolen

Investering i læringsteknologi og IKT-infrastruktur.

Byrådet foreslår 50 mill. årlig til investeringer i IKT-systemer, IKT-infrastruktur og læringsteknologi

Tabell 7.21 Skole og utdanning – mål 1

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1 Elever og læringer skal ha et trygt og inkluderende læringsmiljø, fritt for mobbing</i>				
Tiltak 1: Gjennomføre byrådets sak Tiltaksplan for arbeidet mot mobbing og for et godt psykososialt miljø i Oslos barnehager og skoler, herunder:				
• Etablere mobbeombud • Innføre trivselsundersøkelser på 1.-4.trinn • Erstatte Manifest mot mobbing med et bredere og mer forpliktende Partnerskap mot mobbing • Innføre en strengere aktivitetsplikt for aktiv forebygging av mobbing				
Tiltak 2: Forbedre samarbeidet mellom skole og helsevesen, barnevern og barnehager for å gi barn helhetlig oppfølging				
Tiltak 3: Øke bemanningen i skolehelsetjenesten				
<i>Resultatindikatorer</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Elevundersøkelsen: Mobbing 7.trinn*	1,3	1,2	1	1
Elevundersøkelsen: Mobbing 10.trinn*	1,2	1,2	1	1
Elevundersøkelsen: Mobbing Vgl *	1,2	1,2	1	1

* Skala fra 1-5, der 1 er best

Tabell 7.22 Skole og utdanning – mål 2

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 2 Elever og lærlinger skal møte ansatte med høy kompetanse og tid til å følge opp den enkelte</i>				
Tiltak 1: Følge opp tiltak fra Byrådssakene om <i>Strategi for å rekruttere og beholde lærere i Osloskolen</i> og <i>Strategi for Aktivitetsskolen i Oslo</i> , herunder:				
- Innføre formelle krav til pedagogisk utdanning for ledere i Aktivitetsskolen. - Gjennomgå eksisterende kompetansehevingstiltak og vurdere behov for flere kompetansehevings-tiltak. - Innføre språkkrav for ansatte i Aktivitetsskolen.				
Tiltak 2: Gjennomføre og følge opp forskningsprosjektet «Osloskolen opp én divisjon – mer tid til læring og oppfølging»				
Tiltak 3: Øke lærertettheten på skolene med de største behovene, og utvide <i>tidlig innsats</i> -teamet med erfarne lærere som skal støtte skoler med ekstra kapasitet og kompetanse				
<i>Resultatindikatorer</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Andel lærere som har minst 30 studiepoeng i norsk, matematikk eller engelsk på trinn 1-7 og underviser i faget	-	66,3 %	-	70,0 %
Andel lærere som har minst 60 studiepoeng i norsk, matematikk eller engelsk på trinn 8-10 og underviser i faget	-	67,7 %	-	71,0 %
Elevundersøkelsen: Støtte fra lærer 7. trinn	4,4	4,4	4,6	> 4,4
Elevundersøkelsen: Støtte fra lærer 10. trinn	4	3,9	4,2	> 3,9
Elevundersøkelsen: Støtte fra lærer Vg1	4	4	4,2	> 4

Tabell 7.23 Skole og utdanning – mål 5

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 5 Alle elever skal ha grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter tidlig i skoleløpet</i>				
Tiltak 1: Alle skoler skal ha et forsvarlig system for tidlig innsats som sikrer at elevene har tilfredsstillende progresjon, at handlingsrommet for ordinær tilpasset opplæring utnyttes og at spesialpedagogisk kompetanse i større grad brukes de første skoleårene.				
Tiltak 2: De praktisk-estetiske fagene og deltagelse i <i>Den kulturelle skolesekken</i> skal bidra i utviklingen av elevenes grunnleggende ferdigheter				
Tiltak 3: Økt lærertetthet og individuell oppfølging i 1.-4. trinn ved skoler med størst utfordring				
<i>Resultatindikatorer</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Nasjonale prøver regning 5. trinn, andel elever på nivå 1	15,4 %	16,3 %	15,0 %	< 16,3 %
Nasjonale prøver lesing 5 trinn, andel elever på nivå 1	16,2 %	16,5 %	15,0 %	< 16,5 %

Tabell 7.24 Skole og utdanning – mål 6

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 6 Elevenes grunnleggende ferdigheter, dybdekompetanse i fag og evne til å skape, tenke kritisk, forstå, lære og utforske på tvers av fag skal utvikles gjennom hele skoleløpet</i>				
Tiltak 1: De praktisk-estetiske fagene skal revitaliseres, og elementer fra yrkesfagene skal trekkes inn i arbeidet med fagene i grunnskolen				
Tiltak 2: Osloskolen skal sikre at elevene utvikler en dypere forståelse av det de lærer innenfor fag og på tvers av fag				
Tiltak 3: Forbedre den pedagogiske bruken av IKT og digitale læremidler i opplæringen på en måte som fremmer elevenes læring				
Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Nasjonale prøver, lesing 8. trinn, andel elever på nivå 1 og 2	20,3 %	22,8 %	16,0 %	< 22,8 %
Nasjonale prøver, regning 8. trinn, andel elever på nivå 1 og 2	25,5 %	24,4 %	17,0 %	< 24,4 %
Nasjonale prøver, lesing 9. trinn, andel elever på nivå 1 og 2	14,0 %	17,5 %	12,0 %	< 17,5 %
Nasjonale prøver, regning 9. trinn, andel elever på nivå 1 og 2	18,2 %	16,6 %	10,0 %	< 18,2 %
10. trinn - Norsk hovedmål skriftlig, andel med karakteren 2 eller bedre	98,7 %	98,9 %	-	> 98,9 %
10. trinn - Matematikk skriftlig, andel med karakteren 2 eller bedre	92,5 %	88,8 %	-	> 95,0 %*
10. trinn - Engelsk skriftlig, andel med karakteren 2 eller bedre	98,7 %	98,7 %	-	> 98,7 %
Vg3 - studiespes., Norsk skr. hovedmål, andel m karakteren 2 eller bedre	97,0 %	97,5 %	-	> 97,5 %
Vg3 - yrkesfag, Norsk skr. hovedmål, andel med karakteren 2 eller bedre	93,7 %	-	-	> 93,7 %
Vg3 - Matematikk R2 skriftlig, andel med karakteren 2 eller bedre	95,7 %	97,1 %	-	> 97,1 %
Elevundersøkelsen: Vurdering for læring 7. trinn	3,9	3,9	4,1	> 3,9
Elevundersøkelsen: Vurdering for læring 10. trinn	3,3	3,3	3,5	> 3,3
Elevundersøkelsen: Vurdering for læring Vg1	3,4	3,4	3,6	> 3,4
Grunnskolepoeng	41,1	40,9	-	> 40,9

*Resultatet fra 2015 henger i stor grad sammen med eksamensformen, som er blitt endret. Byrådet forventer derfor langt bedre resultat i 2017.

Tabell 7.25 Skole og utdanning – mål 7

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 7 Flere elever og læringer skal fullføre og bestå videregående opplæring og være godt forberedt til høyere utdanning og arbeidsliv</i>				
Tiltak 1: Følge opp tiltakene i byrådets sak om yrkesfag				
Tiltak 2: Skoler med studieforberedende utdanningsprogrammer skal gjøre elevene bedre studieforberedt, og skal gjennom samarbeid med høyere utdanning og/eller arbeidslivet revitalisere sitt innhold og organisering				
Tiltak 3: Sikre god overgang mellom skoleslagene				
Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem år (%)*	72,7 %	74,6 %	80,0 %	80,0 %
Fullført og bestått videregående opplæring årlig(%)**	77,2 %	78,9 %	84,0 %	84,0 %

Tabell 7.26 Skole og utdanning – mål 8

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 8 Skole- og opplæringskapasiteten skal møte forventet vekst i antall barn, elever og lærlinger</i>				
Tiltak 1: Utrede og bestille nye skoler				
Utnytte, utvide, rehabilitere og omstrukturere eksisterende skoleanlegg, samt sikre erstatningslokaler og midlertidige kapasitetsutvidelser				
Legge til rette for flere læreplasser i private, kommunale og statlige lærebedrifter gjennom Samfunnskontrakten for flere læreplasser				
Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Antall nye elevplasser	4500	3 000	3 300	2 900
Antall nye opplærings- og lærekontrakter	-	1 723	-	1 700

Bestillingsoversikten

Bestillingsoversikten viser de prosjektene som har vært gjennom et forprosjekt og ekstern eller intern kvalitetssikring del (KS2), samt mindre prosjekter som ikke omfattes av investeringsregimet, og hvor det under kap. 10.1 *Næring og eierskap - Eiendomsforetakene* foreslås kostnadsramme for prosjektene.

Husleiemidler bevilges over Utdanningsetatens budsjett og fremgår av bestillingsoversikten under.

Til prosjekter der KS2 ikke er gjennomført, er det avsatt husleiemidler på kap. 208 Avsetning husleier skole.

Tabell 7.27 Bestillingsoversikten

Kapittel	Total kapasitet etter utbygging	Netto-økning elevplasser	Sum årlig husleie - tusen kr	Endret husleie innarbeidet i økonomiplan - tusen kr	Husleie beregnes fra
210 Cort Adelersgate			15 000	15 000	1-17
210 Haugen (nybygg og rehab)	792	224	29 175	4 500	3-17
210 Berg (siste fase)	-	-	3 600	3 600	2-17
210 Manglerud (fase 2) 1-10	1026	486	3 000	3 000	3-17
210 Brynseng 1-7 skole	840	840	44 500	44 500	3-17
210 Vollebekk 1-10 skole	780	780	34 100	34 100	3-17
210 Lambertseter flerbrukshall (skoledel)	-	-	3 200	3 200	3-17
210 Innleie idrettshaller	-	-	5 000	5 000	3-17
210 Nordstrand U (tilpasninger)	-	-	400	400	1-17
230 Vahlsgate flerbrukshall	-	-	5 000	5 000	1-17
230 Valle Hovin videregående skole	530	500	31 100	31 100	3-17

Cort Adelers gate/Ruseløkk skole

Ruseløkk skole skal rives og nytt skoleanlegg skal bygges. Det er behov for midlertidig skolearealer i perioden 2016-2019. Cort Adelers gate 30 og Vollebekk skal benyttes som midlertidig skoleanlegg. Leiekontrakt mellom Entra eiendom og Oslo kommune om leie av Cort Adelers gate ble vedtatt av bystyret 02.03.2016 i sak 64/16 og det er lagt inn husleiemidler fra 01.01.2017.

Haugen skole nybygg og rehabilitering

Omstruktureringen av skolen fra barne- og ungdomsskole til ren barneskole er utvidet til også å omfatte

en totalrehabilitering av skolen. Prosjektet ferdigstilles til skolestart 2017.

Berg (siste fase)

Omstrukturering fra vgs til barneskole med tre paralleller. Prosjektet har omfattet rehabilitering, nybygg med gymsal og musikkrom. Ferdigstillelsen av prosjektet har foregått i flere faser og med skole i drift. Siste fase, nybygget, er planlagt ferdigstilt høsten 2017.

Manglerud 1-10 (fase 2 og 3)

Manglerud barneskole og tidligere Manglerud videregående skole rehabiliteres og bygges om til en barne-og ungdomsskole med byomfattende idrettslinje. Høsten 2016 åpnet første byggetrinn, blant annet med IB-linje, mens byggetrinn 2 som omfatter barneskolen er planlagt ferdigstilt til 2017. Når prosjektet er ferdigstilt vil dette gi en ny skole med plass til om lag 1 470 elever. Siste byggetrinn planlegges ferdigstilt i 2018.

Brynseng skole 1-7 skole

Nye Brynseng barneskole er under utbygging, og vil med fire klasserekker få en totalkapasitet på 840 elever. Prosjektet er et FutureBuilt-prosjekt. Byggeprosjektet går etter planen, og skolen med liten flerbrukshall ferdigstilles til skolestart 2017. Fra skolestart 2017 vil skolen også benyttes som erstatningslokaler for Hasle skole som rehabiliteres og utvides.

Vollebekk 1-10 skole

Skolen vil få en kapasitet på 780 elever, samt en spesialavdeling for 24 elever. Strukturelt er skolen lagt opp med to klasserekker på barnetrinnet og fire klasserekker på ungdomstrinnet. Prosjektet ferdigstilles til skolestart 2017. Det vil bli gradvis innføring av skoleanlegget, og anlegget skal benyttes som erstatningslokaler for andre skoler i byggefase/ rehabiliteringsfase, blant annet barnetrinnet på Ruseløkka skole.

Lambertseter flerbrukshall

Ny idrettshall på Lambertseter planlegges brukt av Lambertseter barneskole og Lambertseter videregående skole. Bymiljøetaten bygger og vil drifte hallen. Hallen forventes ferdigstilt vinter 2017.

Innleie idrettshaller

Ved enkelte skoler er det nødvendig å leie kroppsøvingsarealer utenfor skoleanlegget. I den grad det er mulig benyttes nærliggende flerbrukshaller.

Nordstrand U

Omstrukturering fra videregående skole til ungdomsskole med fire paralleller ble gjennomført til skole-

start 2014 og skolen har vært benyttet som midlertidige lokaler for Munkerud skole, som stod ferdig til skolestart 2016. Før skolen tas i bruk som ungdomsskole vil lokalene benyttes som beredskapslokaler/erstatningslokaler i byggeperioden for Nordseter skole.

Flerbrukshall Vahls gate

Ny flerbrukshall i Vahls gate skal fungere som kroppsøvingsarealer for Hersleb videregående skole. Hallen er planlagt ferdigstilt til årsskifte 2016/2017

Valle Hovin videregående skole

Ny videregående skole i tilknytning til Vålerenga Idrettsforenings (VIF) kommende nye fotballstadion. Den nye skolen på Valle skal ha utdanningsprogram for studiespesialisering med toppidrett og idrettsfag, samt et tilbud for elever i Oppfølgingstjenestens målgruppe. Skoleanlegget er planlagt ferdigstilt til skolestart 2017.

Skolebehovsplan 2018-2028

Skolebehovsplan 2018-2028 blir lagt frem for bystyret høsten 2017 som en del av Sak1/2018. Det pågår nå et omfattende arbeid med utredninger av flere nye skoleprosjekter. Byrådet vil legge vekt på at resultatene av disse utredningene blir gjenstand for grundige høringer hvor grunnskolen er først ute våren 2017.

De siste årenes skolebehovsplaner har ikke prioritert rehabilitering av eksisterende bygg utover det som har vært nødvendig for å etablere ny kapasitet. Noen av byens skoleanlegg er i dag i en slik forfatning at det i løpet av relativt kort tid kreves omfattende tiltak for å opprettholde anleggenes kapasitet. Utdanningsetaten og Undervisningsbygg er derfor i gang med en omfattende kartlegging av tilstanden og kapasiteten ved hvert enkelt skoleanlegg. Dette vil bli nærmere gjort rede for i Skolebehovsplan 2018-2028.

Det vises for øvrig til redegjørelse for skolekapasitet senere i kapitlet.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Tabell 7.28 Driftsbudsjett - Utdanningsetaten

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
200	Utdanningsetaten (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	211 833	200 605	273 113
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	136 491	94 880	78 791
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	62 182	49 753	19 275
14	Overføringsutgifter	42 104	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	103 063	0	0
Sum utgifter		555 673	345 238	371 179
16	Salgsinntekter	-1 130	-2 428	-13 777
17	Refusjoner	-139 028	-72 830	-26 502
18	Overføringsinntekter	2	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-81 858	0	0
Sum inntekter		-222 014	-75 258	-40 279
Netto utgifter		333 659	269 980	330 900

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 40,4 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 33,8 mill.

Det er innarbeidet en budsjettreduksjon på 10 mill. grunnet redusert behov for å finansiere IKT-investeringer med driftsmidler, jf. forslag om økt investeringsramme på samme kapittel. Budsjettreduksjonen er teknisk plassert på kapitlet. Utdanningsetaten må vurdere om reduksjonen skal fordeles på flere kapitler.

Det er innarbeidet en økning på 5,6 mill., som skal benyttes til oppfølging av byrådets kommende sak om yrkesfagene.

Det er innarbeidet en budsjettreduksjon på 3 mill. knyttet til arbeidet med Konseptvalgutredninger for nye skoler.

Det er innarbeidet en budsjettreduksjon på 0,75 mill. som delvis finansiering av nytt mobbeombud, jf. kap. 100 Bystyret mv.

Det er innarbeidet en rammereduksjon på 2,45 mill. knyttet til forutsatt besparelse grunnet redusert kjøp av konsulenttenester.

Avsetning til prosjektering av Vitensenter på 3 mill. er ikke videreført fordi konseptvalgutredning av vitensenter er gjennomført

Bevilgningsforslaget er økt med 12 mill. som følge av økt bosetting av flyktninger.

Det er innarbeidet et rammekutt på 0,4 mill.

Det er avsatt 11,2 mill. til kompensasjon for gratis utlån av kommunale lokaler til frivillige organisasjoner.

Årlig driftsstøtte til Elevorganisasjonen i Oslo videreføres, jf. verbalvedtak K43/2009.

Det er foretatt en teknisk justering på 22,5 mill. fra andre kapitler under Utdanningsetaten til SPK.

Tabell 7.29 Driftsbudsjett - Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
203	<i>Pedagogisk-psykologisk tjeneste (OVK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	147 511	151 422	159 960
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	24 111	20 208	20 632
14	Overføringsutgifter	4 095	3 371	3 445
Sum utgifter		175 718	175 001	184 037
16	Salgsinntekter	-18	-240	-246
17	Refusjoner	-18 420	-13 280	-13 625
18	Overføringsinntekter	-150	0	0
Sum inntekter		-18 589	-13 520	-13 871
Netto utgifter		157 129	161 481	170 166

Det er innarbeidet kompensasjon for lønns- og prisutvikling med netto 3,7 mill. jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er lagt inn en økning på 2,3 mill. for å møte elevtallsveksten. Det vil bli foretatt ny elevtelling pr. 01.10.2016. Byrådet vil i Tilleggsinnstillingen justere for konsekvensen av denne.

Det er foreslått overført 3,1 mill. fra kap 210 Grunnskolen til læringsmiljøteam.

Det er foretatt tekniske justeringer på 0,1 mill. til kap. 200 til SPK.

Tabell 7.30 Driftsbudsjett - Avsetninger husleier skoler

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
208	<i>Avsetning husleier skoler (OVK)</i>			
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	37 074	76 793
Sum utgifter		0	37 074	76 793
Sum inntekter		0	0	0
Netto utgifter		0	37 074	76 793

Kapitlet er et rent avsetningskapittel for driftsvirking av skoleprosjekter hvor det under kapittel 10.1 «Næring og eierskap – Eiendomsforetakene» foreslås kostnadsramme for planlagte investeringsprosjekter – eller det inngås avtale om privat innleie.

Etter at prosjektene har vært gjennom kvalitetssikring del 2, blir investeringsrammen frigitt til foretakene.

Bestillingsoversikten inneholder i hovedsak prosjekter som har husleievirkning kommende driftsår (2017). Husleiemidlene forblir på avsetningskapitlet inntil bestillingsoversikten oppdateres.

På kapitlet avsettes det i tillegg husleiemidler til planlagte skoleprosjekter hvor det ennå ikke foreligger endelig forslag til kostnadsramme.

Tabell 7.31 Driftsbudsjett - Grunnskolen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015*	Dok 3 2016	Forslag 2017
210 Grunnskolen (OVK)				
10	Lønn og sosiale utgifter	4 572 102	4 977 639	5 174 234
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	826 197	680 829	693 084
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	1 981 422	2 337 432	2 517 426
14	Overføringsutgifter	318 497	167 207	170 886
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	12 474	0	0
Sum utgifter		7 710 692	8 163 107	8 555 630
16	Salgsinntekter	-20 435	-18 924	-19 416
17	Refusjoner	-692 246	-350 970	-360 095
18	Overføringsinntekter	-3 984	-4 315	-4 427
Sum inntekter		-716 665	-374 209	-383 938
Netto utgifter		6 994 027	7 788 898	8 171 692

* Fra 2016 ble spesialundervisning i egne grunnskoler (kap. 260) innlemmet i kap. 210. Regnskapstallet for 2015 inkluderer ikke utgifter til spesialundervisning i egne grunnskoler. Disse regnskapstallene fremkommer i egen tabell under kap. 260.

Det er innarbeidet en lønns- og prisutvikling med netto 124,4 mill. jf kapittel 17. Budsjettekniske merknader.

Til ordinære skolelokaler er det lagt inn en husleie-økning på 153,5 mill. fra 2016-budsjettet.

Byrådet foreslår å øke beregningsgrunnlaget for grunnskolekapitlets kompensasjon for elevtallsvekst (demografisk kompensasjon), fra 85 % av gjennomsnittskostnaden per elev, til 95 % i 2017 og 100 % fra 2018. Det er samlet lagt inn en økning på 100,6 mill. for å dekke merutgiftene til undervisning som følge av elevtallsvekst. Økningen fra 85 % til 95 % demografisk kompensasjon utgjør 10,6 mill. i 2017. Det er lagt til grunn en økning 1 270 elever, fra en forutsetning om 61 638 i 2016 til 62 908 i 2017. Det vil bli foretatt ny elevtelling pr. 01.10.2016. Byrådet vil i Tilleggsinnstillingen justere for konsekvensen av denne.

Bevilgningen er foreslått redusert med 5,5 mill. grunnet avvikling av én kommunal styrkingstime 5.-7. trinn. Det er også innarbeidet en økning på 11,1 mill. for å dekke helårseffekten av statlig naturfagstime innført i 2016.

I 2016 ble det innarbeidet midler til økt lærertetthet i form av 35 lærere på 1.-4. trinn fra skolestart 2016. Byrådet foreslår at bevilgningen økes tilsvarende utgiften til ytterligere 35 nye lærere fra skolestart 2017. Det foreslås en bevilgningsøkning på 26,75 mill.

Det er innarbeidet en reduksjon på 1 mill. grunnet utfasing av flyktningetilskudd fra 2014.

Det er innarbeidet en rammereduksjon 9 mill. på kapitlet.

Innenfor rammen er det avsatt 1,5 mill. til obligatorisk seksualundervisning på ungdomstrinn og i videregående skole.

Tiltakspakken for lærerrekuttering og styrkingstiltak på skoler med høy andel minoritets elever videreføres.

Lærerløftet Oslo videreføres med 18,5 mill.

4 mill. til kjøp av skolebibliotekstjenester som et samarbeid mellom Utdanningsetaten og Kulturosetaten videreføres.

Det er foreslått en reduksjon på 1 mill. årlig som følge av reduserte energiutgifter grunnet energieffektiviseringstiltak ved skolene.

Det er avsatt 4,3 mill. til tilskudd til leksehjelp i regi av frivillige organisasjoner på kapitlet.

Det er gjort følgende tekniske justeringer på kapitlet

- 3,1 mill. til kap. 203 PPT til læringsmiljøteam
- 13,9 mill. til kap. 200 Utdanningsetaten til Statens Pensjonskasse (SPK).

Tabell 7.32 Driftsbudsjett - Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen)

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
211	Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	602 983	564 697	597 687
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	70 911	72 104	73 618
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	6 384	5 004	5 124
14	Overføringsutgifter	10 701	8 786	8 979
Sum utgifter		690 979	650 591	685 408
16	Salgsinntekter	-443 924	-392 554	-381 460
17	Refusjoner	-74 593	-58 537	-60 059
18	Overføringsinntekter	-107	0	0
Sum inntekter		-518 624	-451 091	-441 519
Netto utgifter		172 355	199 500	243 889

Det er innarbeidet en lønns- og prisutvikling på netto 4 mill. jf kapittel 17. Budsjettekniske merknader.

I 2016-budsjettet ble det innarbeidet budsjettmidler til gratis halvdagsplass i AKS for elevene i 1. trinn i bydelene Stovner, Grorud, Alna og Søndre Nordstrand. Byrådet foreslår å videreføre tilbudet, og utvide det til 2. trinn i nevnte bydeler, samt 1. trinn i Bydel Bjerke. Det er foreslått innarbeidet 41 mill. i 2017 for å dekke utgiftene ved tiltaket.

I tråd med avtalen om nytt Munch-museum og utvikling av Tøyen skal det tilbys gratis kjernetid i Aktivi-

tetsskolen ved Tøyen skole. Det er avsatt 4,7 mill. på kap. 483 Områdesatsing Tøyen til dette tiltaket.

Det er innarbeidet rammekutt på 0,5 mill. på kapitlet.

Det er foretatt en teknisk justering på 0,1 mill. til SPK, som er overført fra kap. 200

Forslag til satser for oppholdsbetaling i Aktivitetsskolen vil gå frem av del 18 Takster, avgifter og gebyrer.

Tabell 7.33 Driftsbudsjett - Videregående skoler

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015*	Dok 3 2016	Forslag 2017
230	Videregående skoler (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	1 577 603	1 688 891	1 744 128
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	366 814	293 707	299 875
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	603 330	764 427	789 103
14	Overføringsutgifter	207 336	127 560	130 366
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	8 306	0	0
Sum utgifter		2 763 387	2 874 585	2 963 472
16	Salgsinntekter	-45 342	-30 477	-37 425
17	Refusjoner	-223 057	-146 878	-144 541
18	Overføringsinntekter	-2 414	0	0
Sum inntekter		-270 813	-177 355	-181 966
Netto utgifter		2 492 574	2 697 230	2 781 506

* Fra 2016 ble spesialundervisning i egne videregående skoler (kap. 261) innlemmet i kap. 230. Regnskapstallene for 2015 inkluderer ikke utgifter til spesialundervisning i egne grunnskoler. Disse regnskapstallene fremkommer i egen tabell under kap. 261.

Det er innarbeidet en lønns- og prisutvikling med netto 42,2 mill. jf kapittel 17. Budsjettekniske merknader.

Til ordinære skolelokaler er det lagt inn en husleieøkning på 16,8 mill. fra 2016-budsjettet.

Det er lagt inn en økning på 35,6 mill. for å dekke merutgiftene til undervisning som følge av elevtallsvekst. Det er lagt til grunn en økning på 373 elever, fra en forutsetning om 16 235 i 2016 til 16 608 i 2017. Det vil bli foretatt ny elevtelling pr. 01.10.2016. Byrådet vil i Tilleggsinnstillingen justere for konsekvensen av denne.

Det er innarbeidet rammekutt på 3,3 mill. på kapitlet.

Det er mottatt søknad om tilskudd fra Ungt entreprenørskap (UE). Det foreslås avsatt 0,5 mill. til UE på kapitlet.

Det er foretatt følgende tekniske justering:

- 6,9 mill. til kap. 200 Utdanningsetaten til SPK

Det er innført en ny modell for tildeling av budsjettmidler til spesialundervisning i egne videregående skoler (Eikelund, Kirkeveien og Kongsskogen). Tildelingen til skolene baseres på antall helårselever (beregnet fra studiebelastningen per elev), antall elever på faste telletidspunkter og fastsatte elevpriser.

Tabell 7.34 Driftsbudsjett - Fagopplæring

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
231	Fagopplæring (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	11 655	10 379	10 532
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	16 096	18 788	19 183
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	177 493	170 133	196 646
14	Overføringsutgifter	539	511	522
Sum utgifter		205 783	199 811	226 883
16	Salgsinntekter	-854	-429	-440
17	Refusjoner	-90 445	-85 049	-87 260
Sum inntekter		-91 298	-85 478	-87 700
Netto utgifter		114 485	114 333	139 183

Det er innarbeidet en lønns- og prisutvikling med netto 2,9 mill. jf kapittel 17. Budsjettekniske merknader.

av økte satser for det statlige lærlingtilskuddet, og økt antall lærlinger som utløser tilskudd.

Bevilgningen er foreslått økt med 22 mill. som følge

Det er innarbeidet et rammekutt på 0,1 mill. på kapitlet.

Tabell 7.35 Driftsbudsjett - Fagskolen

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
250	Fagskolen (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	30 545	26 815	27 297
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	8 899	6 283	6 415
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	3 090	0	0
14	Overføringsutgifter	5 822	0	0
Sum utgifter		48 356	33 098	33 712
16	Salgsinntekter	-501	0	0
17	Refusjoner	-14 324	0	0
Sum inntekter		-14 825	0	0
Netto utgifter		33 531	33 098	33 712

Fagskolen Oslo Akershus skal ha et opplæringstilbud som er tilpasset studentenes og arbeidslivets behov. Fagskolen gir tilbud på ærtiærnivå innen tekniske fag og helse- og oppvekstfag.

Det er innarbeidet en lønns- og prisutvikling med netto 0,6 mill. jf kapittel 17. Budsjettekniske merknader.

Det er innarbeidet en økning på 0,2 mill.

Det er foretatt følgende tekniske justering:

- 0,1 mill. til SPK er overført til kap. 200

Tabell 7.36 Driftsbudsjett - Spesialundervisning i egne grunnskoler

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
260	<i>Spesialundervisning i egne grunnskoler (OVK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	280 063	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	72 572	0	0
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	53 430	0	0
14	Overføringsutgifter	15 606	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	282	0	0
Sum utgifter		421 953	0	0
16	Salgsinntekter	-4 253	0	0
17	Refusjoner	-36 278	0	0
18	Overføringsinntekter	-683	0	0
Sum inntekter		-41 214	0	0
Netto utgifter		380 739	0	0

Bevilgningen til spesialundervisning i egne grunnskoler er med virkning fra 2016 innlemmet i kap. 210 Grunnskole.

Tabell 7.37 Driftsbudsjett - Spesialundervisning i egne videregående skoler

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
261	<i>Spesialundervisning i egne videreg. skoler (OVK)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	53 525	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	10 344	0	0
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	509	0	0
14	Overføringsutgifter	2 183	0	0
Sum utgifter		66 561	0	0
16	Salgsinntekter	-62	0	0
17	Refusjoner	-5 152	0	0
18	Overføringsinntekter	-39	0	0
Sum inntekter		-5 252	0	0
Netto utgifter		61 309	0	0

Bevilgningen til spesialundervisning i egne videregående skoler er med virkning fra 2016 innlemmet i kap. 230 Videregående skoler.

Tabell 7.38 Driftsbudsjett - Voksenopplæring

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
294	Voksenopplæring (OVK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	477 671	517 779	504 357
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	123 499	70 994	119 045
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	46 980	88 709	44 602
14	Overføringsutgifter	45 140	32 788	33 509
Sum utgifter		693 289	710 270	701 513
16	Salgsinntekter	-73 345	-61 724	-84 771
17	Refusjoner	-262 465	-277 448	-243 431
18	Overføringsinntekter	-558	0	0
Sum inntekter		-336 368	-339 172	-328 202
Netto utgifter		356 922	371 098	373 311

Det er innarbeidet en lønns- og prisutvikling med netto 4,2 mill. jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Det er foretatt følgende tekniske justering:

- 1,3 mill. til SPK er overført til kap. 200

Det er innarbeidet et rammekutt på 0,6 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 7.39 Investeringsbudsjett - Utdanningsetaten

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
200	Utdanningsetaten (OVK)			
00	Lønn og sosiale utgifter	8 479	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	198 963	315 945	303 364
03	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	7 001	0	0
04	Overføringsutgifter	108 173	0	0
Sum utgifter		322 615	315 945	303 364
07	Refusjoner	-47 810	-63 189	-60 673
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-21 205	0	0
Sum inntekter		-69 015	-63 189	-60 673
Netto utgifter		253 599	252 756	242 691

Tabell 7.40 Investeringsoversikt - Utdanningsetaten

200	Utdanningsetaten (OVK)	Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge- start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:									
106 040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr			253 364	151 169	120 000	120 000		Løpende
115 023	IKT-utvikling skoler			50 000	50 000	50 000	50 000		Løpende
	Sum investeringsutgifter			303 364	201 169	170 000	170 000		
106 040	Utdanningsetaten - inventar og utstyr	Investeringsmoms		-50 673	-30 234	-24 000	-24 000		
115 023	IKT-utvikling skoler	Investeringsmoms		-10 000	-10 000	-10 000	-10 000		
	Sum kapittel finansiering			-60 673	-40 234	-34 000	-34 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			242 691	160 935	136 000	136 000		

Inventar og utstyr – nye skoler

Det er avsatt midler til inventar og utstyr til nye skoleprosjekter.

infrastruktur. Midlene skal blant annet benyttes til nytt skoleadministrativt system, Skoleplattform Oslo, læringsteknologi og vedlikehold av skolenes lokale infrastruktur.

IKT-utvikling skoler

Det foreslås bevilget 50 mill. årlig til modernisering av Utdanningsetatens IKT-systemer og skolenes

Tabell 7.41 Investeringsbudsjett - Grunnskolen

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
210 Grunnskolen (OVK)			
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	574 601	0	0
04 Overføringsutgifter	-74	0	0
Sum utgifter	574 526	0	0
07 Refusjoner	33	0	0
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-574 734	0	0
Sum inntekter	-574 701	0	0
Netto utgifter	-175	0	0

Tabell 7.42 Investeringsbudsjett - Videregående skole

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
230 Videregående skoler (OVK)			
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	346 055	0	0
Sum utgifter	346 055	0	0
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-346 055	0	0
Sum inntekter	-346 055	0	0
Netto utgifter	0	0	0

Skoleutbygging

Skolebehovsplan

Bystyret fattet 03.02.2016 følgende vedtak:

I forbindelse med budsjettet for 2017 gis det en omfattende og bredere redegjørelse om kapasitetssituasjonen, samt omtale av eventuelle nye prosjekter og status for pågående prosjekter.

Skolebehovsplan 2016-2026 baserte seg på befolkningsframskrivninger fra oktober 2015. Det har på lavt geografisk nivå de senere årene vært utfordringer med svært store svingninger i de årlige befolkningsframskrivingene. Av denne grunn har byrådet initiert flere tiltak for å sikre at befolkningsframskrivingene holder en så god kvalitet som mulig.

Nye befolkningsframskrivninger vil foreligge i oktober 2016. Dette innebærer at elevtallsveksten som ble skissert i Skolebehovsplan 2016-2026 fremdeles legges til grunn, inntil nye framskrivninger foreligger. Elevtallsveksten i planperioden frem mot skolestart 2026, er anslått til om lag 9 000 elever i grunnskolen og vel 4 000 elever i den videregående skolen.

Statistikk per 01.01.2016 viser at framskrivningene fra høsten 2015 ligger noe for lavt for barn i barne- skolealder. I ungdomstrinnet er de fremskrevne tallene på linje med den faktiske befolkningsutviklingen,

mens fremskrevne tall for 16-18-åringer ser ut til å ligge noe høyere enn den faktiske utviklingen.

Utviklingen i befolkningen er viktig for dimensjoneringen av de kommunale tjenestene. Det er usikkerhet knyttet til befolkningsframskrivingene, og det har derfor vært laget tre alternativer for utviklingen. I tillegg til det som ligger til grunn for budsjettet (kalt mellomalternativet), er det laget både et høyt og et lavt alternativ. Den siste fremskrivingen for Oslo viser at mellomalternativet gir en befolkning i 2040 på nærmere 926 000, mens høyt alternativ gir nærmere 1 050 000 innbyggere og lavt alternativ noe over 800 000 innbyggere. Dette illustrerer det store mulige spennet i befolkningsutviklingen. Kommunerevisjonen har påpekt at det burde påpekes klarere at en annen befolkningsutvikling enn forutsatt kan få stor betydning for kommunens økonomiske handlefrihet ved at det påvirker både investeringsbehov og den løpende tjenesteytingen i kommunen. Det vil også henge sammen med hvilke aldersgrupper som vokser. Innenfor skole lages det rullerende planer som skal fange opp endringer i behovet, hvor forutsetninger om utviklingen i barnetall er en sentral faktor. Disse planene gir godt grunnlag for å vurdere fremtidig usikkerhet og fange opp endringer i befolkningsutviklingen.

Tabell 7.43 Sammenligning av befolkningsframskriving og faktisk utvikling 01.01.2016

Aldersgruppe	Framskrivning per 01.01.2016	Statistikk per 01.01.2016	Differanse
6-12 år	48 158	48 522	+364
13-15 år	17 479	17 524	+45
16-18 år	17 745	17 565	-180

Avvikene mellom fremskrevne og faktiske tall er imidlertid av begrenset størrelsesorden, og det er lite systematikk i hvilke skoleinntaksområder som er beheftet med avvik. Det er derfor ikke grunnlag for å foreslå nye tiltak ut fra disse tallene. Det er av ulike årsaker likevel gjort noen justeringer i forhold Skolebehovsplan 2016-2026. Der det er gjort justeringer, fremkommer det av omtalen under.

Status for pågående og nye prosjekter

Område 1 – Sentrum sør

Brynseng skole – ny skole: Nye Brynseng barneskole er under utbygging, og vil med fire klasserekker få en totalkapasitet på 840 elever. Byggeprosjektet går etter planen, og skolen med liten flerbrukshall ferdigstilles til skolestart 2017.

Bjørvika – ny skole: Skolen planlegges i utgangspunktet som en barne- og ungdomsskole med flerbrukshall. For å sikre fleksibilitet planlegges lokalene

slik at de også vil kunne benyttes til byomfattende tilbud/videregående skole. Reguleringsprosess er i gang. Det utarbeides for tiden en prosjektstrategi, herunder forhandlinger om tomt i regi av Eiendoms- og byfornyelsesetaten. Skolen planlegges ferdigstilt i 2022. Det er imidlertid knyttet usikkerhet til tidspunktet for endelig ferdigstillelse.

Paviljong ved Vålerenga skole: Paviljongen vil være i full drift frem til skolestart 2020. Deretter avvikles paviljongen.

Område 2 – Sentrum øst

Hasle skole - utvidelse: Hasle skole rehabiliteres og utvides slik at den etter ferdigstillelse til sammen vil ha fire klasserekker og en totalkapasitet på 840 elever. Byggestart er beregnet til 2017 med planlagt ferdigstillelse 2019.

Ny barneskole på Ensjo: Ny barneskole i Grenseveien 91 på Ensjo planlegges i utgangspunktet med

fire klasserekker i barnetrinnet (840 elever). I henhold til Skolebehovsplan 2016-2026 skulle skolen ferdigstilles til skolestart 2020. Fremdrift og dimensjonering av den nye skolen vil imidlertid tilpasses behovet i området, og skolen planlegges nå ferdigstilt til skolestart 2021.

Område 3 – Sentrum nord

Ny skole på Voldsløkka: Det planlegges for etablering av ny grunnskole på Voldsløkka. Tentativt tidspunkt for ferdigstilling av prosjektet er 2022. Prosjektet er i en planleggingsfase.

Område 4 – Sentrum vest

Marienlyst skole: Blindernveien skole er relokalisert til Kringsjø skole fra skolestart 2016. Tomten ved Blindernveien skole er ferdig regulert for innplassering av økt kapasitet til Marienlyst skole tilsvarende 300 elever (en klasserække både i barne- og ungdomstrinnet). I følge Skolebehovsplan 2016-2026 skulle utvidelsen av Marienlyst skole være ferdigstilt til skolestart 2017. Leverandøren av modulbygget som var prosjektert er konkurs, noe som har medført forsinkelser. Forprosjektet er derfor under revidering, og det arbeides med å ferdigstille prosjektet til skolestart 2018.

Uranienborg skole: Utvidelsen og rehabiliteringen av skolen, samt etablering av flerbrukshall under Nordahl Rolfsens plass, er påbegynt. Prosjektet skal ferdigstilles til skolestart 2019, og skolen vil etter prosjektets ferdigstilling ha tre klasserekker både i barne- og ungdomstrinnet.

Ruseløkka skole: Gjennom Skolebehovsplan 2016-2026 ble det vedtatt å utrede rehabilitering og framtidig dimensjonering av skolen. Denne utredningen, som nå er gjennomført, viser at skolen har behov for en total rehabilitering. Det foreslås å rive eksisterende bygningsmasse og erstatte denne med nybygg som vil ivareta dagens krav til et moderne skolebygg. Det etableres gymsaler med akustiske tilpasninger for kulturformål, samt egen dansesal. Tiltaket er i en forprosjektfase. Det nye skolebygget forventes å stå ferdig i løpet av 2020 og vil etter ferdigstilling ha en kapasitet på 690 elevplasser.

Annet: Jfr. Skolebehovsplan 2016-2026 er det igangsatt konseptvalgutredning som skal identifisere ytterligere muligheter for kapasitetsøkende tiltak i området.

Område 5 – Ullern - Bygdøy

Ny skole Ullern / Skøyen: Prosjektet, som tar sikte på å etablere ny barne- og ungdomsskole med flerbrukshall i Skøyenområdet (tentativ ferdigstilling 2021) er i en utredningsfase. Det utarbeides oppdatert prosjektstrategi, og det forhandles om erverv av tomt.

Bygdøy skole: I forbindelse med bystyrets behandling av Skolebehovsplan 2016-2026 ble følgende vedtak fattet:

Bystyret ber byrådet vurdere utvidelse av Bygdøy skole i forbindelse med neste rullering av skolebehovsplan.

Byrådet vurderer situasjonen dithen at det er et behov for utvidelse av Bygdøy skole. Det foreslås derfor å utvide Bygdøy skole slik at den fra skolestart 2019 kan ta imot tre klasser på alle trinn (B3). Utvidelsen skjer i tråd med det ferdig utarbeidede forprosjektet.

Område 6 – Vestre Aker vest

Ingen pågående prosjekter. Utvidelser av Huseby og Voksen skoler er ferdigstilt. Det vises for øvrig til bystyrets vedtak i sak 57/2016 «Hovseterveien 70 og 72 – Detaljregulering – Bebyggelse og anlegg – Bolid/forretning/bevertning – Bydel Vestre Aker - Byrådssak 5 av 14.01.2016», hvor bystyret i vedtak 2 «Løft for barn og unge på Hovseter» ba byrådet i samråd med bydelsutvalget i Vestre Aker å prosjektere rehabilitering av Hovseter ungdomsskoles uteareal og søke å finne nye lokaler til fritidsklubb i området. Planer for dette er under utredning.

Område 7 – Vestre Aker øst

Holmen skole (Bjørnveien): Skolen, med tre klasserekker i barnetrinnet (630 elever) samt byomfattende spesialavdeling, er under utbygging, og skal ferdigstilles til skolestart 2018. Skolen bygges slik at det vil være mulig å utvide den med ytterligere en klasserække dersom det skulle bli behov for dette på sikt.

Slemdal skole: Utvidelse og rehabilitering av skolen er under prosjektering. Reguleringsprosess pågår. Tentativ ferdigstilling i Skolebehovsplan 2016-2026 er skolestart 2020. Det jobbes imidlertid med å forsevre fremdriften for prosjektet med tanke på ferdigstilling i 2019. Denne vurderes nærmere etter offentlig ettersyn av reguleringsplanen. Etter ferdigstilling vil skolen få fire klasserekker på barnetrinnet.

Område 8 – Nordre Aker

Berg skole: Omstrukturering av tidligere Berg videregående skole til en 1-7 skole startet i 2013. Den nye skolen åpnet til skolestart 2014. Byggeprosjektet blir ferdigstilt trinnvis. Fase 2 ble åpnet til skolestart 2016 og har gitt skolen en kapasitet på 588 elever (tre klasserekker). Det siste tiltaket som gjenstår er et nytt gymbygg, som planlegges ferdigstilt høsten 2017.

Ny byomfattende 8-13-skole: Det er planlagt etablering av byomfattende 8-13-skole med utgangspunkt i Blindern videregående skole, som er midlertidig lokalisert i lokalene til tidligere Sogn videregående skole. Skolekonseptet tar utgangspunkt i et faglig samarbeid med Universitetet i Oslo, og er en del av pågående områdeutredning som gjennomføres i regi

av Eiendoms- og byfornyelsesetaten. Som en del av utredningen utredes konseptet Eurocampus, med tanke på samlokalisering med den Tyske og den Franske skole. Ferdigstillelsen av prosjektet vil avhenge av pågående områderegulering.

Utfasing av paviljonger: Jfr. Skolebehovsplan 2016-2026 planlegges det å fase ut midlertidige paviljonger ved flere skoler i dette området. Dette gjelder Ullevål (2017), Nordberg og Engebråten (2019).

Annet: Det er igangsatt utredning for etablering av ny og permanent kapasitet i ungdomstrinnet. Videre er det under utredning ny skole i Frysjaområdet.

Område 9 – Bjerke

Vollebekk skole – ny skole: Ny barne- og ungdomsskole med to klasserækker i barnetrinnet og fire klasserækker i ungdomstrinnet (780 elever), samt en spesialavdeling med kapasitet til 24 elever er under utbygging. Prosjektet følger fremdriftsplanen, og skolen skal ferdigstilles til skolestart 2017.

Løren skole - utvidelse: Byggetrinn to ved Løren skole (5.-7. trinn) ferdigstilles til skolestart 2018. Skolen får da i alt fire klasserækker.

Årvoll skole – flerbrukshall: Ny flerbrukshall tilknyttet Årvoll skoler er under prosjektering og er planlagt ferdig i løpet av 2018. Prosjektet omfatter også klubblokaler til Årvoll IL, samt rehabilitering av det gamle gymbygget ved Årvoll skole, som er gullistet. Rehabiliteringen er planlagt gjennomført i 2019.

Refstad skole – flerbrukshall: Det skal etableres flerbrukshall i tilknytning til Refstad skole. Hallen vil også være nært tilknyttet idrettsanlegget på Refstad, slik at den dekker idrettens og skolens behov på en best mulig måte. Løsningen prosjekteres, og tidspunkt for ferdigstillelse vil bli avklart som en del av prosjektfasen.

Område 10 – Groruddalen vest

Groruddalen skole: Skolen utvides med to paralleller, og planlegges ferdigstilt som en seks parallellers ungdomsskole til skolestart 2019.

Område 11 – Groruddalen nord

Vestli skole: Dagens Vestli skole skal rives og erstattes av nybygg med fire paralleller inkludert flerbrukshall. I skolebehovsplan 2016-2026 fremgår det at skolen ferdigstilles til skolestart 2019. Prosjektet utsettes nå til skolestart 2020.

Stovner skole: Dagens paviljong, med en kapasitet på om lag en klasserække, skal erstattes med permanent bygg. I skolebehovsplan 2016-2026 fremgår det at paviljongen ferdigstilles til skolestart 2020. Prosjekteringen av bygningsmasse er i gang, og prosjektet planlegges nå ferdigstilt i 2022.

Område 12 – Groruddalen øst

Haugen skole: Omstruktureringen av skolen fra barne- og ungdomsskole til ren barneskole med fire klasserækker er utvidet til også å omfatte en totalrehabilitering av skolen. Prosjektet ferdigstilles til skolestart 2017.

Skjønnehaug og Jeriko skoler: Paviljonger ved skole- ne fases ut i løpet av 2017, og erstattes med permanent kapasitet. Prosjektene forventes ferdigstilt i desember 2018. I påvente av ny kapasitet gjøres mindre tilpasninger ved skoleanleggene.

Ny skole ved Verdensparken: Ny barneskole skal etableres i tilknytning til Verdensparken på Furuset. Det planlegges å lokalisere skolen på tomten til nåværende Gran skole. Denne gamle bygningsmassen er vurdert som ikke regningssvarende å rehabilitere. Det skal utredes muligheter for skole i samarbeid med FutureBuilt og Groruddalssatsingen. I Skolebehovsplan 2016-2026 skal skolen stå klar til skolestart 2020. Behov og fremdrift avhenger imidlertid av områdereguleringen og av utbyggingen av området forøvrig.

Annet: Konseptvalgutredning for Ellingsrud, Ellingsrudåsen og Bakås skole er utarbeidet. Det er også under utarbeidelse utredning for Haugerud og Trosterud skoler. Undervisningsbygg har meldt Haugerud skole med flerbrukshall og Trosterud skole som utgående kapasitet. Utredningen inkluderer vurderinger av skolestruktur, plassering og dimensjonering av eventuelle nye skoler. Konseptvalgutredningen gjennomføres parallelt med Eiendoms- og byfornyelsestatens arbeid med planprogram for Haugerud- Trosterudområdet.

Område 13 – Groruddalen øst

Manglerud skole: Omstruktureres til en 1-10 skole m/ IB linje. Prosjektet gjennomføres i faser, hvor fase 1 som i hovedsak omfatter «gamle Manglerud vgs» ble ferdigstilt til skolestart 2016. Fase 2 omfatter barneskolen som er forutsatt ferdigstilt til skolestart 2017. Dette gir en ny skole med kapasitet for om lag 1 470 elever. Hele prosjektet forutsettes ferdigstilt i 2018. Ny svømmehall på området er under prosjektering.

Rustad: Midlertidig paviljong ved skolen fases ut sommeren 2019. Det planlegges etablering av et permanent nybygg på skolen, slik at kapasiteten øker med en klasserække. Planlagt utvidelse har vært på høring, og høringsinnspillene vurderes. Tidspunkt for gjennomføring av prosjektet vil være avhengig av mulighetene for å utvide Nøklevann skole. Eventuell utvidelse av Nøklevann skole er under utredning, og byrådet vil komme tilbake til dette

Østensjø skole: I henhold til Skolebehovsplan 2016-2026 skulle skolen Utvides med en parallell i barnetrinnet fra skolestart 2019. I prosjektfasen er det blitt

avdekket at det ikke er sannsynlig at prosjektet kan ferdigstilles før til skolestart 2020. Det er satt opp midlertidig paviljong ved skolen til skolestart 2016, i påvente av den permanente utvidelsen til skolestart 2020.

Nøklevann skole: Ikke omtalt i Skolebehovsplan 2016-2016. Det utredes muligheter for å utvide Nøklevann fra en to og en halv klasserekkers skole til en tre klasserekkers skole.

Område 14 – Nordstrand

Lambertseter skole: På bakgrunn av skolens omfattende rehabiliteringsbehov er det igangsatt utredning av rehabilitering og fremtidig dimensjonering av skolen.

Lambertseter flerbrukshall: Ny idrettshall på Lambertseter planlegges brukt av Lambertseter barneskole og Lambertseter videregående skole. Bymiljøetaten skal bygge og drifte hallen. Hallen forventes ferdigstilt november 2017.

Annet: Det pågår konseptvalgutredning som vurderer ulike permanentøkende tiltak nord i området.

Område 15 – Søndre Nordstrand

Prinsdal: Paviljong ved Prinsdal skole skal erstattes med permanent kapasitet. Prosjektet planlegges ferdigstilt i desember 2018.

Klemetsrud: Midlertidig paviljong ved Klemetsrud skole fases ut fra skolestart 2019. Det er behov for å erstatte denne paviljongen med permanent kapasitet.

Mortensrud: Utgått skolepaviljong er erstattet med en ny paviljong til skolestart 2016. Skolen har for øvrig et omfattende rehabiliteringsbehov, og det er under utredning løsning for ny Mortensrud skole på ny tomt. Prosjektet ses i sammenheng med pågående områdeutvikling av Mortensrudområdet. Tentativ ferdigstillelse av prosjektet er 2021.

Annet: Det er under utarbeidelse egen utredning for området som helhet, som vurderer skolenes struktur, tilstand og kapasitetsutnyttelse.

Videregående opplæring

Valle Hovin VGS: Ny videregående skole i tilknytning til Vålerenga Idrettsforenings (VIF) kommende

nye fotballstadion. Den nye skolen på Valle skal ha utdanningsprogram for studiespesialisering med toppidrett og idrettsfag, samt et tilbud for elever i Oppfølgingstjenestens målgruppe. Skoleanlegget er planlagt ferdigstilt til skolestart 2017.

Fyrstikkalleen VGS: Mulig utvidelse av skolen med en klasserekke er under planlegging. Prosjektet er planlagt ferdigstilt til skolestart 2019.

Etterstad VGS: Utredning av alternativer pågår.

Ny videregående VGS med helse- og oppvekstfag: Utredning av alternativer pågår.

Edvard Munch VGS: Utvidelse av Edvard Munch videregående skole med lokalene til Kunstindustrimuseet er under prosjektering. Prosjektet planlegges ferdigstilt i perioden 2021-2023.

Eurocampus: Se område 8.

Annet: Det er under utarbeidelse konseptvalgutredning for den videregående skolen, som blant annet har som mål å finne egnede konsepter og plassering av nye videregående skoler eller foreslå utvidelse av eksisterende skoleanlegg.

Særskilte byomfattende tilbud

Vetland: Forprosjektering av utvidelse pågår.

Nordvoll: Ny sterkavdeling for autister er utredet, forprosjektering pågår.

KVU spesialundervisning: Det er under utarbeidelse utredning som skal kartlegge kapasitet og framtidig behov i spesialskoler og spesialgrupper.

Utredning av løsning for grunnleggende norskopplæring 16-19 år: Det pågår utredning av alternativer for permanent lokalisering, herunder muligheter for å utvide tilbudet.

Voksenopplæring, utredning av framtidig behov: Framtidig behov for plasser i voksenopplæringen er under utredning.

7.7 Sektorens samlede tilskuddsmidler

Tabell 7.44 Sektorens samlede tilskuddsmidler

Kap. nr.	Søknaden gjelder	Vedtak 2015	Vedtak 2016	Byrådets forslag i Sak1/2017	Sum 2015- 2017
200	Elevorganisasjonen	163	166	166	495
210	Leksehjelp (frivillige organisasjoner)	4 300	4 600	4 600	13 500
230	Ungt Entreprenørskap	500	500	500	1 500

8. BYUTVIKLING

Byutviklingssektoren omfatter kommunens planlegging og oppfølging innenfor arealforvaltning, byggesaker, kulturminnevern, bytransformasjon og eiendomsutvikling. Oppgavene innenfor dette området er sektorovergripende og utføres i all hovedsak av Byantikvaren, Eiendoms- og byfornyelsesetaten og Plan- og bygningsetaten.

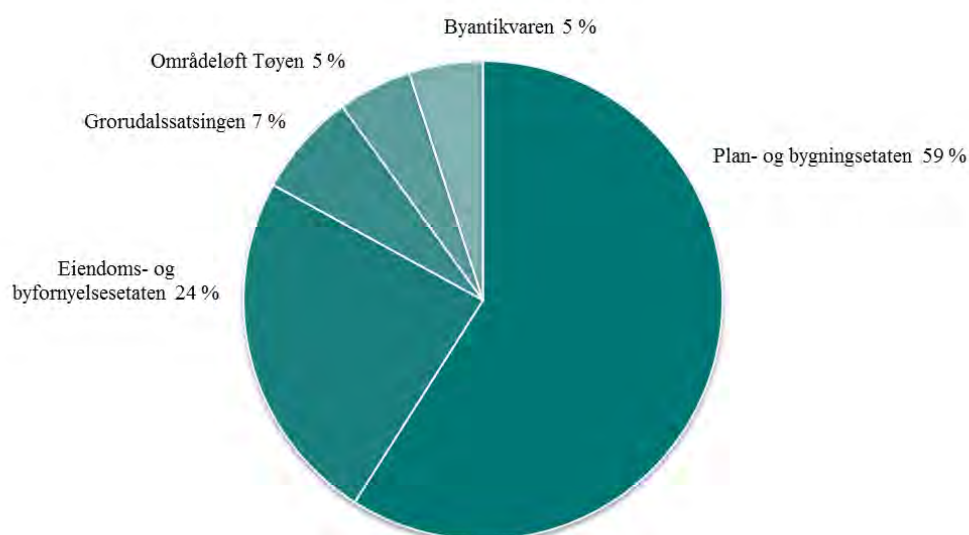
8.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for byutvikling

Figur 8.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for byutvikling

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Budsjett - økonomiplan				
	Dok 3 2016	2017	2018	2019	2020
Sum utgifter	665,4	729,6	713,8	709,4	707,8
Sum inntekter	-359,2	-360,3	-360,3	-360,3	-360,3
Netto utgifter	306,2	369,3	353,5	349,1	347,5
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		1,2 %			

Brutto driftsutgifter for 2017 fordeler seg slik

8.2 Utfordringer i byutvikling

Byer spiller en sentral rolle i å løse klimaproblemet. Stadig flere mennesker flytter til byer, og byer som Oslo må gå foran i utviklingen av et nullutslippssamfunn som sikrer livskvalitet, utjevning av økonomiske forskjeller og et økologisk fotavtrykk som er innenfor planetens tålegrenser. Byrådet legger til grunn at byutviklingen i Oslo skal bidra til å nå Oslos klimamål om reduksjon av klimagassutslipp med 95 % innen 2030 (sammenlignet med 1990-nivå) og reduksjon av biltrafikk med 33 % innen 2030 (sammenlignet med 2015).

For å løse klimautfordringene må en se utover kommunens egne grenser. Et sentralt bidrag til det grønne skifte er en bærekraftig byutvikling med samordnet areal og transportplanlegging gjennom oppfølging av handlingsprogrammet i regional plan for Oslo og Akershus. Kommuneplanen støtter opp under regional plan med å legge opp til fortetting i kollektivknutepunkter, langs eksisterende banestruktur, byutvikling innenfra og ut for å redusere bilbruk, og ved å tilrettelegge for økt kollektivbruk, sykkel og gange, samt deleløsninger. Kommuneplanen legger til rette for 120 000 nye boliger og 7,8 mill. kvm næringsareal innen 2030. Alle arealplanene skal sikre og bygge opp om Oslos klima- og miljømål.

Oslo er en by i sterk vekst, de siste årene har befolkningen økt med 10-12 000 hvert år. Befolkningsøkningen forventes å fortsette i årene fremover. Befolkningsveksten skaper behov for økt boligbygging med tilhørende teknisk, sosial, kulturell og grønn infrastruktur. Byutviklingssektoren er en sentral aktør for tilrettelegging av økt boligbygging og skal i sin planlegging løse areal-, miljø- og klimautfordringer.

Byrådet vil legge til rette for et taktskifte i utvikling av nye boliger og sørge for utarbeidelse av nye arealplaner som muliggjør områdeutvikling i stor skala og sikrer gode kvaliteter. Transformasjon er Oslos store arealreserve, og hovedvekten av nye boliger vil byrådet realisere innenfor de store transformasjonsområdene. Byutviklingen skal ha en styrket kommunal styring gjennom kommunale egenplaner, som sikrer klimahensyn og kvalitet. De ulike områdene i byen har ulike grad av byggemodenhet, og det er viktig å velge den plantypen som er mest hensiktsmessig for rask utvikling av aktuelle områder. Plan- og bygningsetaten har en stor egenplanportefølje, f.eks. Hovin-byen, Frysja, Skøyen, Slemdal, Skullerud, Stovner og Lysakerbyen. Byrådet er videre opptatt av å stille kvalitetskrav, som sikrer at boligveksten gir boliger og boområder med tilstrekkelig lys, luft og begrenset støy i miljøvennlige nærområder.

Kommunen har nedsatt et Boligvekstutvalg med representanter fra kommunale virksomheter, næ-

ringen og forskning. Utvalget skal kartlegge hindre for økt boligbygging og fremme konkrete forslag til tiltak som kan bidra til økt boligbygging. Utvalget har levert en delleveranse før sommeren 2016 og vil avgi sluttrapport ultimo 2016. Handlingsplan for økt boligbygging ble vedtatt av bystyret i mai 2016. Bystyrets bestilling av tiltak er under oppfølging. Det er for øvrig mange forhold som påvirker utbyggings-takten av boliger og som kommunen ikke selv har kontroll over, herunder rentenivå, boligbeskatning, markedet, utbyggingsrisiko og kostnadsdrivende endringer i lovverket.

I 2016 startet arbeidet med å planlegge et byøkologisk innovasjonssenter, som skal vise frem Oslo som klimavennlig miljøby, utgjøre et kunnskaps- og innovasjonssenter og fungere som et møtested for arbeid med klimavennlig byutvikling og bærekraftig byliv. Innovasjon innenfor alle områder vil være nødvendig for å virkeliggjøre det grønne skiftet i Oslo, sikre effektivitet og konkurransekraft, og nå Oslos klima- og miljømål.

Byrådet arbeider for et bilfritt byliv der privatbiltrafikk viker plass for sykkel, gange, kollektiv, uteopp- hold og byliv og for å skape en varmere by med plass til alle. Byutviklingssektoren er en sentral bidragsyter til dette. Byrådet vil ha en stram prioritert fremdrift for plan- og byggesaker som støtter opp om Bilfritt byliv. Prosjektet Bilfritt byliv og samarbeidsorganet Levende Oslo (et samarbeid mellom Oslo kommune, staten og privat næringsliv) må samhandle for å skape gode bilfrie uterom i sentrum.

Byrådet vil satse videre på FutureBuilt-samarbeidet (10-årig program for å utvikle klimanøytrale bygg og byområder med høy kvalitet) med forbildeprosjekter som skal fremme klimasmart innovasjon i ulike bygg, herunder boliger. Byrådet arbeider for at fremtidige kommunale bygg skal omfattes av FutureBuilt og holde plusshus standard. Byrådet arbeider også med en ny klimavennlig arkitekturpolitikk som bidrar til bevaring og utvikling av urbane kvaliteter, bynatur og menneskevennlige byrom tilgjengelig for alle. For å oppnå mer miljøvennlige bygg må hensyn som gjenbruk av bygg, transport, materialvalg og energiløsninger inn i planleggingsfasen.

Økt utbygging og arealknapphet gir et press på den grønne infrastrukturen. Med økt befolkning er Marka og de grønne kvalitetene i byggesonen enda viktigere. Byutviklingen skal sikre Oslos blågrønne omgivelser og byens historiske og bevaringsverdige kvaliteter. Byrådet er opptatt av at naturens rolle i byen skal styrkes. Byens blågrønne elementer skal knyttes opp mot urbant landbruk/dyrking, grønne tak, klimatilpasninger, rekreasjon og folkehelse.

Økt befolkning gir behov for utbygging av teknisk, sosial, kulturell og grønn infrastruktur, som barnehager, skoler, parker og grøntdrag. Byens begrensede byggesone gir utfordringer for kommunen å skaffe nok tomter til dette. Byrådet utvikler en helhetlig, operativ og fleksibel eiendomsstrategi for kommunal eiendomsposisjonering som grunnlag for en langsiktig kjøpspolicy, slik at kommunen får en langsiktig og kostnadseffektiv arealberedskap for sine behov. I dette arbeidet er det nødvendig med god samhandling på tvers av sektorene for at kommunens behov skal avdekkes så tidlig som mulig, som stimulerer til økt sambruk.

Segregasjonsprosesser fører i enkelte lokalområder til relativt kraftig opphopning av hushold med ulike former for levekårsproblemer. Byutvikling er et verktøy for sosial balanse gjennom områdesatsninger, som Groruddals- og Tøyen-satsningen, for å bedre levekår og redusere utenforskap. Byrådet ønsker å forlenge og videreutvikle disse områdesatsningene og vil utrede muligheten for en områdepolitikk rettet mot de mest utsatte lokalområdene i byen. Staten og Oslo kommune inngikk i 2015 en intensjonsavtale om videre samarbeid om Groruddalssatsingen for ti nye år fra 2017, og 12.08.2016 underskrev partene en

overordnet programbeskrivelse som angir innretningen på den nye satsingen.

Saksbehandlingen i kommunen skal være effektiv og i tråd med lovbestemte frister. Det er viktig å skape samhandlingsformer som fungerer godt på tvers av sektorene for å sikre raskest og best mulig resultat. I effektiviseringen er digitalisering sentralt. Alt som kan digitaliseres skal digitaliseres. Innbyggerens behov skal stå i sentrum når digitale tjenester utvikles.

Byrådet vil i plan- og byggesaksbehandlingen prioritere følgende:

- Større boligprosjekter herunder studentboliger
- Barnehage, sykehjem, skoler, omsorgsboliger av ulike typer
- FutureBuilt prosjekter
- Tiltak knyttet til Bilfritt byliv
- Kollektivtiltak
- Sykkeltraseer og gangveier
- Idretts- og friluftslivsprosjekter
- Prosjekter med byøkologisk profil eller som inkluderer medvirkning og alternative boformer

8.3 Byrådets mål for byutvikling

Tabell 8.1 Mål for byutvikling

Mål	Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1 Utvikle den grønne klimabyen; sikre Oslos blågrønne struktur og omgivelser, kulturminner og gode steds-, klima- og miljøkvaliteter	Plan- og bygningsetaten, Byantikvaren
2 Tilrettelegge for økt boligbygging	Plan- og bygningsetaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten
3 Skape bærekraftig byutvikling, synlige nærmiljøopprustninger, bedre livskvalitet og samlet sett bedre levekår i Groruddalen og andre/nye satsingsområder	Plankontoret for Groruddalen
4 Sikre nødvendige arealer for kommunale behov	Eiendoms- og byfornyelsesetaten
5 Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene	Plan- og bygningsetaten, Eiendoms- og byfornyelsesetaten, Byantikvaren
6 Ivareta kommunens eieransvar og eierinteresser på en god og effektiv måte innenfor byutviklingssektoren	Eiendoms- og byfornyelsesetaten

8.4 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

Tabell 8.2 Økonomiplanoversikt – Byutvikling

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto *)	640,4	654,8	638,1	635,4	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	665,4	665,4	665,4	665,4	665,4
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer					
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold		1,2	1,2	1,2	1,2
= Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	665,4	666,6	666,6	666,6	666,6
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte		0,3	-2,2	-2,2	-2,2
+/- Spesifiserte rammeendringer		41,8	31,2	29,5	27,9
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-1,9	-4,6	-7,3	-7,3
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		40,2	24,4	20,0	18,4
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		22,8	22,8	22,8	22,8
= ØKONOMIPLAN (brutto)	665,4	729,6	713,8	709,4	707,8
Salgs- og leieinntekter	-285,9	-285,5	-285,5	-285,5	-285,5
Refusjoner	-71,9	-73,4	-73,4	-73,4	-73,4
Overføringsinntekter	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
= Sum driftsinntekter	-359,2	-360,3	-360,3	-360,3	-360,3
= ØKONOMIPLAN (netto)	306,2	369,3	353,5	349,1	347,5

Reelle endringer i aktivitet i forhold til Dok 3 2016

6,0 % 3,7 % 3,0 % 2,8 %

*) 2016 prisnivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Det er innarbeidet 2,0 mill. årlig til dekning av kommunalt kostnadsansvar ved arkeologiske undersøkelser, kap. 520 Byantikvaren. Det er i tillegg gjort enkelte justeringer/korrigeringer mellom artsgrupper for å gi mer korrekt arsgрупpefordeling, jf. kap. 520 Byantikvaren.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Det er innarbeidet 2,5 mill. til oppfølging av regional plan i 2017. Engangsbevilgning til Oslo arkitekturtriennale 2016 (OAT 2016) på 2,2 mill. i 2016 er ikke videreført.

Spesifiserte rammeendringer

Det er innarbeidet 55,0 mill. i 2017, deretter 60,0 mill. årlig til ny Groruddalsatsing for perioden 2017-2026. Kap. 483 Områdeløft Tøyen, med 25,0 mill., er overført fra sektorområde eldre, helse og sosiale tjenester til byutviklingssektoren. I tillegg er det

innarbeidet 10,0 mill. til Grønland/Vaterland i 2017. Det er videre innarbeidet 14,0 mill. i 2017 til digitalisering av Plan- og bygningsetatens byggesaksarkiv, 6,0 mill. i 2017 (deretter 16,0 mill. årlig) til et takt-skifte i utvikling av nye boliger/områdeutvikling i stor skala og 4,0 mill. årlig til byøkologisk innovasjonssenter. Det er også innarbeidet sektorens andel av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk.

Uspesifiserte rammeendringer

Det er innarbeidet en rammereduksjon på 1,9 mill. i 2017, 4,6 mill. i 2018 og deretter 7,3 mill. årlig fra 2019.

Forventet lønns- og prisutvikling

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling, jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell 8.3 Netto driftsbudsjett – Byutvikling

Beløp i mill.

Netto driftsbudsjett pr kapittel		Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
400	Eiendoms- og byfornyelsesetaten (BYU)	2,3	5,1	3,3	1,5	0,5
482	Handlingsprogram Groruddalen (BYU)	30,0	55,0	60,0	60,0	60,0
483	Områdeløft Tøyen (BYU)	25,0	35,0	25,0	25,0	25,0
520	Byantikvaren (BYU)	28,1	31,2	31,1	30,9	30,9
609	Plan- og bygningsetaten (BYU)	220,8	243,1	234,1	231,7	231,1
Sum	Byutvikling (BYU)	306,2	369,3	353,5	349,1	347,5

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av driftsbudsjettet inder det enkelte kapittel.

Tabell 8.4 Brutto investeringsbudsjett – Byutvikling

Beløp i mill.

Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
416	Fornebu-utbyggingen (BYU)	26,0	19,0	19,0	337,0
425	Andre utbyggingsformål (BYU)	672,5	722,5	737,0	670,0
609	Plan- og bygningsetaten (BYU)	6,0	6,0	6,0	6,0
ØKONOMIPLAN (brutto)		704,5	747,5	762,0	1 013,0

På kapittel 416 er det innarbeidet midler i samsvar med oppdaterte planer for utbyggingen av infrastrukturen mv. på Fornebu.

På kapittel 425 er det innarbeidet 600,0 mill. årlig til kjøp av arealer/eiendommer for sosial infrastruktur, 30,0 mill. årlig til strategiske eiendomskjøp, kjøp som ledd i transformasjon og tilrettelegging for bo-

lig- og byutvikling, 20,0 mill. årlig til kontraktsforpliktete kjøp og 10,0 mill. årlig for perioden 2017-2019 til torg og møteplasser (20,0 mill. i 2020). I tillegg er det innarbeidet midler til prosjektet Langøyene.

På kapittel 609 er det innarbeidet 6,0 mill. årlig til ajourhold og modernisering av IKT-utstyr.

8.5 Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Tabell 8.5 Driftsbudsjett – Eiendoms- og byfornyelsesetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
400	Eiendoms- og byfornyelsesetaten (BYU)			
10	Lønn og sosiale utgifter	106 486	103 428	107 783
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	110 001	56 839	56 378
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	524	0	0
14	Overføringsutgifter	24 033	13 003	13 289
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	18 206	0	0
Sum utgifter		259 250	173 270	177 450
16	Salgsinntekter	-172 488	-116 476	-116 476
17	Refusjoner	-72 754	-53 098	-54 479
18	Overføringsinntekter	-1 533	-1 382	-1 418
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-18 278	0	0
Sum inntekter		-265 052	-170 956	-172 373
Netto utgifter		-5 802	2 314	5 077

1 Ansvarsområde

Eiendoms- og byfornyelsesetaten skal bidra til at Oslo blir en funksjonell og miljøvennlig klimaby med flere boliger og bedre bomiljø i tillegg til å bidra til byutvikling i tråd med gjeldende kommuneplan.

Etaten ivaretar bykassens eierrolle for grunneiendom og er ansvarlig for eiendomsforvaltning, utvikling og salg, samt eventuell ekspropriasjon til kommunale formål. Etaten bidrar også til gjennomføring av byutvikling, transformasjon og boligbygging gjennom koordinering av utbyggingsprosesser, inngåelse av utbyggingsavtaler og kjøp til kommunale formål.

EBY er pålagt oppgaver etter plan- og bygningsloven, konsesjonsloven, lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder og lov om oreigning av fast eiendom (ekspropriasjon). Eiendoms- og byfornyelsesetaten skal inneha kompetanse vedrørende boligmarkedet og boligbygging.

Etaten administrerer og koordinerer arbeidet med samarbeidsorganet «Levende Oslo».

2 Situasjonsbeskrivelse

Etatens kjerneoppgave er som grunneier å ha ansvaret for forvaltning, utvikling og salg av eiendommer og ledigstilte bygg som ikke skal brukes i kommunal tjenesteproduksjon, samt kjøp av eiendommer til kommunale formål. Etaten tilrettelegger og utvikler større områder med både kommunal og privat grunn gjennom regulering, eiendomsutvikling og fremforhandling av utbyggingsavtaler med private grunneiere som bidrar til å finansiere offentlig infrastruktur

som veier, friområder, idretts-, fritids- og kulturtiltak i utviklingsområder. Etatens arbeid inkluderer også markedsanalyse, kartlegging av behov for infrastruktur og vurdering av gjennomføringsmodeller. Etaten innhenter informasjon fra andre kommunale eiendomsforvaltere, utarbeider oversikter over ledige eiendommer og avklarer alternativ kommunal bruk, utvikling, regulering og/eller salg.

Befolkningsveksten fører til økt behov for sosial infrastruktur, arealer til idrettsformål og grøntstruktur. Også i årene som kommer må kommunen sikre arealer til kommunale formål som skoler, barnehager, omsorg m.m. Etatens rolle som strategisk eier er styrket gjennom ansvar for kommunens strategiske eiendomskjøp og som koordinerende virksomhet for ledigstilt eiendom. Etaten fremskaffer eiendommer etter bestilling fra foretakene og andre virksomheter, dels gjennom kjøp i markedet og dels ved omdisponering/utvikling av kommunal eiendom. Etatens eiendomsversikter vil sammen med behovsplaner fra de ulike sektorene, være sentrale verktøy for planlegging og gjennomføring av eiendomsutvikling og kjøp i årene fremover.

Oslo kommune er en stor grunneier og fokus på god forvaltning av kommunal grunneiendom blir prioritert. Gode oversikter over kommunens eiendomsportefølje skal bidra til bedre utnyttelse av eiendommene. Etaten står for forvaltning og utleie av bykassens grunneiendommer, tomtearealer og bygninger som ikke forvaltes av annen kommunal virksomhet. Etaten leier ut areal og bygninger i påvente av ny regulering, alternativ kommunal bruk eller salg.

Etaten ivaretar sekretariatsfunksjonen til koordineringsgruppen for Fjordbyen og leder samarbeidsgruppen som skal sikre en effektiv og helhetlig gjennomføring av Fjordbyplanen i henhold til bystyrets målsettinger.

Etaten kartlegger og overvåker forurensset bykassgrunn, samt iverksetter eventuelle tiltak for å hindre uønsket påvirkning av miljøet fra forurensede lokalteter.

Etaten administrerer og koordinerer arbeidet med Levende Oslo, et samarbeidsorgan mellom Oslo kommune, staten og privat næringsliv, for å gjøre Oslo sentrum mer attraktivt og tilgjengelig. Levende Oslo er et viktig samarbeidsorgan for Bilfritt byliv-prosjektet (Oslo kommunes prosjekt for å legge til rette for bilfritt byliv innenfor Ring1). Bilfritt byliv-prosjektet vil de neste årene utgjøre en ramme for samarbeidet i Levende Oslo.

Tabell 8.6 Nøkkeltall – Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Kap. 400 Eiendoms- og byfornyelsesetaten	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Tomtefestekontrakter	646	644	634	632	620
Tomteleiekontrakter	743	731	740	758	486
Antall områdeplaner/reguleringsplaner	2	4	2	2	2

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 8.7 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 2: Tilrettelegge for økt boligbygging</i>				
Tiltak 1: Utarbeide utbyggingsavtaler				
Tiltak 2: Vurdere behov for rekkefølgekrav i reguleringssaker				
Tiltak 3: Oppfølging av handlingsplan for økt boligbygging og Boligvekstutvalgets forslag				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall inngåtte utbyggingsavtaler			20	20
Antall regulerte eiendommer			3	2
Rekkefølgekrav - andel saker som blir vurdert				100 %
Bystyrets bestillinger til sektoren i handlingsplanen er gjennomført				2. halvår
Boligutvalgets forslag er gjennomgått for videre oppfølging				100 %
<i>Mål 4: Sikre nødvendige arealer for kommunale behov</i>				
Tiltak 1: Kjøp av eiendom til kommunale formål				
Tiltak 2: Ajourføre oversikter over ledige eiendommer og avklare alternativ kommunal bruk eller salg/utleie				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Kjøp (kjøpsbeløp)			330,0 mill.	600,0 mill.
Antall eiendommer avklart til kommunal bruk eller salg/utleie			15	10
<i>Mål 5: Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene</i>				
Tiltak 1: Følge opp tverrsektorielle tiltak i eiendomsstrategien				
Tiltak 2: Digitalisere hjemmelsarkivet				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Opprette tverrsektorielle samarbeidsgrupper for oppfølging av strategien				31.12.
Hjemmelsarkivet ferdig digitalisert				31.12.
<i>Mål 6: Ivareta kommunens eieransvar og eierinteresser på en god og effektiv måte innenfor byutviklingssektoren</i>				
Tiltak 1: Forvalte festetomter				
Tiltak 2: Utleie				
Tiltak 3: Regulere og utvikle egne eiendommer				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Festetomter - inntekt			70,0 mill.	73,0 mill.
Utleie - inntekt			119,0 mill.	124,0 mill.
Antall regulerte eiendommer			3	2

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 4,4 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i

2016 til 25,2 % i 2017. Veksten er på 1,9 mill. Det er i tillegg innarbeidet etatens andel av sektorens rammereduksjon og etatens andel av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk.

8.6 Fornebu-utbyggingen

Tabell 8.8 Investeringsbudsjett – Fornebu-utbyggingen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
416 Fornebu-utbyggingen (BYU)				
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	282	15 000	26 000
04	Overføringsutgifter	191 120	0	0
Sum utgifter		191 402	15 000	26 000
06	Salgsinntekter	-660 606	-15 000	-15 000
Sum inntekter		-660 606	-15 000	-15 000
Netto utgifter		-469 204	0	11 000

Tabell 8.9 Investeringsoversikt – Fornebu-utbyggingen

416 Fornebu-utbyggingen (BYU)		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:									
100 165	Fornebu	1 169 500	1 048 500	26 000	19 000	19 000	57 000	0	1/01 - 4/22
106 020	Fornebu - banebetjening	280 000		0	0	0	280 000	0	
Sum investeringsutgifter				26 000	19 000	19 000	337 000		
Sum kapittel finansiering				0	0	0	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				26 000	19 000	19 000	337 000		

Investeringene på Fornebu styres gjennom et felles infrastrukturprosjekt og et prosjekt for opprydding av forurensing. Prosjektene gjennomføres i regi av staten (v/Statsbygg) og Oslo kommune.

Oslo kommune og Fornebu Boligspare AS inngikk i 2001 kjøpekontrakt om overdragelse av Oslo kommunes eiendomsmasse på Fornebu. I henhold til kjøpekontrakten overtar kjøper de enkelte delområder mot betaling. Partene har senere inngått endringsavtaler, oppgjørsavtaler mv. til kjøpekontrakten. I henhold til kjøpekontrakten med senere endringer ble siste hovedoppgjør gjennomført ved årsskiftet 2015-2016, med overføring av resten av eiendomsmassen på Fornebu.

I tillegg er det avtalt at Oslo kommune skal ha tilbakebetalt en andel av OBOS' fortjeneste på deler av husbankboligene. Beløpet forfaller til betaling i takt med at boligene bygges ut, og tidspunkt og størrelse på fremtidige delbetalinger er derfor usikre når kommer til innbetaling. Beløpet er begrenset til 125,0

mill. (2005-kr). Antatte innbetalinger i perioden 2017-2019 er om lag 15,0 mill. årlig. Etter 2019 vil det gjenstå om lag 25,0 mill. som da forfaller etter hvert som husbankboligene selges og overtas av kjøperne. Det antas å ta minimum 2 år utover 2019 før alt er mottatt av Oslo kommune.

Når det gjelder infrastrukturkostnadene, er det noe usikkerhet knyttet til omfang og periodisering. Ved utgangen av 2015 var om lag 89 % av infrastrukturkostnadene belastet prosjektet. Det er avsatt 26,0 mill. i 2017, 19,0 mill. i 2018, 19,0 mill. i 2019, 57,0 mill. i 2020 (deler av dette beløpet forventes komme til utbetaling etter 2020).

Det er forutsatt at grunneierne på Fornebu, Oslo kommune og Statsbygg, skal bidra med delfinansiering av etablering av kollektivtrafikk-løsning. Grunneierbidraget er beregnet til totalt 500,0 mill., hvorav Oslo kommunes andel er på 280,0 mill. Midlene er innarbeidet i 2020.

8.7 Andre utbyggingsformål

Tabell 8.10 Investeringsbudsjett – Andre utbyggingsformål

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
425 Andre utbyggingsformål (BYU)				
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	22 906	175 000	672 500
04	Overføringsutgifter	2 508	0	0
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	261	0	0
Sum utgifter		25 675	175 000	672 500
06	Salgsinntekter	-163 461	-75 000	-75 000
07	Refusjoner	-2 176	-5 000	-4 500
08	Overføringsinntekter	-2 174	0	0
Sum inntekter		-167 811	-80 000	-79 500
Netto utgifter		-142 136	95 000	593 000

Tabell 8.11 Investeringsoversikt – Andre utbyggingsformål

425 Andre utbyggingsformål (BYU)			Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:										
106 017	Kontraktsforpliktet kjøp		152 000		20 000	20 000	20 000	20 000		Løpende
107 009	Eiendomserved/-kjøp, initiere transformasjon m.v.				30 000	30 000	30 000	30 000		Løpende
109 004	Opprustning torg og møteplasser				10 000	10 000	10 000	20 000		1/07 - 4/20
116 001	Eiendoms kjøp - sosial infrastruktur				600 000	600 000	600 000	600 000		Løpende
117 012	Langøyene				12 500	62 500	77 000	0	0	1/17 - 2/19
	Sum investeringsutgifter					672 500	722 500	737 000	670 000	
109 004	Opprustning torg og møteplasser			Investeringsmoms	-2 000	-2 000	-2 000	-4 000		
117 012	Langøyene			Investeringsmoms	-2 500	-12 500	-15 400	0		
	Sum kapittel finansiering				-4 500	-14 500	-17 400	-4 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				668 000	708 000	719 600	666 000		

Det foreslås budsjettert med totalt 630,0 mill. årlig i økonomiplanperioden 2017-2020 til eiendomskjøp primært for tomter til kommunale formål som skoler, barnehager og omsorgsinstitusjoner, kjøp av grunneiendommer for å utløse boligbygging i transformasjonsområder, fortetting/utbedring i eksisterende boligområder, samt kjøp av tilgrensede eiendommer for å øke eiendomsverdi. Byrådet utvikler en helhetlig, operativ og fleksibel eiendomsstrategi for kommunal eiendomsposisjonering som grunnlag for en langsiktig kjøpspolicy, slik at kommunen får en langsiktig og kostnadseffektiv arealberedskap for sine behov.

Det foreslås budsjettert med 20,0 mill. årlig til kontraktsforpliktete kjøp. Midlene brukes til gjennomføring av kontraktsforpliktete kjøp, innløsninger som følge av reguleringsvedtak, makeskifter og erstatninger ved rettssaker og ekspropriasjoner. Det foreslås budsjettert 10,0 mill. årlig for 2017-2019, deretter 20,0 mill. i 2020, til utvikling og opprusting av eksisterende torg og møteplasser.

Langøyene fungerte som Oslo kommunes avfallsdeponi i perioden 1908-48. Deponiet ble avsluttet og tildekket i 1948, og deponioverflaten ble deretter tilrettelagt for rekreasjon og friluftsførmål. I 2013 ble det gjennomført innledende miljøteknisk undersøkelse, og det viste seg at massene i og utenfor depotet var sterkt forurenset. Eiendoms- og byfornyelsesetaten har utredet alternativer for en varig løsning for Langøyene. Byrådet foreslår å innarbeide prosjektet Langøyene i budsjettet for 2017-2019 med en samlet investeringsramme på 304,0 mill., hvorav 1/2-parten forutsettes finansiert over bykassen og 1/2-parten av renovasjonsfondet. Byrådet vil videreføre planleggingsarbeidet med sikte på å kunne etablere en permanent løsning som ivaretar miljøkrav og legger til rette for økt friluftsførmål og rekreasjonsbruk. Byrådet arbeider samtidig med en vann-/avløpsløsning (V/A) for øyene i indre Oslofjord. Disse tiltakene vil samlet sett gi et betydelig kvalitetsløft for friluftsførmål, rekreasjons- og bademuligheter for byens innbyggere. Det foreslås budsjettert med 12,5 mill. i 2017 til å finansiere forprosjekt, og det vil bli gjennomføre eksterne

kvalitetssikring av prosjektet før det besluttes realisert.

Eiendomssalg foreslås satt til 75,0 mill. årlig for perioden 2017-2020. Samlet eiendomssalg for økonomiplanperioden 2017-2020 blir med det 300,0

mill., i all hovedsak forutsatt realisert ved salg av eiendommer som ikke egner seg til annen kommunal bruk; ferdig klargjorte nærings- og boligtomter, utviklingseiendommer, grunneiendommer mv.

8.8 Groruddalssatsingen

Tabell 8.12 Driftsbudsjett – Groruddalssatsingen

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>482 Handlingsprogram Groruddalen (BYU)</i>				
10	Lønn og sosiale utgifter	443	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	1 805	0	0
14	Overføringsutgifter	256	30 000	55 000
Sum utgifter		2 504	30 000	55 000
17	Refusjoner	-468	0	0
18	Overføringsinntekter	-2 793	0	0
Sum inntekter		-3 261	0	0
Netto utgifter		-757	30 000	55 000

1 Ansvarsområde

Groruddalssatsingen har pågått siden 2007, og den inneværende satsingen avsluttes ved utgangen av 2016. I august 2015 inngikk stat og kommune en intensjonsavtale om en ny tiårig satsing i Groruddalen fra 2017 til 2026. En overordnet programbeskrivelse for ny satsing ble underskrevet av partene i 12.08.2016. Intensjonsavtalen fra 2015 og programbeskrivelsen fra 2016 er de overordnede styrende dokumentene.

For å sikre en positiv utvikling kreves en koordinert og tverrfaglig innsats fra både stat og kommune. Byrådsavdeling for byutvikling v/Plankontoret skal være initiativtager, pådriver og ansvarlig for informasjonsarbeid, oppfølging av rapportering og sekretariat for Programeiergruppen, som består av involverte byrådsavdelinger og departementer. I tillegg omfatter ansvarsområdet samordning av de kommunale aktørene i satsingen og samordning og koordinering av samarbeidet med de statlige aktørene. Ansvar for planlegging, oppfølging og gjennomføring av prioriterte tiltak tilligger de aktuelle bydelene og etatene.

2 Situasjonsbeskrivelse

Sluttevalueringen av inneværende Groruddalssatsing (2007-2016) viser gode resultater på mange områder, men det er fortsatt lokalområder som står overfor store og komplekse utfordringer. Befolkningen i Groruddalen er mangfoldig og sammensatt, og det er

store variasjoner i levekår innad i bydelene. Til tross for variasjonen har innbyggerne i disse bydelene samlet sett lavere utdannings- og inntektsnivå, svake tilknytning til arbeidslivet og sterkere avhengighet av velferdstjenester enn i resten av byen. Andelen overvektige barn og andelen barn med behov for særskilt språkopplæring i grunnskolen er høyere i bydelene i Groruddalen enn ellers i byen, og flere lokalområder har fortsatt utfordringer knyttet til støy, luftforurensing, fysiske barrierer og dårlig vedlikeholdte rekreasjonsområder. Det er derfor fortsatt behov for å utvikle nærmiljøkvaliteter og tjenester slik at flere inkluderes og deltar i arbeidsliv og samfunnsliv. For å sikre en positiv utvikling kreves en koordinert og tverrfaglig innsats fra både stat og kommune.

Innsatsen fra og med 2017 organiseres i tre delprogrammer:

1. Nærmiljø
2. Oppvekst og utdanning
3. Sysselsetting

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Hovedmålet for den nye Groruddalssatsingen er at de tre delprogrammene samlet skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i områder i Groruddalen der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendi-

ge og aktivt deltakende i lokalsamfunn og storsamfunn. Nærmiljøkvaliteter i lokalområder i Groruddalen skal styrkes slik at lokalsamfunnene har tilfredsstillende kvaliteter og blir inkluderende med flere aktivt deltakende innbyggere. Flere skal sikres gode oppvekstsvilkår, flere skal fullføre videregående opplæring, flere skal komme ut i ordinært arbeid og flere skal få varig tilknytning til arbeidslivet. Konkrete delmål og resultatindikatorer skal utvikles i de tre respektive programstyrene, hvor bydelene deltar, fra oppstart av nytt program.

Gjennom delprogram nærmiljø i den nye Groruddalssatsingen (2017-2026) skal områdeløftmetodikken, slik den er utviklet gjennom Groruddalssatsingens første ti år, videreutvikles. På bakgrunn av dette, samt erfaringer med områdesatsing på Tøyen (kap. 483), skal det utredes en egen områdepolitikk for Oslo. Byrådet vil utvikle metoder og virkemidler for utsatte lokalområder i Oslo, slik at man har en helhetlig tilnærming til de utfordringene ulike områder står overfor.

Tabell 8.13 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Groruddalssatsingen

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 3: Skape bærekraftig byutvikling, synlige nærmiljøopprustninger, bedre livskvalitet og samlet sett bedre levekår i Groruddalen og andre/nye satsingsområder</i>				
Tiltak 1: Starte gjennomføring av ny Groruddalssatsing				
Tiltak 2: Utrede en egen områdepolitikk				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Behandle og fordele Groruddalsmidler				100 %
Legge frem utkast til egen områdepolitikk				2. halvår

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det foreslås å bevilge 55,0 mill. til Groruddalssatsingen i 2107, deretter 60,0 mill. årlig. Erfaringer fra tidligere områdesatsinger tilsier at finansieringsbehovet vil være noe lavere i oppstartsåret. Byrådet vil se på langsiktige finansieringsbehov når programplaner

og strategier for satsingen foreligger. Foreløpig er hele bevilgningen til Groruddalssatsingen lagt på driftsbudsjettet. Byrådet vil avklare fordeling mellom drift og investeringer når handlingsprogram med forslag til tiltak er utarbeidet.

Tabell 8.14 Øremerkede kommunale midler – Groruddalssatsingen

		<i>Beløp i 1000 kr</i>
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.482.01	Groruddalssatsingen	55 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2017 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdrif-

ten som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.9 Områdeløft Tøyen

Tabell 8.15 Driftsbudsjett – Områdeløft Tøyen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
483 Områdeløft Tøyen (BYU)				
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	25 000	35 000
Sum utgifter		0	25 000	35 000
18	Overføringsinntekter	-3 000	0	0
Sum inntekter		-3 000	0	0
Netto utgifter		-3 000	25 000	35 000

1 Ansvarsområde

Områdeløft Tøyen ble vedtatt av bystyret 05.06.2013, se sak 178/13, som et femårig områdeprogram fra 2014 til og med utgangen av 2018. Det er avsatt 25,0 mill. pr år. Staten bidrar med tilsvarende finansiering. Byrådsavdeling for byutvikling v/Plankontoret har, på grunn av byrådsavdelingens rolle i Groruddalssatsingen, siden høsten 2014 hatt ansvar for hovedkontakten mellom Oslo kommune og Husbanken, herunder forvaltning av tildelte statlige midler, ivaretagelse av koordinering, rapportering, kunnskapsutvikling og kunnskapsdeling. Plankontoret har også ivarettatt det praktiske arbeidet knyttet til søknader og rapportering til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) som også bidrar inn i områdeløftet, selv om dette ansvaret overfor KMD formelt har ligget i Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester. Den årlige kommunale bevilgningen på 25,0 mill. har til nå ligget til Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester, men skal i følge vedtaket i sak 178/13 forvaltes av bydelsutvalget i Bydel Gamle Oslo.

For å bedre nå målsetningene i områdeløftet på Tøyen, ser byrådet behov for å tilrettelegge for et bredere tverrsektorielt samarbeid. Det er nødvendig å se både ordinære og ekstraordinære virkemidler, statlige som kommunale, i sammenheng, samt bygge på erfaringene fra Groruddalssatsingen i områdeløftet på Tøyen. For å muliggjøre dette foreslås det at ansvaret for oppfølgingen av kap. 483 overføres fra Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester til Byrådsavdeling for byutvikling, og at forvaltningen av de kommunale midlene til områdeløftet legges til byrådet. Byrådsavdeling for byutvikling overtar ansvaret for koordinering av samarbeid mellom byrådsavdelingene, kontakt inn mot staten og å være pådriver for tverrsektorielt samarbeid mellom bydelen og etatene. Ansvar for planlegging, oppfølging og gjennomføring av prioriterte tiltak tilligger Bydel Gamle Oslo i samarbeid med aktuelle etater. Det foreslås at kapittelet skifter navn fra Områdesatsing Tøyen til Områdeløft Tøyen, da dette er navnet bydelen selv benytter.

2 Situasjonsbeskrivelse

Befolkningen på Tøyen er mangfoldig og ung. Aldersmessig er det en overvekt av barn i førskolealder, samt voksne i tyveårene og opp til 50 år. Om lag halvparten har minoritetsbakgrunn. Området har høy utskifting av beboere og bærer preg av å være et transittområde. Tøyen har den høyeste konsentrasjonen av fattige familier med barn i Oslo. Sysselsettingen er også lav i enkelte grupper, andelen som er avhengige av særlige ytelser er høy, og det er betydelige helseutfordringer i befolkningen. Andelen kommunale boliger i området er 11 % av boligmassen. I tillegg har Tøyen et høyt antall rus- og psykiatritjenester. Dette fører til at mange mennesker med tunge rusproblemer og diagnoser trekkes til området og legger press på ressursene. Tøyen er også et trangbodd område med slitt boligmasse og få oppholdssteder. Området er trafikkert, med mye gjennomgangstrafikk som, i tillegg til kriminalitet og narkotikaomsetning og -bruk, påvirker trygghetsfølelsen, særlig for barn og unge. Det er behov for fysiske opprustinger av bomiljøene, inkludert lekeområder for barn. Tøyen er imidlertid en grønn bydel med mange parker og plasser, men flere av disse områdene oppleves som utrygge, da de er overgrodd og mørke. Det er behov for opprusting av parker og plasser, samt økt belysning, slik at de blir gode møteplasser på tvers av den mangfoldige befolkningen.

Byrådet forslår i tillegg å sette av 10,0 mill. i 2017 til en områderettet innsats på Grønland/Vaterland og vil invitere staten med i et videre samarbeid om innsats i dette området. Bydel Gamle Oslo vil i 2017 kartlegge innsatsområder, planlegge en helhetlig tilnærming, gjennomføre medvirkningsprosesser og igangsette enkelte strakstiltak.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Byrådet vil i samarbeid med Bydel Gamle Oslo fortsette arbeidet for at Tøyen skal oppleves som et trygt, inkluderende sted med en befolkning som vil bli boende. Programplanen, som er utarbeidet av byde-

len og rulleres årlig, har fire strategier for å oppnå hovedmålet:

1. Trygge bo- og oppvekstvilkår
2. Styrke og skape møteplasser
3. Tilrettelegge for helsefremmende aktiviteter og deltakelse
4. Være et miljøvennlig område hvor det er lett for beboerne å ta klimasmarte valg.

Bydel Gamle Oslo v/Prosjektkontoret for Områdeløft Tøyen vil utarbeide tiltakslistene og handlingsplaner for videreføringen av Områdeløft Tøyen og område-rettet innsats på Grønland/Vaterland. Tøyenrådet skal bidra til at innbyggere, frivillige lag og organisasjoner deltar i utviklingen av tiltak under hovedpunkte-

ne. Tiltakene beskrives i programplanen for område- løftet, og det rapporteres jevnlig på disse. Bydelsut- valget i Bydel Gamle Oslo godkjenner handlingsplan- en og tiltakslistene før det søkes finansiering til pro- sjekter og tiltak.

Basert på erfaringer fra Groruddalssatsingen og Om- rådeløft Tøyen, skal det utredes en egen områdepoli- tikk for Oslo. Dette arbeidet skal også belyse behov for innsats i utsatte lokalområder andre steder i byen. Byrådet vil videreutvikle metoder og virkemidler for utsatte lokalområder i Oslo, slik at man har en helhet- lig tilnærming til de utfordringene ulike områder står overfor.

Tabell 8.16 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Områdeløft Tøyen

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 3: Skape bærekraftig byutvikling, synlige nærmiljøopprustninger, bedre livskvalitet og samlet sett bedre levekår i Groruddalen og andre/nye satsingsområder</i>				
Tiltak 1: Utvide områdeløft Tøyen				
Tiltak 1: Utrede en egen områdepolitikk				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Gjennomføre ny organisering av Områdeløft Tøyen				2. halvår
Behandle og fordele midler				1. halvår
Legge frem utkast til egen områdepolitikk				2. halvår

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det foreslås å bevilge 25,0 mill. til Områdeløft Tøyen i 2017, hvorav 5,3 mill. avsettes til gratis kjernetid i Aktivitetsskolen ved Tøyen skole. 19,7 mill. forvaltes av byrådet og skal gå til utvikling av tjenester og nærmiljøtiltak på Tøyen på bakgrunn av programplan utarbeidet av Bydel Gamle Oslo og vedtatt av bydelsutvalget. I tillegg foreslås det bevil-

get 10,0 mill. i 2017 til tiltak og prosjekter på Grøn- land/Vaterland, herav noe midler som skal benyttes til å rigge en gjennomføringsdyktig organisasjon i Bydel Gamle Oslo. Foreløpig er hele bevilgningen på kapitlet lagt på driftsbudsjettet. Byrådet vil avklare fordeling mellom drift og investeringer når hand- lingsprogram med forslag til tiltak er utarbeidet.

Tabell 8.17 Øremerkede kommunale midler – Områdeløft Tøyen

		<i>Beløp i 1000 kr</i>
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.483.01	Områdeløft Tøyen	25 000
2.483.02	Grønland/Vaterland	10 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Mid- lene forutsettes brukt i 2017 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdrif-

ten som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.10 Byantikvaren

Tabell 8.18 Driftsbudsjett – Byantikvaren

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
520	Byantikvaren (BYU)			
10	Lønn og sosiale utgifter	22 059	24 419	25 177
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	4 569	5 350	6 929
14	Overføringsutgifter	5 388	2 025	2 070
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	13	0	0
Sum utgifter		32 029	31 794	34 176
16	Salgsinntekter	-1 122	-1 858	-1 450
17	Refusjoner	-2 333	-1 851	-1 529
18	Overføringsinntekter	-1 040	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-13	0	0
Sum inntekter		-4 507	-3 709	-2 979
Netto utgifter		27 522	28 085	31 197

1 Ansvarsområde

Byantikvaren ivaretar de antikvariske interessene i Oslo og er kommunens rådgiver i saker som behandles etter plan- og bygningsloven. Byantikvaren har ansvaret for statlige oppgaver delegert etter kulturminneloven og administrerer tilskuddsmidler til istandsetting av fredede og verneverdige bygninger.

Byantikvaren arbeider for at Oslos lange og mangfoldige historie skal gjenspeiles i utvalget av bevarte bygninger, anlegg, bygningsmiljøer og kulturlandskap.

Etaten utarbeider alternative planforslag der det er nødvendig, saker hvor det er lagt ned midlertidig forbud mot tiltak prioriteres særskilt. Etaten utarbeider verneplaner og fredningssaker, samt yter service, rådgivning til publikum og formidler forståelse av byens historie.

2 Situasjonsbeskrivelse

Hovedmengden av saksbehandlingsressursene hos Byantikvaren er knyttet til uttalelser i plan-, bygge- og rivesaker, samt arbeidet med arkeologiske registreringer i regulerings- og byggesaker og formidling av tilskudd til verneverdige bygninger. Uttalelser til plan- og byggesaker blir prioritert, da disse har lov-pålagte tidsfrister. Saksbehandlingstiden i etaten ligger godt under måltallet på 30 dager. Saksinn- gangen er relativt stabil, bortsett fra rivesaker som har hatt en økning. Rammeøkningen for 2016 har mulig- gjort at bemanning på saksbehandling er økt. Etaten

har fremdeles utfordringer med kapasitet til arbeid med egne bevaringsplaner og utarbeidelse av alterna- tive planforslag i pågående plansaker.

Etaten har fulgt opp de fleste oppgavene i Bystyre- melding 4/2003 Kulturminner i Oslo. Noen oppgaver gjenstår, bl.a. forslag til tiltak for synliggjøring og bevaring av de viktigste historiske transportårene, registrering og vern av funksjonalistiske bygninger (delvis gjennomført), temaplan for teknis- ke/industrielle kulturminner sett i sammenheng med kulturlandskap i ytre by og Marka, systematisk gjen- nomgang av eksisterende bevaringsplaner.

Byantikvaren tilbyr publikumsmottak betjent med saksbehandler, hvor publikum gis tilbud om avkla- ringer over disk og behandling av enklere saker. Ordningen med kundemottak gir gode effekter, her- under effektiv saksbehandling og god brukerservice.

Byantikvaren samarbeider med Plan- og bygningseta- ten om digitalisering av Byantikvarens historiske arkiv.

Byantikvarens rådgivning om gjenbruk av byg- ningsmasse og vedlikehold/istandsetting av byg- ningsdeler støtter opp under arbeidet med å redusere klimautslippene. Etaten er en aktiv formidler av by- ens kulturminner gjennom foredrag, byvandring, presseinnspill, publikasjoner og sosiale media. I tilknytning til etatens 60-års markering vil det bl.a. bli holdt fagseminar.

Tabell 8.19 Nøkkeltall – Byantikvaren

Kap. 520 Byantikvaren	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Byggesaker etter plan- og bygningslov	1 188	1 203	1 330	1 274	1 420
Disp.- og byggesaker etter kulturminnelov	68	43	38	30	38
Rivesaker etter plan- og bygningslov	319	319	348	334	287
Plansaker, inkl. konsekvensutredninger	142	95	115	156	125

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 8.20 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Byantikvaren

Mål, tiltak og resultatindikatorer
<i>Mål 1: Utvikle grønne klimabyen; sikre Oslos blågrønne struktur og omgivelser, kulturminner og gode steds-, klima- og miljøkvaliteter</i>

Tiltak 1: Tidlig avklaring av kulturminneinteresser i aktuelle saker

Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
I aktuelle saker			100 %	100 %

Mål 5: Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene

Tiltak 1: Gi raske tilbakemeldinger til PBE slik at lovens behandlingsfrister kan overholdes

Tiltak 2: Saksbehandlerbetjent kundemottak

Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Antall dager			30	30
Antall timer pr uke			7,5	7,5

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,1 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten er på 0,4 mill. Det er i tillegg gjort enkelte justeringer/korrigeringer mellom artsgrupper for å gi mer korrekt artsgruppeforde-

ling. Byrådet viderefører ordningen med kommunalt tilskudd til verneverdige bygninger i privat eie. Bevilgningen for 2017 er 1,5 mill.

Det er i tillegg innarbeidet 2,0 mill. årlig til dekning av kommunalt kostnadsansvar ved arkeologiske undersøkelser, midlene er kommunalt øremerkede.

Tabell 8.21 Øremerkede kommunale midler – Byantikvaren

Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp i 1000 kr
2.520.01	Tilskudd verneverdige bygninger i privat eie	1 500
2.520.02	Arkeologiske undersøkelser	2 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2017 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i

fremdriften som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

8.11 Plan- og bygningsetaten

Tabell 8.22 Driftsbudsjett – Plan- og bygningsetaten

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap /		Regnskap	Dok 3	Forslag
Artsgr.		2015	2016	2017
609	Plan- og bygningsetaten (BYU)			
10	Lønn og sosiale utgifter	368 405	339 270	353 657
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	70 785	15 573	24 964
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	28 178	30 018	30 738
14	Overføringsutgifter	21 072	20 447	18 648
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	6 611	0	0
Sum utgifter		495 051	405 308	428 007
16	Salgsinntekter	-218 697	-167 568	-167 568
17	Refusjoner	-80 643	-16 929	-17 369
18	Overføringsinntekter	-67	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-6 611	0	0
Sum inntekter		-306 017	-184 497	-184 937
Netto utgifter		189 034	220 811	243 070

1 Ansvarsområde

Plan- og bygningsetaten er kommunens faginstans for kart-, plan- og byggesaks tjenester. Etaten skal ivareta bokvalitet, bevaring av kulturminner, sikre grønt- og utearealer, teknisk og sosial infrastruktur, nye hensyn gjennom marka- og naturmangfoldlovene samt miljø- og nabohensyn. Etaten har en viktig rolle ved veiledning og opplæring av brukerne og holder bl.a. ulike kurs for bransjen. Etaten skal sikre en riktig balanse mellom rask behandling og forsvarlig kvalitet, i henhold til plan- og bygningslovens og forvaltningslovens krav.

2 Situasjonsbeskrivelse

Prioriterte oppgaver for Plan- og bygningsetaten:

- tilrettelegge for økt boligbygging og nødvendig infrastruktur (sosial, teknisk, grønn og kulturell)
- bidra til å utvikle en attraktiv mer klimavennlig by i tråd med kommunens klimastrategi
- gi byveksten kvalitet
- følge opp kommuneplan 2015 – Oslo mot 2030
- ivareta og styrke byens blågrønne struktur
- videreutvikle en effektiv, oversiktlig og forutsigbar plan- og byggesaksbehandling
- være med å utvikle og tilgjengeliggjøre flere digitale tjenester

Befolkningsveksten krever planmessig og områdebasert tilrettelegging for fremtidig byutvikling og infrastruktur. Gjennom kommuneplanen er det etablert et overordnet plangrunnlag, som det vil kreve ressurser å følge opp. Kommuneplanen og de større område-

planene/-programmene vil være grunnsteiner i tilrettelegging for økt boligbygging. Bolig- og byromskvalitet og klimavennlig utvikling står sentralt. Sterk regional vekst gjør det nødvendig med samarbeid om regionale areal- og transportstrukturer for å møte klima- og miljøutfordringene. For å styrke Plan- og bygningsetatens arbeid med økt boligutvikling har etaten etablert en boligforseringsgruppe og en boligkoordinatorstilling.

Byrådet har ambisiøse klimamål; redusere klimagassutslipp med 95 % i 2030 (sammenlignet med 1990-nivå) og redusere bilbruk med 33 % i 2030 (sammenlignet med 2015). Etaten arbeider med å utvikle en arkitekturpolitikk som i tillegg til å fremme og sikre arkitektonisk kvalitet, skal bidra til å redusere klimagassutslipp og fremme et bærekraftig samfunn. Etaten medvirker i prosjekt Bilfritt byliv og arbeider med forprosjekt for Byøkologisk innovasjonsenter. Etaten arbeider med utvikling av grønn mobilitet der gange, sykkel og kollektivtilrettelegging prioriteres. Banenettet og kollektivfremkommelighet er helt sentrale tiltak. Etaten arbeider videre med FutureBuilt både på bygg- og områdenivå. Særlig fokus har etaten på Furuset som er kommunens forbildeområde.

Omforming, fortetting, økende eiendomspriser og arealknapphet i byggesonen skaper ofte motsetninger mellom utbyggingsinteressene i enkeltprosjekter og nabolag. Nye fortettingsprosjekter utfordrer ofte gjeldende regulering, tomtens utbyggingskapasitet, krav til bokvalitet og utearealer. Tilsvarende gjelder forholdet mellom ny bruk og vern av eksisterende

bebyggelse. Etaten erfarer at høy bymessig tetthet utfordrer naboskapet mer, med økende grad av nabo-protester og klager. Dette oppleves forsterket av økende grad av rettsliggjøring av saksbehandlingen.

Økt utnyttelse av undergrunnen fører til økt risiko for konflikter og økt risiko for skade på installasjoner, både under bakken og på overflaten. Spesielt kan nevnes fare for setningsskader på bebyggelse ved senkning av grunnvannstand, samt at boring av dype energibrønner utgjør en potensiell fare for å kunne treffe andre undergrunninstallasjoner som tunneler og bergrom. Det arbeides i tverretattlig samarbeidsprosjekt med sikte på en mer fremtidsrettet, helhetlig og bærekraftig forvaltning og bruk av undergrunnen i Oslo kommune.

Etaten ser ingen effekt av lovendringen av 01.07.2015 hvor flere tiltak som tidligere hadde søknadsplikt ble unntatt søknadsplikt. Antallet 3 ukers saker er ikke redusert. Lovendringen fra 01.01.2016 om bortfall av lokalansvarsrett har vist seg å være ressurskrevende for etaten da det er mange feil og mangler i søknadene knyttet til dette.

Etaten har en stor egenplanportefølje og arbeider for å forenkle planprosessene gjennom å samle planprogram og VPOR (veiledende plan for offentlige rom) i

en prosess. For innsendte planer har antall forespørsler om oppstartsmøter økt markant (15 %), noe som antas å gi en økning i inngangen av planforslag. Etaten har mottatt 12 % flere byggesaker, noe som har økt porteføljen. For 2015 ble gjennomsnittlig 96 % og 87 % av henholdsvis 3-uker saker og 12-ukers saker behandlet innenfor lovbestemt frist. Medio august 2016 har etaten gitt byggetillatelse til 4 039 boenheter og igangsettelsestillatelser for 3 076 boenheter, mot henholdsvis 2 188 og 2 568 for tilsvarende periode i 2015.

Plan- og bygningsetaten er pilot i kommunens program for elektroniske tjenester og utvikler veiledet dialog for flere typer og delprosser i byggesak. Etatens sak/arkivsystem har en eldre kjerne basert på eldre teknologi og er lite egnet til bruk for økt selvbetjening og nettbaserte tjenester. Etaten starter i 2016 opp et forprosjekt med mål å kunne bytte sak/arkivsystem innen 2018. Etaten arbeider med digitalisering av papirarkivet og ved utgangen av 2017 vil hele etatens byggesaksarkiv være elektronisk tilgjengelig for brukerne.

Etatens informasjonskvalder for eiendomsめklere og privatpersoner med byggeplaner og kurs for forslagsstillere er svært populære tiltak.

Tabell 8.23 Nøkkeltall – Plan- og bygningsetaten

Kap. 609 Plan- og bygningsetaten	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Kommune(del)planer	0	0	5	4	4
Egne reguleringssaker	14	2	3	0	3
Innsendte reguleringssaker u/sanerte	65	74	76	69	52
Antall regulerte boligenheter	2 087	1 420	1 635	1 758	5 658
Byggesaker	7 365	6 129	5 445	5 368	5 651
Godkjente boligenheter	3 929	3 618	3 107	2 736	3 830
Deletillatelser	183	198	202	166	186
Målebrevsaker	336	396	395	370	333
Seksjoneringssaker	353	407	508	557	455
Grunnkart - ferdig redigert i dekar	71 580	81 250	70 480	70 000	70 000

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 8.24 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Plan- og bygningsetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Utvikle den grønne klimabyen; sikre Oslos blågrønne struktur og omgivelser, kulturminner og gode steds-, klima- og miljøkvaliteter</i>				
Tiltak 1: Utvikle klimanøytrale byområder gjennom helhetlig planlegging som sikrer knutepunktutvikling, grønn mobilitet og styrker blågrønn struktur				
Tiltak 2: Fremme arkitekturpolitikk				
Tiltak 3: Vurdere byens omgivelser i arealplanleggingen				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall nye FutureBuilt forbildeprosjekter			3	3
Fremme egen sak om grøntregnskap				2. halvår
Sak om arkitekturpolitikk oversendt til politisk behandl.				2. halvår
Alle saker vurderes			100 %	100 %
<i>Mål 2: Tilrettelegg for økt boligbygging</i>				
Tiltak 1: Vurdere om nye planer er egnet for boligformål				
Tiltak 2: Økt egenplanlegging				
Tiltak 3: Oppfølging av handlingsplan for økt boligbygging og Boligvekstutvalgets forslag				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Alle saker vurderes			100 %	100 %
Fremme detaljregulering for Fornebubanen til politisk behandling				2. halvår
Fremme områdeplan for Skøyen til politisk behandling				2. halvår
Fastsette planprogram for Slemdal				1. halvår
Kunngjøre oppstart av planarbeid for Smestad				2. halvår
Bystyrets bestillinger til sektoren i handlingsplanen er gjennomført				2. halvår
Boligutvalgets forslag er gjennomgått for videre oppfølging				100 %
<i>Mål 5: Saksbehandlingen skal være effektiv og sikre involvering på tvers av sektorene</i>				
Tiltak 1: Utvikle digitale tjenester				
Tiltak 2: Tversektorielle samarbeidsarenaer				
Tiltak 3: Overholde lovens saksbehandlingsfrister				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall nye tjenester			3	3
Digitalisere saker fra gammelt arkiv som legges ut på saksinnsyn				50 000
Etablere/opprettholde samarbeidsarenaer ved behov				regelmessig
Overholde lovens saksbehandlingsfrister				
Byggesak - frist 3 uker	1,8 uker	1,6 uker	3 uker	3 uker
Byggesak - frist 12 uker	8,7 uker	8,5 uker	12 uker	12 uker
Innsendt plan - offentlig ettersyn - frist 12 uker	11,8 uker	9,5 uker	12 uker	12 uker
Deletillatelser - frist 12 uker	5,9 uker	5,4 uker	12 uker	12 uker

Plan- og bygningsetaten skal redusere saksbehandlingstiden fra komplett planforslag er innkommet til det er lagt ut til offentlig ettersyn med 20 % i løpet av fireårsperioden (2016-2019).

Plan- og bygningsetaten skal redusere saksbehandlingstiden på bestilling av oppstartsmøter for innsendte planinitiativ med 20 % innen 2019.

Ambisjonsnivået forutsetter at de revisjoner staten arbeider med i plan- og byggesakslovgivningen ikke pålegger kommunen mer omfattende oppgaver enn i denne prosessen.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 15,4 mill., jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten er på 6,2 mill. Det er i tillegg innarbeidet 14,0 mill. til digitalisering av etatens byggesaksarkiv (avsluttes i 2017), 2,5 mill. i 2017 til oppfølging av regional plan og 4,0 mill. årlig til byøkologisk innovasjonssenter, samt etatens andel av sektorens rammereduksjon og etatens andel av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk. I tillegg er det innarbeidet 6,0 mill. i 2017, deretter 16,0 mill. årlig, for å legge til rette for et taktskifte i utvikling av nye boliger og sørge for utarbeidelse av nye arealplaner som muliggjør områdeutvikling i stor skala og sikrer gode kvaliteter.

Tabell 8.25 Øremerkede midler – Plan- og bygningsetaten

		<i>Beløp i 1000 kr</i>
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.609.04	Fjordbyen	4 000
2.609.07	Bjørвика	3 500
2.609.09	FutureBuilt	2 000
2.609.10	Regional plan - oppfølging	2 500
2.609.11	Byøkologisk innovasjonssenter	4 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2017 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdrif-

ten som gjør at midlene ikke fullt ut anvendes, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

5 Investeringer

Tabell 8.26 Investeringsbudsjett – Plan- og bygningsetaten

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>609 Plan- og bygningsetaten (BYU)</i>				
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	1 627	6 000	6 000
04	Overføringsutgifter	375	0	0
Sum utgifter		2 001	6 000	6 000
07	Refusjoner	-375	-1 000	-1 000
Sum inntekter		-375	-1 000	-1 000
Netto utgifter		1 627	5 000	5 000

Tabell 8.27 Investeringsoversikt – Plan- og bygningsetaten

609 Plan- og bygningsetaten (BYU)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge- start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:									
106 019	PBE IKT-utstyr			6 000	6 000	6 000	6 000		Løpende
	Sum investeringsutgifter			6 000	6 000	6 000	6 000		
106 019	PBE IKT-utstyr	Investeringsmoms		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
	Sum kapittel finansiering			-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			5 000	5 000	5 000	5 000		

Det foreslås budsjettert med 6,0 mill. årlig til ajourhold og modernisering av etatens IKT-utstyr.

8.12 Samlede tilskuddsmidler – Byutvikling

Tabell 8.28 Samlede tilskuddsmidler – Byutvikling

Beløp i 1000 kr

Kap.nr.	Avsetningen gjelder	Vedtak 2015	Vedtak 2016	Forslag 2017
520	Tilskudd til verneverdige bygninger i privat eie	1 500	1 500	1 500
SUM		1 500	1 500	1 500

Byrådet forslår å videreføre ordning med kommunalt tilskudd til verneverdige bygninger i privat eie.

9.0 MILJØ OG SAMFERDSEL

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel har det overordnede ansvaret for områdene miljø, klima, energigjenvinning, enøktiltak og bærekraftig utvikling, biologisk mangfold, friluftsliv, landbruk, kollektivtransport, drosjenæringen, trafikksikkerhet, offentlig parkering, kommunens veier, parker, friområder og skoger, beredskap, brann og redning, vann og avløp og renovasjon.

9.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for miljø- og samferdselssektoren

Figur 9.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Miljø- og samferdselssektoren

Beløp i mill.

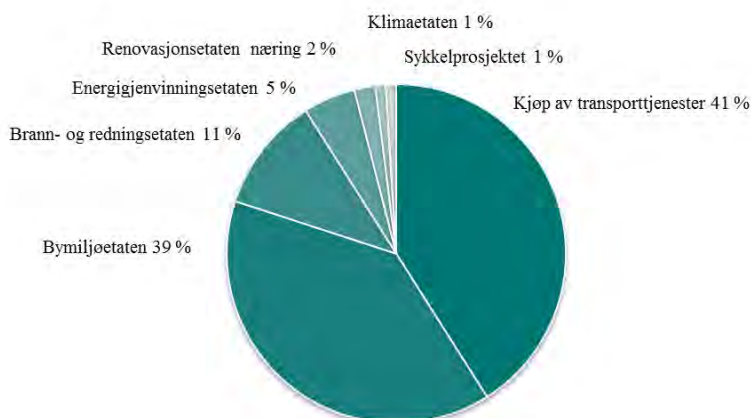
Driftsbudsjettet	Budsjett - økonomiplan				
	Dok 3 2016	2017	2018	2019	2020
Sum utgifter	4 209,0	4 511,1	4 505,0	4 517,2	4 499,5
Sum inntekter	-1 425,4	-1 406,8	-1 624,8	-1 649,8	-1 669,8
Netto utgifter	2 783,6	3 104,2	2 880,2	2 867,4	2 829,6
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		7,6 %			

I 2017 setter Oslo kommune av:

- 1 841,5 mill. til kjøp av kollektive transport-tjenester
- 55,3 mill. til Klimaetaten
- 26,5 mill. til Prosjekt Bilfritt byliv

I økonomiplanperioden settes av 120,0 mill. til investeringer i egenorganisert friluftsliv og 1 381,2 mill. til investeringer i Sykkelveinettet

Brutto driftsutgifter for 2017 fordeler seg slik:

9.0.2 Utfordringer i miljø- og samferdselssektoren

Oslo skal bli en grønnere og mer rettferdig by med plass til alle. Vi vil ha ren luft og rent vann, levende og grønne byrom, bydeler og nærområder der folk trives, og moderne og bærekraftige transportløsninger. Det grønne skiftet vil gjøre Oslo til en enda bedre by å leve i.

Byrådets klimapolitikk er en av bærebjelkene i tiltredseserklæringen. Klimautfordringene krever at Oslo tar tøffe valg. Klimatiltak er ikke noe som skal gjennomføres et annet sted, til en annen tid og av noen andre. Oslo skal selv ta ansvar og bruke de virkemidlene kommunen har. Klima- og energistrategi for Oslo (byrådssak 156/15) med tilleggssak (byrådssak 33/16) er det overordnede planverket for gjennomføring av klimapolitikken.

Klimabudsjettet i kap.2 beskriver tiltakene som er nødvendige for å redusere klimautslippene med 50 % innen 2020, plasserer ansvaret for tiltakene i kommunen, og anslår kostnader og reduksjon i CO₂-utslipp, innenfor tre hovedtiltaksområder:

- Smart mobilitet skal redusere utslippene fra transportsektoren og gjøre det enkelt å velge en bilfri tilværelse for flere og flere.
- Smart energibruk skal gi effektiv energiutnyttelse og null utslipp.
- Smart byledelse skal utpeke en tydelig retning for utviklingen.

Til arbeidet med å gjennomføre klima- og energistrategien og klimatilpasningsstrategien foreslår byrådet å sette av 55,3 mill. til drift i 2017, kanalisert gjennom Klimaetaten. Videre foreslås det å sette av 20,0 mill. i 2017 av klimatiltak på kommunale bygg. Videre foreslås tilsagnsrammen til «Tilskudd til klima- og energitiltak» økt til 60,0 mill. for å stimulere innbyggere og næringsliv til å gjøre klimavennlige valg. Tilskudd gis blant annet til utfasing av oljefyr og til rentbrennende vedovner, fossilfri anleggsdrift og elsykler.

Biltrafikken er en stor kilde til klimagassutslipp og helseskadelig luftforurensing i Oslo. Byrådet har satt seg som mål å redusere all biltrafikk i kommunen med 20 % og gjøre sentrum innenfor Ring 1 bilfritt i løpet av bystyreperioden. Et viktig tiltak for å nå disse målene er prosjektet Bilfritt byliv. Byrådet har satt av 26,5 mill. på driftsbudsjettet og 20,0 mill. til investeringer til prosjektets formål i 2017.

Når biltrafikken reduseres, vil det være behov for å styrke kollektivtrafikken slik at flere kan reise kollektivt. I dette budsjettet legger byrådet opp til en historisk vekst i bevilgningene til drift av kollektivtransporten. I 2017 foreslår byrådet å styrke kommunens

tilskudd til drift av kollektivtransport med 79,5 mill. Inkludert justering for prisvekst vil byrådet bruke 1841,0 mill. til kjøp av kollektiv transporttjenester i 2017.

Store investeringsprosjekter i kollektivtransporten igangsettes i økonomiplanperioden, som nytt signal- og sikringsanlegg for t-banen og Fornebubanen. Gjennomføring av trikkeprogrammet og utbygging av sykkelveinettet vil fortsette i perioden. Dette er prosjekter som er prioritert i revidert avtale om Oslopakke 3. Planlegging av ny sentrumstunnel for t-banen og trikk til Tonsenhagen og langs Ring 2 fortsetter.

Samtidig skal en vesentlig andel av det økte transportbehovet dekkes av sykkel. Planlegging og utbygging av åtte byruter for sykkel er i full gang. Byrutene er viktige for å nå målet om å bygge 60 km med sykkelvei, sykkelfelt og bilfrie gater i økonomiplanperioden. I revidert avtale om Oslopakke 3 er det lagt til grunn en betydelig økning av investeringene til sykkeltiltak. I 2017 er det avsatt 181,2 mill. til investeringer i sykkelveinettet. I tillegg til bygging av sykkelveier er drift og vedlikehold sentralt for å få flere til å velge sykkel som transportmiddel. Det skal være trygt å sykle i Oslo for voksne og barn, og derfor trapper byrådet ytterligere opp bevilgningene til drift og vedlikehold av sykkelveinettet.

Andre tiltak som prioriteres i 2017 er urbant landbruk og satsing på grøntområder, parker og friområder. Parallelt med budsjettet fremmer byrådet en behovsplan for idrett og friluftsliv som setter av 120,0 mill. til investeringer i tilrettelegging for det uorganiserte friluftslivet i økonomiplanperioden. I 2017 prioriteres opprusting av infrastruktur, kaianlegg og sanitærforhold på øyene, rehabilitering og utvidelse av turveinettet i byggesonen, bedre merking og informasjon om turmuligheter, og opparbeidelse av turveier langs vassdrag.

Arbeidet med å rydde opp i indre Oslofjord fortsetter. Byrådet foreslår å sette av midler til å fjerne det gamle avfallsdeponiet på Langøyene, og gjøre fjorden ren for miljøgifter. 50 % finansieres over renovasjonsgebyrene. Arbeidet igangsettes i 2017. Byrådet arbeider samtidig med å knytte blant annet Langøyene og Hovedøya til vann- og avløpsnett. Dette er et viktig bidrag for å legge til rette for at flere kan få gode friluftsupplevelser på øyene.

Oslo vokser med ca. 10 000 innbyggere i året. Det øker belastningen på kritisk vann- og avløpsinfrastruktur. I tillegg utgjør klimaendringer og endret trusselbilde store utfordringer. Oslos vannforsyning er sårbar når det gjelder beredskap, alternativ vann-

kilde og vannbehandling. Fravær av vann vil ha store konsekvenser, og trykkløse ledninger kan medføre fare for innlekkasje av forurensset grunnvann. Byrådet anbefaler betydelige investeringer i vann- og avløpsinfrastruktur i økonomiplanperioden, blant annet til beredskap, nye rentvannbassenger, tiltak mot overvann og oppgradering av ledningsnettet. I tillegg må det iverksettes tiltak for å redusere vannforbruket per innbygger, og Oslos drikkevannsforsyning for fremtiden må sikres. Dette viktige arbeidet finansieres ved en forsiktig økning av vann- og avløpsgebyret fra 2018.

Oslo skal være en trygg by med god beredskap. I en by i vekst øker både antallet nødutrykninger og antallet sammenfallende hendelser, for eksempel ved ekstremvær. Et viktig tiltak for å bevare naturverdier og begrense negative konsekvenser av klimaendringer er å gjenåpne vassdrag, filtre og fordøye overvann og sikre flomveier. En god håndtering av overvann er også avgjørende for å sikre badevannskvaliteten i Oslofjorden. Vann- og avløpsetaten har utarbeidet en handlingsplan for overvannshåndtering. Byrådet foreslår avsatt 10,0 mill. i 2017 til å starte arbeidet med gjennomføring av planen.

9.0.3 Byrådets mål for miljø- og samferdselssektoren

Tabell 9.0.1 Mål for miljø- og samferdselssektoren

Mål	Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1 Byrådets mål 1 for miljø- og samferdsel er at klimagassutslipp skal halveres innen 2020 sammenlignet med 1990-nivå	Vann- og avløpsetaten, Bymiljøetaten, Energigjenvinningsetaten, Renovasjonsetaten, Bilfritt byliv, Ruter AS, Sporveien Oslo AS
2 Byrådets mål 2 for miljø- og samferdsel er at i Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget	Sykkelprosjektet, Bymiljøetaten, Ruter AS, Sporveien Oslo AS
3 Byrådets mål 3 for miljø- og samferdsel er at Oslo skal være en grønn og levende by	Vann- og avløpsetaten, Bymiljøetaten, Bilfritt byliv, Ruter AS, Sporveien Oslo AS
4 Byrådets mål 4 for miljø- og samferdsel er at Oslo skal være en trygg by med god beredskap	Renovasjonsetaten, Vann- og avløpsetaten, Energigjenvinningsetaten
5 Byrådets mål 5 for miljø- og samferdsel er at Oslo skal være en trygg by med god beredskap	Brann- og redningsetaten, Klimaetaten, Vann- og avløpsetaten, Bymiljøetaten

9.0.4 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

Tabell 9.0.2 Økonomiplanoversikt – Miljø og samferdsel

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto *)	4 209,0	4 172,3	4 154,7	4 145,0	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	4 209,0	4 209,0	4 209,0	4 209,0	4 209,0
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer					
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold		-52,6	-53,7	-54,9	-54,9
= Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	4 209,0	4 156,4	4 155,3	4 154,2	4 154,2
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte		14,3	13,8	13,8	13,8
+/- Spesifiserte rammeendringer		233,1	237,2	259,0	241,3
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-5,2	-13,8	-22,3	-22,3
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		242,2	237,2	250,6	232,8
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		112,5	112,5	112,5	112,5
= ØKONOMIPLAN (brutto)	4 209,0	4 511,1	4 505,0	4 517,2	4 499,5
Salgs- og leieinntekter	-829,7	-725,7	-727,2	-729,2	-715,2
Refusjoner	-569,0	-668,1	-884,6	-907,6	-941,6
Overføringsinntekter	-26,7	-13,1	-13,1	-13,1	-13,1
= Sum driftsinntekter	-1 425,4	-1 406,8	-1 624,8	-1 649,8	-1 669,8
= ØKONOMIPLAN (netto)	2 783,6	3 104,2	2 880,2	2 867,4	2 829,6

Reelle endringer i aktivitet i forhold til Dok 3 2016

5,8 % 5,7 % 6,0 % 5,6 %

*) 2016 prisnivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Det er innarbeidet justering mellom artsgrupper for at budsjettet skal fremstå med mest mulig korrekt fordeling på artsgrupper. Dette har ingen konsekvenser for kapitlets nettoramme.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

På kap. 542 Bymiljøetaten er det lagt inn 19,3 mill. til asfaltering. Kap. 542 er videre redusert med 5,0 mill. i engangsbevilgninger.

Spesifiserte rammeendringer

På kap. 542 Bymiljøetaten er det innarbeidet driftsfølgevirkninger på 46,5 mill. til nye idrettsanlegg, 10,0 mill. til parkanlegg og 0,5 mill. til elbil ladestasjoner. Det er også på kap. 542 lagt inn 30,0 mill. i tilskudd til idrettsanlegg i samarbeid med private og 12,5 mill. i økt husleie og konsekvensjusteringer. På kap. 645 Energigjenvinningssetaten- husholdning er det innarbeidet en besparelse på 3,0 mill. fra LEAN tiltak. Som en konsekvens av budsjett 2016 er kap. 650 Brann- og redningsetaten økt med 7,5 mill. til å dekke helårsvirkning av bemanning og beredskap. Kap. 711 Kjøp av transporttjenester er styrket med 79,5 mill. til kjøp av kollektivtransport. På kap. 761

Sykkelprosjektet er det lagt inn 3,0 mill. til økt drift av sykkelveinettet. På kap. 771 Klimaetaten er det lagt inn 53,0 mill. til klimatiltak. Det er også på kap. 771 innarbeidet besparelse som følge av redusert konsulentbruk på 2,1 mill. Kap. 545 Idrett er styrket med 26,6 mill. Det er innarbeidet 1,1 mill. til økte åpningstider ved badene (Holmlia, Vestkantbadet og Tøyenbadet), 3,0 mill. til utredningsmidler til investeringsprosjekter, 12,0 mill. til økt husleie idrettsanlegg, 4,2 mill. til økt drift av Teglverket flerbrukshall og 0,8 mill. til Ullern flerbrukshall.

Uspesifiserte rammeendringer

Det er lagt inn et samlet rammekutt på 5,2 mill. i 2017.

Forventet lønn- og prisutvikling

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 87,9 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 15,2 mill.

Salgs- og leieinntekter

På kap. 542 Bymiljøetaten er det innarbeidet 139,0 mill. i bortfall av parkeringsinntekter, 40,0 mill. i økte inntekter beboerparkering og 17,0 mill. i reduserte belønningsmidler for kollektivtrafikken.

Refusjoner

På kap. 542 Bymiljøetaten er det lagt inn 104,0 mill. i økte bompenginntekter fra Oslopakke 3. På kap. 645 Energigjenvinningsetaten – husholdninger er det lagt inn en reduksjon på 4,5 mill. av inntekter ved Rome-rike Biogassanlegg.

Tabell 9.0.3 Netto driftsbudsjett – Miljø og samferdsel

Beløp i mill.

Netto driftsbudsjett pr kapittel		Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
542	Bymiljøetaten (MOS)	766,1	864,1	644,1	607,3	573,1
545	Idrett (MOS)	0,0	26,6	34,1	59,1	61,6
643	Renovasjonsetaten - næring (MOS)	-26,4	-28,1	-29,1	-30,5	-30,5
645	Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	-98,7	-94,4	-94,4	-95,4	-95,4
650	Brann- og redningsetaten (MOS)	390,2	402,8	402,8	402,8	402,8
711	Kjøp av transporttjenester (MOS)	1 719,7	1 841,5	1 832,4	1 831,3	1 831,3
752	Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel (MOS)	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2
761	Sykkelprosjektet (MOS)	30,6	34,2	37,2	40,2	40,2
771	Klimaetaten (MOS)	0,0	55,3	51,0	50,4	44,4
Sum	Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	2 783,6	3 104,2	2 880,2	2 867,4	2 829,6

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av driftsbudsjettet under det enkelte kapittel. For

tekstlig omtale av kap. 545 vises det til kapittel under Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet.

Tabell 9.0.4 Brutto investeringsbudsjett – Miljø og samferdsel

Beløp i mill.

Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
542	Bymiljøetaten (MOS)	708,9	820,7	766,1	519,5
545	Idrett (MOS)	125,0	135,0	0,0	0,0
643	Renovasjonsetaten - næring (MOS)	34,3	39,7	0,0	0,0
645	Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	40,0	30,0	30,0	0,0
650	Brann- og redningsetaten (MOS)	22,1	11,5	24,1	0,0
761	Sykkelprosjektet (MOS)	181,2	400,0	400,0	400,0
ØKONOMIPLAN (brutto)		1 111,5	1 436,9	1 220,2	919,5

9.0.5 Bilfritt byliv

1 Ansvarsområde

Bilfritt byliv er et prosjekt opprettet i Byrådsavdeling for miljø og samferdsel for å oppnå målet om et bedre bymiljø og økt byliv innenfor Ring 1 innen 2019. Dette vil bidra til å skape en grønnere og mer levende by. Prosjektet skal planlegge de nødvendige tiltak for å oppnå målet om et bilfritt byliv, samt sørge for god koordinering og kommunikasjon mellom kommunens virksomheter i gjennomføringen av de nødvendige tiltak. Prosjektet skal også sørge for bred involvering av interessenter og aktører i hele prosjektets levetid.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet vil ha en mer levende by. En by hvor menneskene, ikke bilen, står i sentrum. Hvor det er mer plass til barn som leker, grønne pustehull, sykkelveier, utekonserter eller skateramper. Byrådet har

derfor opprettet prosjektet Bilfritt byliv med målsetting om å skape bedre bymiljø og økt byliv, og at sentrum gjøres bilfritt innenfor Ring 1 i løpet av bystyreperioden. For 2017 er det satt av 26,5 mill. på driftsbudsjettet til arbeid med prosjektet, og en investeringsramme på 20,0 mill.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Prosjekt Bilfritt byliv har som formål å gjennomføre målsettingen om et bilfritt sentrum med økt byliv innen 01.07.2019. For å oppnå dette må arealer på gateplan i sentrum frigjøres til alternative formål som bidrar til å skape økt byliv. I tillegg til 11,5 mill. til drift av prosjektorganisasjonen, er det i 2017 satt av 20,0 mill. i investeringsmidler og 15,0 mill. i driftsmidler for å styrke de virksomheter som skal gjennomføre tiltakene i prosjektet.

Tabell 9.0.5 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Bilfritt byliv

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 3: Oslo skal være en grønn og levende by</i>				
Tiltak 1: Bilfritt byliv skal legge til rette for bruk av frigjort parkeringsareal til alternativt formål som bidrar til å skape økt byliv				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andel av innbyggerne som opplever positiv endring i bylivet i sentrum				>60%

9.0.6 Bymiljøetaten

Tabell 9.0.6 Driftsbudsjett – Bymiljøetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap	/	Regnskap	Dok 3	Forslag
Artsgr.		2015	2016	2017
542	<i>Bymiljøetaten (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	455 380	501 889	518 989
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	916 410	864 964	915 705
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	93 066	115 212	120 836
14	Overføringsutgifter	667 306	175 178	192 487
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	223 520	0	0
Sum utgifter		2 355 682	1 657 243	1 748 017
16	Salgsinntekter	-440 719	-583 184	-476 475
17	Refusjoner	-671 412	-281 257	-394 356
18	Overføringsinntekter	-107 460	-26 726	-13 057
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-223 987	0	0
Sum inntekter		-1 443 578	-891 167	-883 888
Netto utgifter		912 103	766 076	864 129

1 Ansvarsområde

Bymiljøetaten har det overordnede ansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunale byrom i Oslo. I byrommene inngår fellesarealer som veier, gater, torg, møteplasser, parker og friområder, kommunale idretts- og friluftsanlegg og kommunaleide områder i Marka og indre Oslofjord.

Bymiljøetaten skal sørge for et innbydende byrom med godt renhold og avfallshåndtering, beplantning i parker, belysning, vedlikehold av gater, veier, turveier og broer. Etaten er en tilrettelegger og motivator for rekreasjon, naturopplevelse, folkehelse og kulturelle opplevelser. Rusken er Oslo kommunes satsing på en ren og trivelig by.

Bymiljøetaten ivaretar mange viktige klima- og miljøoppgaver i kommunen. Ved bygging av turveinet, sykkelveier og fremkommelighetstiltak for kollektivtrafikken, og ved å legge til rette for en sterk reduksjon av privatbilbruken i byen, er Bymiljøetaten en viktig bidragsyter til å nå klimamålene og til å forbedre luftkvaliteten i Oslo. Etaten har ansvar for å gjennomføre vedtatte miljøløsninger, og bidrar til å synliggjøre Oslo kommunes miljøarbeid både nasjonalt og internasjonalt. Sykkelprosjektet, underlagt Bymiljøetaten fra 01.07.2016, har ansvar for planlegging av sykkeltiltak.

Uønskede hendelser i byen krever økt oppmerksomhet om sikkerhet og trygghet for byens innbyggere. Oslovaktene og by-betjentene utgjør den synlige, kommunale delen av trygghetsarbeidet som Bymiljøetaten ivaretar. Innsatsen bidrar til å skape trygghet

i byen ved tilstedeværelse og vakthold, overblikk og myndighet.

Bymiljøetaten er delegert myndighet etter en rekke lover og forskrifter, og ivaretar myndighetsutøvelsen innen flere områder. Dette gjelder blant annet fri-luftsloven, miljøinformasjonsloven, viltloven, hundeloven, lakse- og innlandsfiskeloven, forurensningsloven, motorferdselloven, jordloven, vassdragsloven, skogbruksloven, odelsloven, konsesjonsloven, vegloven, vegtrafikkloven og yrkestransportloven. Etaten er også delegert myndighet til å håndheve deler av politivedtekten for Oslo, og er delegert skiltmyndighet på vegne av Oslo kommune.

I 2016 ble ansvaret for idrettsområdet overført til Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet. Som en konsekvens har byrådet skilt ut idrettsområdet fra Bymiljøetatens kap. 542 og opprettet et eget kap. 545 Idrett. Flytting av alle idrettsmidler fra kap. 542 til kap. 545 er ikke ferdigstilt. Byrådet vil komme tilbake til dette i tilleggsinnstillingen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet vil i 2017 øke satsingen på urbant landbruk og biologisk naturmangfold. Satsingen består i å øke andelen blomsterenger, drifte, pleie og verne kulturlandskap og parker, ta vare på byens trær, etablere blomsterenger, pollinatorkorridorer, restaurere og skjøtte slåtteområder og annen verdifull mark.

I takt med at befolkningen i Oslo øker, øker også bruken av byrommene og naturen. Dette legger press på flere av tjenesteområdene Bymiljøetaten ivaretar.

Befolkningsveksten gjør det nødvendig å utvikle gode miljøløsninger, sikre at byen vokser på en bærekraftig måte, og sørge for at infrastrukturutviklingen holder følge med veksten. Godt vedlikehold av grøntområdene bidrar til å sikre god økologisk vannkvalitet i elver og bekker ved å infiltrere, fordrøye og rense vannet. Etaten følger opp Handlingsplan for overvannshåndtering i Oslo kommune på sine ansvansområder for å bedre utfordringene med urban flom i byen. Det er satt av 10,0 mill. til dette arbeidet i 2017.

Det er en målsetting at flere av Oslos innbyggere skal benytte seg av friluftsområder og nærmiljøanlegg i byen. I 2017 er det funnet rom for å prioritere økt satsing på drift av friluft- og nærmiljøanlegg. I tillegg vil byrådet øke støtten til frivillige organisasjoner, for å sikre attraktivitet i byens friluftstilbud og for å ivareta naturen for fremtidige generasjoner. Det er videre vedtatt en behovsplan for idrett og friluftsliv som setter av 120,0 mill. til investeringer i økonomiplanperioden. Behovsplanen vil bidra til en målrettet og langsiktig satsing på økt tilrettelegging for friluftsliv.

Dårlig luftkvalitet er et betydelig problem i Oslo. Norge er dømt i EFTA-domstolen for farlig høy luftforurensing i storbyene, herunder Oslo. Bymiljøetaten har det koordinerende ansvaret for tiltak mot luftforurensing, både gjennom strakstiltak på dårlige dager med dårlig luftkvalitet, og langsiktige tiltak som skal bidra til en sunnere Oslo-luft. Det er utarbeidet en tiltaksutredning for 2015-2020 for luftkvalitet i Oslo og Bærum, som skal videreutvikles og oppdateres innen våren 2017. Det er igangsatt et arbeid med en konseptvalgutredning for lavutslippsoner og etaten har utarbeidet forslag til forskrift med forbud mot dieselkjøring på de mest forurensende dagene med kjøreforbud på de mest forurensede dagene. Det arbeides også med innføring av beredskapstakster (forhøyede takster) i bomringen på dager med høy luftforurensning. For å bedre luftkvaliteten gjennomfører etaten samtidig renholdstiltak på hovedveinettet i byen. Nye bomsnitt og nytt takstsys-

tem i bomringen, endret tilgang til parkeringsplasser og innføring av beboerparkering i 2017 vil bidra til å redusere biltrafikken og dermed bedre luftkvaliteten. Ca. 60 % av klimagassutslippene og 79 % av nitrogendioksidutslipp i Oslo kommer fra samferdselssektoren.

Bymiljøetaten arbeider løpende med trafikk sikkerhetstiltak, vedlikehold og oppgradering av det kommunale veinettet. I 2017 vil byrådet særlig øke prioriteringen av trafikk sikkerhetstiltak rundt byens skoler. Bymiljøetaten arbeider med en rekke tiltak som skal sikre bedre fremkommelighet i byen, både for kollektivtransporten, syklende og gående. Blant annet er det etablert en ny bysykkelordning i Oslo. 2100 (tilsvarende 70 %) av syklene i ordningen skal være i drift i løpet av 2016 og etaten har som mål å øke dette til 3000 sykler (100 %) i løpet av 2017. Flere store kollektivprosjekter er under arbeid eller igangsettes i 2017, som Prinsens gate, Storgata og Tinghuset/Tullins gate. Det gjennomføres også holdeplassoppgraderinger. Videre arbeider Bymiljøetaten i samarbeid med Ruter med ulike fremkommelighets tiltak for kollektivtransporten. Nesten 30 tiltak som prioriterer buss og trikk er gjennomført, og det arbeides med ytterligere 30.

Bymiljøetaten har etablert over 900 kommunale ladepunkter for elbiler i Oslo, og i løpet av 2017 skal dette tallet øke til 1300. Byrådet vil også igangsette et arbeid med en langsiktig handlingsplan for tilrettelegging av en totalt utslippsfri bilpark i Oslo frem mot 2030.

Bruk av ny teknologi bidrar til mer effektive tjenester samtidig som tilbudet for publikum blir enklere tilgjengelig. Arbeid med digitalisering og Smart city er høyt prioritert i byrådet. Bymiljøetaten deltar i dette arbeidet med mål om å skape nye måter for å kommunisere med innbyggerne. Trafikkagenten, BYMel-dingstjenesten, elektroniske og automatiske skjemaer og chat-løsning videreutvikles for å gjøre tjenestetilbudet enklere tilgjengelig for publikum.

Tabell 9.0.7 Nøkkeltall – Bymiljøetaten

Kap. 542 Bymiljøetaten	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Årsmiddel av NO ₂ i µg/m ³ (grenseverdi er 40 µg/m ³)	54	60	61	49	51
Antall miljøgebyrer	1 763	775	483	1280	599
Antall parkeringsgebyrer	192 386	189 120	173 908	179 749	166 090
Andel HC-plasser ift alle kommunale p-plasser i %	11,3	11,6	11,8	12,0	12,0
Antall åpningstimer i kommunale bad forvaltet av BYM	25 789	26 098	25 977	26 837	29 598
Antall km preparerte skiløyper*	380	422	425	425	425
Antall km utbygget av hovedsykkelveinettet	55,4	57,0	58,5	60,5	61,3
Antall innbyggere pr kunstgressbane	8 177	8 341	8 076	7 502	7 445
Antall p-kort for forflytningshemmede	4 534	4 620	4 795	5 002	4 885

*Resultat måles ved årsskifte hvert år

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

I tillegg til viktige tiltak og resultatindikatorer som fremkommer i tabellen under, er prioriterte satsinger

urbant landbruk, parker og friluftsliv, trafiksikkerhet (særlig trygge skoleveier), luftkvalitet, overvannshåndtering og tilrettelegging for elbiler.

Tabell 9.0.8 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Bymiljøetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 2: I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget</i>				
Tiltak 1: Bymiljøetaten skal sikre et godt bysykkeltilbud i Oslo				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Antall bysykler i drift	860	860	2100	3000
<i>Mål 3: Oslo skal være en grønn og levende by</i>				
Tiltak 1: Bymiljøetaten skal bidra til attraktive byrom				
Tiltak 2: Bymiljøetaten skal bidra til reduksjon i luftforurensningen ved å iverksette driftstiltak og trafikkregulering				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andel innbyggere som er fornøyd med hvordan byrommene fremstår	81 %	79 %	80 %	80 %
NO ₂ - årsmiddel (lovpålagt grenseverdi er < 40 µg/m ³)		51 µg/m ³		< 40 µg/m ³
PM ₁₀ - årsmiddel (lovpålagt grenseverdi er < 25 µg/m ³)		19 µg/m ³		< 25 µg/m ³
<i>Mål 5: Oslo skal være en trygg by med god beredskap</i>				
Tiltak 1: Bymiljøetaten skal tilby en ordning med Oslovakter som skal bidra aktivt i å gjøre Oslo til en trygg by				
Tiltak 2: Mer overvann disponeres åpent og lokalt				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Antall timer pr år Bymiljøetatens Oslovakter skal være i aktiv tjeneste		28 859 t	35 000 t	35 000 t
Antall sandfang som tømmes per år				5000

Bymiljøetatens ramme omfatter avsetning til tilskudd på 14,2 mill. til følgende:

Tabell 9.0.9 Tilskuddsmidler Bymiljøetaten

Beløp i 1000 kr

Kap.nr.	Avsetningen gjelder	Vedtak 2015	Vedtak 2016	Forslag 2017
542	Naturvernforbundet Oslo og Akershus			500 000
542	Østmarkas venner			100 000
542	Redningsselskapet - redningsskøyta "Uni Oslofjord"	100 000	100 000	100 000
542	Østensjøvannets venner	150 000	150 000	150 000
542	Oslo Elveforum	190 000	190 000	190 000
542	Maridalens venner	850 000	850 000	850 000
542	Dyrebeskyttelsen Oslo/Akershus	250 000	250 000	250 000
542	Norsk Naturarv	750 000	750 000	400 000
542	Oslofjordens Friluftsråd (OF)	3 486 721	3 600 000	3 793 000
542	Oslo og Omland Friluftsråd (OOF)	1 259 299	1 317 000	1 332 000
542	Medlemskontingent Oslomarkas fiskeadministrasjon	317 000	330 000	330 000
542	Skjærgårdstjenesten	1 134 000	1 172 648	1 198 000
542	Tilskudd til friluft- og naturvernorganisasjoner	1 000 000	2 000 000	3 000 000
542	Urbant landbruk		1 000 000	2 000 000
542	Den norske turistforening, skilting i marka		350 000	
SUM		9 487 020	12 059 648	14 193 000

Etaten har ansvaret for å administrere ordninger med tilskudd til idretts-, friluft-, og naturvernorganisasjoner, som innebærer at tilskuddsordningen hvert år skal kunngjøres i dagspressen og på Oslo kommunes internettsider.

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 26,1 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 7,5 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.10 Investeringsbudsjett – Bymiljøetaten

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
542 Bymiljøetaten (MOS)			
00 Lønn og sosiale utgifter	182	0	0
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	735 386	769 430	708 908
03 Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	3 390	0	0
04 Overføringsutgifter	167 957	0	0
Sum utgifter	906 914	769 430	708 908
07 Refusjoner	-229 715	-264 603	-303 537
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 000	0	0
Sum inntekter	-539 154	-264 603	-303 537
Netto utgifter	367 761	504 827	405 371

Tabell 9.0.11 Investeringsoversikt – Bymiljøetaten

542 Bymiljøetaten (MOS)	Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge- start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
106025 Diverse mindre prosjekter			5 000	5 000	5 000	5 000		Løpende
107041 Maskiner/biler/utstyr IDR			2 000	2 000	2 000	2 000		Løpende
108015 Skogavgiftsfondfinansiert tiltak			320	320	320	0		Løpende
108030 Utredning / prosjekter			7 500	7 500	7 500	6 000		Løpende
108035 Utstyr, transportmidler, maskiner			2 000	3 750	3 750	3 750		Løpende
109011 Diverse mindre prosjekter			6 350	0	0	0		Løpende
109012 Utstyr, transportmidler, maskiner			2 000	2 000	0	0		Løpende
112002 Kollektivprioriteringer			117 375	298 250	308 500	255 250		Løpende
112024 Bedre gate og parkbelysning - krim.bekjempelse			40 000	41 750	55 500	55 000		Løpende
113005 Program Gateoppustning			54 825	60 000	26 250	70 000		Løpende
113009 Universiell utforming			11 750	13 830	8 250	25 000		Løpende
113010 Mindre utbedringer			27 000	13 250	7 500	20 000		Løpende
114044 BYM - Toveistrikk Prinsens gate	495 900	390 000	105 900	0	0	0	0	1/14 - 4/17
115012 Aksjon skolevei/trafikkikkerhet/støy			50 000	43 750	12 500	37 500		Løpende
115013 Opparbeidelse p.plasser/p.automater/parkometre			15 000	6 250	5 000	5 000		Løpende
115014 Rehabilitering idrettsanlegg			5 000	5 000	5 000	5 000		Løpende
115041 BYM Nærmiljø- og friluftsanlegg			19 388	8 000	0	0		Løpende
116003 BYM - Beboerparkering	198 000	40 000	67 000	91 000	0	0	0	2/15 - 4/18
116013 BYM - Off.pålegg utbedr gråvannsanlegg, rassikring			12 500	10 000	0	0		Løpende
117002 Levende Oslo/Bilfritt byliv			20 000	20 000	20 000	0		Løpende
117003 Friluftsliv			30 000	30 000	30 000	30 000		Løpende
117004 Overvann			10 000	0	0	0		Løpende
117005 Tilrettelegging for miljøvennlig arrangement			3 000	0	0	0		Løpende
117006 Byutviklingsprosjekter			95 000	159 000	269 000	0		Løpende
Sum investeringsutgifter			708 908	820 650	766 070	519 500		
106025 Diverse mindre prosjekter	Investeringsmoms		0	0	-500	-500		
106025 Diverse mindre prosjekter	Tilskudd fra andre		-500	-500	0	0		
107041 Maskiner/biler/utstyr IDR	Investeringsmoms		-400	-400	-400	-400		
108015 Skogavgiftsfondfinansiert tiltak	Investeringsmoms		0	0	0	0		
108030 Utredning / prosjekter	Investeringsmoms		-1 500	-1 500	-1 500	-1 200		
108035 Utstyr, transportmidler, maskiner	Investeringsmoms		-400	-750	-750	-750		
109011 Diverse mindre prosjekter	Tilskudd fra staten		-5 350	0	0	0		
109011 Diverse mindre prosjekter	Tilskudd fra andre		-1 000	0	0	0		
109012 Utstyr, transportmidler, maskiner	Investeringsmoms		-400	-400	0	0		
112002 Kollektivprioriteringer	Investeringsmoms		-23 475	-59 650	-62 066	-51 050		
112024 Bedre gate og parkbelysning - krim.bekjempelse	Investeringsmoms		-8 000	-8 350	-11 100	-11 000		
113005 Program Gateoppustning	Investeringsmoms		-10 965	-12 000	-5 250	-14 000		
113009 Universiell utforming	Investeringsmoms		-2 350	-2 766	-1 650	-5 000		
113010 Mindre utbedringer	Investeringsmoms		-5 400	-2 650	-1 500	-4 000		
114044 BYM - Toveistrikk Prinsens gate	Tilskudd fra andre		-50 300	0	0	0		
114044 BYM - Toveistrikk Prinsens gate	Investeringsmoms		-11 120	0	0	0		
115012 Aksjon skolevei/trafikkikkerhet/støy	Investeringsmoms		-10 000	-8 750	-2 500	-7 500		
115013 Opparbeidelse p.plasser/p.automater/parkometre	Investeringsmoms		-3 000	-1 250	-1 000	-1 000		
115014 Rehabilitering idrettsanlegg	Investeringsmoms		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
115041 BYM Nærmiljø- og friluftsanlegg	Investeringsmoms		-3 877	-1 600	0	0		
116003 BYM - Beboerparkering	Investeringsmoms		-13 400	-18 200	0	0		
116013 BYM - Off.pålegg utbedr gråvannsanlegg, rassikring	Investeringsmoms		-2 500	-2 000	0	0		
117002 Levende Oslo/Bilfritt byliv	Investeringsmoms		-4 000	-4 000	-4 000	0		
117003 Friluftsliv	Investeringsmoms		-6 000	-6 000	-6 000	-6 000		
117004 Overvann	Investeringsmoms		-2 000	0	0	0		
117005 Tilrettelegging for miljøvennlig arrangement	Investeringsmoms		-600	0	0	0		
117006 Byutviklingsprosjekter	Investeringsmoms		-19 000	-31 800	-53 800	0		
117006 Byutviklingsprosjekter	Tilskudd fra andre		-117 000	-126 000	-152 000	0		
Sum kapittel finansiering			-303 537	-289 566	-305 016	-103 400		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			405 371	531 084	461 054	416 100		

Friluftsliv

Det er satt av 30,0 mill. til friluftsliv. Midlene skal fordeles iht. Behovsplan for fysisk aktivitet 2017-2027. Prioriterte tiltak i behovsplanen er:

- Tilrettelegge for ulike friluftslivsaktiviteter i byen, på fjorden og øyene og i Marka, samtidig som viktige naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner ivaretas
- Sikre tilgjengelighet til friluftslivsområder i lokalmiljøene

- Rehabilitering og oppgradering av eksisterende turveistrekninger
- Utbedre skilting, merking og informasjonstavler for å synliggjøre eksisterende turveier og adkomstmuligheter til Marka og fjorden
- Tilretteleggingstiltak på øyene og byens badestrender, herunder utbedring av sanitærforhold, universell utforming og kanalisering av ferdsl.

Etablering av infrastruktur i parker

Det er avsatt 3,0 mill. til etablering infrastruktur for arrangementer i parker. Tøyenparken vil prioriteres.

Bymiljøetaten vil etablere permanent vann- og strømtilførsel samt internettilkobling. Dette er svært etterspurt fra arrangørenes side og vil bedre arrangementsgjennomføringen vesentlig.

Overvann

Det er utarbeidet en handlingsplan for overvannshåndtering i Oslo kommune. Det er avsatt midler i 2017 til gjennomføring av tømning av sandfang. Det skal også utarbeides prinsipper for når vegvann er forurenset, og det skal bidras med planlegging av kommunale arealer som kan nyttes til fordøyning av overvann. Videre skal det bidras med å utarbeide plan for oppgradering til åpen og lokal overvannshåndtering på eksisterende kommunal eiendom. Hovinbyen skal prioriteres som nytt utbyggingsområde.

Byutviklingsprosjekter

Bymiljøetaten er gitt ansvaret for den samlede utbyggingen av kommunalteknisk infrastruktur på Ensjo, Hovinbyen, Lillo-, Storo-området og Frysja, herunder bygging av anlegg i henhold til utbyggingsavtalene. I 2017 er det følgende prosjekter som gjennomføres/startes:

Ensjo

- Ny gangbro over T-banen i Kampenaksen skal erstatte gammel bro fra 1960 tallet
- Ensjo Torg er et viktig nøkkelprosjekt på Ensjo og markerer avslutningen på Hovinbekken som skal ende ut i et vannspeil på Ensjo torg
- Sentral tverrforbindelse mellom Malerhaugveien og Fyrstikkalleen skole skal bygges
- På turvei D2, som strekker seg mellom Tiedemannsparken i nord og Ensjoen i sør, skal eksisterende grøntdrag rustes opp og det skal etableres hovedveisykkelvei i turveitraseen

Vollebekk

- Kabling av høyspentlinje Vollebekk. Eksisterende høyspentlinje i turvei D6 skal legges i bakken mellom Linnerud trafo og Bjerkedalen park
- Gjennom Vollebekkområdet skal turvei D6 opparbeides som grussti fra Bjerkedalen park til undergangen ved Statsråd Mathiesens vei. Friområdet vil for øvrig bli beplantet med trær, hekker og gressplener

Kollektivprioriteringer

Trikkeoppgradering

- Arbeidet med oppgradering av trikkeinfrastruktur er igangsatt. Prosjekter som gjennomføres/startes opp i 2017 er Prinsens gate, Storgata mellom Nybrua og Kirkeristen, Tinghuset/Tullinsgate og Majorstuatrekanten, gateoppgradering i forbin-

delse med nye spor Bogstadveien – Kirkegata-Valkyriengata

- Thv. Meyers gate er i planleggingsfasen
- Grefsensveien/Storokrysset/Disen – reguleringsplanbehandling med påfølgende utarbeidelse av styringsdokument og ekstern KS2 i 2017

Andre prosjekter

- Holdeplassoppgradering – arbeid med oppgradering av holdeplasser har vist seg å ha god effekt for tilgjengelighet til kollektivtrafikken. Arbeidet med dette vil fortsette. Det tas sikte på å oppgradere ca. 20-30 holdeplasser i 2017
- Kraftfulle fremkommelighetstiltak (KFT) – dette arbeidet fortsetter i 2017
- Gateterminal Stovner T og Linjeparken – Bygging av ny gateterminal og bydelspark på Stovner vil stå ferdig i 2017

Bedre gate og parkbelysning – kriminalitetsbekjempelse

I 2017 vil arbeidet med å skifte ut kvikksølvholdige lyspærer starte opp. Videre er det planlagt å skifte ute gatelysarmaturer og utbedre tilhørende elektrisk infrastruktur i Kongens gate, Henrik Ibsens gate, Solli plass og rundkjøring Løkkeveien/Parkveien/Henrik Ibsens gate.

Program gateopprustning

I 2017 vil arbeidet med oppgradering av gater og planlegging av gater fortsette:

- Planlegging og gjennomføring av tiltak/oppgradering/omforming/pilotprosjekter med mer i gater og byrom i Oslo sentrum i forbindelse med Bilfritt sentrum
- Prosjekter langs Havnepromenaden
- Oppgradering av gatetun
- Rehabilitering av brosteinsgater

Aksjon skolevei/trafikksikkerhet/støy

I 2017 fortsetter arbeidet med skoleveisplaner. Det som er planlagt i 2017 er:

Aksjon skolevei:

- Kartlegging av trafikksikkerheten ved alle barneskoler i Oslo. Trafikkagenten videreføres og brukes til kartlegging og initiering av tiltak
- Refleksvester til alle 1. klassinger videreføres. Forvarsling av skolestart ved skoler som ligger ved hovedveinettet. Gå/sykle- og reflekskonkurranse for alle barneskoler i Oslo

Trafikksikkerhet:

- Utbedring av de verste ulykkespunktene fortsetter med planlegging, prosjektering og ombygging av ulykkesutsatte kryss og strekninger
- Arbeidet med mindre tiltak i signalanlegg og kryssutbedringer fortsetter
- Utskifting av humper/opphøyde gangfelt som krever nybygging
- Mindre investeringstiltak etter innspill fra skole- ne. Det arbeides systematisk med å vurdere innstilte strekninger og nytten av ulike tiltak. Arbeidet består av mindre arbeider som oppstramming av kryss, prosjektering og etablering av fartsdumper og utbygging av fortau i forlengelse eller der det mangler
- Utbedring av de verste ulykkespunktene fortsetter med planlegging, prosjektering og gjennomføring av ulykkesutsatte kryss og strekninger
- Fartssonering – systematisk gjennomgang av bydelene. Det er planlagt en pilot i 3-4 bydeler

Støytiltak:

- Oppgradering av eksisterende støyskjermer
- Tiltak i henhold til forurensningsforskriftens kapittel 5
- Utredning av stille områder

Universell utforming

I 2017 er det avsatt midler til:

- Tilrettelegge for god utfartsparkering for funksjonshemmede i tilknytning til rekreasjonsområder
- Tilrettelegging av strender med universelt utformede fasiliteter som brygger, ramper m.m.

Mindre utbedringer

I 2017 er det avsatt midler til:

- Diverse rehabilitering og utbedring av gategulv, trapper, murer, gangarealer
- Diverse rehabilitering og utbedring i park- og friluftsområder, lekeplasser, turveier etc.
- Diverse rehabilitering og utbedring av bygninger (hovedsakelig i Marka og på øyene)

Opparbeidelse p-plasser/p-automater/parkometre

I 2017 er det er avsatt midler til:

- Videreføre arbeidet med el-bil ladestasjoner
- Opprusting av utfarts-/innfartsparkering
- Gjennomgang av eksisterende p-visning og etablering av nytt parkeringsvisningssystem som sees i sammenheng med Bilfritt byliv
- Utskifting av de eldste betalingsautomatene til nye, samt generell oppgradering av automater

9.0.7 Renovasjonsetaten næring

Tabell 9.0.12 Driftsbudsjett – Renovasjonsetaten – næring

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap	/	Regnskap	Dok 3	Forslag
Artsgr.		2015	2016	2017
643	Renovasjonsetaten - næring (MOS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	27 383	31 531	18 940
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	34 577	42 815	38 682
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	18 573	15 024	9 269
14	Overføringsutgifter	6 859	13	122
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	4 163	0	0
Sum utgifter		91 556	89 383	67 013
16	Salgsinntekter	-95 590	-100 982	-95 162
17	Refusjoner	-1 185	-14 809	0
18	Overføringsinntekter	-129	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-4 163	0	0
Sum inntekter		-101 066	-115 791	-95 162
Netto inntekter		-9 511	-26 408	-28 149

1 Ansvarsområde

Renovasjonsetaten – næring skal sikre et godt tilbud til næringsdrivende som skal levere mindre mengder avfall til gjenvinning. Tilbudet omfatter innsamling av rest- og papiravfall, levering av grovavfall, farlig avfall og park- og hageavfall. Næringsdrivende kan også levere park- og hageavfall over vekt på Grønmo. Etaten har også ansvar for å avslutte deponiene på Grønmo og for etterdrift av Grønmo.

2 Situasjonsbeskrivelse

En ny avfallsplan med perspektiv frem mot 2025 er arbeidet med i 2016. Strategien omfatter alt avfall som oppstår i Oslo. Strategien har et mer regionalt perspektiv enn tidligere planer. Intensjonen er at det skal bli enklere å kildesortere riktig både hjemme, ute og på arbeid for å styrke arbeidet med kretsløpsbasert ressurshåndtering i Oslo.

Bystyret vedtok i sak 444/04 av 13.10.2004 avvikling av deponiet på Grønmo. Deponiet er stengt. Etaten overvåker og håndterer sivevann og gass fra depo-

niet, og har påbegynt arbeidet med å klargjøre Grønmo-området til annen bruk. Arbeidet skal etter planen ferdigstilles i 2019, og området overføres til Eienoms- og byfornyelsesetaten for tilrettelegging for videre bruk.

Renovasjonsetaten har avtale med Undervisningsbygg om innhenting av kildesortert avfall fra Oslo-skolene. Utvidet kildesortering i Oslos skoler ble utvidet fra 10 til 20 skoler i 2016. Det arbeides med innføring av bevisbasert adgangskontroll ved gjenbruksstasjonene for lettere å kunne skille mellom husholdningskunder fra Oslo og betalingspliktige kunder så som næringsdrivende og husholdninger utenfor Oslo. Eksempelvis kan man benytte tradisjonell distribusjon av uadresserte adgangskort, kunde-registrering ved hjelp av Autopass-brikke og egende-klarering. Prosjektet Bevisbasert adgangskontroll ble i 2016 tildelt utviklingsmidler fra program for elektroniske tjenester. I 2016 ble det gjennomført et forsøk med kildesortering i det offentlige rom.

Tabell 9.0.13 Nøkkeltall – Renovasjonsetaten - næring

Kap. 643 Renovasjonsetaten -næring	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Totalt næringsavfall i tonn	27 070	37667	38 195	36 942	37 063
Antall næringsbesøkende på gjenbruksstasjonene	36 660	34 861	30 806	24 994	27 591
Antall tonn restavfall direkte til forbrenning (fra henteordning næring)			14 341	14 029	13 318
Antall tonn kildesortert avfall til sortering (henteordning næring)			1 494	1 422	1 485

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 9.0.14 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Renovasjonsetaten - næring

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 4: Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurshåndtering</i>				
Tiltak 1: Måltrettet kundeoppfølging på gjenbruksstasjonene for å sikre at fraksjonene havner riktig i forhold til behandlingsmåte				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andel næringsavfall til materialgjenvinning	31 %	32 %	33 %	35 %

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto -0,95 mill. jf. kapittel 17

Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.15 Investeringsbudsjett – Renovasjonsetaten – næring

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
643	Renovasjonsetaten - næring (MOS)			
00	Lønn og sosiale utgifter	3 264	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	10 010	51 500	34 300
03	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	0
04	Overføringsutgifter	0	0	0
Sum utgifter		13 273	51 500	34 300
07	Refusjoner	-198	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum inntekter		-202	0	0
Netto utgifter		13 071	51 500	34 300

Tabell 9.0.16 Investeringsoversikt – Renovasjonsetaten - næring

		Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge-start - ferdig kv/år
643	Renovasjonsetaten - næring (MOS)								
Prosjektnr. og navn:									
114 016	Grønmo-deponi - avvikling	162 800	88 800	34 300	39 700	0	0	0	1/14 -4/18
	Sum investeringsutgifter			34 300	39 700	0	0		
	Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			34 300	39 700	0	0		

Grønmo-deponi- avvikling

Prosjektet er etablert for å avslutte deponiet i henhold til eksterne krav samt legge til rette for at området kan gjøres tilgjengelig for offentligheten. Prosjektet fikk i 2013 bevilget totalt 220,0 mill. Prosjektet har en fordeling mellom hushold og næring på henholds-

vis 26 % og 74 %. Tildelingen er fordelt over prosjektets levetid, 2014-2018, og dette forventes på nåværende tidspunkt å holde. Resultatmålene prioriteres i henhold til bestillingen i rekkefølge tid, kost og kvalitet og prosjektet rapporterer på nåværende tidspunkt grønt på alle punkter.

9.0.8 Energigjenvinningsetaten

Tabell 9.0.17 Driftsbudsjett – Energigjenvinningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
645	<i>Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	105 738	92 312	96 272
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	136 722	149 374	148 814
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	0
14	Overføringsutgifter	2	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	67 795	0	0
Sum utgifter		310 258	241 686	245 086
16	Salgsinntekter	-83 224	-77 246	-80 785
17	Refusjoner	-244 039	-263 172	-258 680
18	Overføringsinntekter	-63	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-67 666	0	0
Sum inntekter		-394 993	-340 418	-339 465
Netto inntekter		-84 735	-98 732	-94 379

1 Ansvarsområde

Oslo kommunes kretsløpsbaserte avfallssystem bidrar til å gjøre Oslo til en internasjonalt ledende miljøby innen avfallshåndtering. Energigjenvinning av avfallet er en viktig del av dette systemet.

Energigjenvinningsetaten skal sørge for tilstrekkelig kapasitet til å behandle husholdningsavfall fra Oslo. Etatens hovedoppgave er å utsortere og materialgjenvinne matavfall og plastemballasje, samt energigjenvinne restavfallet fra husholdningene i Oslo.

Energigjenvinningsetaten driver energigjenvinningsanlegget på Haraldrud med to ovnslinjer. Varmeennergien som produseres ved Haraldrud, leveres via Hafslund Varme AS sitt fjernvarmenett. I tillegg driver etaten to anlegg ved Haraldrud og Klemetsrud med optisk utsortering av plastemballasje og matavfall med kapasitet på hhv 100 000 og 50 000 tonn i året. Energigjenvinningsetaten driver også Romerike biogassanlegg som mottar kildesortert matavfall fra utsorteringsanleggene. Her produseres flytende biogass som drivstoff til kjøretøyer. I tillegg produserer anlegget biogjødsel som distribueres til landbruket på Romerike.

Etaten tar imot deponigass som Renovasjonsetaten henter ut fra det nedlagte avfallsdeponiet på Grønmo. Deponigassen blir omgjort til strøm og varme. Sammen med Renovasjonsetaten arbeider Energigjenvinningsetaten med å forbedre hele avfallsverdikjeden og øke materialgjenvinningen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det har vært forbrenning av avfall på Haraldrud energigjenvinningsanlegg siden 1967 og anlegget bærer preg av betydelig slitasje. Energigjenvinningsetaten har behov for å forsterke vedlikeholdsinnsatsen og reinvestere i anlegget for å opprettholde tilstrekkelig forbrenningskapasitet til å håndtere Oslos husholdningsavfall. For å kartlegge behovet for oppgradering av Haraldrud energigjenvinningsanlegg, blir det gjennomført en tilstandsvurdering i 2016.

Romerike biogassanlegg i Nes kommune skal sørge for biologisk behandling av matavfall fra Oslo kommune. Anlegget produserer fornybart drivstoff i form av flytende biogass til kjøretøyer og biogjødsel til landbruket på Østlandet. Produksjonen ved anlegget er økende.

Tabell 9.0.18 Nøkkeltall – Energigjenvinningsetaten

Kap. 645 Energigjenvinningsetaten	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Produsert Biogass RBA* (Nm3)				1 600 000	2 413 556
Solgt Biogass RBA* (Nm3)				190 650	363 553
Biogass faket (Nm3)				1 409 350	2 050 003
Biogjødsel levert totalt (tonn)					519
Fjernvarme produsert HEA** (GWh)	305	257	243	272	271
Fjernvarme solgt HEA** (GWh)	171	205	220	236	248
Husholdningsavfall REN (tonn)	134 406	131 732	132 096	131 169	127 474
Utsortert mat (tonn)	6 517	11 161	12 661	13 949	15 923
Utsortert plast (tonn)	2 124	3 263	2 552	1 898	2 125
Antall dager med klager på lukt					4
Antall brudd på utslippstillatelsen					6

*Romerike Biogassanlegg

**Haraldrud Energigjenvinningsanlegg

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 9.0.19 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Energigjenvinningsetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer
Mål 1: Klimagassutslippene skal halveres innen 2020 sammenlignet med 1990-nivå

Tiltak 1: Produsere fornybar energi ved å energigjenvinne restavfall fra husholdninger og gjenbruksstasjoner

Tiltak 2: Produsere biogass av tilfredsstillende kvalitet til drivstoff

Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Produsert energi HEA* (GWh)	270	271	263	263
Produsert biogass (Nm3) ved Energigjenvinningsetatens anlegg	1 600 000	2 250 000	1 600 000	2 016 000

Mål 4: Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressursbehandling

Tiltak 1: Opprettholde stabil drift på anlegg for utsortering av avfall

Tiltak 2: Produsere biogjødsel som tilfredsstiller gjødselvareforskriften

Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andel utsorterte poser med plast - og matavfall.	94 %	95 %	95 %	95 %
Totalt omsatt biogjødsel RBA** i %		100	100	100

*Haraldrud Energigjenvinningsanlegg

**Romerike Biogassanlegg

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto ca. 5,0 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar

vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 1,7 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.20 Investeringsbudsjett – Energigjenvinningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
645	<i>Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)</i>			
00	Lønn og sosiale utgifter	1 691	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	42 599	40 000	40 000
03	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	0
04	Overføringsutgifter	0	0	0
Sum utgifter		44 290	40 000	40 000
07	Refusjoner	0	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum inntekter		-1 336	0	0
Netto utgifter		42 954	40 000	40 000

Tabell 9.0.21 Investeringsoversikt – Energigjenvinningsetaten

645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge-start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
113 011 Energigjenvinningsetaten diverse			30 000	30 000	30 000	0		Løpende
116 014 Tiltak ytre miljø	20 000	10 000	10 000	0	0	0	0	1/15 - 1/18
Sum investeringsutgifter			40 000	30 000	30 000	0		
Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			40 000	30 000	30 000	0		

Energigjenvinningsetaten diverse

Midlene skal benyttes til 5- års revisjon på Haraldrud utsorteringsanlegg, utskiftning av trakter, re-isolering, og uforutsette hendelser ved anlegget.

Tiltak ytre miljø

Midlene skal benyttes til å sikre etatens anlegg bedre for å redusere risiko for utslipp til luft og vann.

9.0.9 Brann- og redningsetaten

Tabell 9.0.22 Driftsbudsjett – Brann- og redningsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
650	Brann- og redningsetaten (MOS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	375 317	389 662	412 695
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	65 826	44 699	43 200
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	23 720	33 699	26 076
14	Overføringsutgifter	14 001	177	181
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	12 880	0	0
Sum utgifter		491 744	468 237	482 152
16	Salgsinntekter	-90 603	-68 242	-69 261
17	Refusjoner	-20 612	-9 796	-10 051
18	Overføringsinntekter	0	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-12 341	0	0
Sum inntekter		-123 555	-78 038	-79 312
Netto utgifter		368 188	390 199	402 840

1 Ansvarsområde

Brann- og redningsetaten skal verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, samt ulykker med farlig stoff eller farlig gods. Brann- og eksplosjonsvernloven pålegger kommunen å ta ansvaret for etablering og drift av et brannvesen som skal ivareta forebyggende arbeid og beredskapsoppgaver på en effektiv og sikker måte.

Etaten er tillagt en rekke beredskapsoppgaver utover den ordinære brann- og redningstjenesten. Blant disse er ambulansetransport med båt, redningsinnsats og kjemikalievern til sjøs, samt drukningsberedskap. Etaten bidrar også med hjelpetjenester ved innlåsing, heisstopp og inntauing, og restverdiredning (RVR) ved brann -og vannskader eller andre bygningsskader.

Brann- og redningsetaten ivaretar Oslo kommunes rolle som vertskommune for interkommunal beredskap mot akutt forurensning i Indre Oslofjord region. Etaten drifter også kommunens nødmeldingssentral.

Etatens virksomhet finansieres av bykassen og ved salg av tjenester relatert til primæroppgavene. Feievirksomheten fullfinansieres ved innkreving av feieravgift, og det føres selvkostregnskap for denne tjenesten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Befolkningsveksten medfører at brann- og redningstjenesten må være i kontinuerlig vekst og utvikling. Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen skal sikre at enhver kommune har et brannvesen som er organisert, utrustet og bemannet

tilfredsstillende. Det ble i budsjettet for 2016 lagt inn midler (halvårsvirkning) som innebærer en styrking av bemanningen i Brann- og redningsetaten med 15 stillinger.

Økt brannsikkerhet for utsatte grupper er hovedprioriteringen i etatens forebyggende arbeid. Ny brannforebyggende forskrift stiller krav til at kommunen kartlegger utsatte grupper som har en særlig risiko for å omkomme i eller bli skadet av brann.

Som en konsekvens av nærpoltireformen og pålegg fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, skal Oslo etablere felles nødmeldesentral for brann (110-sentral) sammen med kommunene Asker og Bærum. Sentralen planlegges etablert i midlertidige lokaler på Lysaker i begynnelsen av 2017, og skal etterhvert samlokaliseres med politiets operasjonssentral i Oslo. Investerings- og overgangskostnader er beregnet til ca. 6,0 mill. Totale driftskostnader for den sammenslåtte sentralen vil bli redusert. Første års inntjening vil gå til å dekke de ovennevnte investerings- og overgangskostnader for etablering av den nye 110-sentralen.

Det er utarbeidet en konseptvalgutredning (KVU) om fremtidig brannstasjonsstruktur i Oslo sentrum. Dagens hovedbrannstasjon må fraflyttes senest 2022 på grunn av regjeringens planer for nytt regjeringskvartal. Arbeidet med ny hovedbrannstasjon lokalisert på Bryn er godt i gang, og etaten samarbeider med Vann- og avløpsetaten om felles utnyttelse av tomtealternativet. På grunn av krav til innsatstid innen brann- og ulykkesberedskapen må det også etableres en ny sentrumsstasjon. Arbeidet med en ny sentrumsstasjon fortsetter i 2017.

Tabell 9.0.23 Nøkkeltall – Brann- og redningsetaten

Kap. 650 Brann og redningsetaten	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Antall omkomne i brann	6	2	9	2	2
Antall bygningsbranner	444	358	450	432	443
Antall reddede personer i branner og ulykker	44	40	33	35	32
Antall utrykninger		11 330	12 260	13 400	12 717
Antall unødige utrykninger (tilknyttet alarmanlegg)	3 986	4 049	4 524	4 477	4 173

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 9.0.24 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Brann- og redningsetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 5: Oslo skal være en trygg by med god beredskap</i>				
Tiltak 1: Gjennomføre tilsyn i kommunens særskilte brannobjekter, redusere sannsynlighet for at branner oppstår				
Tiltak 2: Rask responstid ved branner og ulykker				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Reduksjon i antall bygningsbranner med 15 % innen 2020 sammenlignet med 2014		443	410	400
Gjennomsnittlig håndteringstid ved nødalarm (fra nødalarm besvares til utvarsling starter)	1 min 10 sek	1 min 14 sek	1 min 10 sek	1 min 10 sek
Gjennomsnittlig innsatstid (fra utvarsling starter til første bil er fremme på stedet)	6 min 15 sek	6 min 6 sek	6 min 15 sek	6 min 15 sek

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 15,5 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar

vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 6,0 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.25 Investeringsbudsjett – Brann- og redningsetaten

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
650	Brann- og redningsetaten (MOS)			
00	Lønn og sosiale utgifter	0	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	17 608	19 500	22 100
03	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	0
04	Overføringsutgifter	3 687	0	0
Sum utgifter		21 295	19 500	22 100
07	Refusjoner	-3 687	-3 900	-4 420
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-217	0	0
Sum inntekter		-3 904	-3 900	-4 420
Netto utgifter		17 391	15 600	17 680

Tabell 9.0.26 Investeringsoversikt – Brann- og redningsetaten

650 Brann- og redningsetaten (MOS)	Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge-start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
113 012	Utstyr, transportmidler, maskiner		21 100	10 500	23 100	0		Løpende
115 016	Utstyr/transportmidler/maskiner Feievesenet		1 000	1 000	1 000	0		Løpende
Sum investeringsutgifter			22 100	11 500	24 100	0		
113 012	Utstyr, transportmidler, maskiner	Investeringsmoms	-4 220	-2 100	-4 620			
115 016	Utstyr/transportmidler/maskiner Feievesenet	Investeringsmoms	-200	-200	-200			
Sum kapittel finansiering			-4 420	-2 300	-4 820	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			17 680	9 200	19 280	0		

Utstyr, transportmidler, maskiner

Brann- og redningsetaten ferdigstilte i 2015 en beredskapsanalyse som avdekket behov for utskiftning av brannbiler og utrykningsmateriell. Etatens løpende

investeringsprosjekt videreføres i økonomiplanperioden, slik at totalt investeringsbudsjett er 22,1 mill. i 2017, 11,5 mill. i 2018 og 24,1 mill. i 2019.

9.0.10 Kjøp av transporttjenester

Tabell 9.0.27 Driftsbudsjett – Kjøp av transporttjenester

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
711	<i>Kjøp av transporttjenester (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	0	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	50	0	0
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	1 659 400	1 719 687	1 841 512
14	Overføringsutgifter	0	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum utgifter		1 659 450	1 719 687	1 841 512
16	Salgsinntekter	0	0	0
17	Refusjoner	0	0	0
18	Overføringsinntekter	-1 023	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum inntekter		-1 023	0	0
Netto utgifter		1 658 427	1 719 687	1 841 512

1 Ansvarsområde

Budsjettkapittelet omfatter Oslo kommunes kjøp av kollektive transporttjenester. Ruter AS eies av Oslo kommune (60 %) og Akershus fylkeskommune (40 %) og er administrasjonsselskap for kollektivtransport. Selskapet har som mål å drive et helhetlig, rasjonelt og markedstilpasset kollektivsystem for hele regionen. Ruter inngår avtaler med operatører om all rutegående kollektivtransport i Oslo og Akershus, med unntak av togtrafikk, i henhold til rammebestillinger fra Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Selskapet mottar tilskudd til kjøp av kollektivtransport.

2 Situasjonsbeskrivelse

Transportsektoren står for ca. 60 % av CO₂-utslippene i byen. Byrådets mål om å redusere biltrafikken med 20 % og forventet befolkningsvekst i Oslo og Akershus medfører behov for å styrke kollektivtilbudet, satse på oppgradering og vedlikehold av infrastruktur, og store nye infrastrukturprosjekter som bane til Fornebu, ny sentrumstunnel for t-bane, utvidelser av trikkenettet, og nytt signal- og sikringsanlegg.

Reduksjonen i biltransport må dekkes inn av andre transportmidler, kollektivtransport, sykkel og gange. Gjennom en omfattende utbygging av sykkelveier mener byrådet sykkel vil kunne dekke en betydelig del av det økte transportbehovet. Prosjekter som bilfritt byliv, trafikksikkerhetstiltak rundt skoler, og øvrig tilrettelegging for gange, har som mål å øke andelen fotgjengere.

Samtidig vil det være behov for en betydelig kapasitetsøkning i kollektivtrafikken. Byrådet foreslår derfor en kraftig økning i tilskuddet til kjøp av transporttjenester. I 2017 foreslår byrådet en økning på 79,5 mill. utover prisveksten, til en samlet bevilgning på 1 841,0 mill. (Av de 79,5 mill. lå en økning på 7,0 mill. allerede inne i økonomiplanen som ble vedtatt i 2016). Dette vil gi styrket tilbud og frekvens.

I tillegg foreslår byrådet å bruke 426,0 mill. av bompengene fra Oslopakke 3 til drift og småinvesteringer, 51,0 mill. til Lørenbanen (sluttarbeid), 44,0 mill. til nytt signal- og sikringsanlegg og 569,0 mill. til store oppgraderingstiltak på trikk og t-bane. Gjennom en bymiljøavtale med staten, vil Oslo og Akershus kunne få ca. 280,0 mill. pr. år til drift og investeringer i kollektivtrafikken.

Det er transportmiddelets effektivitet som er mest avgjørende ved valg av transportform. Passasjerveksten i kollektivtrafikken de siste fem årene har vært sterk, og betydelig høyere enn befolkningsveksten. I 2015 var passasjerveksten 5 % i Oslo (Akershus 3,8 % og Oslo og Akershus 4,7 %), mens befolkningsveksten var på ca. 1,7 % (SSB). Dette har ført til at kollektivtrafikken har tatt markedsandeler og bidratt til redusert vekst i biltrafikken.

Ruter arbeider kontinuerlig med å utvikle rutetilbudet i Oslo og Akershus. I løpet av 2016 skal en trafikkplan for Oslo indre by ferdigstilles. Trafikkplanen gir en helhetlig gjennomgang av kollektivtilbudet, hvor godt eller dårlig dagens kapasitet utnyttes, dagens og fremtidens marked/etterspørsel, infrastruktur og tiltak. Trafikkplanen skal knytte de forskjellige region-

planene sammen og gi føringer for videre utvikling av bybuss og trasévalg for regionbusser inn mot Oslo.

Pågående planer og prosjekter i økonomiplanperioden 2017- 2020:

- Fornebubanen – det tas sikte på å vedta reguleringsplan for Oslo-delen i 2017
- Oppgradering av trikkeinfrastruktur og anskaffelse av nye trikker
- Innføring av nytt signal- og sikringsanlegg for t-banen starter i økonomiplanperioden
- Oppfølging av KVVU for Oslonavet, Oslopakke 3 og innspill fra Ruters strategidokument M2016, herunder bussterminalløsninger og ny sentrums-tunnel
- Utvidelse av trikkenettet, herunder trikk på Ring 2 og til Tonsenhagen

Et effektivt kollektivtilbud er et sentralt virkemiddel for å nå byrådets miljømål når det gjelder reduksjon

av luftforurensning og klimagassutslipp. Byrådet la i 2015 frem en miljøstrategi for kollektivtransporten som legger opp til at kollektivtransporten skal være fossilfri i 2020. Byrådet jobber med å forsere dette arbeidet. Trikk og t-bane kjøres på sertifisert grønn strøm. På buss og båt satses det på miljøvennlige drivstofftyper som biodiesel, biogass og hydrogen. Ruters prosjekt Fossilfri 2020 har igangsatt et arbeid for å teste ut elektriske busser, hvor de første bussene vil prøves ut i Oslo i 2017. Det settes stadig høyere miljøkrav i Ruters bussanbud, og legges opp til en fullskala innfasing av elbuss på sentrumsrutene i 2020.

Det er nå 4G-dekning på Oslos T-banenett gjennom sentrum, noe som styrker t-banen som et kundevennlig tilbud. Ruters mobil-app for billetter benyttes av stadig flere. I løpet av 2015 økte andelen av billetter solgt via appen fra 28 % til 38 %, og pr. april 2016 ble 42 % av billettene solgt via appen.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 9.0.28 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Kjøp av transporttjenester

Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 2: I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget

Tiltak 1: All kollektivtransport skal være fossilfri og kjøre på fornybar energi i 2020

Tiltak 2: Tilby attraktiv og miljøvennlig kollektivtransport

Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andel busser (i Oslo og Akershus) som bruker fornybar energi		20 %	23 %	28 %
Markedsandel for kollektivtransporten*		48,0 %	48,6 %	49,1 %

**Tallene er basert på strategidokument M2016 som ser på hvordan kollektivtransporten, sammen med sykkel og gange, skal ta veksten i persontrafikken. Nye måltall for kollektivtransporten basert på byrådets målsettinger for transportsektoren og der virkemiddelbruken og transportmidlene sees i sammenheng er under arbeid.*

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 41,5 mill. jf. kapittel 17

Budsjettekniske merknader. Byrådet vil bruke 1 841,0 mill. til kjøp av kollektive transporttjenester i 2017.

9.0.11 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel

Tabell 9.0.29 Driftsbudsjett – Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap	/	Regnskap	Dok 3	Forslag
Artsgr.		2015	2016	2017
752	Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel (MOS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	0	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	8 389	0	0
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	1 341	1 331
14	Overføringsutgifter	2 559	831	849
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum utgifter		10 948	2 172	2 180
16	Salgsinntekter	-18	0	0
17	Refusjoner	-9 008	0	0
18	Overføringsinntekter	0	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum inntekter		-9 026	0	0
Netto utgifter		1 922	2 172	2 180

4 Merknader til driftsbudsjett

Overføringer til andre gjelder 0,040 mill. i medlemsavgift til Trygg trafikk. Oslo kommunes andel av driften av Regionkontor landbruk, som er et interkommunalt samarbeid mellom fem kommuner, bevilges over dette kapitlet.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,05 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017.

For øvrig brukes avsetningen til diverse utredninger og prosjekter blant annet innen miljø-, kollektiv- og samferdselstiltak.

9.0.12 Bymiljøetaten/Sykkelprosjektet

Tabell 9.0.30 Driftsbudsjett – Sykkelprosjektet

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
761	Sykkelprosjektet (MOS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	6 855	4 212	8 435
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	3 046	26 388	29 750
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	0
14	Overføringsutgifter	277	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	3 555	0	0
Sum utgifter		13 732	30 600	38 185
16	Salgsinntekter	-3	0	-4 015
17	Refusjoner	-2 243	0	0
18	Overføringsinntekter	-500	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-3 555	0	0
Sum inntekter		-6 301	0	-4 015
Netto utgifter		7 432	30 600	34 170

1 Ansvarsområde

Bymiljøetaten ved Sykkelprosjektet har ansvaret for å følge opp sykkelstrategien for Oslo kommune. Sykkelprosjektet skal utvikle et finmasket sykkelveinett som er trygt og attraktivt. I tillegg skal Sykkelprosjektet være pådriver for å gjennomføre nye tiltak og ulike pilotprosjekter som bidrar til å fremme økt bruk av sykkel i befolkningen.

Byrådet har som mål at 16 % av hverdagsreisene i 2020 skal gjennomføres på sykkel. For å nå dette målet prioriterer byrådet både tilrettelegging av ny sykkelinfrastruktur samt økte bevilgninger til drift av sykkelveinettet. Et godt driftet sykkelveinett er av stor betydning for å tilrettelegge for vekst i sykkeltrafikken. Særlig vinterstid er driftsnivået avgjørende for å opprettholde et godt tilbud til syklistene. En høyere driftsstandard gjør at sykkelveinettet i langt større grad blir et reelt alternativ til personbil og kollektivtransport vinterstid, noe som dermed vil bidra til å redusere lokal luftforurensing og belastning på kollektivtransporten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Ny sykkelinfrastruktur langs flere viktige strekninger er under bygging, herunder Ekebergveien og Dronning Blancas vei. Prosjektering og grunnerverv er under arbeid i Hoffveien, Tåsenveien og Langbølgen. Disse prosjektene kan starte bygging i 2017/2018.

Sykkelprosjektet arbeider med å tilrettelegge for 8 byruter for sykling. Langs byrutene er det flere større prosjekter som er under regulering, blant annet Åkebergveien, Gyldenløves gate, Stavangergata og Sand-

akerveien. I tillegg arbeider prosjektet med planlegging og gjennomføring av mindre tiltak, strakstiltak og oppgradering av eksisterende infrastruktur. Dette inkluderer blant annet sykkelbokser i kryss og oppmerking i enveisregulert gate med motstrøms sykkel-felt (sykle mot kjøreretningen i enveiskjørt gate). Om lag 1 300 parkeringsplasser vil bli fjernet for å gjøre plass til byrutene, og de første 390 parkeringsplassene fjernes i løpet av høsten 2016.

Det er forventet at 6,5 kilometer gater vil få ny sykkeltilrettelegging i 2017. Dette inkluderer bygging av ny sykkelinfrastruktur og tilrettelegging for sykling i blandet trafikk. Tilrettelegging for sykling i blandet trafikk omfatter fjerning av gateparkering, reduserte hastigheter, etablere sykkelbokser og legge til rette for sykling mot enveiskjøring. Prosjektet har planlagt oppgradering av om lag 5 kilometer eksisterende infrastruktur, og tiltakene inkluderer bredere sykkel-felt, merking av sykkel-felt med rødt og bedre kryssløsninger.

Sykkelprosjektet har igangsatt et systematisk arbeid overfor alle bydelene for å gjennomføre mindre tiltak som vil bidra til å øke sykkelbruken i bydelene, som sykkelparkering, utpassering av sykkelpleiere, sykkelbaner, finansiering av sykler til utlån til ansatte, barnehager og til opplæring. Byrådet har i kommende økonomiplanperiode prioritert å videreføre dette arbeidet med en styrking i 2017.

Et godt driftet sykkelveinett er viktig for å gjøre sykling trygt og attraktivt. Det er et mål å øke syklingen om vinteren, og det er derfor satt av 3,0 mill. til forsterket helårsdrift.

Tabell 9.0.31 Nøkkeltall – Sykkelprosjektet

Kap. 761 Sykkelprosjektet	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Sykkelandel	*	*	8 %	8 %	8 %
Vekst i sykkeltrafikken (sykkelindeks, basisår 2014=100)	*	*	*	100	109
Ny tilrettelegging (km)	*	2	4	2	2
Oppgradering (km)	*	*	*	*	3,2
Km. sykkelveinett med driftsstandard A	0	0	0	0	0

*Tall ikke tilgjengelig

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 9.0.32 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Sykkelprosjektet

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 2: I Oslo skal klima- og miljøvennlige transportløsninger være det naturlige førstevalget</i>				
Tiltak 1: Gjøre sykling trygt og attraktivt				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Ny sykkelinfrastruktur *		1,5 km	5,1 km	6,5 km
Oppgradering av eksisterende sykkelinfrastruktur **		3,2 km	6 km	5 km
Sykkelandel av hverdagsreiser i Oslo		8 %	9 %	10 %
Helårsdrift av sykkelveinett, antall km sykkelveinett med driftsstandard A, Bymiljøetatens høyeste driftsnivå ***		0 km	58 km	63 km

*Med ny tilrettelegging menes alle strekningsvise tiltak der det ikke fantes noe sykkeltilrettelegging fra før av.

**Oppgradering: Kvalitetsheving på strekninger der det allerede finnes sykkeltilrettelegging. Inkluderer både mindre forbedringer som rødt dekke/utvidelse/beskyttelse av eksisterende sykkelfelt og ny type løsning for sykkel.

***BYMs driftstandard

4 Merknader til driftsbudsjett

Budsjettet for 2017 er styrket med 3,0 mill. for økt drift av sykkelveinettet. Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto

0,65 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.0.33 Investeringsbudsjett – Sykkelprosjektet

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
761	Sykkelprosjektet (MOS)			
00	Lønn og sosiale utgifter	6	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	126 672	100 000	181 193
03	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	0
04	Overføringsutgifter	29 180	0	0
Sum utgifter		155 858	100 000	181 193
07	Refusjoner	-29 180	-20 000	-36 239
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum inntekter		-30 984	-20 000	-36 239
Netto utgifter		124 874	80 000	144 954

Tabell 9.0.34 Investeringsoversikt – Sykkelprosjektet

761 Sykkelprosjektet (MOS)	Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge-start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
111 013 Gang- sykkelveier og sykkelparkering			181 193	400 000	400 000	400 000		Løpende
Sum investeringsutgifter			181 193	400 000	400 000	400 000		
111 013 Gang- sykkelveier og sykkelparkering	Investeringsmoms		-36 239	-80 000	-80 000	-80 000		
Sum kapittel finansiering			-36 239	-80 000	-80 000	-80 000		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			144 954	320 000	320 000	320 000		

Gang- sykkelveier og sykkelparkering

I revidert avtale for Oslopakke 3 er det lagt til grunn en økt satsing på sykkeltiltak i Oslo, og i handlingsprogrammet for 2017-2020 er det foreslått en økning de siste årene i perioden for å kunne igangsette tiltak som nå er i planleggingsfasen. I 2017 pågår arbeider

på Ekebergveien (Tallbergveien-Ljabrubakken), et prosjekt til 57,0 mill. og Dronning Blancas vei (57,0 mill.). Åkebergveien (35,0 mill.) og Hoffsvæien (59,0 mill.) planlegges med anleggsstart i 2017. Videre foreslås tiltak i bydelene med 20,0 mill. pr. år i økonomiplanperioden.

9.0.13 Klimaetaten

Tabell 9.0.35 Driftsbudsjett – Klimaetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
771	Klimaetaten (MOS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	0	0	22 458
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	0	32 854
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	0
14	Overføringsutgifter	0	0	5 000
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum utgifter		0	0	60 312
16	Salgsinntekter	0	0	0
17	Refusjoner	0	0	-5 000
18	Overføringsinntekter	0	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum inntekter		0	0	-5 000
Netto utgifter		0	0	55 312

1 Ansvarsområde

Klimaetaten ble etablert fra og med 01.07.2016 i tråd med byrådets vedtak i sak 1074/16 Klimaetaten. Etaten skal være en pådriver i kommunen for å nå klimamålene og bidra til at Oslo blir en klimarobust by.

Klimaetaten har ansvar for oppfølging av Klima- og energistrategi for Oslo, Klimatilpasningsstrategi for Oslo 2014-2030, og for forvaltning av fondet Tilskudd til klima- og energitiltak.

Etaten skal være et sentralt fagmiljø i kommunen. Etaten skal samarbeide med befolkningen, næringslivet, kunnskapsmiljøer, organisasjoner og andre offentlige myndigheter for å utvikle gode klimaløsninger i Oslo.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslos klimagassutslipp har økt siden 1991, og at det er nødvendig med en endring på flere områder dersom utslippstrenden skal snu. Klima- og energistrategien beskriver hvordan klimamålene kan nås.

Endring av energibruken er viktig. Byrådet vil fase ut all bruk av fossil energi i byen og ta i bruk mer lokalprodusert energi til vannbåren oppvarming av bygg. På den måten bidrar tiltak for å kutte klimagassutslipp også til et bedre lokalmiljø der helseskadelig, lokal forurensning reduseres. Transportformer som sykkel, gange og kollektivtransport må prioriteres for å kutte klimagassutslipp. Viktig i 2017 blir å tilrettelegge for en økning i andelen person- og varebiler som bruker fornybart drivstoff, og en økning i andelen tungtransport som kan benytte fornybart drivstoff. Arbeidet med å virkeliggjøre karbonfangst på Klemetsrud fortsetter i 2017.

Klimatilpasningsstrategi for Oslo 2014 – 2030 har seks hovedområder: vann, arealbruk, beredskap, infrastruktur, naturmiljø og helse. En av de største utfordringene Oslo må håndtere som en konsekvens av et endret klima, er økt nedbør og mer intense nedbørsperioder. Håndtering av overvann blir derfor et viktig satsingsområde. Arbeidet vil kreve en grønn infrastruktur som støtter den tradisjonelle grå infrastrukturen. Et økende behov for naturbaserte løsninger vil gi muligheter for grønne arbeidsplasser i Oslo og positive helseeffekter av grønn infrastruktur.

Etterspørsel etter nye klimaløsninger og klimatilpasning er viktig for å sikre at næringslivet er forberedt og bidrar til en samfunnsutvikling som er basert på fornybar energi og bærekraftige løsninger.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Klimaetaten skal være en pådriver for å gjennomføre klima- og energistrategien internt og eksternt i kommunen. For å sikre måloppnåelse, innfører byrådet klimabudsjetter fra 2017. Ambisjonen med klimabudsjettene er å være tydelige og konkrete på hva som er Oslos klimamål, hvor store utslippsreduksjoner som må oppnås, og hvem i kommunen som har ansvaret for gjennomføring av tiltakene. Klimaetaten skal ha en sentral rolle i å følge opp og videreutvikle dette styringsverktøyet. Etaten skal drive utadrettet virksomhet som dekker kommunikasjon og samarbeid med forskjellige interessegrupper. Samtidig skal Klimaetaten initiere enkelte nøkkeltiltak, som for eksempel etablering av energistasjoner for fornybart drivstoff.

Tabell 9.0.36 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Klimaetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Klimagassutslippene skal halveres innen 2020 sammenlignet med 1990-nivå</i>				
Tiltak 1: Følge opp klimabudsjettene og handlingsplanen for klima og energi				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Maksimalt utslipp i tonn CO ₂ -ekvivalenter*				1 195 000

*CO₂-ekvivalent er en omregning av flere typer drivhusgasser til CO₂.

Utslippsstatistikk fra SSB oppdateres ikke kontinuerlig. Utviklingen i CO₂-utslipp i Oslo vil bli basert på beregninger på utvalgte måleindikatorer.

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet 55,0 mill. for avsetning til klimatilstand i 2017. Etaten har fått 2,4 mill. overført fra Bymiljøetaten i lønnsmidler. Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med

netto 0,06 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017.

9.1 MILJØ- OG SAMFERDSEL - SELVFINANSIERENDE

Vann, avløp, renovasjon og tilskudd til klima- og energiltak er selvfinansierende tjenester. Selvfinansierende innebærer at tjenestene finansieres av gebyrer beregnet etter selvkostprinsippet i henhold til statlige retningslinjer. Gebyrene er regulert i egne lover og forskrifter.

Det fremgår av retningslinjene for beregning av selvkost at kundene kun betaler for tjenester de selv har nytte av og dagens kunder skal ikke subsidiere bruken til senere generasjoner. Når det gjelder tilskudd til klima- og energiltak finansieres kapittelet av Klima- og energifondet.

9.1.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Miljø- og samferdsel - selvfinansierende

Figur 9.1.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Miljø- og samferdsel - selvfinansierende

Beløp i mill.

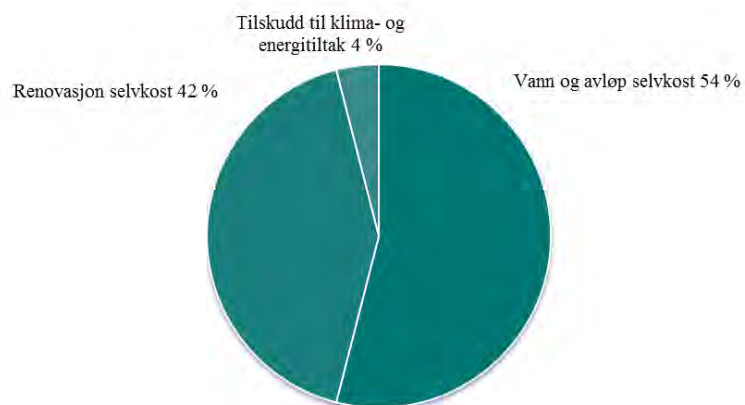
Driftsbudsjettet	Budsjett - økonomiplan				
	Dok 3 2016	2017	2018	2019	2020
Sum utgifter	1 826,0	1 822,8	1 811,4	1 810,0	1 813,0
Sum inntekter	-2 330,2	-2 333,7	-2 361,0	-2 473,0	-2 544,4
Netto utgifter	-504,2	-510,9	-549,6	-663,0	-731,4
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett	3,1 %				

I 2017 øker bruken av klima- og energifondet til 60,0 mill.

Brutto driftsutgifter for 2017 fordeler seg slik:

Store investeringer i økonomiplanperioden:

- Oset rentvannbasseng 1 346,0 mill., hvorav 935,0 mill. i økonomiplanperioden.
- Skullerud- Enebakk overføringsledning 500,0 mill., hvorav 455,0 mill. i økonomiplanperioden.
- Opprydning i gammelt avfallsdeponi på Langøyene 122,0 mill.

9.1.2 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

Tabell 9.1.1 Økonomiplanoversikt – Miljø og samferdsel selvfinansierende

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto *)	1 826,0	1 727,0	1 740,1	1 746,2	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	1 826,0	1 826,0	1 826,0	1 826,0	1 826,0
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer					
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold		-33,3	-33,3	-33,3	-33,3
= Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	1 826,0	1 792,7	1 792,7	1 792,7	1 792,7
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte		-0,5	-1,1	-1,7	-1,7
+/- Spesifiserte rammeendringer		-13,1	-23,6	-24,1	-21,1
+/- Uspesifiserte rammeendringer		0,0	-0,3	-0,6	-0,6
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		-13,6	-25,0	-26,4	-23,4
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		43,7	43,7	43,7	43,7
= ØKONOMIPLAN (brutto)	1 826,0	1 822,8	1 811,4	1 810,0	1 813,0
Salgs- og leieinntekter	-2 312,4	-2 322,4	-2 350,2	-2 462,8	-2 534,3
Refusjoner	-15,4	-10,1	-10,1	-10,1	-10,1
Overføringsinntekter	-2,4	-1,2	-0,6	0,0	0,0
= Sum driftsinntekter	-2 330,2	-2 333,7	-2 361,0	-2 473,0	-2 544,4
= ØKONOMIPLAN (netto)	-504,2	-510,9	-549,6	-663,0	-731,4

Reelle endringer i aktivitet i forhold til Dok 3 2016
*) 2016 prisnivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Det er innarbeidet justering mellom artsgrupper for at budsjettet skal fremstå med mest mulig korrekt fordeling på artsgrupper. Dette har ingen konsekvenser for kapitlets nettoramme.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

På kap. 770 Tilskudd til klima- og energitiltak er redusert og styrket med 0,5 mill. i engangsbevilgninger. Dette gir ingen endring i netto ramme for kapitlet.

Spesifiserte rammeendringer

På kap. 620 Vann- og avløpsetaten er det innarbeidet 9,0 mill. til rehabilitering VEAS, 7,4 til sikkerhetstiltak på skjermingsverdige objekter og 21,0 mill. til utredning av investeringsprosjekter. Engangsbevilgning gitt i 2016 til følgende tiltak er ikke videreført: 14,0 mill. til økt behov for konsulentbistand, 20,5 mill. til utredning av investeringsprosjekter, 5,0 mill. til vannmålerprosjektet.

På kap. 640 er det innarbeidet 7,0 mill. til økt behandlingskost EGE, 6,0 mill. til driftsfølgvirkninger

nye anlegg, 6,0 mill. til utredningsmidler investering, 2,0 mill. som følge av endret fordeling av administrasjonskostnader mellom selvkost og næring. Engangsbevilgning på 10,0 mill. til utredningsmidler i 2016 er ikke videreført. Det er videre lagt inn besparelse på 30,0 mill. som følge av nye innsamlingskontrakter. På kap. 770 er det lagt til 27,0 mill. i økt tilsagnsramme til klima og energitiltak.

Forventet lønn- og prisutvikling

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 37,9 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 10,8 mill.

Salgs- og leieinntekter

Endringene gjenspeiler foreslåtte gebyrendringer for vann, avløp og renovasjon.

Tabell 9.1.2 Netto driftsbudsjett – Miljø og samferdsel selvfinansierende

Beløp i mill.

Netto driftsbudsjett pr kapittel		Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
620	Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	-520,4	-529,5	-531,6	-607,8	-660,5
640	Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)	-23,7	-49,2	-58,8	-96,0	-111,8
770	Tilskudd til klima- og energiltak (MOS)	39,8	67,8	40,8	40,8	40,8
Sum	Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	-504,2	-510,9	-549,6	-663,0	-731,4

Tabell 9.1.3 Brutto investeringsbudsjett – Miljø og samferdsel selvfinansierende

Beløp i mill.

Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
620	Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	1 677,1	1 800,9	1 788,1	1 978,2
640	Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)	165,1	135,9	76,0	14,0
ØKONOMIPLAN (brutto)		1 842,2	1 936,8	1 864,1	1 992,2

9.1.3 Vann- og avløpsetaten selvkost

Tabell 9.1.4 Driftsbudsjett – Vann- og avløpsetaten selvkost

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
620	Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	346 628	360 380	376 754
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	248 429	329 787	324 783
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	250 164	280 778	277 061
14	Overføringsutgifter	90 307	4 272	4 366
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	323 365	0	0
Sum utgifter		1 258 893	975 217	982 964
16	Salgsinntekter	-1 445 870	-1 487 735	-1 504 404
17	Refusjoner	-18 867	-7 869	-8 074
18	Overføringsinntekter	-32	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-323 365	0	0
Sum inntekter		-1 788 134	-1 495 604	-1 512 478
Netto utgifter		-529 241	-520 387	-529 514

1 Ansvarsområde

Vann- og avløpsetaten skal sørge for sikker og trygg drikkevannsforsyning til byens innbyggere og næringsliv. Etaten skal håndtere avløpsvannet slik at byens miljø, vassdrag og fjord blir ivaretatt. Etaten skal forvalte ressurser og energipotensial i vann og avløp på en miljøvennlig og kostnadseffektiv måte, og bidra til å ivareta byens blågrønne struktur.

Vann- og avløpsetaten har ansvaret for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunale anlegg for vannforsyning og avløpshåndtering. Etaten forvalter samfunnskritisk infrastruktur til en verdi av nærmere 100 mrd. Vann- og avløpsetaten er en sentral produsent av biogass som benyttes som miljø- og klimavennlig drivstoff til blant annet busser og renovasjonsbiler. Vann- og avløpsetaten er en av flere etater som iverksetter tiltak for å bedre overvannshåndteringen i Oslo. Overvannshåndtering er et viktig tiltak i kommunens klimatilpasningsarbeid.

Lovgrunnlaget for etatens myndighetsansvar er forurensningsloven og dens forskrift, plan- og bygningsloven, vannressursloven, drikkevannsforskriften, vannforvaltningsforskriften, samt lov om kommunale vass- og kloakkavgifter.

2 Situasjonsbeskrivelse

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap definerer vann, mat, varme og trygghet som de fire mest grunnleggende behov for innbyggerne å få dekket. En svikt i vannforsyning og avløpshåndtering vil være kritisk for liv og helse. Befolkningsutviklingen er viktig for dimensjoneringen av de kommunale

tjenestene. Det er usikkerhet knyttet til befolkningsframskrivingene, og det er derfor utarbeidet tre alternativer for utviklingen. I tillegg til det som ligger til grunn for budsjettet (kalt mellomalternativet), er det utarbeidet både et høyt og et lavt alternativ. Den siste framskrivingen for Oslo viser at mellomalternativet gir en befolkning på nærmere 926.000 i 2040, mens høyt alternativ gir nærmere 1 050 000 innbyggere og lavt alternativ noe over 800.000 innbyggere. Dette illustrerer det store mulige spennet i befolkningsutviklingen. Kommunerevisjonen har påpekt at det burde vises tydeligere at en annen befolkningsutvikling enn forutsatt kan få stor betydning for kommunens økonomiske handlefrihet ved at det påvirker både investeringsbehov og den løpende tjenesteytingen i kommunen. For å unngå forsyningsproblemer ved endret utvikling i befolkningen, arbeider Vann- og avløpsetaten tiltak blant annet for å redusere lekkasjetap, og for å redusere vannforbruket. Videre arbeider VAV med en rekke prosjekter som skal styrke forsyningssikkerheten, med utredning av alternativ vannforsyning som det viktigste.

Vann- og avløpsetaten viderefører arbeidet med sikring av ledningsnett og vannbehandlingsanlegg for å tilfredsstille de krav sikkerhetsloven setter til sikring av vitale nasjonale interesser. Også arbeidet med systemsikkerhet er høyt prioritert. Dette arbeidet medfører behov for betydelige investeringer i vann- og avløpsinfrastruktur i økonomiplanperioden.

Avløpsvannet fra Oslo behandles ved Bekkelaget renseanlegg (BRA) og ved Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS). Et utvidet Bekkelaget renseanlegg skal stå ferdig i 2020. VEAS er et interkommunalt samarbeid mellom Asker, Bærum og Oslo. For å overholde

krav til rensing og utslipp satt av Fylkesmannen i Oslo og Akershus og bidra til en ren Oslofjord, gjennomføres et omfattende vedlikeholdsarbeid med store investeringer i VEAS de nærmeste årene. Kostnadsramme for disse investeringene ble i 2014 vedtatt av Oslo bystyre. Frem til ferdigstilling i 2024 beskrives rehabiliteringsprosjektet som eget punkt i budsjettokumentet. Total kostnad for Oslos del av VEAS i 2017 er budsjettet med 206,0 mill. De største investeringsprosjektene i 2017 er blant annet biogassoppgradering, betongrehabilitering i prosesshaller, investeringer knyttet til VEAS-jord, RVR II (regnvannrensaneanlegg) og slamlagring i Rakkestad.

Klimaendringer med økte nedbørmengder, økt nedbørintensitet og flere temperatursvingninger har ført til stor belastning på ledningsnettet og renseanleggene. Investeringene i vann- og avløpsnettet må derfor økes for å bedre kapasiteten og hindre lekkasjer. Vann- og avløpsetaten ledet det tverretatlige arbeidet med å utvikle handlingsplanen for overvannshåndtering og dette arbeidet har blitt fullført i 2016. Oppstart av gjennomføring av handlingsplanen blir en viktig tverrsektoriell oppgave i 2017. Gjenåpning av vassdrag og bekker bidrar til økt robusthet mot klimaendringer.

Tabell 9.1.5 Nøkkeltall – Vann- og avløpsetaten selvkost

Kap. 620 Vann og avløpsetaten- selvkost	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Antall henvendelser via selvbetjeningsløsninger		0	0	0	0
Gjennomføringsprosent for investeringsbudsjettet		56,9 %	77,0 %	90,8 %	91,0 %
Mengde produsert biogass i Nm ³	141 4898	199 3417	205 3918	155 4257	160 6453
Vannproduksjon målt i mill. m ³ pr år	102,00	101,20	100,90	96,90	93,60
Antall ledningsreparasjoner	222	180	188	166	203
Antall brudd på servicegarantien som er registrert	3	12	13	15	23
Behandlet avløpsvann, mill. m ³ pr år	121,00	118,60	110,60	126,10	127,30
Antall kjelleroversvømmelser pga. kloakkstopp	7	38	32	42	19
Antall kjelleroversvømmelser i forbindelse med nedbør	21	3	9	28	14
Antall meter gjenåpning av elver og bekker		220	300	200	650
5 % reduksjon i forbruk av fossile energikilder (målt i fht. 2015-nivå)					0
Antall avvik på utslippstillatelse Bekkelaget (nitrogen og fosfor)				1	0

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 9.1.6 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Vann- og avløpsetaten selvkost

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Klimagassutslippene skal halveres innen 2020 sammenlignet med 1990-nivå</i>				
Tiltak 1: Øke produksjon av fossilfritt drivstoff				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
% oppgradert rågass til drivstoff		75 %	>80 %	≥80 %
<i>Mål 3: Oslo skal være en grønn og levende by</i>				
Tiltak 1: Redusere forurensende utslipp til vassdrag og fjord				
Tiltak 2: Sikre vannforsyningen				
Tiltak 3: Intensivere fornying av ledningsnettet vann				
Tiltak 4: Redusere lekkasjer og annet vanntap				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andel (%) vannprøver fra badeplasser ved fjorden som tilfredsstiller kravene til god badevannskvalitet		92 %	100 %	> 95 %
Andel nettprøver som tilfredsstiller kravene i drikkevannsforskriften		100 %	100 %	100 %
Fornylestakt vann > 1,2 % (3-årig glidende gj.snitt 2015-18)		1 %	1 %	1 %
Prosent vannlekkasje fra vannledninger		37,0 %	<28 %	<35 %
<i>Mål 4: Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressurs håndtering</i>				
Tiltak 1: Intensivere fornying av ledningsnettet avløp				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Fornylestakt avløp > 1,5 % (3-årig glidende gj.snitt 2015-18)		1 %	> 1,4 %	> 1,6 %
<i>Mål 5: Oslo skal være en trygg by med god beredskap</i>				
Tiltak 1: Vann- i by, gjenåpne bekker/elver				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Antall meter gjenåpnet bekker/elver		650	≥ 200	≥ 200

4 Merknader til driftsbudsjett

Beregningsgrunnlaget for gebyrene består av drifts og kapitalkostnader. Det er innarbeidet 7,4 mill. til sikkerhetstiltak på skjermingsverdige objekter, 21,0 mill. til utredningsarbeid på investeringsprosjekter og ytterligere 9,0 mill. til rehabilitering av VEAS.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 25,4 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 7,7 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.1.7 Investeringsbudsjett – Vann- og avløpsetaten selvkost

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)			
00 Lønn og sosiale utgifter	115 498	0	0
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	862 215	1 234 700	1 677 100
03 Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	3 235	0	0
04 Overføringsutgifter	0	0	0
Sum utgifter	980 948	1 234 700	1 677 100
07 Refusjoner	-13 451	0	0
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum inntekter	-13 771	0	0
Netto utgifter	967 177	1 234 700	1 677 100

Tabell 9.1.8 Investeringsoversikt – Vann- og avløpsetaten selvkost

620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
104003 Bjørvika	150 000	105 695	7 000	7 000	7 000	7 000	16 305	1/05 - 4/22
109008 Frognerelven	110 000	96 100	13 900	0	0	0	0	1/09 - 4/17
109009 Hoffselven	108 000	67 800	13 200	12 000	15 000	0	0	1/10 - 4/19
110010 Alna II	170 000	149 000	16 500	4 500	0	0	0	1/11 - 4/18
111009 Majorstutunnelen	117 300	78 800	1 000	1 000	0	0	36 500	1/11 - 4/18
114002 Akerselva Øvre del III	85 000	52 900	29 000	3 100	0	0	0	1/14 - 4/18
114003 Ljanselva	100 000	11 100	34 000	14 000	10 000	16 100	14 800	1/14 - 4/21
114018 Bekkelaget avløpsrenseanlegg - utvidelse	2 740 000	712 000	450 000	550 000	400 000	450 000	178 000	1/14 - 4/20
115020 Risløkka saneringsplan	75 000	30 500	34 000	10 500	0	0	0	1/15 - 4/17
115021 Akerselva nedre II	90 000	23 000	22 000	45 000	0	0	0	1/15 - 4/18
116004 VAV - Ufordelte prosjekter			557 500	485 800	486 100	486 100		Løpende
116005 VAV - Rehabiliteringsplan vann			160 000	140 000	190 000	220 000		Løpende
116006 VAV - Rehabiliteringsplan avløp			67 000	111 000	190 000	221 000		Løpende
116007 VAV - Klosterenga	30 000	5 000	5 000	20 000	0	0	0	1/16 - 4/18
116008 VAV - Objektsikring	197 000	25 000	147 000	17 000	5 000	3 000	0	1/16 - 4/20
116009 VAV - Oset reservevann, ventilasjon, brannsikr	50 000	10 000	30 000	10 000	0	0	0	1/16 - 4/18
116010 VAV - Oset elsikkerhet	70 000	25 000	25 000	20 000	0	0	0	1/16 - 4/18
117013 Rentvannbasseng Oset	1 346 000		25 000	210 000	300 000	400 000	411 000	1/17 - 4/22
117014 Skullerud-Enebakk ny overføringsledning	500 000		5 000	100 000	175 000	175 000	45 000	1/17 - 4/22
117015 UV anlegg Oset	85 000		35 000	40 000	10 000	0	0	1/17 - 4/19
Sum investeringsutgifter			1 677 100	1 800 900	1 788 100	1 978 200		
Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			1 677 100	1 800 900	1 788 100	1 978 200		

Ufordelte prosjekter

Midlene i ufordelte prosjekter benyttes blant annet til mindre byutviklingsprosjekter, bekkeåpningsprosjekter, overvannshåndtering, utbedringer av dammer, sikring av vanntunneler og utbedringer på biogassanlegget. Oslo kommune skal ha et ledningsnett med god kapasitet og kvalitet.

Rehabilitering vann

Midlene i prosjektet rehabilitering vann benyttes til å fornye ledningsnett for å forhindre lekkasjer. Ledningsnett i Oslo er gammelt, og målet er å ta igjen vedlikeholdsetterlepet og holde tritt med forfall av ledningsnett.

Rehabilitering avløp

Midlene i prosjektet rehabilitering avløp benyttes til å utvikle avløpsnett ved å iverksette tiltak på overløp og risikoledninger, og forberede byen på å håndtere økte mengder overvann. Målet er å gjøre vassdrag og fjord renere og å hindre oversvømmelser.

Objektsikring

Drikkevannsforsyningen defineres som samfunnskri- tisk infrastruktur. Vann- og avløpsetaten har møtt til dels sterk kritikk fra bystyrets organer etter gjentatte rapporter fra Kommunerevisjonen om funn som karakteriseres som alvorlige for sikkerheten, herunder manglende objektsikring.

Vann- og avløpsetaten har etablert et omfattende sikkerhetsprogram for å øke sikkerheten til akseptabelt nivå. En del av programmet er et objektsikringsprosjekt. Utredning viser at det er behov for betydelige investeringer i objektsikringen i årene fremover for å imøtekomme sikkerhetsloven og forskrift om skjermingsverdige objekter. Det ble i budsjett 2016 bevilget 25,0 mill. og 25,0 mill. i 2017 til prosjektet. Kostnadsrammen foreslås økt fra 147 mill. til 197 mill. Vann- og avløpsetaten gjennomfører en ekstern kvalitetssikring av kostnadsestimatene.

Oset ventilasjon og brannsikring

Det er behov for å øke kostnadsrammen på prosjektet for å tilfredsstille forskriftskrav og pålegg fra Brann- og redningsetaten om utbedring av brannsikkerheten ved Gamle Oset. Det ble i budsjett 2016 bevilget 10 mill. i 2016 og 30 mill. i 2017. Byrådet foreslår at det bevilges ytterligere 10 mill. i 2017.

Oset elsikkerhet

Det er behov for å øke kostnadsrammen for å ta igjen etterslepet på vedlikehold av eksisterende anlegg. Det ble i budsjett 2016 bevilget 25 mill. i 2016 og 25 mill. i 2017. Byrådet foreslår at det bevilges ytterligere 20 mill. i 2017.

Rentvann- og beredskapsbassenger Oset

Midlene benyttes til å bygge nye rentvannbassenger ved Oset for å kunne utnytte kapasiteten ved Oset

fullt ut, øke tidsvinduet for nødvendig vedlikehold og reparasjoner ved planlagt og ikke-planlagt driftsstans, redusere sårbarheten og forlenge responstiden, slik at det blir noe bedre tid til å iverksette tiltak ved svikt i anlegget eller ved andre kritiske hendelser. Nye rentvannbassenger vil dermed dekke behovet for utjevningsskapasitet og for etablering av større beredskapsvolum. 1 346 mill. foreslås til dette prosjektet

Skullerud-Enebakkveien

Overføringsledning Skullerud – Enebakkveien skal sikre at vannforsyningen i bydel Søndre Nordstrand tilfredsstiller kravene til sikkerhet og robusthet som er nedfelt i drikkevannsforskriften. 500,0 mill. foreslås til dette prosjektet.

UV-anlegg Oset beredskapsanlegg

Prosjektet skal hindre vannbåren sykdom dersom det oppstår svikt i vannforsyningen. Ved å installere UV-anlegg på beredskapsanlegget, vil det kunne levere hygienisk tilfredsstillende vann for hele beredskapsanleggets kapasitet. Ca. 80 % av vannet har i dag kun en hygienisk barriere (klor). Drikkevannsforskriften stiller krav om to hygieniske barrierer. Beredskapsanlegget vil bli benyttet dersom hovedkilden faller ut. Dette er et viktig tiltak i beredskapssammenheng. 85,0 mill. foreslås til dette prosjektet.

9.1.4 Renovasjonsetaten selvkost

Tabell 9.1.9 Driftsbudsjett – Renovasjonsetaten selvkost

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
640	Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	148 186	151 277	199 064
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	354 409	452 477	438 610
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	184 758	194 649	125 701
14	Overføringsutgifter	1 212	2 592	3 115
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	21 007	0	0
Sum utgifter		709 572	800 995	766 490
16	Salgsinntekter	-742 140	-824 653	-815 712
17	Refusjoner	-4 699	0	0
18	Overføringsinntekter	-603	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-21 007	0	0
Sum inntekter		-768 448	-824 653	-815 712
Netto utgifter		-58 876	-23 658	-49 222

1 Ansvarsområde

Renovasjonsetaten skal ivareta den kommunale renovasjon (husholdningsavfall) på en miljø- og kostnadseffektiv måte. Dette ansvaret er hjemlet i forurensningsloven.

Etatens tjenester overfor husholdningene er innsamling av sortert avfall i poser (matavfall, plastemballasje og restavfall) og papiravfall, mottak av avfall på gjenbruksstasjoner, minigjenbruksstasjoner, hageavfallsmottak, returpunkter for glass- og metallemballasje, miljøstasjoner for farlig avfall og årlig innsamling av farlig avfall og juletrær. I tillegg mottas tekstiler i utplasserte tekstiltårn i samarbeid med eksterne aktører.

2 Situasjonsbeskrivelse

I en kretsløpsbasert ressurs håndtering er avfallshåndtering og kildesortering sentralt. En av Renovasjonsetatens hovedutfordringer i økonomiplanperioden er å få flere av Oslos innbyggere til å kildesortere avfallet sitt for å nå målene om minimum 50 % materialgjenvinning og 1 % utsortert til ombruk. Samtidig skal alt farlig avfall tas forsvarlig hånd om.

Avfallsplan for Oslo kommune 2006-2009 (sak 239/06) er førende for etatens arbeid. En ny avfallsstrategi med perspektiv frem mot 2025 er utarbeidet i 2016. Strategien omfatter alle virksomheter som er lokalisert i Oslo, og har et mer regionalt perspektiv enn tidligere planer. Intensjonen er at det skal bli enklere å kildesortere riktig både hjemme, ute og på arbeid. For å oppnå dette skal etaten i nær dialog med planmyndigheten sikre etablering av gode integrerte avfalls løsninger i byutviklingsområdene, herunder

innføring av avfallssug, nedgravde løsninger og ombruksaktiviteter.

Oslos husholdninger skal legge mat- og plastavfallet i grønne og blå poser som så sorteres ut fra restavfallet i kommunens optiske sorteringsanlegg. Mange er flinke til å kildesortere og benytte seg av etatens tilbud. For å få flere til å kildesortere, vil etaten legge til rette for mer stedstilpassede løsninger i dialog med brukerne og videreføre etatens oppsøkende virksomhet.

Innsamling av avfall fra husholdningenes avfallsbeholdere er konkurranseutsatt. I innsamlingskontraktene er miljøfaktorer vektlagt, og renovasjonsbilene som benyttes går på biogass. I 2015 ble det inngått nye kontrakter for perioden oktober 2016 – oktober 2021. De nye kontraktene fremmer innovasjon, materialgjenvinning, reduksjon av klima- og miljøbelastning, og skal opprettholde høy kundetilfredshet.

Det er tilrettelagt for ombruk på alle etatens mottaksanlegg, og etaten arbeider aktivt med å forbedre og videreutvikle tilbudet. I tilknytning til ombruksaktiviteten har etaten samarbeid med aktører innen arbeidspraksis og nærmiljøarbeid i enkelte bydeler.

En annen utfordring er mangel på arealer hvor etaten kan etablere permanente anlegg for sin tjensteproduksjon. Renovasjonsetatens gjenbruksstasjoner på Haraldrud og Grønmo er midlertidige. For begge områder er reguleringsplanarbeid igangsatt. Det er nødvendig å imøtekomme arealbehovet for å opprettholde dagens tjensteproduksjon. Det er også viktig å sikre optimal utnyttelse av eksisterende anlegg, blant annet ved utvidede åpningstider.

Gitt de omfattende renovasjonstjenestene Oslo tilbyr er gebyret på nivå med sammenlignbare byer. Renovasjonsgebyret beregnes etter størrelsen på restavfallsbeholderen. Dette gir husholdningene incentiver til å redusere mengden restavfall ved å sortere ut mest mulig av avfallet ved å benytte tjenester som papirinnsamling, gjenbruksstasjoner, returpunkter, miljøstasjoner og hageavfallsmottak.

Innsamlet restavfall, matavfall og plastemballasje leveres til Energigjenvinningsetatens anlegg til selvkostpris. Avfallsdeponiene på Grønmo og Rommen er stengt for mottak av avfall, men husholdningene belastes sin andel av utgiftene knyttet til etterdriften.

Renovasjonsetaten bidrar til å oppnå mål om reduksjon i CO₂-utslipp blant annet ved å stå for innsamling av restavfall som energigjenvinnes og blir til fjernvarme. Utsortert plast fra avfallet materialgjenvinnes. Utsortert matavfall blir til fornybart drivstoff (biogass) og biogjødsel. Deponigassen fra det stengte Grønmodeponiet tas ut og utnyttes til elektrisitet og varme ved forbrenning i gassmotorer. Ved forbrenning omgjøres metangass til CO₂. Dette gir en miljøgevinst da metan er ca. 20 ganger mer skadelig enn CO₂. I tillegg gir det en miljøgevinst ved at produsert elektrisitet og varme erstatter fossilt brensel.

Tabell 9.1.10 Nøkkeltall – Renovasjonsetaten selvkost

Kap. 640 Renovasjonsetaten- selvkost	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Avfallsmengder					
Antall tonn husholdningsavfall totalt	24 0232	22 8947	22 8655	22 5107	22 5192
Herav restavfall, mat og plastemballasje (henteordning)	12 1732	11 9894	12 0523	12 0290	11 8345
KOSTRA-indikatorer					
Antall kilo husholdningsavfall per innbygger	392	367	360	347	342
Antall husholdningsbesøkende på gjenbruksstasjonene	64 7475	67 6758	75 7304	79 6010	86 0638
Antall kg farlig avfall per innbygger**	2	2	2	5	5
Gebyrgrunnlag per innbygger (i kroner)	774	849	958	1 026	991
Kundetilfredshet					
Antall klager (innsamlingen) i % av antall tømninger	0,08 %	0,04 %	0,04 %	0,04 %	0,03 %
KTI (Avfallsbransjens kundetilfredshetsindeks)		75		79	

***Fra 2014 inkluderer tallene impregnert trevirke og asbest, da fraksjonen ble omdefinert til farlig avfall (hushold)*

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 9.1.11 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Renovasjonsetaten selvkost

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 4: Oslo skal ha en kretsløpsbasert ressursåndtering</i>				
Tiltak 1: Videreutvikle og utvide samarbeidet med ulike aktører for økt ombruksandel fra Renovasjonsetatens anlegg				
Tiltak 2: Videreføre handlingsutløsende kommunikasjonstiltak og utvikle tjenestetilbudet tilpasset Oslos demografi				
Tiltak 3: Overvåke mengder farlig avfall i avfallsstrømmer, som etaten kontrollerer, der det ikke skal forekomme farlig avfall (plukkanalyser), og igangsette tiltak der det forekommer avvik				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Andel tonn/ husholdningsavfall til ombruk ut fra egne anlegg	666 tonn	0,39 %	0,60 %	0,80 %
Andel tonn/ husholdningsavfall til materialgjenvinning	37 %	38 %	45 %	48 %
Andel farlig avfall i avfallsstrømmer der det ikke skal være farlig avfall	0,14 %	0,14 %	0,25 %	0,14 %

4 Merknader til driftsbudsjett

Nye innsamlingskontrakter med effekt fra oktober 2016 reduserer kostnader med 30,0 mill. i 2017. Det er lagt inn 7,0 mill. i økt behandlingskostnad til Energigjenvinningsetaten, 6,0 mill. i driftsfølgevirkninger av nye anlegg, 2,0 mill. som følge av endret fordeling av administrasjonskostnader mellom selvkost og næring, og 6,0 mill. i utredningsarbeid til

investeringsprosjekter. Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 11,5 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 3,0 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 9.1.12 Investeringsbudsjett – Renovasjonsetaten selvkost

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
640	Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)			
00	Lønn og sosiale utgifter	1 152	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	92 738	98 100	165 100
03	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	0
04	Overføringsutgifter	0	0	0
Sum utgifter		93 889	98 100	165 100
07	Refusjoner	22	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum inntekter		-19	0	0
Netto utgifter		93 871	98 100	165 100

Tabell 9.1.13 Investeringsoversikt – Renovasjonsetaten selvkost

640 Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)		Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge- start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:									
113016	Gjenbruk diverse			32 056	9 000	9 000	9 000		Løpende
113017	Diverse IT-prosjekter			12 270	2 000	2 000	2 000		Løpende
113018	Diverse prosjekter			4 074	3 000	3 000	3 000		Løpende
113025	Smestad gjenbruksstasjon	251 426	173 426	20 000	58 000	0	0	0	1/13 - 4/18
114016	Grønmo-deponi - avvikling	57 200	21 600	21 700	13 900	0	0	0	1/14 - 4/18
116011	REN - Vårveien minigjenbruksstasjon	78 000	13 000	65 000	0	0	0	0	1/16 - 4/17
117 016	REN Langøyene opprydding	122 000		10 000	50 000	62 000	0	0	1/17 - 4/19
Sum investeringsutgifter				165 100	135 900	76 000	14 000		
Sum kapittel finansiering				0	0	0	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				165 100	135 900	76 000	14 000		

Gjenbruk diverse

Prosjektet gjelder i hovedsak vedlikehold av maskinpark på gjenbruksstasjonene. Anskaffelsene gjelder blant annet utvikling av nye gjenbruksstasjoner, anleggsmidler til gjenbruksstasjonene og prosjektet bevisbasert adgangskontroll.

Diverse prosjekter

Prosjektet gjelder i hovedsak utskiftning av anleggsmidler slik som anskaffelser av elbiler til etatens kunde- og driftsavdeling.

Diverse prosjekter IT

Det er behov for midler til IT-investeringer. Renovasjonsetaten arbeider med å utvikle elektroniske tjenester både mot husholdningene og transportørene.

Langøyene

Langøyene ligger i Nesodden kommune, men eies og forvaltes av Oslo kommune. Langøyene fungerte som Oslo kommunes avfallsdeponi fra 1908-1948. I denne perioden ble det levert både husholdningsavfall og næringsavfall til deponiet. Det er gjennomført miljøtekniske undersøkelser av det gamle deponiet. Undersøkelsen viste at massene i deponiet er sterkt forurenset av tungmetaller og organiske miljøgifter samt at grunnvannet i deponiet er forurenset. Det er avsatt midler på investeringsbudsjettet til REN-selvkost til dekning av 50 % av kostnadene til opprydding på Langøyene (122,0 mill. eks. mva.) Dette er et viktig tiltak for å sikre en ren fjord og ta vare på det biologiske mangfoldet. Det vises til omtale av kap. 425 under Byrådsavdeling for byutvikling, hvor bykassens andel av opprydding på Langøyene er budsjettet.

9.1.5 Tilskudd til klima- og energitiltak

Tabell 9.1.14 Driftsbudsjett – Tilskudd til klima- og energitiltak

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
770	<i>Tilskudd til klima- og energitiltak (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	4 641	2 500	3 514
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	17 339	10 280	6 228
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	2 867
14	Overføringsutgifter	25 931	37 000	60 727
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	0	0	0
Sum utgifter		47 911	49 780	73 336
16	Salgsinntekter	0	0	-2 257
17	Refusjoner	-3 858	-7 550	-2 052
18	Overføringsinntekter	0	-2 400	-1 231
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-9 352	0	0
Sum inntekter		-13 210	-9 950	-5 540
Netto utgifter		34 701	39 830	67 796

1 Ansvarsområde

Klima- og energifondet (tidligere Enøkfondet) ble opprettet i 1982. I henhold til vedtektene skal fondsmidlene brukes til å stimulere til gjennomføring av tiltak som reduserer klimagassutslippene fra bygg og anlegg i Oslo, gi redusert og/eller mer effektiv energibruk samt øke andelen bruk av fornybar energi. Dersom slike tiltak også har en gunstig virkning på utslipp av lokal luftforurensning, skal dette inngå i tilskuddsgrunnlaget.

Klimaetaten har ansvar for forvaltning av Tilskudd til Klima- og energitiltak.

2 Situasjonsbeskrivelse

Analysen viser at Oslos klimagassutslipp er økende, og at det er nødvendig med en endring på flere områder dersom utslippstrenden skal snu. Tilskudd til Klima- og energitiltak er et viktig virkemiddel for å stimulere til klimatiltak og energieffektivisering i privat sektor.

Tilskudd til Klima- og energitiltak har siden støtteordningen ble opprettet, utbetalt tilskudd på nærmere 550,0 mill. Det har gitt en akkumulert energieffektiviseringsgevinst på nærmere 1,57 TWh siden fondets opprettelse (1982) og en akkumulert CO₂-besparelse på nesten 80 000 tonn CO₂ siden 2008.

Byrådets klimamål tilsier at endring må skje raskt, og en miks av virkemidler er viktig. Det vil være behov for støtteordninger/incentivordninger til private (privatpersoner, borettslag, privat næringsliv) i tråd med fondets vedtekter, som for eksempel energieffektivisering, støtte til fornybar energi eller andre tiltak som det er hensiktsmessig å støtte. Økonomiske insentiver fungerer godt for å få til endring, og det er lagt opp til en tilskuddsramme på 60,0 mill. i 2017. Klima- og energifondet finansierer netto driftsutgifter på kap.770. Klima- og energifondet vil i perioden frem mot 2020 prioritere tilskudd til utfasing av oljefyring, energieffektivisering i bygg samt fremme nyere energi- og klimateknologi, blant annet i form av pilotprosjekter.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 9.1.15 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Tilskudd til klima og energitiltak

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Klimagassutslippene skal halveres innen 2020 sammenlignet med 1990-nivå</i>				
Tiltak 1: Oljefri oppvarming i 2020 – implementering av plan for utfasing av fyringsolje				
Tiltak 2: Bidra til CO2- reduksjoner og energieffektivisering ved ulike støtteordninger				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall oljefyrer initiert utfaset via Oljefri2020-prosjekt			200	200
Tilsagn i 2017 til støtte, beregnet reduksjon i CO2-utslipp				10 000 tonn pr år
Tilsagn i 2017 til støtte, beregnet reduksjon i energibehov*				40 GWh pr år
Utbetalt tilskudd i 2017 til tiltak, beregnet reduksjon i CO2-utslipp*				4 500 tonn pr år
Utbetalt støtte i 2017 til tiltak som gir reduksjon i energibehov*				25 GWh pr år

*Tilsagn om støtte gis med forutsetning om gjennomføring normalt i løpet av to år. Støtte utbetales når tiltak er gjennomført.

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er lagt til 27,0 mill. i økt tilsagnsramme for klima og energitiltak til 60,0 mill. (nettoeffekt) i 2017. Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,0 mill. jf. kapittel 17 Bud-

sjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 0,14 mill.

10.0 NÆRING OG EIERSKAP

Sektor for næring og eierskap omfatter områdene næringsutvikling, profilering, mangfold og inkludering i tillegg til kommunens oppfølging av eierskapet i aksjeselskaper og eiendomsforetakene.

10.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for næring og eierskap

Figur 10.0.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for Næring og eierskap

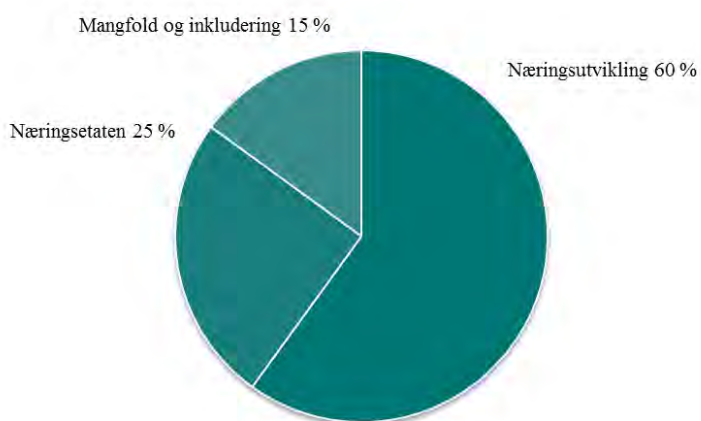
Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett - økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Sum utgifter	147,6	135,5	125,6	125,3	125,3
Sum inntekter	-30,8	-35,5	-35,5	-35,5	-35,5
Netto utgifter	116,8	100,0	90,1	89,8	89,8
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		0,2 %			

Investeringer i økonomiplanperioden:

- 10,0 mrd. til skoler
- 3,1 mrd. boliger til vanskeligstilte / nedsatt funksjonsevne
- 3,8 mrd. til sykehjem
- 2,8 mrd. til idrettsanlegg (inkl. mva.)
- 1,6 mrd. til barnehager
- 0,7 mrd. til Omsorg+
- 0,4 mrd. til omsorgsboliger

Brutto driftsutgifter for 2017 fordeler seg slik:

10.0.2 Utfordringer Næring og eierskap

Næring og mangfold

Oslo er en av Europas raskest voksende byer og vil fortsatt ha en sterk befolkningsvekst framover. Det innebærer at veksten i antall arbeidsplasser fortsatt må være høy for å opprettholde dagens nivå på velferd, inkludering og verdiskaping.

Norsk økonomi, inkludert nærings- og arbeidsliv i Oslo, står overfor store omstillingsutfordringer på grunn av grønt skifte og teknologiske endringer. Disse utviklingstrekkene utfordrer eksisterende næringsliv, men skaper også muligheter for innovasjon og nye næringer, inklusive innovasjon i offentlig tjenesteyting. Det er derfor viktig både å trygge og utvikle arbeidsplasser i eksisterende næringsliv, og skape nye bedrifter og arbeidsplasser gjennom gründerskap og innovasjon. Oslo har et sterkt og bredspektret nærings- og arbeidsliv og har gode forutsetninger for verdi- og jobbskaping som inkluderer alle. Byrådet styrker satsingen på entreprenørskap og næringsklyngeutvikling gjennom regionalt innovasjonsprogram.

Oslo har en generell høy sysselsetting, men den varierer betydelig mellom ulike grupper i samfunnet og mellom bydeler. Arbeidsledigheten spesielt blant enkelte innvandrergupper har stabilisert seg på et for høyt nivå. Byrådet vil styrke innsatsen for å få flere som står utenfor inn i arbeid gjennom koordinerte tiltak fra kommunens side. Det foreslås avsatt 10 mill. til sysselsettingsfremmende tiltak. Tiltakene skal sørge for at arbeidsledige får praktisk arbeidserfaring gjennom ansettelser i næringsliv, offentlig forvaltning og gjennom gründerskap og innovasjon. Ansettelsene skal være kompetansefremmende og føre til varig ordinær sysselsetting. De som ansettes skal støttes med norskopplæring, kurs og mentoring. Arbeidsmarkedsbedriftenes kompetanse skal benyttes aktivt. Aktuelle næringer vil være handel, reiselivhelse, helse og omsorg. Byrådet vil også motarbeide arbeidsledighet og utenforskap gjennom å tilrettelegge for sosialt entreprenørskap i bydeler med høy ledighet.

Oslo kommune har en viktig rolle som anskaffer, tilrettelegger og partner for næringslivet. Innovative offentlige anskaffelser og samhandling mellom forvaltning og næringsliv er sentrale virkemidler for å skape vekstbedrifter og arbeidsplasser. For å utløse flere selskapsetableringer og derigjennom flere arbeidsplasser er det behov for å utvikle samspillet mellom næringsliv, kunnskapssektor og forvaltning. Fremtidsrettede næringsklynger og gründermiljøer vil også være viktige samarbeidsaktører for kommunen. Byrådet vil videreføre arbeidet med å utvikle gode vertskaps tjenester for utenlandske arbeidstagere og studenter.

Oslo har et potensial for å tiltrekke seg flere selskapsetableringer, investeringer og besøkende. Oslos betydning som innfallspport til Norge er stor og både det urbane og nærheten til naturen er viktige kvaliteter for Oslo som etableringssted, reisemål og foretrukket alternativ for store arrangementer og internasjonale fagkongresser. Profileringsstrategien for Osloregionen skal gjøre Oslos fortrinn internasjonalt kjent gjennom verdiene banebrytende, berikende og ekte. Byrådet viderefører satsingen på reiselivsmarkedsføring.

Byer som har en god kultur for inkludering og toleranse lykkes også best med jobbskaping og sysselsetting. Mangfoldet i befolkningen er en styrke. Mangfold tilfører ny kompetanse, fremmer innovasjon og utvider markeder. Det siste tiåret har mellom 15 og 25 000 innvandrere årlig kommet til Oslo for å studere og arbeide, hvorav mellom 8 og 10 000 blir boende i Oslo. Mangfolds- og integreringspolitikken skal fremme inkludering av alle personer uavhengig av kjønn, etnisitet, nedsatt funksjonsevne og seksuell orientering. Vekst i antall arbeidsplasser vil være avgjørende for god inkludering. Byrådet vil at våre arbeidsmarkedsbedrifter skal være gode verktøy for å øke sysselsettingen i bydeler med særlige utfordringer.

Oslo utvikler seg til en internasjonal anerkjent kulturbyste i Europa. Oslo har et attraktivt og mangfoldig restaurant- og uteliv som er en berikelse for byen og til glede for beboere og tilreisende. Befolkningstilveksten og byutviklingen bidrar til en stadig økning i etterspørsel etter Næringsetatens tjenester. Bevilningssystemet er samlet sett et av de viktigste virkemidlene i norsk serverings- og alkoholpolitikk, der formålet er å bidra til seriøs næring, like konkurransevilkår og å sikre god alkoholhåndtering. Gjennom samarbeid med politiet og andre kontrollinstanser gjør kommunen en særskilt innsats for å bekjempe økonomisk kriminalitet, sosial dumping, arbeidslivskriminalitet, samt volds- og narkotikakriminalitet. Samarbeidet har ført til en forbedring i bransjen de senere årene.

Oslo skal være en trygg hovedstad, med god folkehelse og redusert skadelig alkoholbruk. Det har vært en nedgang i overskjenking, skjenking og salg til mindreårige, utelivsrelatert vold, og det er slått hardt ned på diskriminering i utelivet. Det har vært en nedgang på nær 50 % av utelivsrelatert vold i perioden 2012-2014, og den årlige trygghetsundersøkelsen viser at befolkningens følelse av trygghet i utelivet har økt med 18 % siden 2012. Byrådet vil gjennomføre skjenkekontroll gjennom det statlige prikktildelingssystemet, samtidig med ytterligere fokus på

veiledning og dialog, blant annet gjennom prosjektet Salutt (Sammen Lager Vi Utelivet Tryggere). God dialog mellom utelivsbransjen, politiet og kommunen er avgjørende for at Oslo skal være en åpen og inkluderende hovedstad med et mangfoldig restaurant- og uteliv.

Eierskap

Oslo kommune har fire eiendomsforetak: Boligbygg Oslo KF, Undervisningsbygg Oslo KF, Omsorgsbygg Oslo KF og Kultur- og idrettsbygg Oslo KF. Foretakene har eierskapet og forvaltningsansvaret for bygningsmassen i sin portefølje. Foretakene skal sikre verdibevarende og effektiv eiendomsforvaltning slik at kommunens verdier ivaretas og er godt egnet for brukerne. Byrådet vil fortsette å arbeide for å redusere vedlikeholdsetterslepet til kommunens eiendoms masse. Byrådet foreslår å øke bevilgningen til forvaltning, drift og vedlikehold av idrettsanleggene med 15 mill., 20 mill., 25 mill. og 30 mill. i årene 2017-2020. Byrådet tar på alvor at Oslo skal ha godt vedlikeholdte idrettsanlegg ved at det årlige beløpet til rehabilitering av idrettsanlegg dobles. Befolkningsvekst medfører behov for fortsatt satsning på bl.a. nye skoler, barnehager, idrettsanlegg og boliger til vanskeligstilte. Byrådet har mål om 3 000 nye barnehageplasser innen 2019. Byrådet foreslår for 2017 en samlet investeringsramme for eiendomsforetakene på 8,44 mrd.

Eiendomsforetakene er viktige aktører for å bidra til at byrådets klimamål nås. Viktige tiltak er arbeidet med å få flere fossilfrie byggeplasser, bygge flere barnehager som pluss hus, samt at det bevilges midler til tiltak som reduserer energiforbruket. Byrådet foreslår å bevilge 55 mill. i 2017 til energieffektiviseringstiltak i Omsorgsbygg og det er satt av 20 mill. årlig til generelle klimatiltak som foretakene kan søke på.

Oslo kommune er en av landets største innkjøpere og investerer for milliardbeløp årlig. Det er svært viktig

at Oslo bruker sin innkjøpsposisjon til å sikre gode arbeidsforhold og godt læringsmiljø i de entreprenørene som vinner kontrakter i Oslo. Dette gjelder også tiltak for å bedre klima og miljø. Eiendomsforetakene har i enkelte prosjekt satt krav til f.eks. fossilfri byggeplass i sine kontrakter. I bygg- og anleggsbransjen, samt renholdsbransjen er arbeidslivskriminalitet et generelt problem. Det er viktig at Oslo kommune gjennom sine kontrakter motarbeider arbeidslivskriminalitet og bidrar til et organisert arbeidsliv i tråd med den norske modellen. Dette er noe byrådet vil følge tett opp i årene fremover.

Oslo Havn er Norges største havn og er en viktig del av samferdselsinfrastrukturen i vår region. Målsettingen er at mer gods transporteres gjennom Oslo havn og en havn som nærmer seg nullutslipp, bidrar til en mer miljøvennlig skipstrafikk. Oppfølging av Fjordbyvedtaket er også en viktig rolle Oslo Havn har.

Kommunens verdier i aksjeselskaper er betydelig. Aktivt og godt eierskap er viktig for å ivareta kommunens verdier og langsiktige interesser. Det er viktig å velge godt sammensatte og kompetente styrever. Det er igangsatt en prosess med revidering av kommunens eierskapsprinsipper som setter rammer for eierskapspolitikken.

Byrådsavdeling for næring og eierskap har ansvaret for kommunens eierskap i E-CO Energi Holding AS, Hafslund ASA, Klemetsrudanlegget AS, Fjellinjen AS, Kareas-Varbas AS, Oslo Produksjon & Tjenster AS, ITAS amb AS, ILAS AS, AS Fossheim Verksteder, Filmparken AS, Oslo Konserthus AS, AS Rosenkrantzgt. 10, Oslo Nye Teater AS, Oslotech AS, Oslo Business Region AS, Gamle Oslo Tre og Tekstil AS, Balder AS, Bydelenes Produksjonstjeneste AS, Nordpolen Industrier AS, Unikum AS og Kabelgata 10 AS. Det vises forøvrig til omtale under kap. 901 Utbytte fra aksjeselskaper.

10.0.3 Byrådets mål for næring og eierskap

Gjennom et aktivt eierskap og en offensiv nærings- og mangfoldpolitikk skal byrådet bidra til en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Byrådet vil stimulere entreprenørskap og jobbskaping lokalt, og bidra til utvikling av ledende innovasjons-

miljøer som styrker jobbskaping både i nye og eksisterende næringer. Byrådets visjon og kommunens behov skal være utgangspunkt for en helhetlig næringspolitikk rettet mot utvikling av en grønn og smart byutvikling.

Tabell 10.0.1 Byrådets mål for næring og eierskap

Mål	Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1 Oslo skal ha høy og bærekraftig sysselsetting for alle	Oslo Business Region, Arbeidsmarkedsbedriftene
2 Oslo skal ha et grønt, innovativt og nyskapende by- og næringsliv	Næringsetaten, Oslo Business Region
3 Oslo skal være en åpen og inkluderende by	Enhet for mangfold og integrering, Næringsetaten, Oslo Business Region
4 Oslo kommune skal forvalte og drifte kommunale bygg, slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne.	Boligbygg Oslo KF, Omsorgsbygg Oslo KF, Undervisningsbygg Oslo KF, Kultur og idrettsbygg Oslo KF, Oslo havn KF
5 Oslo kommune skal ha et aktivt og godt eierskap	Aksjeselskap og kommunale foretak

10.0.4 Økonomiplanskjema med spesifikasjoner av endringer

Tabell 10.0.2 Økonomiplanoversikt – Næring og eierskap

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto *)	147,6	104,9	104,7	104,4	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	147,6	147,6	147,6	147,6	147,6
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer					
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold		-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
= Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	147,6	146,7	146,7	146,7	146,7
+/- Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte		-24,9	-34,5	-34,5	-34,5
+/- Spesifiserte rammeendringer		11,0	11,0	11,0	11,0
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-0,2	-0,4	-0,7	-0,7
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		-14,1	-23,9	-24,2	-24,2
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		2,8	2,8	2,8	2,8
= ØKONOMIPLAN (brutto)	147,6	135,5	125,6	125,3	125,3
Salgs- og leieinntekter	-19,1	-24,1	-24,1	-24,1	-24,1
Refusjoner	-2,3	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
Overføringsinntekter	-9,4	-9,9	-9,9	-9,9	-9,9
= Sum driftsinntekter	-30,8	-35,5	-35,5	-35,5	-35,5
= ØKONOMIPLAN (netto)	116,8	100,0	90,1	89,8	89,8

*) 2016 prisenivå

Endringer i forhold til budsjett 2016

Andre aktivitetsnøytrale forhold (AAF)

459 Næringssetaten; korrigering av mva. mellom artsgrupper men gir ingen nettoeffekt.

Tidsbegrensede tiltak (ETB)

354 Mangfold og integrering; 0,9 mill. i engangstilskudd i 2016 er ikke videreført i 2017.

356 Inkluderings tiltak; det er avsatt 5 mill. til frivillighet, mangfold og inkludering i 2017.

455 Næringsutvikling; 34,0 mill. til X-Games er ikke videreført i 2017. Regionalt innovasjonsprogram er styrket med 5 mill. årlig i avsetning.

Spesifiserte rammeendringer (ADE)

354 Mangfold og integrering; 0,5 mill. til styrket saksbehandling ved omdisponering mellom arter.

356 Inkluderings tiltak; det er avsatt 0,5 mill. til etablering og drift av rådet for kjønns mangfold.

455 Næringsutvikling; det er avsatt 5 mill. årlig til Regionalt innovasjonsprogram. Det er bevilget 10 mill. til sysselsettingstiltak i 2017 og resten av økonomiplanperioden.

459 Næringssetaten; 1,2 mill. til fornyings- og skjenkebevilling etter valget i 2015 er gjennomført og

derfor ikke videreført i 2017, SALUTT-prosjektet reduseres med 0,5 mill. i 2017 i hht prosjektplanen, 0,25 mill. til implementering av nytt prikkessystem er gjennomført og bortfaller i 2017. Som følge av inntektsøkning er utgiftsrammen økt med 4,99 mill.

Uspesifiserte rammeendringer (RAM)

Samlet uspesifisert rammereduksjon for sektoren er på 0,2 mill. i 2017 økende til 0,7 mill. i 2020.

Forventet lønns- og prisutvikling

Det er innarbeidet forventet lønns- og prisjustering på til sammen 2,8 mill. jf. kap. 17 Budsjettekniske merknader

Salgs- og leieinntekter

Inntektene er økt med 4,99 mill. under kap. 459 Næringssetaten.

Refusjoner

Refusjoner er redusert 0,82 mill. under kap. 459 Næringssetaten, og gjelder en nedjustering av mva-refusjon uten nettoeffekt for rammen.

Overføringsinntekter

Statstilskudd under kap. 354 Mangfold og integrering er økt med 0,51 mill. inkludert prisomregning.

Tabell 10.0.3 Netto driftsbudsjett – Næring og eierskap

Beløp i mill.

Netto driftsbudsjett pr kapittel	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
354 Enhet for mangfold og integrering (NOE)	13,8	13,1	13,0	13,0	13,0
356 Inkluderings tiltak (NOE)	4,0	9,6	4,6	4,6	4,6
455 Næringsutvikling (NOE)	69,5	48,1	43,5	43,5	43,5
459 Næringssetaten (NOE)	29,5	29,1	28,9	28,7	28,7
Sum Næring og eierskap (NOE)	116,8	100,0	90,1	89,8	89,8

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale under det enkelte kapittel.

Tabell 10.0.4 Brutto investeringsbudsjett – Næring og eierskap

Beløp i mill.

Brutto investeringsbudsjett	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)	384,0	197,0	223,0	50,0
175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	117,4	61,4	11,4	0,0
185 Forskjellige utbedringstiltak (NOE)	15,0	15,0	15,0	15,0
ØKONOMIPLAN (brutto)	516,4	273,4	249,4	65,0

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 10.0.5 Netto driftsbudsjett – Foretak næring og eierskap

		<i>Beløp i mill.</i>			
		Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Netto driftsresultat pr kapittel					
060	Oslo Havn KF (NOE)	-68,8	-70,7	-70,7	-70,7

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av budsjettet under Oslo Havn KF.

Tabell 10.0.6 Brutto investeringsbudsjett – Foretak næring og eierskap

		<i>Beløp i mill.</i>			
		Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Brutto investeringsbudsjett					
060	Oslo Havn KF (NOE)	107,5	285,7	131,5	100,5
ØKONOMIPLAN (brutto)		107,5	285,7	131,5	100,5

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under Oslo Havn KF.

10.0.5 Enhet for mangfold og integrering

Tabell 10.0.7 Driftsbudsjettet – Enhet for mangfold og integrering

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>354 Enhet for mangfold og integrering (NOE)</i>				
10	Lønn og sosiale utgifter	5 211	5 434	6 076
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	2 410	1 647	1 651
14	Overføringsutgifter	9 875	11 088	10 271
Sum utgifter		17 496	18 169	17 998
16	Salgsinntekter	-275	0	0
17	Refusjoner	-619	0	0
18	Overføringsinntekter	-4 460	-4 400	-4 913
Sum inntekter		-5 354	-4 400	-4 913
Netto utgifter		12 142	13 769	13 085

1 Ansvarsområde

Enhet for mangfold og integrering (EMI) er kommunens operative enhet for særlige innsatser på inkluderingsfeltet. EMI skal gi informasjon om Oslo og norske samfunnsforhold til nye innvandrere, gi råd og veiledning til kommunale virksomheter i mangfold- og inkluderingsarbeidet og drive holdningsarbeid knyttet til OXLO-charteret – Oslo en by for alle.

EMI forvalter kommunale og statlige tilskuddsordninger etter forskrift om Oslo kommunes tilskudd til integrerings- og mangfoldstiltak.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo er preget av høy innvandring fra Europa og verden for øvrig. I 2015 ankom ca. netto 10 000 nye innbyggere fra utlandet til Oslo. Denne innvandringen besto av arbeidsinnvandrere (ca. 54 %), studenter

(ca. 12 %), familiejenforente (ca. 26 %) og nye flyktninger (ca. 8 %). 25 % av byens befolkning kjenner til OXLO som symbol for Oslo som en by for alle.

Familie- og kjønnsrollemønstre i minoritetsbefolkningen er i endring – inntekt, utdanning og familiemønstre blir mer lik den etnisk norske majoriteten. I enkelte minoritetsmiljøer

utøves sosial kontroll som begrenser barn, ungdom og unge kvinners frihet og sosiale omgang. I disse miljøene er det også vanskelig å framstå som homofil, lesbisk, bifil eller transkjønnet. Nye kristne menigheter, den katolske kirke og muslimske trossamfunn er i vekst. I minoritetsbefolkningen deltar 1 av 3 i frivillig arbeid, sammenlignet med 1 av 2 i majoritetsbefolkningen. Den sivile mobiliseringen for in-

kludering er styrket, spesielt i tilknytning til flyktningkrisen i 2015.

Mens levekår blant lesbiske, homofile og bifile i hovedsak er på nivå med befolkningen for øvrig, har lesbiske og homofile med minoritetsbakgrunn, bifile menn og kvinner, og transpersoner noe dårligere levekår.

Kommunens bydeler, etater og foretak skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen. To av tre virksomheter gir opplæring til sine ansatte om likeverdige tjenester, og iverksetter tiltak mot diskriminering. Ni av ti har iverksatt rekrutteringstiltak, og tre av fire har tiltak som tilrettelegger tjenestetilbudet for brukere med ulike bakgrunn.

Enhet for mangfold og integrering (EMI) iverksetter særlige innsatser innenfor tre områder på inkluderingsfeltet:

Nyankomne innvandrere

- Informasjon om møteplasser og tilskuddsordninger

Inkludering og deltakelse

- Kursing av innvandrersorganisasjoner om foreningsdrift og demokrati
- Tiltak som styrker minoritetsungdoms og minoritetskvinnens stilling
- Tilskudd til innvandrersorganisasjoner som vertskap for innvandrere
Veiledning til bydeler om brukerinvolvering og bruk av guide for likeverdige tjenester

Holdnings- og antidiskrimineringstiltak

- OXLO-uka og OXLO-konferansen
- Samarbeid med Skeiv Verden om å informere om kjønns mangfold og seksualitet i innvandremiljøer
- Mobilisering av innvandrersorganisasjoner mot intoleranse og ekstremisme

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 10.0.8 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Enhet for mangfold og integrering

Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 3: Oslo skal være en åpen og inkluderende by

Tiltak 1: Veilede virksomheter ift guide for likeverdige tjenester

Tiltak 2: Forankre OXLO Oslo Extra large budskapet blant Oslos innbyggere

Tiltak 3: Involvere innvandrersorganisasjoner i rollen som vertskap for nye Osloborgere.

Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Andel virksomheter med tilbud tilrettelagt for brukere med minoritetsbakgrunn		76 %	80 %	82 %
Antall ansatte i Oslo kommune med minoritetsbakgrunn 1)	21,3 %	21,4 %	21,6 %	21,8 %
Andelen i befolkningen med kunnskap OXLO Oslo Extra Large budskapet		25 %	35 %	35 %

1) Andel ansatte i Oslo kommune med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania, unntatt Australia og New Zealand og Europa utenom EU/EØS.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Engangsmidler 0,9 mill. i 2016 på kapittel 354 er ikke videreført i 2017. Se kap. 356 Inkluderings tiltak for omtale av byrådets styrking av innsatsen på mangfolds- og inkluderingsområdet på 5,0 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,25 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell 10.0.9 Tilskuddsmidler – Enhet for mangfold og integrering

Beløp i 1000 kr

Kap.nr	Avsetningen gjelder	Vedtak 2015	Vedtak 2016	Forslag 2017
354	Kommunale integreringsmidler	5 690	6 388	5 371
	Statlige integreringsmidler 1)	3 470	4 200	4 900
Sum		9 160	10 588	10 271

Vedtak inkluderer ikke administrasjonstilskudd i 2015

10.0.6 Inkluderings tiltak

Tabell 10.0.10 Driftsbudsjettet – Inkluderings tiltak

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap /	Artsgr.	Regnskap	Dok 3	Forslag
		2015	2016	2017
356	Inkluderings tiltak (NOE)			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	0	2 542
14	Overføringsutgifter	0	4 000	7 088
Sum utgifter		0	4 000	9 630
Sum inntekter		0	0	0
Netto utgifter		0	4 000	9 630

1 Ansvarsområde

Kapitlet er byomfattende og omfatter koordineringen av kommunens generelle innsats for å fremme inkludering og redusere sosiale og økonomiske forskjeller i bysamfunnet. Det omfatter også oppfølging og koordinering av kommunens strategi for integrering av flyktninger, oppfølging av handlingsplan Stolte Oslo, religionsdialog og videreføring av innsatsen mot hat-kriminalitet og voldelig ekstremisme, samt arbeid med handlingsplan for bekjempelse av prostitusjon, menneskehandel og moderne slaveri.

2. Situasjonsbeskrivelse

Oslo har en mangfoldig sammensatt befolkning, hvor mange er nye innflyttere i byen fra innland så vel som utland. Osloborgere flest opplever i stor grad å høre til byen, og Oslo er i norsk sammenheng foretrukket som hjemsted for LHBT-minoriteter.

Minoritetsbefolkningen greier seg godt målt etter arbeid, utdanning og eie av egen bolig. Fire av ti unge voksne født i Norge med innvandrerforeldre har høyere utdanning, sammenlignet med tre av ti blant etnisk norsk ungdom. Bosettingsmønstre er mest forbundet med ulik inntekt og kjøpekraft i boligmarkedet. Levekårsutfordringene er store for lavinntektsfamilier der kvinner ikke er i arbeid, blant unge voksne som har falt fra utdanning og blant innvandrere som er ankommet som flyktninger. Osloborgere med nedsatt funksjonsevne opplever å bli utestengt fra arbeidsmarkedet.

Byrådsavdeling for næring og eierskap ivaretar ansvaret for å koordinere kommunale oppgaver på flyktninge- og inkluderingsområdet, og vil styrke arbeidet og vurdere behov for særlige innsatser og nødvendige organisatoriske grep for å bedre samordne kommunens tjenester. Arbeidet omfatter tiltak på tre områder: tiltak for nyankomne innvandrere; inkludering og deltakelse i arbeid, utdanning og sivilsamfunn; og holdningsskapende arbeid for toleranse og mot ekstremisme. Innsatsen krever koordinering av kommunens tjenester rettet mot næringsliv og

arbeidsmarked, utdanning, sysselsetting og velferd, byutvikling, kultur og frivillighet.

Kommunens innsats

Nyankomne innvandrere

- Strategi for integrering av flyktninger
- Styrke vertskapsprogram for internasjonale studenter, forskere og arbeidsinnvandrere
- Tiltak mot menneskehandel

Inkludering og deltakelse

- Mentorordninger i samarbeid med næringsliv, universiteter og høyskoler
- OXLO Businesscharter
- Guide for likeverdige kommunale tjenester
- Samarbeid med kommunens ulike virksomheter for økt antall praksisplasser

Holdnings- og antidiskrimineringstiltak

- OXLO-verdicharter – Oslo en by for alle
- Koordinering av Stolte Oslo- handlingsplan for kjønns mangfold
- Opprettelse av rådet for kjønns mangfold
- Religionsforum og tilskudd til religionsdialog
- Forebygging av hatretorikk og voldelig ekstremisme
- Tiltak mot diskriminering

Byrådsavdelingen samordner tjenester og tiltak i kommunens innsats for flyktninger. Kommunens innsats er knyttet til rollen som vertskommune og driftsoperatør for Oslo mottak, og som bostedskommune for flyktninger som skal bosettes og inkluderes i bydelene og bysamfunnet. Kartlegging og oppfølging av flyktningenes egne ressurser gjennom karriereplaner vil være viktig. Målet er at nyankomne raskest mulig skal bli selvhjulpne. Kommunens innsats skal samordnes med stat, næringsliv og frivillige organisasjoner.

Byrådsavdelingen samarbeider med bedrifter om samfunnsansvar og sysselsetting, og med sosiale entreprenører om nye veier til arbeid og samfunnsdeltakelse.

Byrådsavdelingen støtter opp om forebygging av voldelige ekstremisme, samarbeider med tros-

samfunn og sivile sekulære aktører, og står bak religionsforum – en møteplass for religiøs toleranse og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunn.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 10.0.11 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Inkluderings tiltak

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål: Oslo skal være en åpen og inkluderende by</i>				
Tiltak 1: Opprette tilbud om karriereveiledning i Oslo mottak				
Tiltak 2: Forebygge utenforskap og voldelig ekstremisme				
<i>Resultatindikatorer</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall flyktninger som har fått karriere- og boplan i løpet av de fire første månedene i Oslo				500
Sysselsettingsgrad blant innvandrere 1)				61 %
Elevers egenrapporterte opplevelse av diskriminering pga. nasjonalitet 2)				4,8 %
Elevers egenrapporterte opplevelse av diskriminering pga. seksuell legning 2)				4,9 %

1) Sysselsettingstallene for 2014 kan ikke sammenliknes direkte med 2015 pga endring i statistikkgrunnlaget i SSB, Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert 2014, 4. kvartal

2) Den årlige elevundersøkelsen. Tall fra ungdomskoler og videregående skole i Oslo, alle årstrinn.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Innsatsen på mangfolds- og inkluderingsområdet er styrket med 5,0 mill., til fordeling innen frivillighet, mangfold og inkludering. Det er avsatt 0,5 mill. til etablering og drift av Rådet for kjønns mangfold. Uanvendte midler fra bevilgningen på 20 mill. til koordinering av kommunens arbeid med mangfold

og integrering ref Byrådssak 261/15 Budsjett 2015– Budsjettjustering på grunn av økt skatteinngang m.v.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,13 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell 10.0.12 Tilskudd – Særskilte integreringstiltak

Tall i 1000 kr

Kap.nr	Avsetningen gjelder	Vedtak 2015	Vedtak 2016	Forslag 2017
356	Særskilte friv. tiltak for flyktninger		4 000	4 088
	Mangfoldstiltak i samarbeid med frivillige			3 000
Sum		0	4 000	7 088

10.0.7 Næringsutvikling

Tabell 10.0.13 Driftsbudsjettet – Næringsutvikling

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
455	Næringsutvikling (NOE)			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	3 242	69	10 069
14	Overføringsutgifter	46 373	74 467	43 078
Sum utgifter		49 615	74 536	53 147
17	Refusjoner	-142	-13	-13
18	Overføringsinntekter	-10 354	-5 000	-5 000
Sum inntekter		-10 496	-5 013	-5 013
Netto utgifter		39 119	69 523	48 134

1 Ansvarsområde

Kapitlet omfatter næringsutvikling, entreprenørskap, samarbeid med kunnskapssektoren, reiseliv og profilering av Oslo. Innsatsen på næringsutvikling skal bidra til en innovativ og konkurransedyktig økonomi som skaper bærekraftige og trygge arbeidsplasser for hele samfunnet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Osloregionen skal være en attraktiv og kunnskapsbasert næringsregion for arbeidstgere, selskapsetableringer og investeringer. Oslo kommune og Akershus fylkeskommune har utarbeidet en felles regional plan for innovasjon og nyskaping for å utvikle Osloregionen som en konkurransedyktig region.

Osloregionens næringsmiljøer skal videreutvikles og legge til rette for jobbskaping for alle grupper i samfunnet. Det skal legges til rette for flere og bedre klyngenettverk mellom forskning, bedrifter og offentlige aktører blant annet for å øke kommersialisering av forskningsresultater. Det skal tilrettelegges for flere oppstartbedrifter med internasjonalt vekstpotensial. Kommunen vil prioritere innovasjon og nyskaping gjennom tverrsektorielle initiativ som eksempelvis innovative offentlige anskaffelser. Oslo Business Region vil være en sentral aktør når det gjelder å videreutvikle Oslos entreprenørskapsmiljøer. Byrådet styrker satsingen på entreprenørskap og næringsklyngeutvikling gjennom regionalt innovasjonsprogram.

Oslo er landets kunnskapshovedstad og fremste senter for høyere utdanning, forskning og utvikling (FoU). God tilgang på kompetanse og arbeidskraft er avgjørende for Oslos nærings- og arbeidsliv, og for fremtidig velferd og verdiskaping. Oslo kommune vil fortsette å samarbeide med byens kunnskapsinstitusjoner for å videreutvikle Oslo som attraktiv kunnskapsby for norske og internasjonale studenter, forskere og kunnskapsintensive virksomheter. Som

vertsby skal kommunen være lydhør overfor de behov som byens kunnskapsinstitusjoner til enhver tid har, og bidra til at forskning og høyere utdanning får best mulig vilkår. Kommunen skal samarbeide med kunnskapsinstitusjoner og andre aktører om gode vertskapstjenester. Kunnskap Oslo er en viktig arena for samarbeid mellom kommunen og byens kunnskapsinstitusjoner og -miljøer. Byrådet vil samarbeide med kunnskapsinstitusjonene om utarbeidelse av en campus-strategi for Oslo.

Oslo skal posisjoneres som en storby med verdier banebrytende, ekte og berikende. Målet er å posisjonere Oslo som verdens beste kompakte by som tiltrekker seg og beholder kloke hoder og arbeidskraft fra hele verden. Oslo Business Region er Oslo kommunes næringsutviklingsselskap. Selskapet har hovedansvar for oppfølging av «Internasjonal profileringstrategi for Osloregionen».

Oslo skal synliggjøres som et attraktivt besøksmål og viktig innfallspurt til resten av landet. Reiselivsnæringen er den viktigste integreringsnæringen i Oslo med mer enn 40 % sysselsatte med utenlandsk bakgrunn. En kartlegging av potensialet for økt verdiskaping i reiseliv- og opplevelsesnæringen viser at arrangementer skaper betydelige verdier for Oslo. Arrangementer er identitetsskapende og styrker Oslos attraktivitet som den kompakte scene.

Arbeidsledigheten varierer betydelig mellom ulike grupper i samfunnet og mellom bydeler. Arbeidsledigheten blant enkelte grupper har stabilisert seg på et høyt nivå. Byrådet vil styrke innsatsen for å få flere som står utenfor inn i arbeid gjennom koordinerte tiltak fra kommunens side. Det foreslås avsatt 10 mill. til sysselsettingsfremmende tiltak. Tiltakene skal sørge for at arbeidsledige får praktisk arbeidserfaring gjennom ansettelse i næringsliv og offentlig forvaltning. Ansettelsene skal være kompetansefremmende og føre til varig ordinær sysselsetting. De

som ansettes skal støttes med norskopplæring, kurs og mentorering. Arbeidsmarkedsbedriftenes kompetanse skal benyttes aktivt. Aktuelle næringer vil være handel, reiseliv, helse og omsorg. Byrådet vil også

motarbeide arbeidsledighet og utenforskap gjennom å tilrettelegge for sosialt entreprenørskap i bydeler med høy ledighet.

Tabell 10.0.14 Nøkkeltall – Næringsutvikling og reiseliv

Nøkkeltall for: Kap. 455 Næringsutvikling og reiseliv	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Antall bedrifter	68 887	69 440	75 477	78 220	82 278
Sysselsatte	330 068	334 670	341 523	349 982	369 000
Antall nyetableringer	10 365	11 149	11 310	12 195	12 697
Antall gjestedøgn	3 508 000	3 914 000	3 748 000	4 359 000	4 690 674
Cruiseanløp, skip	173	166	159	129	102
Antall cruisepassasjerer	312 000	300 000	298 403	215 000	198 268
Internasjonale kongresser	86	77	100	197	123
Deltakere på turist i egen by	8 500	11 500	20 000	28 000	22 000
Besøk ved turistinformasjonene	286 000	317 000	255 000	250 000	324 256
Antall unike brukere av www.visit.oslo.com (i 1000)	2 263	2 125	2 730	2 883	3 605
Nye Oslo guider	23	22	22	22	23

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 10.0.15 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Næringsutvikling

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Oslo skal ha høy og bærekraftig sysselsetting for alle</i>				
Tiltak 1: Fremme innovativt næringsliv gjennom Regionalt innovasjonsprogram				
Tiltak 2: Fremme lokal jobbskaping gjennom koordinert innsats				
Tiltak 3: Profilere og posisjonere Oslo som nærings- og reiselivsdestinasjon				
Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Antall bedrifter på Oslo Business Regions Startup days	-	-	1100	1200
Internasjonal synlighet - Næring (Digitalt fotavtrykk 1))	-	-	20 %	20 %
Verdiskaping i reiselivssektoren 2)	13,4 mrd.	-	14,6 mrd.	15,3 mrd.
Gjestedøgn, % -vis økning pr år	4,3 mill.	4,7 mill.	3 %	3 %
Internasjonal synlighet - Reiseliv (Digitalt fotavtrykk 1))	-	28,5 mill.	20 %	20 %
<i>Mål 2: Oslo skal ha et grønt, innovativt og nyskapende by- og næringsliv</i>				
Tiltak 1: Skape vekst i kulturnæringene				
Tiltak 2: Fremme lokal jobbskaping gjennom entreprenørskap				
Resultatindikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Verdiskaping i kulturnæringen 3)	-	-	-	6 %

1) Digitalt fotavtrykk utgjør summen av tre indikatorer: Aktive handlinger av egne følgere, Innholdselementer skapt av andre og eksponering av eget innhold

2) Tall fra Brønnøysundregistrene foreligger i oktober påfølgende år, derfor ikke resultat 2015

3) Det gjennomføres en verdiskapningsanalyse for kulturnæringen i 2016, som vil danne grunnlag for resultat i 2017 og kommende måltall

4 Merknader til driftsbudsjettet

Rammen er redusert med engangstilskuddet på 34 mill. i 2016 til X Games Oslo. Rammen er økt med 10 mill. til særskilte sysselsettingstiltak. Det foreslås

avsatt 6 mill. til regionalt innovasjonsprogram i 2017. Det er lagt til grunn 5 mill. statlige midler til regionalt innovasjonsprogram som kommer i tillegg til de kommunale midlene. Avsetningen på 15,6 til profile-

ring av Oslo som reiselivsdestinasjon er videreført i 2017.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,61 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell 10.0.16 Tilskudd – Næringsutvikling

Kap.nr	Avsetningen gjelder	Vedtak 2015	Vedtak 2016	Vedtak 2017
455	Regionalt innovasjonsprogram	7 000	4 000	11 000
	Profilering av Oslo som reiselivsdestinasjon	15 600	15 600	15 600
	Oslo Business Region	12 600	13 600	13 600
	Ungt Entreprenørskap			900
	Avsetning til øvrige tiltak innen næringsutvikling.		3 267	1 978
Sum		35 200	36 467	43 078

10.0.8 Næringsetaten

Tabell 10.0.17 Driftsbudsjett – Næringsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
459	Næringsetaten (NOE)			
10	Lønn og sosiale utgifter	34 560	32 457	40 083
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	10 191	14 729	11 643
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	401	346	420
14	Overføringsutgifter	2 774	3 334	2 530
Sum utgifter		47 926	50 866	54 676
16	Salgsinntekter	-21 997	-19 080	-24 070
17	Refusjoner	-5 339	-2 325	-1 505
Sum inntekter		-27 336	-21 405	-25 575
Netto utgifter		20 590	29 461	29 101

1 Ansvarsområde

Næringsetaten har ansvar for å gjennomføre kommunens søknadsbehandling og kontroll av bevillinger etter serveringsloven og alkoholloven.

Næringsetaten skal utøve profesjonell og brukerorientert forvaltning innenfor sitt myndighetsområde, og skape forutsigbarhet for at beslutninger og vedtak har god kvalitet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo utvikler seg til en internasjonal anerkjent kulturbym i Europa. Besøkende til byen går ikke bare på de tradisjonelle stedene som Holmenkollen og Vigelandsparken, de kommer for å oppleve musikk- og kulturliv. Det er attraktivt for både beboere og tilreisende å besøke nattklubbene i Oslo. Restaurant- og utelivet i Oslo er en vekstbransje som er svært viktig for byen, blant annet gjennom det kulturelle aspektet,

næringsutvikling, byutvikling, sysselsetting og verdiskapingen. Oslo har gjennomgående gode og profesjonelle drivere med unike og varierte konsepter.

Bredden i restaurant- og utelivsnæringen bidrar til at mange trives. Oslo er en åpen og inkluderende hovedstad. Alle skal ha samme muligheter og det skal være et tilbud i utelivet for alle deler av Oslo mangfoldige befolkning.

Serverings- og skjenkenæringen skal gis gode og forutsigbare rammebetingelser. Gjeldende alkoholpolitikk for perioden 30.06.2016 - 30.09.2020 ble vedtatt av bystyret 06.04.2016 og målsetninger for perioden er knyttet opp mot to hovedmål: 1) Oslo

skal være en trygg hovedstad, med bedre folkehelse og redusert skadelig alkoholbruk og 2) Oslo skal ha seriøs drift av serverings- og skjenkesteder. Bekjempelse av arbeidslivskriminalitet skal forsterkes.

Det skal også innføres obligatorisk SALUTT-kurs for skjenkesteder som har åpent utover kl. 01.00.

Vekst i byens restaurant- og uteliv skaper større etterspørsel etter Næringsetatens tjenester. Dette medfører økt ressursbruk i form av befaringer, dialog med søker for å finne mulige løsninger og mer omfattende saksbehandling. Serveringsnæringen dekker et bredt spekter av tilbud, alt fra virksomheter som restauranter, barer og kantiner til serveringsaktiviteter innen næringer som bensinstasjoner, kino, gatekjøkken og hotell.

Serverings-, salgs- og skjenkebevillinger er et prioritert område i kommunens helhetlige satsning på elektroniske tjenester, og Næringsetaten tilrettelegger for digitalt førstevalg i kommunikasjon med innbyggerne og næringslivet. Selvbetjening, mer presis og raskere kommunikasjon, samt enklere tilgang til informasjon for interessenter og allmennheten, har medført økt brukertilfredshet. De digitale løsningene fører til bedre kvalitet på søknadene, mer effektive søknadsprosessene og kortere saksbehandlingstid. Arbeidet gir etaten mulighet til å møte måltallene selv med økt saksmengde.

Næringsetaten har de siste årene fokusert på skjenkekontroller med utgangspunkt i veiledning og dialog etter modell fra SALUTT-prosjektet. Målsetningen med kontrollene har vært å se på den helhetlige driften av skjenkestedet, snarere enn fokus på enkeltavvik. Med implementeringen av det nye prikktildelingssystemet tilfredsstiller ikke en slik tilnærming til skjenkekontroll lovens krav, og Næringsetaten gjennomfører nå dialogbaserte kontroller i tillegg til de regulære kontrollene.

Det er planlagt at SALUTT-området skal omfatte hele sentrum ved utgangen av 2017. Gjennom felles forståelse med utelivsbransjen om hva som er god drift og et akseptabelt skjenkenivå, har driften av utestedene i prosjektområdet bedret seg.

Næringsetaten gjør en særskilt innsats for å bekjempe diskriminering, økonomisk kriminalitet, sosial dumping, arbeidslivskriminalitet, samt volds- og narkotikakriminalitet. Videre fokuseres det på steder med mye støy og uorden ved skjenke- og serveringssteder, både på søknadstidspunktet og i den løpende driften. Samarbeid og dialog med næringen, politiet og andre kontrollinstanser er avgjørende for dette arbeidet.

Tabell 10.0.18 Nøkkeltall – Næringsetaten

Kap. 459 Næringsetaten	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Salgs- og skjenkebevillinger	1 451	1 408	1 456	1 474	1 524
Vedtak fattet av bevillingsseksjonen 1)	1 793	2 946	3 222	3 435	4 126
Kontroller av salgs- og skjenkebevillinger	6 700	5 853	4 808	4 783	4 310
Inndragninger pga. skjenkeovertrедelser	24	29	18	9	18
Inndragninger pga. vandel	1	1	4	12	2
Inndragninger pga. manglende gebyr	12	8	25	24	15

1) Totalt antall vedtak for serverings- og skjenkebevillinger, endring i ledelse av bevillinger, skjenkebevilling for en enkeltanledning, med mer.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 10.0.19 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Næringsetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 2: Oslo skal ha et grønt, innovativt og nyskapende by- og næringsliv</i>				
Tiltak 1: Avdekke useriøse aktører i bransjen gjennom samarbeidet med andre kontrollinstanser				
Tiltak 2: Øke veiledning og dialog med bransjen				
Tiltak 3: Gjennomføre utvidelsen av SALUTT-prosjektet				
<i>Resultatindikatorer</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall kontroller i samarbeid med andre kontrollinstanser	-	200	200	200
Antall samarbeids- og koordineringsmøter med andre kontrollinstanser 1)	-	-	30	30
Forebyggende veiledning i søknadsprosessen, i tillegg til ordinær løpende veiledning 1)	-	-	45	45
Forebyggende veiledning som en del av skjenkekontrollen	152	150	150	150
Antall løpende vandelsvurderinger i bevilingsmassen 1)	-	-	50	50
Årlig nedgang i vold og ordensforstyrrelser i SALUTT-området 1) og 3)	-	-	10 %	10 %
Andel søknader om serverings-, salgs- og skjenkebevillinger behandlet innen 90 dager 1) og 2)	-	-	90 %	90 %
<i>Mål 3 Oslo skal være en åpen og inkluderende by</i>				
Tiltak 1: Gjennomføre diskrimineringskontroller i tilknytning til OXLO-ukene				
<i>Resultatindikatorer</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall kontroller 1)	29	19	20	20

1) Nytt måltall 2016

2) Det følger av serveringsloven at søknader om servering skal behandles innen 60 dager, dette kravet ivaretas selv om det samlede måltallet for alle saker er 90 dager

3) Utgangspunktet er Oslo politidistrikts loggførte tilfeller av vold og ordensforstyrrelser samme måned hvert år

Bystyret har vedtatt at Oslo kommune skal legge målet om minst 10 prosent reduksjon av skadelig bruk av alkohol til grunn for alkoholpolitisk handlingsplan og forvaltningen av salgs- og skjenkebevillinger. Målet er ennå ikke inntatt i Næringsetatens måltallstabell, da det må vurderes hvilke faktorer og måltall som skal ligge til grunn for dette hovedmålet. Arbeidet er igangsatt.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Rammen i 2017 er nedjustert med 1,2 mill. som følge av bortfall av midler til fornying av salgs- og skjenkebevilling etter valget i 2015. I tråd med prosjekt-

planen reduseres avsetning til SALUTT med 0,5 mill. Etaten fikk i 2016 et engangsbeløp på 0,25 mill. til implementering av nytt prikkessystem. Rammekuttet i 2017 er på 0,06 mill.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,19 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 0,56 mill.

10.0.9 Næring og eierskap samlede tilskuddsmidler

Tabell 10.0.20 Samlede tilskuddsmidler – Næring og eierskap

Kap.nr	Avsetningen gjelder	Vedtak 2015	Vedtak 2016	Forslag 2017
354	Kommunale integreringsmidler	5 690	6 388	5 371
354	Statlige integreringsmidler 1)	3 470	4 200	4 900
356	Særskilte friv. tiltak for flyktninger		4 000	4 088
356	Mangfoldstiltak i samarbeid med frivillige			3 000
455	Regionalt innovasjonsprogram	7 000	4 000	11 000
455	Profilering av Oslo som reiselivsdestinasjon	15 600	15 600	15 600
455	Oslo Business Region	12 600	13 600	13 600
455	Ungt Entreprenørskap			900
455	Avsetning øvrige tiltak næringsutvikling		3 267	1 978
Sum		44 360	51 055	60 437

10.0.10 Oslo Havn KF

Tabell 10.0.21 Netto driftsresultat – Oslo Havn KF

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	DOK 3 2016	Forslag 2017
060	Oslo Havn KF (NOE)			
Netto driftsresultat		-69 742	-37 000	-68 800

1 Ansvarsområde

Oslo Havn KF skal sørge for en effektiv og rasjonell havnedrift, tilrettelegge for miljøvennlig sjøtransport og havnedrift, føre oppsyn med trafikken i havnedistriktet, samt forvalte havnens eiendommer og innretninger på en økonomisk og miljømessig god måte. Virksomheten i Oslo Havn KF reguleres av lov om havner og farvann, lokal forskrift om bruk av og orden i Oslo havnedistrikt, samt vedtekter fastsatt av bystyret. Oslo Havn KF har ansvar for at internasjonale krav til havnesikkerhet for godkjente havner og havneavsnitt overholdes. De økonomiske forutsetningene for havnevirksomheten er gitt gjennom havne- og farvannsloven, som blant annet fastsetter at havnekapitalen skal holdes regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige midler, og at havnekapitalen kun skal benyttes til havnevirksomhet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo Havn er definert som stamnetthavn i Nasjonal transportplan, med terminalene Sydhavna, Vippestangen og Hjortnes og har en sentral rolle som tilrettelegger for gode miljøløsninger. Hovedarealene til Oslo Havn kalles hhv Byhavna og Sydhavna. Byhavna omfatter området fra Hjortnes til Alnaelvas utløp og omfatter også områdene i Bjørvika/Bispevika/Lohavn/Grønli som forvaltes av Hav Eiendom AS.

Her vil det ikke foregå byggeaktiviteter i regi av HAV KF. Det andre geografiske området er Sydhavna som omfatter fra Kongshavn til og med Nedre Bekkelaget.

Videreutvikling av en ny, moderne og arealeffektiv havn er et viktig ledd i arbeidet med å overføre mer av godstrafikken fra vei til sjø. Frem til 2030 forventes godstrafikken på Østlandet å øke med 50 % eller mer. For at byrådet skal nå ambisjonen om mer miljøvennlig transport vil vi arbeide for overføring av mer gods fra vei til sjø og bane, og legge til rette for at Oslo havn blir en moderne og arealeffektiv havn. Vi skal arbeide for at skip/ferger som går i regulær trafikk skal benytte landstrøm. Color Line på Hjortneskaia har brukt landstrøm siden 2012, og luftutslippene i Oslo Havn er redusert med 9 %.

Virksomheten i havna må ses i sammenheng med havne- og byutvikling. Etter hvert som havnearealer fristilles og avgis til annen anvendelse reduseres foretakets leieinntekter. For å kunne opprettholde investeringene for å utvikle og modernisere Oslo Havn forutsettes at salg av byutviklingseiendommer finansierer denne omstruktureringen. Inntektsreduksjonen vil skje gradvis utover i økonomiplanperioden, og finansiering av investeringene vil i

økende grad måtte skje ved uttak fra datterselskapet HAV Eiendom AS (HAV E). Havnestyret har lagt til grunn et uttak fra HAV E i økonomiplanperioden 2017 - 2020 på 346 mill. I 2017 er uttaket 40 mill.

Det forutsettes at havnestyret som generalforsamling i HAV E fatter de nødvendige vedtak.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.0.22 Investeringsbudsjett – Oslo Havn KF

<i>Beløp i 1000 kr</i>			
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	DOK 3 2016	Forslag 2017
060 Oslo Havn KF (NOE)			
Sum investeringsutgifter	398 734	162 000	108 800
Sum finansiering	-398 734	-162 000	-108 800

Tabell 10.0.23 Investeringer i økonomiplanen – Oslo Havn KF

<i>Beløp i 1000 kr</i>				
Prosjektnr	Forslag 2017	Forslag 2018	Forslag 2019	Forslag 2020
<i>060 Oslo Havn KF (NOE)</i>				
115910 Mål 1 Mer transport på sjø	0	5 000	0	5 000
115920 Mål 2 Effektiv og veldreven havn	44 500	95 500	27 500	14 500
115930 Mål 3 50 % Mer gods (fra 2013 til 2030)	25 500	153 500	93 000	67 000
115940 Mål 4 40 % Mer passasjerer (fra 2013 til 2030)	0	0	4 000	7 000
115950 Mål 5 Miljøvennlig Havn og Sjøtransport	1 000	1 000	1 000	1 000
115960 Mål 6 Bidrag til Oslo som attraktiv by	36 500	30 700	6 000	6 000
Sum investeringsutgifter	107 500	285 700	131 500	100 500
Avsetning til havnefondet	1 300	34	234	234
Sum finansieringsbehov	108 800	285 734	131 734	100 734
Overføring fra driftsbudsjettet	-68 800	-70 734	-70 734	-70 734
Utbytte fra HAV Eiendom AS	-40 000	-215 000	-61 000	-30 000
Sum finansiering	-108 800	-285 734	-131 734	-100 734

Oslo Havn har budsjettet med å investere 108 mill. i 2017. Overføring fra drift vil ikke kunne finansiere investeringsvolumet til Oslo Havn. Overføring fra drift har økt og i 2017 er det lagt opp til at 68,8 mill. overføres til investeringer. Uttak fra driften forventes å holde seg på tilsvarende samme nivå som 2017 for

resten av økonomiplanperioden. Finansiering av investeringene i økonomiplanperioden som ikke dekkes av driftsoverskuddet vil måtte skje ved uttak fra datterselskapet HAV Eiendom AS (HAV E). Dette er i tråd med Oslo havneplan.

Tabell 10.0.24 Uttak fra datterselskap HAV Eiendom AS

Årstall	2017	2018	2019	2020
Uttak inntil	40,0 mill.	215,0 mill.	61,0 mill.	30,0 mill.

Investeringene kategoriseres etter de overordnede målene som er fastsatt i Havneplanen 2013-2030. I 2017 er det lagt opp til investeringer under 4 av 6 mål. Disse er omtalt nedenfor.

Mål 1 - Mer transport på sjø

Det er ikke satt av midler på Oslo Havns budsjett i 2017 til dette målet, men det er satt av 10 mill. i økonomiplanperioden.

Mål 2 - Effektiv og veldreven havn

Det er satt av 44,5 mill. til å investere i tiltak som støtter opp under målet om en effektiv og veldreven havn. De viktigste tiltakene er å fortsetter arbeidet med å oppgradering av Rådhusbrygge 2 og 3, omfattende oppgradering av kaikonstruksjon på Akershusutstikkeren, Ombygging av Skur 38, og Havnevei og havnespor på Sjursøya.

Mål 3 - 50 % Mer gods (fra 2013-2030)

Det er satt av 25,5 mill til å investere i tiltak som støtter opp under målet. Et viktig element i dette arbeidet er utbygging av Sydhavna. De viktigste arbeidene i 2017 vil være arbeidene på HAVs verkstedområde utbygging av buffersone i Sydhavna og restrukturering av Ormsund til Kneppeskjær.

Mål 4 - 40 pst mer passasjerer (2013-2030)

Det er ikke satt av midler på Oslo Havns budsjett i 2017 til dette målet, men det er satt av 11 mill. i økonomiplanperioden.

Mål 5 - Miljøvennlig havn og sjøtransport

Oslo Havn KF søkte Enova i 2016 om 100 % støtte til å bygge ut landstrøm på kaia til utenlandsferger på

Vippetangen. Oslo Havn KF ønsker å være en pådriver for mer landstrøm og jobber som pådriver for utvikling av miljøteknologi. Det er satt av 1 million i året til videre arbeid med tiltak som forbedrer luftkvaliteten i Oslo.

Mål 6 - Bidra til Oslo som attraktiv havn

Det er satt av 36 mill. til å investere i tiltak som støtter opp under målet. Den største investeringen i 2017 er oppgradering av Skur 28 og 29 på Akershusstranda. Vippetangen skal videreutvikles for å tilrettelegge for effektiv havnedrift samt byutvikles med aktiviteter og tilbud til byens befolkning. Området skal omreguleres i takt med utviklingen og prosjektet er inne i en tidlig fase.

10.1 EIENDOMSFORETAKENE

Oslo kommune har fire eiendomsforetak: Boligbygg Oslo KF, Undervisningsbygg Oslo KF, Omsorgsbygg Oslo KF og Kultur- og idrettsbygg Oslo KF. Foretakene har eierskapet til og forvaltningsansvaret for bygningsmassen i sin portefølje. Oslo kommune skal forvalte sitt eierskap i foretakene profesjonelt og forutsigbart. Foretakene ivaretar byggene og anleggene gjennom verdibevarende vedlikehold av skoler, barnehager, idrettsbygg, kulturbygg, omsorgsboliger og sykehjem.

Eiendomsforetakene skal f.o.m 2017 utarbeide tilstandsanalyser av byggene sammen med hvor mye som forbrukes til forvaltning, drift og vedlikehold. Dette vil bidra til å vise utviklingen i vedlikeholdet av byggene.

I budsjettet foreslås det bevilgninger for å kunne opprettholde takten i bygging og rehabilitering av skoler. Satsningen på å etablere nye kommunale barnehageplasser i bystyreperioden fortsetter. Byrådet foreslår for 2017 en samlet investeringsramme for eiendomsforetakene på 8,44 mrd. I budsjettet er det innarbeidet økte rehabiliteringsmidler til idrettsbyggene. I budsjettet foreslås det å øke vedlikeholdsinnsatsen til idrettsbyggene med 15, 20, 25 og 30 mill. i årene 2017-2020. I tillegg er rammene for rehabilitering av byggene til Boligbygg økt. Videre foreslås 33 mill. i ytterligere rehabilitering av Legevakten.

Eiendomsforetakene er viktige aktører for å bidra til at klimamålene nås. Nybygg skal i hovedsak tilfredsstillende passivhusstandard og flere nybygg tilfredsstillende

dessuten pluss huskravene. Standardiserte løsninger sammen med felles kravspesifikasjoner skal sikre kostnadseffektive bygg med god kvalitet til rett tid. Andre viktige tiltak er arbeidet med å få flere fossilfrie byggeplasser samt at det bevilges midler til tiltak som reduserer energiforbruket. Det foreslås å bevilge 55 mill. i 2017 til energieffektiviseringstiltak i Omsorgsbygg.

Oslo kommune er en av landets største innkjøpere og investerer for milliardbeløp årlig. Det er svært viktig at Oslo bruker sin innkjøpsposisjon til å sikre gode arbeidsforhold og godt læringsmiljø hos de entreprenørene som vinner kontrakter i Oslo. Dette gjelder også tiltak for å bedre klima og miljø. Eiendomsforetakene har i enkelte prosjekt satt krav til f.eks. fossilfri byggeplass i sine kontrakter. I bygg- og anleggsbransjen, samt renholdsbransjen er arbeidslivskriminalitet generelt et problem. Det er viktig at Oslo kommune gjennom sine kontrakter motarbeider arbeidslivskriminalitet og bidrar til et organisert arbeidsliv i tråd med den norske modellen. Dette er noe byrådet vil følge tett opp i årene fremover.

Regjeringen har foreslått endring i ordningen for tilskudd til sykehjem og omsorgsboliger. Regjeringen foreslår at det kun er prosjekter med vekst i kapasitet som gir rett til tilskudd. Vedtas forslaget risikerer Oslo kommune et årlig inntektstap på 0,5 mrd. fra 2019. Det vil vanskeliggjøre finansiering av sykehjem og omsorgsboliger som kommer til erstatning for utgående kapasitet.

10.1.1 Økonomiplanramme 2017-2020

Tabell 10.1.1 Netto driftsresultat pr kommunalt eiendomsforetak

		<i>Beløp i mill.</i>			
Netto driftsresultat pr kapittel		Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
053	Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0
055	Boligbygg Oslo KF (NOE)	0,0	0,0	0,0	0,0
059	Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	0,0	0,0	0,0	0,0
062	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	0,0	0,0	0,0	0,0

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 10.1.2 Brutto investeringsbudsjett pr kommunalt eiendomsforetak

Brutto investeringsbudsjett	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
053 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	2 996 000	2 603 700	2 471 700	1 931 100
055 Boligbygg Oslo KF (NOE)	1 616 600	761 900	1 158 500	975 000
059 Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	2 029 100	2 139 000	1 845 000	276 000
062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	1 795 906	1 822 173	1 462 033	607 400
ØKONOMIPLAN (brutto)	8 437 606	7 326 773	6 937 233	3 789 500

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av investeringsbudsjettet under det enkelte kapittel.

10.1.2 Boligbygg Oslo KF – overføring

Tabell 10.1.3 Investeringsbudsjett – Boligbygg Oslo KF - overføring

<i>Beløp i 1000 kr</i>			
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>			
04 Overføringsutgifter	236 000	295 000	384 000
Sum utgifter	236 000	295 000	384 000
Netto utgifter	236 000	295 000	384 000

Tabell 10.1.4 Investeringsoversikt – overføring kap. 172

172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)	Kostnads- ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge- start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
107 068 Investeringsstilskudd - Omsorg+			240 000	0	0	0		
113 021 BBY - Boligstilskudd vanskeligstilte			144 000	197 000	223 000	50 000		
Sum investeringsutgifter			384 000	197 000	223 000	50 000		
Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			384 000	197 000	223 000	50 000		

Byrådet foreslår at det i økonomiplanperioden innarbeides 614 mill. i investeringstilskudd relatert til boliger for vanskeligstilte og personer med nedsatt

funksjonsevne. Videre foreslås det å avsette 240 mill. i investeringstilskudd til Omsorg+-prosjekter.

10.1.3 Undervisningsbygg Oslo KF - overføring

Tabell 10.1.5 Investeringsbudsjett – Undervisningsbygg Oslo KF - overføring

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>173 Undervisningsbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>				
04	Overføringsutgifter	36 000	10 100	0
Sum utgifter		36 000	10 100	0
Netto utgifter		36 000	10 100	0

Det er ikke avsatt investeringstilskudd på kapitlet for 2017.

10.1.4 Omsorgsbygg Oslo KF – overføring

Tabell 10.1.6 Investeringsbudsjett - Omsorgsbygg Oslo KF - overføring

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>				
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	28 000	0
04	Overføringsutgifter	14 121	147 600	117 400
Sum utgifter		14 121	175 600	117 400
08	Overføringsinntekter	-51 800	0	0
Sum inntekter		-51 800	0	0
Netto inntekter		-37 679	175 600	117 400

Tabell 10.1.7 Investeringsoversikt Omsorgsbygg KF – overføring

		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)									
Prosjektnr. og navn:									
113 027	OBY - Boligtilskudd vanskeligstilte			1 000	11 400	11 400	0		
115 003	Ekstraordinære energieffektiviseringstiltak			40 000	0	0	0		
117 007	Tilskudd til lokale omsorgsboliger			50 000	50 000	0	0		
117 008	Tilskudd til rehabilitering av Legevakten			26 400	0	0	0		
Sum investeringsutgifter				117 400	61 400	11 400	0		
Sum kapittel finansiering				0	0	0	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				117 400	61 400	11 400	0		

Byrådet foreslår å avsette 51 mill. i 2017 og 72,8 mill. i perioden 2018-2019 i investeringstilskudd til Omsorgsboliger og boliger for vanskeligstilte. Byrådet foreslår et investeringstilskudd på 40 mill. i 2017

for å gjennomføre energireduserende tiltak i foretakets bygningsmasse. I tillegg foreslås det å avsette 26,4 mill. i 2017 i investeringstilskudd til rehabilitering av Legevakten.

10.1.5 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF – overføring

Tabell 10.1.8 Investeringsbudsjett – Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>178 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring (NOE)</i>			
04 Overføringsutgifter	0	14 000	0
Sum utgifter	0	14 000	0
Netto utgifter	0	14 000	0

Det er ikke avsatt investeringstilskudd på kapitlet for 2017.

10.1.6 Forskjellige utbedringstiltak

Tabell 10.1.9 Investeringsbudsjett – Forskjellige utbedringstiltak

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>185 Forskjellige utbedringstiltak (NOE)</i>			
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	15 000	15 000
04 Overføringsutgifter	7 052	0	0
Sum utgifter	7 052	15 000	15 000
07 Refusjoner	0	-2 400	-2 400
08 Overføringsinntekter	-23	0	0
Sum inntekter	-23	-2 400	-2 400
Netto utgifter	7 029	12 600	12 600

Tabell 10.1.10. Investeringsoversikt – Forskjellige utbedringstiltak

185 Forskjellige utbedringstiltak (NOE)	Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
106 015 Tilrettelegging for funksjonshemmede			15 000	15 000	15 000	15 000		Løpende
Sum investeringsutgifter			15 000	15 000	15 000	15 000		
106 015 Tilrettelegging for funksjonshemmede	Investeringsmoms		-2 400	-2 400	-2 400	-2 400		
Sum kapittel finansiering			-2 400	-2 400	-2 400	-2 400		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			12 600	12 600	12 600	12 600		

Det foreslås bevilget 15 mill. årlig til å bedre tilgjengelighet for orienterings- og bevegelseshemmede i kommunale bygninger. Tiltakene planlegges og gjennomføres i nært samarbeid med brukerne og i

samsvar med en prioritert arbeidsplan. Arbeidsplanen utarbeides for hvert budsjettår, basert på prioritering av angitte behov.

10.1.7 Undervisningsbygg Oslo KF

Tabell 10.1.11 Netto driftsresultat – Undervisningsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2015	DOK 3 2016	Forslag 2017
053 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)			
Netto driftsresultat	-161 838	-100 000	-100 000

1 Ansvarsområde

Foretaket skal ivareta eieransvaret for Oslo kommunes skole- og undervisningseiendommer og sikre Oslo kommune en langsiktig portefølje av gode og hensiktsmessige skole- og undervisningslokaler. Foretaket skal utvikle skoleeiendommene slik at de er tilrettelagt for å gi brukerne av byggene gode rammer for undervisning og andre relevante tjenester. Foretaket skal ivareta bygningsmassen gjennom forsvarlig drift, forebyggende vedlikehold, kontinuerlig utvikling og god forvaltning.

- Fase 2 av Berg skole
- Manglerud skole

Foretakets evne til å fullføre prosjekter innen frister og kostnadsrammer er avhengig av utviklingen i byggemarkedet. Stor byggevirkosomhet i Oslo-området kan føre til et presset entreprenørmarked som gjør valg av kontraktstrategi viktig for å sikre gode tilbud fra leverandørene.

Foretaket skal prioritere preventiv og verdibevarende forvaltning, drift og vedlikehold av skoleanleggene. Det er stort behov for oppgradering og utvikling av eiendomsmassen, eksempelvis ventilasjon, elektriske anlegg, styringssystemer med mer. Byrådet foreslår å avsette 2,4 mrd. i økonomiplanperioden til nybygg/totalrehabilitering til skoler med kort gjenværende levetid hvor det ikke lenger er økonomisk forsvarlig å rehabilitere. Videre foreslår byrådet å videreføre årlig avsetning på 150 mill. til generell rehabilitering. Avsetningen er et viktig virkemiddel for å redusere vedlikeholdsetterslepet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Foretaket gjennomfører nybygg og rehabilitering av skolebygg og flerbrukshaller tilknyttet skolene på bakgrunn av bestillinger fra byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap. Det vises til kapittel 7 Oppvekst og kunnskap, for nærmere omtale av prosjektene. I økonomiplanperioden skal det gjennomføres betydelige investeringer i nye og eksisterende skoleanlegg for å oppfylle behovet for nye skoleplasser i Oslo. Investeringsbudsjettet er på 2,996 mrd. i 2017.

Følgende nye skoler/totalrehabiliteringer er planlagt ferdigstilt til skolestart 2017:

- Vollebekk
- Brynseng (med flerbrukshall)
Årvoll fase 2
- Haugen skole

Foretakets samlede eiendomsmasse har en bokført verdi på 25,6 mrd. I tillegg har foretaket omløpsmidler på om lag 508,3 mill. Egenkapitalen utgjør 1,061 mrd., noe som gir en egenkapitalandel på 40 %.

Tabell 10.1.12 Nøkkeltall – Undervisningsbygg Oslo KF

Kap. 053 Undervisningsbygg Oslo KF	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Forvaltning, drift og vedlikehold pr kvm. 1)	-	376	423	439
Antall forvaltningsenheter		203	205	211
- herav skoler		167	168	171
Areal kvm		1 348 891	1 310 203	1 302 782

1) Inkl. energikostnader

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Undervisningsbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Tabell 10.1.13 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Undervisningsbygg Oslo KF

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 4: Oslo kommune skal forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne</i>				
Tiltak 1: Totale sluttkostnader for byggeprosjektene overstiger ikke samlet styringsramme				
Tiltak 2: Prosjektene skal ferdigstilles til avtalt tid.				
Tiltak 3: Byggene skal være bærekraftige og energieffektive				
Tiltak 4: Ledigheten i bygningsmassen skal være lav				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	-	-	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	-	-	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredsstiller passivhusstandard	-	-	100 %	100 %
Andel ledighet	-	-	1,0 %	1,0 %

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorerne gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsetting av størrelsen på overføringskravet. Netto driftsresultat for 2017 settes til 100 mill. for Undervisningsbygg Oslo KF. Midlene forutsettes å inngå som delfinansiering av foretakets investeringer. Videre foreslås at overføringskravet settes til 1,2

mrd. i 2017. Byrådet forventer økt oppbygging av egen kompetanse i foretaket og byrådet foreslår derfor å øke overføringskravet med 12,6 mill. som følge av redusert konsulentbruk. Det vises til kapittel 898 Overføringer fra KF m.v. for nærmere angivelse av overføringer fra foretaket til bykasse.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.14 Investeringsbudsjett – Undervisningsbygg Oslo KF

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	DOK 3 2016	Forslag 2017
053	Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)			
Sum investeringsutgifter		4 749 693	2 761 600	2 996 000
Sum finansiering		-4 749 693	-2 761 600	-2 996 000

Tabell 10.1.15 Investeringer i økonomiplanen kap. 053

Beløp i 1000 kr

Prosjektnr	Forslag 2017	Forslag 2018	Forslag 2019	Forslag 2020
053 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)				
106500 Generell rehabilitering	150 000	150 000	150 000	150 000
106520 Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg mv.	746 000	353 700	221 700	81 100
109500 Investering avsetn - ikke fordelt	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 100 000
116503 UBF - Kapasitetsbevarende tiltak	600 000	600 000	600 000	600 000
Sum investeringsutgifter	2 996 000	2 603 700	2 471 700	1 931 100
Lån i Lånefondet	-2 357 000	-2 034 700	-1 926 700	-1 483 100
Overføring fra driftsbudsjettet	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Refundert investeringsmva	-539 000	-469 000	-445 000	-348 000
Sum finansiering	-2 996 000	-2 603 700	-2 471 700	-1 931 100

Byrådet foreslår å innarbeide 2,4 mrd. i prosjektkategorien «UBF-kapasitetsbevarende tiltak» i økonomiplanperioden, til rehabilitering av nedslitte skolebygg som enten skal totalrehabiliteres eller erstattes slik at elevkapasiteten i Oslo kan opprettholdes.

I tillegg er det avsatt 150 mill. hvert år i økonomiplanperioden til generell rehabilitering av skoler. Høyeste prioritet har mangler som innebærer umiddelbar sikkerhets-/helserisiko for elever og lærere/ansatte, dernest forhold som gir følgeskader. Det forutsettes at den totale økonomiske og miljømessige effekten for kommunen som helhet legges til grunn.

Prosjektkategorien "Kapasitetsutvidelse/ rehabilitering/nybygg mv." inneholder midler til investeringsprosjekter med vedtatt kostnadsramme og nye prosjekter som har gjennomgått ekstern kvalitetssikring med forslag til kostnadsramme (P85) 2017 utgjør dette 746 mill.

Prosjektkategorien «Generell rehabilitering» inneholder midler til bl.a. ventilasjon, elektrisk anlegg, mm. Foretaket skal prioritere forhold som innebærer umiddelbar sikkerhets-/helserisiko, dernest forhold som gir følgeskader.

Tabell 10.1.16 Skoler – kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg (prosjektnr. 106520)

Tall i tusen

Kap. 053, prosjektnr. 106520	Nybygg/ rehab.	Type skole	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme	Bevilget t.o.m 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Ris	rehab.	8-10 skole	2-16	495 000	462 500	32 500			
Fernanda Nissen	nybygg	1-7 skole	2-16	511 000	465 000	46 000			
Munkerud skole	nybygg	1-7 skole	3-16	467 000	436 000	31 000			
Tokerud	nybygg	8-10 skole	3-16	376 000	330 000	46 000			
Goruddalen fase 1	rehab.	8-10 skole	3-16	15 700	2 000	13 700			
Brannfjell	rehab.	8-10 skole	3-16	10 000	7 300	2 700			
Haugenstua	nybygg	1-10 skole	4-16	476 000	444 000	32 000			
Berg vgs (fase 2)	rehab.	1-7 skole	4-17	180 400	159 300	21 100			
Vollebekk skole	nybygg	1-10 skole	2-17	440 900	292 700	138 900	9 300		
Brynseng skole	nybygg	1-7 skole	3-17	568 700	466 600	64 900	37 200		
Haugen	rehab.	1-7 skole	3-17	315 000	215 400	99 600			
Holmen skole	nybygg	1-7 skole	3-18	522 800	219 000	112 800	160 700	30 300	
Manglerud	rehab.	1-10 skole	3-18	333 700	233 600	46 800	32 900	20 400	
Uranienborg skole	rehab.	1-10 skole	3-19	526 000	102 300	58 000	113 600	171 000	81 100
				5 238 200	3 835 700	746 000	353 700	221 700	81 100

Prosjektkategorien "Investeringsavsetning – ikke fordelt", angir en overslagsavsetning. Avsetningen benyttes til nye prosjekter som innarbeides i budsjett-

et når ekstern kvalitetssikring (KS2) er gjennomført, jf. omtale under kapittel 7 Oppvekst og kunnskap.

10.1.8 Boligbygg Oslo KF

Tabell 10.1.17 Netto driftsresultat – Boligbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2015	DOK 3 2016	Forslag 2017
055 Boligbygg Oslo KF (NOE)			
Netto driftsresultat	-5 484	0	0

1 Ansvarsområde

Foretaket skal være et sosialt virkemiddel for å frem-skaffe boliger til de målgrupper kommunen til enhver tid ønsker å tilgodese med boliger. Foretaket skal eie og forvalte boliger på vegne av Oslo kommune etter forretningsmessige prinsipper. Foretaket skal ivareta bygningsmassen gjennom forsvarlig drift, forebyg-gende vedlikehold, kontinuerlig utvikling og god forvaltning.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det foreligger en Boligbehovsplan for Oslo kommu-ne 2013-2016 der det er tallfestet behov for en bety-delig økning av antall kommunalt disponerte boliger. Foretaket gjennomfører nybygg og rehabilitering av omsorgsboliger og boliger til vanskeligstilte på bak-grunn av bestillinger fra byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester. Det vises til kapittel 6 EHS Byomfattende, for nærmere omtale av prosjektene.

Foretaket har målsetning om lav ledighet for at flest mulig boliger skal være tilgjengelige for byens inn-byggere til enhver tid. Av foretakets portefølje på rundt 11 000 boliger ble ledigheten i 2015 på 4,6 %. Foretaket har en målrettet satsning på gode driftstje-nester og bygg tilpasset brukergruppene.

Byrådet vil satse på en betydelig økning av boliger til vanskeligstilte. I 2017 foreslås om lag 761 mill. til

boliger. Foretaket arbeider kontinuerlig med å fornye og spre boligmassen gjennom kjøp/salg av boliger.

Mange av byggene som forvaltes av Boligbygg er nedslitte og har et vedlikeholdsetterslep. For mange eiendommer er vedlikeholds- og oppgraderings-behovet så stort at Boligbygg ikke vil klare å sette disse i stand innenfor sine ordinære budsjettammer. Byrådet vil at de som leier kommunal boliger skal ha gode boforhold. Byrådet øker derfor boligbyggs ramme for vedlikehold og rehabilitering med 100 mill. årlig i økonomiplanperioden for å foreta nødvendige oppgraderinger i eiendommer med store skader og betydelig vedlikeholdsetterslep.

Boligbygg har igangsatt en grundig gjennomgang og vurdering av byggenes tilstand som forventes ferdig i løpet av 2017. Denne vil gi en god oversikt over hva som må gjøres for å sette byggene i god normal stand. Kartleggingen må også sees i sammenheng med oppfølgingen av verbalvedtakene «H46. Vedli-keholdsetterslepet i Ungbo-boliger» og «B5. Vedli-keholdsetterslep i kommunale boliger».

Foretakets samlede eiendomsmasse har en balanse-ført verdi på 9,2 mrd. I tillegg har foretaket omløps-midler på om lag 263,5 mill. Egenkapitalen utgjør 3,2 mrd., noe som gir en egenkapitalandel på 35,8 %.

Tabell 10.1.18 Nøkkeltall – Boligbygg Oslo KF

Kap. 055 Boligbygg Oslo KF	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Forvaltning, drift og vedlikehold pr kvm.	559	655	665	684
Antall forvaltningsenheter	10 978	10 946	11 025	11 975
- herav boliger	10 039	9 969	10 039	10 644
- herav næringslokaler/parkeringsplasser	802	797	819	1 173
- herav presteboliger	63	62	62	56

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Boligbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Tabell 10.1.19 Mål, tiltak og resultatindikatorer - Boligbygg Oslo KF

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 4: Oslo kommune skal forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne.</i>				
Tiltak 1: Totale sluttkostnader for byggeprosjektene overstiger ikke samlet styringsramme				
Tiltak 2: Prosjektene skal ferdigstilles til avtalt tid.				
Tiltak 3: Byggene skal være bærekraftige og energieffektive				
Tiltak 4: Ledigheten i bygningsmassen skal være lav				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	-	-	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	-	-	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredstiller passivhusstandard	-	-	100 %	100 %
Andel ledighet	-	-	4,0 %	4,0 %

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorerne gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsetting av størrelsen på overføringskravet. For Boligbygg Oslo KF er det innarbeidet et overføringskrav på 406 mill. i 2017. Overføringskravet er basert på forventninger til utviklingen i leiemarkedet, og foretakets forventede utgifter til forvaltning, vedlikehold og drift, i henhold til anerkjente bransjenormer.

I overføringskravet inngår også renter og avdrag på åpningsbalanselånet. Det forventes økt oppbygging av egen kompetanse i foretaket og byrådet foreslår derfor å øke overføringskravet noe som følge av redusert konsulentbruk. Det vises til kapittel 898 Overføringer fra KF m.v. for nærmere angivelse av overføringer fra foretaket til bykassen. Det foreslås at krav til netto driftsresultat for 2017 settes til 0 kr.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.20 Investeringsbudsjett – Boligbygg Oslo KF

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap /	Artsgr.	Regnskap	DOK 3	Forslag
		2015	2016	2017
055	Boligbygg Oslo KF (NOE)			
Sum investeringsutgifter		1 460 237	1 816 000	1 616 600
Sum finansiering		-1 460 237	-1 816 000	-1 616 600

Tabell 10.1.21 Investeringer i økonomiplanen – Boligbygg Oslo KF

		<i>Beløp i 1000 kr</i>			
Prosjektnr		Forslag	Forslag	Forslag	Forslag
		2017	2018	2019	2020
055	<i>Boligbygg Oslo KF (NOE)</i>				
106600	Rehabiliterings-/utviklingsprosjekter	210 000	210 000	210 000	210 000
106610	Kjøp av boligeiendom	60 000	60 000	60 000	60 000
109610	Presteboliger - kjøp/rehabilitering	5 000	5 000	5 000	5 000
111600	Ufordelt Omsorg+	192 000	73 400	0	0
113605	Ufordelt avsetn. boliger til vanskeligstilte	546 100	403 500	873 500	700 000
114601	Brannsikring kommunale boliger	10 000	10 000	10 000	0
115600	Kap/rehab/nybygg Omsorg+	378 600	0	0	0
116600	Rehab/nybygg boliger for vanskeligstilte	214 900	0	0	0
Sum investeringsutgifter		1 616 600	761 900	1 158 500	975 000
Lån i Lånefondet		-774 600	-16 900	-668 500	-254 000
Salg av eiendom		-66 000	-66 000	-66 000	-66 000
Tilskudd fra staten		-172 000	-400 000	-100 000	-518 000
Tilskudd fra bykassen		-384 000	-197 000	-223 000	-50 000
Refundert investeringsmva		-220 000	-82 000	-101 000	-87 000
Sum finansiering		-1 616 600	-761 900	-1 158 500	-975 000

Kjøp/salg boliger

Det forutsettes eiendomskjøp på inntil 60 mill. årlig.

Byrådet foreslår et eiendomssalg på inntil 66 mill. årlig i perioden 2017-2020 for å finansiere ulike investeringer. For å redusere drifts- og vedlikeholdskostnadene skal det legges vekt på å selge eiendommer det ikke lønner seg å rehabilitere, herunder eiendommer med stort vedlikeholdsbehov. Foretaket skal seksjonere større eiendommer som eventuelt legges ut for salg.

Boliger til vanskeligstilte

Det er innarbeidet totalt 2,7 mrd. i økonomiplanperioden til boliger for vanskeligstilte og personer med nedsatt funksjonsevne.

Prosjektkategorien Kapasitetsutvidelse/ rehab/ nybygg boliger til vanskeligstilte består av midler til investeringsprosjekter som har gjennomført kvalitets-sikring. Dette gjelder følgende prosjekter:

Tabell 10.1.22 Boliger til vanskeligstilte – rehab/nybygg (prosjektnr. 116600)

Tall i tusen

Kap. 055, prosjekt 116600	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme	Bevilget t.o.m. 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Stovner senter	4-16	6 900	3 000	3 900			
Vækerødveien 41	1-17	79 600	39 000	40 600			
Røhagan	1-17	61 700	20 000	41 700			
Ljabruveien 157-159 1)	3-18	55 800	10 900	44 900			
Fredensborgveien 1B 1)	2-17	13 900	4 000	9 900			
Haugerud senter 15 1)	3-17	33 500	2 900	30 600			
Dr. Dedichensvei 26 C 1)	1-18	45 400	2 100	43 300			
Sum			81 900	214 900	0	0	0

1) Omsorgsboliger

Brannsikring kommunale boliger

Det er i vedtatt økonomiplan avsatt 10 mill. årlig i perioden 2017-2019 til brannsikring av kommunale boliger.

Prosjektkategorien «Kapasitetsutvidelse/rehab/-nybygg» består av midler til investeringsprosjekter som har gjennomført kvalitetssikring. Dette gjelder følgende prosjekter:

Omsorg+ prosjekter

Det er innarbeidet totalt 643,4 mill. i økonomiplan-perioden til omsorgsboliger.

Tabell 10.1.23 Omsorg+ - rehab/nybygg (prosjektnr. 115600)

Tall i tusen

Kap. 055, prosjektnr. 115600	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme	Bevilget t.o.m. 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utmarksveien	3-17	334 000	154 000	180 000			
Trondheimsveien	4-17	409 600	211 000	198 600			
Sum			365 000	378 600	0	0	0

Utmarksveien og Trondheimsveien omfatter etablering av henholdsvis 83 og 91 leiligheter.

prioritere forhold som innebærer umiddelbar sikkerhets-/helserisiko, dernest forhold som gir følgeskader

Rehabiliterings-/utviklingsprosjekter

Den årlige avsetning til rehabilitering av boliger er økt fra 110 mill. til 210 mill. Det må foretas oppgradering av enkelte eiendommer som har store skader og betydelig vedlikeholdsetterslep. Foretaket skal

Styret i Boligbygg Oslo KF har fullmakt til å omdisponere investeringsmidler mellom prosjektene kjøp av eiendom, presteboliger og rehabiliterings-/utviklingsprosjekter.

10.1.9 Omsorgsbygg Oslo KF

Tabell 10.1.24 Driftsbudsjett – Omsorgsbygg Oslo KF

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2015	DOK 3 2016	Forslag 2017
059 Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)			
Netto driftsresultat	-18 215	0	0

1 Ansvarsområde

Omsorgsbyggs vedtektsfestede formål er å bidra til høy kvalitet på kommunens pleie- og omsorgstjenester samt tiltak for barn og unge. Dette skal skje gjennom godt vedlikeholdte og tilpassede bygninger. Foretaket skal ivareta bygningsmassen gjennom forsvarlig drift, forebyggende vedlikehold, kontinuerlig utvikling og god forvaltning.

2 Situasjonsbeskrivelse

Foretaket gjennomfører nybygg og rehabilitering av sykehjem, omsorgsboliger og boliger vanskeligstilte på bakgrunn av bestillinger fra byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester. Det vises til kapittel 6 EHS Byomfattende, for nærmere omtale av prosjektene. Foretaket er en viktig bidragsyter til byrådets målsetting om 3 000 nye barnehageplasser. Foretaket utreder og bygger barnehager, sykehjem og

omsorgsboliger. Det krever at foretaket til enhver tid har oversikt over eiendomsporteføljen og kan tilby løsninger i samsvar med behovet.

Det er stor aktivitet for å rehabilitere og reetablere barnehager. En rekke barnehager blir reetablert og rehabilitert i 2017. Ved årsskiftet 2016/2017 blir Ullerntunet helsehus med 144 sykehjemsplasser ferdigstilt og overlevert Sykehjemsetaten. I 2017 blir Hovseterhjemmet ferdigstilt med 163 sykehjemsplasser. Både Ullerntunet helsehus og Hovseterhjemmet får dagsentre og utstrakt bruk av velferdsteknologi.

Foretakets samlede eiendomsmasse har en bokført verdi på 12,9 mrd. I tillegg har foretaket omløpsmidler på om lag 0,2 mrd. Egenkapitalen utgjorde 3,55 mrd., noe som gir en egenkapitalandel på 26,5 %.

Tabell 10.1.25 Nøkkeltall – Omsorgsbygg Oslo KF

Kap. 059 Omsorgsbygg Oslo KF	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Forvaltning, drift og vedlikehold pr kvm.	-	-	427	466
Antall forvaltningsenheter	645	650	629	634
- herav sykehjem og omsorgsboliger	37	35	34	39
- herav brannstasjoner	8	9	9	7
- herav barnehager	355	359	359	352
- herav boliger til vanskeligstilte	61	61	60	64
Areal i kvm sykehjem og omsorgsboliger	293 344	272 332	277 579	294 277
Areal i kvm brannstasjoner	26 337	31 604	31 604	14 827
Areal i kvm barnehager	270 048	271 190	276 732	271 758
Areal i kvm boliger til vanskeligstilte	106 183	97 436	99 513	100 385

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Omsorgsbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Tabell 10.1.26 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Omsorgsbygg Oslo KF

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 4: Oslo kommunes eiendomsforvaltning skal sikre gode og formålstjenlige bygg</i>				
Totale sluttkostnader for byggeprosjektene overstiger ikke samlet styringsramme				
Prosjektene skal ferdigstilles til avtalt tid.				
Byggene skal være bærekraftige og energieffektive				
Ledigheten i bygningsmassen skal være lav				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	-	-	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	-	-	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredstiller passivhusstandard	-	-	100 %	100 %
Andel ledighet	-	-	2,00 %	2,00 %

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorerne gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsetting av størrelsen på overføringskravet. For Omsorgsbygg Oslo KF er det innarbeidet et overføringskrav på 374,8 mill. i 2017.

Det forventes økt oppbygging av egen kompetanse i foretaket og byrådet foreslår derfor å øke overføringskravet noe som følge av redusert konsulentbruk. Det vises til kapittel 898 Overføringer fra KF m.v. for nærmere angivelse av overføringer fra foretaket til bykassen. Det foreslås at krav til netto driftsresultat for 2017 settes til 0 kr.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.27 Investeringsbudsjett – Omsorgsbygg Oslo KF

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	DOK 3 2016	Forslag 2017
059	Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)			
Sum investeringsutgifter		2 137 763	1 681 500	2 029 100
Sum finansiering		-2 137 763	-1 681 500	-2 029 100

Tabell 10.1.28 Investeringer i økonomiplanen – Omsorgsbygg Oslo KF

Beløp i 1000 kr

Prosjektnr	Forslag 2017	Forslag 2018	Forslag 2019	Forslag 2020
059 Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)				
106720 Kap.utvidelse/nybygg – barnehager	182 800	0	0	0
106730 Reetablering og rehabilitering – bhg	377 000	101 000	101 000	101 000
109700 Generell rehabilitering – sykehjem	70 000	70 000	70 000	70 000
111710 Ufordelt sykehjem	520 000	1 428 000	1 302 000	0
111711 Ufordelt Omsorg+	30 000	0	0	0
113713 Ufordelt vanskeligstilte/nedsatt funksjonsevne	20 000	100 000	249 000	0
114705 Kap.utvidelse/rehab/nybygg - sykehjem	226 100	0	0	0
114718 Rehab/nybygg - boliger til vanskeligstilte	3 200	0	0	0
114725 Investeringer barnehager - ikke fordelt	312 000	240 000	123 000	105 000
115705 Energieffektiviseringstiltak - sykehjem	55 000	0	0	0
117700 Ufordelt avsetning lokale omsorgsboliger	200 000	200 000	0	0
114771 Legevakten - Storgt 40 - rehabilitering	33 000	0	0	0
Sum investeringsutgifter	2 029 100	2 139 000	1 845 000	276 000
Lån i Lånefondet	-1 234 400	-1 287 600	-1 401 600	-164 000
Tilskudd fra staten	-307 000	-405 000	-100 000	-62 000
Tilskudd fra andre	-5 300	0	0	0
Tilskudd fra bykassen	-117 400	-61 400	-11 400	0
Refundert investeringsmva	-365 000	-385 000	-332 000	-50 000
Sum finansiering	-2 029 100	-2 139 000	-1 845 000	-276 000

Kapasitetsutvidelse/nybygg barnehager

Prosjektkategorien «Kapasitetsutvidelse/nybygg barnehager» inneholder midler til investeringspro-

sjekter som har gjennomført kvalitetssikring (KS2). Dette gjelder følgende prosjekter/barnehager:

Tabell 10.1.29 Barnehager - kap.utvidelse/nybygg (prosjektnr. 106720)

Beløp i tusen

Kap. 059, pro- sjektnr. 106720	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme	Bevilget tom. 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Kilden barnehage	1-18	134 100	5 200	128 900			
Barcode (kjøp)	1-17	53 900		53 900			
			5 200	182 800	0	0	0

Investeringer barnehager – ikke fordelt

For prosjektkategorien «Investeringer barnehager – ikke fordelt», er det kun angitt en overslagsavsetning. Etter hver som nye prosjekter har gjennomgått KS2 og vedtatt igangsatt, blir prosjektene finansiert av denne avsetningen.

Reetablering/rehabilitering av barnehager

Det er innarbeidet 377 mill. i 2017 og deretter 101 mill. årlig i økonomiplanperioden til generell rehabilitering av barnehagebygg, dvs. totalt 680 mill. I utgangspunktet var midlene fordelt med 170 mill. årlig, men fordi det er behov for midler utover de 170

mill. i 2017 til reetablering/ kapasitetsutvidelse av 6 konkrete barnehager er det foretatt en om Disposisjon av midlene ved at 69 mill. årlig for perioden 2018-2020 er flyttet til 2017. Foretaket skal prioritere forhold som innebærer umiddelbar sikkerhets-/helserisiko for ansatte og barn, dernest forhold som gir følgeskader.

Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg sykehjem

Prosjektkategorien «Kapasitetsutvidelse/ rehab/ nybygg sykehjem» inneholder midler til investeringsprosjekter som har gjennomført kvalitetssikring (KS2). Dette gjelder følgende prosjekter/sykehjem:

Tabell 10.1.30 Sykehjem - kap.utvidelse/rehab (prosjektnr. 114705)

Beløp i tusen

Kap. 059, prosjektnr. 114705	Ferdigstillelse	Kostnadsramme	Bevilget tom. 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Hovseterhjemmet	3-17	592 100	366 000	226 100			
Sum			366 000	226 100	0	0	0

Hovseterhjemmet omfatter etablering av 163 plasser.

Ufordelt sykehjem

For prosjektkategorien «Ufordelt sykehjem» er det lagt inn midler til nybygging/ombygging av sykehjemmene Ryen, Lindeberg, Lille Tøyen, Furuset, Tåsen, Majorstua, Lambertseter og Oppsal. I tillegg er det i innarbeidet en avsetning til rehabilitering av Kantarellen og Abildsø sykehjem. Etter hvert som prosjektene har gjennomført kvalitetssikring og blitt vedtatt igangsatt, blir prosjektene finansiert av denne avsetningen.

Generell rehabilitering sykehjem

Det er innarbeidet 70 mill. årlig til rehabilitering av sykehjem, dvs. totalt 280 mill. i økonomiplanperioden.

Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg boliger

Prosjektkategorien «Rehab/nybygg boliger til vanskeligstilte» inneholder midler til investeringsprosjekter som har gjennomført kvalitetssikring (KS2). Dette gjelder følgende prosjekt:

Tabell 10.1.31 Boliger til vanskeligstilte – rehab/nybygg (prosjektnr. 114718)

Beløp i tusen

Kap. 059, prosjektnr. 114718	Ferdigstillelse	Kostnadsramme	Bevilget tom. 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Skogvollvn 35	4-16	36 500	33 300	3 200			
Sum			33 300	3 200	0	0	0

Prosjektet medfører etablering av 6 omsorgsboliger.

Ufordelt avsetning til boliger

Det er avsatt 370 mill. i økonomiplanperioden. Ved å legge til grunn en enhetskostnad på 4 mill. så innebærer dette 92 boliger.

Ufordelt avsetning lokale omsorgsboliger

Det er innarbeidet 400 mill. til investeringer i lokale omsorgsboliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Prosjektene skal planlegges og utvikles etter bestilling fra og i samarbeid med byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester.

Energireduserende tiltak

Det er innarbeidet 55 mill. i 2017 til å gjennomføre energireduserende tiltak i foretakets eiendomsmasse.

Tiltakene er beregnet til å gi en årlig besparelse i energikostnader på 7,2 mill.

Nødrehabilitering av Legevakten

Det er avsatt 33 mill., totalt 232 mill. til nødrehabilitering av Legevakten for å iverksette nødvendige tiltak for å sikre drift i påvente av ny storbylegevakt. Etter oppstart av prosjektet er det avdekket at tilstanden i det eldste bygget (Kroghstøtten) er verre enn tidligere antatt. Det er avdekket skader på bæresystemet og taket. Dette innebærer at byggets 3. etasje som benyttes til kontorer for Legevakten ikke kan benyttes før utbedring er gjennomført. Det utredes til Tilleggsinnstillingen om det er behov for midlertidige erstatningslokaler.

10.1.10 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Tabell 10.1.32 Netto driftsresultat – Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	DOK 3 2016	Forslag 2017
062	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)			
Netto driftsresultat		-10 631	0	0

1 Ansvarsområde

Foretaket skal bidra til at kommunens kulturtilbud preges av kvalitet, mangfold og tradisjon samt bidra til idrettsaktivitet og gjennomføring av idrettsarrangementer, gjennom godt vedlikeholdte og tilpassede bygninger og anlegg. Foretaket skal eie, forvalte og utvikle kommunale kultur- og idrettsbygg, etter forretningsmessige prinsipper.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kultur- og idrettsbygg har ansvar for bygging og forvaltning av større idrettsanlegg og kulturbygg, herunder ishaller, isflater, bad, idretts- og flerbukshaller, biblioteksbygg og museumsbygg. Flere av disse byggene og anleggene er teknisk krevende å bygge å forvalte, i tillegg til at de har stor økonomisk og arkitektonisk verdi. Siden opprettelsen av foretaket 01.07.2015 har det konsentrert seg om å bygge opp intern kompetanse samt etablere strukturer og rutiner slik at foretaket kan ivareta sine oppgaver på en god måte.

Foretaket har foretatt en overordnet tilstandsvurdering av alle idrettsanleggene, for å avdekke hvor vedlikeholdsetterslepet er størst.

Undersøkelsen vil danne grunnlaget for det videre arbeidet med forvaltning, drift og vedlikehold av disse eiendommene.

Kultur- og idrettsbygg har ansvar for til sammen syv byggeprosjekter i gjennomføringsfasen. De tre største er nye Jordal Amfi, nytt Munchmuseum og nytt Deichmanske hovedbibliotek.

I lys av problemene som ble avdekket på nytt Deichmanske hovedbibliotek, ble det i 2015 foretatt en gjennomgang av både dette prosjektet og prosjektet nytt Munchmuseum. Gjennomgangene resulterte i at det ble fastsatt ny kostnadsramme for nytt Deichmanske hovedbibliotek, mens det for nytt Munchmuseum ble konkludert med at tidligere vedtatt kostnadsramme legges til grunn. Status per nå er at begge prosjektene har en økonomisk og fremdriftsmessig utvikling i tråd med plan.

Byrådet har økt rammene til forvaltning, drift og vedlikehold av idrettsanlegg med 15 mill. i 2017, 20 mill. i 2018, 25 mill. i 2019 og 30 mill. i 2020.

Foretakets samlede eiendomsmasse har en bokført verdi på 4,32 mrd. I tillegg har foretaket omløpsmidler på om lag 0,22 mrd. Egenkapitalen utgjorde 3,7 mrd., noe som gir en egenkapitalandel på 76 %.

Tabell 10.1.33 Nøkkeltall – Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Kap. 062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Antall forvaltningsenheter				35	36
- herav kulturbygg				5	5
- herav badeanlegg				6	6
- herav idrettshaller				10	10
- herav ishaller				5	5
- herav isflater				6	6
- skøytestadion				2	2
- signalanlegg				2	2
Areal idrettsanlegg i kvm				112 049	126 454

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Styret i Kultur- og idrettsbygg Oslo KF rapporterer til byråden for næring og eierskap. Foretaket skal realisere følgende mål:

Tabell 10.1.34 Mål, tiltak og resultatindikatorer - Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 4: Oslo kommune skal forvalte og drifte kommunale bygg og anlegg slik at de er godt egnet til formålet og for brukerne

Tiltak 1: Totale sluttkostnader for byggeprosjektene overstiger ikke samlet styringsramme

Tiltak 2: Prosjektene skal ferdigstilles til avtalt tid.

Tiltak 3: Byggene skal være bærekraftige og energieffektive

Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Sluttkostnad delt på samlet styringsramme for samlet portefølje av ferdigstilte bygg 1)	-	-	≤1	≤1
Andel prosjekter ferdigstilt innen avtalt tid	-	-	100 %	100 %
Andel nye bygg som tilfredstiller passivhusstandard	-	-	100 %	100 %

1) Samlet sluttkostnad for prosjektene skal ikke overstige samlet styringsramme for porteføljen, det vil si at samlet sluttkostnad delt på samlet styringsramme er ≤ 1 for porteføljen. Prognose for sluttkostnad benyttes dersom sluttrapport ikke er ferdig utarbeidet. Resultatindikatorerne gjelder overleverte prosjekter siste tre år.

4 Merknader til driftsbudsjettet

I henhold til Oslo kommunes økonomireglement skal bystyret stille krav til netto driftsresultat i foretaket og fastsetting av størrelsen på overføringskravet. For Kultur- og idrettsbygg Oslo KF er det innarbeidet et overføringskrav fra bykassen til foretaket på 0,45 mill. i 2017. Det vises til kapittel 898 Overføringer fra KF m.v. for nærmere angivelse av overføringer fra bykassen til foretaket. Det foreslås at krav til netto driftsresultat for 2017 settes til 0 kr.

I byrådssak 121/15 Revidert budsjett 2015 – effekt av regnskap 2014 mv ble det forutsatt at Kultur- og

idrettsbygg Oslo KF vil ha avgiftspliktig omsetning fra Munchmuseet, bad med videre som overstiger 20 % av den samlede omsetningen og således benytte den ordinære merverdiavgiftsordningen. Avhengig av fremtidig registrering og foretakets utleievirksomhet vil Kultur- og idrettsbygg Oslo KF kunne komme i en situasjon der tidligere fradragsført momskompensasjon vil måtte justeres etter justeringsreglene i avgiftslovgivningen. Byrådet vil som lagt til grunn i byrådssak 1026/16 følge opp at foretaket foretar en løpende vurdering av de enkelte anlegg i forhold til sluttbrukeres merverdiavgiftsposisjon.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 10.1.35 Investeringsbudsjett – Kultur- og idrettsbygg Oslo KF ..

Beløp i 1000 kr			
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	DOK 3 2016	Forslag 2017
062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)			
Sum investeringsutgifter	584 020	1 326 108	1 795 906
Sum finansiering	-584 020	-1 326 108	-1 795 906

Tabell 10.1.36 Investeringer i økonomiplanen – Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Beløp i 1000 kr

Prosjektnr	Forslag 2017	Forslag 2018	Forslag 2019	Forslag 2020
<i>062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)</i>				
115810 Rehabilitering idrettsanlegg	50 000	50 000	50 000	50 000
115870 Nytt hovedbibliotek	634 699	547 900	302 739	0
115871 Nytt Munch-museum	665 207	623 273	691 894	0
116810 Idrettsanlegg - rehab/nybygg	330 000	283 000	0	0
116820 Idrettsanlegg - ufordelt avsetning	113 600	315 600	415 000	555 000
116830 Biler og maskiner	2 400	2 400	2 400	2 400
Sum investeringsutgifter	1 795 906	1 822 173	1 462 033	607 400
Lån i Lånefondet	-1 695 906	-1 722 173	-1 039 433	-607 400
Tilskudd fra staten	-100 000	-100 000	-405 000	0
Tilskudd fra andre	0	0	-17 600	0
Sum finansiering	-1 795 906	-1 822 173	-1 462 033	-607 400

Idrettsanlegg – rehab/nybygg

Prosjektkategorien «Idrettsanlegg – rehab/nybygg» inneholder midler til investeringsprosjekter som har

gjennomført kvalitetssikring og fått vedtatt kostnadsramme. Dette gjelder følgende prosjekter.

Tabell 10.1.37 Idrettsanlegg – rehab/nybygg (prosjektnr. 116810)

Tall i tusen eks mva.

Kap. 062, prosjektnr. 116810	Ferdig- stilling	Kost- nads- ramme	Bevilget tom. 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
<i>Idrettsanlegg - rehab/nybygg (fordelt):</i>							
Lambertseter flerbrukshall	1-18	105 000	25 000	80 000			
Nye Jordal Amfi	2018	553 000	20 000	250 000	283 000		
SUM			45 000	330 000	283 000	0	0

Ufordelt avsetning idrettsanlegg

Det er avsatt ca. 1,4 mrd. i økonomiplanperioden til en ufordelt avsetning til idrettsprosjekter. Det gjelder bl.a. prosjektene: Lillomarka arena, Frogner ishall, Grorud flerbrukshall, Mortensrud flerbrukshall, Korsvoll flerbrukshall, Ullern flerbrukshall, Tøyenbadet, Stovnerbadet og midlertidig bad Holmlia.

Etter hvert som prosjektene har gjennomført kvalitetssikring og blitt vedtatt igangsatt, blir prosjektene finansiert av denne avsetningen.

Rehabilitering idrettsanlegg

Den årlige rammen til rehabilitering av idrettsanlegg er økt med 26 mill. årlig til 50 mill. årlig i økonomiplanperioden. Foretaket skal prioritere forhold som innebærer umiddelbar sikkerhets-/helserisiko, dernest forhold som gir følgeskader.

11. KULTUR, IDRETT OG FRIVILLIGHET

Sektoren omfatter kultur, idrett og frivillighet, samt gravferd og tilskudd til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

11.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

Figur 11.1 Nøkkelstørrelser for kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

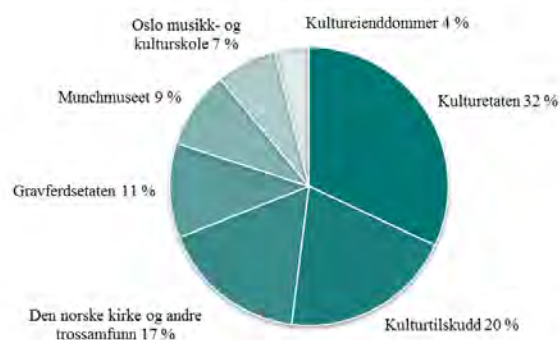
Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Budsjett - økonomiplan				
	Dok 3 2016	2017	2018	2019	2020
Sum utgifter	1 239,4	1 266,2	1 270,2	1 369,6	1 687,9
Sum inntekter	-228,7	-232,4	-231,4	-231,4	-231,4
Netto utgifter	1 010,8	1 033,8	1 038,8	1 138,3	1 456,5
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		2,1 %			

Budsjettet for de kommende årene inneholder blant annet følgende størrelser:

- Samlede investeringer i idrettsanlegg på 4,1 mrd. (inkl. mva.) i økonomiplanperioden, hvorav 3,1 mrd. på kultur-, idretts- og frivillighetssektoren. Resterende investeringer gjelder flerbrukshaller som finansieres over skolebudsjettet
- Investeringer i det nye Munchmuseet og det nye hovedbiblioteket på 4,3 mrd. (inkl. mva.) i økonomiplanperioden
- Kulturtilskudd på over 250 mill. i 2016
- Idrettstilskudd på over 100 mill. i 2016

Brutto driftsutgifter for 2017 fordeler seg slik:

11.2 Utfordringer i kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

Kunst og kultur, fysisk aktivitet og frivillig arbeid er viktig innhold i livene til hver enkelt av oss som bor i Oslo. Det gir personlig utvikling, mental og fysisk styrke, en videre horisont og viktige fellesskap. Det gir økt glede og er noe av mest verdifulle samfunnet kan investere i.

Det bor over 660 000 mennesker i byen vår. Mer enn en femtedel er barn og unge opp til 18 år. De skal få inspirasjon, gode vaner, og legge grunnlaget for sin deltakelse i samfunnet og sin utvikling som mennesker. Utfordringene i sektoren handler om deltagelse, kapasitet og tilgjengelighet.

Vi må ha et blikk for hvem som deltar og hvem som ikke deltar, hva som skjer i organisert regi og aktiviteter som skjer i egen regi. Byrådets mål er at alle skal ha tilgang til attraktive kulturopplevelser. Da må vi samtidig vite om det er et bredt nok tilbud av aktiviteter, og om det er god nok geografisk spredning på tilbudene kommunen bidrar til. Vi vet det er for få idrettsanlegg, og vi vet det er venteliste til kurs i kulturskolen. Kommunen skal bidra til at flest mulig får oppleve og utøve kunst og kultur, uavhengig av alder, bosted og økonomi. Det handler om å få nok plass i byen, mange nok lokaler, gode nok anleggstyper og bedre vedlikehold av kultureiendom og idrettsanlegg.

Den store befolkningsveksten i Oslo gir oss en særlig utfordring i å finne gode tilbud og dekke mange slags behov for en stor og sammensatt befolkning. Det stiller andre krav til effektiv plassutnyttelse, og til samarbeid om fellesarenaene. Det er viktig for byrådet å gi mennesker gode muligheter i starten av livet, og til å leve gode liv med både fysisk aktivitet og kulturelle impulser. Idrett, kulturliv og frivillighet er felles arenaer som spiller en nøkkelrolle for enkeltmennesker og utviklingen av gode lokalmiljøer.

Frivilligheten har stor verdi for hver enkelt som engasjerer seg, og gir viktige bidrag til samfunnet. Frivillige organisasjoner, lag, foreninger og egenorganiserte frivillige trenger forutsigbare rammer og en styrket kommunal tilrettelegging, som omtalt i frivillighetsmeldingen «Engasjement og deltakelse. Frivillighet i Oslo 2016».

Oslo har i lang tid hatt dårlig idrettsanleggsdekning, og har også vært blant fylkene som har søkt om færrest tippemidler. Det er et stort press på byens idrettsanlegg, og mange anlegg trenger vedlikehold og rehabilitering. Det er også et behov for mange nye idrettsanlegg de kommende årene. Byrådet har sammen med budsjettet fremmet en behovsplan for fysisk aktivitet. Planen synliggjør behovet for areal og nye anlegg for å sikre en forutsigbar og god utvikling

innen idrettsanlegg og friluftsområder fremover. Planen inneholder anbefalinger og tiltak som skal opprettholde og styrke innbyggernes muligheter for å drive idrett og fysisk aktivitet.

Barn og unge i Oslo trenger arenaer for kreativ og kunstnerisk utfoldelse. Det er lettere å delta der folk bor, og det bør utvikles et bedre tilbud på lokale arenaer som skoler, bibliotekfilialer og lokale kultureiendommer.

Oslo er landets hovedstad og dette vises også i byens kulturtilbud og idrettstilbud. Byen er hjem for viktige nasjonale institusjoner og den er en motor for kreative næringer. Byen tiltrekker seg store arrangementer og mange håpefulle kunstnere og utøvere. Innspillingen av filmen Snømannen, hovedsakelig i Oslo, viser at hovedstaden er en attraktiv samarbeidspartner, og at vår region har mye å tjene på å legge til rette for film. Nasjonale frivillige organisasjoner har hovedkontor her. Samtidig er byen et hjem for alle sine innbyggere, med de regionale og lokale behov som det medfører.

Kultur, frivillighet og fysisk aktivitet spiller viktig rolle på mange områder i byen. Det gir positive virkninger innen skole, eldreomsorg og aktivt byliv. Ved å bruke kultur aktivt i byutviklingen er Oslo i ferd med å få en rolle som internasjonal kulturby. Denne effekten vil vise seg tydeligere om få år når det nye Munchmuseet, det nye hovedbiblioteket og Nasjonalmuseet står ferdig omtrent samtidig. Det gir et stort potensial for profesjonell kunst og kreative næringer, men også gode ringvirkninger for byens innbyggere. Byen er et attraktivt mål for store internasjonale arrangementer innen kultur og idrett, og dette nyter folk og næringsliv godt av.

Det bør bli lettere å bruke byen til skapende aktivitet, og det bør jobbes med å øke tilgangen til bygg, parker, torg og gater i Oslos byrom.

Oslos folkebibliotek, Deichmanske bibliotek, har lavere besøkstall og utlån enn bibliotek i byer det er naturlig å sammenligne seg med. Bibliotekene i byen videreutvikles derfor med bedre og mer varierte tjenestetilbud. Flere bruker filialene til søk på nett og andre digitale oppgaver. Det er samtidig flere som bruker filialene som våre felles rom i byen, til studier, møter, forestillinger og debatter.

Kulturtilskuddene er viktige bidrag til kvalitet, mangfold og nyskaping. Hvert år er det et stort tilfang av nye aktiviteter og aktører som kunne fått støtte, og det er et potensial her for å få til positive ringvirkninger for lokalmiljøer og kreative næringer.

Oslo preges av et stort mangfold av trostilhørighet, og byens mangfoldighet i kultur, tro og livssyn skal gjenspeiles i gravferdsvirksomheten. Det innebærer at byens innbyggere skal gravlegges med respekt for

deres tro eller livssyn. Mangfoldigheten skaper også en økonomisk utfordring for kommunen, ettersom andelen medlemmer i kirken synker og andelen medlemmer i andre trossamfunn øker.

11.3 Byrådets mål for kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

Tabell 11.2 Mål for kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

Mål for kultur, idrett og frivillighet		Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1.	Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle	Kulturetaten, Munchmuseet
2.	Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet	Kulturetaten, Munchmuseet
3.	Biblioteket skal være en terskelfri møteplass for litteratur, debatt og kulturopplevelser	Kulturetaten
4.	Oslo skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet, spesielt for barn og unge	Bymiljøetaten
5.	Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo	Kulturetaten, Bymiljøetaten
6.	Oslo skal være en livssynsåpen by, og byens innbyggere skal gravlegges med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn	Gravferdsetaten

11.4 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

Tabell 11.3 Endringer sammenlignet med budsjett 2016 – Kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Bud- sjett 2017	Bud- sjett 2018	Bud- sjett 2019	Bud- sjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto *)	1 149,0	1 144,4	1 194,0	1 358,0	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	1 239,4	1 239,4	1 239,4	1 239,4	1 239,4
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer					
+/- Andre aktivitetesnøytrale forhold		0,9	8,7	31,7	40,8
= Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	1 239,4	1 240,3	1 248,1	1 271,1	1 280,2
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte		-10,2	-18,4	1,5	-7,5
+/- Spesifiserte rammeendringer		4,2	12,0	72,0	390,1
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-2,1	-5,5	-9,0	-9,0
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		-8,1	-11,9	64,5	373,7
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		34,0	34,0	34,0	34,0
= ØKONOMIPLAN (brutto)	1 239,4	1 266,2	1 270,2	1 369,6	1 687,9
Salgs- og leieinntekter	-160,6	-162,7	-162,7	-162,7	-162,7
Refusjoner	-40,2	-41,3	-41,3	-41,3	-41,3
Overføringsinntekter	-27,8	-28,4	-27,4	-27,4	-27,4
= Sum driftsinntekter	-228,7	-232,4	-231,4	-231,4	-231,4
= ØKONOMIPLAN (netto)	1 010,8	1 033,8	1 038,8	1 138,3	1 456,5

Reelle endringer i aktivitet i forhold til Dok 3 2016

-0,7 % -1,0 % 5,1 % 29,2 %

*) 2016 prisnivå

Tabellen over omfatter sektoren unntatt budsjett for idrett, som i dag er i kap. 542 og kap. 545.

Spesifikasjon av endringene i økonomiplanskjemaet

Aktivitetesnøytrale tiltak

Kap. 548 styrkes med 14 mill. i 2017, og 22 mill. fra 2018 for avsetning til husleie for kommende idrettsanlegg, 9 mill. fra 2018 til husleie for Lambertseter flerbrukshall, samt 23 mill. for husleie nye Jordal Amfi fra 2019. Kapittelet reduseres med 4 mill. fra 2017 for uttak av tidligere husleieavsetning for Åsland skytebane, og med 9,1 mill. i 2017, 18,3 mill. i 2018 og 2019, og 9,2 mill. i 2020 ved overføring til kap 542 for driftsfølggevirkning av vedtatte idrettsprosjekter.

Kap. 581 er redusert med 6 mill. fra 2017 for overføring av budsjett for gravferdstjenester.

Kap. 590 er økt med 6 mill. fra 2017 for overføring av budsjett for gravferdstjenester fra kap. 581.

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Kap. 500 øker med 3,3 mill. i 2017 som følge av økt tilskuddsavsetning i 2017.

Kap. 502 reduseres med 5 mill. fra 2017 for tidligere avsetning til boksanering for flytting til nytt hovedbibliotek. 9 mill. til flytteutgifter til nytt hovedbibliotek er flyttet fra 2017 til 2019.

Kap. 504 reduseres med 8,5 mill. i 2017 for tidligere avsetning til flytting av samlinger, deretter redusert med 5,8 mill. i 2018, og styrket igjen med 5,1 mill. fra 2019. Kapittelet er brutto redusert med 1 mill. fra 2018 for bortfall av sponsoravtale.

Spesifiserte rammeendringer

Kap. 501 øker med 0,06 mill. fra 2017 til husleiesubsidie for Lambertseter gård, etter overføring fra Om-sorgsbygg.

Kap. 502 reduseres med 0,25 mill. i 2017, 0,5 mill. i 2018, 0,75 mill. i 2019 og 1 mill. i 2020 som følge av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulent-

bruk. Kap. 502 øker videre med 10,9 mill. i 2017 og 13,1 mill. i 2018 for driftsfølgervirkning nytt hovedbibliotek (IKT-løsninger), og driftsfølgervirkning videre med 25,1 mill. fra 2018. Kap. 502 reduseres med 1,5 mill. fra 2017 for utredning nytt kommunalt sak/arkivsystem (reduksjon fra 4,5 mill. i 2016 til 3 mill. f.o.m. 2017.)

Kap. 504 er økt med 3,3 mill. i 2018, redusert med 31,3 mill. fra 2019 for flytteforberedelser, økt med 9,7 mill. fra 2019 for FDV for nytt bygg, og 15 mill. fra 2019 for FDV inventar og utstyr. Kapittelet er økt med 36,2 mill. for kapitalkostnader nytt bygg og 5,4 mill. for kapitalkostnader inventar og utstyr fra 2019. Kapittelet er redusert med 41,3 mill. i 2019 for forskjøvet framdrift, og økt med 159,1 mill. i 2020 for oppstart driftsfølgervirkning og dubleringskostnader første driftsår.

Kap. 508 er økt med 93 mill. i 2020 for avsetning husleie nytt hovedbibliotek.

Kap. 548 er økt med 2,5 mill. i 2018, 4 mill. i 2019 og 14 mill. i 2020 for framtidig husleie for idrettsinvesteringer. Kapittelet er økt med 15 mill. i 2019 og 30 mill. i 2020 for husleie for Stovner og Tøyen bad, og økt med 10 mill. i 2020 for husleie for Grorud flerbrukshall.

Kap. 581 er redusert med 2,8 mill. som følge av effekt på tilskudd per medlem av andre trossamfunn ved overføring av 6 mill. knyttet til gravferdsformål fra Den norske kirke til Gravferdsetaten.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet uspesifisert rammereduksjon for sektoren er på 2,1 mill. i 2017, økende i økonomiplanperioden til 9,0 mill. i 2020.

Tabell 11.4 Netto driftsbudsjett – Kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

Beløp i mill.

Netto driftsbudsjett per kapittel	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
290 Oslo musikk- og kulturskole (KIF)	65,1	66,4	66,1	65,8	65,8
500 Kulturtilskudd m.m. (KIF)	236,7	244,9	235,1	235,1	235,1
501 Kultureiendommer (KIF)	17,4	17,5	17,3	17,1	17,1
502 Kulturetaten (KIF)	308,2	321,8	322,1	341,0	331,8
504 Munch-museet (KIF)	96,2	90,4	95,9	138,0	328,4
508 Avsetning husleier kulturbygg (KIF)	0,0	0,0	0,0	0,0	93,0
548 Avsetning husleier idrettsprosjekter (KIF)	5,0	5,9	16,2	55,7	99,8
581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	217,0	213,3	213,3	213,3	213,3
590 Gravferdsetaten (KIF)	65,3	73,5	72,8	72,2	72,2
Sum Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	1 010,8	1 033,8	1 038,8	1 138,3	1 456,5

Tabell 11.5 Brutto investeringsbudsjett – Kultur-, idretts- og frivillighetssektoren

Beløp i mill.

Brutto investeringsbudsjett	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
290 Oslo musikk- og kulturskole (KIF)	0,0	0,0	0,0	0,0
500 Kulturtilskudd m.m. (KIF)	0,0	0,0	0,0	0,0
501 Kultureiendommer (KIF)	15,7	15,7	15,7	15,5
502 Kulturetaten (KIF)	46,5	41,5	27,5	27,5
504 Munch-museet (KIF)	0,0	0,0	0,0	0,0
508 Avsetning husleier kulturbygg (KIF)	0,0	0,0	0,0	0,0
548 Avsetning husleier idrettsprosjekter (KIF)	0,0	0,0	0,0	0,0
581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	20,0	20,0	20,0	20,0
590 Gravferdsetaten (KIF)	18,5	3,5	3,5	3,5
ØKONOMIPLAN (brutto)	100,7	80,7	66,7	66,5

11.5 Oslo musikk- og kulturskole

Tabell 11.6 Driftsbudsjettet – Oslo musikk- og kulturskole

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
290	Oslo musikk- og kulturskole (KIF)			
10	Lønn og sosiale utgifter	81 918	65 298	66 765
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	12 492	23 276	23 765
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	1 025	602	616
14	Overføringsutgifter	1 756	1 305	1 334
Sum utgifter		97 191	90 481	92 480
16	Salgsinntekter	-24 357	-20 139	-20 663
17	Refusjoner	-7 226	-5 283	-5 420
18	Overføringsinntekter	-9	0	0
Sum inntekter		-31 592	-25 422	-26 083
Netto utgifter		65 599	65 059	66 397

1 Ansvarsområde

Undervisningen ved Oslo musikk- og kulturskole (OMK) er hjemlet i opplæringsloven. Kulturskolen er kommunens ressurscenter for musikk- og kulturopp- læring for barn og ungdom, og tilbudet gis over hele byen. Skolen skal, alene eller i samarbeid med andre profesjonelle aktører og det frivillige musikkliv, gi barn og unge et bredt og godt undervisningstilbud innen ulike kunsthøgskoler. I tillegg til å gi inspirasjon og mulighet for egen kulturaktivitet for alle, gis elever med særlige evner mulighet til å utvikle sitt faglige nivå. Virksomheten overføres 01.01.2017 fra Utdanningsetaten til Kulturetaten.

visuell kunst og skapende skriving. Undervisningen foregår på ca. 70 grunnskoler og på egne kulturstasjoner på Grønland, Schous, Sinsen, Manglerud, Bjørnholt, Rødtvet, Rommen og Tøyen skoler. Antall elever i grunnskolealder som deltar i Oslo musikk- og kulturskole er de siste to år økt med 1 257 til 6 958 i 2015. Musikk- og kulturskolen har et nært samvirke med grunnskolene og bydelene. Ved overføring til kultursektoren ønsker byrådet å oppnå en styrking av kulturskolene samarbeid med byens kulturaktører, samt en videreføring av samarbeidet med byens kor, korps, orkestre og andre aktører. Byrådet vil utvikle kulturskolen i samarbeid med kulturlivet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo musikk- og kulturskole underviser i de fleste disipliner innen kunst og kultur: Musikk, dans, teater,

Tabell 11.7 Nøkkeltall – Oslo musikk- og kulturskole

Kap. 290 Oslo musikk- og kulturskole (funksjon 383)	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Antall elever i grunnskolealder i musikk- og kulturskole	5 914	5 651	5 701	6 733	6 958
Antall elever i grunnskolealder på venteliste	971	1 401	1 493	1 839	1 286
Brutto driftsutgifter, per bruker	10 319	9 070	10 304	10 792	11 101

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 11.8 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Oslo musikk- og kulturskole

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle</i>				
<i>Mål 2: Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet</i>				
Tiltak 1: Gi et attraktivt tilbud innen et bredt kulturfelt i alle deler av Oslo				
Tiltak 2: Gi barn og unge mulighet til å utvikle sitt talent til et profesjonelt nivå				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Antall elever (i grunnskolealder) i musikk- og kulturskole	6 733	6 958	-	7 000

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,4 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Det er innarbeidet en generell rammereduksjon på 0,1 mill. Det er av rammen satt

av 0,5 mill. til samarbeid med private tilbydere. 1 mill. til samarbeid med Torshov musikkorps videreføres. Forslag til satser for egenbetaling i Oslo musikk- og kulturskole vil gå frem av del 18 Beregningsgrunnlag for takster, avgifter og gebyrer, og innebærer en prisjustering på 2,6 % fra 2016.

11.6 Kulturtilskudd m.m.

Tabell 11.9 Driftsbudsjettet – Kulturtilskudd m.m.

Kap / Artsgr.	Beløp i 1000 kr		
	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
500 Kulturtilskudd m.m. (KIF)			
14 Overføringsutgifter	0	245 657	254 167
Sum utgifter	0	245 657	254 167
18 Overføringsinntekter	0	-9 000	-9 234
Sum inntekter	0	-9 000	-9 234
Netto utgifter	0	236 657	244 933

1 Ansvarsområde

Kapittelet omfatter tilskudd og andre overføringer til kulturfeltet. Kapittelet administreres av Kulturetaten, som er kommunens faginstans på kulturfeltet. I tillegg omfatter kapittelet midler til oppfølging av bystyremeldingene «Filmhovedstaden» og «Engasjement og deltakelse. Frivillighet i Oslo 2016». Administrering av disse ligger i byrådsavdelingen. I 2015 var kap. 500 en andel av kap. 502.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det ytes årlig driftstilskudd til kulturaktivitet i Oslo, både for store etablerte kulturinstitusjoner, større kulturarrangement, festivaler, forestillinger og konserter. Det tildeles også tilskudd i løpet av året til kulturtiltak, konsert- og forestillingsserier og mindre tiltak, tilskudd til innovasjon innen kultur og kultur-

næring, konsertstøtte til frivillige musikktiltak og tilskudd til kor, korps og orkestre, jfr. tabellen under punkt 4, merknader til driftsbudsjettet. Avsetningene omfatter videre kunst- og kulturstipend, kunst- og kulturpriser, Den kulturelle spaserstokken, spillemidler til kulturbygg, ferieleirer i frivillig regi, sentralt ungdomsråd, musikkråd og tiltak fordelt av lokale ungdomsråd og ungdomsinformasjon. En detaljert fordeling av forslaget vil bli gitt i notat til bystyrets organer.

Fra 2017 overtar kommunen tilskuddene til frivillig-sentraler, som tidligere har vært en statlig ordning. Endelig beløp og innretning følger av statsbudsjettet for 2017, og byrådet vil i tilleggssinnstillingen komme tilbake til hvordan tilskuddene skal administreres i kommunen.

Tabell 11.10 Nøkkeltall – Kulturtilskudd m.m.

Kap. 500 Kulturtilskudd m.m.	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Driftstilskudd kultur - antall søkere	149	132	149	130	129
Driftstilskudd kultur - antall tildelinger	100	94	78	86	98
Løpende kunst- og kulturtiltak - antall søkere	235	231	256	232	265
Løpende kunst- og kulturtiltak - antall tildelinger	61	79	130	109	153
Kunst- og kulturstipend - antall søkere	180	240	226	178	137
Kunst- og kulturstipend - antall tildelinger	41	24	30	24	32
Innovasjon kultur og kulturnæringer - antall søkere 1)	-	-	102	53	47
Innovasjon kultur og kulturnæringer - antall tildelinger	-	-	22	22	21
Antall deltakere ferieleiren Camp Hudøy		1 350	1 350	1 350	1 350
Deltakere hos andre leietakere på Hudøy		3 600	4 500	3 253	4 847
Antall overnattingsdøgn på Hudøy, totalt		24 140	25 000	25 140	29 959
Tilskudd friv. barne- og ungdomsorg., antall org.	54	47	51	49	48
Tilskudd kor, korps, orkestre - antall org./kor/korps/ork.	191	194	204	208	214
Tilskudd til kulturbygg (spillemidler), antall prosjekter	5	5	7	8	6
Den kulturelle spaserstokken, antall tilbud	-	-	-	12	21

1) Innovasjonstilskudd i 2015: 47 behandlede søknader. I tillegg ble 21 søknader mottatt og overført til 2016.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Som grunnlag for anvendelsen av midlene på kapittelet legges målene

- Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle
- Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet
- Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo

Ved fordelingen av rammen for tilskudd og avsetninger på kap. 500 vil blant annet kulturtiltak for

barn og unge og oppfølging av Filmmeldingen bli særlig prioritert.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 5,0 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Rammen for avsetninger/tilskudd er økt med til sammen netto 3,3 mill. i 2017. For 2015 er kap. 500 en andel av tidligere kap. 502. 1,5 mill. til oppfølging av frivillighetsmeldingen i 2016 er ikke brukt, i påvente av bystyrets behandling av meldingen. Det er derfor ikke lagt inn midler til dette i 2017.

Tabell 11.11 Tilskuddsoversikt – Kulturtilskudd m.m.

Kap.nr	Avsetningen gjelder	Vedtak 2015 1)	Vedtak 2016 1)	Forslag 2017
500	Driftstilskudd kunst, kultur m.v. 1)	88 768	95 348	101 908
500	Oslo Nye Teater	78 000	80 000	80 000
500	Løpende kunst- og kulturtiltak	5 000	5 000	6 000
500	Innovasjon innen kultur og kulturnæring	2 500	3 000	3 000
500	Tilskudd til kulturbygg (spillemidler: prognose 2016)	9 017	9 000	9 234
500	Konsertstøtte frivillige sang/musikktiltak	740	1 000	1 000
500	Frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner	9 050	10 000	10 100
500	Skolekor, korps, orkestre	9 900	10 400	10 700
500	Ferieleirer frivillige, barn/unge	5 600	6 500	6 600
500	Sentralt ungdomsråd, musikkråd, ungdomsorganisasjonsråd, unginfo, m.v.	6 700	6 900	7 100
500	Lokale ungdomsråd	1 500	2 500	2 500
500	Frivillighetsmelding, oppfølging	-	1 500	-
500	Filmmelding, oppfølging	-	3 000	3 000
500	Den kulturelle spaserstokken	3 000	3 000	3 000
500	Besøksgårder/aktivitetshus, byomfattende innhold (tidl 501/EST)	-	9 809	10 025
Sum		219 775	246 957	254 167

1) Beløp 2015 og 2016 er revidert budsjett (inkludert Mohawk/Sjøkorpset i 2016)

11.7 Kultureiendommer

Tabell 11.12 Driftsbudsjettet - Kultureiendommer

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
501	Kultureiendommer (KIF)			
10	Lønn og sosiale utgifter	6 736	7 944	8 135
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	33 470	33 601	34 114
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	1 798	0	0
14	Overføringsutgifter	8 418	3 653	3 733
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	20 834	0	0
	Sum utgifter	71 257	45 198	45 982
16	Salgsinntekter	-19 506	-24 521	-25 159
17	Refusjoner	-16 483	-955	-980
18	Overføringsinntekter	-1 209	-2 331	-2 331
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-9 478	0	0
	Sum inntekter	-46 676	-27 807	-28 470
	Netto utgifter	24 581	17 391	17 512

1 Ansvarsområde

Kulturetaten forvalter kulturbygg, kulturminner og historiske gårdsanlegg i Oslo. Etaten skal fremskaffe gode lokaler til ulike kunst- og kulturformål i Oslo. Etaten forvalter 45 kultureiendommer med 82 byg-

ninger, har forvaltningsansvar for Middelalderbeltet med store kulturminneareal, drift og vedlikehold av Oslos ruiner og følger opp feriekolonien på Hudøy med 64 ulike bygninger. Etaten har ansvar for kommunale driftstilskudd til historiske gårdsanlegg og

nærmiljøtilbud, og har også ansvaret for utlysning og tildeling av ledige atelier.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kultureiendommene er en del av byens kulturelle infrastruktur, som tilbys til subsidiert leie definert av bystyret, samt historiske eiendommer og ferieleireiendommen Hudøy. Det er utarbeidet driftsplaner og gjennomført tilstandskartlegging for alle kultureiendommer, og disse danner grunnlag for vedlikeholdsplaner for den enkelte eiendom. Som følge av eiendommenes karakter, og historiske status, er vedlikeholdsetterlepet betydelig for deler av bygningsmassen.

Det knytter seg et vesentlig rehabiliteringsbehov til kultureiendommene, dette gjelder blant annet sentrale eiendommer som Grünerløkka lufthavn, Kirkeristen, og deler av Frysja kunstsenter som rommer et stort antall av kommunens atelierer og arbeidslokaler.

Kulturetaten arbeider med viktige utviklingsprosesser bl.a. i Middelalderbyen, Kvadraturen og ulike Aker-gårder. To omfattende rehabiliteringsprosjekter ved Aker-gårdene Bånkall og Tveten er i ferd med å ferdigstilles. Sistnevnte gir gårdsanlegget et vesentlig

potensiale som knutepunkt for regionale og byomfattende aktiviteter i tillegg til Bydel Alnas tjenester som er lokalisert på gården.

Middelalderbyen, dvs. Middelalderparken, Minneparken og Bispeborgen viser byens middelalderhistorie. For gjennomføring av utviklingsplanen for området er det en årlig investeringsavsetning på 6,5 mill. Arbeidet med konservering av Middelalderruinene i Oslo i samarbeid mellom Riksantikvaren og Oslo kommune er forlenget til 2020, og utgjør årlig 4,1 mill.

Jernbaneløpnet har som en del av reguleringsplanarbeidet for Follobaneutbyggingen gjennomført landskapsplan for Middelalderparken. Plan- og bygningsetaten, Byantikvaren og Kulturetaten har deltatt i arbeidet med Jernbaneløpnetts parallelloppdrag for Middelalderparken. Bispegata 16 og Mariakirken er blitt «en hovedattraksjon» i de framlagte konseptene for Middelalderparken. Utviklingsplan for Middelalderbeltet og landskapsplanen for Middelalderbyen legger grunnlag for en vesentlig oppgradering av området. Jernbaneløpnet forventes i hovedsak å gjennomføre alle større tiltak i Middelalderparken og Ladegårdshagen.

Tabell 11.13 Nøkkeltall – Kultureiendommer

Kap. 501 Kultureiendommer	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Antall Kultureiendommer	41	43	43	43	44
Antall bygninger	73	78	78	78	82
Antall leieobjekt 1)		242	242	242	236
- herav atelier 2)		227	228	229	223
- herav antall boliger		6	7	7	7
- herav antall fellesverksteder		2	2	3	3
- herav antall gallerier/visningssteder		7	7	7	7
Hudøy ferieleirsted - kapasitet, antall ukesbesøkende barn	425	425	425	425	425
Kultureiendommer bebygd areal m2	70 373	74 150	74 150	74 150	72 474
- herav andel kulturlokaler (%)		34 %	34 %	34 %	32 %
- herav andel atelier (%)		45 %	45 %	45 %	46 %
- herav andel museer (%)		22 %	22 %	22 %	22 %
Kulturminneareal, park og ruiner m2	90 743	109 922	109 922	109 922	109 922

1) Enkelte objekt, f.eks. Frogner Hovedgård og Rådhusgata 7 består av mange objekt som rommer ulike aktiviteter, men har kun en leietaker. Nedgang i antall leieobjekt skyldes at det har vært hensiktsmessig å slå sammen flere mindre objekt til større.

2) Enkelte bygg leies ut til én aktør som disponerer atelierene/lokalene for flere kunstnere, for eksempel Hekkveien 5 og Toftegate 69, Grünerløkka lufthavn.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 11.14 Mål, tiltak og resultatindikatorer for Kultureiendommer (kap. 501)

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle</i>				
<i>Mål 5: Det skal bli enklere å drive frivillig aktivitet og organisasjonsvirksomhet i Oslo</i>				
Tiltak 1: Tilby gode rom for kulturproduksjon, kulturutøvelse og kunstopplevelser				
Tiltak 2: Stille kommunens eiendom, areal og byrom til disposisjon for kultur, kulturnæring og frivillig aktivitet				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Kultureiendommer: antall atelier/verksted – gjennomsnittlig antall brukere ¹⁾	227	228	274	275
Kultureiendommer for øvrig: antall leietakere/brukere	51	52	49	45
Andel utleid areal samlet i kultureiendommene	99 %	99 %	99 %	99 %
Antall tomme kommunale bygg/eiendommer for øvrig midlertidig utleid til kultur/ kulturnæring	-	-	6	6
Hudøy - antall rehabiliterte kolonier	-	-	-	5

1) Enkelte eiendommer faktureres samlet, uavhengig av antall brukere. Estimert for hvor mange brukere utleieforholdene omfatter totalt.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,2 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Det er innarbeidet en

generell rammereduksjon på 0,16 mill. Kapittelet øker med 0,06 mill. fra 2017 til husleiesubsidie for Lambertseter gård, etter overføring fra Omsorgsbygg.

Tabell 11.15 Øremerkede kommunale midler – Kultureiendommer

Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp i 1000 kroner
35010002	Konservering av middelalderruiner	4 100

Avsetningen til ruinkonservering utgjør 4,1 mill., hvorav 2,05 mill. dekkes av Riksantikvaren. Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektet. Midlene forutsettes brukt i 2017 i samsvar med planlagt frem-

drift. Dersom det skjer forskyvninger i fremdriften som gjør at midlene ikke anvendes fullt ut, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

5 Investeringer

Tabell 11.16 Investeringsbudsjett – Kultureiendommer

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
501	Kultureiendommer (KIF)			
00	Lønn og sosiale utgifter	681	0	0
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	35 627	15 700	15 700
04	Overføringsutgifter	8 921	0	0
Sum utgifter		45 229	15 700	15 700
07	Refusjoner	-12 626	-3 140	-3 140
08	Overføringsinntekter	-2 000	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-11 356	0	0
Sum inntekter		-25 982	-3 140	-3 140
Netto utgifter		19 247	12 560	12 560

Tabell 11.17 Investeringsoversikt – Kultureiendommer

501 Kultureiendommer (KIF)	Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
106 021 Hudøy, rehabilitering av bygninger			4 200	4 200	4 200	4 000		Løpende
107 002 Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer			5 000	5 000	5 000	5 000		Løpende
113 044 Middelalderbeltet - utviklingsplan			6 500	6 500	6 500	6 500		Løpende
Sum investeringsutgifter			15 700	15 700	15 700	15 500		
106 021 Hudøy, rehabilitering av bygninger	Investeringsmoms		-840	-840	-840	-800		
107 002 Kultureiendommer - rehabiliteringsrammer	Investeringsmoms		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000		
113 044 Middelalderbeltet - utviklingsplan	Investeringsmoms		-1 300	-1 300	-1 300	-1 300		
Sum kapittel finansiering			-3 140	-3 140	-3 140	-3 100		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			12 560	12 560	12 560	12 400		

Hudøy - rehabilitering av bygninger

Bygningsmassen på Hudøy omfatter 64 bygninger på til sammen 7 500 kvm. For rehabilitering og utvikling av skjøtelsplan avsettes et løpende prosjekt på 4,2 mill. årlig frem til og med 2019, og 4,0 mill. i 2020. Tiltakene gjennomføres som et omforent investeringsprosjekt med Stiftelsen Hudøy.

Kultureiendommer – rehabilitering

Eiendommene har regulert leienivå, med en fastsatt subsidiefaktor. Utgifter til rehabilitering utover løpende vedlikehold dekkes derfor i mindre grad inn gjennom husleie. For å kompensere for dette videre-

føres 5 mill. årlig i løpende investeringsmidler til rehabilitering og sikring av kultureiendommene.

Det er et stort behov for rehabilitering av Grünerløkka Lufthavn i Tofte gate 69, som inneholder 60 atelier, galleri og møteplass. Det ble i revidert budsjett 2016 bevilget 1 mill. i utredningsmidler for rehabilitering. Denne utredningen blir ferdigstilt i 2017.

Middelalderbeltet - utviklingsplan

Det er avsatt 6,5 mill. årlig, som løpende prosjekt for tiltak i utviklingsplanen for Middelalderbeltet, blant annet til formidlingstiltak og tiltak i Minneparken.

11.8 Kulturetaten

Tabell 11.18 Driftsbudsjett – Kulturetaten

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap /		Regnskap	Dok 3	Forslag
Artsgr.		2015	2016	2017
502	Kulturetaten (KIF)			
10	Lønn og sosiale utgifter	224 433	257 585	267 696
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	240 235	96 179	101 017
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	20 610	30 675	31 411
14	Overføringsutgifter	230 189	1 770	1 809
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	8 742	0	0
Sum utgifter		724 208	386 209	401 933
16	Salgsinntekter	-139 355	-37 481	-38 456
17	Refusjoner	-65 813	-25 465	-26 127
18	Overføringsinntekter	-27 270	-15 112	-15 505
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-8 742	0	0
Sum inntekter		-241 180	-78 058	-80 088
Netto utgifter		483 028	308 151	321 845

1 Ansvarsområde

Kulturetatens ansvarsområde omfatter Deichmanske bibliotek, Vigelandmuseet med skulpturene i Vigelandsparken, Byarkivet, Kunst i Oslo, Popsenteret og Øvingshotellet, tilskuddsordningene til kunst- og kulturformål, tiltak for barn og unge, samt tilskudd til kulturhus. Foruten Vigelandmuseets samling, forvalter Kulturetaten også all annen kunst i Oslo kommunes eie, bortsett fra samlingene omfattet av kap 504 Munchmuseet. Kulturetaten er videre ansvarlig for virksomheten beskrevet under kap. 290 Oslo musikk- og kulturskole, 500 Kulturtilskudd m.m. og 501 Kultureiendommer.

Kulturetaten er kommunens faginstans på kulturfeltet. Kulturetaten har en sentral rolle som tilrettelegger for produksjon, utvikling og nyskaping som styrker byens kunst- og kulturliv. Etaten bidrar til tilbudet i Den kulturelle skolesekken, samt kinokonsesjoner etter lov om film og videogram. Etaten har oppfølgingsansvar for avtalen om utvikling av Ekebergparken. Etaten har det overordnede forvaltningsansvaret for kunstverk utplassert i kommunens virksomheter, kommunens utendørskunst og kommunens kunstordning.

Deichmanske bibliotek er byens folkebibliotek og har ansvar for litteratur- og informasjonsformidling, lesestimulering og kulturformidling. Biblioteket er organisert i et hovedbibliotek og 19 filialer/kombinasjonsbibliotek og er Oslos best besøkte kulturinstitusjon med over 2 mill. besøkende årlig.

Kulturetaten har rollen som operativ bestiller for nytt hovedbibliotek i Bjørvika og skal sikre gjennomføring i tråd med kommunens behov og i tråd med Deichmanske biblioteks visjoner og ambisjoner. Bibliotekfaglige hensyn skal ivaretas gjennom Kulturetatens bestillerrolle i utbyggingsprosessen. Se øvrig omtale av kulturbyggene under kap. 062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF.

2 Situasjonsbeskrivelse

Kulturetaten har en viktig rolle i å bidra til at kommunens virkemiddelapparat for kunst- og kulturfeltet er tilpasset en by i vekst. Behovet for kulturell infrastruktur som øvingslokaler, produksjonslokaler og visningssteder, er stort og økende. Kulturetaten bidrar inn i planprosesser i kommunen, og i arbeidet med Bilfritt Byliv.

Oslo kommune har en omfattende kunstsamling, og store deler av den er tilgjengelig i det offentlige rom. Kommunens kunstordning gir muligheter til kunstproduksjon både til nybygg, innkjøp av ny kunst til samlingen og temporære kunstprosjekt. Gjennom ordningen er det mange kunstnere som engasjeres i løpet av et år.

Byrådet ønsker å tilrettelegge for mer gatekunst i Oslo gjennom den nylig vedtatte handlingsplanen for gatekunst 2016-2020.

Biblioteket skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Borgernes bibliotek - bibliotekplan for Oslo kommune i perioden 2014 til 2018 (byrådssak 44/14) beskriver en satsing

på innholds- og tjenesteutvikling, serviceutvidelse og bruk av ansattes kompetanse. Økte åpningstider og økt tilgjengelighet, selvbetjening og fleksibilitet skal bygge på at biblioteket er til for innbyggerne. I revidert budsjett ble det bevilget midler til to nye meråpne filialer. Ytterligere to filialer vil bli meråpne i 2017. Lesefrøprosjektet vil fortsette. Nytt hovedbibliotek og oppgradering av utvalgte filialer i økonomiplanperioden, samt nytt barne- og ungdomstilbud, meråpent og nye arrangementstilbud bidrar til økt besøk til biblioteket.

Kulturetaten er operativ bestiller av kommunens nye sak- og arkivløsning. Implementering av denne vil bidra til at kommunen kan gå over til elektronisk dokumenthåndtering- og arkivering. Byarkivets magasiner er i ferd med å bli fulle, og i den kommende økonomiplanperioden må det etableres en langsiktig løsning for magasinbehovet for kommunens bevaringsverdige arkivmateriale.

Tabell 11.19 Nøkkeltall – Kulturetaten

Kap. 502 Kulturetaten	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
<i>Bibliotek:</i>					
Antall besøk per innbygger	3,7	3,4	3,3	3,4	3,3
Antall internetbesøk per innbygger	1,6	2,0	2,0	2,4	2,2
Netto driftsutgifter per innbygger, i kroner	256	204	206	208	209
Totalt antall utlån	2 683 602	2 714 261	2 796 925	2 765 593	2 605 492
Antall nye lånere bibliotek	26 972	27 022	26 453	28 672	31 262
Førstegangslån per innbygger	3,3	3,2	3,1	3,0	2,8
Gjennomsn. antall åpningstimer per uke, hovedbibl. 1)	58	51	54	54	54
Gjennomsn. antall åpningstimer per uke, filialer 2)	580	600	607	646	746
Antall arrangement totalt i biblioteklokaler	1 513	2 495	2 581	2 833	2 916
Antall arrangement barn og unge, bibliotek	1 075	1 811	1 803	792	1 658
Antall klassebesøk på bibliotek eller på skole	1 224	1 229	1 307	1 228	1 215
<i>Byarkivet:</i>					
Oppbevart arkiv i hyllemeter	20 043	20 300	21 500	21 689	21 145
Tilvekst papirarkiv, i hyllemeter	190	254	575	189	350
Skriftlige forespørsler Byarkivet	1 613	1 527	1 756	1 700	2 702
<i>Popsenteret:</i>					
Gjennomsn. antall åpningstimer Popsenteret per uke	42	49	49	48	48
Antall klassebesøk Popsenteret per år	-	172	-	-	167
<i>Øvingshotell:</i>					
Gjennomsnittlig åpningstimer per uke	71	71	71	72	71
Antall brukte øvingstimer Øvingshotellet	-	-	41 274	41 310	40 809
Antall brukere Øvingshotellet	-	-	5 474	6 972	8 359
<i>Vigelandmuseet:</i>					
Gjennomsnittlig åpningstimer per uke	31	31	31	30	30
Antall utstillinger per år	4	4	6	5	5
Arrangement barn og unge Vigelandmuseet per år	2	3	3	3	8
<i>Kunstordningen: (etablert 2011)</i>					
Antall kunstprosjekt ferdigstilt	2	15	14	13	17
Antall kunstprosjekt under arbeid	35	29	-	31	36

1) Gjennomsnitt, men ikke fratrukket timer stengt grunnet ombygging.

2) Gjelder 16 filialer. Fast stengte sommeruker er trukket fra.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 11.20 Mål, tiltak og resultatindikatorer for Kulturretaten (kap. 502)

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig alle</i>				
Tiltak 1: Tilby gode kulturopplevelser i Oslo				
Tiltak 2: Gjøre Oslo kommunes kunst i offentlige rom mer tilgjengelig for innbyggerne				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Vigelandmuseet, antall besøk	24 523	31 540	27 000	34 000
Popsenteret, antall besøk	60 000	57 300	50 000	55 000
Øvingshotellet, antall besøk	98 495	96 774	115 000	105 000
Byarkivet, antall besøk	2 344	2 621	2 200	2 200
Oslo-bilder (Byarkivet), antall besøk	249 611	308 488	250 000	300 000
Ladegårdsarrangement, antall deltakere	4 455	5 428	6 000	8 000
Større kunstprosjekter, antall slutførte per år	-	-	15	15
<i>Mål 2: Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet</i>				
Tiltak 1: Gi økt leseglede for barn				
Tiltak 2: Gjennomføre attraktivt arrangementsprogram for barn og unge				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall deltakere barn/unge på arrangement i bibliotek-lokale	38 696	38 801	38 000	40 000
Antall barn som omfattes av «Lesefrø»	-	-	3 000	3 300
Antall deltagere, klassebesøk (bibliotek)	30 626	30 523	35 000	35 000
Antall deltakere barn/unge-arrangement i Popsenteret	5 500	6 540	7 000	7 000
Antall deltakere klassebesøk (Popsenteret)	5 850	4 079	5 000	6 500
Antall deltakere klassebesøk (Vigelandmuseet)	3 848	2 863	3 000	3 000
Antall deltakere klassebesøk (Ladegården)	-	-	-	50
<i>Mål 3: Biblioteket skal være en terskelfri møteplass for litteratur, debatt og kulturopplevelser</i>				
Tiltak 1: Tilby gode kulturopplevelser i Oslo				
Tiltak 2: Stille bibliotekets lokaler til rådighet for arrangementer, frivillige og kulturaktører				
Tiltak 3: Innføre fire nye meråpne filialer				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Publikumsbesøk, bibliotek	2 150 078	2 158 313	2 300 000	2 400 000
Bibliotekarrangement, antall deltakere	69 235	74 930	70 000	76 000
Antall meråpne filialer	-	-	6	10
Antall selvbetjente filialer/kombinasjonsbibliotek	-	-	19	19

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 10,7 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 3,9 mill. Det er innarbeidet en generell ramme-reduksjon på 1,1 mill. Rammen er økt med 10,9 mill. i 2017 til driftsfølgervirkning for nytt hovedbibliotek. Dette gjelder IKT-løsninger for hovedbiblioteket og

filialene. Kap. 502 reduseres med 5 mill. i 2017 for tidligere avsetning til boksanering for flytting til nytt hovedbibliotek. 9 mill. til flytteutgifter til nytt hovedbibliotek er flyttet fra 2017 til 2019. Kapittelet reduseres med 0,25 mill. i 2017 som følge av forutsatt besparelse som følge av redusert konsulentbruk. Kapittelet reduseres med 1,5 mill. fra 2017 for utredning nytt kommunalt sak/arkivsystem (reduksjon fra 4,5 mill. i 2016 til 3 mill. f.o.m. 2017.)

5 Investeringer

Tabell 11.21 Investeringsbudsjett – Kulturetaten

Beløp i 1000 kr				
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017	
502 Kulturetaten (KIF)				
00 Lønn og sosiale utgifter	1 758	0	0	
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	47 449	78 400	46 500	
04 Overføringsutgifter	2 148	0	0	
Sum utgifter	51 354	78 400	46 500	
07 Refusjoner	-2 148	-4 500	-300	
Sum inntekter	-2 148	-4 500	-300	
Netto utgifter	49 206	73 900	46 200	

Tabell 11.22 Investeringsoversikt – Kulturetaten

502 Kulturetaten (KIF)	Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
113 001 Kunst i offentlige bygg og uterom			45 000	40 000	26 000	26 000		Løpende
115 004 Biblioteksmeldingen 2014			1 500	1 500	1 500	1 500		1/15 - 4/23
Sum investeringsutgifter			46 500	41 500	27 500	27 500		
115 004 Biblioteksmeldingen 2014	Investeringsmoms		-300	-300	-300	-300		
Sum kapittel finansiering			-300	-300	-300	-300		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			46 200	41 200	27 200	27 200		

Kunst i offentlige bygg og uterom i Oslo

Kunstordningen for utsmykking av kommunale bygg og uterom innebærer at 0,5 % av kommunens samlede investeringsbudsjett, unntatt avgiftsfinansierte investeringer i VAR-sektoren og Oslo Havn KF, avsettes til kunstprosjekt. Dette sikrer en sammenheng mellom kommunens investeringsvolum og antallet kunstprosjekt, og ivaretar samtidig intensjonen om å styrke den kunstneriske utsmykkingen av kommunale bygg og uterom. Avsetningen er et løpende prosjekt som skal benyttes til kunstprosjekt under Oslo kommunes kunstordning for offentlige bygg og uterom. Ordningen administreres av Kulturetaten etter fastsatt regelverk. Byrådet vil i Tilleggs-

innstillingen for budsjettet for 2017 komme tilbake med endelige tall for ordningen, ettersom forslaget i tabellen over er basert på investeringene slik de var for et år siden.

Bibliotekplanen Borgernes Bibliotek

I 2017 og videre i økonomiplanen er det avsatt 1,5 mill. årlig til meråpne bibliotek. Prosjektrammen for oppfølging av bibliotekplanen er på totalt 29,6 mill. Midlene går til investering i selvbetjeningsløsninger slik at filialer kan være åpne for publikum også utenom den betjente tiden. Det er beregnet 0,75 mill. per filial, og prosjektet er løpende frem til 2023.

11.9 Munchmuseet

Tabell 11.23 Driftsbudsjett – Munchmuseet

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
504	Munch-museet (KIF)			
10	Lønn og sosiale utgifter	56 004	59 828	65 102
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	58 515	35 901	22 723
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	9 879	20 491	20 983
14	Overføringsutgifter	103	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	18 785	0	0
Sum utgifter		143 286	116 220	108 808
16	Salgsinntekter	-47 095	-17 914	-16 259
17	Refusjoner	-8 085	-1 091	-1 119
18	Overføringsinntekter	-200	-1 000	-1 000
Sum inntekter		-55 380	-20 005	-18 378
Netto utgifter		87 906	96 215	90 430

1 Ansvarsområde

Munchmuseet forvalter en av Norges viktigste kunstsamlinger som inneholder mer enn 28 000 kunstverk, fordelt på 1 150 malerier, 7 700 tegninger og skisser, 17 800 grafiske blad og 13 skulpturer i tillegg til kunstnerens egne fotografier og film. I tillegg kommer Edvard Munchs trykkplater og litografiske steiner, hans skrifter og brev samt en stor mengde arkivalie og dokumentasjon, til sammen 45 000 museumsobjekter. I tillegg kommer etatens ansvar for Stenersenmuseets samlinger med kunst donert av Rolf E. Stenersen, Amaldus Nielsen og Ludvig O. Ravensberg.

Etatens ansvarsområde er å forvalte samlingene i Munchmuseet på en best mulig måte gjennom bevaring, forskning og formidling. Samlingene representerer en stor kunstnerisk, museal og økonomisk verdi for Oslo, og regnes som Norges viktigste bidrag til den internasjonale kunsthistorien. Staten er operativ bestiller av nytt museumsbygg i Bjørvika.

2 Situasjonsbeskrivelse

Gjennom satsing på moderne formidling, attraktive utstillinger av egne samlinger og samtidskunst, når museet ut til et bredere publikum og til nye brukergrupper.

Det nye Munchmuseet er planlagt ferdig i 2020 og vil ha nærmere 5 000 kvadratmeter utstillingsarealer, som er omtrent tre ganger så mye som i dagens mu-

seumsbygg. I det nye bygget vil det være svært gode formidlings- og undervisningsrom, primært rettet mot barn og unge. Museet vil på en av byens aller beste tomter og med hensiktsmessige romløsninger bli verdig den viktige oppgaven det er å huse Edvard Munchs testamentariske gave til Oslo. Det er lagt inn driftsfølgervirkninger for det nye bygget i 2020, men driftsbudsjettet i 2020 er høyere enn i normalår, siden dette er et år med drift av både det gamle og det nye bygget.

For å styrke rollen som et av verdens mest respekterte museer, gjennomfører etaten en omstilling over flere år, frem mot innflytting i nytt museumsbygg. Dette omfatter høy internasjonal aktivitet, fortsatt nasjonalt og internasjonalt samarbeid om profilerte og nyskapende utstillinger, produksjon av verkskataloger, digitalisering, publisering av Munchs bildearkiv og fortsatt stor innsats for konservering av kunsten. Utstillingsserien +Munch i 2015-2016 er en stor suksess, og gir en pekepinn på hva som vil være mulig i det nye Munchmuseet. Staten har igangsatt et formidlingsprosjekt i Bjørvika, *Munch i bevegelse*, der formålet er å videreføre Stenersenmuseets aktivitet. Munchmuseet vil på denne måten styrke sin rolle i norsk kunstliv, samtidig som museet ønsker å skape engasjement, tilstedeværelse og forventning i Bjørvika mens byen venter på åpningen av det nye museet.

Museet tar i bruk nye former for formidling, for bedre å engasjere barn og unge.

Tabell 11.24 Nøkkeltall – Munchmuseet

Kap. 504 Munchmuseet	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Antall arrangement					65
Antall unge på omvisninger og verksted (inkl. Den kulturelle skolesekken)	9 816	10 526	5 725	5 795	8 350
Antall deltakere "Munch i bevegelse"					2 600
Antall følgere på sosiale medier					397 600

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 11.25 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Munchmuseet

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Oslo skal være en attraktiv kunst- og kulturby som er tilgjengelig for alle</i>				
Tiltak 1: Styrke interessen for og kunnskapen om Edvard Munch og hans kunstnerskap				
Tiltak 2: Satse på utstillinger basert på Munchs kunst, modernisme og samtidskunst				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall besøkende	130 958	264 193	175 000	175 000
<i>Mål 2: Barn og unge skal tilbys gode kulturopplevelser og inspireres til egen kulturaktivitet</i>				
Tiltak 1: Munchmuseet skal ha et attraktivt arrangementsprogram				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall unge på omvisninger og verksted	-	-	-	8 400

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 3,0 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 1,0 mill. Det er innarbeidet en generell ramme-reduksjon på 0,3 mill. på kapittelet. Kapittelet reduseres med 8,5 mill. i 2017 for tidligere avsetning til

flytting av samlinger. Det er i økonomiplanperioden 2017-2020 innarbeidet forskyvning og budsjettering for driftsfølgervirkning og kapitalkostnader for det nye museet og dubleringskostnader knyttet til midlertidig drift av to museumsbygg i 2020. Det vises til 10.4 Økonomiplanskjema med spesifisering av endringer for tidsbegrensede tiltak og spesifiserte rammeendringer på side 4.

11.10 Avsetning husleier kulturbygg

Tabell 11.26 Driftsbudsjett – Avsetning husleier kulturbygg

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
508	Avsetning husleier kulturbygg (KIF)			
	Sum utgifter	0	0	0
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	0	0	0

Kapittelet er et rent avsetningskapittel for fremtidige driftsfølgervirkninger av påbegynte kulturbyggprosjekter. Det er ingen budsjettavsetninger i 2017, 2018

og 2019, men det ligger 93 mill. i husleieavsetning for det nye Munchmuseet i 2020.

11.11 Idrett (MOS)

Tabell 11.27 Driftsbudsjett – Idrett (MOS)

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
545	<i>Idrett (MOS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	0	0	1 100
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	0	14 500
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	0	10 000
14	Overføringsutgifter	0	0	1 000
Sum utgifter		0	0	26 600
Sum inntekter		0	0	0
Netto utgifter		0	0	26 600

1 Ansvarsområde

Bymiljøetaten har ansvar for planlegging og utvikling av kommunale idrettsanlegg. Etaten har videre ansvaret for bygging og forvaltning av markanlegg, snøanlegg, mindre bygg som klubbhus og garderobe-anlegg, samt mindre nærmiljøanlegg til egenorganisert aktivitet. I tillegg har etaten driftsansvaret for idretts- og badeanlegg som forvaltes av Kultur- og idrettsbygg Oslo KF, samt en andel av driftsansvaret for skolenære idrettshaller som forvaltes av Undervisningsbygg Oslo KF. Bymiljøetaten skal i samarbeid med idretten skape gode muligheter for barn, ungdom og voksne til å utøve idrett og fysisk aktivitet. Tilbudet innen den fysiske aktiviteten skal videreutvikles ved å øke kunnskapen om og bruken av de eksisterende tilbudene, prioritere tilbud til barn og ungdom og styrke samhandlingen med andre offentlig og private aktører.

Bymiljøetaten utarbeider kommunale planer og foreslår strategier og målsettinger for kommunens arbeid med idrett og fysisk aktivitet. Etaten har ansvaret for forvaltning av tilskudd på idrettsområdet. Dette omfatter både rammetilskuddet til Oslo idrettskrets, tilskudd for å stimulere til bygging av private idrettsanlegg samt tilskudd til store og små idrettsarrangementer og -tiltak.

Kap. 545 Idrett omfatter en andel av Bymiljøetatens totale virksomhet. Byrådet vil i egen sak/Tilleggsinnstillingen angi hvor stor andel av kap. 542 Bymiljøetaten som skal inngå i kapittelet.

2 Situasjonsbeskrivelse

Behovsplan for fysisk aktivitet publiseres som et vedlegg til Byrådets budsjettforslag på Oslo kommunes nettside, samt på Bymiljøetatens nettside. Behovsplanen blir et viktig virkemiddel i årene fremover for å synliggjøre hvilke behov byen har for tilrettelegging for organisert og egenorganisert idrett i Oslo. Det er en mangel på en rekke anleggstyper, og flere av de eksisterende anleggene har behov for vedlikehold og rehabilitering. Byrådet vil styrke tilbudet både gjennom å bygge nye idrettsanlegg, og ved økt vedlikehold og rehabilitering.

Bymiljøetaten arbeider kontinuerlig for å tilby attraktive muligheter for å utøve idrett og annen fysisk aktivitet.

Kultur- og idrettsbygg KF (KID) bygger idrettsanlegg etter bestilling fra Bymiljøetaten i henhold til kommunens etablerte bestiller- utførermodell. Unntakene er markanlegg, snøanlegg og andre mindre bygg/anlegg, hvor Bymiljøetaten selv har utføreransvaret.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 11.28 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Idrett (MOS)

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 4: Oslo skal være godt tilrettelagt for fysisk aktivitet, spesielt for barn og unge</i>				
Tiltak 1: Øke antallet og heve standarden på kunstgressbaner i Oslo				
Tiltak 2: Bygge flere flerbrukshaller				
Tiltak 3: Øke åpningstidene ved badene				
Tiltak 4: Standarden på anleggsmassen skal heves				
Tiltak 5: Investere i idrettsanlegg i henhold til idrettsbehovsplanen				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall kunstgressbaner	85	86	91	95
Rehabiliterte kunstgressbaner per år	5	6	-	5
Antall flerbrukshaller (håndballflater) *	-	-	-	57
Antall besøkende ved publikumsbadene **	855 046	862 513	1 115 000	1 170 000
Andel innbyggere som er fornøyd med rekreasjons- og idrettsmuligheter i Oslo	64 %	59 %	80 %	80 %

*Inkludert flerbrukshaller ved skole. Haller for student- og bedriftsidrett er ikke inkludert.

**Fra og med 2016 er Lambertseter bad inkludert i måltallet.

Avsetning til idrettstilskudd utgjør 102,2 mill., og er fordelt på følgende:

Tabell 11.29 Tilskuddsoversikt – Idrett (MOS)

	Vedtatt budsjett 2015	Vedtatt bud- sjett 2016	<i>I hele kroner</i> Forslag 2017
Rammetilskudd Oslo Idrettskrets	41 402 543	44 250 000	46 000 000
Særskilte tiltak OIK *			4 500 000
Seniorprosjektet OIK	2 300 000	2 300 000	2 300 000
Idrett og utfordring OIK	1 500 000	1 500 000	
Storbyarbeidet OIK	2 300 000	2 300 000	
Sommerpatruljen OIK	1 000 000	400 000	
Half-pipe Wyller	1 500 000	0	1 500 000
Oslo Winter Festival	2 000 000	750 000	
Norway Cup	4 000 000	4 000 000	4 000 000
Skiskytter-VM 2016 AS		11 231 000	
EKT Rideskole og husdyrpark AS	300 000	300 000	300 000
EKT Rideskole og husdyrpark AS, lån		5 000 000	
Realisering av idrettsanlegg i samarbeid med idrettslag **		10 000 000	40 000 000
Tilskudd til idrettstiltak	1 600 000	2 598 000	3 608 000
Samlet tilskudd	57 902 543	84 629 000	102 208 000

* Tiltakene Idrett og utfordring, Storbyarbeidet og Sommerpatruljen er i 2017 slått sammen til et tiltak.

** Fra 2017 er 30 mill. som inngår i ordningen flyttet fra investerings- til driftsbudsjettet.

Bymiljøetaten har ansvaret for å administrere ordninger med tilskudd til idrettsorganisasjoner. Ordningene med tilskudd til større idrettstiltak og tilskudd til realisering av idrettsanlegg i samarbeid med idrettslag skal kunngjøres i dagspressen og på Oslo kommunes internettsider.

4 Merknader til driftsbudsjett

Idretten ligger inntil videre i all hovedsak på kapittel 542 Bymiljøetaten. Utskillelse og flytting av idrettsdelen fra kapittel 542 til 545 vil gjøres i Tilleggsinnstillingen. Både kapittel 542 og 545 ligger inntil da på sektor for miljø og samferdsel.

Kap. 545 Idrett er foreløpig styrket med 26,6 mill. Det er innarbeidet 1,1 mill. til økte åpningstider ved badene (Holmlia, Vestkantbadet og Tøyenbadet), 3,0 mill. til utredningsmidler til investeringsprosjekter,

15,0 mill. til økt husleie idrettsanlegg (til KID, økt FDV-std.), 4,2 til økt drift av Teglvirket flerbukshall, 0,8 mill. til Ullern flerbukshall, 1,5 mill. til Wyller-løypa og 1 mill. til idrettstilskudd.

5 Investeringer

Tabell 11.30 Investeringsbudsjettet – Idrett (MOS)

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
545 Idrett (MOS)				
01	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	0	0	125 000
Sum utgifter		0	0	125 000
07	Refusjoner	0	0	-25 000
Sum inntekter		0	0	-25 000
Netto utgifter		0	0	100 000

Tabell 11.31 Investeringsoversikt – Idrett (MOS)

545 Idrett (MOS)		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:									
117 010	Kunstgressbaner 2017	76 000		76 000	0	0	0	0	
117 011	Investering på idrettsområdet			49 000	135 000	0	0	0	
Sum investeringsutgifter				125 000	135 000	0	0		
117 010	Kunstgressbaner 2017	Investeringsmoms		-15 200	0	0	0		
117 011	Investering på idrettsområdet	Investeringsmoms		-9 800	-27 000	0	0		
Sum kapittel finansiering				-25 000	-27 000	0	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)				100 000	108 000	0	0		

Se omtale av Kultur- og idrettsbygg Oslo KF under Byrådsavdeling for næring og eierskap for oversikt over hoveddelen av idrettsinvesteringene på idrettsområdet. Det er i budsjettet lagt inn økning av investeringene for rehabilitering av KIDs idrettsanlegg på 26 mill. årlig. I tillegg kommer i driftsbudsjettet 15 mill. til økt husleie til KID i 2017, stigende til 30 mill. i 2020. Disse vil gå til økt vedlikehold av idrettsbyggene. Maskiner/biler/utstyr til idrettsformål i Bymiljøetaten styrkes med 3 mill. årlig i økonomiplanperioden.

Kunstgressbaner 2017

Prosjektet omfatter fire nye kunstgressbaner (Disen, Midtstuen, pluss ytterligere to), samt rehabilitering av fem kunstgressbaner (Romsås/Humbleby, Brynbanen, Trasop, Caltexløkka, Nordstrand 2).

Investering på idrettsområdet

Byrådet vil i planperioden prioritere bygging av flerbukshaller, kunstgressbaner, innendørs- og utendørs kunstisbaner og skianlegg med snøproduksjon. I tillegg vil byrådet videreføre satsingen på rehabilitering av kunstgressbaner.

Følgende idrettsanlegg planlegges ferdigstilt i 2017:

- Landhockey-/kunstisbane på Voldsløkka
- Lambertseter flerbukshall med brytedel
- Lillomarka Arena, etappe 2
- Bestumkilen ro- og padlebane
- Sagene klubbhus
- Ekeberg servicebygg

Det vil startes bygging av følgende prosjekter som ferdigstilles i 2018 og 2019:

- Jordal Amfi
- Grorud flerbukshall og barnehage
- Frogner ishall
- Lillomarka, etappe 3
- Videre utvikling av skianlegget på Skullerud (forbedring av løypenettet, snøproduksjonsanlegg m.m.)

Byrådet vil sette i gang forprosjekt for følgende anlegg:

- Tøyenbadet
- Stovner bad,
- Ullern flerbukshall
- Korsvoll flerbukshall
- Mortensrud flerbukshall
- Cricketbane og klubbhus på Mortensrud

11.12 Avsetning husleie idrettsprosjekter

Tabell 11.32 Driftsbudsjett – Avsetning husleie idrettsprosjekter

Beløp i 1000 kr			
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
548 Avsetning husleier idrettsprosjekter (KIF)			
13 Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	0	5 000	5 900
Sum utgifter	0	5 000	5 900
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	0	5 000	5 900

Avsetninger til å dekke ufordelte husleier plasseres på eget kapittel for å vise hva midlene er forutsatt brukt til. Fra 2018 ligger det 9 mill. til husleie for Lambertseter flerbrukshall. Fra 2019 er ligger det 23 mill. i husleieavsetning for nye Jordal Amfi. I 2019

og 2020 ligger det også husleieavsetning på henholdsvis 15 og 30 mill. for Stovnerbadet og Tøyenbadet, og i 2020 ligger det 10 mill. i husleieavsetning for Grorud flerbrukshall. Det ligger også husleieavsetninger for mindre prosjekt alle årene fra 2017.

11.13 Den norske kirke og andre trossamfunn

Tabell 11.33 Driftsbudsjett – Den norske kirke og andre trossamfunn

			Beløp i 1000 kr
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)			
14 Overføringsutgifter	209 719	216 988	213 309
Sum utgifter	209 719	216 988	213 309
Sum inntekter	0	0	0
Netto utgifter	209 719	216 988	213 309

1 Ansvarsområde

Oslo kommune har ansvar for å finansiere Kirkelig fellesråd i Oslo sine utgifter til blant annet bygging, drift og vedlikehold av kirker og fellesrådets og menighetsrådenes administrasjon. Det økonomiske ansvaret er regulert i lov om Den norske kirke (Dnk) av 07.06.1996 nr. 31 (kirkeloven) § 15.

Kommunen utbetaler også tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Ordningen er hjemlet i lovene om trdomssamfunn og ymist anna av 13.06.1969 nr. 25 og lov om tilskott til livssynssamfunn av 12.06.1981 nr. 64, og innebærer at alle tros- og livssynssamfunn får likt tilskudd per medlem.

Overføring av tilskuddene til Kirkelig fellesråd i Oslo og til tros- og livssynssamfunn administreres av Gravferdsetaten.

2 Situasjonsbeskrivelse

Ved inngangen til 2016 hadde Den norske kirke 339 650 medlemmer i Oslo, fordelt på 38 sogn. I 2017

forventes det at det blir gitt støtte til andre tros- og livssynssamfunn med samlet medlemstall på 159 362 (prognose). Drift av kirkens og trossamfunnenes aktivitet finansieres i henhold til gjeldende regelverk. Loven gir tros- og livssynssamfunnene tilsvarende beløp per medlem som ytes i tilskudd per medlem i Den norske kirke (Dnk). Det er kun trossamfunn som mottar statstilskudd som kan motta kommunalt tilskudd.

Kirkelig fellesråd i Oslo (KfIO) ivaretar administrative og økonomiske oppgaver på vegne av menighetene i Oslo, og har ansvar for bygging, drift og vedlikehold av totalt 64 kirker og kapell. Fellesrådet sørger for at kirkebyggene unngår forfall og at det er trygge forhold for brukerne av byggene. Kirkebyggene er viktig for manges trosutøvelse og er samtidig en sentral del av vår kulturarv. Kirkene brukes også til kulturarrangementer og som naturlige samlingspunkt i nærmiljøet. KfIO viser til viser til et stort vedlikeholdsetterslep i kirkene. Prioritering og valg av rehabiliteringsprosjekter foretas av Kirkelig fellesråd etter

føringer gitt i bystyrets vedtak om budsjettramme for kirkeinvesteringer. Rehabiliteringsrammen er på 25 mill. årlig, inkludert mva.-kompensasjon, bevilgningen er netto på 20 mill.

3 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 5,1 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. I tilskuddet til andre trossamfunn er det tatt hensyn til avsetningen på 20 mill. i investering til kirken.

Avsetning til vedlikehold av kirkegårder og gravlunder budsjetteres på kap. 590 Gravferdsetaten. Avsetningen til tilskudd for tros- og livssynssamfunn er beregnet på grunnlag av både avsetninger i driftsbudsjettet til Den norske kirke, og bevilgningen i investeringsbudsjettet for kirkerehabiliteringer. 6 mill. av driftstilskuddet til Den norske kirke benyttes til gravferdsformål, og skal ikke budsjetteres på dette kapitlet. Det overføres i stedet til driftsbudsjettet til Gravferdsetaten, og gjør at grunnlaget for fordeling til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke blir mindre.

Tabell 11.34 Tilskuddsoversikt – Den norske kirke og andre trossamfunn

Kap.nr	Avsetningen gjelder	Vedtak 2015	Vedtak 2016	Forslag 2017
581	Den norske kirke, driftstilskudd (iht. kirkeloven) ¹⁾	129 500	134 212	128 601
581	Den norske kirke, tilskudd for løpende vedlikehold (iht. kirkeloven) ²⁾	10 000	10 000	10 200
581	Tros- og livssynssamfunn, tilskudd (iht. lov om trdomssamfunn mv.)	67 583	72 776	74 508
Sum		207 083	216 988	213 309

1) Beløpene for 2015 og 2016 er budsjettert beløp, ikke regnskapstall. "Vedtak 2015" er revidert budsjett.

2) Mva-refusjon for vedlikehold inntektsføres direkte i Kirkelig Fellesråd regnskap til samme formål. Det innebærer at tilskuddet fra Oslo kommune og mva-refusjon utgjør til sammen 12,50 mill. til vedlikehold i 2015 og 2016 og 2,55 mill. i 2017.

4 Investeringer

Tabell 11.35 Investeringsbudsjettet – Den norske kirke og andre trossamfunn

Beløp i 1000 kr			
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)			
04 Overføringsutgifter	62 360	20 000	20 000
Sum utgifter	62 360	20 000	20 000
Netto utgifter	62 360	20 000	20 000

Tabell 11.36 Investeringsoversikt – Den norske kirke og andre trossamfunn

581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
110 005 Rehabilitering kirker			20 000	20 000	20 000	20 000		Løpende
Sum investeringsutgifter			20 000	20 000	20 000	20 000		
Sum kapittel finansiering			0	0	0	0		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			20 000	20 000	20 000	20 000		

Rehabilitering kirker

Det budsjetteres med 20 mill. årlig i økonomiplanperioden til rehabilitering av kirker og kapell. Kirkelig fellesråd får som byggherre mva.-refusjon, slik at den foreslåtte bevilgningen er på totalt på 25 mill. årlig til

kirkerehabilitering. Gjennomføring og aktiviteter innen bevilget ramme forutsettes å skje i samsvar med en årlig rullert plan for rehabilitering, som Kfio har ansvar for.

11.14 Gravferdsetaten

Tabell 11.37 Driftsbudsjett – Gravferdsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
590	Gravferdsetaten (KIF)			
10	Lønn og sosiale utgifter	98 410	109 154	112 578
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	37 323	22 078	28 542
14	Overføringsutgifter	10 111	2 446	2 500
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	4 600	0	0
Sum utgifter		150 444	133 678	143 620
16	Salgsinntekter	-78 476	-60 589	-62 164
17	Refusjoner	-9 814	-7 421	-7 614
18	Overføringsinntekter	-3 154	-349	-358
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-3 860	0	0
Sum inntekter		-95 304	-68 359	-70 136
Netto utgifter		55 140	65 319	73 484

1 Ansvarsområde

Gravferdsetaten skal gravlegge byens innbyggere med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn. Begravelser og kremasjoner er regulert i lov om gravplasser, kremasjon og gravferd, gravferdsforskriften og vedtekter for kirkegårder og gravlunder i Oslo. Gravferdsetaten skal ivareta kommunens lovpålagte ansvar for begravelser ved dødsfall hvor ingen andre sørger for gravferden.

Anlegg, drift og forvaltning av gravplasser og gravferdsdrift er regulert i lov, forskrift og vedtekter. Kirkelig fellesråd i Oslo og Oslo kommune har en 10-årig avtale fra 2002 om kommunal gravferdsdrift. Avtalen fra 2002 er ved tilleggsavtale forlenget ut 2016. Bystyret gav i sak 371 av 09.12.2015 byrådet fullmakt til å inngå ny, langvarig avtale med Kirkelig fellesråd basert på dagens ordning. Denne prosessen pågår fortsatt.

2 Situasjonsbeskrivelse

Oslo skal være en livssynsåpen by og være åpen og inkluderende for innbyggere og besøkende. Dette innebærer at kommunen skal gi alle innbyggere den samme muligheten til å praktisere sin tro, og at byrådet utøver en politikk som gir rom for tro og ikke-tro parallelt.

Som livssynsåpen by skal Oslo gravlegge alle med verdighet og respekt for den enkeltes tro, ikke-tro

eller livssyn. Det innebærer kunnskap og bevissthet tilknyttet dødsfall, møter med avdødes etterlatte, gjennomføring av seremonier, samt tilrettelegging av gravplasser og seremonirom i tråd med ulike trosretninger og livssyn.

Gravferdsdriften i Oslo omfatter 20 kirkegårder og gravlunder samt Alfaset krematorium. Krist kirkegård er en museumskirkegård som ikke er i bruk. Gravferdsetaten vedlikeholder 1 831 dekar. Ca. 4 000 Oslo-innbyggere dør årlig. Oslo hadde i 2015 3 455 kremasjoner og 2 991 nedsatte urner. Dette tilsvarer en kremasjonsprosent på om lag 75 %. Alle kremasjoner i Oslo foregår i Alfaset krematorium. Avgift for kremasjon ble fjernet fra 01.01.2016, og kremasjon er derfor økonomisk sidestilt med kistegravlegging.

Gravplasskapasiteten er totalt sett god, men ujevnt fordelt. Særlig er det behov for flere kistegraver og graver tilrettelagt for muslimer. Kapasiteten økes derfor på Alfaset gravlund. Det ble i 2013 og 2014 budsjettet for utvidelse av nye gravplasser ved Klemetsrud kirkegård. Området er en del av den større områdereguleringen på Gjersrud-Stensrud som ble avgitt av byrådet i sak 174 av 01.09.2016. Saken skal endelig vedtas i bystyret, og i påvente av endelig behandling, må utvidelse av gravlundens utsettes.

Tabell 11.38 Nøkkeltall – Gravferdsetaten

Kap. 590	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Vedlikeholdt areal (dekar)	1 823	1 823	1 831	1 831	1 831
Vedlikeholdt areal (dekar) per årsverk	14,3	13,0	10,6	11,5	11,0
Antall nedsatte kister	876	901	933	847	902
Antall nedsatte urner	3 135	3 212	3 329	2 954	2 991
Antall kremasjoner	3 577	3 553	3 400	3 299	3 455
Antall graver med sommerstell	52 160	52 204	51 246	50 418	49 509
Antall graver med høstpynt	47 662	47 699	48 009	46 492	45 060

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 11.39 Mål, tiltak og resultatindikatorer – Gravferdsetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 6: Oslo skal være en livssynsåpen by, og byens innbyggere skal gravlegges med verdighet og med respekt for den enkeltes tro eller livssyn</i>				
Tiltak1: Etablere nytt gravfelt på Alfaset gravlund for kistegraver og graver tilrettelagt for muslimer				
Resultatindikatorer:	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2016	Måltall 2017
Antall kistegraver og graver tilrettelagt for muslimer på Alfaset	-	-	900	3 000

4 Merknader til driftsbudsjett

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 2,6 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 1,3 mill. Det er innarbeidet en generell ramme-reduksjon på 0,5 mill. på kapitlet. Avsetning til vedlikehold av kirkegårder og gravlunder på netto 2,5 mill., brutto 3,1 mill. inkl. mva., videreføres. Anven-

delse av denne avsetningen forutsetter et samarbeid med Kirkelig fellesråd i Oslo om prioritering av de mest nødvendige utbedrings- og vedlikeholdsprosjektene på kirkegårder og gravlunder.

Det er en økning på 6 mill. på driftsbudsjettet som følge av reduksjon på samme beløp på kap. 581. Årsaken er utgifter til gravferdsformål som er budsjettert på feil kapittel. Endring i budsjettering fører ikke med seg endringer i aktivitet.

5 Investeringer

Tabell 11.40 Investeringsbudsjett – Gravferdsetaten

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
590 Gravferdsetaten (KIF)			
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	12 502	18 500	18 500
04 Overføringsutgifter	2 751	0	0
Sum utgifter	15 253	18 500	18 500
07 Refusjoner	-2 751	-3 700	-3 700
09 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-518	0	0
Sum inntekter	-3 269	-3 700	-3 700
Netto utgifter	11 984	14 800	14 800

Tabell 11.41 Investeringsoversikt – Gravferdsetaten

590 Gravferdsetaten (KIF)	Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
106 028 Nye graver på eksisterende gravlunder			3 500	3 500	3 500	3 500		Løpende
108 066 Kalking av plastgraver			5 000	0	0	0		1/08 - 4/18
115 005 Utvidelse gravkapasitet Alfaset gravlund	40 000	30 000	10 000	0	0	0	0	1/15 - 4/18
Sum investeringsutgifter			18 500	3 500	3 500	3 500		
106 028 Nye graver på eksisterende gravlunder	Investeringsmoms		-700	-700	-700	-700		
108 066 Kalking av plastgraver	Investeringsmoms		-1 000	0	0	0		
115 005 Utvidelse gravkapasitet Alfaset gravlund	Investeringsmoms		-2 000	0	0	0		
Sum kapittel finansiering			-3 700	-700	-700	-700		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			14 800	2 800	2 800	2 800		

Nye graver på eksisterende gravlunder

Avsetningen på 3,5 mill. benyttes til klargjøring og ferdigstillelse av områder på eksisterende kirkegårder/gravlunder hvor nye graver tas i bruk, herunder nødvendig utskifting av leirholdig jord mv.

Kalking av plastgraver

Det er i 2017 avsatt 15 mill. til kalking av plastgraver for å utvide gravkapasiteten ved at gravene blir tilgjengelige for ny gravlegging. De resterende gravene med behov for kalking er ikke like mange som først antatt og de ligger spredt. Kalkingsprosessen er krevende å gjennomføre og rigging av utstyr er kostbart. Det er derfor lite kostnadseffektivt å benytte den

totale avsetningen på kalking, sammenliknet med å opparbeide nye graver. 10 mill. av totalavsetningen er derfor omdisponert til utvidelse av Alfaset gravlund. (se eget prosjekt). De resterende 5 mill. benyttes til å kalke de gravene der dette er mest hensiktsmessig. Prosjektet avsluttes i 2017.

Utvidelse av gravplasskapasitet på Alfaset gravlund

Byrådet foreslår å benytte 10 mill. til ferdigstillelse av utvidelsen av Alfaset gravlund. Dette gir flere kistegraver og graver tilrettelagt for muslimer. Bevilgningen er omdisponerte midler tidligere avsatt til kalking av plastgraver.

12. BYRÅDSLEDERENS KONTOR

Byrådslederens kontor sektor omfatter drift av byrådet og byrådsavdelingene, Rådhusets forvaltningstjeneste Kommuneadvokaten og Beredskapsetaten.

Utfordringene som er beskrevet innledningsvis i sektoromtalen gjelder Byrådslederens kontors (BLK) sektorovergripende oppgaver.

12.1 Hoved- og nøkkelstørrelser – Byrådslederens kontor sektor

Figur 12.1 Hoved- og nøkkelstørrelser – Byrådslederens kontor sektor

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3		Budsjett - økonomiplan		
	2016	2017	2018	2019	2020
Sum utgifter	542,4	593,8	581,9	579,4	567,6
Sum inntekter	-45,8	-46,7	-46,9	-46,7	-46,9
Netto utgifter	496,6	547,1	535,0	532,7	520,7
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		1,0 %			

Brutto budsjetterte driftsutgifter fordeler seg slik:

12.2 Utfordringer i Byrådslederens kontor sektor

Byrådet vil skape en kultur for tillit og åpenhet gjennom økt oppmerksomhet på virksomhetsstyringen i kommunen, hvor organisasjon, ledelse og kompetanseutvikling er viktige og bærende elementer. Arbeidet med tillitsbasert ledelse skal reflekteres i Oslo kommunes interne styringsdialog, i dialogen med kommunens innbyggere og i samhandlingen med de tillitsvalgte.

Tillit er en rød tråd

Byrådet vil at Oslo skal være en åpen, demokratisk og tilgjengelig kommune preget av tillit og nærhet mellom innbyggerne og kommunen. Et tett samarbeid med ansatte og tillit til ansattes fagkompetanse og vurderinger ligger til grunn for styringen av kommunen. Økt tillit til ledere og ansatte handler om overføring av myndighet og ansvar, tilstrekkelig bemanning, åpenhet, dialog, kompetansetiltak og forankring. Byrådet ønsker at ledelsen av Oslo skal være tillitsbasert. Medarbeidere i Oslo kommune skal bli vist tillit og gitt ansvar. Målet er bedre samhandling mellom ledelse og ansatte, en bedre utnyttelse av medarbeideres kompetanse, som igjen vil gi en mer effektiv bruk av kommunens ressurser og bedre tjenester til kommunens innbyggere. Tillitsbasert ledelse skal bidra til å skape «vi-følelsen», styrke samarbeidet på tvers og stimulere til tillit. Tillit skal integreres i kommunens styringsdokumenter og styringsverktøy.

For å oppnå ønskede effekter av tillitsmodellen vil tillitsbasert ledelse være et sentralt virkemiddel. Tillitsbasert ledelse handler om å legge forholdene til rette, bygge sterke og gode relasjoner og få det beste ut av den enkelte medarbeider og organisasjonen som helhet. Tillitsbasert ledelse innebærer at overordnede mål koples mot forventninger til den enkelte medarbeider og at medarbeideren gis selvstendighet til selv å vurdere hvordan målene skal nås. Ansatte skal bli vist tillit og gitt ansvar.

Byrådet vil igangsette et ledelsesutviklingsprogram med vekt på oppfølging av byrådsplattformen og de overordnede målene for tillitsbasert ledelse. Det skal arbeides med ordninger som sikrer mobilitet og omstilling av ledere og det legges organisatorisk til rette for et bedre rammeverk for rekruttering av toppledere i kommunen.

Byrådet vil samarbeide tett med de ansatte i kommunen og deres organisasjoner for at Oslo kommune skal være en attraktiv arbeidsplass som tiltrekker seg, videreutvikler og beholder gode medarbeidere. I det ligger at Oslo kommune skal være en langsiktig, motiverende og forutsigbar arbeidsgiver som inspirerer og motiverer til innovasjon og nytenkning. Byrådet vil redusere omfanget av midlertidige ansettelser,

deltidsarbeid og etablere en kultur for heltidsstillinger.

Dersom medarbeidere og innbyggere skal møtes som likeverdige parter, må kommunens medarbeidere ha nødvendig faglig kompetanse til å gå i dialog med innbyggerne for å sikre reell brukermedvirkning og målrettet tjenesteutvikling. Byrådet vil integrere tillitsmodellen i sentrale kurs- og kompetanseutviklingstiltak og sørge for at kommunens virksomheter gis relevante verktøy i arbeidet med å implementere tillitsmodellen. Resultatene fra kommunens nye medarbeiderundersøkelse 10faktor vil bli fulgt opp som en integrert del av dette.

En trygg by med god beredskap

Alle har rett til et trygt liv uten vold og undertrykking. Norge er et stabilt samfunn og Oslo er en trygg by å bo og ferdes i. Det er likevel viktig med et planmessig arbeid for å forebygge og forberede håndtering av hverdagsvold, krisesituasjoner og katastrofer.

Beredskapsarbeidet skal være en integrert del av den daglige virksomheten i kommunen. Byrådet er opptatt av at dette arbeidet blir forankret på riktig organisatorisk nivå. Beredskapsplanverket er under oppdatering og det gode samarbeidet med Oslopolitiet skal videreutvikles for å sikre en trygg by.

Samfunnssikkerhet skal inngå som en del av kommunens planleggingsarbeid. Byrådet vil at Trygghetsindeksen og Trio-samarbeidet videreutvikles som et grunnlag for samordnet innsats på beredskapsfeltet.

En storby med internasjonalt samarbeid

Som hovedstad spiller Oslo en viktig rolle både nasjonalt og internasjonalt gjennom ivaretagelse av sentrale funksjoner innenfor politikk, kultur og næringsliv.

Byrådet vil fremme hovedstadens interesser som storby og tyngdepunkt i Osloregionen og bidra til å styrke osloregionens bærekraft og konkurransekraft. Regionalt utviklingsarbeid vil bli tillagt stor vekt. I kommuneplanen – «Oslo mot 2030 – Smart, trygg og grønn», understrekes viktigheten av samarbeid og koordinering innenfor regionen for å få realisert de visjoner og mål som trekkes opp i planen. Dette aktualiseres av de utfordringer som befolkningsveksten skaper. Befolkningsveksten kommer ikke bare i Oslo, men i hele Osloregionen. Den reviderte areal- og transportstrategien for Osloregionen og regional plan for Oslo og Akershus er sentrale virkemidler for å kunne sikre en tilstrekkelig boligvekst i regionen på en bærekraftig måte.

Storbyregioner og hovedsteder i Europa konkurrerer i økende grad om menneskelige ressurser, innovasjon og bærekraftig økonomisk vekst. Oslo skal være en attraktiv by for innbyggere, arbeidstakere, næringsliv, investorer og besøkende. Byrådet vil arbeide aktivt for å profilere Osloregionen som en internasjonal nærings- og kunnskapsregion i nært samarbeid med andre aktører. Profileringsstrategien for Osloregionen er et viktig virkemiddel for å øke kjennskapen til Oslo og Osloregionen internasjonalt.

Byrådet vil legge frem for bystyret en revidert strategi for Oslo kommunes internasjonale arbeid. Det internasjonale samarbeidet skal fremme innovasjon og tjenesteutvikling og påvirke beslutninger i internasjonale fora. Byrådet vil at Oslo kommune skal bidra til å fremme globalt samfunnsansvar. Det internasjonale arbeidet skal være en integrert del av kommunens virksomhet og brukes som et verktøy i kommunens ordinære arbeid. Det internasjonale arbeidet skal føre til konkret nytte for befolkningen gjennom å bidra til bedre og mer kostnadseffektive tjenester og til at Oslo blir en attraktiv by å bo, besøke, investere og drive næringsliv i.

Byrådet vil styrke det internasjonale arbeidet gjennom aktivt samarbeid med andre byer, deltakelse i internasjonale nettverk og organisasjoner som blant annet Eurocities, C40, ICLEI og gjennom deltakelse i EU/EØS-prosjekter. Gjennom internasjonalt samarbeid får Oslo kommune mulighet til å dele erfaringer og få ny kunnskap i arbeidet med å videreutvikle kommunens tjenestetilbud. Dette bidrar til kompetanseheving av kommunens ansatte. Deltakelse i EU-prosjekter utløser også midler fra EU og nasjonale myndigheter, og det er et viktig supplement til finansieringskildene i de nasjonale programmene for nærings-, forsknings- og byutvikling.

En åpen og tilgjengelig kommune

Demokrati, åpenhet og tilgjengelighet forutsetter at kommunikasjonen som retter seg mot kommunens egne ansatte, innbyggere og andre relevante målgrupper er enhetlig, profesjonell og moderne.

Byrådet vil gjøre kommunen mer åpen og tilgjengelig og har igangsatt et arbeid med en overordnet kommunikasjonsstrategi som også innbefatter ny visuell profil for Oslo kommune.

Byrådet vil arbeide for bedre innbyggerdialog og være tilstede i de kanaler der folk er. Oslo kommunes

nettsider er den viktigste kanalen i kommunens kommunikasjons- og informasjonsarbeid. Nettstedet www.oslo.kommune.no skal videreutvikles metodisk med brukerne i fokus og ivareta folks behov for medvirkning og demokrati.

I byrådets arbeid for mer åpenhet, tilgjengelighet og styrket offentlighet er Oslo kommunes etablerte dialog med Difi et eksempel på en samarbeidsform som fungerer godt. eInnsyn er et samarbeidsprosjekt mellom Staten og Oslo kommune om etablering av en nasjonal felles innsynstjeneste og journalløsning for offentlig sektor. I dette ligger også et helt nytt konsept for å søke og finne fram i politiske saker.

Byrådet vil åpne for pilotering av nye interne samhandlingsverktøy og kommunikasjonskanaler som både kan erstatte og være et viktig supplement til tradisjonelle intranettløsninger.

God styring gir en bedre kommune

Åpenhet, gjennomføringskraft og omstillingsevne skal være grunnlaget for Oslo kommunes styring og organisering. Oslo kommune møter utfordringer gjennom veksten i befolkningen, endringer i befolkningssammensetning og i befolkningens forventninger til kommunen. Byrådets vil at den overordnede politiske og administrative organisering skal være tilpasset disse utfordringene.

Byrådet vil bygge ut offentlig organiserte velferdstjenester for på sikt å redusere kommersielle tilbydere andel av disse tjenestene. Byrådet vil ikke benytte seg av Offentlig-Privat Samarbeid (OPS) i rehabilitering eller bygging av kommunale bygg.

Byrådet vil bygge ned skottene mellom de ulike sektorene og stimulere til samarbeid på tvers i kommunen.

Oslo kommune skal utøve god virksomhetsstyring og arbeide kontinuerlig med kvalitetsforbedringer. Styrings- og kontrollsystemer på prioriterte risikoområder skal gjennomgås og vurderes. Feil og mangler skal rettes opp og forbedres. Arbeidet med forebygging av korrupsjon står på dagsorden i hele kommunens organisasjon. Fra byrådets side vil arbeidet prioriteres blant annet gjennom korrupsjonsforebyggende aktiviteter som nettverksmøter for kommunens virksomheter samt gjennom å ta imot, vurdere, og følge opp varsler om korrupsjon, misligheter og andre kritikkverdige forhold.

12.3 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

Tabell 12.1 Økonomiplanoversikt – Byrådslederens kontor sektor

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto *)	542,4	532,9	530,7	528,5	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	542,4	542,4	542,4	542,4	542,4
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer					
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold					
= Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	542,4	542,4	542,4	542,4	542,4
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte		13,1	3,7	3,7	-7,8
+/- Spesifiserte rammeendringer		21,5	21,2	21,0	20,7
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-1,7	-3,9	-6,1	-6,1
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		32,9	21,0	18,5	6,7
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		18,5	18,5	18,5	18,5
= ØKONOMIPLAN (brutto)	542,4	593,8	581,9	579,4	567,6
Salgs- og leieinntekter	-5,8	-21,7	-22,0	-21,7	-22,0
Refusjoner	-40,1	-25,0	-25,0	-25,0	-25,0
Overføringsinntekter					
= Sum driftsinntekter	-45,8	-46,7	-46,9	-46,7	-46,9
= ØKONOMIPLAN (netto)	496,6	547,1	535,0	532,7	520,7
Reelle endringer i aktivitet i forhold til Dok 3 2016		6,1 %	3,9 %	3,4 %	1,2 %
*) 2016 prisnivå					

Spesifikasjon av endringene som fremkommer i økonomiplanskjemaet:

Tidsbegrensede tiltak – spesifiserte

Engangsbevilgninger i år 2016 til Norges Sosiale Forum Globaliseringskonferanse (-0,750 mill.), Næring for klima (0,8 mill.), Prosjekt Oslo kommunes historie 1987-2012 (-1,8 mill) og Oslo kommunes nye visuelle profil (-1,7 mill.) er ikke videreført. Tilskudd til Oslo Business for Peace økes fra 0,5 mill til 0,750 mill. og 5 mill. til sekretariat for Vederlagsordning for tidligere barnevernsbarn legges inn i 2017. Ekstraordinær kontingent til Osloregionen for internasjonal profilering økes fra 1,3 til 2,7 mill. i 2017. Prosjekt Bilfritt byliv (11,5 mill.) legges inn for 2017-2019.

Spesifiserte rammeendringer

Det legges inn midler til styrking av byrådsavdelingene med 10,2 mill, Beredskapssetaten med 1,6 mill, Kommuneadvokaten med 6 mill. og 4 mill. til styrking av sentrale tiltak for ledelses- og kompetanseutvikling i kommunen. Byrådsavdelingenes budsjett er

reduisert med 0,3 mill. i forbindelse med redusert konsulentbruk.

Uspesifiserte rammeendringer

På kapitlene på sektoren er det en rammereduksjon på til sammen 1,7 mill. i 2017. Rammekutt for sektoren samlet i økonomiplanperioden 2017-2020 er 6,1 mill.

Salgs- og leieinntekter

Inntektsbortfall på Rådhusets forvaltningstjeneste i forbindelse med valg, kompenseres med 0,250 mill. i valgår.

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Brutto kompensasjon er 18,5 mill. Det vises til Kap. 17 Budsjettekniske merknader.

Tabell12.2 Netto driftsbudsjett – Byrådslederens kontor sektor

Beløp i mill.

Netto driftsbudsjett pr kapittel	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
120 Byråd/byrådsavdelingene (BLK)	326,7	345,6	343,8	342,2	342,1
126 Div.avsetn.og tidsb. tiltak under byrådsavd. (BLK)	57,7	77,5	67,9	67,6	56,0
140 Kommuneadvokaten (BLK)	30,8	38,1	37,9	37,7	37,7
150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	66,8	69,2	68,6	68,5	68,2
184 Beredskapsetaten (BLK)	13,2	15,3	15,3	15,3	15,3
191 Tilfeldige utg. etter byrådets bestemmelse (BLK)	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Sum Byrådslederens kontor (BLK)	496,6	547,1	535,0	532,7	520,7

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale av driftsbudsjettet under det enkelte kapittel.

Tabell 12.3 Brutto investeringsbudsjett – Byrådslederens kontor sektor

Beløp i mill.

Brutto investeringsbudsjett	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	3,5	3,5	3,5	3,5
ØKONOMIPLAN (brutto)	3,5	3,5	3,5	3,5

I 2017 er det satt av 3,5 mill. til generell rehabilitering i Rådhuset.

12.4 Byråd/byrådsavdelingene

Tabell 12.4 Driftsbudsjett – Byråd/byrådsavdelingene

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>120 Byråd/byrådsavdelingene (BLK)</i>			
10 Lønn og sosiale utgifter	269 737	290 479	312 326
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	55 548	45 773	43 090
14 Overføringsutgifter	9 422	0	0
Sum utgifter	334 707	336 252	355 416
16 Salgsinntekter	-78	-257	-264
17 Refusjoner	-31 957	-9 314	-9 556
18 Overføringsinntekter	-14	0	0
Sum inntekter	-32 050	-9 571	-9 820
Netto utgifter	302 657	326 681	345 596

1 Ansvarsområde

Oslo skal være en foregangskommune for god brukerservice og effektiv oppgaveløsning. Det skal arbeides for tillit og godt samspill mellom byens befolkning, kommunale virksomheter, ansatte og folkevalgte organer. Gjennom aktivt kommunikasjonsarbeid skal kommunens omdømme som tjenesteyter og arbeidsplass styrkes.

Oslo kommunes parlamentariske styringssystem er hjemlet i kommunelovens kapittel 3. Byrådet er kommunens utøvende organ og øverste ledelse for kommunens administrasjon. Den enkelte byråd har direkte instruksjonsmyndighet og parlamentarisk ansvar på sitt område og er den øverste leder av respektiv byrådsavdeling.

Byrådsavdelingene utgjør kommunens sentrale administrative apparat og har tre hovedfunksjoner:

- å være faglig sekretariat for politisk ledelse
- å føre tilsyn, utøve styring og kontrollere underliggende virksomheter
- å være forvaltningsorgan innenfor definerte ansvarsområder

2 Merknader til driftsbudsjettet

Driftsbudsjettet er ført opp med midler til lønn og drift av byrådsavdelingene. Fra 2017 er det innarbeidet midler til 5 nye stillinger til arbeidet med eiendomsskatt og styrking av byrådets strategiske arbeid. I tillegg kommer 3 stillinger for styrket kommunal styring av byutviklingen for å legge til rette for et

taktskifte i utvikling av nye boliger og sørge for utarbeidelse av nye arealplaner som muliggjør områdeutvikling i stor skala og sikrer gode kvaliteter.

For øvrig er det på kapitlet også midler til visse drifts- og utviklingstiltak som gjelder hele kommunen, tiltak på konsernnivå som kommuneplanarbeidet, etatsjefssamlinger, informasjon, internrevisjon og kommunens fellessystemer.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 11,6 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadsats fra 23 % til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 4,8 mill.

12.5 Diverse avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene

Tabell 12.5 Driftsbudsjett – Div. avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene

Beløp i 1000 kr				
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>126 Div.avsetn.og tidsb. tiltak under byrådsavd. (BLK)</i>				
10	Lønn og sosiale utgifter	30 370	16 730	17 132
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	26 186	34 554	54 402
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	4 918	7 352	7 528
14	Overføringsutgifter	12 071	2 832	2 350
Sum utgifter		73 545	61 468	81 412
16	Salgsinntekter	-3	0	0
17	Refusjoner	-17 053	-3 817	-3 916
18	Overføringsinntekter	-5 991	0	0
Sum inntekter		-23 047	-3 817	-3 916
Netto utgifter		50 498	57 651	77 496

1 Ansvarsområde

Kapitlet benyttes til å dekke utgifter til utrednings- og evalueringsoppgaver i forbindelse med byrådsavdelingenes arbeid med å gjennomføre byrådets og bystyrets vedtak, herunder utgifter til ekstraordinære, tidsbegrensede tiltak. Videre dekkes visse avsetninger og fellesfunksjoner som gjelder hele kommunen og som ikke naturlig hører hjemme på andre kapitler.

I tillegg kommer midler til ulike formål som dekning av utgifter som påløper ved avvikling eller omstilling i kommunale virksomheter og hvor ansvar blir overført til den sentrale administrasjonen, midler til leie av lokaler til byrådsavdelingene utenfor Rådhuset,

kontingenter, tiltak i forbindelse med kommunens internasjonale engasjement og midler til saksomkostninger, erstatninger ved saksanlegg og andre forhold hvor Oslo kommune ved byrådsavdelingene er partsrepresentant.

2 Merknader til driftsbudsjettet

På kapitlet ligger en avsetning på 4,3 mill til gjennomføring av utviklings- og utredningstiltak, ulike evalueringer, kommuneovergripende brukerundersøkelser og omstillingstiltak. Kapitlet omfatter også tiltak i forbindelse med bystyresak 468/2005 Strategi for samarbeid med kunnskapsinstitusjoner og kunnskapsmiljøer i Oslo og kommunens deltakelse i Osloforskning.

Kapitlet dekker kontingenter for medlemskap i Oslo-regionen, Østlandssamarbeidet mv. I 2017 er det lagt inn midler til ekstraordinær kontingent for internasjonal profilering av Osloregionen.

Det er også avsatt midler til Oslo kommunes internasjonal engasjement som deltakelse i Osloregionens Europakontor, Eurocities, C40, Göteborg-Oslo samarbeidet samt delegasjonsbesøk og deltakelse i andre internasjonale fora. Det er også satt av 3 mill. til deltakelse i EU/EØS regionale utviklingsprogram.

Byrådet foreslår også at det gis tilskudd til Oslo Freedom Forum med 0,750 mill, Oslo Business for Peace 0,750 mill og Oslo Metropolitan Area (MI-PIM) med 0,2 mill i 2017.

Kapitlet inneholder for øvrig midler til utvikling av kriteriesystemet og kvalitetssikring av store investeringsprosjekter i kommunen, koordinering av flyktningssituasjonen og nye kanaler for innbyggerkontakt samt Tryggere by arbeidet.

Det er også avsatt midler til Lokal Agenda 21-arbeidet. Det er budsjettet med 0,5 mill til gjennomføring av Oslo miljøfestival. Tiltaket er delvis finan-

siert ved støtte fra Oslo Havn KF med 0,075 mill, Vann- og avløpsetaten med 0,075 mill og Renovasjonsetaten med 0,150 mill.

Det er lagt inn midler til prosjekt Bilfritt byliv med 11,5 mill årlig i perioden 2017-2019 og sekretariatet for Vederlagsutvalget med 5 mill. for 2017.

Det er avsatt midler til drift av kontoret til planlegging og prosjektering vedrørende Groruddalsprogrammet. Staten og Oslo kommune inngikk en intensjonsavtale om videre samarbeid om Groruddalssatsingen for ti nye år fra 2017. Jfr byrådssak 171/16 «Programbeskrivelse for Groruddalssatsingen 2017-2026». For øvrig vises til kap. 482 Handlingsprogram for Groruddalen (BYU).

Oslo kommune har påtatt seg ansvar for driften av sekretariatet for samarbeidsalliansen Osloregionen. Utgifter til driften fordeles mellom medlemmene.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,5 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Følgende prosjektmidler på driften anses som kommunalt øremerket for 2017:

Tabell 12.6 Øremerkede kommunale midler – Byrådslederens kontor sektor

		<i>Beløp i 1000 kr</i>
Prosjektnummer	Prosjektnavn	Beløp
2.126.33	Utvikling og utredninger i byrådsavdelingene	4 300
2.126.32	Regionale utviklingsprogrammer under EU/EØS	3 000
2.126.35	Bilfritt byliv	11 500
2.126.31	Vederlagsutvalgets sekretariat	5 000

Oppført beløp er årets bevilgning til prosjektene. Midlene forutsettes brukt i 2017 i samsvar med planlagt fremdrift. Dersom det skjer forskyvninger i

fremdriften som gjør at midlene ikke anvendes fullt ut, er de overførbare til påfølgende budsjettår.

12.6 Kommuneadvokaten

Tabell 12.7 Driftsbudsjett – Kommuneadvokaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
140	Kommuneadvokaten (BLK)			
10	Lønn og sosiale utgifter	32 708	33 279	41 331
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	7 419	5 508	5 026
14	Overføringsutgifter	1 279	1 021	1 043
Sum utgifter		41 406	39 808	47 400
16	Salgsinntekter	-3 196	-1 418	-5 034
17	Refusjoner	-6 801	-7 613	-4 232
18	Overføringsinntekter	-20	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-36	0	0
Sum inntekter		-10 053	-9 031	-9 266
Netto utgifter		31 352	30 777	38 134

1 Ansvarsområde

Kommuneadvokatens oppgaver og organisering fremgår i Oslo kommunes rettsinstruks.

Kommuneadvokaten prosederer kommunens rettssaker og gir etter anmodning råd og betenkninger til bystyrets organer, byrådet og byrådsavdelingene, etater, bydeler, kommunale foretak og kommunalt eide aksjeselskaper. Kommuneadvokaten bidrar også med intern opplæring i kommunen innenfor det juridiske fagområdet.

Kommuneadvokatens virksomhet reguleres av den generelle advokatlovgivningen, herunder etiske retningslinjer for advokater, men er ellers ikke underlagt spesiallover eller forskrifter. Staten står i en særstilling i kommunen da den organisatorisk hører til både under bystyret og byrådet ved Byrådslederens kontor. I faglige spørsmål har Kommuneadvokaten en uavhengig stilling og er ikke underlagt instruksjonsmyndighet.

Kommuneadvokaten er et viktig ledd i Oslo kommunes arbeid for å sikre kommunens innbyggere rask og

effektiv myndighetsutøvelse, sikre at enkeltmenneskers rettigheter ikke krenkes og at kommunens økonomiske og juridiske posisjoner ivaretas. Staten skal bidra til juridisk korrekt beslutningsgrunnlag for politiske organer.

Byrådet vil at Kommuneadvokatens kontor opprettholder en juridisk bemanning med høyt kompetansenivå og at de ansattes faglige kompetanse og spisskompetanse ivaretas. Rådgivning skal utføres raskt og godt og i nært samarbeid med kommunens virksomheter. Staten har ansvar for å gi god informasjon til sine brukere som forebyggende tiltak og som ledd i saksbehandlingen.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det vil over tid alltid være noe variasjon i saksmengde og sakstyper. Tendensen er en økning i størrelse og kompleksitet i den enkelte sak. Saksstatistikken viser at kommunen fikk medhold i sin påstand i hele 68 % av de rettsakene som var til behandling ved kontoret og realitetsavgjort ved domstolene i 2015. Antall tapte saker var i underkant av 10 % i 2015.

Tabell 12.8 Nøkkeltall – Kommuneadvokaten

Kap. 140 Kommuneadvokaten	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Innkomne rettsaker	218	246	266	242	227
Avsluttede rettssaker	236	158	235	226	391
Innkomne rådgivningssaker	347	356	340	397	367
Avsluttede rådgivningssaker	330	366	399	255	600
Innkomne rådg.saker besvart innen 3 d		25 %	19 %	24 %	22 %
Innkomne rådg.saker besvart innen 14 d		30 %	30 %	31 %	30 %
Innkomne rådg.saker besvart innen 6 uker		31 %	30 %	26 %	21 %
Innkomne rådg.saker besvart etter 6 uker		14 %	17 %	7 %	8 %
Innkomne rådg.saker ubesvart		2 %	3 %	8 %	13 %

3 Merknader til driftsbudsjettet

Byrådet foreslår å styrke driftsrammene til Kommuneadvokaten med 6 mill. kroner for å opprettholde kapasitet og beholde høy kompetanse i etaten, samt dekke merutgifter ved vakanser.

Det hefter en usikkerhet ved etatens inntekter. Kommunale virksomheter skal betale honorar når Kommuneadvokaten yter juridisk bistand i forbindelse med større prosjekter. For å synliggjøre de reelle

utgiftene knyttet til store prosjekter, skal også kostnader til ekstraordinær juridisk bistand inngå i den budsjetterte prosjektkostnad.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,4 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 0,6 mill.

12.7 Rådhusets forvaltningstjeneste

Tabell 12.9 Driftsbudsjett – Rådhusets forvaltningstjeneste

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)</i>				
10	Lønn og sosiale utgifter	51 348	54 239	56 301
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	32 015	32 049	32 542
14	Overføringsutgifter	5 137	3 909	3 995
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	3 739	0	0
Sum utgifter		92 240	90 197	92 838
16	Salgsinntekter	-1 992	-4 098	-16 428
17	Refusjoner	-22 629	-19 324	-7 254
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-3 739	0	0
Sum inntekter		-28 361	-23 422	-23 682
Netto utgifter		63 879	66 775	69 156

1 Ansvarsområde

Rådhusets forvaltningstjeneste skal yte profesjonell rådgivning, god service og effektive tjenester overfor publikum, Rådhusets brukere og kommunens virksomheter innenfor sitt ansvarsområde. Etaten utfører representasjonsoppgaver og protokollære og museale tjenester. De har ansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av Rådhuset som bygning, herunder sikkerhetsoppgaver og servicefunksjoner i

Rådhuset og i innleide lokaler for byrådsavdelingene og Bystyrets sekretariat.

Rådhusets forvaltningstjeneste skal også administrere den vedtatte transportordningen for politisk ledelse i Rådhuset og fatte vedtak om bruk av Rådhusplassen, Rådhusets atelier og Rådhusgalleriet. Forvaltning av byflagging og Heftyetunet inngår også i ansvarsom-

rådet. For øvrig utføres frankering og intern postdistribusjon i kommunen.

Innenfor sitt ansvarsområde vil byrådet at Rådhusets forvaltningstjeneste skal:

- drive profesjonell utvikling og effektiv forvaltning, drift og vedlikehold av Rådhuset
- ivareta gjestene ved arrangementene i Rådhuset og Heftyevillaen på en god måte
- balansere hensyn til åpenhet og sikkerhet/beredskap for personell, bygg, kunst og andre eiendeler

2 Situasjonsbeskrivelse

Byrådet forutsetter at Rådhusets forvaltningstjeneste arbeider systematisk med omstilling for i størst mulig grad å opprettholde kvaliteten på tjenesteproduksjonen. Samtidig må løpende vedlikehold og sikkerhet prioriteres.

Rådhusets forvaltningstjeneste har en tjenesteavtale med byrådsavdelingene og Bystyrets sekretariat for drift av telefoni- og datanettverket i Rådhuset.

Rådhuset er sertifisert som miljøfyrtårn og har også egen energisertifisering i henhold til byggeforskriften.

Tabell 12.10 Nøkkeltallstabell – Rådhusets forvaltningstjeneste

Kap 150 Rådhusets forvaltningstjeneste	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Utstillinger i Rådhusgalleriet	16	22	20	14	18
Tilstelninger på Rådhusplassen	41	46	38	38	40
Arrangementer i festbygningen Rådhuset	281	286	250	247	245

3 Merknader til driftsbudsjettet

Driftsbudsjettet er ført opp med midler til lønn og drift av Rådhusets forvaltningstjeneste herunder midler til generelt vedlikehold, vedlikehold av heiser, sikkerhetstiltak og etatens basistjenester.

Kapitlet er kompensert for mindreinntekt i forbindelse med arrangementet rundt Nobelprisutdelingen.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 2,4 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 0,8 mill.

4 Investeringer

Tabell 12.11 Investeringsbudsjett – Rådhusets forvaltningstjeneste

Beløp i 1000 kr				
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017	
<i>150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)</i>				
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	9 767	3 500	3 500	
04 Overføringsutgifter	2 489	0	0	
Sum utgifter	12 256	3 500	3 500	
07 Refusjoner	-2 489	-700	-700	
Sum inntekter	-2 489	-700	-700	
Netto utgifter	9 767	2 800	2 800	

I 2017 er det satt av 3,5 mill. til generell rehabilitering i Rådhuset.

Tabell 12.12 Investeringsoversikt – Rådhusets forvaltningstjeneste

150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
113 024 Rådhuset - diverse rehabilitering			3 500	3 500	3 500	3 500		Løpende
Sum investeringsutgifter			3 500	3 500	3 500	3 500		
113 024 Rådhuset - diverse rehabilitering	Investeringsmoms		-700	-700	-700	-700		
Sum kapittel finansiering			-700	-700	-700	-700		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			2 800	2 800	2 800	2 800		

12.8 Beredskapsetaten

Tabell 12.13 Driftsbudsjett – Beredskapsetaten

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
184 Beredskapsetaten (BLK)				
10	Lønn og sosiale utgifter	9 865	7 407	9 383
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	6 850	5 785	5 869
14	Overføringsutgifter	951	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	714	0	0
Sum utgifter		18 380	13 192	15 252
16	Salgsinntekter	-21	0	0
17	Refusjoner	-2 436	0	0
18	Overføringsinntekter	-438	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-714	0	0
Sum inntekter		-3 609	0	0
Netto utgifter		14 771	13 192	15 252

1 Ansvarsområde

Beredskapsetatens ansvarsområde fremgår av Reglement for Oslo kommunes arbeid med samfunnssikkerhet, beredskap og sikkerhet, jfr. Bystyresak 182/16.

Beredskapsetaten er en strategisk stabsetat. Etaten skal sørge for at kommunens beredskapsmessige plikter i krig og fred blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte. Etaten skal bidra til at kommunen innfrir krav i forskrift om kommunal beredskapsplikt og er i best mulig stand til å møte ulykker, katastrofer og uønskede hendelser. Etaten gir veiledning, opplæring og fører tilsyn med alle kommunale virksomheters beredskapsarbeid. Etaten har ansvar for overordnet koordinering av kommunens krisehåndtering og kriseledelse. Beredskapsetatens virksomhet styres av «Lov om særlige åtgjerder under krig, krigsfare og lignende forhold» (Beredskapsloven), «Lov om helsemessige og sosial beredskap», «Lov om forsynings- og beredskapstiltak», «Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste» (sikkerhetsloven) samt «Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (Sivilbeskyttelsesloven)».

Beredskapsetaten har ansvar for å utarbeide og revidere overordnet risiko og sårbarhetsanalyse og overordnet beredskapsplan for kommunen. Etaten utfører også ulike delanalyser for å ivareta utfordringer i det løpende trusselbildet og innenfor områder med forhøyet risiko og kritisk infrastruktur.

Beredskapsetaten skal bidra til å forebygge hendelser som kan medføre alvorlige forstyrrelser i kommunens tjenesteproduksjon og dersom hendelser likevel

inntreffer, forberede tiltak som minimaliserer konsekvensene for mennesker, miljø, omdømme (tillit), verdier og infrastruktur. Beredskapsarbeidet skal være en integrert del av den daglige virksomheten i kommunen.

Byrådet vil at:

- Kommunen skal være forberedt på å håndtere situasjoner som kan påvirke tjenesteproduksjonen og skade liv, helse og verdier.
- Kommunens skal ha omfattende fagkunnskap, erfaring og risikoforståelse, godt planverk og jevnlig øvelser.
- Oslo skal være en trygg by med god beredskap
- Oslo skal ha en god beredskap i forbindelse med store arrangementer.

2 Situasjonsbeskrivelse

Beredskapsetaten arrangerer og organiserer øvelser innen beredskap og kriseledelse, og bidrar aktivt til kompetanseheving for personell i kommunen ved å gjennomføre veiledning og opplæring. Etaten arrangerer Beredskapsforum og Trygghetskonferansen, der representanter fra kommunen, Staten, Politiet og andre sentrale interne og eksterne beredskapsaktører deltar og bidrar til samvirke, koordinering av beredskapsplaner, deling av relevant informasjon og erfaringsutveksling. Utvikling av Trio samarbeidet er viktig for beredskapen i Oslo kommune.

Beredskapsetaten har hovedfokus på øvelser og tilsyn slik at Oslo kommunes overordnede kriseledelse samt alle virksomheter med stor beredskapsmessig betydning for kommunen, har en øvet og kompetent

organisasjon med oppdaterte og effektive planverk. Dette for å kunne møte vanskelige og krevende situasjoner som alvorlige uønskede hendelser og større eller mindre kriser. Øvelsene og planverket skal være

koordinert med alle kommunale virksomheter og med Politi, Fylkesmannen og eksterne samarbeidsparter

Tabell 12.14 Nøkkeltallstabell – Beredskapsetaten

Kap 184 Beredskapsetaten	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Samordne beredskapsplanverk innenfor alle kommunens virksomheter		Kvalitativ rapport	Kvalitativ rapport	Kvalitativ rapport	Kvalitativ rapport
Tilsyn - Sivilbeskyttelsesloven og Sikkerhetsloven		10	21	22	15
Øvelser og kompetanseheving		12	22	10	21
Antall bydeler med TRiO-nettverket				4	5
Antall aktører som rapporterer i TRiO rapporteringssystem					10

3 Merknader til driftsbudsjettet

Driftsbudsjettet er ført opp med midler til lønn og drift av Beredskapsetaten. Fra 2017 er budsjetttrammen øket med 1,6 mill. for å opprettholde nødvendig kapasitet.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,5 mill. jf. Kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 0,2 mill.

12.9 Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse

Tabell 12.15 Driftsbudsjett – Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap /	Regnskap	Dok 3	Forslag	
Artsgr.	2015	2016	2017	
<i>191 Tilfeldige utg. etter byrådets bestemmelse (BLK)</i>				
14 Overføringsutgifter	1 043	1 500	1 500	
Sum utgifter	1 043	1 500	1 500	
18 Overføringsinntekter	-25	0	0	
Sum inntekter	-25	0	0	
Netto utgifter	1 018	1 500	1 500	

Avsetningen er uspesifisert og kan benyttes til ulike formål der det oppstår et finansierungsbehov for mindre tiltak i løpet av året. Det er i utgangspunktet ingen begrensninger i hva som kan dekkes over avsetningen og det er praksis for at den benyttes også til å yte mindre tilskudd til ulike formål og organisasjoner.

Sakene behandles enkeltvis løpende gjennom året. Avsetningen anses imidlertid ikke som en tilskuddsordning som er omfattet av «Regler for tilskuddsforvaltningen».

12.10 Tilskuddsmidler – Byrådslederens kontor sektor

Tabell 12.16 Tilskuddsmidler – Byrådslederens kontor sektor

		<i>Beløp i 1000kr</i>		
Kap.nr.	Avsetningen gjelder	Vedtak 2015	Vedtak 2016	Forslag 2017
126	Oslo Freedom Forum	1 400	750	750
126	Oslo Metropolitan Area (MIPIM)	500	200	200
126	Oslo Business for Peace	500	500	750
191	Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse	0	1 500	1 500
SUM		2 400	2 950	3 200

13. FINANS

Byrådsavdeling for finans (FIN) har ansvar for å utarbeide kommuneplan, budsjett og økonomiplan for Oslo kommune og å utvikle gode systemer for økonomistyring og rapportering. Ansvarsområdet omfatter også overordnet anskaffelsesstrategi og metodikk for gode investeringsprosesser, konsernovergripende IKT og informasjonssikkerhet, kommunens sentrale arbeidsgiverfunksjon, finansforvaltning, eiendomsskattområdet samt Oslo kommunes statistikkproduksjon.

13.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for finans

Figur 13.1 Hoved- og nøkkelstørrelser for finans

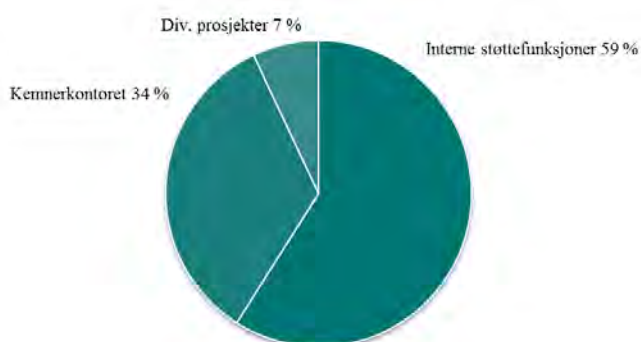
Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett - økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Sum utgifter	892,7	932,2	925,9	902,7	902,6
Sum inntekter	-495,4	-513,8	-513,8	-513,8	-513,8
Netto utgifter	397,3	418,3	412,1	388,9	388,8
Andel av kommunens totale brutto driftsbudsjett		1,6 %			

I 2017 skal Oslo kommune bruke:

- 150 mill. til etablering av flere elektroniske tjenester for kommunens brukere, totalt 600 mill. i økonomiplanperioden
- 50 mill. til virksomhetens investeringer i elektroniske sak-/arkivsystem, totalt 200 mill. i økonomiplanperioden

Brutto driftsutgifter for 2017 fordeler seg slik:

13.2 Utfordringer Finans

IKT-området

IKT er et strategisk virkemiddel for å støtte opp under byrådets mål. IKT bidrar til å effektivisere kommunens administrative ressursbruk gjennom automatiserte saksbehandlingsprosesser, samtidig som IKT-baserte tjenester forbedrer servicen til innbyggerne gjennom selvbetjening og raskere dialog. Digital kommunikasjon skal være den prioriterte kanalen for dialog med brukerne av kommunens tjenester.

Digitale tjenester

Byrådets ambisjon er at kommunen skal ta i bruk ny teknologi og smarte løsninger for å effektivisere arbeidsprosesser, bedre tjenestetilbudet og skape nye markeder for byens næringsliv. Videre vil byrådet:

- At alle innbyggerrettede tjenester som kan digitaliseres skal digitaliseres, hvor innbyggernes behov skal være førende i utviklingen
- At flere digitale tjenester skal tilbys som varslingstjenester gjennom SMS, e-post og applikasjoner til innbyggerne for å gi en bedre og mer effektiv brukeropplevelse
- At alle etater skal tilgjengeliggjøre verdifulle data for publikum på DIFIs åpne dataplattform, for å bidra til innovasjon
- Arbeide for flere åpne trådløse nettverk i samarbeid med reise- og næringslivet

Oslo kommune skal være en innovativ pådriver for digitalisering i offentlig sektor. Digitaliseringen de siste 20 årene har forandret samfunnet og bidratt til omstilling både innen offentlig og privat sektor. Utviklingen på dette området vil være enda mer markant i årene som kommer. Mens bruk av digitale løsninger tidligere var for en liten gruppe spesialister, har dette nå blitt en allmenn plattform for kommunikasjon, som gjennomsyrrer både samfunnet og økonomien. Å ta i bruk fremtidsrettede løsninger betyr at kommunen må satse, heve blikket og være fremtidsrettet og forstå hvordan teknologien kan brukes til å skape bedre tjenester.

Oslo kommunes organisasjonsstruktur er kompleks og fragmentert med 8 sektorområder og 48 virksomheter. Nåsituasjonen innenfor digitaliseringsområdet er preget av den fragmenterte organisasjonsstrukturen. Strukturen skaper barrierer når det gjelder beslutningsprosesser, helhetlig styring, kompetanseutvikling, kunnskapsdeling og samlet gjennomføring. Utvikling av nye digitale tjenester går for sakte og det brukes uforholdsmessig mye midler på IKT-drift i forhold til utvikling av nye tjenester.

Oslo kommune skal sette innbyggernes behov i sentrum, vi skal ivareta helheten og skape trygghet gjennom tilnærmingen «En innbygger – en kommune». Vi skal være best på systematisk fangst av innbyggerbehov gjennom aktiv innbyggerinvolvering og samarbeid med brukerorganisasjoner.

Vi skal lage digitale løsninger slik at interaksjonen med næringslivet skjer mest mulig digitalt. Kommunen skal i størst mulig levere sine tjenester til næringslivet på digital plattform.

Tempo og drivkraft i digitaliseringen skal sikres gjennom tydelig ledelse, helhetlig styring og tverrfaglig samhandling. Digitaliseringssatsingen krever at kommunen som organisasjon er i stand til å ta raske, men kloke beslutninger samt mobilisere og styre kommunens kunnskap og kompetanse i de riktige prosjektene og prosessene - med tydelig retning og gode kriterier for prioritering.

Et viktig tiltak i kommunens digitaliseringsarbeid er Programmet for utvikling av digitale tjenester. Programmet inneholder et stort antall tjenester fordelt på år for planperioden fra 2014-2018. Det er også innarbeidet midler i 2019 og 2020 for å videreføre satsingen. I 2016 er det realisert tjenester blant annet knyttet til byggesaksområdet, status og omsetning for skjenkeområdet, nytt barnehagesystem, Min side, digitale forsendelser, tilskudd for klima og miljø og eiendomsskatt. I 2017 vil eksisterende tjenester videreutvikles, samtidig som det vil bli lansert en rekke nye tjenester innenfor nye områder, som for eksempel en felles bookingsløsning for leie av kommunens lokaler og digital timebestilling for tannhelsetjenesten, Oslo deltar i samarbeidsprosjekter med staten og andre kommuner som vil resultere i tjenester innenfor helseområdet, NAV/sosialområdet og elektronisk innsyn i blant annet politiske saker.

I løpet av 2016 har innholdet i og bruken av MinSide vokst kraftig og allerede i dag er innholdet relevant for de fleste innbyggere i Oslo. I 2017 vil flere tjenester og opplysninger for innbyggere og næringsliv bli tilgjengelig på MinSide. Det langsiktige målet for MinSide er at innbyggere og næringsliv kan finne alle relevante tjenester og opplysninger som kommunen har, sammen med all korrespondanse de har mottatt fra kommunen og alt de har sendt inn.

I løpet av 2016 har nær sagt alle kommunens virksomheter tatt i bruk løsningen for digitale forsendelser, Svar ut. Dette legger grunnlag for at alle ca. 2.5 millioner papirutsendelser kan leveres gjennom Svar ut løsningen. For å sikre brukervennlige og effektive løsninger for innbyggere og

kommunen, utvikles det ikke funksjonalitet eller etableres registre som finnes nasjonal, som ID-porten, kontaktregisteret, folkeregisteret, Altinn, Brønnøysundregistrene og Statens kartverk mv..

Fra lansering av nye nettsider i februar 2015 har langt flere fått løst oppgaven de kom til kommunens nettsted for å gjøre. 1 juli 2016 ble prosjekt Løftet avsluttet og en fast webforvaltning etablert i UKE. Målet for 2017 er at minst 85 % av brukerne skal oppnå å få dekket sitt behov for informasjon m.m.

Velferdsteknologi

Velferdsteknologi handler om løsninger som gir økt trygghet, mestring og aktivitet for at enkeltindividet skal kunne leve et mer selvstendig liv. Velferdsteknologi gir mulighet til å kontrollere egen sykdom, skape sosiale nettverk, føle trygghet i eget hjem og gjennom aktivisering. VIS-prosjektet i de fire sentrumsbydelene har vist gode resultater både for brukere, pårørende, frivillige, ansatte, sykehus og kommunen.

Utover selve teknologien er det to grunnleggende forutsetninger for å lykkes. Velferdsteknologi er 20 % teknologi og 80 % tjenesteutvikling. Tjenestene må leveres på nye måter og nye yrkesgrupper må ansettes. Byrådet har derfor startet et tjeneste-innovasjonsprogram, Oslo +. Gjennom Oslo + vil man endre hvordan tjenestene leveres, styrke de eldres egenmestring og etablere responssentere som registrerer unormale forhold hos brukerne samtidig som brukere kan ta kontakt for å få avklart utrygghet. I tillegg må det etableres sammenhengende informasjonskjeder og et informasjonsknutepunkt fra de velferdsteknologiske komponentene og digitale løsninger i hjemmene til kommunens fagsystemer. I en stor by som Oslo er viktig at det gis likeverdige og trygge helse- og omsorgstjenester, og riktig hjelp skal leveres til rett tid med korrekt dokumentasjon.

En digital løsning som ivaretar dette på en effektiv og trygg måte er ikke på plass i dag, hverken i Oslo eller i Norge for øvrig. Oslo kommune startet derfor høsten 2015 opp et forprosjekt for å finne en måte å løse denne utfordringen. Prosjektet er nå i gang med utarbeidelse av en anskaffelse med sikte på innkjøp av nødvendige teknologiske løsninger i markedet. Arbeidstittel er et «velferdsteknologisk informasjonsknutepunkt» eller eVik.

Direktoratet for E-Helse har det nasjonale ansvaret for å sørge for en sammenhengende helsetjeneste på informasjonssiden. Direktoratet for E-Helse har i september 2016 gitt uttrykk for en ambisjon om å etablere en nasjonal løsning basert på det pågående prosjektet i Oslo. Direktoratet inngår med juridiske og tekniske ressurser i en arbeidsgruppe ledet av Oslo kommune ved Helseetaten. Gruppen er bedt om å fullføre arbeidet og vurdere hvordan den nasjonale

informasjonsløsningen kan gjennomføres slik at Oslos planlagte anskaffelse blir første skritt mot en nasjonal løsning.

eArkiv

Digitale tjenester krever funksjonalitet for mottak og arkivering av dokumenter i form av et journal- og arkivsystem. Det er en tett sammenheng mellom utvikling av gode digitale tjenester, arbeidsprosessene i virksomhetene, og de verktøy virksomhetene har for å støtte sin saksbehandling. I dag er det et mangfold av journal- og arkivsystemer i bruk i kommunen. Det gir høye kostnader og skaper hinder for tilgang til og arkivering av dokumenter i et felles arkivsystem.

Oslo kommune har derfor inngått avtale om nytt journal- og arkivsystem som vil bli tatt i bruk av de første 3 virksomhetene i 2017, og deretter av de resterende i løpet av de neste årene. I budsjettet for 2016 ble det innarbeidet en årlig avsetning på 50 mill. i økonomiplanperioden til en låneordning til virksomhetene. Lånene tilbakebetales over 10 år ved et årlig trekk i virksomhetenes budsjettammer på 10 %. Rentekostnadene dekkes av bykassen.

Ende til ende overvåkning av sentral og lokal IKT-infrastruktur

Etablering av ende til ende overvåkning ble vedtatt i budsjett 2016. Dette skal gi følgende gevinster

- Kortere nedetid og færre driftsavvik for de ulike systemene og infrastrukturen
- Identifisere hvor i leverandørkjeden problemet er og slik raskere rette feil, redusere nedetid og oppnå høyere tilgjengelighet på IKT løsningen
- Brukeren får mer IKT produksjonstid ettersom tilgjengeligheten til systemene blir bedret med en overvåket leveransekjede
- Med en raskere og mer presis lokalisering av feil/feilårsak vil kommunen få reduserte feilsøkingkostnader og bedret evne til proaktivt å kunne forutse feil

Overvåkning av sentral infrastruktur er pilotetablert, og det er jobbet frem valg av verktøy og metode for ende-til-ende overvåkning av tjenester. Innføringen av ende-til-ende overvåkning, vil ved feil avdekke om lokal infrastruktur i virksomheten er feilkilde, eller om det er sentrale komponenter som feiler. Den tekniske gjennomføringen vil starte i slutten av 2016 og vare inn i begynnelsen av 2017.

Ny driftsavtale for sentral IKT-infrastruktur

Eksisterende IKT-driftsavtale for Oslo-felles går ut i 2017 med mulighet for forlengelse inntil 1 år. Ny avtale skal erstatte flere nåværende driftsavtaler på maskindrift, systemdrift og nettverksdrift for hele kommunen. I anskaffelsesstrategien er det lagt å få

en ny avtale med stor fleksibilitet i forhold til framtidige endringer i behov og leveransemodeller. Avtalen må ivareta kommunens krav til sikker og stabil drift for alle kommunens virksomheter og deres ansatte, samt byråds ambisjon om økt tempo i digitalisering av tjenesteproduksjonen. Det er planlagt å inngå ny avtale i 2017, med oppstart av driftstjenesten i 2018.

Ny utviklingsavtale for utvikling av elektroniske tjenester

Det skal inngås ny avtale for utvikling og forvaltning av digitale tjenester på kommunens sentrale integrasjonsplattform. Avtalen skal bidra til å øke leveransekapasiteten og fremme kontinuerlig produksjonssetting av tjenester i høyt tempo og med god kvalitet. Avtalen skal inngås i 2017.

Innbyggerservice

Med kommunens satsing på digitale tjenester, følger også et ansvar for å ivareta behovet til de som ikke kan benytte seg av disse. Erfaring viser at det å ta i bruk nye digitale tjenester kan være utfordrende for flere brukergrupper på grunn av alder, språk eller annet.

Videreutvikling av dagens kundesenter 02 180 til også å kunne gi veiledning til byens innbyggere for å bistå i å ta i bruk nye digitale løsninger vil gi en bedre brukeropplevelse. Kommunens kundesenter, 02180 og web forvaltningen må samlet se hvordan de kan utnytte kompetanse og erfaringer for å etablere effektivt støtte og veiledning til innbyggere og de spørsmål, behov og utfordringer de har ved bruk av digitale kanaler.

I tillegg skal det vurderes hvordan eksisterende møteplasser, kan brukes som arena for å yte innbyggerservice til byens befolkning. Målet med etablering av fysiske møteplasser er å øke digital kompetanse og deltakelse for kommunens innbyggere.

Målet er at innbyggerservice skal omfatte:

- Sentralbordtjenester (som i dag)
- Informasjonstjenester (terminering hos 02180)
 - o Generell Oslo kommune, faginformasjon, ad-hoc infotjenester, krisekommunikasjon
- Veiledning knyttet til å ta i bruk digitale tjenester
- Enkle kategorier/avlastning
 - o Status saksbehandling
 - o Enkel saksbehandling

Anskaffelser

Kommunens anskaffelsesvirksomhet skal innrettes slik at den blir et effektivt virkemiddel for å nå kommunens mål. Den skal bidra til å skape en grønn,

varm og skapende kunnskapsby, der innbyggere og næringsliv opplever å bli hørt og tilbys brukerrettede og effektive tjenester innenfor kommunens økonomiske handlingsrom. Byrådsavdeling for finans har et overordnet ansvar for å utarbeide og følge opp kommunens nye anskaffelsesstrategi som vil trå i kraft fra 2017.

FINs overordnede ansvar omfatter:

- Dialog med markedet for å fremme innovative, fremtidsrettede og samfunnsansvarlige anskaffelser
- Forvaltning og videreutvikling av standard kravspesifikasjoner for ulike typer anlegg. Formålet er å forenkle og effektivisere arbeidsprosessene for kommunen og leverandørene, og i størst mulig grad stille funksjonelle krav som ikke utpensler løsninger men som åpner for nytenking og innovasjon, samt å kunne stille samme strenge klima- og miljøkrav.
- Forvaltning og videreutvikling av kommunale standard kontrakter og standard kontraktsvilkår for varer, utvalgte tjenesteområder og bygg og anlegg.
- Kontinuerlig vurdering av hvilke områder som skal inngå i kommunens samkjøpsportefølje (kommunens sentrale rammeavtaler)
- Oppfølging av kommunale virksomheters etablering og etterlevelse av oppfølgings- og kontrollrutiner knyttet til seriositetsbestemmelser i kommunens leverandørkjeder
- Innføring av innkjøpt elektronisk system for kontraktsoppfølging i bekjempelsen av arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Systemet kan blant annet gi elektronisk sanntidsinformasjon om hvem som til enhver tid jobber med å utføre bygge-, anleggs-, vedlikeholds- og renholdsarbeid for kommunen. Denne informasjonen kan vaskes mot relevant informasjon hos andre offentlige aktører. Systemet vil blant annet flagge dersom mannskap fra ikke forhåndsgodkjente leverandører eller underleverandører registrerer seg inn på byggeplass eller oppdragssted.

Tiltak knyttet til arbeidslivskriminalitet og lærlingeplasser gjennom anskaffelser

Byrådet arbeider kontinuerlig med tiltak for å bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping i kommunens leverandørkjeder. Tiltakene er forankret i kommunens anskaffelsesstrategi og implementert i kommunens daglige drift. De vil bli videreutviklet i takt med samfunnsutviklingen og nye og endrede utfordringer i risikoutsatte bransjer.

Arbeidslivskriminalitet

Pågående tiltak omfatter:

- kontinuerlige vurderinger av behov for skjerpelser av standard vilkår i kommunens risikoutsatte standardkontrakter
- samarbeidsavtale med Skatt øst som blant annet omfatter bruk av fullmakt for å innhente utvidet skatteattest fra leverandører i risikoutsatte bransjer
- skjerpede lærlingekrav i kommunens kontrakter på områder med behov for læreplaner
- OBS-liste på kommunens interne nettsider, med oversikt over leverandører kommunens virksomheter må være på vakt overfor i sin anskaffelsesvirksomhet
- Ansvar for et «Lovlighetsteam» - med statlige og kommunale aktører - som skal bedre informasjonsflyten og samhandlingen mellom relevante offentlige aktører i kampen mot arbeidslivskriminalitet
- krav til mer spesifisert fakturagrunnlag fra kommunens leverandører på risikoutsatte områder, som omfatter opplysninger om eventuelle underleverandørers leveranser og betaling for disse ved bygg- og anleggsoppdrag
- bruk av analyseverktøy som muliggjør søk på all informasjon som fremgår av e-fakturaer (EHF), og som kan gi bedre oversikt over hvilke varer og tjenester kommunen kjøper, hvilke leverandører kommunen kjøper fra, om kommunen får som avtalt m.v.
- implementering av nytt system for elektroniske mannskapslister, som blant annet vil gi en sanntidsoversikt over hvilke personer som til enhver tid befinner seg på kommunens bygge-/anleggsoppdrag eller andre steder der det utføres oppdrag for Oslo kommune. Kontrakt med leverandør ble inngått sommeren 2016. Arbeidet med tilpasning og implementering vil foregå høsten 2016. De elektroniske listene vil gi et viktig grunnlag for leverandøroppfølgingen generelt, og vil kunne sikre målrettet kontroll og stikkprøver på de faktiske bygge- og vedlikeholdsplassene. Systemet inneholder en forhåndsgodkjenning av leverandører, underleverandører og mannskap. Avvik vil flagges dersom mannskap fra ikke godkjente

leverandører registrere seg inn på byggeplass/oppdrag. En viktig del av systemet vil også være kontroll av gyldige HMS-kort (id-kort). Systemet vil kunne avdekke både misbruk og duplikatkort, men også være et preventivt tiltak som styrker bruken av HMS-kortet.

- et sentralt tiltak med pådriver- og kontroll-oppgaver, som skal jobbe ut mot kommunens virksomheter for å sjekke at de har og etterlever nødvendige rutiner knyttet til sitt ansvar for oppfølging og kontroll for å motvirke og bekjempe sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i sine leverandørkjeder.

Lærlingekrav i kommunens standardkontrakter

Lærlingeordning og bruk av lærlinger bidrar til å sikre yrkesopplæring og arbeidsmuligheter for enkeltpersoner og bidrar til økt profesjonalitet, produktivitet og konkurranseevne i bransjene. Oslo kommune har i hovedsak to virkemidler som kan bidra til lærlingeplasser. Kommunen skal bruke sin innkjøpsmakt til å kontraktsfeste at leverandører i bransjer med behov for læreplaner skal være tilknyttet lærlingeordning og benytte lærlinger når de utfører oppdrag for Oslo kommune.

Krav til lærlingeordning og bruk av lærlinger ved oppfyllelse av anskaffelseskontrakter, krever en viss grad av faglærte og ellers ordnede forhold hos leverandørene. De samme elementene anses også som viktige bidrag i kampen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Byrådet vil stille konkrete krav til tjenesteleverandører og entreprenører om at minst 10 % av kontraktsarbeidet skal utføres av lærlinger, samt krav som underbygger fast ansettelser, faglig kompetanse og språk.

Undersøkelser viser at kommunens lærlingekrav gjennom anskaffelser førte til 158 lærlingeplasser i 2015, noe som er en markant økning fra tidligere. Pr. 29.09. 2016 hadde Oslo kommune stilt krav om bruk av minst 178 lærlinger ved oppfyllelse av anskaffelseskontrakter kunngjort i år. Inntrykket er at virksomhetene etterhvert lojalt har innrettet seg etter lærlingeklausulen, og nå aktivt vurderer om det kan kreves lærlinger for oppfyllelse av kommunens anskaffelseskontrakter.

13.3 Byrådets mål for Finans

Tabell 13.1 Mål for sektoren

Mål	Virksomheter som bidrar til måloppnåelse
1 Sikre, stabile og kostnadseffektive IKT-driftstjenester	Utviklings- og kompetanseetaten
2 Redusere arbeidslivskriminalitet	Utviklings- og kompetanseetaten
3 Øke antall lærlingeplasser	Byrådsavdeling for finans
4 Eiendomsskatt i Oslo	Kemnerkontoret

13.4 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

Tabell 13.2 Økonomiplanoversikt for finans

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto *)	892,7	890,0	886,9	883,7	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	892,7	892,7	892,7	892,7	892,7
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer		-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold		7,5	7,5	7,5	7,5
= Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	892,7	898,2	898,2	898,2	898,2
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte		-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
+/- Spesifiserte rammeendringer		10,9	8,3	-11,9	-12,0
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-2,3	-5,9	-9,0	-9,0
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		6,6	0,4	-22,8	-22,9
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		27,3	27,3	27,3	27,3
= ØKONOMIPLAN (brutto)	892,7	932,2	925,9	902,7	902,6
Salgs- og leieinntekter	-32,5	-453,2	-453,2	-453,2	-453,2
Refusjoner	-462,9	-60,6	-60,6	-60,6	-60,6
Overføringsinntekter					
= Sum driftsinntekter	-495,4	-513,8	-513,8	-513,8	-513,8
= ØKONOMIPLAN (netto)	397,3	418,3	412,1	388,9	388,8
Reelle endringer i aktivitet i forhold til Dok 3 2016		0,7 %	0,0 %	-2,5 %	-2,6 %

*) 2016 prisnivå

Oppgaveendringer mellom sektorer

På grunn av endringer i ansvar for byrådsområder er 2 mill. til kompetanseutviklingstiltak flyttet fra kap. 122 (FIN) til kap. 126 (BLK).

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Det er foretatt justeringer av artsgrupper for at budsjettet skal fremstå med mest mulig korrekt fordeling på artsgrupper. Dette har ingen konsekvenser for sektorens nettoramme.

Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte

Bevilgning i 2016 på 2 mill. som til gjennomføring av ledelsesprogram for kommunens toppledere er ikke videreført.

Spesifiserte rammeendringer

Kemnerkontorets budsjettamme er økt 12 mill. årlig til drift av det nye eiendomsskattekontoret. Det ble i

2016 innarbeidet 1,5 mill. til grunnbemanning i en sentral enhet for forvaltning og implementerings-

støtte for sak-/arkivsystem. Beløpet er økt med ytterligere 1,5 mill. årlig fra 2017. Sektorens rammekutt relatert til redusert konsulentbruk er innarbeidet med 2,6 mill. i 2017 stigende til 5,5 mill. i 2020.

Forventet lønns- og prisutvikling

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling, jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

Uspesifiserte rammeendringer

Samlet rammereduksjon for sektoren er på 2,3 mill. i 2017 økende til 9 mill. i 2020.

Tabell 13.3 Netto driftsbudsjett pr kapittel

Beløp i mill.

Netto driftsbudsjett pr kapittel		Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
122	Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	66,5	63,6	63,3	63,1	63,0
125	Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)	123,7	131,4	127,2	125,9	125,9
130	Kemnerkontoret (FIN)	207,1	230,5	228,7	207,0	207,0
Sum	Finans (FIN)	397,3	425,5	419,3	396,0	395,9

For nærmere informasjon vises det til særskilt omtale under det enkelte kapittel

Tabell 13.4 Brutto investeringsbudsjett pr kapittel

Beløp i mill

Brutto investeringsbudsjett		Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
122	Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	208,8	200,0	200,0	200,0
125	Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)	23,8	23,8	23,8	23,8
ØKONOMIPLAN (brutto)		232,6	223,8	223,8	223,8

Sektorens investeringer i økonomiplanperioden er:

Kap. 122: 150 mill. årlig i økonomiplanperioden til videreutvikling av elektroniske tjenester, avsetning på 50 mill. årlig i økonomiplanperioden til investeringer i sak-/arkiv system og 8,7 mill. i 2017 til oppgradering av kommunens HR-system.

Kap. 125: 23,8 mill. årlig i økonomiplanperioden til investeringer på IKT-området.

13.5 Div. virksomheter og prosjekter under Byrådsavdeling for finans

Tabell 13.5 Budsjettspesifikasjon kap. 122

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
122	Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)			
10	Lønn og sosiale utgifter	1 076	24 977	25 576
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	63 213	28 930	25 131
14	Overføringsutgifter	20 571	13 939	14 246
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	106 251	0	0
Sum utgifter		191 110	67 846	64 953
17	Refusjoner	-16 529	-1 348	-1 383
18	Overføringsinntekter	-54	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-106 251	0	0
Sum inntekter		-122 834	-1 348	-1 383
Netto utgifter		68 276	66 498	63 570

1 Ansvarsområde

Kapitlet dekker utgifter til på IKT-området, jf. omtale under investeringer. Det dekker også utgifter til fastlønte tillitsvalgte, Opplærings- og utviklingsfondet (OU-fondet), KS forskningsmidler, Tono/Kopinor, samt midler til utvikling av kriteriesystem, kjøp av statistikk og videreutvikling av statistikkbanken.

2 Situasjonsbeskrivelse

Bystyret vedtok 23.09.2015 «Kommuneplan 2015 - Smart, trygg og grønn - Oslo mot 2030». Byrådet har laget et utkast til planstrategi for bystyreperioden. Utkastet har vært på høring og offentlig ettersyn. Høringsfristen var 26.08.16. Byrådet avgir en byrådsak til behandling i bystyret i løpet av høsten 2016. Utkast til planstrategi legger opp til revisjon av kommuneplanens samfunnsdel med byutviklingsstrategi i løpet av 2017.

Det har vært gjennomført en forskningsmessig evaluering med påfølgende revidering av kriteriesystemet som fordeler midler til bydelene. I juni 2016 vedtok bystyret et nytt kriteriesystem og vedtok også at systemet endrer navn til bydelenes fordelings-system. Endringene har visse omfordelingskonsekvenser for bydelene. Det nye systemet får virke fra og med budsjett 2017.

Det arbeides videre med satsningen på elektroniske tjenester.

Finansforvaltningen i Oslo kommune skal sikre en effektiv og rasjonell finansiering av Oslo kommunes ulike aktiviteter. Dette skal skje på grunnlag av en

forsiktig risikoprofil. Videre skal kommunens bankavtaler, ut- og innlån og likviditet forvaltes slik at disse forholdene til sammen bidrar til å opprettholde og øke kommunens økonomiske handlefrihet. Når det gjelder finansforvaltning for øvrig vises det til kapittel 15 Felles inntekter og utgifter, avsnitt om renter og avdrag, forsikring, finansiering av investeringer og avsetninger m.v. og lånefondet.

På kapitlet er det avsatt midler til lønns- og kontorholdsutgifter for fastlønte tillitsvalgte. Disse gjenspeiler den enkelte forhandlingssammenslutnings størrelse og mangfold. Den enkelte sammenslutning utpeker selv sine tillitsvalgte. De fastlønte tillitsvalgte skal være et koordinerende ledd for samtlige tillitsvalgte i kommunen, og skal ivareta den direkte kontakten mellom kommunen sentralt og den enkelte organisasjon.

3 Merknader til driftsbudsjettet

Kapitlet omfatter tre budsjettposter som gjelder avsetninger. Det er til OU-fondet, KS-forskning og Tono/Kopinor avgift. Dette er avsetninger som gjelder hele kommunen, men som i sin helhet forvaltes av Byrådsavdeling for finans.

Det er på kapitlet avsatt 1 mill. til kommunens arbeid med å videreutvikle/forsterke Oslos status som fairtrade-by.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,4 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

4 Investeringsbudsjettet

Tabell 13.6 Budsjettspesifikasjon kap. 122

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>122 Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)</i>			
00 Lønn og sosiale utgifter	6 025	0	0
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	75 425	224 000	208 750
04 Overføringsutgifter	7 771	0	0
Sum utgifter	89 221	224 000	208 750
07 Refusjoner	-8 371	-38 800	-34 000
Sum inntekter	-8 371	-38 800	-34 000
Netto utgifter	80 851	185 200	174 750

Program for elektroniske tjenester

Det er innarbeidet 600 mill. i økonomiplanperioden gjennomføring av Program for elektroniske tjenester som er etablert i forbindelse med utvikling elektroniske tjenester i kommunen. Dette innbefatter midler til en incentivordning for utvikling av elektroniske tjenester. De ulike byrådsavdelingene-/sektorene kan søke om midler fra denne avsetningen til gjennomføring av tiltak knyttet til elektroniske tjenester.

er i sak-/arkivsystem. Avsetningen skal finansiere virksomhetenes investeringskostnader for anskaffelse og implementering av nytt elektronisk sak-/arkivsystem. Det legges opp til virksomhetene tilbakebetaler beløpet over 10 år ved et årlig trekk i virksomhetenes budsjettammer på 10 %. Rente-kostnadene dekkes av bykassen.

Sak-/arkivsystem

Det er innarbeidet en årlig avsetning på 50 mill. i økonomiplanperioden til virksomhetenes investering-

Oppgradering av kommunens HR-system

Det er innarbeidet 8,75 mill. i 2017 til oppgradering av kommunens HR-system.

Tabell 13.7 Investeringsoversikt kap. 122

122 Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	Kostnads-ramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Bygge-start - ferdig kv/år
Prosjektnr. og navn:								
112 020 Program for elektroniske tjenester	852 000	367 000	125 000	120 000	120 000	120 000	0	1/12 - 4/20
115 001 Elektroniske tjenester - incentivordningen			25 000	30 000	30 000	30 000		Løpende
116 020 FIN - Avsetning Sak-/arkiv system			50 000	50 000	50 000	50 000		Løpende
117 001 Oppgradering av kommunens HR-system	8 750		8 750	0	0	0	0	1/17 - 4/17
Sum investeringsutgifter			208 750	200 000	200 000	200 000		
112 020 Program for elektroniske tjenester	Investeringsmoms		-12 500	-12 000	-12 000	-12 000		
115 001 Elektroniske tjenester - incentivordningen	Investeringsmoms		-1 250	-1 500	-1 500	-1 500		
116 020 FIN - Avsetning Sak-/arkiv system	Investeringsmoms		-7 500	-7 500	-7 500	-7 500		
117 001 Oppgradering av kommunens HR-system	Investeringsmoms		-1 750	0	0	0		
Sum kapittel finansiering			-23 000	-21 000	-21 000	-21 000		
Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			185 750	179 000	179 000	179 000		

13.6 Utviklings- og kompetanseetaten

Tabell 13.8 Budsjettspesifikasjon kap. 125

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
125	Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)			
10	Lønn og sosiale utgifter	197 372	192 580	200 659
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	475 982	330 992	336 266
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	1 401	3 336	3 416
14	Overføringsutgifter	97 036	13 284	13 576
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	138 830	0	0
Sum utgifter		910 621	540 192	553 917
16	Salgsinntekter	-531	-58	-390 656
17	Refusjoner	-640 798	-416 405	-35 531
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-138 830	0	0
Sum inntekter		-780 159	-416 463	-426 187
Netto utgifter		130 462	123 729	127 730

1 Ansvarsområde

Utviklings- og kompetanseetaten (UKE) er en service- og tjenesteytende etat som ivaretar konsernovergripende forvaltnings-, drifts- og utviklingsoppgaver som skal understøtte de tjenester som Oslo kommunes virksomheter leverer til byens innbyggere og næringsliv.

Etaten er operativ forvalter av kommunale fellessystemer og kommunens sentrale IKT-infrastruktur. Dette gjelder bl.a. kommunens økonomisystem, HR-system, e-postsystem og kommunens systemer for internett og intranett. Etaten ivaretar fellestjenester for Oslo kommune, som Fakturasentralen og Oslo kommune 02 180. Som intern leverandør har UKE et ansvar for driftstjenester innen IKT, herunder oppfølging av kommunens eksterne driftsleverandører og oppgaver knyttet til informasjonssikkerhet. Etaten tilbyr også lønns- og regnskapstjenester til kommunens virksomheter.

UKE er kommunens kompetansesenter innen offentlige anskaffelser og samkjøp. Etaten har også koordineringsansvar for tiltak knyttet til bekjempelse av arbeidslivskriminalitet, herunder ledelse av kommunens Lovlighetsteam. Etaten bidrar videre i arbeidet med oppfølging av kommunens personalpolitiske strategi og tilbyr kompetanseutvikling innen strategisk viktige områder for kommunen til ledere og øvrige ansatte. I tillegg ivaretar UKE det sentrale arbeidet med omstilling av overtallige og det gis tilbud til virksomhetene om støtte innen omstillings- og endringsprosesser.

2 Situasjonsbeskrivelse

UKE forvalter og følger opp kommunens sentrale driftsavtaler med eksterne leverandører innen IKT.

Disse inneholder bl.a. krav til oppetid for kommunens felles infrastruktur og systemer, samt maksimal tid som kan gå fra feil oppdages til driftsleverandør starter feilretting.

UKE jobber målrettet for at virksomhetene i kommunen skal få best mulige IKT-tjenester. Det er iverksatt løpende driftsmodernisering av IKT plattformen.

Prosjekt Løftet er avsluttet i 2016. UKE har etablert forvaltning av kommunens internetsider, både når det gjelder innhold og teknisk løsning.

Det stilles krav til alle Oslo kommunes leverandører av varer og tjenester om at de skal levere elektroniske fakturaer til Oslo kommune. Det antas at andelen elektroniske fakturaer i 2017 vil bli på ca. 85 %. Økt andel elektroniske fakturaer gir positiv effekt på både effektivitet, kvalitet og muligheter for effektiv kontroll.

Sammen med Byrådsavdeling for finans arbeider UKE med å implementere kommunens anskaffelsesstrategi, herunder bidra i arbeidet for å nå byrådets målsettinger innen klima og miljø. Etaten skal fortsette å bygge opp spesialkompetansen på klima- og miljøvennlige anskaffelser for å kunne bidra til styrket kompetanse hos kommunens innkjøpere.

Sammen med Byrådsavdeling for finans arbeides det målrettet med ulike tiltak som skal bidra til å bekjempe arbeidslivskriminalitet. UKE leder bl.a. det etablerte Lovlighetsteamet i Oslo kommune, som består av representanter fra ulike kommunale og statlige virksomheter. Gjennom arbeidet i Lovlighets-

teamet fungerer UKE også som et «nav» mellom de ulike virksomhetene i kommunen, og aktivt innhenter, analyserer og deler relevant informasjon av stor betydning for å kunne motvirke arbeidslivskriminalitet.

UKE forvalter kommunens konsernovergripende samkjøpsportefølje i tråd med fastsatt strategi på området. Etaten forvalter ca. 60 avtaleområder for kommunen. Avtalene er inngått med ca. 140 leverandører og har en omsetning på ca. 2,1 mrd. pr. år. Besparelser oppnås gjennom gode betingelser basert på stort volum, forutsigbarhet for leverandørene og sparte prosesskostnader for kommunens virksomheter. Det er bl.a. fokus på områder som kan bidra til å sikre oppfølging med tanke på

arbeidslivskriminalitet og avtaler som kan bidra til å nå byrådets mål innenfor klima og miljø.

UKE forvalter kommunens felles økonomisystem og HR-system. Systemforvaltning inkluderer arbeid med informasjonssikkerhet, og sikrer iverksetting av relevante, tilstrekkelige og effektive tiltak slik at autoriserte brukere har tilgang til informasjon med nødvendig grad av sikkerhet.

Etaten etablerer i 2016 Innbyggerservice for Oslo kommune og 02 180-tjenesten vil inngå som del av dette. Videre utvikling av Innbyggerservice vil skje gjennom et bredt samarbeid med kommunens virksomheter.

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 13.9 Mål, tiltak og resultatindikatorer for Utviklings- og kompetanseetaten

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: Sikre, stabile og kostnadseffektive IKT-driftstjenester</i>				
Tiltak: Leverer IKT-driftstjenester iht. tjenesteavtaler med virksomheter og forvaltningsavtaler med systemeierne.				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Oppetid pr. system i tiden 07.00-21.00-kommunens HR-system	99,9 %	100,0 %	99,7 %	99,7 %
Oppetid pr. system døgnbasis (24/7) - kommunens økonomisystem	99,97 %	100,0 %	99,8 %	99,8 %
Oppetid for sentral infrastruktur døgnbasis (24/7)	1)	99,9 %	99,8 %	99,8 %
Reaksjonstid for oppstart av feilretting i sentral infrastruktur ved kritiske feilsituasjoner døgnbasis (24/7)	1)	10 min	10 min	10 min
Oppetid for systemer der systemeier har valgt beste tilgjengelighetsnivå døgnbasis	1)	99,9 %	99,8 %	99,8 %
Oppetid for systemer der systemeier har valgt lavest tilgjengelighetsnivå døgnbasis	1)	99,9 %	95,0 %	95,0 %
<i>Mål 2: Konsernservice/fellestjenester med høy kvalitet</i>				
Tiltak: Leverer konserntjenester innen HR, økonomi, faktura og regnskapstjenester til avtalt servicenivå.				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Antall fakturaer pr. årsverk	44 907	44 852	48 000	50 000
Antall elektroniske leverandørfaktura	63,1 %	69,9 %	80,0 %	85,0 %
<i>Mål 3: Innbyggjerservice som ivaretar behov hos innbyggere og næringsliv</i>				
Tiltak: Etablere og drifte Innbyggjerservice inkl. 02 180				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Andel som svarer godt fornøyd i årlige brukerundersøkelser	1)	90 %	>90%	>90%
Gjennomsnittlig svarprosent	92,0 %	95,3 %	98,0 %	98,0 %
Gjennomsnittlig samtaletid (sek)	45	43	45	45
Andel tapte anrop	8,06 %	4,70 %	2,00 %	3,50 %
Andel av samtalene som besvares innen 20 sek.	57,62 %	74,40 %	70,00 %	70,00 %
<i>Mål 4: Redusere arbeidslivskriminalitet</i>				
Tiltak: Bekjempe arbeidslivskriminalitet i kommunens leverandørkjeder				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Hvor mange funn som gjøres av brudd på plikten til å betale skatter og avgifter på bakgrunn av innhentede utvidede skatteattester				2)
<i>Mål 5: Øke antall lærlingeplasser</i>				
Tiltak: Bidra til å fremskaffe lærlingeplasser i bransjer der det er behov for lærlingeplasser				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Hvor mange lærlingeplasser kommunen har fremskaffet gjennom sine anskaffelseskontrakter		158	230	250

1) Måltall ikke innført

2) Konkrete resultatindikatorer vil bli utarbeidet

Kommentar:

Måltallene vedrørende oppetid avspeiler gjeldende driftsavtaler med leverandører.

Måltallet for 02 180 for andel tapte anrop er økt til 3,5 %. Det vurderes å ikke være realistisk å oppnå kun 2% tapte anrop samtidig med innføring av nye tjenester og ny løsning. Etablering av Innbygger-service vil ytterligere legge press på samtaletid som igjen vil føre til flere tapte anrop.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Etaten er finansiert etter en tredelt modell bestående av grunnfinansiering, prosjektfinansiering og aktivitetsbasert finansiering.

På de områder der UKE fordeler utgifter til virksomhetene etter egen debiteringsmodell, skal utgiftene på de ulike områdene som fordeles kunne

synliggjøres slik at utviklingen av kostnader kan dokumenteres overfor virksomhetene.

Det er innarbeidet 3 mill. årlig i økonomiplanperioden til grunnbemanning av en sentral forvaltningsenhet for sak-/arkivsystem.

Etatens budsjetttramme er redusert med 2,5 mill. i 2017 og 5 mill. årlig i perioden 2018-2020 grunnet forventede besparelser ved redusert bruk av eksterne konsulenter.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 6 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 3,5 mill.

5 Investeringsbudsjettet

Tabell 13.10 Budsjettspesifikasjon for kap 125

<i>Beløp i 1000 kr</i>			
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
125 Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)			
01 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	19 922	48 800	23 800
04 Overføringsutgifter	4 730	0	0
Sum utgifter	24 652	48 800	23 800
07 Refusjoner	-4 730	-9 760	-4 760
Sum inntekter	-4 730	-9 760	-4 760
Netto utgifter	19 922	39 040	19 040

IKT-området (Konsern)

Det er i budsjettet lagt inn 15 mill. årlig i økonomiplanperioden til løpende utviklings- og investeringskostnader på IKT-området (Konsern).

Sentral IKT-infrastruktur

Det er i budsjettet lagt inn 8,8 mill. årlig i økonomiplanperioden til løpende vedlikehold av den sentrale IKT-infrastrukturen.

Tabell 13.11 Investeringsoversikt kap. 125

		Kostnadsramme	Tidligere bevilget	Forslag 2017	2018	2019	2020	Til 2021 og senere	Byggestart - ferdig kv/år
125 Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)									
Prosjektnr. og navn:									
108 006	IKT-området (Konsern)			15 000	15 000	15 000	15 000		Løpende
112 007	Sentral IKT infrastruktur			8 800	8 800	8 800	8 800		Løpende
	Sum investeringsutgifter			23 800	23 800	23 800	23 800		
108 006	IKT-området (Konsern)	Investeringsmoms		-3 000	-3 000	-3 000	-3 000		
112 007	Sentral IKT infrastruktur	Investeringsmoms		-1 760	-1 760	-1 760	-1 760		
	Sum kapittel finansiering			-4 760	-4 760	-4 760	-4 760		
	Generell finansiering fra bykassen (inkl. fond)			19 040	19 040	19 040	19 040		

13.7 Kemnerkontoret

Tabell 13.12 Budsjettspesifikasjon kap. 130

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
130	Kemnerkontoret (FIN)			
10	Lønn og sosiale utgifter	188 601	195 999	215 995
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	69 652	88 679	82 448
14	Overføringsutgifter	13 033	0	14 860
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	853	0	0
Sum utgifter		272 138	284 678	313 303
16	Salgsinntekter	-34 631	-32 407	-62 564
17	Refusjoner	-48 100	-45 188	-23 694
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-853	0	0
Sum inntekter		-83 583	-77 595	-86 258
Netto utgifter		188 555	207 083	227 045

1 Ansvarsområde

Kemnerkontorets hovedoppgave er å innkreve skatter og avgifter. Gjennom arbeidsgiverkontrollen skal kontoret også avdekke ukjente skattepliktige inntekter. Oslo kommune har fra 2016 innført eiendomsskatt. Arbeidet med utskrivning og innkreving av eiendomsskatt er lagt til Kemnerkontoret (KEM).

Kemnerkontorets ansvarsområde og hovedoppgaver kan oppsummeres slik:

- innkreving, regnskapsføring og fordeling av skatt og arbeidsgiveravgift
- kontroll av arbeidsgivere
- informasjon til arbeidsgivere og skattytere
- Innkreving og regnskapsføring av kommunale avgifter og parkeringsgebyr samt kommunal inkasso
- utskrivning og innkreving av eiendomsskatt
- legatforvaltning – saksbehandling og forvaltning av kommunens legatvirksomhet
- samarbeid med andre offentlige instanser for å bekjempe arbeidsmarkeds kriminalitet

Skattedirektoratet ved Skatt øst, er overordnet faglig myndighet for Kemnerkontoret når det gjelder innkreving av skatt på inntekt og formue samt arbeidsgiveravgift.

2 Situasjonsbeskrivelse

Det går store kontantstrømmer gjennom Oslo kemnerkontor årlig. I 2015 beløp disse seg til 260 milliarder kroner. Dette er en betydelig økning fra

tidligere år, noe som i hovedsak skyldes at NAV sentraliserte sin innbetaling av skattetrekk til Oslo ved innføringen av a-ordningen.

Innføring av a-ordningen i 2015 medførte at arbeidsgiverne nå månedlig rapporterer inn utbetalt lønn og forskuddstrekk. Dette har gitt Kemnerkontoret grunnlag for å innkreve restanser løpende.

Fra 2016 er det innført eiendomsskatt på bolig m.v. i Oslo. Eiendomsskattekontor (ESK) med ansvar for utskrivning og innkreving av eiendomsskatten er lagt til Kemneren. Fra 2017 skal eiendomsskatten etter planen utvides til også å gjelde næring, verk og bruk. Arbeidet i 2017 vil være preget av at eiendomsskatten er i innføringsfasen og at arbeidsmengden derfor er betydelig større enn det som forventes i årene fremover. Til arbeidet med innføring av eiendomsskatt er det rekruttert nye medarbeidere samt flyttet ansatte fra andre deler av Kemnerkontoret og fra resten av kommunen.

KEMs leiekontrakt utløper ved utgangen av 2017. Færre ansatte og arealeffektive løsninger i nye lokaler fører til om lag en halvering av arealet. Det er tegnet ny leiekontrakt i Nydalen.

Kemnerens budsjett reduseres med 20 mill. fra 2019 som følge av reduserte husleiekostnader. På grunn av flyttekostnadene vil besparelsen ved flyttingen først bli realisert fra 2019.

Tabell |13.13 Nøkkeltall kemnerkontoret

Kap. 130 Kemnerkontoret	Resultat 2011	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015
Andel restskatt personlige skatteyttere som er innbetalt i løpet av påfølgende år	91,70 %	93,40 %	92,80 %	93,00 %	93,59 %
Antall brukere (personlige, inkl. utenlandske arbeidstakere)	ca. 563 000	ca. 578 000	ca. 602 000	ca. 620 000	625 000
Antall brukere (selskaper)	ca. 46 000	ca. 45 000	ca. 48 000	ca. 52 000	ca. 54 000
Antall årsverk	307	292	290	292	261

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Tabell 13.14 Mål, tiltak og resultatindikatorer kemnerkontoret

Mål, tiltak og resultatindikatorer				
<i>Mål 1: God kvalitet på innkreving av kommunale krav</i>				
Tiltak: Innkreving av kommunale krav.				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Kommunale avgifter, andel innbetalt	99,1 %	99,1 %	99,1 %	99,1 %
Tilsvarende for parkeringsavgifter		94,0 %	1)	94,0 %
Foreldrebetaling barnehage, andel betalt av det som er overført til KEM for innfordring	73,6 %	76,5 %	75,0 %	75,0 %
<i>Mål 2: Raskere saksbehandlingstid</i>				
Tiltak: Videreutvikling av elektroniske tjenester.				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Andel telefonsamtaler som besvares innen 20 sekunder	77,0 %	78,0 %	80,0 %	80,0 %
Andel chat som besvares innen 60 sekunder	1)	1)	1)	70,0 %
Andel søknader om betalingsavtale og utsettelse som er avgjort innen 2 uker	83,5 %	95,0 %	90,0 %	95,0 %
Digitale kontaktskjema/chat som andel av totale skriftlige henvendelser	15,0 %	29,0 %	35,0 %	40,0 %
Andel mottakere som leser svarbrev digitalt (SvarUt)	26,0 %	40,0 %	60,0 %	60,0 %
<i>Mål 3: Eiendomsskatt i Oslo</i>				
Tiltak: Utskrive og innkreve eiendomsskatt				
Utskrive og innkreve eiendomsskatt				
<i>Resultatindikatorer:</i>	<i>Resultat 2014</i>	<i>Resultat 2015</i>	<i>Måltall 2016</i>	<i>Måltall 2017</i>
Innføre eiendomsskatt på næring, verk og bruk			1)	Ja
Eiendomsskatt, andel innbetalt ved årsskiftet	1)	1)	1)	99,5 %

1) Måltall ikke innført

Kemnerkontoret skal kontinuerlig arbeide for effektivisering av egen virksomhet og forbedring av kundeopplevelsen innenfor alle ansvarsområder. Det skal arbeides videre med digitalisering av interne arbeidsprosesser og etablering av digitale tjenester for borgerne. Måltallet for parkeringsavgifter settes lik resultatet fra 2015, det kan imidlertid være vanskelig å oppnå resultatet fra 2015 i 2017 da nytt regelverk gjør at disse ikke lenger kan tvangsinnfordres etter skattebetalingsloven, men som et ordinært pengekrav etter inkassoloven. Fra 2017 er det slutt på at manglende foreldrebetaling kan gjøre at foreldrene mister barnehageplassen. Denne endringen kan gjøre det vanskeligere å få inn betalingen, og måltallet settes derfor likt med måltallet for 2016, men litt lavere enn resultatet i 2015. Det er også lagt inn måltall på innbetaling av eiendomsskatt.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Kemnerkontorets budsjettramme er økt med 12 mill. årlig fra 2017 til å dekke eiendomsskattekontorets driftskostnader.

Etatens budsjettramme er redusert med 20 mill. årlig fra og med 2019 som følge av reduserte husleiekostnader.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 9,1 mill. jf. kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 3,2 mill.

13.8 Sektorens samlede tilskuddsmidler

FIN-sektor har ingen tilskuddsmidler.

14. BYSTYRETS ORGANER

Sektorområdet omfatter følgende sentrale folkevalgte styringsorganer og kontrollorganer:

Bystyret, Kontrollutvalget, Kommunerevisjonen og Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester. I tillegg kommer gjennomføring av stortingsvalg og kommunevalg.

14.1 Økonomiplanskjema med spesifikasjon av endringer

Tabell 14.1 Økonomiplanoversikt – Bystyrets organer

Beløp i mill.

Driftsbudsjettet	Dok 3 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Dok 3 - vedtatt økonomiplan brutto *)	226,7	265,2	214,8	281,4	
DOK 3 bruttoramme første år videreført	226,7	226,7	226,7	226,7	226,7
+/- Oppgaveendringer mellom sektorer					
+/- Andre aktivitetsnøytrale forhold		61,0	-0,4	71,1	0,9
= Bruttoramme med aktivitet som i Dok 3	226,7	287,7	226,3	297,8	227,6
+/- Tidsbegrensede tiltak - spesifiserte		-8,1	-9,0	-9,0	-4,2
+/- Spesifiserte rammeendringer		2,1	2,1	2,1	2,1
+/- Uspesifiserte rammeendringer		-1,3	-2,2	-3,1	-3,1
+/- Sum reelle endringer fra aktiviteter som i Dok 3		-7,3	-9,0	-9,9	-5,1
+/- Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling		7,1	7,1	7,1	7,1
= ØKONOMIPLAN (brutto)	226,7	287,4	224,4	294,9	229,6
Salgs- og leieinntekter	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Refusjoner	-22,7	-28,3	-22,9	-28,2	-22,9
Overføringsinntekter	-8,5	-8,5	-8,5	-8,5	-8,5
= Sum driftsinntekter	-31,7	-37,3	-31,9	-37,2	-31,9
= ØKONOMIPLAN (netto)	195,0	250,2	192,5	257,7	197,7

Reelle endringer i aktivitet i forhold til Dok 3 2016

-2,5 %

-4,0 %

-3,3 %

-2,2 %

*) 2016 prisnivå

Andre aktivitetsnøytrale forhold

Rammen økes i 2017 og 2019 med henholdsvis 61-mill. og 71 mill. da dette er valgår.

Tidsbegrensede tiltak

Bevilgning i 2016 til engangstiltak, utredning av ny politikerportal, elektroniske personalmapper, midler til valg av meddommere, midler til vertskapsrolle i forbindelse med Skiskytter-VM i 2016 og X-Games i 2016 med til sammen 8,9 mill. er ikke videreført.

Forretningsutvalget har i budsjettvedtak 13. juni 2016 lagt inn midler til arrangement for det diplomatiske korps og økt ramme til bystyrekomiteene, med til sammen 0,8 mill.

Spesifiserte rammeendringer

Det er lagt inn midler til mobbeombud, kommunikasjonsarbeid, saks/arkivsystem.

Uspesifiserte rammeendringer

Sektoren har en rammereduksjon på 1,3 mill. i 2017 økende til 3,1 mill. i 2020.

Kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling, jf omtale kapittel 17 Budsjett-tekniske merknader.

Endring av inntekter

Inntektene er prisjustert. I tillegg ligger det økte refusjoner i valgårene 2017 og 2019.

Budsjettet for bystyrets organer er lagt inn i henhold til forretningsutvalgets vedtak 13. juni 2016 korrigert for forventet pris- og lønnsvekst.

Tabell 14.2 Netto driftsbudsjett – Bystyrets organer

		<i>Beløp i mill.</i>				
Netto driftsbudsjett pr kapittel	Dok 3	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	
	2016	2017	2018	2019	2020	
100 Bystyret m.v. (BYS)	110,7	114,7	113,7	114,7	114,0	
101 Ordførerens kontor (BYS)	12,3	10,5	9,8	9,8	9,8	
102 Tilfeldige utg. etter bystyrets bestemmelse (BYS)	1,9	2,0	1,9	2,0	2,0	
109 Kontrollutvalget (BYS)	4,0	4,1	4,0	4,0	4,0	
110 Kommunerevisjonen (BYS)	44,1	45,8	45,1	45,2	45,2	
111 Helse-, sosial- og eldreombudet (BYS)	13,6	14,4	14,2	14,3	14,3	
112 Stortingsvalg og kommunevalg (BYS)	8,5	58,7	3,7	67,7	8,5	
Sum Bystyrets organer (BYS)	195,0	250,2	192,5	257,7	197,7	

14.2 Bystyret mv.

Tabell 14.3 Driftsbudsjett – Bystyret mv.

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap /	Regnskap	Dok 3	Forslag	
Artsgr.	2015	2016	2017	
<i>100 Bystyret mv. (BYS)</i>				
10 Lønn og sosiale utgifter	68 015	72 263	75 684	
11 Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	17 759	19 428	19 246	
13 Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	204	288	295	
14 Overføringsutgifter	26 269	22 366	22 897	
15 Finansutgifter og finanstransaksjoner	1 438	0	0	
Sum utgifter	113 686	114 345	118 122	
16 Salgsinntekter	-340	-349	-358	
17 Refusjoner	-6 046	-3 314	-3 044	
19 Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 436	0	0	
Sum inntekter	-7 821	-3 663	-3 402	
Netto utgifter	105 864	110 682	114 720	

Engangstiltak i 2016 er ikke videreført samtidig som det er innarbeidet midler til nyopprettet mobbeombud, midler til styrking av kommunikasjonsarbeidet og saks- og arkivsystem med til sammen 2,5-mill. Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 3,5 mill.

jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 1,0 mill.

14.3 Ordførerens kontor

Tabell 14.4 Driftsbudsjett – Ordførerens kontor

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
101	<i>Ordførerens kontor (BYS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	4	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	9 623	12 648	10 858
14	Overføringsutgifter	503	0	0
Sum utgifter		10 130	12 648	10 858
17	Refusjoner	-1 019	-391	-401
Sum inntekter		-1 019	-391	-401
Netto utgifter		9 110	12 257	10 457

Engangstiltakene vertskapsrolle Skiskytter-VM og X-Games i 2016 er ikke videreført. I 2017 er det innarbeidet midler til arrangement for det diplomatiske korps som holdes hver bystyreperiode.

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,2 mill. jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

14.4 Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse

Tabell 14.5 Driftsbudsjett – Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
102	<i>Tilfeldige utg. etter bystyrets bestemmelse (BYS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	3 078	0	0
14	Overføringsutgifter	192	1 893	1 951
Sum utgifter		3 271	1 893	1 951
17	Refusjoner	-542	0	0
Sum inntekter		-542	0	0
Netto utgifter		2 728	1 893	1 951

14.5 Kontrollutvalget

Tabell 14.6 Driftsbudsjett – Kontrollutvalget

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
109	Kontrollutvalget (BYS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	3 641	3 740	3 806
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	266	277	295
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	5	0	0
14	Overføringsutgifter	8	10	10
Sum utgifter		3 919	4 027	4 111
16	Salgsinntekter	-33	-31	-31
17	Refusjoner	-8	-10	-10
Sum inntekter		-41	-41	-41
Netto utgifter		3 878	3 986	4 070

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,1 mill. jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader.

14.6 Kommunerevisjonen

Tabell 14.7 Driftsbudsjett – Kommunerevisjonen

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
110	Kommunerevisjonen (BYS)			
10	Lønn og sosiale utgifter	47 683	48 322	50 306
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	12 563	10 450	10 593
14	Overføringsutgifter	2 435	2 450	2 504
Sum utgifter		62 681	61 222	63 403
16	Salgsinntekter	-278	-103	-106
17	Refusjoner	-17 416	-17 048	-17 491
Sum inntekter		-17 694	-17 151	-17 597
Netto utgifter		44 987	44 071	45 806

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 1,8 mill. jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens

pensjonskostnadssats fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 0,8 mill.

14.7 Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester

Tabell 14.8 Driftsbudsjett – Ombud for brukere av helse- og eldreombud

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>111</i>	<i>Helse-, sosial- og eldreombudet (BYS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	17 316	18 505	19 284
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	5 127	3 918	3 972
14	Overføringsutgifter	933	1 021	1 043
Sum utgifter		23 376	23 444	24 299
16	Salgsinntekter	-35	0	0
17	Refusjoner	-2 002	-1 335	-1 370
18	Overføringsinntekter	-8 746	-8 498	-8 498
Sum inntekter		-10 784	-9 833	-9 868
Netto utgifter		12 593	13 611	14 431

Det er innarbeidet kompensasjon for forventet lønns- og prisutvikling med netto 0,8 mill. jf kapittel 17 Budsjettekniske merknader. Nettobeløpet hensyntar vekst i kommunens pensjonskostnadssats

fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. Veksten i pensjonskostnader er på 0,3 mill.

14.8 Stortingsvalg og kommunevalg

Tabell 14.9 Driftsbudsjett – Stortingsvalg og kommunevalg

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>112</i>	<i>Stortingsvalg og kommunevalg (BYS)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	20 495	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	35 575	9 091	64 698
13	Kjøp av tj. som erstatter komm egenproduksjon	77	0	0
14	Overføringsutgifter	4 602	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	5	0	0
Sum utgifter		60 755	9 091	64 698
17	Refusjoner	-4 605	-575	-5 960
Sum inntekter		-4 605	-575	-5 960
Netto utgifter		56 149	8 516	58 738

Økningen fra 2016 til 2017 skyldes at 2017 er et valgår.

15. FELLES INNTEKTER OG UTGIFTER

15.1 Frie inntekter

Frie inntekter består av skatt og rammetilskudd. Fra og med 2016 inngår inntekter fra eiendomsskatt i kommunens frie inntekter. De frie inntektene utgjør i overkant av $\frac{2}{3}$ av kommunens driftsinntekter.

Regjeringen gir hvert år signaler om inntektsutviklingen for kommende budsjettår i kommuneproposisjonen. Regjeringen har varslet en realvekst i samlede inntekter fra 2016 til 2017 på mellom 3 $\frac{1}{4}$ og 4 mrd. Av dette skal mellom 3 $\frac{1}{4}$ og 4 mrd. være vekst i frie inntekter. Deler av veksten er begrunnet med en satsning på rusfeltet. Regjeringen vil fram mot statsbudsjettet vurdere om noe av veksten skal begrunnes med satsing på habilitering og rehabilitering og opprustning av fylkesveier.

Regjeringen legger 6. oktober 2016 fram statsbudsjettet for 2017. Her vil Regjeringens forslag til skatteopplegg for 2017 presenteres, samt den kommune- og fylkeskommunevis fordelingen av rammetilskudd for 2017. Det kan i statsbudsjettet være elementer som påvirker kommunens frie inntekter i 2017 som ikke er innarbeidet i Oslo kommunes budsjettforslag. Konsekvenser for Oslo kommune av statsbudsjettet vil bli innarbeidet i Tilleggsinnstillingen.

Veksten i frie inntekter fra 2016 til 2017 regnes fra anslått inntektsnivå i Revidert nasjonalbudsjett 2016 (RNB 2016) og fastsetter nivået på frie inntekter i 2017. Regjeringen vil justere rammetilskuddet og den kommunale skattøren for 2017 for å oppnå det ønskede inntektsnivået for 2017. Dersom skatteinntektene i 2016 på landsbasis blir høyere enn anslått i RNB 2016, vil faktiske inntektsvekst fra 2016 til 2017 bli lavere enn lagt til grunn i Kommuneproposisjonene 2017.

Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU-K) anslår at kostnaden av den demografiske utviklingen fra 2016 til 2017 vil bli om lag 2,6 mrd. på landsbasis. 2,1 mrd. av kostnadsveksten antas dekket innenfor de frie inntektene. Det resterende forutsettes dekket gjennom øvrige inntekter som brukerbetaling, øremerkede tilskudd mm. TBU-K understreker at beregningene er usikre.

Veksten i frie inntekter fra et år til det neste vil vanligvis minimum kompensere for kostnader ved den demografiske utviklingen. Til tross for at regjeringen ikke har gitt direkte signaler for årene framover, er en kompensasjon for demografisk utvikling sjablongmessig lagt inn på inntektssiden de tre siste årene i økonomiplanperioden for Oslo. I tillegg er det lagt inn en forventning om økte inntekter knyttet til høyere befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet. Summen av disse to forholdene er lagt inn med henholdsvis 270 mill., 540 mill. og 810 mill. i årene 2018-2020. Økningen er fordelt mellom rammetilskudd og skatt på inntekt og formue.

Basert på signalene fra regjeringen om vekst fra 2016 til 2017 er det er lagt inn 400 mill. i vekst i frie inntekter fra 2016 til 2017. Omlegging av inntektssystemet for fylkeskommunene

Inntektssystemet for fylkeskommunene ble lagt om fra 2015. Omleggingen medførte en betydelig økning i rammetilskuddet til Oslo. Økningen i rammetilskuddet blir innfasert over 5 år og 2019 er siste året med opptrapping. Rammetilskuddet øker med 134 mill. i 2017, 268 mill. i 2018 og 402 mill. i 2019 og 2020.

Omlegging av inntektssystemet for kommunene

Det er foreslått flere endringer i det kommunale inntektssystemet fra 2017. Effekten av det nye inntektssystemet ble presentert i kommuneproposisjonen i vår, men detaljene rundt enkelte endringer er ikke kjent ennå. Særlig er det usikkerhet rundt hvordan nye tilskudd skal finansieres, og hvorvidt storbytilskuddet vil videreføres som i dag. I det opprinnelige høringsforslaget fra desember 2015 ble Oslo forespeilet en gevinst ved oppdatering av kostnadsnøklene. I en politisk budsjettavtale ble det imidlertid enighet om å ikke følge det faglige forslaget om å vekte ned kriteriet psykisk utviklingshemmede. Dette medførte at den forventede gevinsten ble snudd til et forventet tap. På den andre siden ble grensen for å få vekstkommunetilskudd satt ned, noe som gir en liten gevinst for Oslo. Resultatet av oppdatering av vekter og kriterier kan gå begge veier, og resultatet av dette vil bli kjent i statsbudsjettet. I byråds budsjettforslag er det på usikkert grunnlag lagt

inn en samlet gevinst for Oslo av omleggingen på 50 mill.

Skatteinngangen

Skatteinngangen til Oslo de første åtte måneder i 2016 ligger betydelig over budsjett. Noe av dette skyldes høyere nivå på den løpende skatten, mens mye av merinntektene er knyttet til ligningen for 2015 og skattyternes tilpasning til endrede skatteregler. Endrede regler gjorde det skattemessig gunstig å framskynde uttak av aksjeutbytte og gevinst ved realisasjon av aksjer til 2015. Samtidig ble det skattemessig gunstig å utsette tap ved realisasjon av aksjer fra 2015 til senere år. Aksjeutbytte og gevinst ved salg av aksjer er skattepliktig, mens tap på salg av aksjer gir redusert skatt.

Tall fra SSB viser at det i 2015 ble det tatt ut betydelig høyere utbytte enn tidligere år. Det kan tenkes at høyt utbytte i 2015 innebærer at utbyttet i 2016 og årene fremover blir lavere enn normalt. Deler av veksten i utbytte de senere årene kan imidlertid skyldes at lavt rentenivået gir et press på selskapene om å utbetale mer utbytte. Denne effekten vil trolig også gjøre seg gjeldende i årene framover. I anslagene for frie inntekter er det lagt til grunn at effekten av omleggingen av beskatning av utbytte og nettogevinst ved salg av aksjer er en engangseffekt knyttet til inntektsåret 2015.

En del av merskatten vil motregnes mot økt skatteutjevnnende trekk. Det ser imidlertid ut til at også resten av landet har høyere skattevekst enn antatt og økningen i det skatteutjevnnende trekket vil derfor trolig være begrenset.

Samtidig med Sak 1 legger byrådet fram en budsjettjusteringssak for 2016. Vanligvis ville en slik sak vært fremmet etter at ligningen for 2015 er klar. Som omtalt over er imidlertid skatteinngangen i 2016 betydelig over budsjett, og byrådet velger derfor å foreta en justering allerede nå. De frie inntektene i 2016 økes med 400 mill. Byrådet foreslår å benytte midlene til å redusere låneopptaket i 2016. Økningen skyldes som nevnt både høyere skatteinngang fra inntektsåret 2016 og ligningen for 2015. Den delen som gjelder den løpende inngangen for inntektsåret 2016 videreføres til 2017-2020 med 200 mill.

Prisjustering

For å ta høyde for lønns- og prisveksten blir kommunesektorens frie inntekter hvert år prisjustert med forventet vekst i lønn og priser kommende år. Prisjusteringsfaktoren (deflator) kunngjøres i statsbudsjettet 6. oktober. Rammetilskuddet og skatt på inntekt og formue er for Oslo kommune er justert med en prisjusteringsfaktor på 2,6 % fra 2016 til 2017. Dersom deflatoren i statsbudsjettet blir høyere enn antatt må man øke inntektene og også vurdere å øke utgiftene. Motsatt dersom deflatoren blir lavere.

I tabellen under er vist endringene i økonomiplanperioden sammenlignet med Dok 3/2016 for sum frie inntekter (rammetilskudd og skatt på inntekt og formue). De store endringene skyldes i første rekke at beløpene blir prisjustert og at det er lagt inn inntektsvekst knyttet til ventet befolkningsvekst.

Tabell 15.1. Skatt og rammetilskudd og endring i skatt og rammetilskudd. Tall i mill.

Sum skatt og rammetilskudd	dok3/2016	2017	2018	2019	2020
Dok 3/2016 (i 2016-priser)	38 473,0				
Forslag økonomiplan 2017-2020 (i 2017-priser)		40 323,5	40 763,5	41 193,5	41 473,5
Endringer fra 2016-nivå i dok 3/2016		1 850,5	2 290,5	2 720,5	3 000,5
Endring skatt og rammetilskudd		2017	2018	2019	2020
Ventet inntektsvekst grunnet demografi		0	270	540	810
Vekst i kommuneproposisjon/RNB		400	400	400	400
Endring fylkeskommunalt innt.system		134	268	402	402
Omlegging av kommunalt innt.system		50	50	50	50
Videreføring av merskatt		200	200	200	200
Helårsvirkninger/diverse/avrunding		46,5	72,5	88,5	88,5
Prisjustering til 2017 - kr (2,6 %)		1 020	1 030	1 040	1 050
Endring fra 2016 til økonomiplan 2017-2020		1 850,5	2 290,5	2 720,5	3 000,5

Tabell 15.2 De frie inntektene i økonomiplanperioden 2017-2020.

Tall i mill. 2017-kr

	2017	2018	2019	2020
800 Skatt på inntekt og formue	29 050,0	29 350,0	29 650,0	29 950,0
840 Rammetilskudd	11 273,5	11 413,5	11 543,5	11 523,5
810 Eiendomsskatt	450,0	925,0	950,0	975,0
Frie inntekter i alt	40 773,5	41 688,5	42 143,5	42 448,5

15.2 Skatt på inntekt og formue

Tabell 15.3 Driftsbudsjett – Skatt på inntekt og formue

Beløp i 1000 kr

Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
800 Skatt på inntekt og formue (FIN)			
Sum utgifter	0	0	0
18 Overføringsinntekter	-27 093 451	-27 850 000	-29 050 000
Sum inntekter	-27 093 451	-27 850 000	-29 050 000
Netto utgifter	-27 093 451	-27 850 000	-29 050 000

Maksimalsatsen for kommunesektorens skattører i 2016 vil bli fastlagt ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2017. I byrådets forslag til skattevedtak er det foreslått å benytte maksimalsatsen for skatt på inntekt og formue, og dette ligger til grunn for skatteanslagene for 2017-2020. Siden 1979 har alle kommuner og fylkeskommuner i Norge benyttet den høyeste tillatte satsen.

Etter «Forskrift om gjennomføringen av fordeling av skatt mv. mellom skattekreditorene» skal en andel av innbetalt forskuddsskatt og forskuddstrekk, avsettes som margin. Marginen skal nyttes til oppgjør med

skattytere som får penger tilbake ved avregningen. I tråd med senere års praksis benyttes 8 % marginavsetning også i 2017.

Anslaget for inntekts- og formuesskatt for 2017 og resten av økonomiplanperioden bygger på en vurdering av skatteinngang så langt i 2016 og andre forhold som kan påvirke skatteinngangen i Oslo i årene framover. Signaler gitt i RNB 2016 og i Kommuneproposisjonen 2017 er innarbeidet. I tillegg vurderes spesielle forhold for Oslo, særlig knyttet til befolkningsveksten, befolkningssammensetningen samt utviklingen i det regionale arbeidsmarkedet. Analyser av konjunktursituasjonen

fra Statistisk sentralbyrå, Norges Bank og Finansdepartementet benyttes som bakgrunnsinformasjon.

For 2017 – 2020 foreslås følgende inntekts- og formuesskatt.

Tabell 15.4 Inntekts- og formuesskatt

Tall i mill. 2017-kr				
	2017	2018	2019	2020
Skatt på inntekt og formue	29 050	29 350	29 650	29 950

15.3 Rammetilskudd fra staten

Tabell 15.5 Driftsbudsjett – Rammetilskudd fra Staten

Beløp i 1000 kr				
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017	
840 <i>Rammetilskudd fra staten (FIN)</i>				
Sum utgifter	0	0	0	
18 Overføringsinntekter	-10 133 395	-10 622 900	-11 273 500	
Sum inntekter	-10 133 395	-10 622 900	-11 273 500	
Netto utgifter	-10 133 395	-10 622 900	-11 273 500	

I inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner er det en skatteutjevningsmekanisme som delvis utjevner effekten av at skatteinntektene er ulikt fordelt mellom kommunene og mellom fylkeskommunene. Omfordelingen gjennomføres ved trekk og tillegg i rammetilskuddet. Det som trekkes fra skattesterke kommuner og fylkeskommuner gis til de skattesvake.

Oslo og andre kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet trekkes 60 % av skatteinntektene som ligger over landsgjennomsnittet. Kommuner under gjennomsnittet får et tilsvarende tillegg. Kommuner under 90 % får i tillegg kompensert 35 % av differansen opp til 90 % som finansieres ved et likt trekk per innbygger for alle kommuner.

Skatteutjevningsordningen for fylkeskommunene ble endret fra 2015. Fra og med 2015 omfordeles 87,5 % av skatteinntekter over og under landsgjennomsnittet mellom fylkeskommunene.

Skatteutjevningen foretas på grunnlag av løpende skatteinngang og endelig trekk i rammetilskuddet blir først kjent etter at året er omme. Ved budsjetteringen benyttes anslag på rammetilskuddet etter skatteutjevning. For Oslo gir skatteutjevningen en betydelig reduksjon i rammetilskuddet. I 2015 ble Oslos rammetilskudd redusert med 4,2 mrd. for å finansiere skattesvake kommuner og fylkeskommuner.

For 2017 – 2020 foreslås det å budsjettere med følgende rammetilskudd fra staten.

Tabell 15.6. Rammetilskudd. Tall i mill. 2017-kr

	2017	2018	2019	2020
Rammetilskudd	11 273,5	11 413,5	11 543,5	11 523,5

15.4 Eiendomsskatt

Tabell 15.7 Driftsbudsjett – Eiendomsskatt

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
<i>810 Eiendomsskatt (FIN)</i>				
	Sum utgifter	0	0	0
18	Overføringsinntekter	0	-150 000	-450 000
	Sum inntekter	0	-150 000	-450 000
	Netto utgifter	0	-150 000	-450 000

For å øke kommunens inntekter og kunne gi et bedre tjenestetilbud til byens befolkning, har bystyret besluttet å innføre eiendomsskatt på boliger, fritidsboliger mm. i 2016. Det er igangsatt taksering av næringseiendom, verk og bruk med sikte på å innføre eiendomsskatt på all fast eiendom fra 2017. Eiendomsskatten er unntatt fra skatteutjevning, noe som betyr at skatt som betales i Oslo tilfaller kommunen i sin helhet.

I budsjettet for 2016 ble det gjort en avsetning på 150 mill. i tilfelle man ikke rakk å utskrive eiendomsskatt for 2016. Fordi Oslo kommune rakk å skrive ut eiendomsskatt i 2016 er denne avsetningen benyttet i budsjettet for 2017.

I henhold til «Lov om eiedomsskatt til kommunane, LOV-1975-06-06-29, (esktl.)», må bystyret hvert år i forbindelse med budsjettet fastsette hvilke satser og regler som skal benyttes ved utskriving av eiendomsskatt for det kommende skatteåret.

Der Skatteetaten har fastsatt en boligverdi for inntektsåret 2015, vil denne bli lagt til grunn ved utskriving av eiendomsskatt i 2017. For den øvrige eiendomsmassen vil eiendomsskatten baseres på den eiendomsskattetakst som er vedtatt av de sakkyndige takstnemndene.

Byrådet ønsker en forsiktig eiendomsskatt på bolig og byrådet foreslår at boliger og fritidsboliger i 2017 får ett bunnfradrag på inntil fire mill. per selvstendige boenhet. Boliger med flere boenheter som oppfyller kravene til selvstendig boenhet, kan få ekstra bunnfradrag. Bunnfradraget for den enkelte boenhet vil ikke overstige den enkelte boenhets antatte verdi.

Byrådet foreslår at alminnelig skattesats settes til 2 ‰ i 2017. For boligdelen av eiendommer med selvstendige boenheter settes skattesatsen til 3 ‰.

I esktl. § 5 er det omtalt hvilke eiendommer som obligatorisk er fritatt for eiendomsskatt. Dette gjelder først og fremst kommunal og statlig eiendom. I esktl. § 7 er det omtalt hvilke eiendommer bystyret *kan* fritak for eiendomsskatt, og hvilke krav som stilles for at fritak kan innvilges. Byrådet vil fram til Tilleggsinnstillingen vurdere hvilke fritak for eiendomsskatt byrådet vil foreslå for bystyret.

Forslag til oppdaterte vedtekter (saksbehandlingsregler) for eiendomsskattetakst for Oslo kommune ligger som vedlegg til denne saken.

For å anslå inntektene fra eiendomsskatt på boliger, fritidsboliger mm i 2017 er det tatt hensyn til foreslått skattesats, utskrevet eiendomsskatt i 2016 og prisveksten som ligger til grunn for Skatteetatens boligverdier. Basert på denne informasjonen er eiendomsskatt på bolig, fritidsboliger mm budsjettert med 450 mill. i 2017, beløpet er økt med 25 mill. hvert av årene framover.

Eiendomsskatteinntekter fra næring, verk og bruk er krevende å anslå før eiendommene er taksert, men byrådet har anslått at det vil kunne innkreves eiendomsskatt fra denne eiendomsmassen på 450 mill. i 2018 og resten av økonomiplanperioden. Det er betydelig usikkerhet om hvorvidt kommunen vil rekke å takser alle næringseiendommer, verk og bruk før fristen for utskriving av eiendomsskatten i 2017. Det er derfor av forsiktighetshensyn ikke budsjettert med inntekter fra eiendomsskatt på næringseiendom, verk og bruk i 2017.

Det er budsjettert med følgende inntekter fra eiendomsskatt.

Tabell 15.8 Eiendomsskatt

Tall i mill. 2017-kr				
	2017	2018	2019	2020
Eiendomsskatt på bolig	450	475	500	525
Eiendomsskatt på næring	0	450	450	450
810 Eiendomsskatt	450	925	950	975

Forskrift

Vedtak om eiendomsskatt gjelder rettigheter eller plikter til et ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer og er å anse som en forskrift. Byrådets forslag vil

derfor bli sendt ut på høring med mulighet for å gi merknader før bystyrets behandling.

Fullstendig utkast til forskrift ligger som en del av innstilling til vedtak i kap 19.

15.5 Øvrige generelle statstilskudd

Tabell 15.9 Driftsbudsjett – Øvrige generelle statstilskudd

Beløp i 1000 kr				
Kap / Artsgr.	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017	
845 Øvrige generelle statstilskudd (FIN)				
14 Overføringsutgifter	56 410	1 530	1 530	
Sum utgifter	56 410	1 530	1 530	
18 Overføringsinntekter	-159 929	-90 142	-69 542	
Sum inntekter	-159 929	-90 142	-69 542	
Netto utgifter	-103 519	-88 612	-68 012	

På dette kapitlet inntektsføres statlige kompensasjonstilskudd for investeringer under ulike statlige ordninger. Kompensasjonen blir beregnet med basis i et serie-lån med avdragstid på 20 år med 5 års avdragsfrihet.

For de fleste ordningene følger rentesatsen Husbankens flytende rente, og vil derfor variere i tråd med renteutviklingen. Rentesatsen fastsettes årlig i forbindelse med statsbudsjettet.

Renteforutsetning på 1,8 % i gjeldende budsjett og økonomiplan foreslås redusert til 1,3 % i 2017-2018 og

1,6 % i 2019-2020. På basis av endrede renteforutsetninger foreslås det å ta ned estimatene for rentekom-pensasjon med ca. 11,5 mill. i 2017, 12,7 mill. i 2018, 8,1 mill. i 2019 og 12,0 mill. i 2020.

Etter dette utgjør samlet statlig kompensasjonstilskudd til skoler, omsorgsboliger, sykehjem og kirkebygg 68 mill. i 2017. På kapitlet er det også innarbeidet rente-kompensasjon på 1,5 mill. til St. Sunniva for en inves-tering på 60 mill. For å redusere private skolars finans-kostnader til investeringer, er det også åpnet for at skolene kan søke kommunal garanti.

15.6 Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v.

Tabell 15.10 Driftsbudsjett – Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v.

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
850	<i>Generelt statstilsk. vedr. flyktninger m.v. (FIN)</i>			
14	Overføringsutgifter	3 941	0	0
	Sum utgifter	3 941	0	0
18	Overføringsinntekter	-484 180	-640 000	-720 000
	Sum inntekter	-484 180	-640 000	-720 000
	Netto utgifter	-480 239	-640 000	-720 000

Statlig integreringstilskudd for å dekke utgifter relatert til flyktninger

Det foreslås budsjettert med 720 mill. i statlig integreringstilskudd på kapittel 850 i 2017. Kommunene får integreringstilskudd for de fem første årene etter bosetting til dekning av utgiftene kommunen har til bosetting og integrering av flyktninger. For en enslig voksen flyktning utgjør dette i dag 0,767 mill. samlet over 5 år. Integreringstilskuddet økes som følge av at flyktninger flytter fra andre kommuner til Oslo i 5-årsperioden. Tilsvarende reduseres Oslos tilskudd når flyktninger flytter fra Oslo og bosetter seg i andre kommuner.

På grunn av at det kom flere flyktninger enn vanlig til landet høsten 2015 blir det behov for å bosette flere flyktninger. For 2016 har Oslo kommune forpliktet seg til å ta i mot 1 000 flyktninger. Kommunens bosettingskvoter forventes å være på samme nivå i 2017 som i 2016.

Bydelenes mottak av flyktninger

Bydelene har ansvaret for mottak og bosetting av flyktninger. Hver bydel er tildelt en kvote av bosettingen som skjer etter avtale med staten. Det vises også til omtale i kapittel 5 Bydelene EHS under funksjonsområde 4. Ansvaret for innkrevingen av det statlige integreringstilskuddet og rapportering om bosetting av flyktninger ligger i Velferdsetaten.

Kompensasjonsordningen for førsteårsbosatte flyktninger omfatter bosatte etter avtalt bosettingskvote, familiegjensforente og selvbosatte uten familiegjensforening. Det forutsettes at personene utløser integreringstilskudd. Byrådet øker bosettingstilskuddet til bydelene per førsteårsbosatte flyktning med to tusen kroner til 0,137 mill. pr bosatt flyktning. Tilskuddet fordeler seg med 0,035 mill. til økonomisk sosialhjelp mens 0,102 mill. gis som kompensasjon for utgifter som påløper i forbindelse med integrering og bosetting av nyankomne flyktninger slik som sosialfaglig råd- og veiledning, aktiviserings- og kvalifiseringstiltak (hovedsakelig introduksjonsprogram). Tilskuddet omfatter både kvotebosatte, familiegjensforente og selvbosatte og fordeles til bydelene to ganger i året.

På kap. 308 er det avsatt midler for å kompensere bydelene for mottak av nye flyktninger i 2017. I bydelsrammen er det lagt inn kompensasjon for at økt bosettingskvote i 2016 og 2017 også gir høyere utgifter i hele økonomiplanperioden.

Eldre-, helse- og sosiale tjenester forvalter kompensasjonsordningen og foretar budsjettjustering ut fra bosatte første halvår, basert på innspill fra Velferdsetaten som baserer seg på rapportering fra bydelene

Finansinntekter og finansutgifter

15.7 Renter og avdrag

Tabell 15.11 Driftsbudsjett – Renter og avdrag

Kap / Artsgr.		Beløp i 1000 kr		
		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
900	Renter (FIN)			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	149	0	0
14	Overføringsutgifter	2	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	543 211	483 500	479 785
	Sum utgifter	543 361	483 500	479 785
17	Refusjoner	-3	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-490 998	-406 512	-383 885
	Sum inntekter	-491 001	-406 512	-383 885
	Netto utgifter	52 360	76 988	95 900

Kap. 900 omfatter bykassens renteutgifter og renteinntekter eksklusiv renter knyttet til videreutlånsordningen av Husbankmidler som budsjetteres på kap. 927 Betjening av videreutlån.

Kommunens finansieringsutgifter/-inntekter er på sikt følsom for renteendringer. Renteendringer vil få virkninger for store deler av kommunens balanse (aktiva og

passiva). Selv om prognosene for renteutviklingen er usikker, vil endringer her i liten grad påvirke kapitlet i 2017 pga. av de rentebindingstider som er valgt på aktiva og passiva. Uforutsette endringer i gjelds- og likviditetsnivået vil imidlertid kunne lede til budsjettavvik. Etterslep i investeringer og avvik i driftsfinansieringsgrad påvirker tilgjengelig likviditet og bruk av lån.

Figur 15.1 Historisk utvikling lang og kort rente

Generelle budsjettforutsetninger

Tabell 15.12 Rentenivå

Innskudd/ trekk	3 mnd. NIBOR	Lånefondets innlån	5 år SWAP
0,60/0,85	0,60	2,45	2,30

Refinansiering

Refinansiering av lån i planperioden forutsettes gjort i samsvar med langsiktig rente på 2,45 %.

Rentegrunnlaget

Det er tatt utgangspunkt i balanseregnskapet pr. 31.12.2015 (inkludert overførte bevilgninger fra tidligere år). Det er for utviklingen i likviditet og lånegjeld forutsatt at etterslep i investeringer fra 2016 er gjennomført innen utgangen av 2020.

Renteberegning

Det er forutsatt årlig etterskuddsvis rente- og avdragsbetjening på nye lå

Nærmere om renteutgiftene og renteinntektene

På kapitlets utgiftsside føres bykassens andel av låneomkostninger i lånefondet og ordinære renteutgifter på

lang- og kortsiktig ekstern gjeld, rente på mellomregningskonti med kommunale foretak og renter til fond. Totalt foreslås det ført opp 479,7 mill. som er 3,8 mill. lavere enn budsjettet (Dok. 3) i 2016. Nedgangen skyldes i hovedsak reduserte renteutgifter til lånefondet på grunn av lavere rentenivå.

Bykassens renteinntekter foreslås ført opp med 383,8 mill. som er 22,7 mill. lavere enn budsjettet (Dok. 3) i 2016. Nedgangen skyldes lavere rentenivå.

Av renteinntektene i 2017 utgjør renter av langsiktige lån til majoritetseide aksjeselskaper 301,8 mill.

Dette er en nedgang fra 2016 på 31,9 mill. som skyldes rentenedgang. Tabellen under viser fordeling mellom låntakerne

Tabell 15.13 Fordeling mellom låntakerne

<i>Beløp i mill.</i>		
	Lånebeløp	Renter
E-CO Energi AS	3 346,5	64,8
Oslo Pensjonsforsikring (OPF)	1 240,0	75,2
Oslo Vognselskap AS	3 399,6	97,0
Sporveien Oslo AS	1 064,0	36,7
Oslo Konserthus AS	1,0	0,1
Klemetsrudanlegget AS	1 000,0	28,0
Totalt	10 051.1	301,8

Renteinntektene fra E-CO Energi AS er resultatavhengig i henhold til låneavtale. Resultatet fastsettes på generalforsamlingen året etter regnskapsåret. Ovennevnte

renteinntekter fra selskapet er således budsjettert på bakgrunn av forventet resultat i 2016.

15.8 Avdrag på lån

Tabell 15.14 Driftsbudsjett – Avdrag på lån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
910	Lån (FIN)			
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	1 248 700	1 256 000	1 335 321
	Sum utgifter	1 248 700	1 256 000	1 335 321
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	1 248 700	1 256 000	1 335 321

Her budsjetteres bykassens avdragsutgifter på langsiktig investeringsgjeld. Det foreslås avsatt 1 335,3 mill. i avdragsutgifter for 2017. Det er 79,3 mill. enn budsjett-

tet for 2016 (Dok. 3). Økningen skyldes forventet låneopptak i 2016.

15.9 Utbytte fra aksjeselskaper

Tabell 15.15 Driftsbudsjett – Utbytte fra aksjeselskaper

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
901	Utbytte fra aksjeselskaper (NOE)			
	Sum utgifter	0	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 002 169	-1 000 000	-950 000
	Sum inntekter	-1 002 169	-1 000 000	-950 000
	Netto utgifter	-1 002 169	-1 000 000	-950 000

Kapitlet omfatter utbytte fra selskaper som Oslo kommune eier aksjer i, hovedsakelig fra E-CO Energi AS og Hafslund ASA.

I 2017 budsjetteres det med et samlet utbytte på 950 mill. Utbytteforventningene reduseres noe i årene

etter 2017 fordi fremtidsprisene på strøm de nærmeste årene er under det nivået man har hatt i de senere årene. Fra 2020 forutsettes det at utbyttet fra det ny-etablerte selskapet Klemetsrudanlegget AS kan økes med 50 mill. sammenlignet med 2019- nivået.

15.10 Betjening av videreutlån

Tabell 15.16 Driftsbudsjett – Betjening av videreutlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
927	<i>Betjening av videreutlån (EHS)</i>			
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	365	0	0
14	Overføringsutgifter	214	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	166 144	186 400	185 000
	Sum utgifter	166 722	186 400	185 000
17	Refusjoner	-214	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-164 170	-173 400	-153 000
	Sum inntekter	-164 384	-173 400	-153 000
	Netto utgifter	2 339	13 000	32 000

Det foreslås avsatt 185 mill. i 2017 til å betale renter på kommunens lån i Husbanken. Renteinntekter fra videreutlån av husbankmidler foreslås budsjettert med 153 mill. i 2017. I henhold til regnskapsforskriften skal renter og gebyrer for videreutlånsordningen føres i driftsregnskapet mens avdrag skal føres i investeringsregnskapet. Det vises til investeringsbudsjettet kap. 927 for budsjettering av avdragsinntekter og avdragsutgifter for videreutlånsordningen, samt kap. 926 hvor innlån fra Husbanken og utlån av Husbankmidler føres.

Tap på utlån (avsatt beløp i driftsbudsjettet gjelder rente- og gebyrfordringer eldre enn 90 dager for videreutlån av husbankmidler mens avsatt beløp i investeringsbudsjettet gjelder avdragsfordringer eldre enn 90 dager) budsjetteres på kap. 427 under kapittel 6 Byrådsavdeling for Eldre, helse og sosiale tjenester. Bruk- og avsetning til Tapsfondet, som skal dekke reelle tap på videreutlån av husbankmidler, budsjetteres på kap. 950 Bundne driftsfond under kapittel 15 Felles inntekter og utgifter.

15.11 Forsikringer

Tabell 15.17 Driftsbudsjett – Forsikringer

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
124	<i>Forsikringer (FIN)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	-107	0	0
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	142 758	220 800	201 564
14	Overføringsutgifter	65 898	0	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	39 600	0	0
	Sum utgifter	248 149	220 800	201 564
17	Refusjoner	-162 821	-206 500	-184 158
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-127 105	0	0
	Sum inntekter	-289 926	-206 500	-184 158
	Netto utgifter	-41 777	14 300	17 06

1 Hovedmål

Kommunens hovedmålsetning er å sikre en optimal risikostyring ved blant annet å anskaffe kvalitativt dekkende forsikringsordninger til en lavest mulig kostnad

2 Ansvarsområde

Oslo kommunes forsikringer omfatter personalforsikringer, barne- og elevulykkesforsikringer, tingskadeforsikring (brann- og katastrofeforsikring på eiendommer), kriminalitetsforsikringer, motorvognforsikring og ansvarsforsikringer.

3 Situasjonsbeskrivelse og aktivitetsplan

Oslo kommune har vært direkte selvassurandør knyttet til tingskade på eiendommer med gjenanskaffelsesverdi under 25 mill. Denne eksponeringen er i samsvar med forsikringsstrategien, vedtatt av bystyret i sak 335/94, senest endret i sak 156/04. For å dekke risikoeksponeringen ved å være selvassurandør, samt egenandel ved skade på forsikrede eiendommer, ble det avsatt midler til Selvassuransefondet. I bystyresak 387/15 ble det vedtatt å overføre denne porteføljen til den ordinære tingskadeforsikringen hos Oslo Forsikring AS. Dette åpner for en ytterligere differensiering av de totale risikokostnadene for kommunens virksomheter, samtidig som prinsippet om selvassuranse indirekte opprettholdes. Oslo Forsikring AS, indirekte eiet 100 % av kommunen, vil ikke måtte reassurere den overtatte forsikringsrisikoen. Etter konserndannelsen med Oslo Pensjonsforsikring AS har forsikringskonsernet tilstrekkelig soliditet til å overta forsikringsrisikoen for alle kommunens eiendommer. Avvikling av Selvassuransefondet innebærer at tidligere ordning med intern avsetning til fond blir en betalbar premieforpliktelse til Oslo Forsikring AS. Premieutgiften vil, tilsvarende

som fondsavsetningen, måtte øke i takt med de forsikrede eiendommers gjenanskaffelsesverdi.

En viktig del av selskapenes virksomhet er skadeforebyggende arbeid og risikostyring overfor kommunens virksomheter. Dette arbeidet bidrar i stor grad til å holde skadefrekvensen og forsikringspremiene nede.

I tråd med bystyrets vedtak i sak 335/94 er det innført lokale egenandeler for kommunens virksomheter. Den lokale egenandelen for skader under brann- og katastrofeforsikringen og kriminalitetsforsikringen er kr. 300 000,- pr. skadetilfelle. For skader meldt under ansvarsdelen av motorvognforsikringen er egenandelen kr. 15 000,- pr. skadetilfelle.

4 Merknader til driftsbudsjettet

Det er i 2017 lagt til grunn tilsvarende forsikringsordninger og egenandeler som i 2016. Utgiftene dekker personalforsikringer, barne- og elevulykkesforsikringer, eiendomsforsikringer, kriminalitetsforsikringer og ansvarsforsikringer. Premie for motorvognforsikring belastes virksomhetene direkte.

Forsikringspremiene, unntatt tingskadepremien fordeles fullt ut på foretak, etater og bydeler.

Premien for tingskade fordeles på foretakene, bykassen sentralt og selvfinansierende miljøetater. Det enkelte foretaks premie beregnes på grunnlag av skadehistorikk, samt opplysninger om bygningstekniske forhold, sikringstiltak mv. i henhold til Oslo Forsikring AS' database for kommunens eiendommer.

I 2017 er premieandelen som dekkes av bykassen sentralt beregnet til henholdsvis 17,4 mill. Samme nivå foreslås videreført i økonomiplanperioden.

15.12 Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter

Tabell 15.18 Driftsbudsjett – Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
192	<i>Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter (FIN)</i>			
10	Lønn og sosiale utgifter	20 913	94 585	365 790
11	Kjøp av varer og tj. som inngår i egenprod	45 400	208 600	111 500
14	Overføringsutgifter	-6 993	25 000	0
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	2	0	0
	Sum utgifter	59 322	328 185	477 290
16	Salgsinntekter	-279 304	-4 000	-4 000
17	Refusjoner	-61 184	0	0
18	Overføringsinntekter	221 902	0	0
	Sum inntekter	-118 587	-4 000	-4 000
	Netto utgifter	-59 265	324 185	473 290

Tabell 15.19 Spesifisering av avsetninger på kapittel 192

Spesifisering av avsetninger på kap. 192 - mill. kr	2017
Avsetning reguleringspremie KLP+AFP 62-64	23,1
Avsetning tidligpensjonering*	39,7
Avsetning HSH pensjon inkl. prisvekst (sykehjem)	25,6
Avsetning pensjon - forbedrede medlemsvillkår**	303,0
Avsetning diverse pensjon	11,5
Demografiendring	5,0
Bufferavsetning - avlasterdommen	40,0
Avsetning - ekstraplutt ved innføring av eiendomsskatt	10,0
Avsetning - Bilfritt byliv***	15,0
Øvrige avsetninger	4,4
Sum brutto utgifter kap. 192	477,3

*Fordeles til virksomhetene i Tilleggsinnstillingen

**Fordeles til virksomhetene i løpet av 2017

***Fordeles til virksomhetene i Tilleggsinnstillingen

15.13 Tap på lånegarantier

Tabell 15.20 Driftsbudsjett – Tap på lånegarantier

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
426	<i>Tap på lånegarantier (FIN)</i>			
14	Overføringsutgifter	0	9 000	9 000
	Sum utgifter	0	9 000	9 000
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	0	9 000	9 000

Kommunenes og fylkeskommunenes adgang til å stille garanti for lån er regulert i kommuneloven av 25.09.1992 § 51, samt forskrift gitt med hjemmel i denne. Bystyret vedtok i 1993 (sakene 755 og 1141) prinsipper for kommunale garantistillelser, som gir ytterligere innskrenkninger i forhold til lovverket. Bystyret vedtok i sak 190/15 Realisering av idrettsanlegg gjennom samarbeid med idrettslag å kunne stille kommunal garanti til idrettsanlegg.

Det foreslås at det budsjetteres med 9 mill. årlig i 2017-2020 til tap på lånegarantier som finansieres med tilsvarende årlig bruk av fondet for tap på lånegarantier på kap. 940, jf. nærmere omtale av fond nedenfor.

I 2013 utbetalte Oslo kommune som garantist 26 mill. til kreditorene til Snowboard VM 2012 AS.

I 2016 bevilget bystyret et tilskudd til EKT rideskole og husdyrpark AS på 4,5 mill. til innfrielse av tidligere garantert lån.

Det er ikke registrert andre direkte eller indirekte tap de siste årene. Dette viser at majoriteten av virksomhetene kommunen garanterer for har klart å betjene sine forpliktelser.

Oslo kommunens garantiansvar pr. 31.12.15 utgjorde 716 mill., hvorav 94 mill. er garantier gitt for lån til samferdselsformål og 253 mill. på helse- og sosialområdet. I tillegg foreligger det garantivedtak for ytterligere 522 mill. som var ubenyttet ved utgangen av året. Fond for tap på lånegarantier var pr 31.12.15 på 99,2 mill., som utgjør 8 % av totalt garantiansvar (inkludert ubenyttede garantier). Fylkesmannen anbefaler at Fond for lånegarantier bør utgjøre mellom 5 % og 10 % av totalt garantiansvar. Det betyr at størrelsen på Fond for tap på lånegarantier pr i dag er tilfredsstillende.

Byrådet foreslår at det ikke avsettes noen midler til fondet for tap på lånegarantier i 2017 og 2018, mens i 2019 og 2020 avsettes det 9 mill. årlig. Fondet vil da ha anbefalt størrelse.

15.14 Mottatte overføringer fra KF

Tabell 15.21 Driftsbudsjett – Mottatte overføringer fra KF

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
898	<i>Overføringer fra KF m.v. (FIN)</i>			
14	Overføringsutgifter	0	0	454
	Sum utgifter	0	0	454
18	Overføringsinntekter	-2 061 161	-1 998 144	-2 026 198
	Sum inntekter	-2 061 161	-1 998 144	-2 026 198
	Netto utgifter	-2 061 161	-1 998 144	-2 025 744

Tabell 15.22 Overføringer

Beløp i 1 000 kr

	2017	2018	2019	2020
<i>Undervisningsbygg Oslo KF</i>				
Overføring - renter åpningsbalanselån	-360 000	-360 000	-360 000	-360 000
Øvrig overføringer	-862 927	-857 827	-854 527	-849 327
Sum overføringer	-1 222 927	-1 217 827	-1 214 527	-1 209 327
<i>Omsorgsbygg Oslo KF</i>				
Overføring - renter åpningsbalanselån	-185 000	-185 000	-185 000	-185 000
Overføring - andel underdekning pensjonslån	-600	-600	-600	-600
Øvrig overføringer	-189 164	-177 714	-170 314	-161 914
Sum overføringer	-374 764	-363 314	-355 914	-347 514
<i>Boligbygg Oslo KF</i>				
Overføring - renter åpningsbalanselån	-164 000	-164 000	-164 000	-164 000
Overføring - andel underdekning pensjonslån	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Øvrig overføringer	-241 000	-244 400	-247 900	-248 400
Sum overføringer	-406 100	-409 500	-413 000	-413 500
<i>Kultur- og idrettsbygg Oslo KF</i>				
Overføring til foretaket ifm. rehab. midler idrettsanlegg	454	3 754	7 054	9 954
<i>Oslo Havn KF</i>				
Overføring - andel underdekning pensjonslån	-4 600	-4 600	-4 600	-4 600
<i>Bymiljøetaten</i>				
Overføring - økt leieinntekt haller	-17 807	-17 807	-17 807	-17 807
Sum overføringer	-2 025 744	-2 009 294	-1 998 794	-1 982 794

Kalkulatoriske renter fra eiendomsforetakene relaterer seg til åpningsbalanselånene som er avdragsfrie. For lånefinansiering av nye investeringer tar foretakene opp lån direkte i lånefondet og betaler renter og avdrag dit.

Undervisningsbygg Oslo KF har fått redusert overføringskravet med 7,7 mill. i 2020 pga. økt ramme til rehabilitering av skoler med 150 mill. i 2020. Overføringskravet er økt med 12,6 mill. i 2017, 15,2 mill. i 2018, 17,8 mill. i 2019 og 20,3 mill. i 2020 pga. forventede besparelser ved redusert bruk av eksterne konsulenter.

Omsorgsbygg Oslo KF har fått redusert overføringskravet med 10,5 mill. i 2017, 7 mill. i 2018, 3,5 mill. i 2019 og 8,7 mill. i 2020 pga. endret periodisering av midler i økonomiplanperioden til rehabilitering av barnehager som medfører en større ramme i 2017, samt at det er innarbeidet 170 mill. til formålet i 2020. Overføringskravet reduseres med 3,6 mill. i 2020 pga. at det er innarbeidet 70 mill. til rehabilitering av sykehus i

2020. Overføringskravet er videre redusert med 3,45 mill. i 2017 deretter 6,9 mill. årlig pga. bortfall av husleieinntekter for Lille Tøyen sykehus. Foretakets overføringskrav er økt med 0,3 mill. i 2017, 0,7 mill. i 2018, 1 mill. i 2019 og 1,4 mill. i 2020 pga. forventede besparelser ved redusert bruk av eksterne konsulenter.

Boligbygg Oslo KF har fått økt overføringskravet med 0,5 mill. i 2017, 0,9 mill. i 2018, 1,4 mill. i 2019 og 1,9 mill. i 2020 pga. forventede besparelser ved redusert bruk av eksterne konsulenter.

Det er innarbeidet en overføring fra bykassa til Kultur- og idrettsbygg Oslo KF på 1,7 mill. i 2017, 3,4 mill. i 2018, 5,1 mill. i 2019 og 8 mill. i 2020 pga. økt ramme til rehabilitering av idrettsanlegg med 32,5 mill. årlig i perioden 2017-2019 og 62,5 mill. i 2020. Midlene er til dekning av foretakets finanskostnader forbundet med rehabilitering av idrettsanlegg/-eiendommer.

15.15 Dekning av/bruk av tidl. års regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk

Tabell 15.23 Driftsbudsjett – Dekning av/bruk av tidl. års regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
930	<i>Dekn.av/bruk av tidl. års merforbruk/mindreforbruk</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-135 926	0	0
	Sum inntekter	-135 926	0	0
	Netto utgifter	-135 926	0	0

Det følger av kommuneloven at driftsbudsjettet skal settes opp i balanse, slik at alle inntekter, innbetalinger og bruk av avsetninger er endelig disponert eller ført opp til avsetning for bruk i senere budsjettperioder. Det er således ikke anledning til å budsjettere med et regnskapsmessig merforbruk eller et regnskapsmessig mindreforbruk.

Det følger videre av kommuneloven at regnskapsmessig merforbruk som ikke kan dekkes på budsjettet i det år regnskapet legges fram, skal føres opp til dekning i det følgende års budsjett. Under særlige forhold kan et regnskapsmessig merforbruk inndeckes over ytterligere to år. I tilfeller der de samfunnsmessige og økonomiske konsekvensene av at kommunen må dekke underskudd vil bli uforholdsmessig store (jf Terrasaken), kan Kommunal- og moderniseringsdepartementet godkjenne vedtak om at underskuddet dekkes over mer enn fire år. Underskudd kan likevel ikke dekkes over mer enn ti år.

Av forskrift om årsbudsjett for kommuner og fylkeskommuner fremgår det at et regnskapsmessig merforbruk for kommunale foretak som ikke er dekket inn over virksomhetenes særregnskap i løpet av det år særregnskapet med manglende inndekning ble lagt fram, skal føres opp til dekning ved en bevilgning på bykassens budsjett for det påfølgende år.

Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk fremkommer ved å korrigere netto driftsresultat for overføringer til investeringsregnskapet, inndekning av tidligere års regnskapsmessig merforbruk, avsetninger til fond, samt for bruk av avsetninger (regnskapsmessig mer-/mindreforbruk tilsvarer summen av alle budsjettavvik i driftsregnskapet). Et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) eller merforbruk (underskudd) legges frem for bystyret til disponering eller inndekning i påfølgende år.

Bykassen fikk et regnskapsmessig overskudd på 135,9 mill. i 2014 som ble disponert i saken om revidert budsjett i 2015. I 2015 fikk bykassen et regnskapsmessig overskudd på 368,7 mill.

Bykassens overskudd på 368,7 mill. fra 2015 ble disponert i saken om revidert budsjett 2016, jf bystyresak 188/16. I byrådets kvartalsrapport pr. 31.03.2016, jf. bystyresak 185/16, var prognosen at bykassen lå an til et regnskapsmessig overskudd på 34 mill. i 2016. Et eventuelt regnskapsmessig mer-/mindreforbruk for 2016 vil på vanlig måte bli håndtert i løpet av 2017 i budsjettjusteringssak til bystyret om revidert budsjett - effekt av regnskap 2016 mv.

15.16 Fond i driftsbudsjettet

De kommunale budsjett- og regnskapsforskriftene deler fond i fire ulike grupper, disse budsjetteres på hvert sitt kapittel. For samlet oversikt over avsetning til og bruk av samtlige fond vises til egen oppstilling i kapittel 4 under Hovedoversikter. I 2017 foreslås det totalt i

driftsbudsjettet avsatt 720,7 mill. til fond mens bruk av fond utgjør 295 mill., hvilket innebærer en netto avsetning til fond med 425,7 mill.

Tabell 15.24 Fondskapitler

Kapittelnr.	Navn
Kap. 940	Disposisjonsfond (i drifts- og investeringsbudsjettet)
Kap. 948	Ubundne investeringsfond (bare i investeringsbudsjettet)
Kap. 950	Bundne driftsfond (i drifts- og investeringsbudsjettet)
Kap. 959	Bundne investeringsfond (bare i investeringsbudsjettet)

15.17 Generelle disposisjonsfond

Tabell 15.25 Driftsbudsjett – Disposisjonsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
940	<i>Disposisjonsfond (FIN)</i>			
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	2 421 161	705 385	559 807
	Sum utgifter	2 421 161	705 385	559 807
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 181 855	-54 461	-213 223
	Sum inntekter	-1 181 855	-54 461	-213 223
	Netto utgifter	1 239 306	650 924	346 584

Det foreslås avsatt til sammen 559,8 mill. til disposisjonsfond (ubundne driftsfond). Det foreslås bruk av disposisjonsfond for til sammen 213,3 mill. Nedenfor er det redegjort nærmere for de ulike disposisjonsfondene dette gjelder i driftsbudsjettet for 2017.

Avsetning til Parkeringsfondet

En andel av parkeringsinntektene i Bymiljøetaten avsettes til Parkeringsfondet. For 2017 foreslås det avsatt 23,7 mill. til fondet. Fondet benyttes til å finansiere samferdselsprosjekter på Bymiljøetatens investeringsbudsjett, jf omtale av fondsbruk i investeringsbudsjettet nedenfor.

Avsetning til og bruk av Vintervedlikeholdsfondet

Overskuddet fra piggdekkgebyrordningen avsettes til Vintervedlikeholdsfondet. Fondets beholdning pr. 31.12.2015 var 15,7 mill. I 2016 er det vedtatt en avsetning på 35 mill. og bruk med 15,7 mill. (til asfaltering). Dette gir en forventet fondsbeholdning på 35 mill. ved utgangen av 2016, noe som er i tråd med

retningslinjene for fondet, jf byrådsak 1034/06, om at det skal være en buffer på minimum 35 mill. for å kunne håndtere unormale vær- og føreforhold. I 2017 foreslås det en avsetning til fondet med 35 mill. og en bruk av fondet med 35 mill. (finansierer asfaltering over Bymiljøetatens driftsbudsjett). Fondsbeholdningen ved utgangen av 2017 vil etter det fortsatt være på 35 mill.

Avsetning til fond for samferdselsformål

I forbindelse med overtakelse av riksveier fra staten får Oslo kommune tilført midler gjennom rammetilskuddet for å ivareta dette ansvaret. 205 mill. benyttes til investeringstiltak som byrådet foreslår avsatt til fond for samferdselsformål. Fondsmidlene inngår i finansieringen av samferdselsprosjekter i investeringsbudsjett.

Avsetning til EGE-fond husholdninger

Deler av driftsoverskuddet på kap. 645 Energigjenvinningsetaten (EGE)-husholdninger avsettes til EGE-fond husholdninger. Fondet benyttes til å finansiere EGEs investeringer som er nødvendig for å kunne ta hånd om

husholdningsavfallet etter avtale med Renovasjonsetaten. I 2017 foreslås det avsatt 32,1 mill. til fondet.

Bruk av fondet for avvikling av midlertidige barnehager

I 2017 foreslås det å bruke 3,8 mill. av fondet.

Bruk av Fond for tap på lånegarantier

Det foreslås i 2017 å bruke 9 mill. av fondet i driftsbudsjettet for å finansiere utgiftene på kap. 426 Tap på lånegarantier. Det foreslås ingen avsetning til fondet i 2017.

Bruk av fond for norskopplæring av innvandrere

Det foreslås å bruke 15 mill. av fondet i 2017.

Bruk av bufferfond eiendomsskatt

I regnskapet for 2015 ble det avsatt 150 mill. til bufferfond for eiendomsskatt. Avsetningen var ment som en buffer i tilfelle man ikke rakk å innføre eiendomsskatt på bolig i 2016 (vedtatt budsjett for eiendomsskatt på bolig i 2016 er 150 mill.) Det er innført eiendomsskatt på bolig i 2016. Byrådet foreslår derfor at avsetningen isteden benyttes i 2017 for å dekke opp for at eiendomsskatt på næring først foreslås budsjettert fra 2018.

Avsetning til pensjonsfond for dekning av premieavvik

Det foreslås avsatt 264 mill. til fondet i 2017. Det vises til nærmere omtale av kommunens pensjonskostnader og behovet for denne fondsavsetningen i kapittel 3.

15.18 Bundne driftsfond

Tabell 15.26 Driftsbudsjett – Bundne driftsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
950	Bundne driftsfond (FIN)			
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	443 102	138 767	160 927
	Sum utgifter	443 102	138 767	160 927
19	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-417 212	-53 830	-81 796
	Sum inntekter	-417 212	-53 830	-81 796
	Netto utgifter	25 890	84 937	79 131

Det foreslås avsatt til sammen 160,9 mill. til bundne driftsfond. Det foreslås bruk av bundne driftsfond for til sammen 81,7 mill. Nedenfor er det redegjort nærme-

re for de ulike bundne driftsfondene dette gjelder i driftsbudsjettet i 2017.

Avsetning til selvkostfond for vann- og avløp

Driftsresultat basert på selvkostberegninger for kap. 620 Vann- og avløpsetaten avregnes mot selvkostfondet for vann- og avløp. Etter de statlige retningslinjene for selvkost skal gebyrinntektene justeres slik at det innenfor en 3-5 årsperiode skal gå i balanse. For 2017 foreslås det for vann- og avløp et underskudd etter selvkost med 30 mill. som avregnes mot selvkostfondet for vann- og avløp.

Avsetning til selvkostfond for renovasjon

Driftsresultat basert på selvkostberegninger for kap. 640 Renovasjonsetaten-selvskost avregnes mot selvkostfondet for renovasjon. Etter de statlige retningslinjene for selvkost skal gebyrinntektene justeres slik at det innenfor en 3-5 årsperiode skal gå i balanse. For 2017 foreslås det for renovasjon et underskudd etter selvkost med 27,3 mill. som avregnes mot selvkostfondet for renovasjon.

Avsetning til selvkostfond for feiing

Kommunens feiervirksomhet, som inngår som en del av aktiviteten på kap. 650 Brann- og redningsetaten, avregnes mot selvkostfondet for feiing. Etter de nye statlige retningslinjene for selvkost skal feieavgiftsinntektene justeres slik at det innenfor en 3-5 årsperiode skal gå i balanse. For 2016 foreslås det for feiing et underskudd på 0,9 mill. som avregnes mot selvkostfondet for feiing.

Avsetning til Skogavgiftsfondet

Avsetning til og forbruk av skogavgiftsfondet skjer i henhold til Lov av 21.5.1965 om skogproduksjon og skogsvern. Avsetningen er på 20 % av fakturabeløpet ved tømmer salg og belastes tømmerkjøperne. Skogplanting og utbedring av driftsveier finansieres av fondet. Det foreslås en avsetning i 2017 med 0,3 mill. Bruk av fondet budsjetteres på kap. 940 i investeringsbudsjettet og finansierer utgifter på kap. 542 Bymiljøetaten.

Avsetning til Tapsfondet

Tapsfondet skal dekke reelle tap knyttet til videreutlån av husbankmidler. Det foreslås avsatt 33 mill. til fondet i 2017. Det er ikke budsjettet med bruk av fondet i 2017. Fondsbeholdning pr. 31.12.2015 var 321 mill. mens saldo for samlede utlån på samme tidspunkt var ca. 6,1 mrd. Tapsfondet utgjør således ca. 5,25 % av samlede utlån i videreutlånsordningen. I økonomiplanperioden foreslås det videreutlån av husbankmidler (startlån) med 1,2 mrd. årlig. Det vises til budsjettering av videreutlånsordningen på kapitlene 926 og 927 i drifts- og investeringsbudsjettet.

Avsetning til og bruk av fond for Oslo-pakke 3

Bompenger til kommunen fra Oslo-pakke 3 budsjetteres som inntekt på kap. 542 Bymiljøetaten og avsettes til

fondet for Oslo-pakke 3. For 2017 foreslås det avsatt 186 mill. til fondet. Det foreslås å bruke 12 mill. av fondet i 2017 for å finansiere utgifter i driftsbudsjettet på kap. 542 Bymiljøetaten og kap. 761 Sykkelprosjektet. Midlene skal bl.a. benyttes til å finansiere inntil 11 saksbehandlingstillinger i Plan- og bygningsetaten for å sikre god oppfølging av prioriterte tiltak. Resterende 174 mill. fondsmidler foreslås brukt til å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet.

Bruk av klima- og energifondet

Det foreslås å bruke 69,7 mill. av fondet i driftsbudsjettet i 2017 for å finansiere netto driftsutgifter på kap. 770 Tilskudd til klima- og energitiltak med 67,7 mill. og 2 mill. til Futurebuilt på kap. 609 Plan- og bygningsetaten.

15.19 Overføring til investeringsbudsjettet

Tabell 15.27 Driftsbudsjett – Overføring til investeringsbudsjettet

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
980	Overføring mellom drift og investering (FIN)			
15	Finansutgifter og finanstransaksjoner	8 279	76 983	82 265
	Sum utgifter	8 279	76 983	82 265
	Sum inntekter	0	0	0
	Netto utgifter	8 279	76 983	82 265

For bykassen foreslås det i 2017 å overføre 82,2 mill. fra driften for å finansiere investeringer i investeringsbudsjettet.

For KF'ene foreslås det i 2017 å overføre til sammen 168,8 mill. fra foretakenes drift for å finansiere investeringer (Oslo Havn KF med 68,8 mill. og 100 mill. for Undervisningsbygg Oslo KF).

15.20 Finansiering av investeringer og avsetninger - Bruk av lån

Tabell 15.28 Investeringsbudsjett – Bruk av lån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
910	Lån (FIN)			
	Sum utgifter	0	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-2 958 361	-2 406 432	-4 395 245
	Sum inntekter	-2 958 361	-2 406 432	-4 395 245
	Netto utgifter	-2 958 361	-2 406 432	-4 395 245

Bruk av lån

Byrådet foreslår bruk av lån i 2017 på kap. 910 med 4 395,2 mill. hvorav 4 110,2 mill. fra Lånefondet for å finansiere nye investeringer og 285 mill. knyttet til ett OPS-prosjekt (Offentlig privat samarbeid) for sykehjem (Henrik Sørensens vei).

OPS-prosjektet anses som en finansiell leasingsavtale og skal i henhold til kommunale budsjett- og regnskapsforskrifter budsjetteres og regnskapsføres som låneopptak for kommunen det året bygget tas i bruk av leietaker (lånebeløp utgjør prosjektkostnad eksklusiv mva og statstilskudd). Gjelden knyttet til OPS-prosjektet dekkes av avsatte husleiemidler i Sykehjem-etatens budsjett.

I tillegg kommer bruk av lån med 1 200 mill. (fra Husbanken) på kap. 926 til videreutlån. Bykassens samlede bruk av lån i 2017 blir dermed 5 595,2 mill.

For KF'ene foreslår byrådet et samlet låneopptak på 6 061,9 mill. i 2017, det vises til nærmere detaljer om foretakenes investeringsbudsjett med finansiering under sektoromtalen.

Samlet bruk av lån for Oslo kommune i 2017 blir etter dette 11 657,1 mill., jf. nærmere omtale av gjeldsutvikling under kapittel 3 Økonomiplan 2017-2020.

15.21 Utlån egne midler

Tabell 15.29 Investeringsbudsjett – Utlån egne midler

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
920	<i>Utlån egne midler (FIN)</i>			
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	1 156 600	111 600	286 000
	Sum utgifter	1 156 600	111 600	286 000
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-167 038	-171 400	-171 400
	Sum inntekter	-167 038	-171 400	-171 400
	Netto utgifter	989 562	-59 800	114 600

Det foreslås budsjettert med 286 mill. i utlån av egne midler på kap. 920 til Sporveien Oslo AS i 2017. Utlånet er knyttet til anskaffelse av nye trikker.

Det foreslås budsjettert med avdragsinntekter fra utlån av egne midler med til sammen 171,4 mill. i 2017. Dette gjelder avdrag på tidligere utlån til Oslo Vognselskap AS og Oslo Sporveier AS.

15.22 Videreutlån

Tabell 15.30 Investeringsbudsjett – Videreutlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
926	<i>Videreutlån (EHS)</i>			
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	1 003 825	1 006 000	1 206 000
	Sum utgifter	1 003 825	1 006 000	1 206 000
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-1 002 167	-1 000 000	-1 200 000
	Sum inntekter	-1 002 167	-1 000 000	-1 200 000
	Netto utgifter	1 659	6 000	6 000

Videreutlånsordningen består av innlån fra Husbanken for videre utlån til privatpersoner for boligformål. Pr 31.12.2015 hadde Oslo kommune en låneportefølje på ca. 6,1 mrd. fordelt på 6 764 lån. Den eksisterende låneordningen heter Startlån. Lån kan gis som full finansiering eller i kombinasjon med boligtilskudd. Lån kan også gis som toppfinansiering. Videreutlånene til privatpersoner administreres av Velferdsetaten. Bydelene saksbehandler søknader om lån.

Byrådet foreslår innlån fra Husbanken med 1 200 mill. i 2017. Videreutlån av husbankmidlene foreslås budsjettert med 1 206 mill. inkl. 6 mill. i tillagte renterestanser.

I driftsbudsjettet foreslås det budsjettert med 33 mill. i avsetning til Tapsfondet i 2017 på kap. 950 Bundne driftsfond.

15.23 Betjening av videreutlån

Tabell 15.31 Investeringsbudsjett – Betjening av videreutlån

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
927	<i>Betjening av videreutlån (EHS)</i>			
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	708 150	740 600	791 000
	Sum utgifter	708 150	740 600	791 000
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-787 026	-659 400	-725 000
	Sum inntekter	-787 026	-659 400	-725 000
	Netto utgifter	-78 876	81 200	66 000

Det foreslås i 2017 avsatt 791 mill. til avdragsbetjening av kommunens lån i Husbanken. Avdragsinntekter fra låntakerne av videreutlån foreslås budsjettert med 725 mill. i 2017. Ekstraordinære innbetalte avdrag fra lån-

takerne skal benyttes til tilsvarende ekstraordinære avdrag på kommunens lån i Husbanken.

Utgiftene knyttet til videreutlånsordningen består av:

Tabell 15.32 Utgifter videreutlånsordningen

	Beløp i 1000
Tillagte renterestanser på kapittel 926 investering	6 000
Renteutgifter på kapittel 927 drift	185 000
Ordinære avdragsutgifter på kapittel 927 investering	341 000
Ekstraordinære avdragsutgifter på kapittel 927 investering	450 000

Inntektene fra låntakerne består av følgende:

Tabell 15.33 Inntekter videreutlånsordningen

	Beløp i 1000
Renteinntekter på kapittel 927 drift	149 000
0,25 % tilleggsrente på kapittel 927 drift	4 000
Ordinære avdragsinntekter på kapittel 927 investering	275 000
Ekstraordinære avdragsinntekter på kapittel 927 investering	450 000

I henhold til retningslinjene for Startlån fra Husbanken har kommunene adgang til å påplusse husbankrenten med inntil 0,25 prosentpoeng til dekning av administrative kostnader. Dette har vært budsjettert med 3 mill. i

2008 og deretter 4 mill. fra 2009. Inntekter fra administrasjonsgebyret er overført bydelene, som saksbehandler videreutlånsordningen.

15.24 Aksjer

Tabell 15.34 Investeringsbudsjett – Aksjer

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
929	Aksjer (FIN)			
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	854 000	0	0
	Sum utgifter	854 000	0	0
	Netto utgifter	854 000	0	0

Det foreslås ikke å budsjettere med kjøp eller salg av aksjer i 2017.

I bykassens regnskap for 2015 ble det bokført kjøp av aksjer for 854 mill. i forbindelse med omgjøring av

Energigjenvinningsetaten-næring til aksjeselskapet Klemetsrudanlegget AS (100 % eid av Oslo kommune).

15.25 Fond i investeringsbudsjettet

For samlet oversikt over all avsetning til og bruk av fond vises til egen oppstilling i kapittel 4 Hovedoversikter.

I 2017 foreslås det totalt i investeringsbudsjettet avsatt 0,4 mill. til fond mens bruk av fond utgjør 432,3 mill., hvilket innebærer en netto fondsreduksjon med 431,9 mill.

15.26 Disposisjonsfond

Tabell 15.35 investeringsbudsjett – Disposisjonsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
940	Disposisjonsfond (FIN)			
	Sum utgifter	0	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-100 907	-378 000	-258 000
	Sum inntekter	-100 907	-378 000	-258 000
	Netto utgifter	-100 907	-378 000	-258 000

Det foreslås bruk av ubundne driftsfond (disposisjonsfond) i investeringsbudsjettet med til sammen 258 mill.

Bruk av parkeringsfondet

Det foreslås å bruke 23 mill. av fondet i 2017 for å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet.

Bruk av fond til samferdselsformål

Det foreslås å bruke 205 mill. av fondet i 2017 for å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet.

Bruk av EGE-fond husholdninger

Fondet benyttes som finansieringskilde for Energigjenvinningsetatens (EGE) investeringer knyttet til behandling av husholdningsavfall. For 2017 foreslås det å bruke 30 mill. av fondet.

15.27 Ubundne investeringsfond

Tabell 15.36 Investeringsbudsjett – Ubundne investeringsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
948	<i>Ubundne investeringsfond (FIN)</i>			
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	18	0	0
	Sum utgifter	18	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-905 663	-500 000	0
	Sum inntekter	-905 663	-500 000	0
	Netto utgifter	-905 646	-500 000	0

15.28 Bundne driftsfond

Tabell 15.37 Investeringsbudsjett – Bundne driftsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
950	<i>Bundne driftsfond (FIN)</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-329 675	-101 320	-174 320
	Sum inntekter	-329 675	-101 320	-174 320
	Netto utgifter	-329 675	-101 320	-174 320

Det foreslås bruk av bundne driftsfond i investeringsbudsjettet med til sammen 174,3 mill.

Bruk av fond for Oslopakke 3

Det foreslås å bruke 174 mill. av fondet i 2017 for å finansiere samferdselsprosjekter i investeringsbudsjettet (kap. 542 Bymiljøetaten og kap. 761 Sykkelprosjektet).

Bruk av Skogavgiftsfondet

Bruk av skogavgiftsfondet foreslås budsjettert med 0,32 mill. i 2017. Fondet finansierer friluftprosjekter i investeringsbudsjettet på kap. 542 Bymiljøetaten.

15.29 Bundne investeringsfond

Tabell 15.38 investeringsbudsjett – Bundne investeringsfond

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
959	<i>Bundne investeringsfond (FIN)</i>			
05	Finansutgifter og finanstransaksjoner	569 946	380	380
	Sum utgifter	569 946	380	380
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-707	0	0
	Sum inntekter	-707	0	0
	Netto utgifter	569 238	380	380

Avsetning til Fond for offentlig tilfluktsrom

Det foreslås avsatt 0,38 mill. til fondet i 2017.

15.30 Overføring fra driftsbudsjettet

Tabell 15.39 Investeringsbudsjett – Overføring fra driftsbudsjett

		Beløp i 1000 kr		
Kap / Artsgr.		Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
980	<i>Overføring mellom drift og investering (FIN)</i>			
	Sum utgifter	0	0	0
09	Finansinntekter og finanstransaksjoner	-8 279	-76 983	-82 265
	Sum inntekter	-8 279	-76 983	-82 265
	Netto utgifter	-8 279	-76 983	-82 265

For bykassen foreslås det på kap. 980 i investeringsbudsjettet 82,2 mill. i overføring fra driften for å finansiere investeringer i investeringsbudsjettet. Det vises til omtale av kap. 980 i driftsbudsjettet ovenfor.

15.31 Lånefondet

Lånefondet er kommunens egen interne "bank". Det tas hovedsakelig opp obligasjonslån. Disse midlene lånes ut til selvkost til bykassen og kommunale foretak. Dette gjelder både langsiktige lån til investerings-virksomhet og kortsiktige likviditetslån. Lån som tas opp, inntektsføres ved opplåningstidspunktet og utgiftsføres ved utlånstidspunktet.

Lånefondet er en egen regnskapsmessig enhet i Oslo kommune og avlegger årlig eget bevilgnings- og balanseregnskap. Lånefondet er underlagt egne bestemmelser gitt i budsjett- og regnskapsforskrifter fra Kommunal- og regionaldepartementet.

Kommunen oppnår en rekke fordeler ved å ha et lånefond. Siden innlånene og utlånene delvis er uavhengig av hverandre, står man friere til å velge tidspunkt for låneopptak, lånestruktur, rentebindings-tid, avdragstid osv. Dette innebærer at man lettere kan styre Lånefondets, og derved Oslo kommunes, rente- og refinansieringsrisiko. Det gir også forhandlingsstyrke og stordriftsfordeler å ta opp større lån.

Lånefondets eksterne lån pr 31.12.2015 var på 35,2 mrd.

Tabell 15.40 Oversikt over Lånefondets aktiva pr 31.12.2015

	Tall i mill.
Utlån til:	
Bykassen langsiktig	12 107,4
Oslo Havn KF	12,0
Undervisningsbygg Oslo KF	15 458,0
Omsorgsbygg Oslo KF	5 270,0
Kultur- og idrettsbygg KF	573,5
Boligbygg Oslo KF	1 814,1
Sum utlån	35 235,0

Tabell 15.41 Budsjettforslag for kap. 080 Lånefondet i 2017:

Arts-Gruppe	Regnskap 2015	Dok 3 2016	Forslag 2017
100-509 Renteutgifter eksterne lån mv	1 214,8	1 423,4	1 328,1
Sum utgifter	1 214,8	1 423,4	1 328,1
510-519 Avdrag på eksterne lån	2 000,0	2 500,0	3 000,0
520-529 Interne utlån	8 834,2	7 724,3	10 172,2
Sum utbetalinger	10 834,2	10 224,3	13 172,2
Sum bruk av midler	12 049,0	11 647,8	14 500,2
780-909 Refunderte renter samt låne- & adm.kostn.	1 214,8	1 423,4	1 328,1
Sum inntekter	1 214,8	1 423,4	1 328,1
910-919 Nye låneopptak	9 235,0	8 485,6	11 313,7
920-929 Interne avdrag på lån	1 599,2	1 738,8	1 858,5
Sum innbetalinger	10 834,2	10 224,4	13 172,2
Sum anskaffelse av midler	12 049,0	11 647,8	14 500,2
Årets kontantunderskudd	0	0	0

Merknader til enkelte postgrupper

100-509 Renteutgifter eksterne lån m.v.

Lånefondets stipulerte forbruk i 2017 hva gjelder renter på innlån samt diverse låne- og administrasjonskostnader fordeler seg slik: Rentekostnader utgjør 1 322,5 mill. og lånekostnader for øvrig 5,6 mill. Lånefondet låner hovedsakelig opp lån med årlig, etterskuddsvis renteforfall.

510-519 Avdrag på eksterne lån

Lånefondets ordinære avdrag i 2017 foreslås budsjettet med 3,0 mrd.

520-529 Interne utlån

Samlet foreslås at det lånes ut 10 172,2 mrd. i interne utlån i 2017, utlånene er fordelt på følgende måte

Tabell 15.42 Lånefondets lånetakere

Tall i mill.

Lånefondets låntakere	Lånefondets utlån til investeringer i 2017
Bykassen	4 110,2
Oslo Havn Oslo KF	-
Undervisningsbygg Oslo KF	2 357,0
Omsorgsbygg Oslo KF	1 234,4
Kultur- og Idrettsbygg KF	1 695,9
Boligbygg Oslo KF	774,6
Sum	10 172,2

780-909 Refunderte renter samt låne- og administrasjonskostnader.

Lånefondets nettokostnader vedrørende renter og øvrige lånekostnader fordeles hvert år etter låntakernes andel av Lånefondet og fremgår av tabellen nedenfor, under beskrivelsen av artsgruppe 920-929.

910-919 Nye låneopptak

Nye låneopptak anslås i 2017 til 11 313,7 mrd.

920-929 Interne avdrag på lån

Interne avdrag på lån består av låntakernes avdragsbetjening av respektives lån i Lånefondet og fordeles i henhold til fastsatt nedbetalingsplan.

Tabell 15.43 Fordeling av interne avdrag på lån og refunderte renter og lånekostnader i 2017

Tall i mill.

	Interne avdrag på lån	Refunderte renter og lånekostnader	Sum
Bykassen	1 329,3	466,3	1 795,5
Oslo Havn KF	1,0	0,4	1,4
Undervisningsbygg Oslo KF	284,7	511,8	796,4
Boligbygg Oslo KF	90,5	82,6	173,2
Kultur og Idrettsbygg KF	7,7	55,2	62,8
Omsorgsbygg Oslo KF	145,3	211,8	357,2
Sum	1 858,5	1 328,1	3 186,6

Økonomiplan 2017-2020

Låneopptak mv

Nye låneopptak består av nødvendige innlån for å finansiere utlånene og løpende finansiering av Lånefondets differanse mellom innlåns- og utlånsporteføl-

jens avdragstid. Når det gjelder økningen i avdrag 2020 for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF, skyldes det tidligere avdragsfrihet for lånefinansiering av kulturbyggene i Bjørvika og Jordal Amfi.

Tabell 15.44 Økonomiplan Lånefondet 2017-2020; ut- og innbetalinger

Tall i mill.

	2017	2018	2019	2020
Avdrag på eksterne lån	3 000,0	3 000,0	4 000,0	3 000,0
Utlån Bykassen	4 110,2	3 702,3	3 342,6	3 725,4
Utlån Oslo Havn KF	-	-	-	-
Utlån Undervisningsbygg Oslo KF	2 357,0	2 034,7	1 926,7	1 426,7
Utlån Boligbygg Oslo KF	774,6	16,9	668,5	254,0
Utlån Kultur- og Idrettsbygg Oslo KF	1 695,9	1 722,2	1 039,4	607,4
Utlån Omsorgsbygg Oslo KF	1 234,4	1 287,6	1 401,6	164,0
Interne utlån	10 172,2	8 763,6	8 378,9	6 177,5
Sum utbetalinger	13 172,2	11 763,6	12 378,9	9 177,5
Nye låneopptak	11 313,7	9 570,2	9 908,5	6 436,8
Mottatte avdrag - Bykassen	1 329,3	1 571,6	1 781,1	1 895,5
Mottatte ekstraord avdrag Bykassen	-	-	-	-
Mottatte avdrag - Oslo Havn KF	1,0	1,0	1,0	1,0
Mottatte avdrag - Undervisningsbygg Oslo KF	284,7	325,8	363,3	400,1
Mottatte avdrag - Boligbygg Oslo KF	90,5	116,4	116,9	139,2
Mottatte avdrag - Kultur- og Idrettsbygg Oslo KF	7,7	11,8	17,8	90,3
Mottatte avdrag - Omsorgsbygg Oslo KF	145,3	166,9	190,3	214,6
Interne avdrag på lån	1 858,5	2 193,4	2 470,4	2 740,7
Sum innbetalinger	13 172,2	11 763,6	12 378,9	9 177,5

De innlån Lånefondet har tatt opp siden 1996 har vært avdragsfrie lån. Disse forfaller i sin helhet på avtalte tidspunkt og må refinansieres som følge av at

utlånene har lengre løpetid enn innlånene. Av dette følger ovenstående profil for avdrag eksterne lån og nye låneopptak i økonomiplanperioden.

16. ØKONOMIREGLEMENTET

Om endringer fra tidligere år

Ordlyden «Fullmakten omfatter også fordeling av midler til private som følge av statlige tilskudd, herunder spillemidler» i økonomireglementets pkt. 2.4 for 2016 kan gi inntrykk av at fullmakten kun gjelder fordeling av spillemidler til private aktører. Imidlertid gis det spillemidler til både offentlige (herunder etater, foretak og bydeler) og private – og forslaget til endret formulering fjerner tvilen om omfanget av fullmakten.

Det foreslås derfor følgende endring:

«Byrådet gis med utgangspunkt i bystyrets budsjettvedtak fullmakt til å fordele bevilgninger på budsjettkapitler som omfatter tilskudd til organisasjoner og enkelttiltak. Fullmakten omfatter også fordeling av midler til private og offentlige aktører som følge av statlige tilskudd, herunder også fordeling av spillemidler.»

16.1 Budsjettfullmakter

16.1.1 Definisjoner og avgrensninger

16.1.1.1 Definisjoner

- Med bevilgning forstås bystyrets ramme- fastsettelse for budsjettåret overfor underordnede organer.
- I driftsbudsjettet er bystyrets vedtak for et kapittel fastsatt som sum utgifter, sum inntekter og netto utgifter.
- Med tilleggsbevilgning forstås bevilgning hvor bystyret vedtar dekning over kapittel 199 Avsetning til tilleggsbevilgninger eller andre sentrale konti på hovedkapitlene 8 og 9 i driftsbudsjettet eller hovedkapittel 9 i investeringsbudsjettet.
- Bystyret vil innskjerpe bestemmelsen om at tilleggsbevilgning bare må gis når det er nødvendig, og at det ikke må gis tilleggsbevilgning det ikke er dekning for. Inntil vedtak er fattet, må det disponeres som om tilleggsbevilgning ikke er gitt.

- Med budsjettjustering forstås disponering/ omdisponering innenfor bystyrets vedtatte budsjett.
- Kostnadsramme som må vedtas spesifikt for:
- Alle investeringsprosjekter over 5 mill. som er fullfinansiert i årsbudsjettet.
- Alle investeringsprosjekter som er planlagt gjennomført over mer enn ett budsjettår, og som derfor ikke er fullfinansiert i årsbudsjettet.
- Med kommunalt foretak forstås virksomhet med eget styre, som er etablert i medhold av kap. 11 i Kommuneloven. Bystyret vedtar i økonomireglementet budsjettfullmakter og instruks for økonomiforvaltningen som gjelder for foretakets styre.

Bystyret vil understreke at budsjettfullmaktene er basert på at kommunens øvrige regelverk blir fulgt og vil spesielt peke på intern kontroll i økonomiforvaltningen, anskaffelsesreglene og kommunens etiske retningslinjer.

16.1.1.2 Delegasjonsprinsipper

Bystyrets bevilgninger i årsbudsjettet er basert på rammebudsjetteringsprinsipper og knyttet til fastsetting av de samlede økonomiske rammer for kommunen i budsjettåret og hovedtrekkene i bruk av ressursene. Bystyret delegerer myndighet til henholdsvis byrådet og bydelsutvalgene å fatte vedtak i saker slik det fremgår av punktene 2, 3 og 4. Vedtak i saker som ikke er nevnt særskilt under disse punkter, må fattes av bystyret.

Bystyret fastsetter budsjettfullmakter for kommunale foretak i økonomireglementets punkt 5. Økonomi-

bestemmelsene utgjør en presisering og innskrenking av den normalkompetansen som følger av lov, forskrift og foretakets formål. Delegasjonsprinsippene er annerledes enn for byrådet og bydelsutvalgene, og betyr at for saker som ikke er nevnt særskilt i økonomireglementet, er budsjettfullmaktene for styret i foretaket kun begrenset av det som følger av lov, forskrift og bestemmelser i foretakets vedtekter og styreinstruks.

Bystyret forutsetter at den instruks som byrådet utarbeider for økonomiforvaltningen i etater også

gjøres gjeldende for bystyrets organer med mindre annet fremkommer av lov, tidligere bystyrevedtak mv.

De budsjettfullmakter byrådet videredelegerer til sine underordnede virksomheter, gjøres også gjeldende for virksomheter underlagt bystyret.

16.1.1.3 Budsjettstruktur og avgrensinger i budsjettfullmakter

Bystyret vedtar budsjettet i henhold til kommunens interne kapittelgruppering. Budsjettjusteringer som omfatter følgende kapitler i driftsbudsjettet må vedtas av bystyret:

- Fellesutgifter og finansposter: 199, 800 og 901
- Bystyrets organer: 100, 101, 102, 109, 110, 111 og 112.

Budsjettjusteringer som omfatter følgende kapitler i investeringsbudsjettet må vedtas av bystyret:

- 425 - Øke inntektsanslag for salg av fast eiendom utover 50 mill. på årsbasis
- Fellesutgifter og finansposter: 910, 926 og 929

Forretningsutvalget gis fullmakt til å foreta budsjettjusteringer mellom kapitlene 100, 101, 102, 109, 110, 111 og 112.

16.1.2. Budsjettfullmakter delegert til byrådet

16.1.2.1 Justering av vedtatt driftsbudsjett

Bystyrets budsjettvedtak for et kapittel i driftsbudsjettet vedtas som sum utgifter, sum inntekter og netto utgifter.

- a) Byrådet gis i driftsbudsjettet fullmakt til å foreta budsjettjusteringer innenfor et budsjettkapittel og mellom alle budsjettkapitler. Byrådet gis en samlet ramme for budsjettjusteringer mellom budsjettkapitler på 300 mill. I tillegg kommer budsjettjusteringer knyttet til fordeling av merverdiavgiftskompensasjon.
- b) Byrådet gis i driftsbudsjettet fullmakt til å fordele avsetninger på kapitlene 304, 305, 306 og 308 i tråd med de spesifikasjoner og konkrete formåls-beskrivelser bystyret knytter til avsetningene.
- c) Byrådet gis i driftsbudsjettet fullmakt til å fordele statlige øremerkede tilskudd til kapitler og tiltak i tråd med de forutsetninger som ligger til grunn for den enkelte bevilgning.
- d) Byrådet gis fullmakt til å foreta budsjettjusteringer som følge av endret arbeidsfordeling mellom byråder.

Følgende forutsetninger legges til grunn for fullmaktene under punktene a–d:

- Justeringene må ikke berøre bevilgninger som etter bystyrets budsjettvedtak er ført opp til spesielle angitte formål.
- Justeringene må ikke medføre vesentlige avvik fra de premisser som ligger til grunn for bystyrets budsjettvedtak - herunder måltall og aktivitetsplaner for de enkelte virksomheter.

- Omdisponeringene må skje med finansiell dekning innen bystyrets budsjettvedtak for årsbudsjett 2017.

16.1.2.2 Justering av vedtatt investeringsbudsjett

- a) Byrådet gis i investeringsbudsjettet fullmakt til å foreta budsjettjusteringer innenfor hvert budsjettkapittel og mellom alle budsjettkapitler. Byrådet gis en samlet ramme for budsjettjusteringer mellom budsjettkapitler på 200 mill.
- b) Byrådet gis fullmakt til å foreta budsjettjustering mellom driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet for investeringer som helt eller delvis skal finansieres gjennom overføring fra driftsbudsjettet og som planlegges gjennomført i løpet av budsjettåret.
- c) Byrådet gis fullmakt til å vedta og senere justere kostnadsramme og finansieringsplan for investeringsprosjekter med en brutto kostnadsramme på inntil 30 mill. pr. prosjekt, og som er fullfinansiert i årsbudsjettet, jf. dog punkt 1.3. For virksomheter under VAR-sektor er denne grensen 50 mill.
- d) Byrådet gis fullmakt til å justere kostnadsramme og finansieringsplan for investeringsprosjekter vedtatt i bystyret, med inntil 15 % og maksimalt 30 mill. pr. prosjekt i forhold til bystyrets vedtatte kostnadsramme, jf. dog punkt 1.3. For virksomheter under VAR-sektor er denne grensen 50 mill. Byrådet kan justere kostnadsramme uten nærmere prosentvis avgrensning når justeringen er under 2,0 mill. pr. prosjekt. Justeringene må være fullfinansiert i årsbudsjettet.

- e) Byrådet gis i investeringsbudsjettet fullmakt til å overføre bevilgninger fra ett investeringsprosjekt til bruk for planlegging, prosjektering eller gjennomføring av andre investeringsprosjekter, når beløpet som overføres til og fra hvert enkelt prosjekt ikke overstiger 30 mill. For virksomheter under VAR-sektor er denne grensen 50 mill.
- f) Byrådet gis i investeringsbudsjettet fullmakt til å fordele uspesifiserte avsetninger til inventar og utstyr, og til investeringer i fast eiendom på budsjettkapitler, prosjekter og konkrete anskaffelser. Fullmakt gjelder fordeling av midler til enkeltprosjekter/-tiltak med brutto kostnadsramme opp til 30 mill. For virksomheter under VAR-sektor er denne grensen 50 mill.
- g) Byrådet gis fullmakt til å slutte de nødvendige kontrakter innenfor rammen av det av bystyret godkjente kostnadsramme når bystyret har vedtatt i gang-setting av et investeringsprosjekt.
- h) Byrådet gis fullmakt til å foreta budsjettjusteringer som følge av endret arbeidsfordeling mellom byråder.

Følgende forutsetninger legges til grunn for fullmaktene under punktene a–h:

- Justeringene må ikke medføre vesentlige avvik fra de premisser som ligger til grunn for bystyrets budsjettvedtak.
- Omdisponeringene må ikke føre til at bystyrets vedtatte kostnadsrammer overskrides, jfr. dog punkt 2.2 d.
- Omdisponeringene må ikke føre til at bystyrets vedtatte prosjekter ikke blir gjennomført eller vesentlig utsatt.
- Omdisponeringene må skje med finansiell dekning innen bystyrets budsjettvedtak for årsbudsjett 2016.

16.1.3 Øvrige fullmakter delegert til byrådet

16.1.3.1 Priser for kommunale ytelser

Byrådet gis fullmakt til å vedta nye priser på kommunale ytelser som ikke er hjemlet i lov. De retningslinjer for prisjusteringer bystyret vedtar som en del av budsjettbehandlingen skal legges til grunn for den konkrete prisfastsetting.

Byrådet gis fullmakt til å fastsette priser på interne leveranser/tjenester i Oslo kommune når slike ikke er fastsatt av bystyret.

16.1.2.3 Fordeling av budsjetttrammer for byomfattende tiltak

Byrådet gis fullmakt til å fordele budsjetttrammene for kapitlene for de byomfattende oppgaver på enkelttiltak med utgangspunkt i bystyrets budsjettvedtak.

16.1.2.4 Fordeling av tilskuddsbevilgninger og fordeling av rammen for videreutlån til bydelene

Byrådet gis med utgangspunkt i bystyrets budsjettvedtak fullmakt til å fordele bevilgninger på budsjettkapitler som omfatter tilskudd til organisasjoner og enkelttiltak. Fullmakten omfatter også fordeling av midler til private og offentlige aktører som følge av statlige tilskudd, herunder også fordeling av spillemidler.

Byrådets fullmakt betinger at det som vilkår for kommunalt tilskudd under dette punktet skal stilles krav om fremleggelse av skatteattest for merverdiavgift og skatt som ikke er eldre enn seks måneder på søknadstidspunktet. Det gjøres unntak fra dette vilkåret for tilskuddsmottakere, herunder idrettslag m.v. og ny-etablerere, som dokumenterer at de ikke er skatte- og merverdiavgiftspliktige.

Byrådet gis fullmakt til å fordele avsetningen på kap. 926 Videreutlån til bydelene.

16.1.2.5 Budsjettekniske korreksjoner

Byrådet gis fullmakt til å foreta budsjettekniske korreksjoner.

Styret for Oslo Havn KF fastsetter de kommunale forskrifter etter Havne- og farvannsloven, herunder avgifter, med unntak av Havne- og farvannslovens § 14, siste ledd og § 15.

16.1.3.2 Økonomifullmakter overfor private institusjoner

Byrådet gis fullmakt til å fastsette budsjetter, eventuelt inngå driftsavtaler, samt godkjenne regnskaper for private institusjoner som får driftstilskudd fra Oslo kommune. Dette gjelder dog ikke for private bydelsspesifikke institusjoner som mottar

driftstilskudd som følge av vedtak fattet av de enkelte bydelsutvalg, jf. punkt 4.2 g.

16.1.3.3 Oppretting og inndraging av stillinger

Byrådet gis fullmakt til å opprette og inndra stillinger innenfor rammen av vedtatt budsjett.

16.1.3.4 Instruks for økonomiforvaltningen

Byrådet gis fullmakt til å utarbeide instruks for økonomiforvaltningen i etater innenfor de retningslinjer som ligger i fullmaktene vedtatt av bystyret.

16.1.3.5 Videredelegering av fullmakter

Byrådet gis fullmakt til å videredelegere avgjørelsesmyndighet i saker som byrådet i medhold av økonomireglementet er gitt myndighet til å fatte vedtak i.

16.1.4 Budsjettfullmakter delegert til bydelsutvalgene

Bystyrets vedtak om nettoramme for bydelene er fordelt som driftsramme og sosialhjelpsramme.

16.1.4.1 Budsjettfordeling

Bydelsutvalget skal innen 31.12.2014 vedta et budsjett innenfor de rammer, retningslinjer og frister som bystyret fastsetter i sitt budsjettvedtak. Vedtaket skal umiddelbart sendes byrådet til orientering.

Bydelsutvalget skal vedta et driftsbudsjett for bydelen fordelt på henholdsvis:

- Funksjonsområde - definert gjennom kriteriesystemet
- KOSTRA-funksjoner
- Resultatenhet, definert som det organisasjonsnivå som samsvarer med rapporteringsansvar til bydelsdirektør

Sammenhengen mellom disse vedtaksnivåene skal fremgå av budsjettokumentene (både budsjettforslag og bydelsutvalgets budsjettvedtak).

Budsjettet skal for bydelen totalt og for hvert funksjonsområde spesifiseres på artsgrupper. Både brutto utgifter, brutto inntekter og netto inntekter skal fremkomme i oppstillingen.

Inndelingen i funksjonsområder er basert på funksjonene i KOSTRA. Nedenstående inndeling i funksjonsområder skal benyttes i bydelsutvalgets vedtak:

- Funksjonsområde 1: Administrasjon og fellestjenester
- Funksjonsområde 2A: Barnehager
- Funksjonsområde 2B: Oppvekst
- Funksjonsområde 3: Helse og omsorg
- Funksjonsområde 4: Sosialtjenester og ytelser

Budsjettvedtaket pr KOSTRA-funksjon og resultatenhet skal vise henholdsvis brutto utgifter, brutto inntekter og netto inntekter.

Bydelsutvalget kan eventuelt vedta et investeringsbudsjett for inventar, transportmidler og utstyr med en økonomisk levetid på minst tre år og innkjøpspris over kr. 100 000. Summen av netto driftsutgifter i driftsbudsjettet og netto forslag til kapitalutgifter i investeringsbudsjettet skal for den enkelte bydel være identisk med bystyrets vedtatte budsjett for netto driftsutgifter.

I Grønt hefte for 2017 er det stilt ytterligere krav til struktur og innhold i budsjettet.

16.1.4.2 Budsjettforutsetninger/-regler

- a) Bydelsutvalgets budsjett skal til enhver tid holdes innenfor de rammer og overordnede mål som er vedtatt av bystyret. Det gis ikke anledning til å justere drifts- eller investeringsbudsjettet ved mer-/mindreinntekter i forhold til budsjettert statstilskudd som kompenserer for merverdiavgift fra investeringsregnskapet. Dette omfatter ikke kompensasjon fra investeringer som er finansiert av virksomheten selv ved overføring av egne driftsmidler til investeringsbudsjettet.
- b) Bydelsutvalget skal i sitt budsjettvedtak ta utgangspunkt i et netto sosialhjelpsbudsjett tilsvarende den sosialhjelpsramme bydelen får bevilget fra bystyret. Bydelsutvalget gis fullmakt til å foreta omdisponeringer fra bystyrets vedtatte sosialhjelpsramme, artsgruppe 14 til bydelens ordinære driftsramme, artsgruppe 11. Omdisponeringer i forhold til tildelt sosialhjelpsramme skal gjøres eksplisitt, med henvisning til hvilke tiltak som blir finansiert ved en slik omdisponering. Bydelsutvalget gis fullmakt til å foreta omdisponeringer fra bydelens ordinære driftsramme, artsgruppe 11, til styrking av sosialhjelpsrammen utover vedtatt eksternebudsjett på artsgruppe 14. Bydelene skal rapportere disse tiltakene, og

sannsynliggjøre effektene i forhold til sosialhjelpsutgiftene i tertial- og årsberetningene til bystyret.

- c) Bydelsutvalget kan vedta budsjettjustering mellom driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet for investeringer i inventar, transportmidler og utstyr, som i sin helhet skal finansieres gjennom overføring fra driftsbudsjettet.
- d) Bydelsutvalget kan fremme innstilling overfor byrådet om budsjettjustering mellom driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet for investeringer i fast eiendom som helt eller delvis skal finansieres gjennom overføring fra driftsbudsjettet.
- e) Bydelsutvalget gis fullmakt til å opprette og inndra stillinger innenfor rammen av vedtatt budsjett. Fullmakt til å opprette stillinger innenfor denne rammen gjelder kun for stillings-kategorier under saksområder hvor bydelsutvalget har fått delegert avgjørelsesmyndighet. Bydelsutvalget har ansvar for å sikre at driftsutgifter som følger av vedtak om opprettelse av nye stillinger på årsbasis kan dekkes innenfor bydelens budsjett-ramme.
- f) Bydelsutvalget gis fullmakt til å fastsette budsjetter, eventuelt inngå driftsavtaler, samt godkjenne regnskaper for private bydelsspesifikke institusjoner som mottar driftstilskudd fra Oslo kommune.
- g) Bydelsutvalget gis fullmakt til å videre-delegere avgjørelsesmyndighet til bydelsdirektøren i saker som bydelsutvalget i medhold av økonomireglementet er gitt myndighet til å fatte vedtak i, men innenfor de rammer som fremgår av punkt 4.3.

16.1.4.3 Rammer for videre delegering

Adgangen til videre delegering til bydelsdirektøren er begrenset til:

- a) Fullmakt til å foreta den detaljerte budsjettfordeling innenfor rammen av bydelsutvalgets vedtak (jf. punkt 4.1).
- b) Fullmakt til å foreta budsjettjusteringer for alle artsgrupper på driftsbudsjettets utgifts- og inntektsside og innenfor følgende funksjonsområder:

- Funksjonsområde 1: Administrasjon og fellestjenester
- Funksjonsområde 2A: Barnehager
- Funksjonsområde 2B: Oppvekst
- Funksjonsområde 3: Helse og omsorg
- Funksjonsområde 4: Sosialtjenester og ytelser

- c) Fullmakt til å opprette og inndra stillinger innenfor rammen av vedtatt budsjett.

Følgende forutsetninger legges til grunn for fullmaktene under punktene a-c:

- Justeringene må ikke føre til endringer i aktivitetsforutsetningene i forhold til bydelsutvalgets vedtak, herunder vedtatte måltall og aktivitetsplaner.
- Justeringene må i sum, i løpet av budsjett-året, ikke overstige 10 % av bydelsutvalgets opprinnelig vedtatte bruttobudsjett for det enkelte funksjonsområde.
- Justeringene må ikke berøre bevilgninger som etter bystyrets budsjettvedtak er ført opp til spesielle angitte formål

16.1.5 Budsjettfullmakter for kommunale foretak

16.1.5.1 Generelt

Budsjettfullmaktene omfatter kommunale foretak etablert etter kap. 11 i Kommune-loven, og utgjør en presisering og innskrenking av den normal-kompetansen som følger av lov, forskrift og foretakets formål. Delegasjonsprinsippene er annerledes enn for byrådet og bydelsutvalgene, og betyr at for saker som ikke er nevnt særskilt i økonomireglementet, er budsjettfullmaktene for styret i foretaket kun begrenset av det som følger av lov, forskrift og bestemmelser i foretakets vedtekter og instruks.

De kommunale foretakene har i all hovedsak bykassen som kunde, og defineres dermed ikke som foretak som driver næringsvirksomhet ut fra forskrift om sær-budsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak av 24.08.2006. Det innebærer at alle foretakene skal følge budsjett- og regnskapsregler etter kommune-lovens bestemmelser. Bystyret legger imidlertid opp til at noen kommunale foretak også gir en oppstilling av sitt årsregnskap og årsbudsjett etter regnskaps-lovens prinsipper.

I medhold av forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak av 24.08.2006, gjelder følgende prinsipper for årsbudsjettet:

Bystyret selv må innen årets utgang fastsette bindende økonomiske rammer for foretakets drift og investering for kommende kalenderår. Bystyret vedtar også økonomiplan for foretaket, jf. kommunelovens § 44. Styret foretar den nærmere fordeling av årsbudsjettet og basert på prinsipper i kommuneloven med forskrifter. Det fullstendige årsbudsjettet skal bestå av et driftsbudsjett og investeringsbudsjett som angitt i vedlegg til forskriften av 24.08.2006.

- Driftsbudsjettet kan vedtas som en nettoramme, men det er krav til budsjettbalanse. Styret kan foreta endringer i driftsbudsjettet innenfor bystyrets bindende rammer. Styret kan imidlertid også omdisponere fra drift til gjennomføring av investeringer i budsjettåret.
- I bystyrets budsjettvedtak for investeringsbudsjettet må det som et minimum skilles mellom sum investering og sum finansiering, herav lån. Styret for foretaket kan ikke selv vedta låneopptak. Bystyret kan vedta en kostnadsramme for et enkeltprosjekt eller som en sum for en gruppe av enkeltprosjekter. Oppjustering av kostnadsrammen for slike investeringsprosjekter kan ikke skje uten fullfinansiering i årsbudsjettet. For investeringer som er fullfinansiert i budsjettåret er det tilstrekkelig for bystyret å angi rammebevilgninger.
- Styret for foretaket gis fullmakt til å slutte de nødvendige kontrakter innenfor rammen av den av bystyret godkjente kostnadsramme når bystyret har vedtatt igangsetting av et investeringsprosjekt.

I det følgende foretas ytterligere presiseringer og innskrenkninger i budsjettfullmaktene for kommunale foretak.

16.1.5.2 Bystyrets budsjettvedtak

Bystyret vedtar bindende rammer for foretakets økonomiske drift og investering i budsjettåret og med følgende detaljering:

- Driftsbudsjettet fastsettes som en netto-ramme (netto driftsresultat).
- Investeringene fastsettes som en bruttoramme med sum investering og sum finansiering.
- Budsjettfullmakter for investeringer gjelder for anleggsmidler som er tatt inn i foretakets balanse.

- Dersom bystyret vedtar samlet kostnadsramme for en gruppe prosjekter, må styret vedta kostnadsramme pr. prosjekt etter samme regler som gjelder for bykasseinvesteringer, jfr. definisjonen av kostnadsramme i økonomireglementets avsnitt 1 Definisjoner og avgrensninger. Styret må også fordele de fastsatte investeringsrammene i årsbudsjettet og økonomiplanen på investeringsprosjektene. Eventuell særskilt finansiering skal knyttes til vedkommende prosjekt.

16.1.5.3 Budsjettfordeling

Styret for foretaket skal innen 31.12.2014 vedta et fullstendig årsbudsjett, og i samsvar med kommuneloven og forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak av 24.08.2006. Ved etablering av konto-planen må det sikres at budsjettet kan konverteres til obligatorisk funksjons- og artsinndeling i KOSTRA. Foretakene skal benytte kommunens felles valgte økonomisystem, herunder bruken av konto- og kodeplaner samt konteringsdimensjoner.

16.1.5.4 Budsjettjustering

- a) Foretakets budsjett skal til enhver tid holdes innenfor de rammer og overordnede mål som er vedtatt av bystyret.
- b) Bystyret selv øker kapitalinntektene i forhold til bystyrets opprinnelige budsjettvedtak når det gjelder bruk av lån. For salg av aksjer/andeler/fast eiendom gis styret for eiendomsforetaket fullmakt til å øke beløpet med inntil 50 mill. i forhold til bystyrets opprinnelige budsjettvedtak. Salg av aksjer/andeler/fast eiendom utover 50 mill. årlig i forhold til bystyrets opprinnelige budsjettvedtak vedtas av bystyret.

Følgende forutsetninger legges til grunn for fullmaktene under punktene a-b:

- Justeringsfullmakter for investeringer gjelder for anleggsmidler som er tatt inn i foretakets balanse.
- Justeringene må ikke medføre vesentlige avvik fra de premisser som ligger til grunn for bystyrets budsjettvedtak.
- Omdisponeringene må skje med finansiell dekning innen bystyrets budsjettvedtak for årsbudsjett 2016.

16.2 Instruks for økonomiforvaltningen

16.2.1. Instruks for økonomiforvaltningen i byrådet

Bystyret vil understreke at budsjettfullmaktene er basert på at kommunens øvrige regelverk blir fulgt og vil spesielt peke på intern kontroll i økonomiforvaltningen, anskaffelsesreglene og kommunens etiske retningslinjer.

16.2.1.1 Årsbudsjett

Byrådet skal legge frem et forslag til årsbudsjett og skattevedtak for kommunen. Årsbudsjettet skal inneholde en oversikt over inntekter og utgifter for kommunens virksomheter kommende år.

Det skal utarbeides konkrete måltall for den enkelte virksomhets aktivitet. Aktivitetsplanene skal gjøre det lettere å se sammenhengen mellom ressursinnsats og forventet resultat, samtidig som de skal bidra til å legge forholdene til rette for å vurdere graden av måloppnåelse i kommunen.

Bystyret presiserer at tallbudsjettet er det overordnede styringselement i budsjettet, og understreker at vedtatt tallbudsjett skal overholdes. Uventede merutgifter og/eller inntektsbortfall må dekkes innenfor virksomhetenes ansvarsområder.

Byrådets forslag til tallbudsjett skal bygge på aktivitetsplaner for det kommende år. Planene skal vise hvilke tiltak som skal gjennomføres og omfanget av tiltakene.

Dersom det i løpet av året oppstår vesentlige avvik i forhold til vedtatt tallbudsjett og/eller aktivitetsplaner, skal nødvendige tiltak iverksettes straks. Dersom avvikene er av en slik karakter at premissene for bystyrets budsjettvedtak må anses å være endret, skal dette legges frem for bystyret snarest mulig. Som hovedregel skal varsling skje i forbindelse med tertialrapporteringen. Inntil et eventuelt nytt vedtak er fattet, skal tallbudsjettet overholdes.

Bystyret understreker at de bevilgninger som gis til organisasjoner o.l., er ment som et driftstilskudd for hele året. Driften må tilpasses etter tilskuddets størrelse.

16.2.1.2 Ansvar

Byrådet har ansvar for å føre tilsyn med kommunens økonomiforvaltning, herunder:

- Holde seg løpende orientert om utviklingen i de enkelte virksomheter.
- Påse at bystyrets vedtak blir iverksatt.
- Påse at det ikke skjer overskridelser i forhold til vedtatt budsjett.
- Sørgе for at ressursene anvendes optimalt og i tråd med kommunens overordnede mål og aktivitetsplaner.

16.2.1.3 Rapportering

For 1. kvartal og 2. tertial i året skal byrådet utarbeide rapporter med regnskapsoversikter og årsprognoser for den enkelte etat, bydel, foretak og for bykassen samlet. Kvartals- og tertialrapportene skal beskrive den økonomiske utvikling og utviklingen i tjenesteproduksjonen i forhold til tallbudsjett og aktivitetsplaner. Rapportene skal inneholde en sammenstilling av periodisert budsjett, akkumulert regnskap og prognose for året.

Dersom det ligger an til avvik, jf. punkt 1.1, skal dette forklares, og forslag til nødvendige mottiltak skal fremkomme.

Kvartals- og tertialrapportene skal også gi en oversikt over regnskap, budsjett og prognose for investeringene og de øvrige hovedarter i investeringsbudsjettet.

Kvartalsrapportene fremmes for bystyrebehandling i juni, og tertialrapportene i oktober hvert år.

16.2.1.4 Årsavslutning

Hvis ikke bystyret vedtar noe annet, gis det adgang til å styrke neste års budsjett med besparelser i driftsbudsjettet begrenset til 5 % av budsjetterte utgifter for artsgruppene 10-14 som lå til grunn for bystyrets budsjettvedtak (Dok. 3). For praktisering av denne bestemmelse, tas det forbehold om at driftsregnskapet for kommunen totalt sett ved regnskapsavslutningen viser et resultat som gir adgang til å overføre midler.

For kommunale foretak fastsettes ingen maksimalgrense for slik adgang til styrking av neste års budsjett.

Merforbruk i driftsbudsjettet begrenset til 5 % av budsjetterte brutto driftsutgifter i bystyrets budsjett-

vedtak (Dok. 3), skal dekkes inn på neste års budsjett.

For kommunale foretak fastsettes ingen maksimalgrense for slikt krav om inndekking på neste års budsjett.

Kommunalt øremerkede bevilgninger gitt i Dok. 3 skal trekkes ut før beregning av maksimalgrensen gjøres.

Ubrukte øremerkede midler skal holdes utenfor beregningen av fremført mer-/mindreforbruk.

Med øremerkede bevilgninger menes midler gitt i medhold av lov, forskrift eller avtale. Med kommunalt øremerkede bevilgninger menes midler øremerket av bystyret eller byrådet i egne saker og vedtatt overførbare til neste år.

Beregningene foretas for hvert enkelt budsjettkapittel.

Det utarbeides egne retningslinjer i forbindelse med den årlige regnskapsavslutningen.

Byrådet gis som et ledd i gjennomføring av årsavslutningen fullmakt til å foreta delvise strykninger i driftsregnskapet.

16.2.1.5 Årsregnskap og årsberetning

Byrådet skal ved regnskapsårets slutt avgi et årsregnskap i henhold til Kommunal- og regionaldepartementets forskrift for kommunale og fylkeskommunale årsregnskap og årsberetning, som viser regnskapstall i forhold til bystyrets opprinnelige budsjettvedtak (Dok. 3) og justert årsbudsjett.

Årsberetningen skal redegjøre for kommunens virksomhet og resultater i året i forhold til overordnede mål og aktivitetsplaner. Det skal videre gis en vurdering av den økonomiske situasjonen ved årets slutt. Beretningen skal vise hvordan tjenester og tiltak er tilpasset behovene blant kommunens innbyggere.

16.2.2. Instruks for økonomiforvaltningen i bydeler

Bystyret vil understreke at budsjettfullmaktene er basert på at kommunens øvrige regelverk blir fulgt og vil spesielt peke på intern kontroll i økonomiforvaltningen, anskaffelsesreglene og kommunens etiske retningslinjer.

16.2.2.1 Bydelsutvalgets ansvar for årsbudsjettet

Bydelsutvalget skal vedta et budsjett innenfor de rammer, retningslinjer og frister som bystyret fastsetter i sitt budsjettvedtak. Bydelsutvalgets budsjett skal til enhver tid holdes innenfor de rammer og overordnede mål som er vedtatt av bystyret.

Bydelens budsjett skal gi en oversikt over utgifter og inntekter knyttet til funksjonsområdene bydelen har ansvar for. Det skal, i tråd med bystyrets overordnede mål for bydelens virksomhet, utarbeides måltall for bydelens aktivitet det kommende år. Av bydelsutvalgets budsjettvedtak skal det fremgå hvilke aktivitetsendringer som forutsettes gjennomført i løpet av budsjettåret. Vedtaket skal umiddelbart sendes byrådet til orientering.

Bystyret understreker at de budsjetter som er vedtatt skal overholdes. Det skal ikke legges opp fond fra driftsrammen. Bydelsutvalget har ansvar for den økonomiske utviklingen i løpet av året, og for å iverksette nødvendige tiltak for å hindre merforbruk i forhold til tildelt budsjettramme. Dersom det i løpet av året oppstår vesentlige negative avvik i forhold til budsjettet, skal dette snarest mulig varsles overfor

byrådet og bystyret. Som hovedregel skal varsling skje som ledd i tertialrapporteringen.

Dersom bydelsutvalget ikke har vedtatt et saldert budsjett, skal bydelsdirektøren i henhold til bydelsreglementet anke saken inn for byrådet/bystyret. Dersom bydelsutvalget ikke har vedtatt et saldert budsjett innen to måneder etter en varslet anke, legges bydelsdirektørens forslag til budsjett til grunn for bydelens aktivitet i påvente av ankebehandlingen.

Dersom bydelsutvalget vedtar permanent avvikling av større deler av bydelens virksomhet, skal et slikt vedtak sendes byrådet til orientering.

16.2.2.2 Bydelsdirektørens ansvar for årsbudsjettet

Bydelsdirektøren har ansvar for å fremlegge et saldert budsjettforslag for behandling i bydelsutvalget, og for å holde bydelsutvalget orientert om utviklingen i løpet av året, herunder også foreslå nødvendige justeringer innenfor tildelt budsjett-ramme, eller aktivitetsnivå.

Dersom bydelsutvalget ikke har vedtatt et saldert årsbudsjett innen den frist som bystyret har fastsatt, har bydelsdirektøren plikt til omgående å fremme ankesak for byrådet. Byrådet plikter å legge frem sak for bystyret innen tre uker etter mottatt anke.

Bydelsdirektøren har ansvar for å holde bydelsutvalget orientert om utviklingen i løpet av året. Dersom det i løpet av året oppstår vesentlige avvik i forhold til vedtatt tallbudsjett og/eller aktivitetsplaner, skal bydelsdirektøren straks iverksettes nødvendige tiltak. Dersom forutsetningene for å holde vedtatt budsjetttramme eller aktivitetsnivå ikke lenger er til stede skal bydelsdirektøren fremme forslag om nødvendige budsjettjusteringer.

Bydelsdirektøren har ansvar for at godt og effektivt lederskap av bydelens forvaltning utøves, og for at bydelsutvalgets vedtak gjennomføres.

16.2.2.3 Rapportering

For 1. kvartal og 2. tertial i året skal det utarbeides en rapport som gir en beskrivelse av den økonomiske utviklingen og av utviklingen i tjenesteproduksjonen i forhold til tallbudsjett og aktivitetsplaner. Kvartals- og tertialrapportene skal inneholde en sammenstilling av periodisert budsjett, akkumulert regnskap og prognose for året. Rapportene skal legges frem for bydelsutvalget og oversendes byrådet. Byrådet fastsetter nærmere retningslinjer for kvartals- og tertialrapportenes innhold og form, samt frister.

Til hvert møte i bydelsutvalget skal bydelsdirektøren utarbeide en rapport for utvikling i tjenesteproduksjon og økonomi. Statusrapporten skal vise utviklingen sortert på henholdsvis funksjonsområde, KOSTRA-funksjon og resultatenheter.

Det forutsettes at bydelen har etablert måleindikatorer i bydelens løpende månedsoppfølging, som viser i hvor stor grad mål, strategier, aktivitetsplaner og tiltak blir gjennomført med de effekter som er forutsatt.

Budsjettavvik hittil i år og årsprognose skal som et minimum fremstilles på samme detaljeringsnivå som bydelsutvalgets budsjettvedtak. Bydelsutvalget velger selv om hovedinndelingen av den tekstlige fremstillingen skal være basert på KOSTRA eller resultatenheter. Uansett fremstillingsmåte må sammenhengen mellom KOSTRA og intern ansvarsstruktur komme tydelig frem.

16.2.2.4 Årsavslutning

Hvis ikke bystyret vedtar noe annet, gis det adgang til å styrke neste års budsjett med besparelser for netto driftsramme og rammen for økonomisk sosialhjelp i forhold til justert budsjett, begrenset til 5 % av budsjetterte utgifter for artsgruppe 11 i bystyrets budsjettvedtak (Dok. 3). Hvis bydelsutvalget har vedtatt å omdisponere midler fra driftsbudsjettet til investeringsbudsjettet som ikke fullt ut er blitt benyttet til å finansiere årets investeringer, skal ikke

denne besparelsen og besparelsen i drift samlet sett utgjøre mer enn 5%-grensen. Fremføringsbeløpet i drift skal i så fall reduseres med det overskytende.

For praktisering av bestemmelsen tas det forbehold om at driftsregnskapet for kommunen totalt sett ved regnskapsavslutningen gir et resultat som gir adgang til å styrke neste års budsjett.

Merforbruk for netto driftsramme og rammen for økonomisk sosialhjelp i forhold til justert budsjett, begrenset til 4 % av budsjetterte utgifter for artsgruppe 11 i bystyrets budsjettvedtak (Dok. 3), skal dekkes inn på neste års budsjett. Bydelen kan vedta å dekke merforbruket over en toårsperiode, men slik at minimum 2 % av budsjetterte utgifter for artsgruppe 11 i bystyrets budsjettvedtak (Dok. 3), dekkes inn på følgende budsjettår og resten i år to.

Kommunalt øremerkede bevilgninger gitt i Dok. 3 skal trekkes ut før beregning av maksimalgrensen gjøres. Tilsvarende gjelder for kommunalt øremerkede bevilgninger i Dok. 3 som fordeles til bydelene i løpet av året.

Ubrukte øremerkede midler skal holdes utenfor beregningen av fremført mer-/mindreforbruk.

Med øremerkede bevilgninger menes midler gitt i medhold av lov, forskrift eller avtale. Med kommunalt øremerkede bevilgninger menes midler øremerket av bystyret eller byrådet i egne saker og vedtatt overførbare til neste år.

Det utarbeides egne retningslinjer i forbindelse med den årlige regnskapsavslutningen.

16.2.2.5 Årsregnskap og årsberetning

Bydelsutvalget skal behandle bydelens regnskap. Som grunnlag for bydelsutvalgets behandling fremlegger bydelsdirektøren regnskapet med den spesifisering som ble brukt i bydelsutvalgets budsjettvedtak. Avvik i forhold til opprinnelig vedtatt og justert budsjett skal fremgå av regnskapets oversikter og kommentarer.

I tilknytning til årsregnskapet er bydelsutvalget ansvarlig for å utarbeide, behandle og vedta en årsberetning. Årsberetningen skal, etter byrådets nærmere retningslinjer, redegjøre for hvordan bydelen har disponert sine ressurser i forhold til bystyrets målsettinger. Betydelige avvik i forhold til budsjetttrammen skal forklares. Årsberetningen skal videre gi byrådet et grunnlag for å foreslå ressursdimensjonering og fordeling til bydelene i neste års budsjett.

16.2.2.6 Inngrep ved brudd på forutsetninger

Dersom bydelens disponeringer i løpet av året har vist store avvik i forhold til bystyrets forutsetninger, enten i form av mer-/mindreforbruk, eller i form av manglende oppfølging av bystyrets mål, skal byrådet

vurdere å innstille overfor bystyret at bydelens budsjett med detaljert fordeling må vedtas av bystyret. Bystyret vil i slike tilfeller også bestemme hvordan og hvor lenge bydelens løpende virksomhet skal følges opp.

16.2.3. Instruks for økonomiforvaltningen i kommunale foretak

Bystyret vil understreke at budsjettfullmaktene er basert på at kommunens øvrige regelverk blir fulgt og vil spesielt peke på intern kontroll i økonomiforvaltningen, anskaffelsesreglene og kommunens etiske retningslinjer.

16.2.3.1 Foretakets ansvar for årsbudsjettet

Styret for foretaket skal vedta et årsbudsjett innenfor de rammer, retningslinjer og frister som bystyret fastsetter i sitt budsjettvedtak.

Bystyret understreker at de budsjetter som er vedtatt skal overholdes. Styret har ansvar for den økonomiske utviklingen i løpet av året, og for å iverksette nødvendige tiltak for å hindre merforbruk i forhold til tildelt budsjettramme.

Dersom det i løpet av året oppstår vesentlige negative avvik i forhold til budsjettet, skal dette snarest mulig varsles overfor byrådet og bystyret. Som hovedregel skal varsling skje som ledd i kvartals- og tertialrapporteringen.

16.2.3.2 Rapportering

For 1. kvartal og 2. tertial i året skal det utarbeides en rapport som gir en beskrivelse av den økonomiske utviklingen og av utviklingen i investeringsaktivitet og i tjenesteproduksjon i forhold til tallbudsjett og aktivitetsplaner, samt sykefravær og HMS-arbeid. Foretakene har plikt til å levere informasjon i samsvar med det opplegg byrådet har for utforming av byrådets kvartals- og tertialrapport til bystyret.

Byrådet kan i tillegg fastlegge særskilt rapporteringer for å følge utviklingen for tjenesteproduksjon og/eller den økonomiske utviklingen.

16.2.4. Instruks for investeringer

16.2.4.1 Kvalitetssikring av investeringsprosjekter

For alle investeringsprosjekter, både bykasse-investeringer og investeringer i regi av et kommunalt foretak, skal det foreligge et beslutningsgrunnlag som

16.2.3.3 Årsavslutning

Et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) i årsregnskapet for foretaket disponeres av bystyret i det budsjettår hvor årsregnskapet legges frem.

Et regnskapsmessig merforbruk (underskudd) i årsregnskapet for foretaket inndeckes av bystyret i det budsjettår hvor årsregnskapet legges frem.

Undervisningsbygg Oslo KF, Omsorgsbygg Oslo KF, Boligbygg Oslo KF og Kultur- og idrettsbygg Oslo KF skal, i tillegg til å avlegge årsregnskapet etter kommunelovens regler, også gi en oppstilling av årsregnskap og årsbudsjett etter regnskapslovens prinsipper.

For Oslo Havn KF bestemmer havnestyret i hvilken utstrekning ubenyttede bevilgninger kan overføres fra et år til et annet, jfr. Fiskeridepartementets forskrift av 31.10.95, II.

16.2.3.4 Budsjett, årsregnskap og årsberetning

Bystyret presiserer at utover krav til særbudsjett, særregnskap og årsberetning i statlige forskrifter og standarder fra foreningen for god kommunal regnskapsskikk, fastsetter byrådet nærmere retningslinjer for innhold, form og frister for årsbudsjett og økonomiplan, årsregnskap og årsberetning.

16.2.3.5 Andre forhold

Innlån til lånefinansierte investeringer i kommunale foretak skal foretas sentralt i kommunen innenfor rammen av bystyrets lånevedtak. Foretaket tar opp lånet i lånefondet og/eller Husbanken direkte. Kommunale foretak er underlagt Oslo kommunes øvrige sentrale finansforvaltning, basert på nærmere retningslinjer fastsatt av byrådet.

er tilstrekkelig kvalitetssikret før prosjektet vedtas. Kravet til beslutningsgrunnlag vil kunne variere ut fra type investering, kompleksitet/usikkerhet og økonomisk omfang.

Alle investeringsprosjekter skal kvalitetssikres. Når det utarbeides standardkonsepter for formålsbygg (skoler, barnehager og sykehjem), skal disse konseptene også kvalitetssikres. Byrådet skal pre-kvalifisere og inngå rammeavtaler med noen eksterne fagmiljøer som kan engasjeres til å forestå kvalitetssikringen.

Byrådet skal tilpasse kravene til ekstern eller intern kvalitetssikring for et investeringsprosjekt til et nivå hvor man anser at beslutningsgrunnlaget vil være kvalitetsmessig tilfredsstillende.

16.2.4.2 Generell prosessbeskrivelse for større investeringsprosjekter

Det skal først utarbeides en behovsanalyse. Hovedkravene til prosjektet skal defineres, og alternative løsninger utredes. Kostnadsanslag for investeringen og forventede kostnader gjennom investeringslevetid for aktuelle alternativer og gjennomføringsmodeller skal beregnes. Dette beslutningsunderlaget skal kvalitetssikres.

Dersom kvalitetssikringen konkluderer med at beslutningsgrunnlaget er kvalitetsmessig godt nok til at Oslo kommune kan vurdere å gå videre med prosjektet, avgjør byrådet hvilket alternativ som skal planlegges for gjennomføring.

Deretter gjennomføres et forprosjekt for å fremskaffe gjennomarbeidede kostnadsanslag og plan for fremdrift, organisering mv. Dette materialet skal kvalitetssikres før det avgjøres om prosjektet skal foreslås gjennomført. Kostnadsrammen for investeringen skal inkludere en usikkerhetsavsetning tilsvarende sikkerhetsnivå P85, dvs. at risikoen for overskridelser er begrenset til 15 %.

Byrådet gis fullmakt til å definere nærmere kravene til den dokumentasjonen som skal foreligge, også kravene til beslutningsgrunnlag og kvalitetssikring for mindre investeringsprosjekter.

Investeringsprosjektene forutsettes gjennomført innenfor den styringsrammen virksomheten får seg

16.2.5. Instruks for låneopptak

Instruksen gjelder for bykassen (etatene/bydelene) og kommunale foretak.

All innlånsvirksomhet i Oslo kommunes navn skal foretas sentralt i kommunen innenfor rammen av bystyrets lånevedtak. Dette gjelder også for innlån til lånefinansierte investeringer i kommunale virksomheter som har eget styre og kommunale foretak.

tildelt. Byrådet gis fullmakt til, etter anmodning fra etatsledelsen eller fra styret i et foretak, å frigi hele eller deler av den sentralt avsatte usikkerhetsavsetningen som inngår i den kostnadsrammen bystyret har satt for prosjektet.

Som hovedregel skal usikkerhetsavsetningen for prosjekter som går over flere år budsjettmessig periodiseres i siste år av prosjektperioden.

For prosjekter gjennomført i regi av et kommunalt foretak, utarbeides det en bindende husleieavtale mellom bestiller og utfører før prosjektet igangsettes. Ansvar og risikoen for at prosjektet holder seg innenfor vedtatte rammebetingelser, vil deretter ligge hos foretaket.

16.2.4.3 Detaljplanlegging og gjennomføring

Når det er gitt bevilgning til et prosjekt må det sikres at den etterfølgende detaljplanleggingen er kvalitetsmessig tilfredsstillende før prosjektet igangsettes. Ved gjennomføringen må det sikres tilfredsstillende rutiner for å ha løpende oversikt over utviklingen i kostnader og i fremdrift samt rutiner for rapportering.

16.2.4.4 Kommunalt engasjement i private investeringsprosjekter

- Bystyret forutsetter at kommunen ikke engasjerer seg i byggeprosjekter der finansieringsplanene er urealistiske. Prosjekteringskostnader som måtte påløpe for ikke-finansierte prosjekter i privat regi, er kommunen uvedkommende.
- Private investeringsprosjekter hvor det er forutsatt lån fra kommunen og/eller kommunal lånegaranti, og/eller hvor kommunen skal betale renter, avdrag og/eller driftsutgifter, kan ikke settes i gang før finansieringsforutsetningene er oppfylt.
- Kommunalt investeringstilskudd til private investeringsprosjekter utbetales ikke før prosjektet er dokumentert fullfinansiert.

Foretakene tar opp lånet direkte i lånefondet og/eller Husbanken, ikke som videreutlån fra bykassen. For de tilfelle husbankfinansiering ikke oppnås eller blir dyrere enn innlån til lånefondet, gis byrådet fullmakt til å øke innlån til lånefondet tilsvarende reduksjonen i innlån fra Husbanken. Byrådet gis fullmakt til å justere det angjeldende kommunale foretaks lånevedtak tilsvarende.

17. BUDSJETTEKNISKE MERKNADER

I dette kapitlet omhandles budsjettmessige premisser som er lagt til grunn for lønns- og priskompensasjon, pensjonsberegning mv.

17.1 Lønns- og priskompensasjon i 2017-budsjettet

Basert på SSBs anslag for kostnadsutviklingen i kommunene er det benyttet følgende prisindekser for justering av budsjettet til 2017-priser:

Tabell 17.1 Prisindekser for budsjettet 2017. Forventet vekst fra 2016 til 2017

Kontogruppe	Forventet vekst
Kommunale lønnsutgifter	2,7 %
Kommunale driftsutgifter for øvrig	2,1 %
Kommunal deflator	2,6 %
Konsumprisindeks (kpi)	2,2 %
Kommunale brukerbetalinger	2,6 %
Inntekts- og formuesskatt	2,6 %
Statlige rammetilskudd	2,6 %

Korrigerer pga. lavere lønnsvekst enn forutsatt i 2016

Når kommunen foretar lønns- og priskompensasjon fra 2016 til 2017 legges forventet prosentvis vekst for ulike typer inntekter og utgifter, i tabellen over, til grunn.

Imidlertid korrigeres det som gis i lønns- og priskompensasjon for avvik mellom det som var forutsatt av lønnsvekst i inneværende år og hva som ble resultatet av årets lønnsoppgjør. I Budsjettet for 2016 er det forutsatt en lønnsvekst på 2,7 %. Resultatet fra årets lønnsoppgjør var en lønnsvekst på 2,4 % i 2016,

eller 0,3 % lavere enn forutsatt i budsjettet. Dette medfører reduserte lønnsutgifter i 2016 sammenlignet med budsjettforutsetningene. Den lavere lønnsveksten i 2016 gir også besparelser i kommende økonomiplanperiode.

På grunn av resultatet av lønnsoppgjøret i 2016 er prosentsatsen redusert på lønnsomregningen med 0,3 % fra 2,7 % til 2,4 %. Av samme grunn er deflatoren (som består av 65 % lønnsandel) redusert med 0,2 % til 2,4 %.

Tabell 17.2 Følgende korrigererte prosentsatser er derfor benyttet i lønns- og prisomregningen:

Kontogruppe	Korrigeret forventet vekst
Kommunale lønnsutgifter	2,4 %
Kommunale driftsutgifter for øvrig	2,1 %
Kommunal deflator	2,4 %
Konsumprisindeks (kpi)	2,2 %
Kommunale brukerbetalinger	2,6 %
Inntekts- og formuesskatt	2,6 %
Statlige rammetilskudd	2,6 %

Nærmere gjennomgang av lønns- og prisforutsetningene som er innarbeidet i budsjettet

For bydelene benyttes det 85 % lønnsandel i deflator og 15 % forventet utvikling i kommunale drifts-

utgifter. Denne deflatoren benyttes også for Sykehjemsetaten og tilskudd til Den norske kirke og andre trossamfunn.

Deflator (85 % lønnsandel) som innarbeides til Sak 1 er: $2,4 \% \cdot 0,85 + 2,1 \% \cdot 0,15 = 2,36 \%$.

For øvrige virksomheter innarbeides det 2,4 % (2,7 % - 0,3 %) som forventet lønnsvekst og 2,1 % for kommunale driftsutgifter for øvrig (produkt-innsats).

For artsgruppe 13 Kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon, er deflator benyttet. Den er også korrigert som følge av årets lønnsoppgjør til 2,4 % (2,6 % - 0,2 %).

Sosialhjelpen justeres også med korrigert ordinær deflator på 2,4 %.

For artsgruppe 14 Overføringer er det som tidligere brukt kpi (2,2 %).

17.2 Fordeling av pensjonsutgifter til Oslo Pensjonsforsikring (OPF)

Pensjonskostnaden til Oslo Pensjonsforsikring (OPF) vil være 367 mill. høyere i 2017 enn i 2016. 290 mill. av økningen relaterer seg til at Satsen for beregning av pensjon av lønnsgrunnlaget er økt fra 23 % i 2016 til 25,2 % i 2017. I Sak 1 er kommunens virksomheter særskilt kompensert for denne økningen. Resterende del av økningen er virksomhetene kompensert for gjennom den lønns- og pris-kompensasjonen som er innarbeidet til Sak 1.

Midler i virksomhetenes budsjetttrammer til dekning av pensjonskostnader tilsvarende, etter at lønns-kompensasjonen er lagt inn, det nivået OPF har beregnet som samlet kostnadsbelastning for bykasse-virksomhetene for 2017.

Når det betales ut pensjonsgivende lønn til en ansatt vil kostnadsstedet vedkommende tilhører automatisk

bli belastet i regnskapet med et påslag for pensjonskostnad i OPF på 25,2 %. Er arbeidstakeren innmeldt i annen pensjonskasse som f. eks. Statens pensjonskasse, vil den prosentats som gjelder for denne pensjonskassen bli benyttet.

Ordningen som ble innført i 2005 med egenandeler for nye uførepensjonister og førtidspensjonister (AFP) for virksomheter med mer enn 50 ansatte, videreføres. Virksomheter som omfattes av ordningen får en kompensasjon gjennom lavere beregnet pensjonskostnad. Dette vil bli innarbeidet til Tilleggsinnstillingen.

Se også kapittel 3 hvor pensjonskostnader er nærmere omtalt.

17.3 Kompensasjon for befolkningsutvikling

For bydelene, tannhelse og legevakt er det innarbeidet kompensasjon i kommende økonomiplanperiode tilsvarende 80 % av gjennomsnittskostnaden for økt befolkningsvekst.

For grunnskolen er demografikompensasjonen 95 % i 2017 og 100 % fra og med 2018. For de øvrige skolekapitlene er demografikompensasjonen 85 %.

17.4 Merverdiavgift og investeringer

Alle investeringer som faller inn under moms-kompensasjonsordningen budsjetteres inklusiv moms. Det budsjetteres med tilsvarende moms-refusjon i finansieringen av disse investeringene.

Kommunens investeringstilskudd til rehabilitering av kirker er budsjettert eksklusiv moms da det er Kirkelig fellesråd selv som krever inn moms-refusjonen. Alle investeringsavsetninger til kjøp av tomter faller utenom momskompensasjonsordningen.

Alle investeringer som faller inn under den ordinære merverdiavgiftsordningen budsjetteres eksklusiv

moms. Dette gjelder primært for investeringer i regi av Oslo Havn KF, Vann- og avløpsetaten, Renovasjonsetaten og Energigjenvinningsetaten. I budsjettforslaget er det også lagt til grunn at alle investeringer i regi av Kultur- og idrettsbygg Oslo KF faller inn under den ordinære merverdiavgiftsordningen. Det er knyttet usikkerhet til foretakets merverdiavgiftsposisjon, og det pågår et arbeide med å avklare dette.

Det er budsjettert med 1 OPS-prosjekt (Offentlig privat samarbeid) i økonomiplanperioden (sykehjemmet Henrik Sørensens vei i 2017). Denne

investeringen er, i henhold til budsjett- og regnskapsforskriftene, budsjettet med et nettobeløp og fratrasket både mva-refusjon og statstilskudd og skal tas

inn i budsjettet det året prosjektet er forutsatt ferdigstilt og tas i bruk av leietaker.

17.5 Prisforutsetninger som skal legges til grunn for investeringsprosjekter for formålsbygg og lignende bygg

Det skal i økonomiplanperioden legges til grunn en årlig prisjustering på 2,4 % av prosjektkostnaden for investeringsprosjekter for formålsbygg og lignende. Prisjusteringen er i hovedsak basert på Prognose-senteret AS sine analyser av forventede

byggekostnadsutvikling frem til og med 2020. Dette er 0,2 prosentpoeng lavere enn det som ble lagt til grunn i Sak 1 for 2016. Reduksjonen skyldes i hovedsak svakere vekstutsikter for norsk økonomi.

17.6 KOSTRA

KOSTRA-indikatorer gir mulighet til å kunne sammenligne Oslo kommunes resultater med andre (øvrige storbyer/landsgjennomsnitt). I tillegg betyr økt bruk av KOSTRA-indikatorer at man reduserer/-fjerner dobbeltrapportering.

For lettere å kunne sammenligne bydelenes budsjetter/ressursbruk skal bydelsbudsjettene spesifiseres på KOSTRA-funksjoner. Bydelene vedtar sine budsjetter i etterkant av bystyrets budsjettvedtak. Bydelenes budsjett for 2017 fordelt på KOSTRA-funksjoner vil bli innarbeidet i Dok. 3 for 2017.

Hele kommunens budsjett blir fordelt pr. KOSTRA-funksjon i eget vedlegg til Dok. 3 for 2017.

Tallene som var innarbeidet i byrådets årsberetning for 2015 var foreløpige tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). SSB oppdaterer alle tidligere offentliggjorte tall ved hver ny publisering. Dette gjør at det kan være avvik mellom de resultattallene som presenteres i Sak 1 og de tall som tidligere har vært presentert i byrådets årsberetninger og SSBs KOSTRA-publikasjoner.

17.7 Endringer i kapittelinnndelingen

Sektortilhørighet

I byrådets forslag til budsjett for 2017 anvendes følgende forkortelser for å angi hvor det enkelte budsjettkapittel hører til:

B	Bydelene (EST og OVK)
BLK	Byrådslederens kontor
BYS	Bystyrets organer
BYU	Byrådsavdeling for byutvikling
EHS	Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester
FIN	Byrådsavdeling for finans
FIN	Felles inntekter og utgifter
KIF	Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet
MOS	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel
NOE	Byrådsavdeling for næring og eierskap
OVK	Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap

Diverse endringer

Nye budsjettkapitler

545 Idrett (MOS)

771 Klimaetaten (MOS)

Utgåtte/ikke aktive budsjettkapitler

304 Bydelen – avsetninger eldre (EHS)

Tabell 17.3 Budsjettkapitler o.l. som har endret tilhørighet

Kapittel	Fra	Til
290 Oslo musikk- og kulturskole	OVK	KIF
483Områdesatsing Tøyen	EHS	BYU

Tabell 17.4 Budsjettkapitler som har fått nye benevnelser

Gammel betegnelse	Ny betegnelse
308 Bydelene – helse og sosiale tjenester	308 Bydelene – avsetning helse, eldre og sosiale tjenester (EHS)
372 Byomfattende tiltak – avsetninger eldre	372 Byomfattende tiltak – avsetning helse, eldre og sosiale tjenester (EHS)
356 Særskilte integreringstiltak	356 Inkluderingstiltak (NOE)
770 Klima- og energiprogrammet	770 Tilskudd til klima- og energitiltak (MOS)
428 Sosiale boligvirkemidler	428 Bostøtte og boligtilskudd (EHS)
483Områdesatsing Tøyen (EHS)	483Områdeløft Tøyen (BYU)
620 Vann- og avløpsetaten – forvaltning	620 Vann- og avløpsetaten – selvkost (MOS)

18. Beregningsgrunnlag for gebyrer

18.1 Gebyrer for vann og avløp, renovasjon og feiing – selvkostprinsippet

I enkelte særlover står det at bystyret skal fastsette kommunale avgifter og takster. I de senere år har bystyret delegert til byrådet å fastsette takster, herunder å gjennomføre detaljutleggingen av takstene på undertakstgrupper mv. for takster som ikke er fastsatt direkte av bystyret. Slik delegering ble senest vedtatt i bystyresak 37/08 (generelt verbalvedtak).

Gebyrer for vann og avløp, renovasjon og feiing er regulert i egne lover og forskrifter, basert på en forutsetning om at disse skal beregnes etter selvkostprinsippet.

18.2 Nærmere om selvkostberegning vann og avløp, renovasjon og feiing

Generelt

Tabelloppsettet for selvkostberegningene følger KOSTRA-skjema 23, og er i samsvar med det som benyttes i Oslo kommunes KOSTRA-rapportering til Statistisk Sentralbyrå.

Fra og med 2015 er det vedtatt nye retningslinjer for selvkost (H-3/14). Dette medfører enkelte endringer i forhold til tidligere år. Det benyttes en kalkylerente som er 5-årig swaprente tillagt 0,5 % - poeng. Videre er det beregnet en kalkulatorisk rentekostnad for investeringsprosjekter som er i byggefasen. I beregningen for 2017-2020 er det lagt til grunn en kalkulasjonsrente på 1,55 %.

Beregningene er gjort i henhold til statens retningslinjer for selvkost (H-3/14). Etter selvkostmetoden skal det legges til grunn en beregnet kapital-kostnad (kalkulatoriske avskrivninger og kalkulatoriske renter) på all den kapital som anvendes

uavhengig av hvordan den er finansiert (gjeld eller egenkapital). Et eventuelt overskudd eller underskudd etter selvkost avregnes mot de bundne selvkostfondene for henholdsvis vann og avløp, renovasjon og feiing.

Etter de statlige retningslinjene for selvkost skal gebyrinntektene justeres slik at det innenfor en 3 - 5 års periode skal gå i balanse. Selvkostfondene skal således ikke brukes for å finansiere investeringer.

Nye investeringer tas med i gebyrgrunnlaget for selvkost fra og med året etter at anlegget er ferdigstilt.

Det fremgår av retningslinjene for beregning av selvkost at selvkostprinsippet tar hensyn til tidsriktighet – dvs. at brukerne skal kun betale for tjenester de selv har nytte av, og dagens brukere skal ikke subsidiere bruken til andre generasjoner.

18.3 Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer

Økonomiplan 2016– 2019

Tabell 18.1 Beregningsgrunnlag for vann- avløp og avløpsgebyrer

Beløp i tusen kroner

	Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer	2017	2018	2019	2020
A	Direkte driftsutgifter	780 324	785 534	774 124	764 274
B	Henførbare indirekte driftsutgifter	162 940	160 770	162 920	165 370
C	Kalkulatoriske rentekostnader	164 226	185 889	207 701	229 463
D	Kalkulatoriske avskrivninger	392 498	441 502	463 876	480 586
E	Andre inntekter	54 954	54 954	54 954	54 954
F	Gebyrgrunnlag (A+B+C+D-E)	1 445 034	1 518 741	1 553 667	1 584 739
G	Gebyrinntekter	1 414 974	1 450 349	1 522 866	1 578 552
H	Årets finansielle resultat (G-F)	-30 060	-68 392	-30 801	-6 187
I	Avsetning til selvkostfond og dekning av fremført underskudd				
J	Bruk av selvkostfond og fremføring av underskudd	-30 060	-68 392	-30 801	-6 187
K	Kontrollsum (subsidiert) (H-I+J)	0	0	0	0
L	Saldo selvkostfond per 1.1	135 711	107 727	41 005	10 839
M	Alternativkostnad ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av underskudd	2 076	1 670	635	168
N	Saldo selvkostfond per 31.12 (L+M+I-J)	107 727	41 005	10 839	4 820
O	Nøkkeltall:				
P	Årets finansielle dekningsgrad i % (G/F)*100	98	95	98	100
Q	Årets selvkostgrad i % (G/(F+I-J))*100	100	100	100	100

Vedtatt økonomiplan innebærer at satsene for gebyr for vann- og avløp for 2017 endres med 0,0 %, for 2018 med 1,5 %, for 2019 med 4,0 % og for 2020 med 2,5 %. Ut fra denne forutsetningen vil endringen i gebyret eks. mva. på årsbasis, basert på en bolig på 120 kvm, være som følger:

2017:	0 kroner
2018:	62 kroner
2019:	167 kroner
2020:	87 kroner

I driftskostnadene er det medtatt Oslos utgifter til Vestfjordens avløpsselskap (VEAS). I kapitalkostnadene er det medtatt Oslos del av de kalkulerte kapitalkostnadene på VEAS.

Selvkostfond vann og avløp

Tabell 18.2 Selvkostberegningen for vann- og avløp gir følgende utvikling av selvkostfondet

År	IB Selvkostfond vann og avløp	Avsetning til (+) eller bruk av fond (-)	UB Selvkostfond vann og avløp
2017	135 711	-27 984	107 727
2018	107 727	-66 722	41 005
2019	41 005	-30 166	10 839
2020	10 839	-6 019	4 820

Selvkostfondet forventes å ha en positiv beholdning på ca. 135,7 mill. ved inngangen til 2017, og en positiv beholdning på ca. 4,8 mill. ved utgangen av 2020.

18.4 Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyrer

Økonomiplan 2016 - 2019

Tabell 18.3 Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyrer

Beløp i 1000 kroner

Beregningsgrunnlag for renovasjonsgebyrer		2017	2018	2019	2020
A	Direkte driftsutgifter	759 767	775 767	788 767	798 767
B	Henførbare indirekte driftsutgifter	6 723	6 723	6 723	6 723
C	Kalkulatoriske rentekostnader	11 324	12 544	13 191	13 180
D	Kalkulatoriske avskrivninger	35 699	42 741	44 400	46 691
E	Andre inntekter	56 952	60 650	64 348	68 046
F	Gebyrgrunnlag (A+B+C+D-E)	756 561	777 125	788 733	797 315
G	Gebyrinntekter	728 212	742 557	787 111	802 853
H	Årets finansielle resultat (G-F)	-28 349	-34 567	-1 622	5 538
I	Avsetning til selvkostfond og dekning av fremført underskudd	0	0	0	5 538
J	Bruk av selvkostfond og fremføring av underskudd	28 349	34 567	1 622	0
K	Kontrollsum (subsidering) (H-I+J)	0	0	0	0
L	Saldo selvkostfond per 1.1	63 415	36 021	1 817	214
M	Alternativkostnad ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av underskudd	955	363	20	58
N	Saldo selvkostfond per 31.12 (L+M+I-J)	36 021	1 817	214	5 810
O	Nøkkeltall:				
P	Årets finansielle dekningsgrad i % (G/F)*100	96 %	96 %	100 %	101 %
Q	Årets selvkostgrad i % (G/(F+I-J))*100	100 %	100 %	100 %	100 %

Vedtatt økonomiplan innebærer at satsene for gebyr for renovasjon for 2017 endres med 0,0 %, for 2018 med 3,0 %, for 2019 med 6,0 % og for 2020 med 2,0 %. Ut fra denne forutsetningen vil endringen i gebyret eks. mva. på årsbasis, basert på en 140 liters avfallsbeholder, være:

2017: 0 kroner
2018: 98 kroner
2019: 202 kroner
2020: 179 kroner

Selvkostfond - renovasjon

Tabell 18.4 Selvkostberegningen for renovasjon gir følgende utvikling av selvkostfondet

År	IB Selvkostfond renovasjon	Avsetning til (+) eller bruk av fond (-)	UB Selvkostfond renovasjon
2017	63 415	-27 394	36 021
2018	36 021	-34 204	1 817
2019	1 817	-1 602	215
2020	215	5 596	5 811

Selvkostfondet forventes å ha en positiv beholdning på ca. 63,4 mill. ved inngangen til 2017, og en

positiv beholdning på ca. 5,8 mill. ved utgangen av 2020.

18.5 Beregningsgrunnlag for feiegebyr

Økonomiplan 2014-2017

Tabell 18.5 Beregningsgrunnlag for feiegebyr

Beløp i 1 000 kroner

	Beregningsgrunnlag for feiegebyr	2017	2018	2019	2020
A	Direkte driftsutgifter	28 454	29 307	30 187	31 092
B	Henførbare indirekte driftsutgifter	1 100	1 100	1 100	1 100
C	Kalkulatoriske rentekostnader	117	130	143	148
D	Kalkulatoriske avskrivninger	416	467	518	525
E	Andre inntekter	872	872	872	872
F	Gebyrgrunnlag (A+B+C+D-E)	29 215	30 132	31 076	31 993
G	Gebyrinntekter	29 040	29 040	29 040	29 040
H	Årets finansielle resultat (G-F)	-175	-1 092	-2 036	-2 953
I	Avsetning til selvkostfond og dekning av fremført underskudd	0	0	0	
J	Bruk av selvkostfond og fremføring av underskudd	-175	-1 092	-2 036	-2 953
K	Kontrollsum (subsidiert) (H-I+J)	0	0	0	0
L	Saldo selvkostfond per 1.1	11 395	11 439	10 558	8 707
M	Alternativkostnad ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av underskudd	219	211	185	140
N	Saldo selvkostfond per 31.12 (L+M+I-J)	11 439	10 558	8 707	5 894
O	Nøkkeltall:				
P	Årets finansielle dekningsgrad i % (G/F)*100	99 %	96 %	93 %	91 %
Q	Årets selvkostgrad i % (G/(F+I-J))*100	100 %	100 %	100 %	100 %

Satsene for gebyr for feieing for 2017-2020 holdes uendret.

økonomiplanperioden. Feietjenesten er organisert som en selvstendig enhet med eget regnskap under kap. 650 Brann- og redningsetaten.

Ut fra ovenstående forutsetninger vil årsgebyr, basert på en bolig på 120 kvm, være 255,- kroner hvert år i

Selvkostfond - feieing

Selvkostberegningen for feieing gir følgende utvikling av selvkostfondet

Tabell 18.6 Utvikling av selvkostfondet

År	IB Selvkostfond feieing	Avsetning til (+) eller bruk av fond (-)	UB Selvkostfond feieing
2017	11 395	44	11 439
2018	11 439	-881	10 558
2019	10 558	-1 851	8 707
2020	8 707	-2 813	5 894

Selvkostfondet forventes å ha en positiv beholdning på ca. 11,4 mill. ved inngangen til 2017, og en

positiv beholdning på ca. 5,9 mill. ved utgangen av 2020.

19. Innstilling til vedtak

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Skattevedtak

1 Skatt på inntekt og formue for forskuddspliktige skattytere for inntektsåret 2017 skrives ut med:

- a) 7 % på formue
- b) 14,45 % på inntekt

Dersom Stortinget vedtar andre maksimumssatser, brukes disse.

2 Forskrift for eiendomsskatt

For eiendomsskatteåret 2017 gjelder følgende:

§ 1. Eiendomsskatt skrives ut på faste eiendommer i Oslo kommune jf. esktl. § 3 bokstav a.

§ 2. Alminnelig skattesats settes til 2 promille, jf. esktl. § 10 og § 11 første ledd.

§ 3. Skattesatsen for boligdelen i eiendom med selvstendige boenheter settes til 3 promille Jf. esktl. § 12 bokstav a.

§ 4. Eiendomsskattegrunnlaget for boliger fastsettes på grunnlag av skattemessige formuesverdier der slike er tilgjengelige, jf. esktl. § 8 C-1.

Eiendomsskattegrunnlag for øvrige eiendommer fastsettes etter bestemmelsene i esktl. § 8 A og § 8 B.

§ 5. Bystyret fastsetter et bunnfradrag på inntil kr 4 000 000 for alle selvstendige boenheter i faste eiendommer som ikke benyttes i næringsvirksomhet, jf. esktl. § 11 annet ledd.

Som selvstendig boenhet som har krav på bunnfradrag anses:

- 1. Bolig som er godkjent av plan- og bygningsmyndighetene som selvstendig boenhet etter gjeldende regelverk på godkjenningstidspunktet.
- 2. Alle fritidsboliger.

3. Hver enkelt leilighet/boenhet i boligsammenlutninger som boligsameier, boligselskap, borettslag, eierseksjonssameier m.v.

4. Andre boenheter som:

- a. er fysisk adskilt fra øvrig boareal i eksisterende bolig,
- b. er godkjent til varig opphold,
- c. har egen separat inngang fra ytre rom og
- d. har alle hovedfunksjoner (stue, kjøkken, soverom (soveplass), bad og wc) for en bolig.

§ 6. Bystyret vedtar følgende fritak for eiendomsskatt, jf. esktl. § 7:

- i. Nærmere angitte eiendommer eid av stiftelser eller institusjoner som tar sikte på å gagne en kommune, et fylke eller staten, jf. esktl. § 7 bokstav a. Bystyret vil angi de eiendommene fritaket gjelder for i et eget vedtak.
- ii. Bygning av historisk verdi fritas for eiendomsskatt, jf. esktl. § 7 bokstav b. Bystyret vil angi de eiendommer fritaket gjelder for i eget vedtak.

§ 7. Bystyret vedtar egne regler for saksbehandlingen i de sakkyndige takstnemndene og den sakkyndige klagenemnden, jf. vedlegg til Sak 1/2017.

§ 8. Bystyrets kompetanse i alle saker hvor eiendomsskatteoven har lagt kompetansen til formannskapet, delegeres til byrådet.

§ 9. Eiendomsskattekrav forfaller i 2017 til betaling i fire like store terminer, jf. esktl. § 25.

Låne- og garantivedtak

3 Oslo kommune tar opp lån i 2017 i henhold til punktene a, b, c, d og e nedenfor

- a) Bykassens bruk av lån i 2017 fastsettes til 5 595,2 mill.

Lånebeløpet fordeler seg på følgende elementer:

- o Lån i lånefondet med 4 110,2 mill. (budsjettkapittel 910).

- o OPS-prosjekt med 285 mill. (Offentlig privat samarbeid) for sykehjem (budsjettkapittel 910)
- o Lån i Husbanken til videreutlånsordningen med 1 200 mill. (budsjettkapittel 926).

Gjennomsnittlig finansierings-/avdragstid kan være inntil 20 år med jevne årlige avsetninger/

avdrag for låneopptak til investeringer til bykassen.

b) Kommunale foretak får fullmakt til å ta opp lån i Lånefondet for inntil:

- o Undervisningsbygg Oslo KF
2 357,0 mill.
- o Omsorgsbygg Oslo KF
1 234,4 mill.
- o Boligbygg Oslo KF 774,6 mill.
- o Kultur- og idrettsbygg Oslo KF
1 695,9 mill.

c) Innlån til Lånefondet, 11 313,7 mill., jfr. kapittel 15 Felles inntekter og utgifter (budsjettkapittel 080 Lånefondet) til nye låneopptak og til refinansiering av eldre lån.

d) Lån til likviditetsformål inntil 2 000 mill.

e) Der hvor kommunen kan oppnå bedre lånebetingelser i Husbanken enn ved eget innlån til Lånefondet, benyttes Husbanken. Alle låneopptak i Husbanken til kommunale foretak utføres av bykassens sentrale enhet for finansforvaltning.

Tallbudsjett

4 Drifts- og investeringsbudsjett for bykassen i 2017 vedtas slik:

Beløp i 1000 kr			
Kapittel/Sektor	Driftsramme	Økonomisk sosialhjelp	Sum
Bydelene (EST og KOU)			
Driftsbudsjettet:			
001 Bydel Gamle Oslo (1) (B)	1 514 598	171 938	1 686 536
002 Bydel Grünerløkka (2) (B)	1 397 685	149 602	1 547 287
003 Bydel Sagene (3) (B)	1 171 357	92 430	1 263 787
004 Bydel St. Hanshaugen (4) (B)	861 450	72 016	933 466
005 Bydel Frogner (5) (B)	1 292 749	76 078	1 368 827
006 Bydel Ullern (6) (B)	959 793	16 910	976 703
007 Bydel Vestre Aker (7) (B)	1 289 134	29 242	1 318 376
008 Bydel Nordre Aker (8) (B)	1 501 103	35 490	1 536 593
009 Bydel Bjerke (9) (B)	1 043 315	75 977	1 119 292
010 Bydel Grorud (10) (B)	1 017 564	71 978	1 089 542
011 Bydel Stovner (11) (B)	1 111 334	87 140	1 198 474
012 Bydel Alna (12) (B)	1 758 683	112 046	1 870 729
013 Bydel Østensjø (13) (B)	1 703 392	61 715	1 765 107
014 Bydel Nordstrand (14) (B)	1 514 344	38 315	1 552 659
015 Bydel Søndre Nordstrand (15) (B)	1 248 919	107 522	1 356 441
Sum Bydelsfordelt ramme	19 385 420	1 198 399	20 583 819

Beløp i 1000 kr			
Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Driftsbudsjettet:			
<i>Avsetningskapitler:</i>			
305 Bydelene - etablering av nye barnehager (OVK)	160 571	0	160 571
306 Bydelene - diverse barnehagetiltak (OVK)	201 784	-29 000	172 784
308 Bydelene avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)	397 269	-130 043	267 226
Sum avsetninger	759 624	-159 043	600 581
Sum bydelsramme (EHS og OVK) netto			21 184 400
Investeringsbudsjettet:			
308 Bydelene avsetn. eldre, helse og sosiale tj. (EHS)	55 000	-9 000	46 000
Sum bydelsramme (EHS og OVK) netto	55 000	-9 000	46 000

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)			
Driftsbudsjettet:			
313 Sykehjemsetaten (EHS)	4 611 319	-3 660 670	950 649
314 Helseetaten (EHS)	1 004 208	-369 262	634 946
315 Velferdsetaten (EHS)	1 494 952	-709 845	785 107
316 Opplæringskontoret for helse- og oppvekstfag (EHS)	20 889	-18 967	1 922
317 Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning (EHS)	334 583	-13 338	321 245
318 Vederlagsutbetalinger (EHS)	40 000	0	40 000
328 Avsetning husleier sykehjem m.v. (EHS)	14 600	0	14 600
350 Trygdeordninger (EHS)	9 625	0	9 625
360 Barne- og familieetaten - barnevern (EHS)	626 148	-443 500	182 648
362 Kriminalitetsforebygging blant ungdom (EHS)	6 294	0	6 294
372 Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)	32 459	0	32 459
374 Prosjekteringsmidler (EHS)	3 560	0	3 560
384 Bydelenes hjelpemiddeltjeneste (EHS)	30 328	-1 789	28 539
427 Tap på utlån (EHS)	3 500	0	3 500
428 Bostøtte og boligtilskudd (EHS)	474 590	-248 908	225 682
481 Handlingsprogram Oslo sør (EHS)	8 000	0	8 000
Sum Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	8 715 055	-5 466 279	3 248 776
Investeringsbudsjettet:			
313 Sykehjemsetaten (EHS)	315 000	-5 600	309 400
314 Helseetaten (EHS)	87 800	-16 560	71 240
315 Velferdsetaten (EHS)	190	-38	152
360 Barne- og familieetaten - barnevern (EHS)	2 300	-460	1 840
372 Byomf. - avsetn. eldre, helse og sos.tj. (EHS)	12 000	-2 400	9 600
427 Tap på utlån (EHS)	4 000	-2 000	2 000
481 Handlingsprogram Oslo sør (EHS)	4 000	-640	3 360
Sum Eldre, helse og sosiale tjenester - byomf. (EHS)	425 290	-27 698	397 592

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Oppvekst og kunnskap (OVK)			
Driftsbudsjettet:			
200 Utdanningsetaten (OVK)	371 179	-40 279	330 900
203 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (OVK)	184 037	-13 871	170 166
208 Avsetning husleier skoler (OVK)	76 793	0	76 793
210 Grunnskolen (OVK)	8 555 630	-383 938	8 171 692
211 Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) (OVK)	685 408	-441 519	243 889
230 Videregående skoler (OVK)	2 963 472	-181 966	2 781 506
231 Fagopplæring (OVK)	226 883	-87 700	139 183
250 Fagskolen (OVK)	33 712	0	33 712
294 Voksenopplæring (OVK)	701 513	-328 202	373 311
Sum Oppvekst og kunnskap (OVK)	13 798 627	-1 477 475	12 321 152
Investeringsbudsjettet:			
200 Utdanningsetaten (OVK)	303 364	-60 673	242 691
271 Byomfattende barnehageoppgaver (OVK)	14 889	-2 977	11 912
Sum Oppvekst og kunnskap (OVK)	318 253	-63 650	254 603

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Byutvikling (BYU)			
Driftsbudsjettet:			
400 Eiendoms- og byfornyelsesetaten (BYU)	177 450	-172 373	5 077
482 Handlingsprogram Groruddalen (BYU)	55 000	0	55 000
483 Områdeløft Tøyen (BYU)	35 000	0	35 000
520 Byantikvaren (BYU)	34 176	-2 979	31 197
609 Plan- og bygningsetaten (BYU)	428 007	-184 937	243 070
Sum Byutvikling (BYU)	729 633	-360 289	369 344
Investeringsbudsjettet:			
416 Fornebu-utbyggingen (BYU)	26 000	-15 000	11 000
425 Andre utbyggingsformål (BYU)	672 500	-79 500	593 000
609 Plan- og bygningsetaten (BYU)	6 000	-1 000	5 000
Sum Byutvikling (BYU)	704 500	-95 500	609 000

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Miljø og samferdsel, miljø (MOS)			
Driftsbudsjettet:			
542 Bymiljøetaten (MOS)	1 748 017	-883 888	864 129
545 Idrett (MOS)	26 600	0	26 600
643 Renovasjonsetaten - næring (MOS)	67 013	-95 162	-28 149
645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	245 086	-339 465	-94 379
650 Brann- og redningsetaten (MOS)	482 152	-79 312	402 840
711 Kjøp av transporttjenester (MOS)	1 841 512	0	1 841 512
752 Andre utgifter vedr. miljø og samferdsel (MOS)	2 180	0	2 180
761 Sykkelprosjektet (MOS)	38 185	-4 015	34 170
771 Klimaetaten (MOS)	60 312	-5 000	55 312
Sum Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	4 511 057	-1 406 842	3 104 215
Investeringsbudsjettet:			
542 Bymiljøetaten (MOS)	708 908	-303 537	405 371
545 Idrett (MOS)	125 000	-25 000	100 000
643 Renovasjonsetaten - næring (MOS)	34 300	0	34 300
645 Energigjenvinningsetaten - husholdninger (MOS)	40 000	0	40 000
650 Brann- og redningsetaten (MOS)	22 100	-4 420	17 680
761 Sykkelprosjektet (MOS)	181 193	-36 239	144 954
Sum Miljø og samferdsel, miljø (MOS)	1 111 501	-369 196	742 305

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)			
Driftsbudsjettet:			
620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	982 964	-1 512 478	-529 514
640 Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)	766 490	-815 712	-49 222
770 Tilskudd til klima- og energiltak (MOS)	73 336	-5 540	67 796
Sum Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	1 822 790	-2 333 730	-510 940
Investeringsbudsjettet:			
620 Vann- og avløpsetaten - selvkost (MOS)	1 677 100	0	1 677 100
640 Renovasjonsetaten - selvkost (MOS)	165 100	0	165 100
Sum Miljø og samferdsel, selvfinans. miljøetater (MOS)	1 842 200	0	1 842 200

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Næring og eierskap (NOE)			
Driftsbudsjettet:			
354 Enhet for mangfold og integrering (NOE)	17 998	-4 913	13 085
356 Inkluderings tiltak (NOE)	9 630	0	9 630
455 Næringsutvikling (NOE)	53 147	-5 013	48 134
459 Næringssetaten (NOE)	54 676	-25 575	29 101
Sum Næring og eierskap (NOE)	135 451	-35 501	99 950
Investeringsbudsjettet:			
172 Boligbygg Oslo KF - overføring (NOE)	384 000	0	384 000
175 Omsorgsbygg Oslo KF - overføring (NOE)	117 400	0	117 400
185 Forskjellige utbedringstiltak (NOE)	15 000	-2 400	12 600
Sum Næring og eierskap (NOE)	516 400	-2 400	514 000

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Kultur, idrett og frivillighet (KIF)			
Driftsbudsjettet:			
290 Oslo musikk- og kulturskole (KIF)	92 480	-26 083	66 397
500 Kulturtilskudd m.m. (KIF)	254 167	-9 234	244 933
501 Kultureiendommer (KIF)	45 982	-28 470	17 512
502 Kulturetaten (KIF)	401 933	-80 088	321 845
504 Munch-museet (KIF)	108 808	-18 378	90 430
548 Avsetning husleier idrettsprosjekter (KIF)	5 900	0	5 900
581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	213 309	0	213 309
590 Gravferdsetaten (KIF)	143 620	-70 136	73 484
Sum Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	1 266 199	-232 389	1 033 810
Investeringsbudsjettet:			
501 Kultureiendommer (KIF)	15 700	-3 140	12 560
502 Kulturetaten (KIF)	46 500	-300	46 200
581 Den norske kirke og andre trossamfunn (KIF)	20 000	0	20 000
590 Gravferdsetaten (KIF)	18 500	-3 700	14 800
Sum Kultur, idrett og frivillighet (KIF)	100 700	-7 140	93 560

Beløp i 1000 kr

Kapittel/Sektor	Utgift	Inntekt	Netto
Byrådslederens kontor (BLK)			
Driftsbudsjettet:			
120 Byråd/byrådsavdelingene (BLK)	355 416	-9 820	345 596
126 Div.avsetn.og tidsb. tiltak under byrådsavd. (BLK)	81 412	-3 916	77 496
140 Kommuneadvokaten (BLK)	47 400	-9 266	38 134
150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	92 838	-23 682	69 156
184 Beredskapsetaten (BLK)	15 252	0	15 252
191 Tilfeldige utg. etter byrådsbestemmelse (BLK)	1 500	0	1 500
Sum Byrådslederens kontor (BLK)	593 818	-46 684	547 134
Investeringsbudsjettet:			
150 Rådhusets forvaltningstjeneste (BLK)	3 500	-700	2 800
Sum Byrådslederens kontor (BLK)	3 500	-700	2 800

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kapittel/Sektor		Utgift	Inntekt	Netto
Finans (FIN)				
Driftsbudsjettet:				
122	Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	64 953	-1 383	63 570
125	Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)	553 917	-426 187	127 730
130	Kemnerkontoret (FIN)	313 303	-86 258	227 045
Sum	Finans (FIN)	932 173	-513 828	418 345
Investeringsbudsjettet:				
122	Div. virksomheter og prosj. under FIN (FIN)	208 750	-23 000	185 750
125	Utviklings- og kompetanseetaten (FIN)	23 800	-4 760	19 040
Sum	Finans (FIN)	232 550	-27 760	204 790

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kapittel/Sektor		Utgift	Inntekt	Netto
Bystyrets organer (BYS)				
Driftsbudsjettet:				
100	Bystyret m.v. (BYS)	118 122	-3 402	114 720
101	Ordførerens kontor (BYS)	10 858	-401	10 457
102	Tilfeldige utg. etter bystyrets bestemmelse (BYS)	1 951	0	1 951
109	Kontrollutvalget (BYS)	4 111	-41	4 070
110	Kommunerevisjonen (BYS)	63 403	-17 597	45 806
111	Helse-, sosial- og eldreombudet (BYS)	24 299	-9 868	14 431
112	Storingsvalg og kommunevalg (BYS)	64 698	-5 960	58 738
Sum	Bystyrets organer (BYS)	287 442	-37 269	250 173

		<i>Beløp i 1000 kr</i>		
Kapittel/Sektor		Utgift	Inntekt	Netto
Felles inntekter og utgifter (FIN)				
Driftsbudsjettet:				
124	Forsikringer (FIN)	201 564	-184 158	17 406
192	Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter (FIN)	477 290	-4 000	473 290
426	Tap på lånegarantier (FIN)	9 000	0	9 000
800	Skatt på inntekt og formue (FIN)	0	-29 050 000	-29 050 000
810	Eiendomsskatt (FIN)	0	-450 000	-450 000
840	Rammetilskudd fra staten (FIN)	0	-11 273 500	-11 273 500
845	Øvrige generelle statstilskudd (FIN)	1 530	-69 542	-68 012
850	Generelt statstilsk. vedr. flyktninger m.v. (FIN)	0	-720 000	-720 000
898	Overføringer fra KF m.v. (FIN)	454	-2 026 198	-2 025 744
900	Renter (FIN)	479 785	-383 885	95 900
901	Utbytte fra aksjeselskaper (NOE)	0	-950 000	-950 000
910	Lån (FIN)	1 335 321	0	1 335 321
927	Betjening av videreutlån (EHS)	185 000	-153 000	32 000
940	Disposisjonsfond (FIN)	559 807	-213 223	346 584
950	Bundne driftsfond (FIN)	160 927	-81 796	79 131
980	Overføring mellom drift og investering (FIN)	82 265	0	82 265
Sum	Felles inntekter og utgifter (FIN)	3 492 943	-45 559 302	-42 066 359
Investeringsbudsjettet:				
192	Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter (FIN)	20 000	-4 000	16 000
910	Lån (FIN)	0	-4 395 245	-4 395 245
920	Utlån egne midler (FIN)	286 000	-171 400	114 600
926	Videreutlån (EHS)	1 206 000	-1 200 000	6 000
927	Betjening av videreutlån (EHS)	791 000	-725 000	66 000
940	Disposisjonsfond (FIN)	0	-258 000	-258 000
950	Bundne driftsfond (FIN)	0	-174 320	-174 320
959	Bundne investeringsfond (FIN)	380	0	380
980	Overføring mellom drift og investering (FIN)	0	-82 265	-82 265
Sum	Felles inntekter og utgifter (FIN)	2 303 380	-7 010 230	-4 706 850

5 Krav til netto driftsresultat samt investeringsbudsjett med finansiering for 2017 for kommunale foretak vedtas slik:

5.1 Kapittel 053 Undervisningsbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Undervisningsbygg Oslo KF settes til 100 mill. i 2017.

Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

<i>Beløp i 1000 kr</i>	
Prosjektnr	Forslag 2017
053 Undervisningsbygg Oslo KF (NOE)	
106500 Generell rehabilitering	150 000
106520 Kapasitetsutvidelse/rehab/nybygg mv.	746 000
109500 Investering avsetn - ikke fordelt	1 500 000
116503 UBF - Kapasitetsbevarende tiltak	600 000
Sum investeringsutgifter	2 996 000
Lån i Lånefondet	-2 357 000
Overføring fra driftsbudsjettet	-100 000
Refundert investeringsmva	-539 000
Sum finansiering	-2 996 000

Prosjektnr. 106520 fordeles på følgende skoler:

<i>Tall i tusen</i>				
	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme	Bevilget t.o.m 2016	Budsjett 2017
Ris	2-16	495 000	462 500	32 500
Fernanda Nissen	2-16	511 000	465 000	46 000
Munkerud skole og barnehage	3-16	467 000	436 000	31 000
Tokerud	3-16	376 000	330 000	46 000
Groruddalen fase 1	3-16	15 700	2 000	13 700
Brannfjell	3-16	10 000	7 300	2 700
Haugenstua	4-16	476 000	444 000	32 000
Berg vgs (fase 2)	4-17	180 400	159 300	21 100
Vollebekk skole	2-17	440 900	292 700	138 900
Brynseng skole	3-17	568 700	466 600	64 900
Haugen	3-17	315 000	215 400	99 600
Holmen skole	3-18	522 800	219 000	112 800
Manglerud	3-18	333 700	233 600	46 800
Uranienborg skole	3-19	526 000	102 300	58 000
		5 238 200	3 835 700	746 000

5.2 Kapittel 055 Boligbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Boligbygg Oslo KF settet til 0 mill. i 2017.
Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

Beløp i 1000 kr

Prosjektnr	Forslag 2017
055 Boligbygg Oslo KF (NOE)	
106600 Rehabiliterings-/utviklingsprosjekter	210 000
106610 Kjøp av boligeiendom	60 000
109610 Presteboliger - kjøp/rehabilitering	5 000
111600 Ufordelt Omsorg+	192 000
113605 Ufordelt avsetn. boliger til vanskeligstilte	546 100
114601 Brannsikring kommunale boliger	10 000
115600 Kap/rehab/nybygg Omsorg+	378 600
116600 Rehab/nybygg boliger for vanskeligstilte	214 900
Sum investeringsutgifter	1 616 600
Lån i Lånefondet	-774 600
Salg av eiendom	-66 000
Tilskudd fra staten	-172 000
Tilskudd fra bykassen	-384 000
Refundert investeringsmva	-220 000
Sum finansiering	-1 616 600

Prosjektnr. 115600 fordeles på følgende Omsorg+ prosjekter:

Tall i tusen

	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme	Bevilget tom. 2016	Budsjett 2017
Utmarksveien	3-17	334 000	154 000	180 000
Trondheimsveien	4-17	409 600	211 000	198 600
			365 000	378 600

Prosjektnr. 116600 fordeles på følgende boliger:

Tall i tusen

	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme	Bevilget tom. 2016	Budsjett 2017
Stovner senter	4-16	6 900	3 000	3 900
Vækerødveien 41	1-17	79 600	39 000	40 600
Røahagan	1-17	61 700	20 000	41 700
Ljabruveien 157-159 1)	3-18	55 800	10 900	44 900
Fredensborgveien 1B 1)	2-17	13 900	4 000	9 900
Haugerud senter 15 1)	3-17	33 500	2 900	30 600
Dr. Dedichensvei 26 C 1)	1-18	45 400	2 100	43 300
			81 900	214 900

5.3 Kapittel 059 Omsorgsbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Omsorgsbygg Oslo KF settes til 0 mill. i 2017.

Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

Beløp i 1000 kr

Prosjektnr	Forslag 2017
059 Omsorgsbygg Oslo KF (NOE)	
106720 Kap.utvidelse/nybygg - barnehager	182 800
106730 Reetablering og rehabilitering - bhg	377 000
109700 Generell rehabilitering - sykehjem	70 000
111710 Ufordelt sykehjem	520 000
111711 Ufordelt Omsorg+ Ufordelt - vanskeligstilte/nedsatt	30 000
113713 funksjonsevne	20 000
114705 Kap.utvidelse/rehab/nybygg - sykehjem	226 100
114718 Rehab/nybygg - boliger til vanskeligstilte	3 200
114725 Investeringer barnehager - ikke fordelt	312 000
115705 Energieffektiviseringstiltak - sykehjem	55 000
117700 Ufordelt avsetning lokale omsorgsboliger	200 000
114771 Legevakten - Storgt 40 - rehabilitering	33 000
Sum investeringsutgifter	2 029 100
Lån i Lånefondet	-1 234 400
Tilskudd fra staten	-307 000
Tilskudd fra andre	-5 300
Tilskudd fra bykassen	-117 400
Refundert investeringsmva	-365 000
Sum finansiering	-2 029 100

Prosjektnr. 106720 fordeles på følgende barnehager:

Tall i tusen

	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme	Bevilget tom. 2016	Budsjett 2017
Kilden barnehage	1-18	134 100	5 200	128 900
Barcode (kjøp)	1-17	53 900		53 900
			5 200	182 800

Prosjektnr. 114705 fordeles på følgende sykehjem:

Tall i tusen

	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme	Bevilget tom. 2016	Budsjett 2017
Hovseterhjemmet	3-17	592 100	366 000	226 100
			366 000	226 100

Prosjektnr. 114718 fordeles på følgende boliger:

Tall i tusen

	Ferdig- stillelse	Kostnads- ramme	Bevilget tom. 2016	Budsjett 2017
Skogvollvn 35	4-16	36 500	33 300	3 200
			33 300	3 200

5.4 Kapittel 060 Oslo Havn KF

Krav til netto driftsresultat for Oslo Havn KF settet til 68,8mill. i 2017. Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

		<i>Beløp i 1000 kr</i>
Prosjektnr		Forslag 2017
060	Oslo Havn KF (NOE)	
115910	Mål 1 Mer transport på sjø	0
115920	Mål 2 Effektiv og veldreven havn	44 500
115930	Mål 3 50 % Mer gods (fra 2013 til 2030)	25 500
115950	Mål 5 Miljøvennlig Havn og Sjøtransport	1 000
115960	Mål 6 Bidrag til Oslo som attraktiv by	36 500
Sum investeringsutgifter		107 500
Avsetning til havnefondet		1 300
Sum finansieringsbehov		108 800
Overføring fra driftsbudsjettet		-68 800
Utbytte fra HAV Eiendom AS		-40 000
Sum finansiering		-108 800

5.5 Kapittel 062 Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

Krav til netto driftsresultat for Kultur- og idrettsbygg Oslo KF settet til 0 mill. i 2017. Investeringsrammen med finansiering fastsettes slik:

		<i>Beløp i 1000 kr</i>
Prosjektnr		Forslag 2017
062	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF (NOE)	
115810	Rehabilitering idrettsanlegg	50 000
115870	Nytt hovedbibliotek	634 699
115871	Nytt Munch-museum	665 207
116810	Idrettsanlegg - rehab/nybygg	330 000
116820	Idrettsanlegg - ufordelt avsetning	113 600
116830	Biler og maskiner	2 400
Sum investeringsutgifter		1 795 906
Lån i Lånefondet		-1 695 906
Tilskudd fra staten		-100 000
Sum finansiering		-1 795 906

Prosjektnr. 116810 fordeles på følgende idrettsanlegg:

<i>Tall i tusen eks mva.</i>				
Prosjekt	Ferdig- stilling	Kostnads- ramme	Bevilget tom. 2016	Budsjett 2017
Lambertseter flerbrukshall	1-18	105 000	25 000	80 000
Nye Jordal Amfi	2018	553 000	20 000	250 000
SUM			45 000	330 000

6 Lånefondets budsjett for 2017 vedtas slik:

Lånefondet		<i>Beløp i mill.</i>
Artsgruppe		Budsjett 2017
100-509	Renteutgifter eksterne lån mv.	1 328,1
	sum utgifter	1 328,1
510-519	Avdrag på eksterne lån	3 000,0
520-529	Interne utlån	10 172,2
	sum utbetalinger	13 172,2
Sum bruk av midler		14 500,2
780-909	Refunderte renter og låne-/adm.kostn.	-1 328,1
	sum inntekter	-1 328,1
910-919	Nye låneopptak	-11 313,7
920-929	Interne avdrag på lån	-1 858,5
	sum innbetalinger	-13 172,2
Sum anskaffelse av midler		-14 500,2

7 Forslag til økonomiplan 2017-2020 vedtas

Byrådet gis fullmakt til å oppdatere samtlige oversikter til økonomiplan 2017-2020 i tråd med bystyrets budsjettvedtak for 2017

8 Byrådet gis fullmakt til å oppdatere samtlige tabeller om måltall og oversikter over drifts- og investeringsprosjekter i tråd med bystyrets budsjettvedtak for 2017.

Verbalvedtak

9 Følgende verbalvedtak vedtas

9.1 Bydelene

9.1.1 Mottak av flyktninger

Oslo kommune tar imot 1 000 flyktninger i 2017.

9.2 Miljø og samferdsel

9.2.1 Klima- og energifondet

Det kan i 2017 gis tilsagn om tilskudd innenfor en ramme på 60 mill. over ordningen Tilskudd til klima- og energitiltak.

9.3 Følgende tidligere vedtak foreslås opphevet:

9.3.1 F4/2016 Lærlinger

I tildelingen av kommunalt tilskudd til lærlinger i aktivitør-, helsearbeider- og barne- og ungdomsarbeiderfagene skal Oslo-elever med opplæringsrett prioriteres. Dersom det er ledige midler skal det innvilges kommunalt tilskudd til lærebedrifter som tar inn Oslo-lærlinger uten opplæringsrett og deretter bedrifter som tar inn utenbys lærlinger.

Byrådet foreslår å omprioritere midler fra det kommunale lærlingstilskuddet til styrking av grunnskolen og yrkesfagene. Som en konsekvens av at det ikke vil være midler til tilskudd for utenbys lærlinger og lærlinger uten rett, foreslår byrådet at vedtaket oppheves.

9.3.2 S18/2011 Åpning av elver og bekker

Byrådet bes benytte midler fra vann og avløpsfondet til åpning av elver og bekker, der dette er mulig.

Åpning av de bekker og vassdrag som har vært lagt i rør, og som er tilknyttet det kommunale avløpsnettet er et pågående arbeid, og bekostes over selvkostkapitlet til Vann- og avløpsetaten. Byrådet anbefaler på denne bakgrunn at verbalvedtaket utgår. Byrådet har også i notat 25/2015 av 22.01.2015 til samferdsels- og miljøkomiteen anbefalt at vedtaket oppheves.

9.3.3 S21/2010 Rehabilitering av idrettsanlegg

Byrådet bes i bruken av rehabiliteringsmidler til idrettsanlegg ha særlig fokus på prosjekter som bedrer tilgjengeligheten og sikrer universell utforming.

Alle rehabiliterings- og nybyggprosjekter for idrettsanlegg planlegges etter standarden TEK 10, og krav til tilgjengelighet og universell utforming blir dermed ivarettatt. Denne nasjonale standarden er fastsatt etter verbalvedtaket, og fører til at S21/2010 kun har en dublerende effekt i årsrapportene. Verbalvedtaket anses nå som unødvendig, og foreslås opphevet.

9.4. Følgende tidligere vedtatte generelle verbalvedtak foreslås endret:

9.4.1 F7/2007 Fullmakt investeringsprosjekter vedrørende Groruddalssatsingen

Byrådet gis fullmakt til å vedta/justere kostnadsramme(-r) og investeringsplan(-er) for investeringsprosjekter finansiert helt eller delvis med midler fra «Groruddalssatsingen». Justeringene må være fullfinansiert i årsbudsjettet, og de kommer i tillegg til byrådets fullmakt til budsjettjusteringer som fremgår av Økonomireglementets pkt. 2.2.

oppheves og erstattes med:

9.4.1 Fullmakt investeringsprosjekter områderettede satsinger, så som Groruddalssatsingen, Tøyensatsingen, m.fl.

Byrådet gis fullmakt til å vedta/justere kostnadsramme(-r) og investeringsplan(-er) for investeringsprosjekter finansiert helt eller delvis med midler fra områderettede satsinger. Justeringene må være fullfinansiert i årsbudsjettet, og de kommer i tillegg til byrådets fullmakt til budsjettjusteringer som fremgår av Økonomireglementets pkt. 2.2.

Takster, avgifter og ulike typer betalings- og utbetalingssatser

10 Takster, avgifter og ulike typer betalings- og utbetalingssatser for 2017 fastsettes slik:

10.1 Månedlig oppholdsbetaling i barnehage

Månedlig oppholdsbetaling i barnehage 01.01. – 31.12.2017

Beløp i kroner

1. barn	2 820
2. barn (70 %)	2 024
3. barn (50 %)	1 493

Kost i barnehage tilsvarer kr 165 pr. barn per måned, og er inkludert i satsene.

Foresatte med årlig inntekt under kr 486 750 skal etter søknad betale en månedlig sats som på årsbasis tilsvarer 6 % av årlig inntekt. Kostpenger kommer i tillegg. Søskenmoderasjon gjelder også for denne gruppen.

Satsene gjelder fulltidsplass i kommunale barnehager, dvs. oppholdstid 41 timer pr. uke eller mer. Bydelsutvalgene fastsetter betalingssatser for barn med oppholdstid inntil 41 timer.

Det gis fritak for foreldrebetaling for 20 timer pr. uke (gratis kjernetid) til alle tre-, fire- og femåringer i husholdninger med en samlet personinntekt, etter skatteloven kapittel 12, og skattepliktig kapitalinntekt under kr. 417 000. Tilsvarende gjelder for barn med utsatt skolestart. For fire- og femåringer i bydelene Alna, Stovner, Bjerke og Grorud settes inntekts-

For foresatte med årlig inntekt lik med eller over 486 750 kr gjelder følgende satser:

grensen for Gratis kjernetid til kr 603 000 (6,5 ganger folketrygdens grunnbeløp). For Bydel Søndre Nordstrand gjelder tilsvarende fra høsten 2017.

Oppholdsbetalingen for fulltidsplass i bydeler med gratis kjernetid utover nasjonal ordning reduseres med betaling tilsvarende 20 timer. Byrådet kan fastsette innretningen av tilbud om gratis kjernetid i barnehage, i henhold til gjeldende føringer for tildeling av statlige midler.

Inntektsgrense for inntektsgradert oppholdsbetaling og gratis kjernetid for 4- og 5-åringer vil bli fastsatt av stortinget i forbindelse med behandling av statsbudsjettet for 2017. Oppholdsbetaling i Oslo kommune må justeres i henhold til stortingets vedtak.

10.2 Oppholdsbetaling i aktivitetsskolen

Månedlig oppholdsbetaling i Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen) 01.01. – 31.12.2017

Beløp i kroner

	Inntekt under kr 202 662 (2,25 G)*	Inntekt fra kr 202 663 (2,25G)* til kr 360 288 (4G)	Inntekt over kr 360 288 (4G)
Helårsplass	624	1 146	2 922
Halvdagsplass	401	737	1 975
Heldagsplass for barn med tilbud om gratis kjernetid	223	409	947

*Inntektsgrensene justeres i samsvar med endring i Folketrygdens grunnbeløp (G) fra 01.05.2017.

Det kreves ikke oppholdsbetaling i aktivitetsskolen for barn med særskilte behov fra 5.-7. trinn.

10.3 Tilbud til barn med særskilte behov fra 8.– 10. trinn og på videregående skole

Det kreves ikke oppholdsbetaling for tilbud før og etter skoletid til barn med særskilte behov fra 8.-10. trinn og på videregående skole.

10.4 Egenbetaling for elevplasser ved Oslo musikk- og kulturskole

Egenbetaling for ordinære elevplasser i Oslo- musikk og kulturskole økes med 2,6 % til kr 3 799 pr. elev pr. år fra 01.01.2017. Byrådet gis fullmakt til å fast-

sette avgifter utenom ordinære elevplasser innen rammen av vedtatt budsjett.

10.5 Timepris ved salg av fysioterapitjenester.

Pris for kjøp og salg av fysioterapitjenester mellom bydelene justeres i samsvar med kommunal deflator, 2,4 % og settes i 2017 til kr 403 for 60 minutters behandling og kr 304 for 45 minutters behandling.

10.6 Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp til livsopphold

Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp til livsopphold pr. mnd. justeres med 2,4 % (deflator), og fastsettes slik for 2017:

Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp

Beløp i kroner

Veiledende normer for økonomisk sosialhjelp	
Enslige aleneboende	6 747
Ektepar/samboere	10 592
Enslige forsørgere	7 684
Barnetillegg 0-10 år	1 519
Barnetillegg 11-18 år	2 015
Unge hjemmeboende 18-23 år	2 015

10.7 Bydelsbetaling for opphold på rusinstitusjoner under Velferdsetaten

a) Bydelsbetaling for opphold på samtlige rusinstitusjoner under Velferdsetaten prisjusteres med 2,4 % og utgjør i 2017 kr 311 pr. døgn pr. beboer.

b) Velferdsetaten gis i samarbeid med aktuell bydel fullmakt til å fastsette en høyere bydelsbetaling for beboere med særlige utfordringer.

c) Velferdsetaten gis anledning til å doble bydelsbetaling for beboere som blir boende i institusjon når det i samarbeid med den enkelte beboer og bydelen, er vurdert at vedkommende kan bo i egen bolig med boppfølging.

10.8 Bydelsbetaling for øvrige institusjoner og botilbud under Velferdsetaten

Bydelsbetalingen justeres i samsvar med kommunal deflator på 2,4 %.

10.9 Egenbetaling ved rusinstitusjoner

Byrådet gis fullmakt til å fastsette egenbetaling for klienter ved private og kommunale rusinstitusjoner under Velferdsetaten.

10.10 Pris pr. vektet sykehjemsplass 2017

Prisen pr vektet sykehjemsplass i 2017 fastsettes til kr 835 093.

10.11 Salgspris for tjenester ved Villa Enerhaugen

Salgspris for tjenester ved Villa Enerhaugen skal være kostnadsdekkende og fastsatt i samsvar med vedtatte effektiviseringskrav og inntektsforutsetninger. Når avtaler om kjøp av tjenester inngås skal det være dialog med kjøperbydel om tjenesteinnhold. Justering av pris på avtaler om salg av tjenester til bydelene skal holdes innenfor kommunens deflator. Ved aktivitetsendringer i tjenestekjøpene skal avtalene reforhandles i dialog med kjøperbydelene.

10.12 Salgspris for spesialplasser ved Kingosgate bo- og rehabiliteringssenter

Salgspris for spesialplasser ved Kingosgate bo- og rehabiliteringssenter skal være kostnadsdekkende og fastsatt i samsvar med vedtatte effektiviseringskrav og inntektsforutsetninger. Når avtaler om kjøp av tjenester inngås skal det være dialog med kjøperbydel om tjenesteinnhold. Justering av pris på avtaler om salg av tjenester til bydelene skal holdes innenfor kommunens deflator. Ved aktivitetsendringer i tjenestekjøpene skal avtalene reforhandles i dialog med kjøperbydelene.

10.13 Kostøre i sykehjem

Kostøret i sykehjem fastsettes til kr 100 pr. dag.

10.14 Egenbetaling for trygghetsalarm

Egenbetaling for trygghetsalarm

Husstanden samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag - i henhold til forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester	Månedssats i kroner
Fra kr 277 728 (over 3G)	241

Ekstrakostnad for utrykninger utenfor brukers hjem samt brukerstøtte betales av brukeren uavhengig av brukers husholdsinntekt.

Bydelene gis fullmakt til å avgjøre om de vil innkreve egenandeler på trygghetsalarmer.

10.15 Behovsprøving ved vedtak om utvidede trygghetspakker

Personer over 75 år skal ha rett på å få trygghetsalarm til innendørs bruk når de selv ønsker dette, d.v.s. uten at bydelen gjør en behovsvurdering. Søknader om tildeling av alarmer og utstyr utover digital trygghetsalarm til innebruk skal behovsprøves før vedtak om slike utvidede trygghetspakker fattes. Dette skal gjelde for alle aldersgrupper.

10.16 Egenandel på anskaffelse av utstyr når brukerens husholdsinntekt er over 2G

Innkjøp av trygghetsalarmer for innendørs bruk finansieres 100 % av Oslo kommune. For bærbare digitale trygghetsalarmer til utendørs bruk og tilleggsutstyr utover dette betales 50 % av innkjøpspris

Egenbetaling for renhold, matlaging m.m.

som egenandel av brukeren som får vedtak om dette utstyret når brukerens husholdsinntekt er over 2 G. Brukere med husholdsinntekt under 2G fritas for egenandel.

10.17 Egenandel på innstallasjon av utstyr når brukerens husholdsinntekt er over 2G

Engangskostnaden for installasjon av alle typer trygghetsalarmer og tilleggsutstyr skal betales av brukeren når brukerens husholdsinntekt er over 2 G. Brukere med husholdsinntekt under 2G fritas for egenandel. Bydelene gis anledning til å fritta personer som allerede har analog trygghetsalarm for ny innstallasjonskostnad knyttet til digital alarm.

10.18 Egenbetaling for renhold, matlaging m.m.

Maksimal egenandel per måned for hjemmetjenester i husholdninger med inntekt under 2G vedtas hvert år i statsbudsjettet. Dette medfører at verbalvedtak om utgiftstak for husstander med inntekt under 2G vil bli justert i Tilleggsinnstillingen. Egenandel foreslås for Sak 1/2017:

Husstandens samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag - i henhold til forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester 1)	Timesats i kroner	Utgiftstak i kroner pr. mnd./pr år (timer)
Under kr 185 152 (under 2G) 2)	32	kr 190 pr. mnd. (6 timer)
Fra kr 185 152 (2-3 G)	72	kr 7 200 pr. år (100 timer)
Fra kr 277 728 (3-4G)	186	kr 18 600 pr. år (100 timer)
Fra kr 370 304 (over 4 G)	308	kr 30 800 pr. år (100 timer)

1) Alminnelig inntekt 2015 tillagt ev. utenlandsk pensjon og hjelpestønad til hjelp i huset, og fratrukket evt. omsorgslønnsbidrag i alminnelig inntekt. Inntekten gjelder for husstanden, dvs. hjelpemottaker og ektefelle/partner/samboer, evt. også foreldres inntekt dersom hjelpemottaker er under 18 år.

2) Dersom husstandens samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag er under 2 G, skal samlet vederlag for tjenester ikke overstige et utgiftstak på kr 190 pr. måned i 2017, jfr. forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester § 10. Utgiftstaket reguleres hvert år i statsbudsjettet som legges frem i oktober og vedtas i desember. Revidert sats for inntekter under 2 G legges derfor frem i tilleggsinnstillingen for budsjett 2017.

TT – tjenesten

Egenandelene prisjusteres med 3,8 %. Månedssatsen settes lik et bestemt antall turer for å unngå administrativt merarbeid. Gjennom de siste årene er denne satt til 10 turer for voksne og 20 turer for barn 16-18 år. Følgende foreslås for Sak 1 2017:

10.19 Tilrettelagt transport: Egenandel for TT-reiser i Oslo

Egenandel for TT-reiser innenfor Oslos grenser settes til kr 54 for voksne og kr 27 for barn under 18 år.

10.20 Tilrettelagt transport: Egenandelstak for faste reiser til aktivitetsskole, dagtilbud som alternativ til arbeid, arbeid og høyere utdanning

Det settes et egenandelstak på kr 540 per måned for faste TT-reiser til aktivitetsskole, dagtilbud som

alternativ til arbeid, arbeid og høyere utdanning. Egenandelstaket gjelder både i Oslo og Akershus.

10.21 Egenandel for reisende til skolefritidsordning annet sted enn lokalisert til grunnskolen

Egenandelen for transporttjenester for reiser til skolefritidsordning på annet sted enn lokalisert til grunnskolen settes til kr 540 pr. måned for reiser i Oslo.

910.22 Transporttjenesten for forflytningshemmede mellom 6 og 67 år – fritidsreiser

For brukere av transporttjenesten for forflytningshemmede mellom 6 og 67 år settes kvoten til 150 reiser pr. år. For brukere som for første gang søker etter 1. juli, settes kvoten til 75 fritidsreiser første året. Det gis anledning til å søke om et begrenset antall tilleggsreiser.

10.23 Transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som ikke er blinde eller svaksynte – fritidsreiser

For brukere av transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som ikke er blinde eller svaksynte, settes kvoten for fritidsreiser til 70 reiser pr. år. For brukere som for første gang søker etter 1. juli settes kvoten til 35 reiser. Det gis anledning til å søke om et begrenset antall tilleggsreiser.

10.24 Transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som er blinde eller svaksynte eller spesialbilbrukere – fritidsreiser

For primærbrukere av transporttjenesten for forflytningshemmede over 67 år som er blinde eller svaksynte eller spesialbilbrukere gis en kvote på 150 fritidsreiser pr. år. For primærbrukere som for første gang søker etter 1. juli, settes kvoten til 75 fritidsreiser første året. Det gis anledning til å søke om et begrenset antall tilleggsreiser.

10.25 Tilrettelagt transport: Egenandel for turer til Akershuskommunene Oppegård, Lørenskog, Nittedal og Bærum

I forskrift om tilrettelagt transport med forflytningsvansker, Oslo kommune, § 9, er følgende gjort gjeldende: Dersom sterke helse- eller sosialmessige grunner tilsier det, og det foreligger et særskilt reisebehov, kan TT-brukere unntaksvis innvilges rett til å benytte et bestemt antall fritidsreiser etter avtalt formål i kommunene Bærum, Lørenskog, Nittedal og Oppegård. Egenandel for fritidsreise til Akershuskommunene Oppegård, Lørenskog, Nittedal og Bærum settes til kr 108 for voksne og kr 54 for barn under 18 år.

10.26 Tilrettelagt transport: Faste reiser i Akershus
Egenandel for faste TT-reiser i Akershus settes til

kr 54 for voksne og kr 27 for barn under 18 år.

10.27 Tilrettelagt transport: Fritidsreiser til Oslo lufthavn Gardermoen ved egne flyreiser

I forskrift om tilrettelagt transport med forflytningsvansker, Oslo kommune, § 9, er følgende gjort gjeldende: TT-brukere kan benytte fritidsreiser til Oslo lufthavn Gardermoen ved egen flyreise. Egenandelen for TT-reiser til Oslo lufthavn Gardermoen settes til kr 208 for voksne og kr 104 for barn under 18 år.

10.28 Gebyr og avgift for vann og avløp

Satsene for gebyr og avgift for vann og avløp holdes uendret.

10.29 Husholdningsrenovasjon

Satsene for renovasjonsgebyr holdes uendret.

10.30 Feiegebyr

Satsene for feiegebyr holdes uendret.

10.31 Parkeringsavgift

Parkeringsavgiften økes med 2,1 %. I henhold til Forskrift om vilkårsparkering for allmennheten og håndheving av private parkeringsreguleringer (parkeringsforskriften) § 34 innføres det betalingsfritak for elektriske og hydrogendrevet motorvogn på avgiftsbelagte kommunale parkeringsplasser gjeldende fra og med 01.01.2017.

10.32 Fullmakt til byrådet (generelt vedtak)

Byrådet gis fullmakt til å justere gebyrene for vann og avløp, renovasjon og feiing basert på bystyrets vedtatte budsjett og i henhold til gjeldende forskrifter for selvkostberegning.

Økonomireglementet

11 Byrådets forslag til økonomireglement for 2017 vedtas, jfr. kap. 16.

Prosedyre for bemanningsreduksjon

12 Byrådets forslag til prosedyre for bemanningsreduksjon vedtas, jfr. Vedlegg.

Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)

13 Byrådets forslag til saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter) vedtas, jfr. vedlegg.

Saksbehandlingsregler for eiendomsskatt for Oslo kommune (takstvedtekter)

Saksbehandlingsregler (takstvedtekter) for de sakkyndige nemndene og den sakkyndige klagenemnda for eiendomsskatt.

gjeldende fra 1. januar 2017.

1 Innledning

Disse saksbehandlingsreglene (takstvedtektene) gjelder for de sakkyndige nemndene og den sakkyndige klagenemnda for eiendomsskatt. Reglene

her kommer i tillegg til reglene i eiendomsskatteloven, kommuneloven og forvaltningsloven, jf. eiendomsskatteloven § 29.

2 Sakkyndige nemnder og fellessakkyndig klagenemnd

2.1 Sakkyndige nemnder

Oslo bystyre har opprettet to sakkyndige nemnder for eiendomsskatt, jf. esktl. § 8A-3 fjerde ledd: Sakkyndig nemnd for taksering av alle faste eiendommer unntatt verk og bruk og annen nærings-eiendom og sakkyndig nemnd for taksering av verk og bruk og annen næringseiendom.

De sakkyndige nemndene har tre medlemmer hver, hvorav en leder, en nestleder og et medlem. I tillegg er det valgt tre varamedlemmer i nummerert rekkefølge.

Hver av de sakkyndige nemndene fatter sine beslutninger i fellesskap. Dersom det er uenighet om et særskilt spørsmål, kan nemnda avgjøre uenigheten ved avstemning. Ved stemmelikhet er nemndleders stemme avgjørende.

Nemndleders oppgaver er nærmere beskrevet under punkt 4.1 nedenfor. Dersom nemndlederen har forfall, overtar nestlederen nemndleders oppgaver. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg.

2.2 Felles sakkyndig klagenemnd

Til å behandle klager over de sakkyndige nemndenes takstvedtak (overtakst) og klager over eiendomsskattekontorets utskrivingsvedtak har Oslo bystyre opprettet en felles sakkyndig klagenemnd, jf. esktl. § 20.

Den sakkyndige klagenemnda består av fem medlemmer, hvorav en leder, en nestleder og tre medlemmer. I tillegg er det valgt fem varamedlemmer i nummerert rekkefølge.

Den sakkyndige klagenemnda fatter sine beslutninger i fellesskap. Uenighet avgjøres ved avstemning. Ved stemmelikhet er nemndleders stemme avgjørende.

Oppgavene til lederen av den sakkyndige nemnda, jf. punkt 4.1 og kommuneloven § 32, gjelder tilsvarende for lederen av den sakkyndige klagenemnda. Nestleder overtar nemndleders oppgaver ved forfall. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg.

2.3 Habilitet og møteplikt

Om habilitet gjelder forvaltningsloven § 6 med tillegg av de særregler som følger av eiendomsskatteloven § 21 og kommuneloven § 40 nr. 3. Nemnda avgjør selv om et medlem er inhabilt uten at medlemmet deltar, jf. fvl. § 8 annet.

Medlemmene i sakkyndig nemnd og sakkyndig klagenemnd har plikt til å møte i alle møter, med mindre vedkommende har gyldig forfall jf. Kommuneloven § 40 nr. 1. Ved forfall skal medlemmet snarest mulig varsle Eiendomsskattekontoret. Ved forfall innkalles varamedlemmer såvidt mulig i den nummerorden de er valgt jf. Kommuneloven § 16 nr. 1.

3 Eiendomsskattekontoret

3.1 Eiendomsskattekontoret

Eiendomsskattekontoret sorterer under Kemnerkontoret og skal fungere som sekretariat for de

sakkyndige nemndene og sakkyndig klagenemnd, herunder også besiktigelsesmennene. Det påligger kontoret å legge til rette for de sakkyndige nemndenes arbeid, herunder å sørge for alt

administrativt og kontormessig arbeid for de sakkyndige nemndene.

Ved behandlingen av klagesaker skal det gjøres et tydelig skille mellom klagesaksforberedelsen i underinstansen og klagesaksforberedelsen for klageinstansen. Saksforberedelsen for sakkyndig klagenemnd foretas av andre personer enn de som var med på å forberede eller fatte det påklagede vedtaket.

3.2 Deltakelse på møter i sakkyndig nemnd

Eiendomsskattekontoret skal så langt nemndene finner det ønskelig delta på nemndsmøter for å legge til rette for og bistå nemndene i deres arbeid. Eiendomsskattekontoret sine representanter har ikke stemmerett på møtene, skal ikke delta i selve takseringsarbeidet og kan ikke instruere nemnda.

I møtene til sakkyndig klagenemnd skal ikke saksbehandlere som var med på å forberede eller fatte det påklagede vedtaket delta.

3.3 Forberedelse av takseringsarbeidet

Eiendomsskattekontoret utarbeider lister over eiendommene i kommunen som skal takseres av

nemndene. Eiendomsskattekontoret forbereder takseringen ved å innhente tilgjengelig informasjon om den enkelte eiendom.

3.4 Besiktigelsesmenn og andre sakkyndige for de sakkyndige nemndene og for sakkyndig klagenemnd

Eiendomsskattekontoret engasjerer besiktigelsesmenn som skal foreta befaringer og avgi veiledende uttalelser og forslag til takster til de sakkyndige nemndene og sakkyndig klagenemnd.

Ved taksering av større verk og bruk bør det engasjeres taksatorer med sakkyndig kompetanse på den type verk og bruk som det er aktuelt å takseres.

Nemndene kan også be Eiendomsskattekontoret om å tilkalle annen sakkyndig hjelp når det er nødvendig, eksempelvis til utredning av juridiske spørsmål.

Besiktigelsesmennene og andre sakkyndige deltar ikke i selve takseringen og har ingen stemmerett. Nemndene kan imidlertid innkalle besiktigelsesmennene ved behov for opplysninger e.l. Det gjelder de samme regler for habilitet som for medlemmene i de sakkyndige nemndene.

4 Takseringsarbeidet

4.1 Oppgaver som tilligger sakkyndig nemnds leder

Nemndlederen skal lede takseringsarbeidet samt å sørge for at fremdriften i takseringen går etter planen. Det påligger nemndleder i samarbeid med Eiendomsskattekontoret, å planlegge, lede arbeidet og beramme takstene.

Nemndleder innkaller til møtene. Leder av Eiendomsskattekontoret innkalles til alle møtene i sakkyndig nemnd. Nemnda er beslutningsdyktig selv om ikke Eiendomsskattekontorets representant er til stede.

Nemnda innkalles til så mange møter som er nødvendig for å gjennomføre takseringen.

4.2 Informasjon til de øvrige nemndsmedlemmene

På det første møtet for nyutnevnt sakkyndig nemnd eller sakkyndig klagenemnd har nemndleder og Eiendomsskattekontoret ansvar for at alle medlemmene får den nødvendige informasjon og opplæring om nemndas oppgaver, de relevante lovbestemmelser og kommunens skattetakst-

vedtekter. Til det første møtet innkalles også alle varamedlemmene.

Er det flere sakkyndige nemnder i kommunen kan det konstituerende møtet avholdes av nemndene i fellesskap.

4.3 Møteprotokoll fra møter i nemndene

4.3.1 Protokoll fra de sakkyndige nemndene

Det skal føres protokoll fra alle møter i de sakkyndige nemndene, som underskrives av to av nemndas medlemmer jf. kommuneloven § 30.

I protokollen skal dato, tid og sted for møtet nedtegnes. I tillegg skal det nedtegnes hvem som møtte og hvem som var fraværende, og hvilke saker som ble behandlet. Alle fremsatte forslag og avstemningsresultat og alle beslutninger skal nedtegnes.

Protokollen skal inneholde opplysninger om hver enkelt eiendom som takseres, herunder hva som inngår i taksten, hvilke verdsettelsesprinsipp(er) som er anvendt, hva taksten er og hvordan man er kommet frem til verdien av eiendommen. Dersom

møtet er besluttet lukket på grunn av lovbestemt taushetsplikt skal dette fremgå av protokollen, jf kommuneloven § 31 nr. 2.

4.3.2 Protokoll fra den sakkyndige klagenemnda

Sakkyndig klagenemnd skal føre protokoll fra møtene. Punkt 4.3.1 gjelder da tilsvarende.

I protokollen skal begrunnelsen for at vedtaket er opprettholdt eller endret fremgå. Protokollen skal angi hvilket faktum og hvilken rettsanvendelse den sakkyndige klagenemnd bygger på, og hvilke verdsettelsesprinsipper som er anvendt for de enkelte eiendommer.

4.4 Generelle prinsipper for takseringsarbeidet

Besiktigelsesmennene og sakkyndig nemnd skal verdsette de skattepliktige eiendommene etter reglene i esktl. § 8A-2, og det generelle likebehandlingsprinsippet som gjelder for eiendomsskatt. Det kan ikke gjøres andre fradrag eller reduksjoner i taksten enn hva loven hjemler. Besiktigelsesmennene og sakkyndig nemnd skal utøve verdsettelsesskjønnet etter beste evne.

De sakkyndige nemndene fastsetter takstene etter skjønn og kan ikke instrueres i sitt arbeid.

Alle takster avrundes til nærmeste hele 1 000 kroner.

Dersom det er ulik eier av grunn og bebyggelse på en fast eiendom, skal grunnen og bygningene normalt takseres hver for seg.

4.5 Vedtakelse av retningslinjer og sjablonger, verdsettelsesprinsipper

Før den alminnelige takseringen påbegynnes, skal nemndene vedta alminnelige retningslinjer for takseringen for å sikre størst mulig ensartethet i vurderingene.

Sakkyndig nemnd kan vedta sjablonger til bruk i takseringen. Sjablongene er et hjelpemiddel for å komme frem til eiendommens takstverdi. Sjablongene skal ta høyde for at eiendommens beskaffenhet (innretning), anvendelighet (bruks-eigenskap) og beliggenhet (lokalisering) kan virke inn på verdien, jf. esktl. § 8A-2 (1).

Verk og bruk skal i tråd med langvarig rettspraksis som hovedregel verdsettes til anleggets substans-verdi.

De sakkyndige nemndene er i samarbeid med Eiendomsskattekontoret ansvarlige for å gi besiktigelsesmennene informasjon og veiledning om praktisering av de alminnelige retningslinjene.

Ved behov kan prøvetaksering finne sted. Prøvetaksering bør finne sted med så vel nemndene som besiktigelsesmennene tilstede for å sikre likeartet praksis.

4.6 Varsel om takst - befaring og forslag til takst

Eieren (skattyter) skal varsles om at taksering skal skje. Varsel skal gis i god tid før takseringen. Eiendomsskattekontoret foretar varslingen, og kan innhente opplysninger mv.

Alle eiendommer må befares av de engasjerte besiktigelsesmennene, med mindre annet er avtalt med skattyter. Det følger av langvarig praksis at det normalt ikke foretas befaring ved taksering av kraftlinjer, men dette bør avklares med skattyter i hvert enkelt tilfelle.

I forbindelse med befaringen utarbeider besiktigelsesmennene forslag til takst. Forslaget til takst bør inneholde grunnlagsdata og prinsippene for verdsettelsen.

Ved taksering av verk og bruk skal det normalt anvendes et substansverdi prinsipp. Takstforslaget bør inneholde de opplysninger som er nødvendige for at den sakkyndige nemnda skal kunne ta stilling til om eiendommen kvalifiserer som verk og bruk og hvilke integrerte maskiner og tilbehør som skal medtas i taksten, jf. esktl. § 4 annet ledd.

4.7 Fotografering

Eiendomsskattekontoret, sakkyndig besiktigelsesmann og den sakkyndige nemndas/klagenemndas medlemmer har rett til å ta fotografi av eiendommen til bruk for takseringen.

4.8 Fastsettelse av takst

I forbindelse med takseringen skal sakkyndig nemnd, etter forslag til takst fra Besiktigelsesmennene (se punkt 3.6), blant annet ta stilling til:

- hvilke eiendommer som er skattepliktige innenfor det virkeområdet bystyret har definert, jf. esktl. § 3.
- hvilke eiendommer som er "verk og bruk", jf. esktl. § 4 annet ledd annen setning.
- hvilke bygninger og driftsmidler som er en del av et verk og bruk, jf. esktl. § 4 annet ledd tredje og fjerde setning, samt esktl. § 8A-2 (2).
- grensesnittet mellom kraftanlegg og overføringsanlegg, jf. sktl. § 18-1 (2) a.
- hvilke eiendommer som er unntatt fra eiendomsskatt, jf. esktl. § 5 og hvilke eiendommer som er fritatt, jf. esktl. § 7.

4.9 Taushetsplikt

Medlemmene av sakkyndig nemnd, sakkyndig klagenemnd og besiktigelsesmenn har taushetsplikt om informasjon de får tilgang til gjennom sine verv, jf. esktl. § 29, jf. ligningsloven § 3-13.

Etter kommuneloven § 31 nr. 2 skal det vedtas lukking av møtet når det foreligger lovbestemt taushetsplikt, jf punkt 4.3.

Medlemmene i sakkyndig nemnd, sakkyndig klagenemnd, og besiktigelsesmenn skal i forbindelse med tiltredelsen avgi skriftlig erklæring om taushetsplikten.

Prosedyre for bemanningsreduksjoner

Følgende prosedyre for bemanningsreduksjon gjøres gjeldende for perioden 01.01 til 31.12.2017:

Stillinger som ikke kan forsvares opprettholdt med basis i vedtatt budsjett inndras og de ansatte registreres som overtallige. Ansatte som innehar stillinger som bortfaller, søkes omplassert. Når overtallige er identifisert, registreres overtallige i kommunens HR-system og meldes Utviklings- og kompetanseetaten. Arbeidsgiveransvaret for den overtallige ligger fortsatt hos virksomhetene. Overtallige kan benyttes i midlertidige ansettelsesforhold i virksomhetsapparatet inntil ordinær omplassering kan skje. Det påligger således virksomhetslederne (etatsjefene/ bydelsdirektørene), med bakgrunn i budsjettforslaget å utarbeide en oversikt over hvilket personell som er overtallig og som skal registreres i kommunens HR-system og meldes Utviklings- og kompetanseetaten. Arbeidsmiljøloven, avtale om omplassering av overtallige og øvrige avtaler med de ansattes organisasjoner samt sentrale retningslinjer skal følges i forbindelse med behandling av disse sakene.

Følgende prosedyre følges for behandling av overtallige i virksomhetene:

- 1) Med bakgrunn i vedtatt budsjett avklarer virksomhetene hvem som skal erklæres som overtallige. Disse registreres i kommunens lønns- og personalsystem og søkes omplassert lokalt.
- 2) Det påligger virksomheten å melde overtallige ansatte inn til Utviklings- og kompetanseetaten. Inntil fast omplassering kan foretas, skal den enkelte overtallige som er meldt inn i Utviklings- og kompetanseetaten kunne benyttes i midlertidige ansettelsesforhold i virksomheten eller kommunen for øvrig der slikt behov er til stede.
- 3) Ved omstillingsprosesser og etter beslutning om overtallighet kan virksomheten selv vurdere å gi overtallige tilbud om inntil 12 måneders etterlønn dersom de selv sier opp sin stilling med øyeblikkelig virkning. Den enkelte overtallige kan også selv søke sin virksomhet om etterlønn. De ansatte som benytter seg av denne ordningen kan ikke de 12 etterfølgende måneder gis ny ansettelse i kommunen eller i kommunens selskaper uten at det foretas reduksjon av lønnsutbetalingene i ny stilling i forhold til utbetalt etterlønn. Ved eventuell ny tilsetting i Oslo kommune, gjøres det forholdsmessig avkorting av tidligere etterlønn. "Moder-

virksomheten" bærer det økonomiske ansvar ved tilståelse av etterlønn.

- 4) Ledige stillinger i Oslo kommune kunngjøres samtidig internt og eksternt. Det understrekes at virksomhetene har en ufravikelig plikt til å registrere ledige stillinger i kommunens lønns- og personalsystem. Dette må gjøres for å kunne ivareta kommunens arbeidsgiveransvar for omplassering av overtallige arbeidstakere på en forsvarlig måte.
- 5) For at nødvendig og forutsatt besparelse i forhold til budsjettet skal oppnås, må overtallige arbeidstakere gis tilbud om eller skaffes nytt arbeid snarest mulig. Dersom dette ikke er mulig, må det kunne dokumenteres at det er foretatt det som med rimelighet må kunne forventes for å tilby vedkommende annet passende arbeid i kommunen, jf. arbeidsmiljølovens § 15-7 (2). Både av hensyn til den overtallige og til kommunen skal behandlingstiden i forbindelse med en enkelt sak skje raskest mulig. Dersom en arbeidstaker anses som kvalifisert til en stilling (ikke nødvendigvis best kvalifisert), skal vedkommende gis et skriftlig tilbud om stillingen. Den overtallige må deretter enten takke ja eller nei til stillingen, jf. omplasseringsavtalens § 4.2.1. Byrådet vil aktivt bruke sin rett etter omplasseringsavtalen til å kunne tilsette en søker som skal omplasseres fra en annen stilling i kommunen i de tilfeller hvor den ordinære ansettelsesmyndighet ikke finner å kunne gjøre dette. Arbeidstaker som ikke godtar tilbud om passende arbeid, vil bli sagt opp fra kommunen, jf. Arbeidsmiljølovens § 15-7 og omplasseringsavtalens § 4.2.1.
- 6) Byrådet gis fullmakt til å foreta beordringer av personell (grupper) på tvers av etats- eller bydelsgrenser dersom dette anses nødvendig for å kunne sysselsette overtallige arbeidstakere på en for kommunen formålstjenlig måte.
- 7) Virksomhetene står ansvarlig for å dekke lønnskostnadene for overtallig personell inntil vedkommende ansatte enten er omplassert i fast stilling, er benyttet i midlertidig stilling i annen virksomhet eller vedkommendes ansettelsesforhold opphører. Dersom vedkommende ikke er skaffet annet passende arbeid etter endt midlertidig ansettelsesforhold, tilbakeføres vedkommende til "modervirksomheten".

- 8) Byrådet gis fullmakt innenfor en ramme på 5 millioner av kap. 125 Utviklings- og kompetanseetaten til å innvilge søknad om hel eller delvis refusjon av lønnsgap og etterlønskostnader ved bemanningsreduksjoner i henhold til disse retningslinjene i forbindelse med omstrukturingsprosesser i virksomhetene. Midlene kan også benyttes til å dekke andre utgifter i forbindelse med overtallighet og til kompetanse- og omstillingstiltak for overtallige.
- 9) Byrådet gis fullmakt til å gi utfyllende retningslinjer for bruk av bevilgningen i punkt 8 foran. Byrådet gis fullmakt til å overføre arbeidsgiveransvaret for den enkelte overtallige til Utviklings- og kompetanseetaten

Forkortelser

AAN	Amathea, tidligere Alternativ til abort Norge
AAP	Arbeidsavklaringspenger
AB	Arbeid med bistand
ABLU	Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdannig
ABM	Agresso Budget Manager (Oslo kommunes budsjettssystem)
ABW	Agresso Business World (Oslo kommunes regnskapssystem)
AFP	Avtalefestet pensjon
AMU	Arbeidsmiljøutvalg
APS	Arbeidspraksis i skjermet virksomhet
ASA	Allmennaksjeselskap
AS	Aksjeselskap
ASSS	ASSS-kommunene er de 10 største kommunene i Norge som samarbeider om å sammenligne aggregerte styringsdata
A-ordning	A-ordningen er rapporteringsordningen til Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten (NAV) og Statistisk sentralbyrå (SSB)
RVTS	Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
B	Bydel
BBY	Boligbygg Oslo KF
BFE	Barne- og familieetaten
BLK	Byrådslederens kontor
BOB	Behovsbasert bemanning (kompetansestyringssystem)
Bufdir	Barne- ungdoms- og familiedirektoratet
BUFF	Barne- og ungdomsfaglig forum
BYD	Bydelene
BYM	Bymiljøetaten
BYMIF	Byomfattende senter for mindreårige enslige flyktninger
BYS	Bystyrets organer
BYU	Byrådsavdeling for byutvikling
C40	Cities Climate Leadership Group
DIFI	Direktoratet for forvaltning og IKT
DIXI	Ressurscenter for voldtatte kvinner
Dok.3	Bystyrets budsjettvedtak
DSB	Direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap
EBITDA	Earnings before interests, taxes, depreciations and amortizations
EBY	Eiendoms- og byfornyelsesetaten
ECAD	European cities against drugs
EGE	Energigjenvinningsetaten
EHS	Byrådsavdeling for eldre, helse og sosiale tjenester
EMI	Enhet for mangfold og integrering
ENØK	Energiøkonomisering
Esktl	Lov om eieendomsskatt til kommunane
FAD	Forbruker-, administrasjons- og kirke departementet
FDV	Forvaltning, drift og vedlikehold
FIN	Byrådsavdeling for finans
FO	Funksjonsområde
FoU	Forskning og utdanning
G	Grunnbeløpet i folketrygden
GERICA	IKT-system for pleie- og omsorgstjenesten
GFE	Gravferdsetaten
HEL	Helseetaten
HF	Helseforetak
HMS	Helse, miljø og sikkerhet
HR	Human Resource
IA	Inkluderende arbeidsliv
ICLEI	International Council for Local Environmental Initiatives

IKM	Internasjonalt Kultursenter og Museum
IKT	Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
IPLOS	Individbasert pleie- og omsorgsstatistikk
ISO	International Standard Organisation
IT	Informasjonsteknologi
JURK	Juridisk Rådgivningskontor for kvinner
KAD	Kommunal akutt døgnenhet
KEF	Tilskudd til klima- og energiltak
KEM	Oslo kemnerkontor
KF	Kommunalt foretak
KfiO	Kirkelig fellesråd i Oslo
Kgl.res.	Kongelig resolusjon
KIB	Kulturbyggene i Bjørvika
KID	Kultur- og idrettsbygg Oslo KF
KLI	Klimaetaten
KLP	Kommunal Landspensjonskasse
KOFA	Klagenemnda for offentlige anskaffelser
KommIT	Program for samordning av IKT i kommunesektoren
KORO	Statens fagorgan for kunst i det offentlige rom
KoRus	Oslo Kompetansesenter – rus
KOSTRA	Kommune-Stat-Rapportering
Kpi	Konsumprisindeks
KMD	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
KS	Kommunesektorens organisasjon
KS1	Ekstern kvalitetssikring av konseptvalgutredning for investeringsprosjekter
KS2	Ekstern kvalitetssikring av forprosjekter og styringsdokument for investeringsprosjekter
KSS	Kvalitetssikringssystem
KTP AS	Kollektivtransportproduksjon AS
Kv	Kvartal
KVP	Kvalifiseringsprogram
KVU	Konseptvalgutredning
LAR	Legemiddelassistert rehabilitering
LCC	Livssyklus kostnader
LHBT	Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner
LUR	Lokale ungdomsråd
MAR	Medikamentell assistert rehabilitering
Metrex	The network of European Metropolitan Regions and Areas
Mill.	Million
MIPIM	Marché international des professionnels d'immobilier
Mnd.	Måneder
MOS	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel
MOSM	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel etater
MOSS	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel selvfinansierende etater
Mrd.	Milliard
MRSA	Meticillinresistente staphylococcus aureus (multiresistente gule stafylokokker)
MUN	Munchmuseet
Mva	Merverdiavgift
NAE	Næringsetaten
NAV	Arbeids- og velferdsetaten
NFP	Nurse-Family Partnership
NHO	Næringslivets Hovedorganisasjon
NIBOR	Norwegian interbank offered rate
NKI	Fornøyd kunde indeks
NOE	Byrådsavdeling for næring og eierskap
NOU	Norges Offentlige Utredninger
NTP	Nasjonal transportplan
OBR	Oslo Business Region
OBY	Omsorgsbygg Oslo KF
OftP	Offentlig tjenestepensjon
OIK	Oslo Idrettskrets

OKDN	Kommunens felles telefoni- og datanett
OKER	Oslo kommunes eiendomsregister
OVK	Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap
OMK	Oslo musikk- og kulturskole
OPF	Oslo Pensjonsforsikring AS
OPS	Offentlig privat samarbeid
OU-fondet	Opplærings- og utviklingsfondet
OXLO	Oslo Extra Large, en kampanje for en romsligere by
P50	Forventet kostnadsramme for investeringsprosjekter
P85	Budsjettet kostnadsramme for investeringsprosjekter, inklusive usikkerhetsavsetning tilsvarende sikkerhetsnivå P85, dvs. at risikoen for overskridelser er begrenset til 15 %
PBE	Plan- og bygningsetaten
PCAM	Prinds Christian Augusts Minde
PCB	Polyklorerte bifenyler
PDA	Personlig digital assistent (håndholdt PC)
PPT	Pedagogisk – psykologisk tjeneste
PRO-base	Pleie-, rehabiliterings- og omsorgsbase
REN	Renovasjonsetaten
RHF	Regionalt helseforetak
RNB	Revidert nasjonalbudsjett
ROS-analyse	Risiko- og sårbarhetsanalyse
RUP	Regionalt utviklingsprogram
RVTS	Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
SAFH	Statens autorisasjonskontor for helsepersonell
Sak 1	Byrådets forslag til budsjett
SaLTo	Sammen lager vi et trygt Oslo
SALUTT	Sammen lager vi utelivet tryggere
Seif	Selvhjelp for innvandrere og flyktninger
SERAF	Senter for rus og avhengighetsforskning
SFT	Statens forurensingstilsyn
SIRUS	Statens institutt for rusmiddelforskning
SKATE	Styring og koordinering av tjenester i e-forvaltning
SPK	Statens Pensjonskasse
SSB	Statistisk Sentralbyrå
St.meld.	Stortingsmelding
St.prp.	Stortingsproposisjon
SUR	Sentralt ungdomsråd
SYE	Sykehjemsetaten
TT	Transporttjenesten for funksjonshemmede
UBF	Undervisningsbygg Oslo KF
UDE	Utdanningsetaten
UDI	Utlendingsdirektoratet
UKE	Utviklings- og kompetansetaten
VAR-sektoren	Vann-, avløp og renovasjonssektoren
VEAS	Vestfjordens avløpsselskap
VEL	Velferdsetaten
vgs	Videregående skole
VTA	Varig tilrettelagt arbeid
YNO	Yrkesrettet norskopplæring

Alfabetisk register

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Aktivitetsskolen (Skolefritidsordningen)	211	OVK	7
Andre utbyggingsformål	425	BYU	8
Andre utgifter vedr. samferdsel og miljø	752	MOS	9
Avsetning husleier idrettsprosjekter	548	MOS	9
Avsetning husleier kulturbygg	508	KIF	11
Avsetning husleier skoler	208	OVK	7
Avsetning til tilleggsbevilgninger	199	FIN	15
Barnehager		OVK	7
Barne- og familieetaten - barnevern	360	EHS	6
Beredskapssetaten	184	BLK	12
Beregningsgrunnlag for vann- og avløpsgebyrer og renovasjonsgebyrer			18
Betjening av videreutlån	927	FIN	15
Boligbygg Oslo KF - overføring	172	NOE	9
Boligbygg Oslo KF	055	NOE	10
Bostøtte og boligtilskudd	428	EHS	6
Brann- og redningsetaten	650	MOS	9
Bundne driftsfond	950	FIN	15
Bundne investeringsfond	959	FIN	15
Byantikvaren	520	BYU	8
Bydel Alna (12)	012	EHS	5
Bydel Bjerke (9)	009	EHS	5
Bydel Frogner (5)	005	EHS	5
Bydel Gamle Oslo (1)	001	EHS	5
Bydel Grorud (10)	010	EHS	5
Bydel Grünerløkka (2)	002	EHS	5
Bydel Nordre Aker (8)	008	EHS	5
Bydel Nordstrand (14)	014	EHS	5
Bydel Sagene (3)	003	EHS	5
Bydel St. Hanshaugen (4)	004	EHS	5
Bydel Stovner (11)	011	EHS	5
Bydel Søndre Nordstrand (15)	015	EHS	5
Bydel Ullern (6)	006	EHS	5
Bydel Vestre Aker (7)	007	EHS	5
Bydel Østensjø (13)	013	EHS	5
Bydelene - avsetninger eldre	304	EHS	5
Bydelene – avsetninger helse, eldre og sosiale tjenester	308	EHS	5
Bydelene - diverse barnehagetiltak	306	OVK	5
Bydelene - etablering av nye barnehager	305	OVK	5
Bydelene - funksjonsområde 1 – Administrasjon og fellestjenester		EHS	5
Bydelene - funksjonsområde 2A – Barnehager		OVK	7
Bydelene - funksjonsområde 2B – Oppvekst		EHS	5
Bydelene - funksjonsområde 3 - Helse og omsorg		EHS	5
Bydelene - funksjonsområde 4 - Sosiale tjenester og ytelser		EHS	5
Bydelene - samlet driftsramme		EHS	5
Bydelene - samlet sosialhjelpsramme		EHS	5

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Bydelene - EHS og OVK		EHS	5
Bydelenes hjelpemiddeltjeneste	384	EHS	6
Bymiljøetaten	542	MOS	9
Byomfattende barnehageoppgaver	271	OVK	7
Byomfattende tiltak – avsetninger eldre, helse og sosiale tjenester	372	EHS	6
Byråd/byrådsavdelingene	120	BLK	12
Byrådsavdeling for byutvikling		BYU	8
Byrådsavdeling for finans		FIN	13
Byrådsavdeling for kunnskap og oppvekst		OVK	7
Byrådsavdeling for kultur, idrett og frivillighet		KIF	11
Byrådsavdeling for miljø og samferdsel		MOS	9
Byrådsavdeling for helse, eldre og sosiale tjenester - byomfattende tiltak		EHS	6
Byrådslederens kontor		BLK	12
Bystyret m.v.	100	BYS	14
Bystyrets organer		BYS	14
Deichmanske bibliotek (se Kulturetaten)			
Dekning av/bruk av tidl. års merforbruk/mindreforbruk	930	FIN	15
Den norske kirke og andre trossamfunn	581	KIF	11
Disposisjonsfond	940	FIN	15
Div. virksomheter og prosj. under FIN	122	FIN	13
Div. avsetninger og tidsbegrensede tiltak under byrådsavdelingene	126	BLK	12
Diverse avsetninger og tilfeldige inntekter	192	FIN	15
Eiendoms- og byfornyelsesetaten	400	BYU	8
Eiendomsskatt	810	FIN	15
Energigjenvinningsetaten - husholdninger	645	MOS	9
Energigjenvinningsetaten - næring	646	NOE	10
Enhet for mangfold og integrering	354	NOE	10
Enøketaten (se Klima og energiprogrammet)			
Fagopplæring	231	OVK	7
Fagskolen	250	OVK	7
Fastlegetilskudd og pasientskadeerstatning	317	EHS	6
Fornebu-utbyggingen	416	BYU	8
Forsikringer	124	FIN	15
Forskjellige utbedringstiltak	185	NOE	10
Generelt statstilskudd vedr. flyktninger m.v.	850	FIN	15
Gravferdsetaten	590	KIF	11
Grunnskolen	210	OVK	7
Handlingsprogram Groruddalen	482	BYU	8
Handlingsprogram Oslo sør	481	EHS	6
Helse, sosial og eldreombudet	111	BYS	14
Helseetaten	314	EHS	6
Hovedoversikter			4
Idrett	545	MOS	9
Inkluderingstiltak	356	NOE	10
Instruks for økonomiforvaltningen			16

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
KAREA Oslo KF		EHS	6
Kemnerkontoret	130	FIN	13
Kjøp av transporttjenester	711	MOS	9
Klimaetaten	771	MOS	9
Klimabudsjett			2
Kommuneadvokaten	140	BLK	12
Kommunerevisjonen	110	BYS	14
Kontrollutvalget	109	BYS	14
Kriminalitetsforebygging blant ungdom	362	EHS	6
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF	062	NOE	10
Kultur- og idrettsbygg Oslo KF - overføring	062	NOE	10
Kultureiendommer	501	KIF	11
Kulturetaten	502	KIF	11
Kulturtilskudd m.m.	500	KIF	11
Kvalifiseringsprogram		EHS	6
Legevakten (se Helseetaten)			
Lønns- og priskompensasjon			17
Lån	910	FIN	15
Lånefondet	080	FIN	15
Munch-museet	504	KIF	11
Mva-refusjon for investeringer			17
Næringsetaten	459	NOE	10
Næringsutvikling	455	NOE	10
Områdeløft Tøyen	483	BYU	8
Ombud for brukere av helse- og sosialtjenester	111	BYS	14
Omsorgsbygg Oslo KF - overføring	175	NOE	10
Omsorgsbygg Oslo KF	059	NOE	10
Opplæringskontoret for helse- og omsorgsfag	316	EHS	6
Ordførerens kontor	101	BYS	14
Oslo Havn KF	060	MOS	9
Oslo musikk- og kulturskole	290	KIF	11
Overføring mellom drift og investering	980	FIN	15
Overføringer fra KF m.v.	898	FIN	15
Pedagogisk-psykologisk tjeneste	203	OVK	7
Pensjonskostnader		FIN	15
Plan- og bygningsetaten	609	BYU	8
Prosjekteringsmidler EHS	374	EHS	6
Rammetilskudd fra staten	840	FIN	15
Renovasjonsetaten – næring	643	MOS	9
Renovasjonsetaten – selvkost	640	MOS	9
Renter	900	FIN	15
Renter og avdrag fra KF m.v. (se Overføring fra KF)			
Rådhusets forvaltningstjeneste	150	BLK	12

	Budsjett- kapittel	Avd.	Kap.
Samhandlingsreformen - medfinansiering	333	EHS	6
Selvkost vann og avløp, renovasjon og feiing			18
Skatt på inntekt og formue	800	FIN	15
Skolefritidsordningen (se aktivitetsskolen)			
Sosiale boligvirkemidler (se Bostøtte og boligtilskudd)			
Spesialundervisning i egne grunnskoler	260	OVK	7
Spesialundervisning i egne videregående skoler	261	OVK	7
Stortingsvalg og kommunevalg	112	BYS	14
Sykehjemsetaten	313	EHS	6
Sykkelprosjektet	761	MOS	9
Takster, avgifter og gebyrer			19
Tap på lånegarantier	426	FIN	15
Tap på utlån	427	EHS	6
Tilfeldige utgifter etter byrådets bestemmelse	191	BLK	12
Tilfeldige utgifter etter bystyrets bestemmelse	102	BYS	14
Tilskudd til klima- og energitiltak	770	MOS	9
Transporttjeneste for funksjonshemmede (se Bydelene, Funksjonsområde 3 Helse og omsorg)			
Trygdeordninger	350	EHS	6
Ubundne investeringsfond	948	FIN	15
Undervisningsbygg Oslo KF	053	NOE	10
Utbytte fra aksjeselskaper	901	NOE	15
Utdanningsetaten	200	OVK	7
Utlån egne midler	920	FIN	15
Utviklings- og kompetanseetaten	125	FIN	13
Vann- og avløpsetaten - selvkost	620	MOS	9
Vann- og avløpsetaten - næring	621	MOS	9
Velferdsetaten	315	EHS	6
Videregående skoler	230	OVK	7
Videreutlån	926	FIN	15
Voksenopplæring	294	OVK	7
Økonomiplan			3
Økonomireglement			16
Øvrige generelle statstilskudd	845	FIN	15

*Foto til omslag og kapittel 1: Bjørn Wad
Design av omslag og kapittel 1: Nucleus AS*

